BEATI
PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS,
EPISCOPI OSTIENSIS,
ORDINIS SANCTI BENEDICTI,
TOMVS SECVNDVS.

Continens Sermones, & Sanctorum Historias,

Multis ex Bibliothecis collectus, notisq. illustratus, & nunc primùm excusus,

OPERA AC STVDIO
DOMNI CONSTANTINI CAIETANI SYRACVSANI,

Abbatis S. Baronti, Congregationis Casinensis, Ordinis S. Benedicti.

Accessit index locupletissimus tam huius Secundi, quàm Primi Tomi.

PARISIIS,

M. DC. LXIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

S. D. N. PAVLO V.
PONTIFICI MAXIMO,

Constantinus Caëtanus, Monachus Congregationis Casinensis, salutem, & felicitatem à Deo precatur.

EXIT in lucem, Beatissime Pater, tuo Augustissimo nomine insignitus, Operum Beati Petri Damiani S. R. E. Cardinalis, Episcopi Ostiensis Tomus II. eo quidem alacrius, & confidentius, quod priorem iam scit patrocinij tui clypeo munitum, in manibus hominum, atque adeo in ore, & admiratione versari. Non abs re igitur posthumus hic alter sanctissimi Viri partus in publici Parentis sinu domesticum sibi requirit, & familiare perfugium. Hic autem Liber continet Sanctorum res præclare gestas, ab eodem tam sincere, fideliterque conscriptas: quam eloquenter laudatas, atque exornatas. Sanctorum verò præconia cui aptius possunt, & conuenientius, quam tibi Sanctitatis assertori, patrono, & vindici consecrari? Si enim, vt Propheta monet, Sanctorum laudes in Deum sunt tanquam finem, & metam dirigendæ, iure optimo Dei in terris vicem gerenti offerri debent: vt inde ad Deum ipsum, qui earum, quas in Sanctis laudamus, actionum, & virtutum fons est, & origo, reuertantur. Petrus quidem ipse Damiani, qui dum vixit, totius Ecclesiæ Catholicæ, & præsertim sacrosanctæ Sedis Apostolicæ propugnandæ mirifico, & incredibili studio semper exarsit (quod sane studium, vel tacente me, vitæ eius, & ingenij præclara monimenta satis, abundeque testantur) cui potius suas lucubrationes dicatas velit, quàm summo Romanæ Vrbis Antistiti, & Christianæ Reipublicæ Moderatori? Par est enim vt sub illius Ecclesię patrocinio defunctis conquiescat, pro qua viuus, labores capessere, certamina suscipere, grauissimis periculorum fluctibus caput obiicere, immota semper constantia, & infracto generosæ mentis ardore, non recusauit. Sed quorsum attinet tam multa in re maxime certa, verba profundere? Num alicui dubium potest esse, quin Eclesia Romana Petri Damiani fœtus obuiis vlnis excipiat, foueat, ac tueatur, quæ Petrum ipsum viuentem præcipua quadam beneuolentia, & charitate complexa est? In quem vltro ad Vrbem accersitum, & Reipublicæ gubernaculis eminentissimo, atque honorificentissimo loco admotum, tot honorum repente fastigia, tantas extra ordinem prærogatiuas, dignitatesque congessit, quantas ne ciui quidem, & alumno, nedum aduenæ, & peregrino spectare licuisset. Quæ igitur Patrem tantopere dilexit, etiam liberos eius amore prosequatur, necesse est. Liberos quippe eius, & quidem Parenti simillimos, sanctissimi huius Viri libros appellare non vereor, qui tanto iustius liberorum nomen merentur, quanto animus corpore præstantior est quantoque caducis, & cito morituris æterna, atque immortalia ingenij monimenta antecellunt. Nihil est ergo, Beatissime Pater, cur in commendandis tibi Petri Damiani Operibus diutius immorer: potius in me ipso tuæ tutelæ, ac defensioni committendo, aliquantum temporis fortasse consumerem; nisi tua in me maxima, eaque recentia beneficia omnem de ea re susceptum laborem superuacaneum, & plane non necessarium esse demonstrarent. Cum enim tuam facilitatem, singularemque in me exornando animi propensionem intuear, nihil facilius esse cognosco, quam vt non modo hęc, quæ in præsentia eduntur, sed etiam alia egregia Scripta de rebus sacris, multis meis laboribus, vigiliisque collecta, & elaborata, tuæ benignitatis præsidio, in manus hominum emittam, quæ non sine communis vtilitatis iactura, publica luce fraudantur. Equidem, quod mearum partium est, serio profiteor, & quo ad viuam profiteri non desinam: curaturum me, atque enixe operam daturum, quantum in me erit, vt omnia mea studia ad vtilitatem publicam, & Sedis Apostolicæ decus, existimationemque referantur. Nunc Deum Opt. Max. vehementer oro, vt salutaria tua consilia, sapientissimamque gubernationem afflatu suo dirigat, promoueat, & ad optatum portum, exitumque perducat. Vale.

DOMNI CONSTANTINI CAIETANI,

MONACHI CASINENSIS,

In Sermones, & Sanctorum Vitas B. Petri Damiani S. R. E. Cardinalis Epis. Ostien.

AD PIOS, ET BENEVOLOS LECTORES

PRÆFATIO.

EA est mortalium omnium naturæ vis, atque conditio, vt in virtutis capessendę studio, rectè instituendę vitę præcepta facilius exemplis confirmata, quam simplicia, & nuda percipiant. Nam cum veteri quodam, & trito vulgi errore ducta gens hominum putet à communi congressu offensam virtutem fugisse in altissimos mótes, ibique tenebris occultatam laborum satellitio stipatam, degere in sui contemplatione felicem, iacet illa potius passim neglecta, nec eo extollere sese audet, vel scelerum coeruata contagio non potest, vbi summa mortalium beatitudo consistat. Hinc factum arbitror vt præpotens rerum omnium Moderator cuius prouidentia res hominum gubernantur, quosdam pro varia temporum necessitate, illustres, piosque Viros Ecclesię suæ prouideret, qui diuino lumine insitas mentibus tenebras pellerent, atque iter ad veram gloriam, vitæ probitate, facile esse demonstrarent. Quæ duo, disciplina nimirum, & exempla, tantùm apud omne genus hominum valent, vt nihil tam arduum sit, & à communi cœtu alienum, quod iis non acquiratur, ac nullo negotio superetur. An non iure optimo vtrumque Gregorium, Magnum Papam, & Turonensem Archiepiscopum, Isidorum, Leandrum, Hildephonsum, Ioannem Damascenum, Bedam, Paulum Diaconum, Alchuinum, Rabanum, Haymonem, Anselmum, Brunonem Signinum, Bernardum, Rupertum Tuitiensem (taceo innumeros Christianæ Reipublicæ Patres, ac Doctores Sanctissimos) plerosque alios Religionis Benedictinæ lumina, & firmamenta, vt sunt, appellamus? Qui nempe Vrbes, ac Prouincias virtutum institutione excoltas rectè factorum dignitate confirmarunt. Profectò de populo Christiano optime illos mereri arbitror, qui non minori cura, atque ardore inuigilant propriæ saluti, quam alienam verbi diuini explicatione, morũque sáctitate procurent. Equidem alterũ cum mihi non tribuã, alterũ præstare nõ liceat, eã secutus sũ viã, vt bene sit meis votis, & aliorũ emolumẽtis consultũ. Profero scilicet è tenebris non paruo labore exquisitos in lucẽ, B. Petri Damiani S. R. E. Card. Episcopi Ostiensis, doctissimi, ac sanctissimi, sermones, qui tantam vim habent informandi animos ad omnem virtutem, quantam ex summa eloquentia cum pari sáctitate coniuncta, oriri posse censendum est. Animaduertit nimirum graui iudicio Vir in exercitatione virtutum persimiles nos esse artificibus, qui nihil sine perceptis exemplaribus laude dignum efficiunt: quare Sanctorum bene gesta palam constituit, vt ea studiosi virtutis assidue præ oculis haberent, & imitarentur. Quæ tanto sunt perfectiora, quanto eos, à quibus desumuntur, præcelluisse cognoscimus. Sunt ij, Christus Dominus, Deipara virgo, Apostoli Martyres, Sanctique Confessores, ac Virgines, quorum pręclara facinora tanta eloquentia locuples Auctor complectitur: vt cum summis illis Viris Doctorem nostrum comparare, non contemnendæ doctrinæ homines, ac Hieronymum Iuniorem appellare non dubitent. Omitto in præsentia plenius explicare quid sentiam, cum eiusdem ingenium, atque dicendi copia facilius inspiciatur lectione, quàm oratione describatur. Solum dixerim, habere omnes ex hoc Magistro, quæ tantopere commendauimus, omnium leges, atque exempla virtutum, præsertim verò satis Concionatoribus, quibus maxime hos meos labores dicatos velim, noni aperiuntur, res suas amplificandi, vndique thesauri, singulares sacrarum Litterarum interpretationes, atque illustres sententias continentes nec non præclara proponitur ratio, quæ sit in Sanctorum exornatione adhibenda. Faxit Deus Opt. Max. vt noster hic labor qualiscumque, in diuinam gloriam, communemque vtilitatem redundet. Valete, & hoc nostrum de re Christiana bene merendi studium æqui, bonique consulite.

Patres, ac Doctores Ord. S. Bened. doctiss. & Sanctiss.

Quæ ad vitam, laudemque Beati Petri Damiani S. R. E. Cardin. Episc. Ostiensis, faciunt, in alia edit. Tom. I. fol. xxxvi. post Testimon. Honorij Augustodunensis, adde.

Anonymus Benedictinus in Vita Beati Ioannis Laudensis, eiusdem S Doctoris discipuli, & Episcopi Eugubini. Ap. me MS.

ILlo namque tempore vir venerabilis, & sacerdos Dei altissimi Dominus Petrus Damianus, virtutibus ornatus, & in sacris Scripturis eruditus, florebat sanctitate, & scientia in Eremo vastissima S. Crucis Fontis Auellanæ. Et ipse Petrus cum esset S. R. E. Cardinalis, & Legatus fuisset transmissus à Domino Papa, & circuiret per Comitatum, & Episcopatum Eugubinum, & Nucerinum, & Callensem, & per Romandiolam & Marchiam, cum de perfectione fratrum pauperum Fontis Auellanæ admiranda dicta, & opera percepisset; eorum colloquio, & Angelica conuersatione attractus, Cardinalatus gloriam deseruit, & cum licentia Domini Papæ in Eremo Fontis Auellanæ se reclusit, seruiens Deo die, ac nocte. Ad cuius exemplum plurimi incitati, mundi gloriam spreuerunt, & ad seruiendum Deo se totaliter tradiderunt. Vir autem Dei Ioannes tanti Viri fama comperta, exemplo eius animatus, confugit ad ipsum, & elongauit se à mundo fugiens: & de terra propria, & cognatione recedens, venit in terram, quam ei Dominus reuelauit, & venerabili Patri Petro Damiani Priori Eremi & deuotorum fratrum Magistro, se obtulit humi iter, genibus flexis rogans instanter, vt ipsum sub disciplina Sacræ Regulæ Beatissimi Patris Benedicti susciperet in discipulum, & fratrem, Regi Christo perpetuo seruiendum. At verò Reuerendus Dei Sacerdos Petrus Damiani videns Ioannis simplicem animi puritatem, feruorem spiritus, obedientiæ promptitudinem, & verum mundi contemptum in ipso, ipsum benigne recepit.] *Et paulò post.* Duæ vero columnæ lucidæ fratrum Eremi Fontis Auellanæ, Reuerendus Prior Petrus, & Clericus Dei Ioannes, sicut duo Seraphim diuina charitate inflammati, corde, & ore iugiter Deum altissimum collaudabant, & fratrum mentes, & corda, & ora ad Dei timorem, & fraternam charitatem accendebant. O quàm bonum, & quam iucundum erat tales fratres habitare in vnum! in medio quorum Christus Iesus erat Dominus, & Magister. Dum vero iam omnipotens Deus venerabilem Petrum remunerare de suis laboribus decreuisset, cum absens esset ab Eremo, & cum fratribus moraretur ad tempus in Monasterio Fauentino, vitam eius Deus bono fine conclusit; & ipse vir Dei feliciter migrans de sæculo, ad cælestia euolauit, & viuit cum Christo in æternum. De eius recessu fratres omnes licet felicitati eius plurimum congauderent, tamen de sua absentia damna sibi plurima euenire deplorabant. Sed non defuit eis diuina prouidentia. Nam inspirati a Domino, concorditer, & vnanimiter sanctum Virum Dominum Ioannem de Laudo, in Priorem præcipuum elegerunt, vt sicut Sancto Patri Petro Damiani, in sanctitate, & sapientia consimilis erat, ita ei in Prioratu succederet. IX.

Anonymus Benedictinus vix. prope A C. 1125.

Attendant hæc dicētes B Petrum Dam. fuisse Canonicum S Augustini Regularem.

Antiquus Auctor Chronici Gualdensis. Ap. me MS.

VEnerabilis Cardinalis S. R. E. Dei seruus Petrus Damiani in feruore S. Spiritus sibi dati à Deo, gloriam & dignitatem Romanæ Curiæ dereliquit, & infra Apenninos montes Cathriæ venerabile Eremitorium S. Crucis iuxta fontem Auellanæ construxit, conuentum ibidem pluribus sanctis fratribus Monachis instituit in sancta perfectione, & multum arcta vita, & ordinata, vbi & ipse per plura tempora in magna vixit sanctitate, & pluribus claruit miraculis. In eodem siquidem Eremitorio inter alios sanctos Priores Monachos seruus Dei Dominus Ioannes Laudensis multa viguit sanctitate & dura pœnitentia, & abstinentia infra istas siluas condensas, & prærupta montium corpus suum castigauit. Qui postmodum de Prioratu S. Crucis in Episcopum Eugubinum assumptus, in multa sanctitate vixit, & obiit. Quem Deus plurimis decorauit miraculis. Et sic per Dei nostri magnam pietatem, & misericordiam diuinus cultus reformatus est, qui erat intermissus propter duras persecutiones Gothorum, & Longobardorum, & Sarracenorum: à quibus Italia deprædata, & desolata, & gentes exterminatæ, & Ecclesiæ destructæ, de nouo reædificabantur, & ciuitates, & castra, & populi in eis. X.

Antiq. Auctor viasse colligitur circa A C. 1325.

Diuinus cultus à Patribus Benedictinis in Italia instauratus.

BEnignissime Lector, in principio I. Tomi de Sanctis F. Laurentij Surij Carthusiani edit. Colonien. 1572. habes Passionis Historiam SS. Mariani Lectoris, & Iacobi Diaconi, cælestibus visionibus refertam. Harum autem Visionum expositio cum non minus pie, quàm eleganter à B. Petro Dam. dum Prior S. Crucis Auellanæ existeret, conscripta, hoc Tomo iam Typis vulgato, in manus meas peruenerit, operæpretium fore censui, illam hoc loco, in posteriori editione suo ordine restituendam, inserere. Vale.

Expositio Visionum Sanctorum Martyrum Mariani, & Iacobi.

IAM vero, vt de istis Visionibus istorum Sanctorum aliqua succincte pertractemus quis est, quem B. Marianus Iudicem in tribunali viderat, nisi ille, qui in cælo præsidens, accepto à Patre iudicio, de viuis & mortuis iudicat? Sicut scriptum est: Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio. Qui honesta & decora facie videbatur, quia hic est, de quo dicitur: Speciosus forma præ filiis hominum. Hic itaque ad tormenta Confessores præcipiebat ascendere; quia quantumlibet furibunda persecutorum dementia sæuiat, quantumlibet ad patiendum pro Christo deuotus fidelium animus inardescat, ad martyrij celsitudinem, nisi quem ille occulto suo iudicio prouexerit, nó aspirat. Multis autem gradibus ad summitatem Catastæ erat ascensus: quia multis virtutum gradibus ad perfectionis summam conscenditur, & sic demum ex diuina gratia ad martyrij celsitudinem peruenitur. Quod autem B. Marianum in altiorem Catastæ locum martyr Cyprianus extulit, hoc intelligere debemus, quia speciali dignitate martyrij eum Dominus inter Martyres sublimauit. Sed quid est, quod præcipiēte Domino, B. Martyr in locum passionis ascendit, sed tunc passionis martyrium non accepit, nisi quod vir quisque perfectus, qui iam se virtutum arce erexit, qui iam totis nisibus ad moriendum pro Christo mentis intentionem firmauit: adhuc tamen differtur, quatenus eius desiderium amplius quotidie augeatur? Vnde in hac Visione recte dicitur: Exurgens Iudex ad Prætorium suum ibat, quem nos pariter sequebamur. A loco quippe tormenti ad Prætorium suum Iudicem sequentibus Martyribus ire, est ab effectu martyrij Dominum Electos suos aliquanto suspendere, & eorum mentes per contemplationem ad supernum gaudium interim subleuare. Et no- XXX.

Apr. Io. 5.

Psal. 44.

tandum, quod se quidem cum altero Martyre sequi pariter dixit: Iudicem vero non simul cum eis ire,
sed præcedere, asserit; quia videlicet quicumque ad supernæ mansionis requiem tendimus, quicumque
pia aduersione ad Beatorum consortium festinamus. Sanctorum vias, Deo nos præcedente tenere possu-
mus. Christi vero vestigia imitari quidem, sed ad plenum consequi, omnimodo non valemus. Illi nam-
1. Ioan. 1. que dicunt veraciter confitentes: Si dicimus, quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, &
Ioan. 14. veritas in nobis non est. Christus verò dicit: Venit Princeps mundi huius, & in me non habet quicquam.
Psal. 50. Bene etiam qui Martyrem comitem habet in itinere, Iudicem habet ducem: quoniam ille Propheta est,
cui Propheta dicit: Propter nomen tuum dux mihi eris, & enutries me. Quod autem ait: Iter nobis erat per
pratum, quid per pratum, quod ager dicitur, nisi mundus hic designatur? Recte ergo non mansisse in pra-
to, sed iter habuisse per pratum dicitur, qui Dominum sequebatur: quia nimirum quicumque ad illam de-
siderabilem ciuitatem Hierusalem cælestem pertinet, in hoc mundo non habitationem, sed iter habet.
Sed quid est, quod per pratum iter habuisse dicitur, & non fœnum, sed excelsas arbores, & ordinate dispo-
sita ibidem vidisse perhibetur? Quid denique per has arbores, nisi Sancti & iusti viri designantur, qui vi-
delicet mentis sublimitate infima quæque despiciunt, & in charitatis fraternæ radice solidati, suum or-
dinem non confundunt? Postremo vero quid est bibere phialam de aqua fontis, nisi gustare calicem pas-
Psal. 115. sionis? Vnde Dauid ait; Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Et notandum, quam
pulchra similitudine Visio cum Propheta concordat. Ille quidem calicem accepit, & nomen Domini in-
uocauit, iste Martyr phialam bibit, & Deo gratias egit. Fons autem ille, vnde phialam impleuit, aquas
Ibid. perspicuas emanabat, & per Psalmistam dicitur: Pretiosa in conspectu Domini, mors Sanctorum eius.
Hic vero inquiri potest, quid sit, quod Iudex iste beatos Martyres per totum iter ad fontem vsque præces-
sit, & mox ab eorum visione disparuit? Numquid Electos suos Dominus, quos per occultam gratiam ad
martyrij coronam perducit, credendum est, quod mox recedens inter ipsas eos tribulationum angustias
deserat? Sed notandum, quia tunc Sanctos Dominus quasi quodammodo deserit, cum eos ab iniquis
flagellari permitti. Vnde Redemptor noster in Cruce ad Patrem clamabat: Deus, Deus meus, vt quid de-
Psal. 21. reliquisti me? Cuncta hæc arcana mysteria, quæ omnipotens Deus quotidie per Electos suos occulta di-
spensatione tribuit; huic vni præcipue aperta visione monstrauit: vt quod in cæteris occulte agitur, hic
etiam videre meretur.

Iam vero quod Iacobus Iuuenem aspexit, quis, nisi ipse est, quem Marianus iudicem vidit? Qui Iuuenis
idcirco apparuit, quia mediator Dei, & hominum inter homines conuersatus, ad iuuenilem quidem æta-
Psal. 18. tem peruenit, & in senium non declinauit. Proceræ autem staturæ erat, quia exaltauit vt gigas ad curren-
dam viam. Caput vero super nubes extulerat, quia per maiestatem, & à summo cælo egressio eius, & oc-
cursus eius vsque ad summum eius. Et quia sicut Paulus ait, caput Christi est Deus, Christus vero caput
est corporis sui, quod est Ecclesia. Et caput extulerat super nubes, quia per maiestatem diuinitatis, qua v-
num semper cum patre est, cum ipsa assumptæ humanitatis substantia in cælo cum eo æqualiter regnat.
Sed licet caput super nubes eleuetur; corpus tamen in terris conspicitur: quia Sancti omnes, qui corpus
sunt Redemptoris, donec hanc carnem portant per conditionem mortalitatis in terra commorantur,
quamuis per libertatem Spiritus in cælo iam habita reprobentur. Dicentes cum Paulo: Nostra autem con-
uersatio in cœlis est. Vnde recte cum corpus illius in terra videri dicitur, non tamen terram tangere per-
Philip. 3. hibetur, qui sancti Viri in terra quidem conuersari videntur, sed terrenis actibus ex desiderio non impli-
cantur: & dum totis nisibus ad alta se erigunt, pedes mentium à terra suspendunt. Bene autem nitidis
vestibus indutus fuisse perhibetur, quia de eo per Prophetam dicitur: amictus lumine sicut vestimentum.
Psal. 103. Per nitidas quidem vestes, quibus induitur, sancta procul dubio Ecclesia designatur: quæ videlicet vestis &
per munditiam sanctæ operationis splendida, & per spem futuræ beatitudinis Domino adhæret extensa.
De qua dicit Apostolus: vt exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam. Et
Ephes. 5. congrue fulgidis vestibus indutus memoratur: quia de Electis suis à Domino dicitur: Fulgebunt iusti si-
cut Sol in regno Patris mei. Nec illud vacat à mysterio, quod istæ vestes diuersis coloribus distinctæ re-
feruntur. Sancti enim Viri dum multis pollent virtutibus, quasi diuersa colorum specie distinguuntur.
Psal. 44. Hinc est quod per Psalmistam dicitur: Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumamicta varie-
tate. Hic itaque Iuuenis non stetisse, sed pertransisse ante ora Martyrum visus est, quia iam eos Dominus
de hoc mundo tollere, atque ad contemplationem maiestatis suæ perducere disponebat. Sicut ipse in E-
Luc. 12. uangelio dicit: Et transiens ministrabat illis. Quid est autem, quod singulas zonas purpureas in sinu Mar-
tyrum proiicit, nisi quod eos vndique cingendos angustiis passionum innotescit? Hæc videlicet zona pas-
sionis tunc purpuratur, cum sanguis effunditur. Per hoc vero, quod eas in sinum proiecit, quanta certitudi-
ne illos de sua passione firmaret, innotuit. Nihil enim certius nos habere credimus, quam quod in sinu
tenemus. Vnde B. Iob de spe resurrectionis ait: Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Neque hoc à my-
sterio vacat, quod puer in collo eius monile roseum, in manu vero palmam viridissimam portat. Per mo-
nile siquidem, quod collo circundatur, æternæ vitæ beatitudo non incongrue designatur, quam quisque
dum accipit, ineffabili gaudio ex omni parte circumfluit. Sicut enim in monili nec finis, nec initium repe-
ritur, sic vita æterna nec initio inchoatur, nec fine concluditur. Quo monile roseum videbatur; quia puer
iste, qui monile vitæ æternæ acceperat, fuso sanguine, martyrio coronandus erat. In manu vero palmam
viridissimam præferebat: quia sicut per Psalmistam dicitur: Iustus vt palma florebit. Et Ioannes. In con-
spectu, inquit, Agni, amicti sunt stolis albis, & palmæ in manibus eorũ. Congrue autem non ait, Prande-
bitis, sed cras, inquit, nobiscum cœnabitis, quia & ipse Dominus cæleste gaudium non prandium, sed cœ-
Psal. 91. nam vocat, quia sicut post cœnam nullum iam conuiuium restat, ita post illud sempiternæ felicitatis con-
Apoc. 7. uiuium, nil potest inueniri vlterius quod succedat. Quid per iuuenes in albis equis sedentes accipimus,
nisi sanctos Angelos ad suscipiendas beatorum Martyrum animas præparatos? Nam & B. Ioannes An-
gelos in albis equis sedentes se vidisse fatetur. Equus namque aptum bellis est animal. Qui verò à sæ-
Luc. 12. & cularibus bellis victores redeunt, albis equis curru subiugatis, triumphos ad Capitolia ducunt. In equis
Ioan. 13. itaque fortitudo pugnantium, in candore autem gloria innuitur triumphantium. Bene ergo Angeli in
Apoc. 19. albis equis visi sunt, quia illos, qui in prælio Christi decertabant, ad cælestem arcem post victoriam cum
triumpho gloriæ deducturi erant. Deo gratias.

INDEX
SERMONVM, HISTORIARVM,
ET CAPITVM QVÆ IN HOC
Tomo II. B. Petri Damiani continentur.

SERMONES IVXTA MENSIVM ORDINEM DISTRIBVVNTVR.

PRIOR NVMERVS DIEM, ALTER PAGINAM INDICAT.

IANVARIVS.

FEBRVARIVS.

MARTIVS.

APRILIS.

MAIVS.

IVNIVS.

IVLIVS.

AVGVSTVS.

SEPTEMBER.

OCTOBER.

NOVEMBER.

DECEMBER.

Sermones Extrauagantes de Sanctis.

Sermones Morales

Sanctorum Historia.

INDEX CAPITVM VITÆ SS: Romualdi, Rodulphi & Dominici.

Index Capitum vitæ SS. Rodulphi & Dominici.

B. PETRI

B. PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Ostiensis, Ordinis Sancti Benedicti,

TOMVS SECVNDVS.

Continens Sermones, & Sanctorum Historias: ordine Mensium seruato.

Ianuarius.

SERMO PRIMVS.

In Epiphania Domini.

VI. Ianuar. CVM *natus esset Iesus in Bethlehem* A
Matt. 2. *Iuda in diebus Herodis Regis, ecce*
Magi ab Oriente venerunt Hyeroso-
lymam, dicentes: Vbi est, qui natus
est Rex Iudaeorum? Vidimus enim
stellam eius in Oriente, & venimus cum mune-
Psal. 116. ribus *adorare eum. Laudate Dominum omnes gen-*
Sap. 18. *tes, & collaudate eum omnes populi.* Nam cum
omnipotens sermo nondum à regalibus sedibus
Esa. 9. descendisset, *& nox in suo cursu medium iter*
ageret, populus gentium ambulabat in tenebris:
Ioan. 3. quia *dilexerunt magis tenebras, quam lucem*, va- B
Psal. 11. riósque secuti errores, in circuitu impij ambu-
Matt. 22. labant, euntes vnusquisque alius ad villam,
Rom. 1. alius ad negociationem suam: & obscuratum est
1. Cor. 10. insipiens cor eorum, quia incuruatus est vnus-
Exod. 34. quisque ad opus manuum suarum. Patres etiam
& 2. Cor. 3. illi antiqui omnes sub nube fuerunt, eo quod
Psal. 17. aspiciebant in visu noctis, nec claritatem vultus
Thren. 4. Moysi poterant intueri: quia velamen erat posi-
tum super cor eorum, & erat, aqua tenebrosa
in nubibus aëris; cum videlicet filij Sion in- C
clyti conuersi sunt in vasa testea, opus manuum
figuli; dispersi sunt lapides sanctuarij in capite
omnium platearum; argentum eorum ver-
sum est in scoriam, eo quod caupones eo-
rum miscebant aquam vino; quando obscura-
tum est aurum, mutatus est color optimus; nec
erat de eis, qui faceret bonum, nec etiam vs-
Psal. 13. que ad vnum. Tunc ergo tenebrae factae sunt su-
per vniuersam terram, quia Iudaeus, & Gen-

A tilis in tenebris strauerunt lectum suum, habitan-
tes in tenebrosis, & vmbra mortis. Quia igitur Luc. 1.
tunc nox praecessit, ecce dies appropinquauit: Rom. 13.
& lumen refulsit in habitaculo carceris nostri,
ex eo quod exortum est in tenebris lumen rectis
corde, cum visitauit nos oriens ex alto; & Psal. 111.
ortus est nobis lucifer matutinus, qui non no- Christus aduentu suo in carne, illuminauit mundi tenebras.
uit occasum; quando lux illa vera, quae illu-
minat omnem hominem venientem in hunc
mundum, in tenebris luxit, & tenebrae eam
non comprehenderunt.

B Iudaei itaque, & Gentiles in tenebris erant vs- Luc. 5.
que ad tempus plenitudinis. At vbi venit pleni- Ioan. 1.
tudo temporis, emisit Agnum Dominus domina- Galat. 4.
torem terrae, de petra deserti ad montem filiae Sion; & Es. 16.
& lapidem, quem reprobauerunt aedificantes, hic Psal. 117.
factus est in caput anguli. Et quia ad hoc venerat, Matt. 15.
vt oues dispersas congregaret in vnum, licet non
fuerit primo missus, nisi ad oues, quae perierant do-
mus Israël: quia tamen alias oues habebat, quae Ioan. 10.
non erant ex hoc ouili, & illas oportebat eum ad-
C ducere, vt fieret vnum ouile, & vnus pastor; idcir- Esai. 9.
co habitantibus in regione vmbrae mortis tam Iu-
daeis, quam Gentibus lux orta est eis vtrisque: pro-
pter quod & in Natiuitate claritas Dei circum- Luc. 2.
fulsit pastores, quia Angelus euangelizauit eis gau- Matth. 2.
dium magnum; & hodierna die stellae claritas Cur Angelus Iudaeis, stella vero Gentibus apparuerit.
natum denunciat Saluatorem. Iudaeis itaque tam-
quam ratione vtentibus loquitur vox Angelorum;
Gentibus vero quasi brutis, & iumentis in campis
siluae loquitur lingua, sine stella caelorum. Lux no-

stra itaque demonstrat lucem, creatura suum indi- A
cat Creatorem, suum loquitur factura Factorem.
Psal. 116. & noua stella denunciat verum Solem. *Laudate*
Rom. 15. *ergo Dominum omnes gentes, & collaudate eum*
Factor factus est in factura. *omnes populi.* Lætamini gentes simul cum plebe
eius. Gaudeant Gentiles, exultent Iudæi, quia
ecce Sol de stella enituit, & Factor Virginis fa-
ctus est in Virgine factura sua. Homo enim, qui
Psal. 86. factus est in ea, ipse fundauit eam Altissimus. Or-
tus est itaque Sol de stella, sanitas ex ægritudine,
ex morticinio vita, lux ex tenebris, dulcedo ex
amaritudine, ex spina rosa, pater ex filia, domi-
nus ex ancilla, & de exiguo riuulo *fons aquæ sa-*
lientis in vitam æternam. Ortus ergo Sol de stella,
& demonstratur Sol per stellam.

B
Maria stella, Christus Sol cur dicantur. Erat stella in aëre, stella in terra, Sol in præse-
pio. Stella in aëre, corpus illud lucidum; stella in
terra Virgo Maria; Sol in præsepio, Christus no-
ster. Stella in aëre, de qua habuimus in Euangelio:
Matth. 2. *Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus*
adorare eum. Stella in terra, de qua Balaam præ-
dixit in Prophetia sua: *Orietur stella ex Iacob, &*
Num. 24. *confringet omnes alienigenas.* Sol in præsepio, de
quo reprobi, secundum quod in libro Sapientiæ
Sap. 5. legitur, dicturi sunt in futuro: *Errauimus à via*
Ephes. 5. *veritatis, & Sol iustitiæ non illuxit nobis.* De quo
Apostolus: *Sol non occidat super iracundiam ve-*
Psal. 18. *stram.* An non ipse est, qui *in Sole posuit taberna-*
culum suæ carnis, quando fuit *tanquam sponsus*
procedens de thalamo suo? C

Quatuor proprietates stellæ, Mariæ attribuuntur. In stella, fratres, quatuor principaliter attendun-
tur. Stella enim igneæ naturæ est, stella in se lucida
est, & clara; stella ex se radium emittit, stella in no-
cte lucet. Hæc eadem in stella nostra, id est, in Vir-
gine Maria, possumus inuenire. Stella, vt diximus,
† apparet ignea. † igneæ naturæ est, & ipsa Virgo Maria igneæ na-
Exod. 3. turæ fuit. Ipsa est enim rubus ille igneus, in quo
apparuit Dominus Moysi, qui videbatur quippe
ardere, sed non comburebatur: quia grauida qui-
dem apparuit Virgo, sed igne libidinis non est con-
Cant. 6. sumpta. Ipsa in se splendida est, & clara, adeo vt de
ea scriptum sit in Canticis Canticorum: *Quæ est*
ista, quæ progreditur sicut aurora consurgens, pulchra
Hier. 11. 17. & 20. *vt Luna, electa vt Sol?* Ipsa ex se radium illum emi- D
sit, qui penetrat vsque ad cordis secreta. Scruta-
Apoc. 2. tur enim corda, & renes; eo quod viuus est sermo
Hebr. 4. Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio anci-
piti pertingens vsque ad diuisionem animæ, & spi-
ritus; vnde & meritò congruit ei nominis inter-
pretatio. Maria namque stella maris interpretatur.
Psal. 103. Mare hic mundus est, sicut scriptum est: *Hoc*
mare magnum, & spatiosum, illic reptilia quorum
S. Maria stella maris dicitur. *non est numerus.* Meritò ergo stella maris dicitur,
quia ipsa tamquam sidus singulare refulsit in mun-
do: & cuius splendor illuminat mundum, & ex se
radium illum emisit, qui *illuminat omnem homi-*
Ioan. 1. *nem venientem in hunc mundum.* Et sicut radius
processit à stella, stella integra permanente: sic fi- E
lius ex Virgine, virginitate inuiolabili perduran-
te, secundum quod & Propheta Ezechiel inquit:
Ezech. 44. *Porta, quam vides, semper erit clausa, & nullus tran-*
sibit per eam, sed Dominus solus introibit per eam.
Stella lucet in nocte, & ipsa Virgo in nocte huius
sæculi singulariter fulsit, secundum quod de ea
Antiphona. scriptum est: *Quæ cunctas hæreses sola interemisti*
in vniuerso mundo. Talis est stella nostra, fratres,
talis est Virgo Maria, talis est stella maris: & quia
1. Pet. 2. reliquit nobis exemplum, vt sequamur vestigia
eius, talis etiam debet esse anima nostra.

Simus ergo, fratres, igneæ naturæ, vt sit in nobis
Luc. 12. ille ignis, quem venit Dominus mittere in ter-
A ram. & ignis ille, qui erat flammigerans in ossi-
bus Hieremiæ, accendatur in conflatorio cordis
nostri, iuxta quem sedet Dominus purgans, & *Malach. 3.*
mundans filios Leui. Simus etiam & nos clari, &
fulgidi, vt aspiret nobis dies, & inclinentur vm- *Cant. 2. & 4.*
bræ: & *deponentes veterem hominem cum actibus*
suis, induamur nouum, qui secundum Deum crea- *Coloss. 3.*
tus est; vt si fuimus aliquando tenebræ, nunc *Ephes. 5.*
simus lux in Domino: & induti armis lucis, am- *Rom. 13.*
bulemus honestè, sicut decet ambulare in die.
Emittamus etiam ex nobis, fratres, radium bonæ
operationis, quia scriptum est: *Sint lumbi vestri* *Luc. 12.*
præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.
Lucernas quippe ardentes in manibus portamus, Gre. hom. 13. in Euang.
B cum proximis nostris per exempla bonæ opera-
tionis lucemus; vt cortina cortinam trahat; &
qui audit, dicat, veni; & *sic luceat lux vestra co-* *Matt. 5.*
ram hominibus, vt videntes opera vestra bona glorificent
Patrem, qui in cælis est, & currant multi in odo-
rem vnguentorum nostrorum.

Stella lucet etiam in nocte, & nos, fratres, in
nocte huius sæculi luceamus, secundum quod
scriptum est: *Inter quos lucetis, quasi luminaria* *Philipp. 2.*
fixa in firmamento. Contra hæreticorum tenebras
sapientiæ lumine splendeamus, quia scriptum est:
Capite nobis vulpeculas, quæ demoliuntur vineam *Cant. 2.*
Domini. Propter quod Dominus inquit: *Estote* *Matt. 10.*
prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.
Sic ergo, fratres, ad verum solem poterimus per-
C uenire, si Virginis, & stellæ nostræ vestigia
fuerimus imitati.

In sole autem quinque principaliter attendun- Quinque Solis proprietates Christo attribuuntur.
tur. Sol incommutabilis est in se, cum luna sin-
gulis mensibus commutetur. In sole est nulla
macula, cum semper macula sit in luna. Sol ha-
bet plenitudinem luminis, à quo & alia lumina-
ria lumen accipiunt. Sol licet sit immutabilis, in-
terdum tamen patitur eclypsim. Sol semper lu-
cet in die. Sed eadem in vero sole nostro sollicitè
inuestigemus. Sol in se incommutabilis est; &
ipse Christus secundùm diuinitatis potentiam
semper incommutabilis perseuerat. Vnde ipse ait:
Ego sum Deus, & non mutor. Apud quem *non est* *Malach. 3.*
D *transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* In sole *Iacob. 1.*
nulla est macula; & ipse est, qui singulariter in-
gressus est mundum sine macula; qui peccatum *Esai. 53.*
non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Sol
habet plenitudinem luminis; & in eo habitauit *Colos. 2.*
plenitudo diuinitatis corporaliter, cui non est *Ioan. 3.*
datus Spiritus ad mensuram, immo de plenitu- *Ioan. 1.*
dine eius accepimus omnes gratiam pro gratia,
quando vnguentum à capite descendit vsque ad *Psal. 132.*
barbam, & à barba stillauit in oram vestimenti.
Sol interdum patitur eclypsim; & ipse Christus
eclypsim mortis passus est in passione, quando re-
cessit pastor ouium, ponens animam pro ouibus *Ioan. 10.*
suis, & inclinato capite emisit spiritum. Sol sem- *Ioan. 19.*
E per lucet in die; & ipse Dominus, postquam re-
surgendo consumpsit tenebras nostræ mortalita-
tis, resurgens ex mortuis iam non moritur, mors *Rom. 6.*
illi vltra non dominabitur. Sed lucem habitat in- *1. Tim. 6.*
accessibilem, & in eo tenebræ non sunt vllæ. *1. Ioan. 1.*
Hunc solus aquila Ioannes irreuerberatis lumini-
bus intuitus est in rota sua, quando adeò altè vola-
uit, quod si paulo altius intonuisset, totus mundus
eum capere non potuisset, inquiens: *In principio* *Ioan. 1.*
erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus
erat Verbum.

Magi ergo illuminati à Sole veniunt ad So- Magi quomodo se gesserint venientes ad Dominũ adorandũ.
lem, qui illustrati per stellam, quæ lumen suum
habet à Sole, venerunt ad adorandum Solem;

quorum gesta diligenter singula attendamus. [A] Venerunt ergo ab Oriente Hierosolymam, & cum venissent, inquisiuerunt: [Matth. 2.] *Vbi est, qui natus est Rex Iudæorum?* Cum peruenissent ad locum, prociderunt; cum procidissent, adorauerunt; cum adorassent, munera obtulerunt. Venerunt ergo infatigabili labore, inquisiuerunt prouida sollicitudine, prociderunt debita humiliatione, adorauerunt mentis deuotione, munera obtulerunt integra fidei religione; & obtulerunt ei aurum, thus, & myrrham. [Quæ munera Magi obtulerunt Christo, & quibus Sacramentis.] Ecce primitiæ gentium, primo puram, & integram fidem offerunt. Obtulerunt enim thus Deo, myrrham mortali, aurum Regi. Thus per fidem diuinitatis, myrrham per fidem humanitatis, siue mortalitatis, aurum per fidem regiæ [B] dignitatis. [Esai. 7.] Fuit enim Deus, & homo, Emmanuel nobiscum Deus, [Psal. 48.] cum factus est simul in vnum diues, & pauper; fuitque ex regia tribu, secundum quod in eius genealogia describitur: [Matth. 1.] *Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham, &c.*

Vel obtulerunt hæc tria humanitati Christi, aurum Regi, sacerdoti thus, myrrham mortali. Fuit enim ex regia, & sacerdotali tribu. Fuit Rex, [Apoc. 19.] quia habuit in vestimento, & in femore suo scriptum. *Rex regum, & Dominus dominantium.* [Psal. 109.] Fuit & Sacerdos secundum ordinem Melchisedech Regis Salem, [Genes. 14.] qui sacerdos fuit Dei summi, [Heb. 7.] quia non per sanguinem hircorum, aut vitulorum, [Heb. 9.] sed per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta. [C] [1. Pet. 2.] Conuersi enim sumus ad Pastorem, & Episcopum animarum nostrarum. [Esai. 53.] Fuit etiam mortalis, quia vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit in corpore suo super lignum.

Hæc eadem ipsa Virgo stella maris obtulit Soli nato suo in persona sua. [Quæ dona obtulerit Virgo Maria, & quomodo aurũ, thus, & myrrham.] Obtulit enim aurum regiæ dignitatis, quia fuit ipsa de regia tribu, secundum quod in dicta genealogia legitur: [Matt. 1.] *Iacob genuit Ioseph virum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.* Obtulit etiam thus, & myrrham: vnde in Cantico amoris hæc duo in ipsa iunguntur, vbi dicitur: [Cant. 3.] *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij?* [D] Myrrha arcet vermes à corporibus mortuorum, & ipsa corpora conseruat à corruptione, propter quod Nicodemus attulit mixturam myrrhæ, & aloës, [Ioan. 19.] vt condiret corpus Iesu. Per myrrham ergo carnis integritas designatur, thus vero mentis exprimit deuotionem. Bene ergo hæ duæ species in stella, & virga nostra iunguntur; quia in Virgine Maria carnis integritas, & mentis deuotio semper indiuisa manserunt. Et merito additur, vniuersi pulueris pigmentarij; quia ipsa adeo fuit donis Spiritus sancti referta, vt audire meruerit: [Luc. 1.] *Aue gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* [Quæ nos offeramus dona.] Sic ergo, fratres, obtulerunt Magi, obtulit & Virgo Maria stella nostra. Et quia exempla dederunt nobis, ergo & nos ita faciamus.

Venerunt Magi, veniamus & nos, quia scriptum est: [Matt. 11.] *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Et alibi: [Eccl. 24.] *Venite ad me, qui concupiscitis me.* Inquisierunt Magi, inquiramus & nos, quia scriptum est: [Esai. 55.] *Quærite Dominum, dum inueniri potest.* Prociderunt Magi, procidamus & nos, quia scriptum est: [Psal. 94.] *Venite adoremus, & procidamus ante Deum.* Adorauerunt Magi, adoremus & nos, quia scriptum est: *Adorate Dominum in aula sancta eius.* [Psal. 28.] Obtulerunt Magi, offeramus & nos, quia scriptum est: *Obsecro vos, fratres, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.* [Rom. 12.] Offeramus & nos illa tria, quæ obtulerunt Magi, aliter tamen quam illi. Offeramus myrrham mortificationis, [Colos. 3.] vt mortificantes corpora nostra, quæ sunt super terram, carnis curam non faciamus in desideriis, [Galat. 5.] crucifigentes corpora nostra cum vitiis, & concupiscentiis, [Galat. 5.] & in his tamen omnibus rationabile sit, vt dictum est, obsequium nostrum. [B] Offeramus thus deuotæ orationis, secundum quod Apostolus ait: [1. Cor. 14.] *Orabo spiritu, orabo & mente; psallam spiritu, psallam & mente;* [Psal. 140.] vt, *dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu Domini.* [Prou. 21.] Offeramus & aurum, splendorem sapientiæ: aurum namque sapientiam designat, iuxta illud: *Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis;* vt simus parati omni poscenti de ea, quæ in nobis est, fide, & spe reddere rationem, & splendore sapientiæ fulgeamus, & contra hæreticorum tenebras intrepidi dimicemus, atque dicere possimus: [Psal. 118.] *Bonum mihi lex oris tui super millia auri, & argenti.* Et vtinam non possetis dicere potius: Bonum mihi lex oris Iustiniani super millia auri, & argenti. [Ibidem.] Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non ita vt lex tua, Domine: [C] Dereliquerunt venam aquarum viuentium Dominum; vt merito ipsa sapientia conqueratur, dicens: [Hier. 17.] *Dereliquerunt me fontem aquæ viuæ.* [Hier. 2.] Nam hi, qui in legem Domini debent meditari die, ac nocte, à veritate ad fabulas conuertunt auditum. [Vt Ecclesiæ Pastores vigilare debeant contra hæreticos, ne Ecclesiam perturbent.] Custodes ergo super muros ecclesiæ constituti, vigilantes sint, ne vulpes Samsonis incendant segetes nostras; & ponatur turris Dauid cum propugnaculis contra Damascum, ex qua dependant clypei mille; [Iudic. 15.] [Cantic. 4.] turris namque fortissima nomen Domini; ad eam confugiet iustus, & exaltabitur. [Prou. 18.] Hæc est scriptura, vbi nomen Domini inuocatur, in qua propugnacula sunt Prælati, atque Doctores, [Doctores propugnacula Ecclesiæ.] [D] qui eius terminos debent custodire, de quibus scribitur: *Non transgredieris terminos, quos tibi Patres tui constituerunt.* [Prou. 22.] Statuit namque Moyses terminos contra montem Sinai, quos transgredi non licebat. [Exod. 19.] Et vtinam istos terminos nulli transgrediantur; alioquin lapidibus erunt digni. Ex hac pendent clypei mille, perfectio videlicet auctoritatum, quæ est ad munimentum ipsius. Hæc turris ponitur contra Damascum, scilicet contra robur hæreticorum. [1. Cor. 3.] Aliud fundamentum alius nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus, id est mysterium Christi.

Immobile profecto, & immutabile est Christi mysterium, quia multiplex habuit testimonium. [Multiplex de Christo Saluatore testimoniũ.] [E] Habuit enim testimonium hominum, testimoniũ Angelorum, testimonium mulierum, testimonium virorum, testimonium senum, testimonium paruulorum, testimonium terrenorum, testimonium cælorum, testimonium Gentilium, testimonium Iudæorum, testimonium antiquorum, testimonium modernorum, testimonium lucis, testimonium tenebrarum, testimonium legis, testimoniũ Prophetarum, testimonium Regum, testimonium turbarum, testimoniũ viuorum, testimoniũ mortuorum, testimonium brutorũ, testimonium solis,

Luc. 2. testimonium elementorum. Habuit testimonium
hominum, quia pastores erant in regione illa, qui
venientes inuenerunt de verbo, sicut dictum erat
ad eos de Puero. Testimonium Angelorum, quia
Ibidem. Angelus Domini stetit iuxta illos, & dixit eis: *Ecce*
euangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est
hodie Saluator mundi, qui est Christus Domini in ci-
uitate Dauid. Et facta est cum Angelo multitudo
cælestis exercitus, laudantium Deum, & dicen-
Ibidem. tium: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax homini-*
bus bonæ voluntatis. Habuit testimonium mulie-
rum, quia Anna Prophetissa filia Phanuel confite-
batur Domino, & loquebatur de illo omnibus, qui
Act. 2. expectabant redemptionem Israël. Habuit testi-
& 4. monium virorum, quia vno die conuersi sunt tria
in illa, & alio quinq; millia, qui testimonium per-
Luc. 2. hibebant de Iesu. Habuit testimonium senum, quia
antiquus ille dierum Simeon, cuius capilli erant si-
cut lana alba, qui acceperat responsum à Spiritu
sancto non visurum se mortem, nisi videret Chri-
stum Domini, accipiens eum in vlnas suas, dixit:
Matth. 2. *Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum ver-*
Luc. 2. *bum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare*
tuum. Habuit testimonium paruulorum, quia In-
nocentes illi, eum quamuis non loquendo, mo-
riendo tamen confessi sunt. Habuit testimonium
terrenorum, quia pax facta est in terra hominibus
bonæ voluntatis: tanta, vt ab vno homine Cæsare
Augusto totus orbis describeretur; de cuius tran-
Esa. 2. quillitate Esaias inquit: *Conflabunt gladios suos in*
vomeres, & lanceas suas in falces. Habuit testimo-
nium cælorum, quia cæli miserũt nouam stellam,
Matt. 2. secundum quod habuimus in Euangelio: *Et ecce*
stella, quam viderant Magi in Oriente, antecedebat eos
vsque dum veniens staret supra, vbi erat Puer. Habuit
Ibidem. testimoniũ Gentilium, quia Magi venientes Hie-
rosolymam dixerunt: *Vbi est, qui natus est Rex Iu-*
Ibidem. *dæorum*: Habuit testimonium Iudæorum, quia He-
rodes principes Sacerdotum, & Scribas populi con-
ueniens, sciscitabatur ab eis, vbi Christus nascere-
tur; at illi dixerunt: *In Bethlehem Iudæ*. Habuit te-
stimonium antiquorum quia in manibus Prophe-
Osee 12. tarum assimilatus est: ipse enim est Agnus occisus
Apoc. 13. ab origine mundi. Habuit testimonium moderno-
rum, vnde & ipse Discipulis inquit: *Eritis mihi testes*
Act. 1. *in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsq;*
ad vltimum terræ. Habuit testimonium lucis, quia
Luc. 2. claritas Dei circumfulsit Pastores, & claritas stellæ
Matt. 2. illustrauit Magos Testimonium tenebrarum quia
Matth. 27. in morte eius tenebræ factæ sunt super vniuer-
Marc. 15. sam terram. Habuit testimonium legis, quia
Luc. 23. Moyses dixit in lege: *Prophetam suscitabit vobis*
Deut. 18. *Deus de fratribus vestris; ipsum tanquam me audie-*
Deut. 28. *tis*. Et alibi: *Et erit vita tua pendens in ligno, vide-*
bis, & non cognosces. Testimonium Prophetarum,
Esa. 11. quia Esaias ait: *Egredietur virga de radice Iesse, &*
flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum
spiritus Domini. Et alibi: *Ecce virgo concipiet, &*
pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.
Esa. 7. Baruc autem, *Post hæc*, inquit, *in terris visus est,*
Baruc. 3. *& cum hominibus conuersatus est*. Ezechiel in eius
Ezech. 2. testimonio filius hominis appellatus est. Daniel
Dan. 9. ait: *Cum venerit Sanctus Sanctorum cessabit vnctio*
Osee 1. *vestra*. Oseas in eius testimonio accepit vxorem
Habac. 3. fornicariam. Habacuc dicit: *Cornua sunt in ma-*
Iona 2. *nibus eius*. Ionas in *ventre ceti* eius testimonium
testatus est. Et quid discurram per singula? Nullus
Prophetarum extitit, qui ei testimonium non per-
hiberet. Testimonium Regum, vnde Dauid Rex:
Terra nostra dabit fructum suum. Et alibi: *Aperia-*

A *tur terra, & germinet Saluatorem*. Et Salomon:
Osculetur me osculo oris sui, quia meliora sunt Psal. 84.
vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis, &: Psal. 45.
Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit Cant. 1.
odorem suum. Testimonium turbarum, vnde di-
xerunt in Euangelio: *Vidimus mirabilia hodie*. Ibidem.
Et: *Nisi esset hic à Deo, non posset facere quod*
facit: propter quod voluerunt etiam eum ra- Luc. 5.
pere, & Regem facere. Testimonium viuorum, Ioan. 9.
quia illi duo, qui ibant in Emmaus, venerunt, Ioan. 6.
& narrauerunt omnia, quæ eis acciderant. Te- Luc. 24.
stimonium mortuorum, quia multa corpora San- Matth. 27.
ctorum, qui dormierant, surrexerunt, & apparue-
runt multis. Testimonium brutorum, quia co- Esa. 1.
gnouit bos possessorem suum, & asinus præse-
B pe domini sui. Testimonium solis, quando ip- Luc. 23.
se obscuratus est. Testimonium elementorum,
quia testimonium perhibuit terra, quando terræ- Matth. 27.
motus magnus factus est Testimonium perhibuit
aqua, quando siccis pedibus ambulauit super Mar. 7.
aquas. Testimonium perhibuit aër, quando nu-
bes suscepit eum ab oculis eorum, scilicet Disci- Act. 1.
pulorum. Testimonium perhibuit ignis, quando
Angelus Domini descendit de cælo, & resplen- Matth. 28.
duit facies eius sicut fulgur: Fulgur enim igneæ
naturæ est.

Quia ergo, fratres, mysterium Crucis habuit
testimonium omnium prædictorum, erubescat
Iudæus infelix, qui negat Christum de Virgine
natum; quia pastores Iudæi inuenerunt sicut di- Luc. 2.
C ctum erat illis: Confundatur Gentilis, qui dicit
ligno: *Deus meus es; & lapidi: tu me genuisti*; Hier. 2.
quia Magi Gentiles ipsum adorauerunt. Obmu-
tescat hæreticus, qui mysterio contradicit. Et om-
nis lingua confiteatur, quia Dominus noster Ie- Phil. 2
sus Christus in gloria est Dei Patris. Ad quam
gloriam nos perducat ipse Dominus noster Iesus,
qui cum sit splendor luminum, flos florum, vita
morum, schola virtutum, & corona Sanctorum,
super choros Angelorum regnat in sæcula sæculo-
rum. Amen.

SERMO II. XIV. Ian.

D *De Translatione S. Hilarij Episcopi Pictauien-*
sis, & Confessoris.

GAVDEAMVS, & exultemus, dilectissi- Hilarius ab
mi, dum ad recolenda beati Hilarij su- hilaritate.
blimia merita solemniter conuenimus. Ipsa
quippe nos insignia vocabuli dignitas prouo-
cat, vt mens nostra spirituali lætitia affecta,
plausibiliter hilarescat. Nihilominus & hoc di-
gnum est, vt dum beati viri translationem co-
limus, ipsi quoque mentes nostras à terrenis
desideriis ad cælestia transferamus; vt dum gle-
bam corporis eius, tenuémque puluisculum
E tanto præferri apud homines honore conspici-
mus, quantum gloriæ pondus in cælestibus pos-
sideat, vbi verus, & incomparabilis honor est,
mens nostra perpendat. Sed libet iam translatio-
nis huius historiam succinctè transcurrere, vt
nulli deinceps de præclaræ solemnitatis huius
origine prorsus expediat dubitare.

Porro autem dum Confessor Christi Fredeli-
nus beati Hilarij monasterium, quod in Picta-
uiensi suburbio situm est, laudabiliter regeret, ibi-
que sanctæ conuersationis insignibus disciplinis,

S. Hilarius per visionem apparuit Fredelino, & quid eum facere iusserit.

& præclara morum honestare polleret, beatus Hilarius illi per visionem manifestus apparuit, & inter alia nonnulla hoc illi quadam viuacis imperij auctoritate mandauit; vt videlicet ipse, simul & pictauiensis Episcopus ad Regem Francorum, qui tunc rerum moderabatur habenas, incunctanter accederent, & sumptus impendi, quibus ampliari, & angustius fieri monasterium posset, fiducialiter postularent. Quibus verbis insuper addidit, vt instaurato nouiter monasterio, locum sibi sanctus Abbas congruum prouideret, in quo corpus eius, facta translatione, reconderet. Quos nimirum felicis oraculi legatione perfunctos, Rex clementer, ac benigne suscepit eisque magnifica regiæ liberalitatis munera contulit.

S. Hilarij monasteriū à fundamentis instauratur.

A fundamentis ergo monasterium per latomos, ac cœmentarios denuo construentes, & impollucibiliter instaurantes, in nostri Domini tandiu corporis indefessi laboribus institerunt, donec non modo surgentis structuræ machinam ad consummationem vsque perducerent, sed etiam vtrinque parieres, hoc est, intus, & extrinsecus, radiantis Musiui decore vestirent. in quo videlicet opere, vbi regij muneris summa defecit, Episcopus ex Ecclesiasticis facultatibus supplere quod deerat, non cessauit. Tandem itaque monasterio non modo consummatæ fabricæ structura perfecto, verum etiam sacerdotalis officij benedictionibus dedicato, mox demoliri sunt tumulum, in quo sanctum fuerat corpus humatum. Constituto igitur die, in quo sancta membra transferrent, præcedente nocte, dum Episcopus, simul & Abbas in vigilijs, & orationibus iugiter pernoctarent, repente conspiciunt, quod beati Angeli de tumulo, qui iam terebratus fuerat, sanctum corpus educunt, & in locum qui sibi præparatus erat proprijs manibus inferunt.

Corpus S. Hilarij trāslatum de loco ad locum opera Angelorum visibiliter.

S. Hilarius iterum apparet Fredelino, & quid iterum iubeat.

His itaque peractis, beatus Hilarius sanctum Fredelinum per visionem admonuit, vt Scotigenam quemdam sibi cognatione propinquum in cœnobij regimine substitueret, ipse vero ad Gallinariam insulam in honorem eiusdem Beati Hilarij ædificaturus Ecclesiam properaret. Qui beati sacerdotis imperio mox humiliter paruit, & non solum illud, quod iussum fuerat, sed & alia quatuor monasteria in eius honorem construxit. Quamquam beati Fredelini vita, in qua hæc referri perhibetur historia, in manus nostras nequaquam deuenerit. Sed quod hic scriptum est indicio nobis fraternæ relationis innotuit.

Alia quatuor monasteria in honorem S. Hilarij à Fredelino constructa sunt.

Hæc igitur huius sacræ solemnitatis est causa; hæc veneranda celebritatis hodiernæ materia, vt in translatione sacri corporis merito gaudeat plebs deuota fideliū, cui dependit exequias exercitus Angelorum. Porro autem ex occasione venerandæ translationis huius, & cætera beati viri gesta nobis in memoriam redeunt, vt quæ longis ante temporibus sunt peracta, nostris nunc reducta conspectibus quodammodo recentia videantur, & noua. Mox enim vt disputare de venerabilis viri gestis incipimus, protinus occurrit memoriæ, quam impenetrabilis Ecclesiæ murus hæreticorum telis obstiterit, quam insuperabilis præliator peruersum Arrianorum dogma gratia Catholicæ veritatis obtriuerit. Nec illud vacat, quod cum aduersus hæreticorum perfidiam pugnaturus, Seleuciam Isauriæ oppidum tenderet, puella gentilis diuinitus edocta tanti sacerdotis denunciauit aduentum, atque ideo cum patre Florentio, totaque familia diuini baptismatis meruit suscipere Sacramentum.

S. Hilarius impenetrabilis Ecclesiæ murus.

Familia integra meritis S. Hilarij ad fidē cōuertitur.

Nec illud excidit insigne miraculum, quod in Gallinaria insula immanium serpentium venenata rabies virtutem tam præclari Pontificis ferre non potuit, sed tamquam fulmineo fragore perterrita, vilis etiam baculi metam, quam ipse præfixerat, transcendere non præsumpsit.

Serpētibus imperat.

Sed & illud memoriæ consequenter occurrit, quod idem egregius Pontifex puerum sine gratia regenerationis extinctum, non modo matri resuscitatum, & incolumem reddidit: sed & veræ Fidei rudimentis instructum, sanctæ Ecclesiæ filijs aggregauit.

Suscitat mortuum.

Hæc igitur, & alia multa virtutum eius insignia nobis ex occasione venerandæ huius translationis occurrunt, quæ nos ad amorem Dei, & deuotionem præclari huius sacerdotis accendunt. Plane cum multorum translationes iustorum sancta veneretur Ecclesia, quæ diligentia procuratæ sunt hominum, quanto deuotionis studio hæc est solemniter recolenda, quæ facta est manibus Angelorum? Sed quid est, quod Moysi corpus ipse per se Dominus sepeliuit, & tamen sepulchrum eius hominibus innotescere noluit: beati vero Hilarij corpus non modo coram hominibus per Angelos transtulit, sed & in tanti honoris gloriam, & totius Ecclesiæ reuerentiam sublimauit? De Moyse quippe scriptum est: *Mortuus est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab, iubente Domino, & sepeliuit eum in valle terræ Moab contra Phogor; & non cognouit homo sepulchrum eius vsque in præsentem diem.* Quid est ergo, quod ille nescitur, iste vero quotidie cum tanta gloria Christianæ deuotionis inuisitur? Quid est, inquam, quod Moyses ab hominum notitia remouetur, nisi vt tollatur occasio, ne qui tam Deo charus, & familiaris extitisse cognoscitur, diuinus honor illi ab Israelicæ plebis pendia præbeantur? Reliquorum vero sanctorum corpora non celantur, vt dum Christianæ deuotionis frequentantur accessu, & per illos fiant rutilantia signa virtutum, & illis accrescat felicium cumulus meritorum.

Deut. 34.

Ibidem.

Cur Moysi corpus abscondatur, Sanctorum vero corpora reuelentur, visitentur, & in honore habeantur.

Præterea nonnulli fideles idcirco post mortem tumulis editioribus includuntur, vt sui memoriam viuentibus ingerant; quatenus eis impendere pietatis opera non omittant. Hinc est, quod sepultura vocatur ex more memoria, scilicet vt per eam memorentur viui, & percipiant refrigerium mortui.

Sed quid est, quod nonnulli Sanctorum tantopere studuerunt suis prouidere sepulchra corporibus? Abraham nempe quadringentis argenti siclis à filijs Eth speluncam duplicem comparat. Iacob, & Ioseph ad eamdem speluncam totum iam animi desiderium tendunt, & corpora sua post obitum illo perferenda deposcunt. Quid ergo est, quod sancti Patriarchæ, qui se puluerem, & cinerem esse perspicue perhibent, qui certe corpora, & corporalia quæque cælestium contemplatione despiciunt, in Chananæorum terra corpora sua quiescere tanto desiderio concupiscunt? Cur illum præ cæteris mundi partibus quieti suæ præuident locum, nisi quod humanæ salutis Auctorem illic nouerant de suo semine nasciturum? Hinc est, quod Iacob filium suum Ioseph obsecrat, dicens: *si inueni gratiam in conspectu tuo, pone manū tuam sub femore meo, & facies mihi misericordiam & veritatem, vt non sepelias me in Ægypto: sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac, condásque in sepulchro maiorum meorum.* Cur autem ad confirmandæ sponsionis indicium, Iacob manum filij

Gen. 23.

Ibid. 49. & 50.

Cur Patriarchæ sepeliri voluerint in terra Chananæorum.

Gen. 47.

Quid sit Ioseph à Iacob obsecrari, ne illum in Ægypto sepeliat, ipsumque tacto femore patris polliceri.

supponi suis femoribus petiit, nisi quia illum, qui summa Veritas est, de proprio semine propagandum esse cognouit? Illis igitur terræ finibus beati viri iam medullitus agglutinebant, quam per spiritum iam cernebant Saluatoris vestigiis atteri, quam in interioribus oculis iam videbant pretioso Dominici corporis sanguine purpurari: vt illic eorum corpora suam expectarent resurrectionem, vbi resurrecturum esse cognoscebant ipsum beatæ resurrectionis Auctorem.

Quid considerare debeamus, dum Sanctorum reliquiis reuerentiam exhibemus.

Ad hunc & nos, dilectissimi, perspicuam nostræ mentis aciem dirigamus. Ad hunc dum pedum progressione non possumus, æstuantis desiderij festinatione tendamus: & dum Sanctorum quorumlibet reliquiis dignæ deuotionis reuerentiam exhibemus, (B) ad illud vnum, & singulare corpus nostræ mentis dirigamus obtutum, quod in paternæ maiestatis gloria credimus ineffabiliter sublimatum.

Illa nimirum est terra cui tum beati Patriarchæ, atque Prophetæ suspirabant, lacte scilicet, & melle manantem. Lac siquidem de carnis vberibus profluit, mel vero de superioribus venit. Et quia substantia Dominici corporis ex Virginis visceribus prodiit, diuinitas autem ex paterna maiestate descendit, recte corpus Saluatoris terra dicitur repromissionis. Quæ nimirum terra lacte, simul ac melle fluere dicitur, quia in Redemptoris nostri corpore, & substantia verè, & dulcedo est ineffabilis Deitatis. (C) *In ipso* enim, sicut Apostolus ait, *habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*: & alibi, *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi*. Ad hanc viuentium terram ille nos dignetur inducere, qui terræ nostræ mortalia non dedignatus est tolerare; quatenus sic ibi lacte, & melle vescamur, vt Saluatoris nostri præsentia, & melliflua diuinitatis eius dulcedine satiemur. Qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Cur Christi corpus terra promissionis dicatur.

Coloss. 2.
2. Cor. 5.

SERMO. III.

XXI. Ian.

De sancto Anastasio Monacho, & Martyre.

AD pulchrum, fratres charissimi, conuenimus hodierna festiuitate spectaculum, cum videmus verum Dauid nostrum prædam de cruenti leonis faucibus rapientem: immo cum lasso puero de Amalecitarum cuneis inuictissimè triumphantem. Beatus enim Anastasius, vt eius testatur historia, Magi extitit filius, & paternis insuper fuerat sacrilegiis institutus. Leonis igitur faucibus tenebatur, cum sacrilegæ artis præstigiis vteretur; (E) sed fortior superueniens vicit inimicum, & omnia arma, in quibus confidebat, abstulit: sicque ouem errantem ad ouile proprium reportauit. Stulta quidem mundi elegit Deus, vt confunderet sapientes: sed & si quos reperit sapientes, prius eos à vano superbæ sapientiæ suæ tumore deiecit, ac deinceps in auctoritatem liberæ prædicationis erexit: vt idipsum postmodum constanter astruerent, quod anxiabatur antea crudeliter impugnare. Quod Moyses tunc mysticè figurauit, cum arripiens vitulum aureum, igne combussit, ad puluerem vsque contriuit, fluctibúsque conspergens, Israeliticum ex eo populum propinauit. Quid est enim per figuram vitulus ille conflatilis, nisi cor-

I. Reg. 27.
1. Reg. 36.
Anastasius Magi filius, & præstigiator.
Luc. 11.
Matth. 18.
Ioan. 10.
1. Cor. 1.
Cur Deus elegerit sapientes.
Exod. 32.
Quid sit Moysem combussisse vitulum aureum, vsque ad puluerem.

(A) pus diaboli? Homines scilicet in omnibus gentibus perfidiæ, simul & idololatriæ errore decepti, ac sub ipso suo pestifero capite tamquam diuersa membra sacrilega conspiratione coniuncti: Super quos nimirum ille nequitiæ spiritus, velut auctor præsidens insolenter erigitur: & tamquam caput per tyrannidem suo corpori dominatur. Aureus autem vitulus fuisse describitur, quia videtur idololatriæ ritus velut à Sapientibus institutus. Auro quippe sapientia designatur, sicut per Salomonem dicitur: *Thesaurus desiderabilis in ore sapientis.* Prou. 21.
Aureus itaque fuit vitulus: quia mundi sapientes ante nouæ gratiam fidei dæmoniacæ culturæ fuisse probantur auctores, de quibus nimirum dicit (B) Apostolus: *Quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt; & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium.* Per hanc itaque vesanæ sapientiæ vanitatem, Poetæ, Philosophi, Magi, siderum rimatores, omniumque disciplinarum liberarum instructi peritia, prodigiosa solebant adorare figmenta dæmoniorum. In vitulo igitur significatum est totum corpus, id est, omnis societas Gentilium idololatriæ deditorum. Moyses itaque vitulum igne combussit: Quia Redemptor noster, quem ille signauerat, male con(C)spirata corda Gentilium flamma suæ charitatis accendit. Vnde & ipse ait: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur?* Et Propheta: *Non est*, inquit, *qui se abscondat à calore eius.* In mente ergo Gentilium repente diuinus ignis accenditur, vt in eis irrationabilis idololatriæ bestialis forma soluatur. Totum deinde corpus vituli huius in puluerem comminuitur: quia Gentilis illa societas diabolicæ conspirationis in vnum arte conflata, ad aduentum Christi, quodam velut malleo salutiferæ correptionis extunsa, atque à rigoris sui duritia, diuini verbi est virtute contrita. Ad verbum siquidem veritatis salubriter comminuitur, quæ male integra in superbiæ forma insensibiliter (D) stare videbatur. Deinde in aquam spargitur, vt Israeliticus ex eo populus bibat. Comminutus denique vitulus in aquam mittitur: quia humiliatus Gentilis populus, lauacro salutiferi fontis necesse est abluatur. Quem protinus Israelitæ bibunt: quia sancti prædicatores Euangelij, qui veri Israelitæ sunt, quos ad Dominicum corpus, quod est Ecclesia, transferunt, in sua membra suscipiendo, quasi bibendo, conuertunt. Quorum videlicet Israelitarum primo dictum est: *Macta, & manduca.* Quod tantumdem est, ac si diceretur: tere, & bibe. Sic, sic ille vitulus per ignem zeli, & aciem verbi, aquamque baptismatis ab eis potius absorptus est, quos conatus est ab(E)sorbere: in eos ipse transfusus est, quos in sua, hoc est, diabolica, tentauerat membra transferre. Veruntamen, quia Moyses non in hoc metam vltionis fixit, vt idolum dumtaxat infringeret, sed insuper addidit: vt & viginti tria millia hominum trucidaret. Mysticè docuit nequaquam sufficere, si ab idololatriæ cultu, vel prauitate vitæ quisque conuertitur; nisi & propria vitia gladio spiritus mortificare conetur. Vnde & Prædicator egregius, *Mortificate*, inquit, *membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, luxuriam, concupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est idolorum seruitus.*

Rom. 1.
Luc. 12.
Psal. 18.
Act. 1.
Exod. 32.
Coloss. 3.

Et notandum, quia sicut hic vitia membra nostra esse dicuntur: ita & illic, qui perempti sunt, cum interfectoribus suis propinquitatis necessitudine iungebantur. Sicut per Moysen dictum est: *Hæc dicit Dominus Deus Israel: ponat vir gladium super femur suum: ite, & redite de porta vsque in portam per medium castrorum, & occidat vnusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum.* Si quem ergo delectat in arma consurgere: quisquis anhelat aduersus hostium cuneos dimicare, vertat manus in se, & illic plures inueniet aduersarios obtruncandos: vnde videlicet post victoriam non homicidæ fœdum nomen incurrat, sed gloriosus potius triumphator appareat: vnde certe non sanctuarij mereatur excludi liminibus, sed consecrans semetipsum Domino, diuinæ gratiæ benedictionibus augeatur; sicut & illis dictum est: *Consecrastis*, inquit, *manus vestras hodie Domino, vnusquisque in filio, & fratre suo, vt detur vobis benedictio.* Quod autem ij, qui cæsi sunt, viginti tria millia fuisse perhibentur; numerus trium millium peremptorum triplicem formam indicat peccatorum. Omne quippe peccatum aut facto, aut verbo, aut cogitatione committimus. Sed quoniam illic & denarius numerus geminatur, datur intelligi, quia sicut Decalogum præceptorum culpa carnis, simul & animæ servare contempsimus, sic etiam vtriusque vitia virtutum armis atterere, & mortificare debemus.

Exod. 32.
Spirituale hominis certamen.
Ibidem.
Peccati genus triplex.

Beatus igitur Anastasius tunc Magus, tamquam aureus vitulus contritus est malleo prædicationis, & transfusus est in membra corporis Christi: mox autem vt diuini baptismatis adeptus est Sacramentum, continuo, iuxta Apostolum, non acquieuit carni, & sanguini; sed feruens in Spiritu sancto, veræ in se resurrectionis insignia, mutatis moribus, ostendebat. Nec mirum. Sicut enim Seth, qui videlicet primi fuerat hominis filius, Hebraicè resurrectio dicitur: ita & Anastasius de Græca in nostram linguam, resurrectionis filius interpretatur. Conuenienter itaque filius resurrectionis dicitur: quia mortuus est in eo magus, atque sacrilegus, pro quo surrexit verae fidei Christianus: tantoque sancti Spiritus igne succensus est, vt in ipso mox suæ conuersionis exordio protinus martyrium anxius quæreret, ad martyrij certamen totis visceribus æstuaret. Quid plura? Tandem ad iudicem tractus, modo blanditiis attentatur, modo minarum asperitatibus deterretur: sed miles Christi, qui supra firmam petram fidei suæ fundamenta posuerat, inter minaces fluctus, & procellarum circumfrementium turbines immobilis persistebat: eodemque animo & despiciebat prospera, & calcabat aduersa: eoque modo bellator strenuus pellebat à pauidorum mente formidinem, & rudes tyronum animos ad agonem diuini certaminis accendebat. Quod etiam per Moysen in lege præceptum est: *Appropinquante*, inquit, *iam prælio stabit sacerdos ante aciem, & sic loquetur ad populum: Audi Israel, vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis, non pertimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos; quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra aduersarios dimicabit, vt eruat vos de periculo.*

Galat. 1.
Gen. 5.
Seth, Hebraicè resurrectio.
Anastasius Græcè filius resurrectionis.
Anastasij constantia.
Deut. 20.

Et notandum quod sacerdos, qui imminente iam bello, concionatur, non alibi, sed ante aciem stare præcipitur: vt videlicet eos ad pugnam, quos adhortationibus prouocat, ipse quoque præuius antecedat, ne dum alios ad bellum impellere nititur, ipse degeneri corporis otio per negligen- A tiam resoluatur. Sicut de quibusdam magna quidem prædicantibus, sed desidiosè viuentibus, per Prophetam dicitur: *Filij Ephrem intendentes arcum, & mittentes sagittas suas, conuersi sunt in die belli.* Qui enim aduersus vitiorum tentationes ad conflictum alios prouocant, sed confligere ipsi sub ignobili desidiæ languore detrectant; ij nimirum sagittas quidem dirigunt, sed post terga conuersi, consummatæ victoriæ titulos non merentur: nec eis prodest, quod bene cœperant; quia non vsque ad finem magnanimiter perseuerant. Vnde & de illis protinus sequitur: *Non custodierunt testamentum Dei, & in lege eius noluerunt ambulare.* Ac si diceret, susceperunt quidem testamentum, sed non cu- B stodierunt: posuerunt in lege pedem per initium, sed non tenuerunt perseuerantiæ gressum.

Psal. 77.
Expositio Filij Ephrem intendentes arcum, & mittentes, &c.
Ibidem.

Quisquis ergo ad spirituale certamen alios prouocat: quisquis ad fortiter agendum proximorum mentes instigat, debet vtique vitam concordare cum lingua; ne dum aliis proponit excelsa, ipse contentus imis, prematur inertia. Hinc est, quod in lege præcipitur: *Non habebis*, inquit, *in sacculo diuersa pondera, maius, & minus: nec erit in domo tua modius maior, & minor, pondus habebis iustum, & verum, & modius æqualis, & verus erit tibi.* Enim- C uero tunc in sacculo diuersa pondera non habemus, si intra secretum conscientiæ nostræ non aliter se nobis, atque aliter de aliis iudicantes, easdem legalium præceptorum mensuras appendimus. Nimirum, vt non aliis regulam districtæ seueritatis indicere, nosmetipsos vero studeamus remissioris indulgentiæ lege tractare. De qua videlicet fraude, & Salomon dicit: *Abominatio est Domino pondus duplex, & statera dolosa.* Necesse est ergo trutinæ verbi, nequaquam diuersis, sed eisdem meritis ponderibus; vt quæ aliis agenda præcipimus, ipsi etiam viuis operibus efficaciter impleamus. Quod profecto beatus Martyr Anastasius laudabi- D liter fecit, quia dum alios adhortatur ad pugnam, ipse prior arma corripuit: & in ipsam se constipatæ legionis aciem, lorica fidei munitus immersit: dumque aliis congrediendi præbet exemplum, ille sortitur ex deuicto hoste triumphum: atque, vt ita loquar, dum sequentibus sternit iter ad pugnam, ipse mox, peracta victoria, perducitur ad coronam.

Deut. 25.
Quid sit non habere in sacculo diuersa pondera.
Prou. 20.
Expositio Abominatio est Domino, pondus duplex, & statera dolosa.

Hunc itaque, dilectissimi, sequamur, fortissimum videlicet cælestis militiæ bellatorem: vt vitiorum certemus semper edomare tyrannides: vt rebelles illecebrarum carnalium enitamur compescere voluptates: vt nobilis animus summis semper intentus, cælestia feruidus appetat, terrena contemnat: vt aduersa pro perspicua veritate non timeat: vt solam Creatoris sui gratiam promereri medullitus concupiscat. Hinc enim vir Domini B. Anastasius, vt de pluribus pauca perstringam, carceres horrificos pertulit, famis, sitis, frigoris, E omniumque necessitatum inopiam tolerauit; verbera contempsit: tandemque post immania pœnarum, suppliciorumque tormenta, in flumine necatus occubuit: eodemque elemento vitam carnis amisit, quo videlicet antea vitæ æternæ sacramenta perceperat. Bene itaque Magus: quia in Magis, mundi Redemptor adueniens, fidei suæ primitias dedicauit.

Quæ B. Anastasius passus est.

Notandum autem, dilectissimi, quia inter cætera spiritualium dona virtutum, quærentibus Deum, duæ propensius necessariæ probantur esse virtutes, charitas videlicet, ac patientia: vt per quæ reconciliati sumus gratuito diuinæ misericordiæ munere, per ea potissimum consummemur ex propri-

Quærentibus Deum duæ virtutes necessariæ, Charitas, Patientia.

quoque arbitrij libertate. Per charitatem quippe A Dei filius ad nostra descendit; per patientiam vero susceptam nostræ substantiæ veritatem, calcato mortis imperio, ad paternam gloriam sublimauit. Et quia per charitatem ad nos consubstantialis Patris Filius venire dignatus est, sufficit vnũ Ioannis *1. Ioan. 4.* exemplum, quo ait: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum misit in mundum, vt viuamus per eum.* Quod autem homo factus, ad Patrem per patientiã redijt, tota dispensatio humanitatis assumptæ liquido confitetur. Quid enim, vt à principio reperam, aliud fuit in virginali vtero concipi, natum in præsepio recliuari, vilibus pannis inuolui, parentibus humiliter subdi, contumeliis affici, postremo crucifigi, & mori? Quid, in- B quam, in his omnibus, nisi maiestas inuictæ patientiæ claruit, per quam Auctor vitæ moriens, mortis *Ioan. 1.* principem triumphauit? Si ergo Dei Verbum, per quod facta sunt omnia, vnitum sibi hominem, antequam totum patientiæ stadium percurreret, intrare in suam gloriam non permisit; quo pacto peccator homo pertingere se posse ad præmium sperat, nisi prius hunc patientiæ labor exerceat? Omnis igitur anima, quæ his duabus, charitate scilicet, & patientia, velut quibusdam sustentaculis non innititur, funditus labitur, etiam si ceteris virtutibus fulciri videatur. Quibus nimirum virtutibus, ita hic inuictissimus Martyr enituit, & tamquam geminis libratus alis, sese ad cælestia appenda suspendit; vt per charitatem Dei visibilia C cuncta despiceret; per patientiam vero noua, & exquisita tormentorum genera non timeret. Per charitatem plane semetipsum Deo suauitatis hostiam obtulit; per patientiam autem quidquid minarum, quidquid pœnarum, quidquid exitiorum, quidquid denique mortium sibi cruẽta persequentium rabies intulit; hic indefessa constantiæ magnanimitate percussit.

Sequamur itaque, dilectissimi, hunc admirabilem virum, eiusque vestigia, in quantum possumus, imitemur: quatenus dum hunc nobis modò proponimus ad exemplum, eius postmodum participium appellari mereamur ad præmium; vt qui sanctis Martyribus reddidit, iustitia dictante, co- D ronam, nobis peccatoribus saltem solo suæ misericordiæ munere propitiatus indulgeat veniam Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Februarius.

SERMO IV.

1. Februar.

I. De S. Seuero Episc. Rauennate, & Confess.

Psal. 28. GLORIAM, & honorem Deo nostro, secundum Psalmistam, lætis mentibus afferamus, fratres charissimi, quia dum oblationis Dominicæ celeberrimam expectamus A solemnitatem, in præsenti etiam B. Seueri egregij sacerdotis venerabilem colimus assumptionem. *Collatio præsentationis Domini in templo, cum ascensione S. Seueri in cælum.* De lecter corda festiuitatem celebrare præsentem, expectare etiam alacriter libeat imminentem. Illa nos festiuitas Redemptori nostro referre gratias doceat; ista vero ad amorem nos patriæ cælestis accendat. In illa discamus quanta Deus pro homine pertulit; in ista perpendamus, homo per Deum *Luc. 2.* ad quantum celsitudinis culmen ascendit. In illa quippe festiuitate vnigenitus Dei Filius in templo est humiliter præsentatus; in ista beatissimus eius famulus ad cæli palatium est cum gloria sublimatus. In illa Redemptorem nostrum parentes eius B in Hierusalem, vt sisterent eum Domino, detulerunt; in ista beatissimi Confessoris animam, vt eam diuinæ maiestatis vultui præsentarent, ad cælestem Hierusalem sancti Angeli portauerunt. In illa solemnitate Mediator Dei, & hominum, abiecto iam carnis præputio, paruulus est oblatus in templum; in ista Confessor egregius deposito terreni corporis pondere, liber ascendit in cælum. In illa is qui legi nihil debebat, legis tributa persoluit; in ista morti obnoxius, iura mortis euasit. Ille de matre nascendo dignatus est esse mortalis; iste carne moriendo, fieri meruit immortalis. Veniendo Deus in mundum, seruilem induit speciem; recedendo Seuerus de mundo, ad Angelicam prouectus est dignitatem. Sed nisi ille descen- C disset; iste nullatenus ascendisset. Nisi Deus humanam susciperet formam, numquam homo ad cælestem pertingeret gloriam. Nisi Deus humiliaretur infra se; nequaquam homo exaltaretur super se. Et quid amplius dicam? Nisi paulominus *Psal. 8.* ab Angelis minoratus esset Deus homo; numquam æqualis Angelis fieret purus homo. Quam æqualitatem per semetipsam in Euangelio promittit Veritas, dicens: *In resurrectione autem neque nubent, neque nubentur, sederunt sicut Angeli Dei in cælo.* *Matth. 2.* Ad huius felicissimæ dignitatis culmen, ô homo, si te desideras prouehi, totis nisibus satage veræ humilitatis deiectione prosterni: si exaltari cupis in Christo, deiicere prius in temetipso: depri- D me superbiam carnis, & ad altitudinem te subleua Creatoris; cohibe quidquid tumidum surgit in te, & mox erigeris valde eminus vltra te. (Et certe altus est Deus, immo altissimus) *Bonum humilitatis.* Sed si te in tantum tetẽderis, vt etiam rumpas, hoc tamen pacto ad eius celsitudinem non aspiras: immo quo te propius accedere æstimas, eo ad inferiora propulsatus elongas. Audi quid Psalmista dicat: *Excelsus Dominus humilia respicit, & alta à longe cognoscit.* *Psal. 137.* Attende etiam qualiter huic sententiæ Veritas ipsa concordat: *Omnis, inquit, qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur.* *Luc. 18.*

Hinc est, quod beatus iste, & egregius Pontifex, cuius hodie gloriosa solemnia frequen- E tare gaudemus, & in hac vita sedem meruit Episcopalem suscipere, & post felicem obitum regni cælestis atria penetrare. Sed, vt virtus humilitatis eius clarius innotescat, aliquid ex ipsa gestorum illius historia nobis prælibare non pigeat. Legitur enim, quia quadam die, dum lanisterij esset occupatus officio, ait ad coniugem: Vadam, & videbo visionem mirabilem, videlicet quomodo columba de cælo veniat, & super electi caput solito more considat. *Humilitas S. Seueri. S. Seuerus lanisterij officio functus est.* Coniux vero eius cœpit eum subsannare, & increpare, dicens: Sede hic, labora, noli otiosus stare. Siue enim ieris, siue non ieris, te Pontificem populus

populos non ordinabit. Et ille, sine me, inquit, vt vadam. Tunc illa mentiri se putans, sed ignoranter vera denuncians, ait: Vade, quia qua hora ieris, statim Pontifex ordinaberis. Et paulo post subditur: quia pro deformitate squalidi vestimenti, quo erat indutus, abscondit se post ianuam ipsius loci, vbi erant omnes orantes: & expleta oratione, statim vel columbam, & requieuit super caput eius post ianuam latitantis.

S. Seuerus quo pacto miraculosè in Episcopum electus est.

Audistis, fratres charissimi, vitam hominis rebus inopem, virtutum diuitiis locupletem? Audistis hominem apud homines in humili loco positum, apud Deum vero in arduæ sublimitatis arce subnixum? Audistis virum pannosis quidem vestibus fœdum, sed præclara morum honestate conspicuum? Vbi sunt illi, qui dicunt: nos Dei præcepta seruare non possumus, quia terrenam substantiam ad vsus necessarios non habemus? Vbi sunt, inquam, qui dum hominibus se excusare nituntur, Deo se multo deterius inexcusabiles reddunt? Accedant, & ex B. Seueri magisterio veris abundare diuitiis discant: ne dum rebus sunt vacui, sint vitiis pleni: & paupertatis caminus si non vitiorum rubiginem purgat, vitiosum metallum ad inanis scoriæ fuliginem vertat. Ecce enim beatissimus iste vir sub paupertatis suæ onere positus, & diuinæ legis præcepta sufficienter impleuit: &, quia aliud non habebat, semetipsum in ara sanctæ simplicitatis, velut magnam aliquam columbam, opulentissimum Deo sacrificium obtulit: &, quia in moribus columba fuit, columbæ munus accipere meruit. Egestatis quippè angustatus inopia, non ad obsequendum cuiuslibet domum potentis intrauit; non adulari diuitibus, vt mos est pauperum, studuit, non ambitiosa negotiatione augere pecunias anhelauit: non periculosæ militiæ, quæ sine peccato baiulari non potest, stipendium concupiuit: sed muliebri contentus officio, simplicem victum manu, & arte quærebat: &, se-

Psal. 127. cundum Psalmistæ vocem, labores manuum suarum innocens manducabat. Qui icc irco huiusmodi artem elegisse præ cæteris non immerito creditur, vt inter vxorem, & virum maior mutuæ charitatis occasio præberetur, ne si esset inter eos inæqualitas officiorũ,* surriperet aliquando etiam diuersitas animorum: & ex artis exercendæ distantia oriretur forsitan in domestica pace scissura. Sed dum vni operi vtriusque exhiberetur industria, verè esset in vtroque, sicut de primitiua Ecclesia

** subreperet.*

Act. 4. legitur, *Cor vnum, & anima vna.* Hinc est etiam, quod dum illa beatissimum virum obiurgaret, irrideret, verbis mordacibus increparet, ille mitis, ac placidus non in iram prorupit, non contumeliosa verba respondit, non ad vlciscendum se, in vxorem ius debitæ potestatis exercuit. Seruans illud

Coloss. 3. Apostoli: *Viri diligite vxores vestras, & nolite amari*

1. Cor. 7. *esse ad illas.* &, quia idem dicit Apostolus: *Vir non habet potestatem corporis sui, sed mulier*; donec ab ea licentiam suæ petitionis extorsit, ire ex propria voluntate ad miraculum non præsumpsit.

Pensate, fratres mei, quando iste in quemlibet virum esse contumax potuit, qui & subiectæ mulieri tam humiliter obediuit? quando aduersantibus inimicis malum pro malo reddidit, qui & suæ vxoris iniurias tam æquanimiter tolerauit? An quando vir iste contumelias proximo præsumpsit inferre, qui & illatam sibi, cum vtique po-

Eccli. 31. tuisset, noluit vindicare? *Beatus siquidem vir, qui potuit transgredi, & non est transgressus; facere mala, & non fecit: ideo stabilita sunt bona illius in Domino.*

A Sed quid est hoc, fratres mei, quod omnipotens Deus electos suos, quos tam charos sibi in æternum conspicit, tam vehementer quasi despiciens affligit? Et vndique in hoc sæculo aduersitatum verberibus cingit, quos ante sæcula ad inenarrabile gaudium supernæ felicitatis elegit? Nisi hoc, quod pietati fidelium patet, quoniam icc irco sic eos premit in infimis, quia videt quomodo remuneret in summis? Et foris vsque ad despecta deiicit, quia intus vsque ad incomprehensibilia perducit. Hinc ergo, hinc vnusquisque colligat, quid illi sunt passuri, quos reprobat; si hac tanta seueritate cruciat, quos amat. Ecce enim B. Seuerus rebus necessariis destituitur, deformis indumenti squalore fœ-

Cur Deus permittit suos affligi in hoc mundo.

B datur, vilis lanisterij labore conficitur, &, quod omnibus est intolerabilius, subsannantis vxoris derisionibus perurgetur. Antiquus enim hostis, quem non de paupertatis inopia, non de assidui laboris afflictione, non de inhonestarum vestium deformitate, prouocare ad impatientiam potuit, ad irrogandam verborum contumeliam mentẽ vxoris accendit, & eius linguam ad iniuriam mordacis obiurgationis exacuit: cor mulieris consuetis suæ suggestionis aculeis incitat, & linguam eius in audaciam male liberæ præsumptionis effrænat; quatenus virilis animus, qui ad impatientiam ex mundi aduersitate non flectitur, saltem ex vxoris iniuria ad iracundiam prouocetur: & munitissi-

C mum Christi vallum, quod circumfusa hostium multitudo non penetrat, exorta intrinsecus seditio ciuilis aperiat: & quod obsidentis exercitus impacti arietes diruere nequeunt, domestica scissura præbente aditum, capiatur. In alto quippè vir sanctus mentis ædificium fixerat, & icc irco illuc irrumpere hostiles impetus non valebant. Quæritur ergo ab aduersario, quia hæc excelsa munitio inexpugnabilis cernitur, quibus ad eam gradibus ascendatur. Vicina est autem viro mulier, atque subiuncta. Cor igitur mulieris tenuit, & quasi scalam, qua ad cor viri ascendere potuisset, inuenit. Occupauit animum coniugis scalam mariti: sed nihil hac arte præualuit; quia vir fortis patientiæ scutum verborum telis opposuit: & ea pro nihilo

D deputãs, velut audiens non audiuit. Dignũ nempe erat, vt mulieris verba virilis animus non admitteret, cum profectò de ipso primo lapsu humani generis nosset, quod docere mulier recta nesciret. Vnde bene etiam per Paulũ dicitur: *Docere autem mulierem non permitto.* Quia nimirũ aliquando cum docuit, à sapiẽtiæ tramite deuiauit. Antiquus itaq; hostis ab Adam in officina lanisterij perdidit, qui Adam in paradiso superauit: atque adiutricem suam mulierẽ, dum ad contumeliam amaræ correptionis accendit, ad exemplum potius discendæ patientiæ nesciens destinauit: & dum illam peruersa, quæ doceret, edocuit, ad scholam rectitudinis misit: & quæ excitata fuerat, vt perderet, erudita est, ne periret. Sic, sic à nostris viris fortibus

1. Tim. 2.

Gen. 3.

E hostis percutitur, vt sua ei tela rapiantur. Vnde se exaggerare æstimat dolorem vulnerum, inde eis contra semetipsum suggerit arma virtutum. Ex verbis autem male corripientis vxoris, dilectissimi fratres, solerter debemus inspicere, quod antiquus aduersarius non solum per semetipsum, sed per eos etiam qui nobis adhærent, statum satagit nostræ mentis inclinare. Cum enim cor nostrum lubricus serpens sua persuasione non subruit, ad hoc nimirũ per linguas adhærentium repit. Hinc enim scriptum est: *A filiis tuis caue, & à domesticis tuis attende.* Hinc per Prophetam dicitur: *Vnusquisq; se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo*

Diabolus non solum per semetipsum, verũ & per amicos etiam non quærit vincere.

Eccl. 32.

Hier. 9.

Mich. 7.

non habeat fiduciam. Hinc rursum scriptum est: *Inimici hominis domestici eius.* Improbus namque aduersarius cum à bonorum cordibus repelli se conspicit, eos, qui ab illis familiarius diliguntur, exquirit: & eos sæpe ad inferendam iniuriam concitat; quatenus sancti viri, dum eorũ, à quibus maximè venerari debuerant, peruersitate lacerantur, eorum mens procliuius ad iracundiam prouocetur. Sed ecce iniquus hostis vbique frangitur, vbique superatur: Bellatoribus enim Christi per cuncta iam tentationum argumenta succubuit qui illud suum familiare solatium etiam de muliere frustratus amisit. Sic enim & B. Iob, postquã cuncta, quæ possederat abstulisset, postquam ipsum eius corpus graui vlcere vulnerasset, quia vulneribus carnis ad mẽtis vulnus peruenire non valuit, etiam coniunctæ mulieris linguam quæsiuit: & quia aperto certamine superari se doluit, de ore coniugis iaculum quasi de insidiis intorsit. Dixit enim illa: *Adhuc permanes in simplicitate tua? Benedic Deo, & morere.* Sic & B. Tob. postquam ad nimiæ paupertatis ærumnam, Deo disponente, deuenit, postquam oculorum lumen amisit, quia illum malignus spiritus vidit corporeo lumine non videntem, diuino autem splendore interius coruscantem, foris rebus vacuum, intrinsecus Deo plenum ad solita arma cucurrit, & vxoris linguam ad inferendum vehementissimæ obiurgationis opprobrium concitauit. Quæ dixit: *Vere vana facta est spes tua & eleëmosynæ tuæ modo apparuerunt.* Et sicut istæ peruersæ coniugi nihil respondit, sed iniecto sibi diabolicæ suggestionis telo, mox ad orationis arma, Scriptura teste, cucurrit; sic & beatissimus vir Seuerus respondere ad vxoris verba contempsit, ad accipiendum verò S. Spiritus donum, eodem suggerente spiritu, nesciens properauit. Si autem diuinæ iustitiæ ordinem subtili meditatione perpendimus, non sine causa sanctos viros vxorum afflictos molestia reperimus. Quia enim vir vxori male consentiendo, Creatoris sui præcepta contempserat, iam dignum est, vt à viro mulier dissentiendo duris eum verborum contumeliis vehementer affligat. Quo enim mulieri male obediens paruit, eo Conditori suo inobediens fuit. Scriptum quippè est: *Tulit mulier de fructu, & comedit, deditque viro suo qui comedit: & aperti sunt oculi amborum.* Ex ea igitur ab Auctore feriendus erat, quam errans Auctori præposuerat: vt vnde homo culpam non timuit superbus admittere, inde pœnam corrigendus inueniret. Et tanto citius respiceret ad illum quem superbiendo contempsit, quanto amaritudinis plenam esse conspiceret delectabiliter obediuit.

Iniuriæ amicorum amariores.

Tob. 2.

Tob. 2.
Tob. 4.

S. Seuerus comparatur B. Iob.

Sancti viri iustè ab vxoribus molestiis afflicti sunt, & cur?

Genes. 3.

Verumtamen non idcirco ista dicimus, vt Beati viri vxorem periisse cum reprobis mulieribus asseramus. Si enim ab electorum sorte exclusam esse cognosceret, nequaquam vir sancto repletus Spiritu, vnum cum ea sepulchrum habere voluisset. Communis igitur sepultura corporũ indicat, quod beatorum coniugum animas meritorum varietas non discernat: & dum vir vxori in morte se libẽter associat, constat vtriq; quia in illa vita vtriusq; inter se merita non elongat. Credi quippe non immeritò potest, quia postquam mulier Beatissimum virum diuinitus electum ad Pontificale fastigium contra suam opinionem vidit, mox maculam sui reatus agnouit, confusa erubuit, pœnitentiam egit, & sic de cætero studiosius se in virtutibus sanctæ conuersationis exercuit. Vnde etiam de illa scriptum est, quia postquam Beatissimus vir Episcopus factus est, admirans congratulabatur ei.

S. Seuerus in eodem sepulchro est cum coniuge.

Coniugis S. Seueri sanctitas.

Vos autem, dilectissimi fratres mei, qui ad audienda tanti viri præconia, Deo vos inspirante, diligenter intenditis, patientiam laudatis, humilitatem extollitis, tantarum virtutum insignia in vsus vestros assumite: & quod illum fuisse libenter auditis, ipsi etiam fieri per Dei gratiam studiosè curate. Eritis namque quod est, si contenditis & ipsi esse quod fuit. In huius igitur peregrinationis itinere nulla vos prosperitatis suadela decipiat, nulla irruens aduersitas frangat, non mentem vestram paupertatis inopia deprimat, non spes abundantiæ temporalis extollat, non illata ex ore proximi contumelia ad iracundiam prouocet, non ad vlciscendum vos libertas permissæ in quemlibet potestatis instiget: quatenus qui nunc imitanda B. Seueri vestigia tenetis in vita, cum illo postmodum de æternæ felicitatis præmio gaudere valeatis in patria; auxiliante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & † gloriatur per infinita sæcula sæculorum. Amen.

† regnat.

SERMO. V.

I. Februar.

II. De sancto Seuero Episcopo Rauennate, & Confessore.

AVDISTIS, fratres charissimi, ex B. Seueri, dum legeretur, historia, qualiter illum Deus de lanificij ergodochio sustulit, quam mirabiliter illum non solum præter opinionem omnium ciuium, sed etiam sui, ad arcem Pontificatus elegit. Audistis pauperculum hominem à Deo mundi diuitibus auferri. Audistis, * deiectum, & humilem supra potentatus nobilium cum gloria sublimari. Audistis, Spiritum S. sapientes sæculi contemnentem, simplicem hominem eligentem, ornatos vestibus transuolantem, in pannosum & squalidum, quasi in amicum familiarem, & olim sibi notissimum descendentem.

Alia Dei, atque hominum iudicia.

** abiectum.*

Liber autem, dilectissimi, ad illud pulchrum spectaculum totos interiorum luminum radios diligenter expandere: & omnipotens Deus quam diuerso modo ab hominibus iudicet, in quantum mihi possibile est, studiosè pensare. Conueniunt vniuersi ciues ad oratorium, descendit Spiritus sanctus in columbæ specie super populum congregatum. Multa inferius corda, vnus desuper inspector. Præstolantur isti magnum aliquem ex diuitibus eligi; considerat ille, quis ex omnibus maximè valeat diues virtutibus inueniri. Isti apud se præferunt eruditam linguam, luculentum sermonem; ille autem animum simplicem, & cordis eligit puritatem. Hinc populus visu plebeios prætererit, ad primates verò, quis eorum maximè eligatur, attendit: inde autem excelsus Dominus humilia respicit, & alta à longè cognoscit. Hinc multi sibimetipsis illud sacræ dignitatis culmen exoptãt, & garrulo silentio intra conscientiam clamant: O si columba veniat super me, ô si Deus eligat me. Putas ego ero electus, Putas mihi dabitur Episcopatus? Inde autem ille scrutatur renes, & corda, qui finxit sigillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum. Et quidem aderant ibi multi, vtpote in egregia ciuitate, alij quidẽ frementium equorum glomeratis gressibus incedere soliti, alij claris natalium titulis insigniri, alij pretiosarũ vestiũ nitore conspicui, alij crebris obsequentiũ militum cuneis cõstipari, alij omnibus his mũdi muneribus multipliciter præditi, alij quibusdam pro sua possibilitate dotati. Sed omnipotens Deus, qui corda

Spiritus S. quos eligat.

Psal. 137.

1. Par. 28.
Psal. 7.
Psal. 32.

omnium subtiliter intendebat, quod olim per Prophetam dixerat, sine aliquo vocis strepitu iterum
Esa. 66. repetebat: *Super quem*, inquit, *requiescet Spiritus meus, nisi super humilem, & quietum, & trementem sermones meos?* Videbat populus in aperto loco columbam cælitus expectantem. Aspiciebat illa Seuerum pauperculum post ianuam latitantem. Qui enim se hominibus abscondebat, diuinæ maiestatis intuitum declinare non poterat. Quid est hoc, S. Seuere, tam pauper? tam diues? tam humilis? tam sublimis? tam pannosus? tam gloriosus? apud iudicia humana deiectus, ex diuina prouidentia inuisibiliter sublimatus? Cur te abscondere niteris, qui ad hoc proueheris, vt ad virtutis exemplum omnium oculis proponaris? Cur vultus hominum erubescis, qui diuinæ maiestatis conspectui præ omnibus placuisti? Videlicet idcirco absconderis, vt videas, & non videaris videas scilicet columbam pro admiratione, non videaris autem pro vestium fœditate. Age iam manifestare in publicum, procede in medium, & Christianæ familiæ suscipe villicatum. Exeat margarita de sterquilinio, vt in summi Regis fulgeat ornamento. Non lateat vlterius lucerna sub modio, sed super candelabrum posita, omnes qui in domo sunt, splendoris sui luce perfundat. Pasce igitur Dominicum gregem, & super ouile Christi curam exhibe pastoralem. Tibi Christus Ecclesiam suam committere iam decreuit, quam inæstimabili sui sanguinis pretio comparauit. Suscipe egregiæ administrationis officium, vt de commissi talenti fœnore auctum referas lucrum. Nec expauescas ignorantiam litterarum, non dubites de incompositorum enormitate sermonum: quia ille qui promouet te, sine legendi labore instruet te; qui tibi doctrinæ committit officium, docendi etiam suggeret incrementum. Summum quippe est verbum, quod tibi seminandi verbi exhibet ministerium. Hoc verbum tibi, † tuisque similibus per semetipsum dicit: *Cùm steteritis ante Reges, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.* Et iterum: *Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.*

[Margin: Latere nititur S. Seuerus, sed non potest. — *Matth. 5.* — † tuique F. *Matth. 10.* — *Ibidem.*]

Quid plura? Tandem venit columba, & mirantibus cunctis, dilectum sibi caput inuisit. Et certe iam olim in eius pectore inuisibiliter erat, in cuius nunc verticem corporaliter descendebat. Sed quid iam fugitiuus Dei faceret? Quò se verteret? Quod sibi latibulum tutius inueniret? A conspectu omnium fugit, valuas opposuit, ad videndum sibi solas postium rimulas dereliquit. Sed qui humanos aspectus auertere potuit, columbini acumen intuitus non euasit. Videt se deprehensum; conqueritur intra se, nihil sibi profuisse confugium. Veruntamen adhuc suspicatur deceptam errare columbam, nec posse in tanta hominum multitudine certam eligendi notare personam. Tertio igitur ad se volitantem agitatis manibus repulit: & sic in nomine sanctissimæ Trinitatis benedictionem suæ consecrationis accepit.

[Margin: Columbá insidet capiti eius latitantis. — Ordinatur Episcopus.]

O nouum, & inauditum promotionis ordinem! ô admirabilem egregij Pontificis dignitatem! Nam quid aliud fuit, in caput beatissimi viri columbam tertia vice descendere, nisi patenter illum in Patris, & Filij, & Spiritus S. nomine consecrare? Et quid aliud fuit eamdem columbam à se exturbando, manibus tangere, nisi Ecclesiasticæ institutionis ordine, in ipsis manibus oleum sanctæ vnctionis accipere? Nam quod Columba in sanctissimi viri caput illapsa descendit, officium manus impositionis impleuit. Quod autem sacris se manibus tangi permisit, ipsas manus S. Spiritus vnctione signauit.

[Margin: Oleum sanctæ vnctionis ritu Ecclesiastico quo liniuntur manus. — Manuum impositio.]

Iam vero illud quantæ gratiæ, quantæque est excellentiæ, Spiritum S. in illa figura suscipere, in qua constat super ipsum Dominum nostrum, Mediatorem videlicet Dei, & hominum, descendisse? Et certè quocumq; modo Spiritum sanctum quis accipiat, magni admodum metiri est: in illa autem figura, in qua & ipse Vnigenitus Patris Filius, accipere Spiritum sanctum, summæ est sanctitatis indicium. Super ipsos namq; Apostolos Spiritus sanctus in igneis linguis apparuit: super beatum verò Seuerum non ignis imagine, non in linguarum diuersitate; sed, sicut super baptizatum Dominum, in columbæ visus est specie; vt profecto ostenderet, quia sicut columba simplex est animal, atque ab amaritudine fellis alienum; ita & Beatissimus vir omni carebat liuoris amaritudine, & in sancta viuebat simplicis animi puritate. Ecce liquido manifestatur, quod per Apostolorum Principem dicitur: *Quia non est personarum acceptor Deus sed in omni gente, qui timet illum, & operatur iustitiam, acceptus est illi.* Illud etiam nunc in electione Beatissimi huius viri per semetipsam diuina prouidentia custodiuit, quod olim nos obseruare per B. Iacobum monuit. Ait enim inter cætera: *Fratres mei, nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Iesu Christi gloriæ.* Deinde subiungit: *Etenim si introierit in conuentum vestrum vir aureum annulum habens in veste candida; introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, & dixeritis ei: tu sede hic bene; pauperi autem dicatis: tu sta illic, vel sede sub scabello pedum meorum; nónne iudicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices cogitationum iniquarum?* Nam si hoc beatus Apostolus de quotidianis concessibus loquitur, quis non de acceptione personarum in culpam sæpissime labitur, nisi eum apud semetipsum forsitan ita iudicat, vt ille, cui honorem exhibet, tanto ei melior, quanto & ditior videatur? Sed hæc Apostolica sententia tunc rectius intelligitur, si illa sedendi, ac standi distantia ad honores Ecclesiasticos referatur. Non enim leue crimen esse putandum est, quemlibet diuitem ad Ecclesiastici regiminis culmen euehi; pauperem verò sanctiorem, & doctiorem à suscipiendi honoris dignitate repelli. Fecit itaque mirabilis in sanctis suis omnipotens Deus, quod fieri debere per Apostolum suum docuit, quando spretis diuitibus, magnum hunc pauperem squalidis indutum vestibus, ad Episcopalem cathedram mirabiliter sublimauit. Qui suscepto Pontificatus officio, non magis ex ordine Ecclesiasticæ dignitatis ascendit, quam in arcem quoque summæ sanctitatis excreuit.

[Margin: *Matt. 3.* — *Act. 2.* — *Matt. 3.* — *Act. 10.* Deus non est acceptor personarũ. — *Iacob. 2.* — *Ibidem.* — *Psal. 67.*]

Nonnulli enim cum regiminis curam suscipiunt, ad lacerandos subditos protinus inardescunt; terrorem potestatis exhibent, & quibus prodesse debuerant, magis nocent; & quia charitatis viscera in filios non habent, domini videri appetunt, patres se esse minime recognoscunt. Humilitatis locum in elationem dominationis immutant, & semetipsos quasi quidam tyranni in superbiæ cornibus exaltant; & si quando extrinsecus blandiuntur, intrinsecus sæuiunt. De quibus per semetipsam Veritas dicit: *Veniũt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* In vestimentis quippe ouium veniunt, quia vellus quidem innocentiæ in superficie prætendunt; sed lupi rapaces sunt, quia malitiæ morsus in occulto

[Margin: Attendant quæso hæc elati Ecclesiæ Prælati. — *Matt. 7.*]

cordis exacuunt, non attendentes illud quod A Dominus Discipulis suis dicit: *Ecce*, inquit, *ego mitto vos, sicut agnos inter lupos.* Quid enim locum prædicationis suscipit, mala inferre non debet, sed tolerare: vt ex ipsa sua mansuetudine iram sæuientium mitiget, & peccatorum vulnera in aliis, ipse afflictionibus vulneratus sanet. Quem & si quando zelus rectitudinis exigit, vt erga subiectos sæuiat, furor ipse de amore sit, non crudelitate; quatenus & iura disciplinæ exhibeat, & intus paterna pietate diligat, quos foris quasi † insequendo castigat. Mali autem pastores non sicut agni inter lupos, sed potius sicut lupi inter agnos sunt: quia dum à subditis sibi nullum plerumque morsum læsionis excipiunt, ipsi in eos rapinæ suæ dentes crudeliter figunt.

Luc. 10.

† sæuiendo.

Mali pastores lupi inter agnos, & cur?

Nonnulli vero antequam officij sacerdotalis culmen attingant, mites se, & humiles in omnibus exhibent, excrescere in virtutibus student, bonis moribus pollent, & in omni se honestate sanctæ conuersationis exercent, mala nulli aliquando inferunt, illata verò patienter ferunt, carnem suam assiduè ieiuniis, & orationibus edomant, & cunctos in se vitiorum motus censura rigidæ seueritatis frænant. Sed cum pastoralis custodiæ iura suscipiunt, quidquid sanctitatis habuerant, vt ita, pro dolor, dicam, concambio miseræ permutationis amittunt; omne quod piè vixerant, obliuiscuntur; & decurrentium more fluminum, ad ima absque vllo retentionis obstaculo deuoluuntur; C & velut mali remiges, cum ad alta pelagi vento impellente deueniunt, quando scilicet maiori conamine opus est, in somnum se mortifera securitate resoluunt; vel potius cum gubernandæ nauis clauum suscipiunt, qui prius cum cæteris strenuè nauigauerant, iam in magisterio positi in negligentiæ se torpore deiiciunt: & non solum alios non custodiunt, sed semetipsos etiam infeliciter perdunt.

Mali superiores similes malis remigibus, & quo pacto.

Sed quid ista de reprobis pastoribus loquimur, cum & ipsi summæ sanctitatis viri suscepto curæ pastoralis officio, & si ad mala, quod absit, nullatenus proruunt, sæpe tamen ex ipsa boni perfectione, necessitate cogente aliquantulum minuuntur? D Hinc est, quod B. Papa Greg. in prioris vitæ conuersatione visibilia quæque se transcendisse gloriatur, postmodum vero curis exterioribus implicati pia lamētatione conqueritur. Hinc est etiam, quod de B. Martino Turonensi Episcopo legitur, quia maior ei virtus ante Episcopatum fuerat, quam post Episcopatum. Quamquam proculdubio credendum sit, quia sanctis prædicatoribus quidquid pro aliorum custodia de propria perfectione subtrahitur, multo largius, multóque vberius in acquirendis subditorum lucris augetur.

Greg. in præf. lib. 1. dial.

Seuer. Sulpit. dial. 2. c. 5. vi. S. Mar.

Perpendite ergo, fratres charissimi, quam mirabilis vir fuerit B. Seuerus, cui sanctitatis meritum suscepti cura regiminis addidit, quod aliis ex- E cellentissimis etiam viris minuere cōsueuit. Nam quod aliis sæpe descensionis est causa, hoc illi prouectionis probatur extitisse materia: & inde sibi perfectionis culmen est auctum, vnde & perfectissimis viris plerumque non ambigitur imminutum. Ecce enim ante commissæ prælationis officium, virtutū quidem vitam duxisse cognoscitur, virtutum tamen signa nequaquam fecisse perhibetur: post ordinationem vero facta per illum miraculorum signa, apertis vocibus clamant, quantum priorem vitā merita posteriora transcendant.

S. Seuerus ante Episcopatum nulla fecit miracula, post verò plurima.

Nam quam præclarum, dilectissimi fratres mei, quā stupendum fuit illud insigne miraculum, quo A videlicet inter ipsa Missarum solemnia subito in extasim raptus, per spiritum Mutinense oppidum petiit, defuncti fratris, & coëpiscopi Deo animam commendauit, corpus in sepulchro posuit, & omne funebrium exequiarum officium per ordinem celebrauit? O quam nouum spectaculum, quantáque admiratione dignissimum, si totum illud simul mortalis capere potuisset intuitus. Aderat siquidem congregatis fidelibus absens, aberat verò præsens. Nimirum à semetipso etiam longè positus, hic viuentibus filiis commissæ pastoralis curæ reddebat debitum, illic defuncto fratri piæ humanitatis impendebat officium. Sed & quam lene, quam velox vehiculum noster Episcopus habuit, B qui, non dicam puncto, non momento, sed in breuissimi temporis ictu tam longa terrarum spatia transmeauit? Nescit sane currus ille viarum asperitatibus reprimi, ignorat oppositionis sufflamine retardari. Verumtamen hoc tam grande miraculum, quo ab aliquo Sanctorū ostēsum fuisse rarius auditur, eo ab his, qui non credunt omnia possibilia esse credenti, fortasse difficilius creditur.

S. Seuer. in spiritu interfuit exequiis Mutinensis Episcopi.

Quid enim rarius, quid admiratione dignius, quam purum spiritum corpus corporaliter sepelire? Et, vt ita dixerim, animam visibiliter animam cōmendare? Sed ad hoc credendum cito animum flectimus, si & alia diuinæ virtutis opera studiosè pensamus. Liquet profecto, quia mobilioris naturæ est spiritus, quam corpus: & certè, Scriptura teste, nouimus, quod propheta Habacuc ex Iudæa subleuatus, repente est in Chaldæam cum prandio deportatus. Quo videlicet prandio Danielem prophetam refecit, seséque in Iudæa iterum inuenit. Si igitur tam longe Habacuc potuit sub momento corporaliter ire, & prandium deferre; quid mirum si beatus Seuerus obtinuit, quatenus per spiritum iret, & defuncto fratri funeris officium exhiberet? Vt sicut ille ad deferendum Prophetæ cibum corporis corporaliter perrexit; ita iste ad commendandum Deo beatissimi hominis spiritum spiritaliter pergeret.

Dan. 13.

S. Seuer. similis Habacuc.

Iam vero illud quantæ virtutis fuit, quantæque potentiæ, quod illi aridus cinis olim iam defuncti cadaueris paruit: & ad vocis eius imperium exanimata vxoris caro, vt locum filiæ cederet, in angustum se sepulturæ angulum coarctauit? Iusto quippe Dei iudicio, mulier, quæ olim illum in hac vita subsannando despexerat, iam, mutata sententia, eius præcepta humiliter obseruabat. Nimirum quem nentem stamina in humili ergasterio panperculum nouerat, iam tunc in aula superni Regis quam magnus Senator esset; his, qui falli non poterant, oculis attendebat. Sed & hoc incredibile quis forsitan iudicat, quamuis venerabilem, & sanctissimum virum, adhuc tamen in hac corruptibili carne degentem, insensibilem potuisse puluerem suis legibus subdere, cuius animam constat ad illud iam inuisibile iudicium transmigrasse? Hoc tamen etiam facilè creditur, si collata hominibus diuina gratia subtiliter indagetur. Numquid enim Petrus in ista adhuc carne non erat, qui ex ore Veritatis audiebat: *Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis?* Cuius nunc vicem in ligando, & soluendo possident quicumque locum sancti regiminis sede, & moribus tenent. Sed vt tanta valeat homo de terra, cæli, & terræ Conditor in terram venit è cælo; atque, vt iudicare caro non solum de carne, sed etiam de spiritibus possit, hoc ei largiri dignatus est,

S. Seueri aliud insigne miraculum.

Ad vocem S. Seueri cineres defunctæ se loco mouent.

Matt. 16.

factus

factus pro hominibus Deus caro. Quia inde surrexit vltra se infirmitas nostra, vnde sub se infirmata est firmitas Dei.

Sed cur ista de antiquis B. Seueri miraculis dicimus, cùm hodie non pauca prodigiorum signa in venerabili sepulturæ suæ basilica fieri frequenter audiamus? Nam, vt de ceteris sileam, illud vnũ quantis est præconiis dignũ, quantaque lætitia ad diuinæ omnipotentiæ gloriam referendum, quod sub ipso Altaris sacratissimi sui corporis claustrilla, sensim emanat aqua, diuersis languentium valetudinibus profutura? Nam si fides bibentium exigat, mox vt eam pectora ægrota percipiunt, pristinis de infirmitate ad salutem pristinam conualescunt. Et, vt mirabilem rem fieri mirabiliter audias, non in vernalis clementia temporis, non in autumnalis inundantiæ pluuiis, non in imbriferæ algoribus hyemis, quando ex diuersis saxorum molibus solet aqua tenuiter exudare; sed in ipso feruidæ æstatis ardore eam noueris ex arida calce, & duris lapidibus ebullire. Vt videlicet quando maior incumbit necessitas ægritudinum, tunc potissimum conferat misterio diuina remedium: & humanæ infirmitati, quæ tunc ex ignei caloris gignitur vitio, medicorum more, vim curationis ex contrario obiiciat elemento. Cui illud conferri miraculum satis rationabiliter potest, quod similiter Nilus Ægypti fluuius non alio, nisi æstiuo tempore se in cumulum eleuat, plana quæque hinc inde per circuitum irrigat, & terrarum venas largo suæ inundationis madore fæcundat. Ne igitur humana væcordia diuinæ virtutis opera naturæ viribus tribuat, saltem ex ipso, quo fiunt, tempore, cui iure deputentur, addiscat: & tanto alacrius ad referendas Creatori suo gratias surgat, quanto & ipsas naturarum vices mutatas suæ vtilitatis gratia non ignorat.

Margin: De aqua ex B. Seueri sepulchro mirabiliter manante.
Margin: Collatio emanantis aquæ è sepulchro S. Seueri cum Nilo flumine.

Ecce enim omnipotens Deus antiqua operationis suæ miracula reperit; ecce iterum per alterum Moysen aquam de petra producit; Israeliticum nobis sæculum renouat, vt per exteriora beneficia, vtpote verum Israel, ad amorem nostræ visionis accendat. Ecce de beatissimi Confessoris sui Ecclesia alterum nobis quodammodo paradisum restituit, cuius saluberrimo fonte nostræ fragilitatis terram clementer infundit. (Exod. 17.)

Agamus igitur, dilectissimi, gratias Creatori nostro, qui idcirco adhuc producit aquam de petra rupis, vt per hanc etiam hauriamus aquam in gaudio de fontibus Saluatoris. Illam videlicet, de qua ipse in Euangelio dicit: *Qui biberit aquam, quam ego do, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Et iterum clamat dicens: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat: & de ventre eius fluent aquæ viuæ.* Quanti sunt hodie, qui si petram illam, ex qua in tempore Moysi aqua producta est, cernere potuissent, lucrum non minimum deputarent. Isti itaque nunc beati Seueri ingrediantur Ecclesiam, & in multis simul fieri lapidibus videant, quod in vno fuisse factum lætitia præ deuotionis exultant. Hoc etiam superaddito, quod aqua illa sitim solummodo bibentibus auferebat: ista autem diuersas languentium ægritudines curat. Illa dum biberetur, simplicis aquæ de se dabat indicium: ista dum medetur, diuersorum aromatum, & medicinalium specierum implet officium.

Margin: Ibid. — Psal. 12. — Ioan. 4. — Ioan. 7.
Margin: Collatio eiusdem cũ aqua Moysis ex petra.

Hæc igitur tot, & tam præclara miracula, fratres charissimi, ad veræ vtilitatis lucra conuertite, & per exteriora diuini muneris beneficia, ad interiora quoque medullitus anhelate. Quid enim prodest caduca hæc, & transitoria bona temporaliter ex diuina benignitate percipere, si non contingat ad æterni quoque boni suscipienda præmia peruenire? Mementote quid Iudæis de antiquis eorum Patribus Veritas dixit: *Patres, inquit, vestri manducauerunt manna in deserto, & mortui sunt.* (Ioan. 6.) Perpendite etiam, quanta sit in cœlis sanctorum gloria quibus contra naturæ suæ ordinem ipsa in terris famulantur, & obediunt elementa. Quid enim Sanctorum animæ siue in cœlo, siue in terra, siue etiam in abysso non possunt, qui cum ipso, qui omnibus præsidet, vnum sunt? Ad illam igitur, dilectissimi, tantæ gloriæ dignitatem totis nisibus tendite: ad illam quotidie sanctarum virtutum, & piæ conuersationis gressibus properate. Contemnenda quippe sunt vobis cuncta, quæ cernitis, si ad ea vultis pertingere, quæ speratis. Attestante etenim beato Paulo, non possumus hic gaudere de sæculo, & illic regnare cum Deo. Qui iterum dicit: *Non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt.* Fluxa igitur & fœda totius immundi huius mundi blandimenta despicite, minas eius animi fortitudine superate, surgentis carnis * incentiua reprimite, mentes vestras auxiliante Deo, in virtutibus dilatate, corporis, & negligentiæ frigus de cordibus vestris expellite, ad illud ineffabile supernæ beatitudinis gaudium flammato mentis desiderio iugiter suspirate. Nam * speculator ille, qui corda vestra ad se directa delectabiliter inspicit, libenter etiam vobis suæ societatis ianuam pandit Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

*Margin: Sancti cum Christo vnũ sunt. — Rom. 12. — 2. Cor. 4. — * incendia — * spectator*

SERMO IV.

XIV. Febr.

De sancto Eleuchadio Episcopo Rauennate, & Confessore.

HODIERNA festiuitas, fratres charissimi, geminum sanctæ deuotioni vestræ, immo nostræ gaudium cumulat; quia dum venerandi Confessoris Eleuchadij solemnia celebramus, necessario mox etiam beati triumphatoris Christi Apollinaris ad memoriam præclara gesta reducimus. Quia enim, vt Salomon ait, *gloria patris est filius sapiens*; sic alterius causa pendet ex altero: vt quisquis vnius laudes dignè retulerit, alterius etiam insigne præconium tacere non possit. (Prou. 10. & 15.) Et quia Veritas dicit: *Non potest filius facere, nisi quod viderit patrem facientem*: (Ioan. 5.) sic iste beatus alumnus subsecutus est paterna vestigia, ita veræ fidei prædicando rectam tenuit lineam, sic religiosè viuendo sancto præceptori consonam exhibuit clientelam, vt ei merito succederet in regimẽ, cuius imitator extiterat sanctitate. Sicut enim beatus Petrus Princeps Apostolici senatus tres inter ceteros eminentiores cognoscitur habuisse discipulos, qui sibi postmodum in Pontificatus arce per ordinẽ successerunt, primo videlicet Linus, deinde Cletus, tertius Clemens, ita nihilominus & beatus Apollinaris quatuor egregios discipulos habuit, post felicem martyrij sui gloriam sibimet in Ecclesiastico regimine succedentes, Aderitum scilicet, & beatum hunc cui præsens sermo famulaturus est, Eleuchadium, sub inde Marcianum, postremo Calocerum.

Margin: Tres præcipui S. Petri discipuli.

Erat autẽ Eleuchadius iste Philosophus, sicut in ipsa beati magistri narratur historia. Superata est ergo sapientia Platonis à discipulo Piscatoris.

Margin: S. Eleuchadius per S. Apollinarẽ conuertitur ad Christũ.

Misit rete verbi in profundam salsuginem Rauénatis Oceani, & magnam auratam ad fidei litus traxit. Porrò cuius magister olim nouerat cuncta per stagna nauiculam regere, discipulũ docuit cũ arguta dialecticorũ versutia disputare; docuit, inquam, discipulũ, acris ingenij, & acutæ facundiæ homines simplici sermone concludere, qui ad includẽdos per profunda pelagi pisces, vilia consueuerat retia subnodare. Planè postquã nauicularius pelagi clauicularius constitutus est cœli, discipuli piscatorũ magistri facti sunt oratorũ; & sapientia mũdi victa est à simplicitate Christi. [Quia enim, vt ait Apostolus, nõ cognouit mundus per sapientiã Deũ, placuit Deo per stultitiã prædicationis saluos facere credẽtes.] Hac simplicitate Paul⁹, qui se iudicat inter Corinthios nihil scire, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum, superauit Dionysium Areopagitam apud Athenas. Hac simplicitate conclusit B. Apollinaris Eleuchadium Philosophum in vrbe Rauenna, qui & ipse cõsultus de curationum peritia, respondit nihil se scire sine nomine Iesu. Verumtamẽ vtriq; huic prudẽter simplici B. Petrus sapientiæ testimonium perhibet: nã de Paulo ait: *Sicut charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis.* Apollinari verò dicit: *Ecce eruditus es de omnibus, quæ fecit Iesus.*

Sapientia mundi victa est à simplicitate Christi.
1. Cor. 2.
1. Cor. 2.
2. Pet. 3.

Sed qui Deo sapientes erant, mundo se velut fatuos exhibebant. Stulta siquidem mundi elegit Deus, vt confunderet sapientes. Atq; vt magis stupeas, ipsos imperitè sapientes à vano superbæ sapientiæ suæ tumore deiecit, ac deinceps in auctoritatem liberæ prædicationis erexit, vt idipsum postmodum constanter astruerent, quod anxiabantur ante crudeliter impugnare. Quod Moyses tunc mysticè figurauit, cum arripiens vitulum aureum igne combussit, ad puluerem vsq; contriuit, fluctibúsq; conspergens Israeliticum ex eo populum propinauit. Quid est enim per figurã vitulus ille conflatilis, nisi corpus diaboli? Homines scilicet in omnibus perfidiæ, simul & idololatriæ errore decepti, ac sub ipso suo pestifero capite tamquam diuersa membra, sacrilega conspiratione coniuncti, super quos nimirùm ille nequitiæ spiritus, velut auctor, præsidens insolenter erigitur, & tamquam caput per tyrannidem suo corpori dominatur? Aureus autem vitulus fuisse describitur, quia videtur idololatriæ ritus velut à sapiẽtibus institutus. Auro quippe sapiẽtia designatur, sicut per Salomonem dicitur: *Thesaurus desiderabilis in ore sapiẽtis.* Aureus itaque fuit vitulus, quia mundi sapientes ante nouæ gratiam fidei dæmoniacæ culturæ fuisse probantur auctores. De quibus nimirùm dicit Apostolus: *Quia cùm cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum, dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, & mutauerunt gloriã incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium:* Per hanc itaque vesanæ sapientiæ vanitatem poetæ, philosophi, magi, siderum rimatores, omniúmque disciplinarum liberalium instructi peritia, prodigiosa dæmoniorum solebant adorare figmenta.

1. Cor. 2.
Exod. 32.
Quid sit Moysen vitulũ aureũ combussisse.
Idololatriæ ritus à sapiẽtibus sæculi huius institutus.
Prou. 2.
Rom. 21.

In vitulo igitur significatum est totum corpus, id est, omnis societas Gentilium idololatriæ deditorum. Moyses itaq; vitulum igne cõbussit quia Redẽptor noster, quẽm ille signauerat, malè cõspirata corda Gentilium flãma suæ charitatis accendit. Vnde & ipse dicit: *Ignẽ veni mittere in terrã, & quid volo nisi vt accẽdatur?* Et Propheta, *Non est*, inquit, *qui se abscondat à calore eius.* In mente ergo Gentilium repente diuinus ignis accenditur, vt in eis irrationabilis idololatriæ bestialis forma soluatur. Totum deinde corpus vituli huius in puluerem comminuitur, quia Gentilis illa societas diabolicæ conspirationis in vnum arte cõflata, ad aduentum Christi quodam velut malleo saluiferæ correptionis extunsa, atque à rigoris sui duritia diuini verbi est virtute contrita. Ad verbum siquidem veritatis salubriter comminuitur, quæ malè integra in superbiæ suæ forma insensibiliter stare videbatur. Deinde in aquam spargitur, vt Israëliticus ex eo populus bibat.

Conspirãtia f.
Luc. 12.
Psal. 18.

Comminutus denique vitulus in aquã mittitur, quia humiliatus Gentilis populus, lauacro saluiferi fontis, necesse est, abluatur. Quem protinus Israelitæ bibunt, quia sancti prædicatores Euãgelij, qui verè Israelitæ sunt, quos ad Dominicum corpus, quod est Ecclesia, trãsferunt, in sua mẽbra suscipiendo, quasi bibendo cõuertunt: quorum videlicet Israëlitarum primò dictum est: *Macta, & manduca* quod tantumdem est, ac si diceretur: *tere, & bibe.* Sic, sic ille vitulus per ignem zeli, & aciem verbi, aquámque baptismatis ab eis potius absorptus est, quos conatus est absorbere: in eos ipse transfusus est, quos in sua, hoc est diabolica, tentauerat membra transferre.

Prędicatores Euãgelij veri Israëlitæ.
Act. 10.

Verumtamen quia Moyses non in hoc metam vltionis fixit, vt idolum dumtaxat infringeret, sed insuper addidit, vt & viginti tria millia hominum trucidaret, mysticè docuit, nequaquam sufficere, si ab idololatriæ cultu, vel prauitate vitæ quisq; cõuertitur, nisi & propria vitia gladio spiritus mortificare conetur. Vnde & Prædicator egregius, *Mortificate*, inquit, *membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiã, luxuriam, cõcupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est idolorum seruitus.* Et notandum, quia sicut hic vitia membra nostra esse dicuntur, ita & illic qui perempti sunt, cum interfectoribus suis propinquitatis necessitudine iungebantur, sicut per Moysen dictum est: *Hæc dicit Dominus Deus Israël, ponat vir gladium super femur suum, ite, & redite de porta vsque in portam per medium castrorum, & occidat vnusquisque fratrem, & amicum, & proximũ suum.* Si quem ergo delectat in arma consurgere, quisquis anhelat aduersus hostium cuneos dimicare, vertat manus in se, & illic plures inueniet aduersarios obtruncandos. Vnde videlicet post victoriam non homicidæ fœdum nomen incurrat, sed gloriosus potius triumphator appareat: vnde certè non sanctuarij mereatur excludi liminibus, sed consecrans semetipsum Domino, diuinæ gratiæ benedictionibus augeatur, sicut & illis dictum est; *Consecrastis*, inquit, *manus vestras hodie Domino, vnusquisque in filio & fratre suo, vt detur vobis benedictio.* Quod autem ij, qui cæsi sunt, viginti tria millia fuisse referunt, numerus trium millium peremptorum, triplicem formam indicat peccatorum. Omne quippe peccatum, aut facto, aut verbo, aut cogitatione committimus. Sed quoniam illic & denarius numerus geminatur, datur intelligi, quia sicut decalogum præceptorum culpa carnis, simul & animæ seruare contempsimus: sic etiam vtriusque vitia, virtutum armis atterere, & mortificare debemus.

Propria vitia gladio spiritus mortificanda.
Coloss. 3.
Galat. 5.
Exod. 32.
Spirituale hominis certamen.
Ibidem.
Peccatorũ forma triplex.

Beatus igitur Eleuchadius tunc Philosophus magnus, tamquã aureus vitulus cõtritus est malleo prædicationis, & transfusus est in membra corporis Christi. Tunc doctor terrenæ sapientiæ, nunc magister effectus est Ecclesiasticæ disciplinæ. Tunc

S. Eleuchadius vitulus Moysi contritus cur dicatur.

naturalium causarum rimabatur indaginē, nunc omnium naturarum ipsum perspicue contemplatur auctorem. Et qui tunc sidera radio fortasse notauerat, nunc sub cœli machinam cum sideribus volui gratulabundus aspectat. Nimirum qui prius fuerat Philosophus veritatis, conuersus ad Dominum prædicator factus est veritatis: tertius scilicet à B. Petro Apostolo in ordine discipulatus, tertius etiam nihilominus à beato Apollinari in arce Pontificatus. Et personarum quidem ordo productus, sed eadem fidei puritas, quæ ex ipso summo, & originali fonte processerat, per deuexam aluei seriem decurrebat. Nam à Christo in Petrum, à Petro in Apollinarem, ab Apollinari in Eleuchadium cœlestis eloquij fluuius emanauit; vt illud Psalmistæ præconium impleretur: *Qui emittit eloquium suum terræ, velociter currit sermo eius.* Beati denique cultores, & adiutores Christi Apollinaris, & Eleuchadius; Pater videlicet, & Filius: magister, atque discipulus, vnius operis ministerium, vnius, vt ita loquar, agri fundum, vnius susceperũt vineæ colonatum. Ille nimirum, vt obscura siluarum condensa succideret; iste verò vt residuos arbustorum truncos, & horrescentium veprium dumeta radicitùs extirparet. Ille, vt acuto verbi vomere dura squalentis deserti rura proscinderet: iste vt nihilominus sanctæ prædicationis sarculo tumentium vitiorum post eum glebas effringeret, & bonorum operum frugibus noualia diligenter exculta vestiret. Ille, vt cum Paulo plantaret; iste vt cum Apolline rigaret. Atque vt altiùs repetam, ille cum Moyse populum Domini diuiso mari rubro, in deserta transposuit; iste cum Iosue, magistro succedens, eumdem populum in terram repromissionis primus introduxit. Ille docuit qualiter Ægyptum Israël accola sperneret; iste verò qualiter terram lactis, & mellis irriguã distributis inuicem sortibus possideret. Alter nimirum colla de ferreo iugo Pharaonis excutere, alter admonuit triumphatricibus plantis deuictas hostium calcare ceruices. Alter edocuit seruitutis opprobrium quam celeriter fugerent, alter autem ipsos libertatis titulos quàm cautissimè custodirent.

Psal. 147.

Quæ in Ecclesia fructum S. Apollinaris vir sanctus fecerit.

1. Cor. 3.

Exod. 14.

Ios. 4.

S. Eleuchadius spiritualis martyr.

Neque verò credendum est fratres mei, B. Eleuchadium, dum adhuc viueret, martyrij caruisse laboribus, etsi non fuerit martyrio consummatus. Videbat nimirum Gentilitatis nuper extinctæ nonnullas adhuc superesse reliquias; dolebat in populo sibi commisso, vel extrema superstitiosi ritus vestigia remãsisse, atque ideò licèt persequentium manus gladios nõ exereret, cruciabatur anima sancta pij zeli, ac paternæ compassionis incendio concremata. Quid enim prodest, si quisquam Catholicè credat, & Gentiliter viuat? Aut quomodo credulitas recta cum vita concordat hæretica? Quid enim iuuat, si fides adsit Apostolica, vbi conuersatio ducitur Arriana? De iis etenim, qui Catholicè credunt & hæreticè viuunt, conqueritur beatus Apostolus, dicens: *Confitentur se nosse Deũ, factis autem negãt.* Cum siue credendo, siue viuendo, Deum negare nihil sit aliud absque dubio, quàm perire. Quapropter beatus Pontifex Eleuchadius non contemnendum pertulit in ipsa Ecclesiæ pace martyrium, quandoquidem & si non cum perfide credentibus, sed peruersè viuentibus insœderabilem probatur habuisse conflictum, quamquam & in fidei doctrina desudasse eum non sine ratione colligimus, cum omnium Rauennati Metropoli adiacentium diœcesium ciuitates, & oppida, nullos pæne recondere martyres agnoscamus.

Cum fide recta debet concordare vita Christiana.

Tit. 1.

Deum negare factis, nihil aliud est, quàm perire.

A Vnde B. Apollinaris quanta gloria, quanta sit excellentia, mirari dignè non possumus, cuius martyrium cum per viginti, & nouem annorum spatium per innumerabilia fuerit tormenta productum, tantùm solus elaborauit, quod alter quispiam, vbi in totis ferè illis partibus pro testimonio Fidei potuisset occumbere, non inuenit. Si quid autem fortè superfuit, discipulorum eius successio veneranda suppleuit, inter quos nimirùm B. Eleuchadius, velut aureum sidus enitet, & iuxta nominis sui etymologiam, Paterni candoris, atque splendoris insignia, vt reuerà filius reportauit. Eleuchadius quippe Græcè, Latinè intelligitur cãdidus. Nec immeritò. Ex eorum nempe fuerat B numero, de quibus dicitur: *Candidi facti sunt Nazaræi eius, splendorẽ Deo dederũt, & sicut lac coagulati sunt.* Et Iacob de Christo ad Filium: *Pulchriores sunt*, inquit, *oculi eius vino, & dentes eius lacte cãdidiores.* Oculi nempe Christi, Apostoli, & Euangelistæ sunt, qui vniuerso corpori sanctæ Ecclesiæ lumen sapientiæ præstiterunt; quorum doctrina dum rigorem, atque duritiam priscæ legis emollit, quodammodò austeritatem vini veteris eorum pulchritudo præcellit. Euangelica quippe præcepta mandatis veteris testamenti longè sunt clariora. Dentes verò sancti Prædicatores sunt, qui conuersos homines à prauorum societate præcidunt, eosq; in Christi corpus, sicut superiùs dictum est, quasi mandendo traiciunt. Porrò nomine lactis C doctrina legis innuitur, quæ carnalem populum lactis poculo, tamquam paruulos alere videbatur, quantum nimirùm lacte candidiores sunt Doctores Ecclesiæ; quia fortem, & solidum verbi cibum, & ipsi comedunt, & aliis tradunt, de quibus ad Hebræos dicit Apostolus: *Perfectorum autem est solidus cibus.* Et bene cãdidi esse dicuntur Doctores Ecclesiæ, quia & à prauitatis macula liberi, & conspicuæ conuersationis videntur operibus clari. Quapropter cauendum est, fratres mei, ne qua nos vitiorum nigredo dedecoret, qui candidos in Christi militia duces habemus. Periculosè nimirùm rerum species fluctuat, vbi cum ducibus, subsequentis exercitus insignia non concordant. D Beati siquidem patres nostri promptos se exhibebant ad perferenda supplicia, nos autem dũ à proximo lædimur, cõpescamus saltem animos à vindicta. Moyses nempe ad vltionis iudicium descendens de monte cornutus apparuit, super Dominum autem in mansuetudinis spiritu columba descendit. Illi decreuerũt pro Christo propria cuncta contemnere, nos autem discamus saltem quæ aliena sunt, non ambire. Præsenti necessitati hodierna cura sufficiat, nec diem crastinũ sollicitudinis rancor anticipet.

Nominis Eleuchadij expositio.

Thren. 4.

Gen. 49.

Hebr. 5.

Cur Ecclesiæ Doctores candidi.

Exod. 34.

Matth. 3.

Israëliticus sanè populus, sicut sacra testatur historia, cũ manna colligeret, scaturiebat vermibus atque computrescebat, si quis infideliter agens, ex eo in crastinum reseruaret. Sic nimirùm quisquis E ardore cupiditatis accensus, vt tamquam corpori suo alimenta prouideat, terrenam sibi substantiam thesaurizat. huic ille vermis ebullit, qui conscientiam fodiat, & arcana pectoris rodat. Enimuerò ij sollicitudinum vermes, quos auaritia generat, illos denuò vermes parant, de quibus scriptum est: *Ignis eorum non extinguetur, & vermis non morietur*: vt ignem ignis cupiditatis accendat, & vermis ex verme procedat. Quamquam & sic valeat non inconuenienter intelligi, quia sicut ipse Christus, qui dicit: *Ego sum vermis, & non homo*; prouenit aliis in ruinam, aliis in resurrectionem: ita nihilominus verbum eius sit manna, mellisque dulcedo

Exod. 16.

Quid sit manna Hebræorũ seruatum in crastinum vermibus scaturire.

Esai. vlt.

Psal. 21.

Christus vermis cur dicatur.

fidelibus, infidelibus autem, & prauè viuentibus vermis fit, nō videlicet qui animam reficiens alat, sed qui conscientiam terrendo, ac minitando remordeat. Sexto autem die duplex mensura colligi iubebatur, vt ex eo in Sabbatum medietas seruaretur.

Quid sit, quod sexta die duplex mēsura mānæ colligebatur.

Porro autem sexta dies, sexta mundi ætas intelligitur, in qua nunc sumus. In hac ergo die duplum pro venturo Sabbato colligit, qui pro gloriæ cælestis intuitu, vbi perpes Sabbatum, & vera est requies, verbum Dei & audit, & facit. In hac duplum recondit, qui & bene viuit, & alijs exemplum salutis ostendit: siue, quod expeditius est, duplicem mensuram colligit, qui tantum in bona operatione desudat, vnde & hic Conditori suo eius anima placeat, & cum eo postmodum perpetualiter viuat. Quod igitur reponebatur pro Sabbato, corrumpi non poterat, quia bona opera, quæ pro desiderio supernæ quietis fiunt, perpetuò permanebunt. Non ergo illæ sunt cumulandæ diuitiæ, quas erugo demoliatur, quas tineæ comedant, & quæ vermium scaturigine computrescant: quarum scilicet non liberos possessores B. Iacobus increpans,

Luc. 12. Iacob. 5.

Diuitiæ, inquit, *vestræ putrefactæ sunt, vestimenta vestra à tineis comesta sunt, aurum, & argentum vestrum eruginauit, & erugo eorum in testimonium vobis erit, & ardebit carnes vestras sicut ignis.*

Quæ hic appetendæ diuitiæ.

Illas igitur, fratres, diuitias appetamus, quæ nos gemmis ac margaritis valeant adornare virtutum; quæ ad cælestium nos prouehant titulos dignitatum. Quas profectò diuitias insinuat Propheta, cum dicit: *Diuitiæ salutis sapientia, & scientia; timor Domini ipse est thesaurus eius.*

Esa. 33.

Has nimirum diuitias B. Eleuchadius concupiuit, cum de cathedra se philosophicæ doctrinæ deposuit, cum ferulam præceptoris abiecit, cum de magisterij principatu Christi se discipulatui humiliter subdidit. Quidquid sanè illic antea superfluū didicit, in huius scholæ longè nobilioribus studiis amputauit: quidquid illic mendacij, quidquid superstitionis edocuit, in Ecclesiasticæ puritatis disciplina correxit. Vnde per Moysen lege decernitur, vt mulieri bello captæ, & in coniugium victoris electæ, corporis superfluitas abscindatur:

Deut. 21. Quid sit intrare ad vxorē captam in bello, cui prius superflua abscissa sint?

Quæ radet, inquit, *cæsariē, & circumcidet vngues, & deponet vestem, in qua capta est, sedens in domo tuā flebit patrem, & matrem suā vno mense, & postea intrabis ad eam, dormiesque cum illa, & erit vxor tuā.* Mulieri quippe cæsariem radimus, cum rationabilis disciplinæ sensus superfluos amputamus. Vngues etiam circumcidimus, cum ab ea mortua quæque superstitionum opera desecamus. Quæ etiam vestem deponere, in qua est capta, præcipitur: vt superductam fabularum, & quorumlibet figmentorum exuat superficiem, ac solidam veræ rationis exhibeat veritatem. Patrem vero, & matrem deflet, quia liberalium auctores artium inter mortuos deputat, & eos in errore periisse comparando deplorat. Consuetudo autem fœminarum est per vnamquemque mensem se sui sanguinis effusione purgare. Post mensem itaque ad hanc mulierem intrare præcipimur, vt artem cuiuslibet disciplinæ omni superstitionum contagio desecatam, veluti in coniugium sortiamur, quatenus iam Israelitica facta, consequenter in Israëlitæ coniugium transeat, & bene fœcunda spiritualium operum sobolem reddat.

Exod. 15. Quid sit ab Aegyptiis aurū, & argētum mutuum accipere in fabricam tabernaculi.

Cui etiam non dissimile est, quod idem Moyses Israëlitico populo aurum, & argentum cum vestibus ab Ægyptiis mutuari præcepit: in quo videlicet, vt non diutius immoret, mysticè aurum, & argentum cum vestibus ab Ægyptiis petimus, vnde Domino tabernaculum fabricemus; cum mundanos Poëtas, ac Philosophos legimus, vt in diuinis eloquiis luculentiùs proficere valeamus. Sine etiam, quod perspicacius est, aurum & argentum animæ sunt pretiosæ, quæ cum vestibus simul, id est suis corporibus, populo Dei se copulant, vt tenebrosum hoc sæculum, velut Ægyptum deserant, & terram promissam perpetuæ fœlicitatis acquirant. Quod ergo B. Eleuchadius mutuatus est ab Ægyptiis, protecit Israëlitis, & thesaurum, quem Gentilitati surripuit, sanctæ dispensator Ecclesiæ fideliter erogauit.

S. Eleuch. Gētili Phil. Eccl. Doct.

Cuius quidem gesta non reperiuntur apicibus tradita, sed non sine causa vetustas, vel Basilicam in eius honorem construxit, vel eius obitum annuæ solemnitatis honoribus dedicauit. Nam & nonnulla super veter, ac nouo testamento, siue etiam de Incarnatione, vel Passione Domini perhibetur exarasse volumina, quæ tamē scriptorum arbitramur obliuione deleta. Quamquam & hoc ad cumulum meritorū eius pertinere non immeritò videatur, quod tunc se fieri consensit Episcopum, cum Ecclesiam egestas opprimeret, & rudis adhuc fidei, nouiterque plantatæ labor difficilior immineret, cum denique ad pristini ritus pullulantia germina radicitus euellenda incumberet, grauéque fastigiū & temporalis subsidij deesset emolumentum. Licet enim Ecclesia iam tunc fuerit in fide fundata, Christiana tamen religio necdum erat viuendi moribus expolita.

Quæ scripsit.

Et nos itaque, fratres charissimi, huius sancti seruoris imitemur exemplum. Numquam timeamus illud negotium constanter, ac fiducialiter aggredi, in quo nos speremus, siue pro diuinis obsequiis, siue pro salute fraterna, pressuris, atque aduersitatibus fatigari. Fugiatur honor, gloria, diuitiæ, omnisque dignitas temporalis. Labor obedientiæ, paupertatis angustia, & inquietudo charitatis, quæ nos exerceat, appetatur.

In prælationis functione quæ fugienda, quæue appetenda.

Redemptorem quippe nostrum plebs Iudaica cum esset satiata de panibus Regem voluit constituere: sed restante iosne, ne reperiri potuisset, aufugit in montem. Cum autem quæreretur ad Crucem, vltro se non cognoscentibus obtulit, dicens: *Quem quæritis?* Quibus vtique perhibentibus, *Iesum Nazarenum* se quærere; illico respondit: *Ego sum.* Quid est enim quod Mediator Dei, & hominum ad regnum promouendus euasit, ad mortem vero se vltroneam quæsitus ingessit; nisi vt nos admoneret mundi huius gloriam deuitare, tribulationes autem pro Deo, & laborum, dolorumque pressuras gratulanter expeteret?

Ioan. 6. Ioan. 18.

Paulus quoque cum esset Mileti, & omnes sibimet obsequentes, seseq; affectuosissimè diligentes aspiceret, ita vt Lucas in Actus Apostolici libro perhibeat, quia discedente Paulo magnus fletus factus est omnium, & procumbētes super collū eius, osculabantur eū; ipse tamen Hierosolymam passurus tamquam epulaturus auidissimè festinabat, dicens: *Ecce*, inquit, *alligatus spiritu vado in Hierusalem, quæ in ea ventura sunt mibi ignorans, nisi quod spiritus per omnes ciuitates protestatur mihi, dicens: quoniam vincula, & tribulationes me manent, sed nihil horum vereor, nec facio animam meam pretiosiorem, quam me, dummodo consummem cursum meum, & ministerium, quod accepi à Domino, testificari Euangelium gratiæ Dei.* Ecce vallatus turba flentium minime flectitur, delinitus osculis, blanditus obsequiis ad sui misericordiam non mouetur, sed lætus ad vincula, & tormenta festinat: tamquam si ad nuptiale conuiuium pransurus accedat.

Act. 20.

Nos etiam, dilectissimi, imitatorem Christi se-

Aduersa quælibet pro Deo perferenda, & inimicorum iniuriæ.

quentes exépla, fugiamus blanditias sæculi, ad aduersa quælibet pro Deo perferenda lumbos mentis nostræ viriliter accingamus: & qui ad hæreditatem filiorum, quæ est in patria, tendimus, in exilio positi, conseruorum iniurias æquanimiter tolleremus; quatenus supernus inspector, & arbiter noster considerans nos pro suæ iussionis imperio minimè reluctantes, quanto nunc conspicit oppressiores in pœna, tanto postmodum remuneret fœliciores in gloria, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Martius.

XX. Martij

vij. Homilia in Dominica Palmarum.

Matth. 21

CVM appropinquasset Iesus Hierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliueti, tunc misit duos de Discipulis suis, dicens eis: Ite in castellum, quod contra vos est. Et rel.

Ad quid filius Dei in mundū venerit, & natus sit.

Passurus sponte Dominus pro salute humana, spontaneus ad locum passionis accedit. Ad hoc venit in mundum, ad hoc natus est, vt suâ passione nos liberaret. Scienter Hierosolymam venit, scienter magna populorum comitatus caterua pompose ciuitatem intrauit, in qua tradendus, in qua crucifigendus erat. Hæc est Hierusalem, quæ occidit Prophetas, & lapidat eos, qui ad eam missi sunt. (Matth. 23.) O infœlix ciuitas, quàm gloriosa de te dicerentur, si venientem Dominū agnouisses, si ei cognito debitam reuerentiam exhibuisses. O misera, ô malitiæ errore cæcata, venit ad te Saluator tuus, & non potes, nec vis cognoscere eum. Venit ipse ad saluandum; tu recedendo accedis ad perdendum eum. Ipse parat tibi vt ægroto salutem & tu paras ei veluti furi Crucem. Cur te tanta tenebrarum caligo contexit? Cur non recolis, quod dictum est per Zachariā Prophetam: *Noli timere filia Sion, ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super pullum subiugalis?* (Zach. 9.) Ecce cantares * perdire consilio es, times Regem tuum suscipere, ne regnum terrenum amittas. Sed dum ipsum non recipis, regnum perdis, & gentem. Vis vnum interficere, ne tota gens pereat. Sed dum vnum interficis, tui pereunt vniuersi. (Ioan. 11. Esa. 1. Matth. 3. & 23. Luc. 3.) Proinde de te bene dicendum est: *Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis. Genimina viperarum, quæ non nisi effossis maternis lateribus oriuntur*; sic tu non putas euadere, nisi Patris tui, qui fecit te, latus cruentes. Crudelis partus est, & enecandus, qui enecat parientem. Sed quid attinet ad propositum cæci-

Natura viperarum est in partu occidere parentem a Matt. 25.

A tas Iudæorum? Ceci fuerunt, duces cæcorum, & iidem vtrique, id est principes eorum & iuniores, in foueam ceciderunt. (Matt. 15.)

De te autem, Domine Iesu, admiratio, & compassio crescit. Cur ad Iudæos vadis, qui animæ tuæ insidiantur? Proditores, & homicidæ quidem sunt, ne credas te ipsis, quia non te diligunt, non tui miserebuntur, crudeli, & turpissimâ morte te condemnabunt. Cur tot illusiones, tot flagella, tot opprobria acceleras sustinere, spinis coronari, conspui, aceto potari, lanceâ perforari, mori, & in sepulchro collocari? In hac tua deliberatione, in hoc tuo consilio deficit spiritus meus. Compatior, Domine Iesu, super passionis tuæ angustias. Consiliū Petri amici tui videtur mihi sedere, qui ait: Ab-

B sit à te Domine, nequaquam fiet hoc. Non decet filium Dei mortem gustare. (Matt. 16.) Sed differt hoc consilium à tuo, qui disponis mortem subire. Quid ergo? Petri, an Iesu consilium est tenendum? serui, an domini? discipuli, an magistri? Sed non est seruus maior domino suo, nec discipulus doctior magistro. (Ioan. 13. Matth. 10. Luc. 6.) Acquiescendum est itaque Domini, & magistri consilio, qui consilio nullo eget; ne dicatur mihi cum Petro: *Vade retrò, Satana, nō sapis quæ Dei sunt.* (Matth. 16.) Nesciebat enim Petrus Christum disposuisse ab initio vt mortē nostrā moriendo destrueret, & vitam resurgendo repararet.

Quod igitur diuina Sapientia disposuerat, sapienter voluit adimplere. (Zach. 9.) Voluit, secundùm Pro-

C phetica verba, humilis, & pauper sedere super asinam, & Hierusalem venire, sicut Euangelista narrat, dicens: *Cùm appropinquasset Iesus Hierosolymam, & venisset Bethphage ad montem Oliueti, tunc misit duos ex discipulis suis, dicens eis: Ite in castellum, quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea, soluite, & adducite mihi.* (Matth. 21.) Castellum istud mundus est, qui contra Dominum, & Discipulos eius fuit, non solum opprobriis, & flagellis eos persequendo, sed etiam crudelissimam mortem inferendo. (Quid sit castellum.) Vnde Dominus: *Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis, mundus, quod suum erat, diligeret: quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.* (Ioan. 15.)

Per asinam, & pullum, qui erant in castello li-

D gati, Iudæorum significatur populus, & Gentilis, quorum vterque peccatorum vinculis subiacebat. Asina subiugalis Iudaicum populum signat iugo legis subiectum. Pullus lasciuiens, & effrænis, Gentilem populum notat secundùm desideria carnis ambulantem. Duo discipuli missi in castellum, duorum sunt Testamentorum prædicatores, geminâ præditi charitate, Dei scilicet, & proximi dilectione: siue Petrus, & Paulus, quorum vnus Gentium, alter fuit Apostolus Iudæorum. Vnde ipse Paulus, *Qui operatus est Petro,* inquit, *in Apostolatu, operatus est & mihi inter Gentes.* (Galat. 2.) Isti tollerunt vtrumque populum ab infidelitatis errore, & verbo prædicationis duxerunt ad fidem Iesu

E Christi. Dominus sedit super eos, quia ex fide sua iustificauit illos, sicut scriptum est: Anima iusti sedes est sapientiæ. (Anima iusti sedes sapientiæ. Sap. 4.) De vtriusque iustificatione dixit Apostolus: *An Iudæorum tantùm Deus? Nonne & Gentium? Immò & Gentium, quoniam quidem vnus Deus, qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem.* (Rom. 3.)

Possunt etiam hæc moraliter intelligi. Bethphage interpretatur domus buccæ, & est intellectus sacerdotum, per quam designatur confessio. (Moralis Euangelij huius expositio.) Ad hanc Dominus venit, quia ad confitendum corda accendit. Castellum, quod est contra Dominum

& eius Discipulos, est animus obstinatus, propriæ A delirus voluntati. Duo discipuli ad eum missi sunt, spes, & timor. Asina, & pullus alligati, humilitas & simplicitas. Huiusmodi enim animus aliquando nouit quid sit humilitas, quid simplicitas, & quod simpliciter, & humiliter sit viuendum: sed quasi eas alligat, & reponit, dum non vult eas opere exercere. Terret hunc timor, vbi à malo resipuerit, minans ei tormenta. Confortat eum spes, si pœnituerit, præmia pollicendo. Compungitur his duobus animus. Soluitur asina, & pullus, cum obuiam Domino eundo Bethphage, confitetur se peccasse, & promittit se deinceps humiliter, & simpliciter victurum. Et sic qui prius erat castellum diaboli, efficitur vrbs fortitudinis nostræ Sion: B

Esai. 26. Saluator ponitur in ea murus, & antemurale. Murus humilitas est, antemurale patientia.

Egrediamur igitur, charissimi, obuiam Domino Bethphage, compuncti timore pœnæ, & spe cælestis vitæ firmati, confitendo peccata humiliter, & simpliciter ambulando, substratis vestibus nostræ carnalitatis, vt in nobis dignetur sedere Dominus, & nos secum in cælestem Hierusalem introducere. Amen.

C

XX Martij

SERMO VIII.

In Vigilia S. Benedicti Abbatis, & Confess.

VIGILIAS egregij Confessoris, beati videlicet Benedicti, fratres charissimi, hodie colimus: necesse est, vt ad celebranda solemnitatis eius insignia promptos animos præparemus. Iam itaque splendorem tantæ solemnitatis mens deuota concipiat: ad excubias se piæ seruitutis accingat, ac flamma diuini amoris solito feruentius incalescat. Scopis, iuxta consuetudinem, mundatur Ecclesia, per sinceram quoque confessionem purificetur à prauæ cogitationis puluere conscientia. Præparantur luminaria, diuersæ ornamentorum species appenduntur; in pectoribus quoque nostris, diuina largiente clementia, varia disponuntur ornamenta virtutum: Sicque Pharus interioris templi, quot piis studiis quasi tot coruscis lampadibus, accendatur. Debemus igitur hodie beato viro, velut ægrotanti, piis visceribus compati, vt cras merito valeamus de assumptione eius cum eo pariter gloriari. Sicut & de Redemptore nostro

2. Tim. 2. dicit Apostolus: *Quia si commorimur, & conuiuemus; si compatimur, & conregnabimus.* Hinc rursum

Rom. 6. ait: *Si cõplantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus.* Quod ergo debemus capiti electorum omnium Christo, debemus & seruo eius venerabili Benedicto: nimirum, vt compatiamur ægritudinem patienti: collætemur autem cœlos fœliciter ascendẽti. Prius namque per temporalem obitum naturæ debitum soluit: deinde, comitantibus hymnidicis Angelorum cœtibus, ad cœlestia regna migrauit.

In hac quippe die corporei languoris molestias pertulit; in superuentura autem patriam fœlicitatis æternæ perenniter regnaturus intrauit. In hac die, mœrentibus Discipulis, momentaneæ succubuit febri; in illa verò, congratulantibus cœli

Greg. 2. dial. cap. 37. virtutibus, gloriæ cœlestis inuectus est claritati. Corporis deposuit sarcinam, mox immortalitatis indutus est stolam. Vili decumbens cilicio, inter A paucorum Discipulorum manus spiritum reddidit: sed mox per viam palliis stratam, lampadibusque coruscam, ad innumerabilium Angelorum lætabile consortium peruolauit. Sed quid mirum si cœlestis curiæ Senator insignis post fœlicem obitum, Angelorum petiit contubernium; quandoquidem & in carne adhuc corruptibili constitutus, eorum tam sæpè promeruit familiare colloquium? Nam, vt de cæteris sileam, vnum, quod sacrum, atque veridicum Gregoriani styli fugit articulum, charitati vestræ celandum esse non arbitror. S. Benedict. adhuc in hac vita interfuit colloquiis Angelorum.

Planè cùm vir Dei Benedictus in loco, qui Sublacus dicitur, constructis circumquaque mona- B steriis solitarius degeret, diuinitùs est admonitus vt loco cederet, castrumque, quod Casinum dicitur, properaret. Illico vir sanctus absque cuiuslibet comitis adminiculo, solus vt erat, iter arripuit; & per quinquaginta ferè passuum millia gradiens, locum, quò vocabatur, inuisit. Sed cùm per ignota loca solus viator incederet, vbicumque biuium occurrebat, duo protinùs iuuenes videbantur assistere, qui sibi, quò gressus dirigere debebat, indicarent. Qui nimirum iuuenes, qui alii sunt credendi, nisi Angelici spiritus ad sancti viri C custodiam deputati? Quid autem mirum si Angeli, sanctorum videlicet hominum amatores, iter edocebant, ne vir sanctus erraret; cùm & bruta animalia eius vestigia sequerentur, ne solus abiret? Nam tres corui per omnem viam indiuidui sibi comites fuerunt, eius assiduè vestigia prosequentes: hodieque in silua, quæ venerabili monasterio Casini montis adiacet, duo, siue, vt ferunt, tres corui annua semper reuolutione nidificant, quos ab illis antiqui temporis coruis nonnulli prodire per traducem seminis asseuerant. Et renera quotidie monasterij foribus aduolant, vt crocitantes, & alas, ac rostra pandentes, solitam D escam, velut debitum censum ex vetustæ possessionis iure deposcant. Et, vt clariùs innotescat, quàm peruigili super beatum virum diuina gratia coruscauerit; sanctus quidam vir in prædicti Casini montis tunc arce degebat, cui diuina voce præceptum est, vt abscederet, aliique, qui nouus habitator accederet, locum daret. Hæc planè de Marci eiusdem videlicet beati Benedicti discipuli, venusto carmine iam deflorauimus: quia in veneranda Gregorianæ historiæ serie minimè reperimus.

Angeli S. Benedicto iter ad Casinum montẽ monstrabãt. Corui S. Benedictũ incedẽtem sequebantur.

Marcus Poëta S. Benedicti discipulus.

Nuper etiam iuxta præfatum Casini montis cœnobium, satis insigne miraculum contigit, quod non abs re fieri credimus, si ad eius, qui mirabilis Psal. 67 est in sanctis suis, gloriam referamus. A principio verò Maij mensis vsque ad quintum diem ante Kalendas Augusti, vix aliquando pluuialis imber tenuissimè saltem squalentia rura rigauerat. Cùmque omnis tellus arescere, & feruentius solito mundus ignei caumatis ardoribus æstuaret, E die, quâ prædiximus, rusticus quidam, vt vberes prouentus suis noualibus prouideret, postquam segetes messuit, mox stipulas, quæ remanserant, igne incendit. Repentè verò flamma sæuiens, tota vndique versus arua corripuit, & non contenta palearum culmis, sed & syluas, & saltus, & quæque fuerant obuia, globis furentibus conflagrauit. Cùmque ad id peruentum esset, vt quælibet adiacentia monasterio iamjam penè ignis lingua prolamberet, & non iam dubius loco sancto interitus immineret, subitò in aeris vastitate nubecula breuis valdè, & exilis apparuit: moxque paulatim in ampliora se porrigens, supra totum se vndique

Miraculum circa Casinum montẽ à Deo meritis S. Benedicti factũ.

monasterij circuitũ dilatauit. Quid verba diutius protraham? O inenarrabilis supernæ virtutis potentia, ô numquam deficiens super electos suos diuina custodia! Protinus sese nubes in largissima imbriferæ inundationis fluenta resoluit: adeo vt, non modo voracis incendij flammas extingueret, sed & omnem sancti loci circuitum profluentium procellarum copiosis inundationibus irrigaret. Et, vt ne quis ambigat nubem illam meritis B. Benedicti fuisse prolatam, atque ad solam sancti loci eius processisse custodiam; cum tota cæli sphæra continua vndique serenitate clarescceret, sic se ad monasterij mensuram nubes illa cohibuit, vt vbertim quidem sanctis ædificiis adiacentia quæque perfunderet, ad finitima vero, & cõtinua quælibet loca penitus non stillaret. Nam & hi, qui de vicinioribus locis ad protegendum monasterium vndique confluebant, mirabantur se subito madefieri, cum eatenus fuerint non aquis, sed sudoribus tabefacti.

Quam firmam ergo fiduciam, fratres mei, in tam strenuo, atque peruigili possumus habere patrono? Qui enim sæuientis incendij flammas à vilium lignorum, vel lapidum conflagratione prohibuit, quam valido putamus auxilio animas nostras ad imaginem Dei factas, ab æstuantium vitiorum ardore defendet? Nubem mouit, imbres expressit, flammas extinxit, ædificium liberauit. Tu quoque, si incentiua libidinis in tuis visceribus æstuant, si templum tui pectoris inuadere titillando, quasi lambendo festinant, & his forsitan anima tua ariditate tabescens, & torpida non resultat; pete lacrymarum imbrem, flagita cõtriti cordis salutiferam compunctionem, quæ videlicet duritiem tui saxei cordis emolliat; sicque mens arida ad proferendas segetes boni operis reuirescat, vt fiat tibi,

Esai. 58.

quod per Prophetam Dominus loquitur: *Erit*, inquit, *anima tua, sicut hortus irriguus, & sicut fons, cui non deficiunt aquæ.* Illud etiam, quod alibi Scriptura dicit: *Cum te consumptum putaueris, quasi lucifer orieris.* Sic itaque, dilectissimi fratres mei,

Iob. 11.

sanctorum studeamus celebrare vigilias, vt illi summæ, ac continuæ solemnitati, quæ in cælestibus agitur, de omni vita nostra vnas, vt ita loquar, vigilias faciamus.

In vigilis debemus affligi, vt in festo gaudeamus.

Vigiliis quippe debet celebrator affligi, vt in solẽnitate valeat gratulari. Nunc itaque illius vltimæ Resurrectionis, veri scilicet Paschæ, vigilias colimus; si voluntates proprias frangamus, si carnis imperium refrænemus, si cogitationes prauas à corde repellamus, crucem post Iesum, nosmetipsos affligendo, corde baiulemus: si denique studeamus offendentibus parcere, indigentibus subuenire, veritatem ore proferre, charitatem non fictam in corde seruare: si non vacemus fabulis, non verbis intendamus otiosis, non terrena quælibet concupiscamus, non negotiis sæcularibus nos implicemus: si puras, & quotidie Deo mundas studeamus orationes offerre: si verbum Dei toto cordis affectu iugiter delectet audire; vt Christus audiatur in lingua, Christus videatur in vita, Christus in corde, Christus in voce. Enimuero quisquis hæc diligenter obseruat, ille veraciter æternæ festiuitatis vigilias celebrat. Et qui modo cum Christo sese humiliando mortificat, cum eo simul necesse est, consumpta prorsus omni corruptione resurgat.

Has igitur, fratres charissimi, sẽper vigilias celebremus; ad capessendam illius æternæ felicitatis gloriam tota spiritus intentio dirigatur: quatenus, dum huiusmodi peragendo vigilias, Iesum semper

A aspicimus in cruce pendentem, eumdem postmodum inter ipsa contemplari solemnia mereamur in paternæ gloriæ maiestate regnantem. Qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IX.

XXI. Mart.

Ad honorem, & laudem S. Benedicti Abbatis, & Confessoris.

Matth. 19.

B DIXIT *Simon Petrus ad Iesum: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Et reliqua.

In huius Patris nostri præcipua solemnitate totis esset viribus incumbendum, nisi nobilis lingua Gregorij totum eius itinerarium sermone magnifico collegisset. Ita enim actus eius, & vitam vndantis eloquij claritate depinxit, vt & stylus sententiarum maiestate scintillet, & sententiæ stylo reluceant clariori. Ex abundanti igitur est, post vocem tanti viri aliquid addere, in cuius comparatione nos non solum ineloquentes, sed & mutos esse non ignoramus. Hoc tamen solum dixisse sufficiat, quia solus iste militarem manum excelso Principi cæteris abundantius præsentabit, & monachorum turmis, Angelorum more viuentibus,

Gre. 2. l. Dial. per totum.

C cælorum adimplebit palatia. Quam igitur refulgens, & splendidus miles assabit imperatorio tribunali, plenus infinitis virtutibus, agminibus innumeris comitatus, consiliarius Regis, iudicis amicus, vnicus hostis antiqui?

Matth. 19.

De eo plane, eumque sequentibus dixit Simon Petrus ad Iesum: *Ecce nos reliquimus omnia.* Amica prorsus confabulatio Simonis ad Iesum, & sermo omni oratorio flore venustior; dignusque Simon, qui cum Saluatore plenius proloquatur. Simon namque obediens, Iesus Saluator. Loquitur ergo obedientia cum salute; quia solis obedientibus æterna salus hæreditatio iure debetur; si tamen ibi sit Petrus, id est, si obedientia non vacillet,

Solis obedientibus æterna salus debetur.

D aut titubet, sed fundata sit supra firmam petram. Et quid ait? Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Solemne verbum, magna promissio, opus sanctum, dignum benedictione, relinquere omnia, & sequi Christum. Hæc sunt verba voluntariæ persuasoria paupertatis, quæ monasteria genuerunt, quæ claustra monachis, anachoretis siluas copiosius repleuerunt. Hæc enim sunt de quibus psallit Ecclesia: *Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras, perceptura requiem pro labore, pro paupertate diuitias, pro tribulatione mercedem.* Magnum reuera est relinquere omnia, sed maius Christum sequi, cum multos omnia reliquisse, nec Christum secutos fuisse legamus. Hoc opus, hic labor est, hic salutis humanæ summa consistit; nec

Voluntariæ paupertatis encomium.

Psal. 16.

Maius est sequi Christum, quam relinquere omnia.

E Christum possumus sequi, nisi omnia relinquamus; quia exultat vt gigas ad currendam viam, & oneratus eum sequi non potest. Nemo cum sarcinis enatat, ait ille disciplinæ sæcularis orator, quem linguæ nobilitas, & profunditas sensus paupertatis amicum constituit. Merito relinquit omnia qui sequitur eum, qui est super omnia, quoniam sufficientia nostra ex eo est, & erit Deus omnia in omnibus.

Psal. 18.

Ecce, inquit, nos reliquimus omnia, non solum facultates mundi, sed & animi quoque cupiditates: neque enim relinquit omnia, qui retinuit vel seipsum, immo vero nihil prodest sine seip-

[Propria voluntas quã sit homini nociua.] so cætera reliquisse, quandoquidem nullum aliud [A] onus est grauius homini, quam homo ipse. Quis enim tyrannus crudelior, quæ sæuior potestas homini, quam hominis ipsius voluntas? Numquam sub ea requiescere, numquam sedere licet, & quo amplius te ad obediendum sibi nouerit fatigari, eo magis vrget, instigat, & onerat, pietatis immemor, misericordiam nesciens. Hoc enim proprium propria voluntas habet, vt quo obediens obedentior fuerit sibi, eo amplius eum crudelioribus vinculis intemeritat. Sola diligitur, cum sola digna sit [Matt. 11.] odio, principium iniquitatis, mortis infusio, destructio magna virtutum. *Venite ergo, qui laboratis,* [Ioan. 1.] *& onerati estis*, ad onerum leuatorem, & ei voce, & opere respondere: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* [B] Attende, quia olim, priusquam Verbum caro fieret, & habitaret in nobis, sequebantur Patres antiqui temporis Deum, soli spiritui solo spiritu adhærentes. Nunc vero sequendus etiam corpore est; adeo vt cum prædicti Patres terrenis legantur abundasse diuitiis, de cætero nisi quis renunciauerit omnibus quæ possidet, non possit esse [Luc. 15.] discipulus eius, qui cum diues esset, pro nobis factus est pauper. Relinquendæ igitur sunt possessiones, & propriæ voluntates, si volumus illum sequi, [Luc. 9.] qui non habuit, vbi caput suum reclinaret: & qui non venit facere voluntatem suam, sed eius, qui [Ioan. 6.] misit illum.

Sequitur. *Quid ergo erit nobis?* Iam omnia reliquit Petrus, iam non solum sequitur, sed & diu [C] secutus est: & nunc primum interrogat, quinam sit accepturus. Quid est Petre? Nonne obedientiã promisisti in auris auditione, non in pacti conuentione? Sed audire iam, quid loquatur Domi- [Matth. 19.] nus Deus, & attendite spem, in qua mundo fluctuante, sperare debemus: *Amen dico vobis, quod vos, qui reliquistis omnia, & secuti estis me, in regene-* [Miseratio Domini erga suos electos quanta.] *ratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos iudicantes.* Infinita prorsus dulcedo miserationum Domini circa pauperes suos; nec illos relinquit in morte, pro quibus morti seipsum exposuit & tormentis. [Psal. 33.] *Vos*, inquit, *qui secuti* [1. Cor. 9.] *estis me, in regeneratione, cum sederit filius hominis in* [Psal. 18.] *sede maiestatis suæ, sedebitis & vos iudicantes.* Quid [D] est hoc aliud dicere, nisi consequemini, quem sequimini, si tamen persequimini. Sicut scriptum [Baruch. 3.] est: *Inquire pacem, & persequere eam.* Sic ergo currite, vt comprehendatis; nec prius residere velitis, quam sedentem apprehendatis, & mereamini consedere. Exultauit vt gigas ad currendam viam, toto [Matth. 26.] vtique tempore, quo in terris visus est, & cum hominibus conuersatus; nec resedit, donec ad eum perueniret, quem ipse constituit laboris, & tristitiæ finem: *tristis est*, inquiens *anima mea vsque ad mortem.* Ergo cum sederit filius hominis in sede maiestatis, qui prius steterit in ignominiosissimo supplicio crucis, interrogatus cõtumeliis, pariter & tormento, sedebitis & vos iudicantes, à quibus nunc iudi- [E] cium incipit, qui minime datis requiẽ vobis ipsis: cur & ille non iudicare, sed iudicari; nec ministrari venit, sed ministrare. Illic vere sedebunt se- [Ioan. 8.] des in iudicio. Filius enim Dei Saluator indiuisi- [Ps. 12.] bili naturarum vnitate, secundum quod Deus est, [Ps. 109.] sedet à dextris Dei; secundum quod homo, assistit [Hebr. 9.] nunc vultui Dei pro nobis; nec erit ei sessio triumphalis, donec sit Deus omnia in omnibus, id est, corpus capiti tanta pace iungatur: vt simus ei similes, etsi non pares. Adhuc enim negatur à Iudæis, à Gentibus subsannatur, laceratur ab hæreticis, à falsis Christianis grauiter impugnatur; & tu eum putas residere quie- [A] tum, nec attendere superborum oculos, malignantium impetus, repugnantium voluntates? Sed in regeneratione sedebit cum sedentibus, cum nos in sincerissimum nitorem in vtraque substantia repurgabimur; & ipse, deuictis inimicis, cum amicis intrabit in gloriam, Angelos hominibus vnitate sempiterna couniens, & damna beatæ resarciens ciuitatis. Hoc autem totum erit in regeneratione. Beata ista regeneratio, quæ terram renouabit, & cælum; terrigenas cælicolis fœderabit, & perpetuæ pacis fontem indefessa profluxione refundet.

[Vna est generatio, & duæ regenerationes.] Notandum autem, quod vna est generatio, & duæ regenerationes. Et in generatione qui- [B] dem, quam ex radice vitiata contrahimus, corpus mortalitate, anima autem iniquitate repletur. In regeneratione vero baptismatis, vbi [Ioan. 3.] nos oportet nasci denuo, animæ quidem purgatur iniquitas, sed corporis mortalitas non aufertur. Necessaria est ergo alia regeneratio, sine resurrectio, in qua reperientur etiam corpora configurata corpori claritatis Christi, si tamen [Philip. 3.] corda prius fuerint reformata ad mansuetudinem, & humilitatem cordis ipsius Christi. Vnde & beatus, qui habet partem in resurrectione prima, pro eo vtique, quoniam futurus est particeps & secun- [Apoc. 20.] dæ. In hac ergo regeneratione cum sederit filius hominis, & cætera.

Hoc est, quod alio in loco Scriptura loquens, [C] *Pro confusione*, inquit, *duplici, & rubore laudabunt* [Esa. 66.] *partem suam.* Duo enim habet paupertas sequentium Dominum, afflictionem videlicet, & vtilitatem. Vnde Propheta, *Vide*, inquit, *humilitatem meam, & laborem meum.* [Psal. 24.] [Esal. 61.] Propterea igitur in terra sua duplicia possidebunt; vt pro vilitate sit honor iudiciariæ potestatis, pro afflictione refrigerium placidissimæ sessionis. Quando igitur sedebimus nos, quorum modo nec corpus, nec anima sedet, in quibus sedatum nihil, nihil quietum, nihil in eodem statu permanet? Quando [Corporis humani instabilitas.] liberabimur ab inquietudine mobilitatis huius? Corpus enim nostrum sedere non permittitur, cum illud impediat, & præsentis sensus doloris, [D] & futura mortis anxietas, quoniam passibile est, & mortale. Sed & spiritus ipse nullam habet requiem ob expectationẽ spei, & timoris sollicitudinem. Erit autem cum anima requiescet, in [Psal. 4.] spe singulariter constituta: libera quidem à sollicitudine, sed non ab expectatione. Fiet autem [Post mortem carnis, anima libera est ab omni sollicitudine.] hoc post mortem carnis, sed ante diem iudicij. In die autem illa cum sederit filius hominis, perfecte, & ex omni parte sedebimus, quia nec corpus doloris sensu turbabitur, nec anxiabitur timore mortis, impassibilitatis, & immortalitatis duplici stola glorificatum, liberique erimus, quod ad animam pertinet, ab expectatione, & sollicitudine vniuersa, nihil minus habentes, nihil de- [E] inceps periculi metuentes, in perfectissima securitate, & securissima perfectione. *Sedebitis*, ait Dominus, ait Veritas. Solemnis sessio, grata [Psal. 4.] quies, plena sufficientia. *Filij hominum vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Gloriam enim, quæ ab inuicem est, quæritis, vanam vtique, & mendacem; quoniam vani filij hominum, mendaces filij homi- [Psal. 61.] num; & gloriam, quæ à solo Deo est, non vultis, gloriam sine dubio manentem, & veram. Miseri, & miserabiles, qui pro breui voluptate torrentem perditis voluptatis, & diuinam vobis interrumpitis misericordiam, vt numquam satiemini ab vberibus consolationis eius.

Sed

Alia pauperum Christi merces.

Psal. 102.

Sed ne magnæ promissionis dulcedinem longanimis expectatio contorqueret, mentis nostræ mobilitatem sermone temperat dulciori. Nouit enim ipse figmentum nostrum, quoniam dilationis moras pusillanimitas nostra non sustinet, ideoque benignitate sua huic quoque obuiat cogitationi, & occurrit etiam ex hac parte, dicens: *Et omnis, qui reliquerit domum, aut patrem, aut matrem, aut fratrem, aut vxorem, aut agros, aut filios propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Obstructum est certè os loquentium iniqua. Iamque confundantur omnes iniqua agentes superuacuè. Habemus enim promissionem vitæ huius, quæ nunc est, pariter, & futuræ, manifestumque est præsentis temporis esse centupli promissionem, ex eo nimirum, quod sequitur: *Et vitam æternam possidebit.* Sed ne quis obstinatis dissimulandi locus remaneat, vado ad Euangelium secundum Marcum, vbi apertè declaratur, temporis huius esse centupli promissionem. Ait enim Dominus: Nemo est, qui reliquerit patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, & propter Euangelium, qui non accipiat centies tantum, nunc in hoc tempore domos, & fratres, & cætera quæ sequuntur. Et vt magis miremini nec promissionem hanc, licet huius sit temporis, exhiberi de temporalibus æstimetis, additum est, cum persecutionibus. Quid enim in persecutione positi terrenæ substantiæ sancti Martyres acceperunt, quando & ipsa quoque terra beatorum corporum data est in manus hominum impiorũ. Quod ergo dicit centies tantum domos, aut fratres, & cætera, minime secundum carnem intelligi posse, vel ex eo manifestum est, quod centum matres accipit nemo. Iam vero si pio communicatione possessionum, & animorum affectione, quæ inter electos est, promissionem hanc volumus intelligere, aliquibus quidem, sed non omnibus poterit conuenire. Nonnullos enim sanctorum terrena hac, & humana consolatione nouimus caruisse. In corde ergo, & in homine interiori centuplum istud quæras necesse est, vt habeas nunc quidem fructum tuum in sanctificationem, finem vero vitam æternam.

Matth. 19.

Psal. 24.

Psal. 64.

Mar. 10.

Locus scripturæ istius spiritualiter intelligendus.

Qui ergo nondum centuplum acceperunt, scrutentur corda sua, & vniuersa manuum suarum studia diligenter examinent, nec dubium quin inueniant angulum, & diuersorium, quod Saluator non nouit. Sed vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos. Magis autẽ perfectius relinquant omnia, non quærant quæ sua sunt, nihil sibi retineãt, nihil aliis. Sunt enim plerique, qui licet propriam exaltationem, voluptatemq; satis despiciant, propinquis tamen suis quodammodo retinent quod debuerant reliquisse, incongrua sollicitudine, & religioni contraria pro eis vtiq; laborantes. Quanti enim monachorum, dum parentibus suis plus iusto consulunt, suas animas perdiderunt? Ergo relinquant omnia, solum sequantur Christum, soli Christo placere contendant, & beneplacito voluntatis eius peruigili adhæreant sollicitudine; haud dubium quin experiantur illicò, quod relinquentibus omnia, & sequentibus se Veritas pollicetur. *Centuplum*, inquit, *accipiet, & vitam æternam possidebit.* Illud enim in via accipitur ad solatium, illa vero ad beatitudinem in patria possidebitur in æternum. Sed quid est centuplum istud, nisi consolationes, visitationesque, & primitiæ spiritus, qui super mel dulcis est, nisi testimonium conscientiæ nostræ, nisi læta, & iucundissima iustorum expectatio, nisi memoria abundantiæ suauitatis Dei, & magna verè multitudo dulcedinis eius. quam nec expertis, necesse est dicere, nec * inexpertis illis verbis exprimere quisquam potest? Non pater, non mater, non domus, non ager, non cibus, aut vestis, non denique terrenum aliquid, aut corporale; sed plàne his omnibus delectabilius, super hæc omnia dulcius, atque iucundius est.

Luc. 9.

Monachi debent omnia sua relinquere, nec pro aliis nimiũ solliciti esse.

Matt. 19.

* inexpertus f.

Cui vero sic specialiter totus Euangelicæ lectionis excursus assignari potest, quemadmodum Patri, & Magistro nostro beato Benedicto? Hic à pueritia mundum cum flore reliquit, & currentem Christum cursu rapidissimo secutus est, nec destitit, donec consequeretur. Quis inter iudicantes sublimius iudicabit? Quis ita centuplum in hac vita percepit? Quis vitam æternam gloriosius possidebit? Eius igitur intercessione suæ gratiæ largitatem ad præsentis vitæ consolationem, & æternæ possessionem, nobis administrare dignetur, qui venit, vt vitam habeamus, & vt abundantiùs habeamus, Iesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in sæcula. Amen.

S. Benedict. à puero est Christum secutus.

Ioan. 10.

SERMO X.

XXIV. mat

In Cœna Domini.

HOnitè, fratres charissimi, dum Cœnæ Dominicæ solemnia celebramus, plurima virtutũ cælestium sacramenta recolimus. Hodie namque Saluator noster, qui caput est Angelorum, dum suis Discipulis vestigia tersit, veræ nobis humilitatis exemplum manifestè proposuit: vt quod impendit Dominus famulis, serui non dedignentur exhibere conseruis, & puluis non deneget pulueri, quod sibi congruere tantæ visum est maiestati. Vbi cum Petrus obsequium suscipere * summi Præceptoris abnueret, & ille minas repulsionis, nisi se lauari permitteret, intentaret; tremefactus tandem, & insistentis imperio protinus acquiescens, ait: *Domine, non tantum pedes meos, sed & manus, & caput.* In quibus vtrique verbis beatus Apostolus opera nostra, simul & cogitationes, vt à Domino purificentur, atque mundentur, indigere signauit. Siquidem manibus operamur, cogitationes autem ex mente, quæ caput est interioris hominis, proferuntur. Vera ergo, ac perfecta purgatio est cum Deus omnipotens non solum opera nostra munda, & immaculata custodit, sed etiam prauas cogitationes à cordibus nostris sancti Spiritus infusione repellit.

In eo quod Dominus pedes abstersit Discipulorũ, est humilitas, & exemplũ.

* tanti.

Ioan. 13.

Quid sit illud: *Domine, nõ tantum pedes, sed & manus, & caput.*

Hodie Saluator terreni panis, ac vini speciem, in sui corporis, & sanguinis sacramenta conuertit, suisque Discipulis vitalis alimoniæ pabulum ministrauit. Cibus enim ille vetitus, quem primus homo, intumescente superbia, & gula pruriente, percepit, per vniuersa eius viscera vitiorum omnium, ac mortalis corruptionis venena diffudit. Contra hoc igitur lethale virus antidotum à Christiano populo sumitur, per quod spiritualis morbi pestilentia salubriter euomatur. Huius noui sacramenti virtute fermentum, † illud condemnatæ vetustatis expellimus; vt de seruitute ab libertatem spiritus, & ad noua regenerationis azyma transeamus.

Verũ Christi corpus in hostia, & sanguis in calice.

* illico

Hodie factum Chrisma conficitur, per quod in nobis omnium cælestium charismatum sanctificatio † confirmatur. Hoc videlicet illud esse sacrosanctum Chrisma cognoscitur, quod non modo Sacerdotes, Reges, atq; Prophetas vnxit in

Chrisma sacrosanctum quid designet.

* designatur.

veteri Testamento, sed etiam sanctos Apostolos, A Martyres, & Confessores sanctificauit in nouo. † Hoc. † Hodie etiam nos oleo diuinæ virtutis inungimur, vt in spiritualis palæstræ certamine colluctantes de subactis, atque conuictis hostibus triũphemus. Esai. 10. De quo nimirum oleo Propheta dicit: *Computrescit iugum à facie olei.* Nam cum per hoc diuini chrismatis Sacramentum libertatis nobis spiritus redditur, seruitutis antiquæ iugum in putredinem, necesse est, redigatur. Hoc mysterium Chrismatis Propheta Dauid indubitanter agnouit, Psal. 103. cum vultus nostros in oleo exhilarando esse cantauit. Enimuero cum mũdi crimina diluuio quondam G. n. 7. expiarentur effuso; futuri muneris columba similitudinem prætulit, cùm oliuæ ramo pacem terris redditam nunciauit. Ait enim Scriptura: B Gen. 8. *Expectatis autem vltra septem diebus aliis, rursum dimisit Noë columbam ex arca. At illa venit ad eum ad vesperam portans ramum oliuæ virentibus foliis in ore suo.* In emissione, ac reuersione columbæ septenarius numerus ponitur, quia septem esse proculdubio sancti Spiritus dona noscuntur. Quid sit post septem dies à Noë columbam emitti. Vespertina vero hora ad arcam columba reuertitur, quia Spiritus sanctus, qui in mundi principio ferebatur super aquas, iam vesperascente sæculo sanctam repleuit Ecclesiam.

Ad hoc etiam diuini Chrismatis pertinet sacramentũ, Gen. 1. quod omnipotens Deus Moysi famulo suo mandatum dedit, vt Aaron fratrem suum aqua prius ablueret, deinde per infusionem huius vnguenti constitueret sacerdotem. Leuit. 8. *Aaron, inquit, & filios eius vnges sanctificabisq; eos, vt sacerdotio fũgantur mihi* Filiis quoque Israel dicens: *Hoc oleum vnctionis sanctũ erit mihi in generationes vestras.* C Porro autem, sicut iam abluto per diluuium mundo, cum oliuæ ramo ad arcam columba reuertitur: sic etiam Aaron aqua prius ablutus est, deinde Chrismate perunctus, vt ad sacerdotium promoueretur. Non debet quis ante Baptismum sacro Chrismate inungi, aut confirmari. Sic etiam nunc quilibet ad regenerationis gratiam veniens, prius sacri Baptismatis vndis immergitur, vt postmodum diuini Chrismatis mysterio consignetur. Illud præterea oleum, quod & tabernaculum fœderis, & cuncta eius vtensilia consecrauit, hoc diuini Chrismatis Sacramentum perspicuè figurauit. Exod. 30. Ait enim Dominus Moysi *Tolles oleum de oliuetis, mensura Hin, faciesque vnctionis* D *oleum sanctum, vnguentum compositum opere vnguentarij, & vnges eo tabernaculum testimonij, & arcam testamenti, mensamque cum basibus suis, candelabrum, & vtensilia eius, altaria thimiamatis, & holocausti, & vniuersam supellectilem, quæ ad cultũ eorum pertinet, sanctificabisque omnia, & erunt sancta Sanctorum; qui tetigerit ea sanctificabitur.* Mysticum itaque Chrisma, quod tunc consecrabat tabernaculum in deserto, nunc Ecclesiam in nouo sanctificat testamento. Mysticum Chrisma Ecclesiam sanctificat. Quod etiam Sacramentum tunc vberius, & copiosius videtur impletum, cum Redemptor noster de Iordani vndis baptizatus exiit, & apertis cælis protinus in eum Spiritus sanctus in columbæ specie manifesta visione descendit, E Matth. 3. moxque vox Patris intonans: *Hic est,* inquit, *Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Hunc esse perspicuè comprobans, cui Dauid olim eodem spiritu edoctus, aiebat: Psal. 44. *Vnxit te Dominus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Ex illo sanè tunc spiritu, qui nostrum quoq; Chrisma tunc consecrat, tantam virtutem aquarum omnium natura concepit, vt in quibuscumque fluentibus sub professione Deificæ Trinitatis abluendus immergatur, plenũ, atque perfectum nouæ regenerationis mysterium diuinitus impleatur.

A Hoc nostrum Chrisma illud etiam oleum typicè designabat, quo Dominus in tabernaculo septem lucernas impleri ac iugiter ardere præcepit. Exod. 27. *Præcipe,* inquit, *filiis Israel, vt afferant tibi oleum de oliuis purissimum, ac lucidum, ad concinnandas lucernas iugiter extra velum testimonij in tabernaculo fœderis*: ponetque eas Aaron à vespere vsque Num. 8. in mane coram Domino, cultu, rituque perpetuo in generationibus vestris super candelabrum mũdissimum ponetur semper in conspectu Domini. Quid autem per septem lucernas in tabernaculo, nisi septem significantur Ecclesiæ in vno populo Christiano? In quibus nimirum oleum iubetur indesinenter ardere, quia in his sincera charitas, quæ per Spiritum sanctum datur, gemini debet B amoris igne feruescere, & claris, atque conspicuis semper operibus coruscare. Sed cum vna sit proculdubio Catholica, vniuersalis Ecclesia, sicut Ecclesia Christi vna est, & vniuersalis. per Salomonem dicitur: *Vna est columba mea, vna genitricis suæ*; quid est, quod in sacris eloquiis septem esse referuntur Ecclesiæ, nisi quia, quæ Cant. 6. vna est per vnitatem fidei, septiformis est per totidem dona Spiritus sancti? Hæ sunt enim septem illæ mulieres, quæ, iuxta Prophetæ vaticinium, accepere virum vnum. Esai. 4. Expositio, Septẽ mulieres apprehendens virum vnum. Vir autem Ecclesiæ Christus. Hoc plane sancti Spiritus oleo cuncta sacrarum Scripturarum pabula condiuntur, vt animarum nostrarum viscera saginentur. Hoc oleum vitalibus epulis eloquij cælestis infusum sapit in faucibus animæ, cuius & stomachum recreat, & C gustum percipientis obdulcat. Nam scriptum est: *Littera occidit, spiritus autem viuificat.* 2. Cor. 3. Vnde sciendum est, quia omnes sacrorum voluminum paginæ sancti Spiritus oleo sunt conditæ. Quamobrem & in libro Numeri legitur: Num. 11. *Quia circuibat populus, & colligens manna, frangebat mola, siue terebat in mortario, coquens in olla, & faciens ex eo tortulas saporis quasi panis oleati.*

Porro autem quasi per multa in cellario Domini dolia transitum habuimus, vt ad solum olearum, velut olei vasculum peruenire possemus. Manna denique, quo plebs viuebat Israelitica, sacrum designabat eloquium, quo nutritur, & vegetatur religio Christiana. Mãnã quid designaret. Quod vtique veraciter D olearum est, quia mystica sancti Spiritus est vnctione conspersum. Notandum vero, quia idem manna, quod in libro Numeri dicitur olearum, in Exodo legitur non olei, sed mellis potius habuisse saporem. Exod. 16. *Gustus,* inquit, *eius erat quasi similæ cum melle.* Quidnam est, quod Angelicus ille cibus prius dicitur mellis exhibuisse dulcedinem, & postmodum non mellis, sed olei præbuisse suauitatem; Quid sit, quod mãna prius dicitur habuisse saporem mellis, deinde olei. nisi quod Redemptor noster sacrarum omnium Auctor, & conditor scripturarum, quem videlicet illud manna principaliter figurabat, & ante passionem, velut mel dulcedinem exhibuit miraculorum, & post Ascensionem suam tanquam oleum, in Discipulos suos Act. 1. & 2. E effudit Spiritum Sanctum? Nam quasi mellis videtur propinasse dulcedinem, dum signis atque virtutibus coruscauit; olei vero tunc suauitatem dedisse, cum in Apostolos suos sancti Spiritus paracleti dona diffudit. Quem videlicet ordinem Moyses congruè tenuit, cum in Deuteronomio de petra, quæ & nihilominus manna erat, typicè decantauit: Deut. 32. *Suxerunt,* inquit, *mel de petra, & oleum de firma petra.* De hoc mysticæ vnctionis oleo Sponsa ad Sponsum dicit in Canticis: Cant. 1. *Vnguentum effusum nomen tuum.* Vnguentum quidem effusum Sponsi nomen asseritur; quia sicut à Chrismate

Christus, ita consequenter a Christo dicitur Christianus.

Quia igitur, dilectissimi, per gratiam Saluatoris nostri iam huius Chrismatis percepimus sacramentũ, quia iam regiæ dignitatis expressum præferimus in fronte signaculum, studeamus ita nobiliter viuere, vt conuersatio nostra, tam diuinis, tamque magnificis mysteriis valeat concordare.

1. Pet. 2.

Nos enim sumus, quibus per primum Apostolorum dicitur: [Vos genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: vt virtutem annuncietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumẽ suum.] Et certe satis ignobile est sub vitiorum carnalium viuere seruitute, qui, Deo nos optante, regij obtinemus generis dignitatem. Nimis turpe est, vt terrenæ simus concupiscentiæ deditі, qui & Dei vocamur filij, & ad obtinendam cælestem hæreditatem, per Christi gratiam meremur adscribi. Plane, quia crucifixi præceptoris nos constat esse discipulos, dignum est, vt etiam nosmetipsos huic nequam sæculo præbeamus extinctos. A portanda igitur cruce post magistrum nostrum, & dominum nulla nos negotij temporalis cura præpediat, nullus amor terrenæ substantiæ, vel illecebræ carnalis auertat. Dirigamus fidei, ac deuotionis nostræ oculos per stratam iam, nobisque propositam viam crucis, vt per eam inoffensis gressibus incedentes, ad eum mereamur attingere, qui auctor, & prouocator est ad gloriam resurrectionis. Qui cum Deo patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Omnes veri Christiani regiæ sunt dignitatis, vnde turpe est viuere sub seruitute vitiorum.

SERMO XI.

xxv. Mart.

De Annunciatione Beatissimæ Virginis Mariæ.

Exultare, fratres, in Domino, quia de Domina illa sermo succedit, quæ singularem in cordibus nostris sibi vindicat principatum. Hæc est, ad cuius nomen corpus humiliter inclinatis, cuius horis reuerenter assistitis, cuius memoriam iugiter frequẽtatis. Hæc est, quæ vestris affectibus suauiter indulcescit, quia magna multitudo dulcedinis eius. Spiritus enim eius super mel dulcis; in qua dulcis Dominus, cum omni sua dulcedine superuenit. Cum enim fecerit Deus omnia opera sua valde bona, hoc melius fecit, consecrans sibi in ea reclinatorium aureum, in qua sola se post tumultus Angelorum, & hominum reclinaret, & requiem inueniret. Hoc est, quod natura miratur, reueretur Angelus, veretur homo, stupescit cælum, extremit terra, infernus exhorret. In huius vtero maiestas Altissimi mirabiliter liquefacta, sicut adipe, & pinguedine, repleuit terras, infudit cælos, inferna respersit. Hic * exinaniuit semetipsum Excelsus, & immensus, * mensuram bonam, & confertam, & coagitatam mittens in sinum nostrum. Hic diuinis manibus vnctus est oleo lætitiæ, & sicut ad altare in summum Pontificem consecratus. De hoc altari ad aram crucis ascendens, proprio cruore tamquam alterius generis oleo perfusus, iam non solum consecratus sed & cõsecrans: totum corpus machinæ mundialis largiori ligamine copulauit. Facessat igitur mæror, tristitia fugiat, eliminetur dolor, rancor abscedat; vt liceat vacare, & videre cum Moyse visionem hanc grandem, qualiter Deus in hoc ventre concipiatur, decipiatur diabolus, recipiatur perditum, ndebitum accipiatur. Totum me trahit affectio, sed oratio deficit, & diues cogitatio vocis paupertate confunditur. Feruent interiora, & in vndis iam ebulliunt altitudinẽ, sed frigiditas linguæ cumulos refrigerat exundantes.

Gen. 1.

Cum Deus fecisset omnia valde bona, aliquid melius fecit, cũ Mariam fecit. Quæ in Maria Dominus operatus est.

* Philip. 2.

* Luc. 6.

Exod. 3.

Quid est, beatissima; Nunquid ita sensim taciturnus obdormiam, vt ibi mutus sim, vbi omnis loquitur creatura? Veruntamen non tacebo, & non quiescam, donec egrediatur vt splendor vultus tuus, & sermo de te conceptus, si non vt lampas, saltem vt scintilla accendatur. Mouet me, fateor, quod, permittente Deo, peccant rationabiles creaturæ, & multis annorum millibus tam cælestia, quam terrestria incassum stare videãtur, sessultatis istis, illis dirutis. Stat illa magna ciuitas ciuiũ suorum numerositate fraudata, & à stellantibus palatiis multiplex habitantium multitudo propellitur; obscurantur † stellarij ignes, solem loquor, lunam & stellas, & multa sibi detracta luminis claritate mulctantur; terra maledicitur; condemnatur hominum successio, & omnis creatura, iuxta Apostolum, ingemiscit, & parturit. Tacet Deus omnipotens, & ordinans eius omnipotentia tantam dissimulat confusionem. Tandem nascitur Maria & ad nubiles annos egrediens, speciem induit speciosam, quæ ipsum alliciat Deum, & diuinitatis oculos in se conuertat. Vide quid inde dicat ille non minimus explorator secretorum Dei: *Audi filia & vide; & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domũ patris tui.* Et concupiuit rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus. Germinat igitur virga Iesse de tortuosa radice generis humani, & de Patriarcharum arbore in altitudinem, & rectitudinem erumpens, omnem ignorat nodositatem, † filiorum tenebras nescit, † fructuosa quæque non habet. Videt, & ardet ille vehemens amator, & totum epithalamium in laudibus eius decantat, vbi manifeste sponsus inducitur spirans amorem sincerissimum, nec vltra valens dissimulare quod patitur. Euocatur statim cælestis ille conuentus, & iuxta Prophetam init Deus consilium, cogit concilium, facit sermonem cum Angelis de restauratione eorum, de redemptione hominum, de elementorum renouatione, ac illis stupentibus, & mirantibus præ gaudio, de modo redemptionis. Et statim de thesauro diuinitatis Mariæ nomen euoluitur, & per ipsam, & in ipsa, & de ipsa, & cum ipsa totum hoc faciendum decernitur, vt sicut sine illo nihil factum, ita sine illa nihil refectum sit. Traditur epistola Gabrieli, in qua salutatio Virginis, incarnatio Redemptoris, modus redemptionis, plenitudo gratiæ, gloriæ magnitudo, multitudo lætitiæ continetur.

Esai. 62.

† stellaria f.

Rom. 8.

Psal. 44.

* foliorũ f.

* in fructuosa f.

Esai. 16.

Mariæ nomen euolutum de thesauro diuinitatis.

Ioan. 5.

Missus est ergo Angelus Gabriel à Deo ad Virginem, quæ postquam ei locutus est, sensit Deum suis illapsum visceribus, maiestatemque illius virginalis ventris breuitate conclusam. O venter diffusior cælis, terris amplior, capacior elementis, qui totum claudit omnia concludentem, in quo Deus gloriæ reclinatur. Denique & Archãgelus ait: *Aue gratia plena, Dominus tecum*: quia à Deo electam, & prælectam, totã eam rapturus erat sibi Spiritus S. & cælestibus insignitutus ornamẽtis. Iã cõsecranda erat in locũ voluptatis, de quo fons ille debebat ascendere, qui vniuersã terræ superficiẽ irrigaret.

Luc. 1.

Laus ventris B. Virginis.

Ibidem.

Gen. 2.

Satis huc vsque sparsimus verba, & volaticis sermonibus diuersa præseminauimus; nunc insistamus hic, si forte aliquid dignum elicere valeamus. *Fluuius*, ait Scriptura, *egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandam vniuersam superficiem terræ*,

Ibidem.

Quid sit fluuius voluptatis loco egredi, & diuidi ei. *qui inde diuiditur in quatuor capita.* Fluuius ille est Deus meus Iesus, qui à duobus locis voluptatis egreditur, ex vtero Patris, ex vtero Virginis. Vnde Propheta: *Dominus Deus noster fluuius gloriosus, exiliens in terram sitientem.* (*Esa. 59.*) Sed ineffabilibus differentiis longe aliter à Patre, quam à Matre egreditur: quia etsi temporalis natiuitas gloriosa est, multo gloriosior est æterna. (Duæ Christi natiuitates.) Orantibus igitur vobis, de vtraque generatione volo aperire, quod sentio; non quod aliquid exponere præsumam, cum hoc vltra omniũ vires (quanto magis meas?) sit, & extremæ dementiæ sit velle fari ineffabilia, maxime hominem imperitum. Non enim oblitus sum Salomonem dicentem: (*Prou. 25.*) *Sicut qui nimium comedit mel, euomit illud, sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria.* De vtraque enim per Prophetam dici puto: (*Esai. 5.*) *Generationẽ eius quis enarrabit?* Quia sane illa Patris ineffabilis, & inaccessibilis est & nulli creaturæ peruia. Hoc sensu credo Apostolum dixisse de Deo: (*1. Tim. 1.*) *Qui solus habitat lucem inaccessibilem*, cum etiam puriores naturæ tanto reuerberentur intuitu, nec possint irrumpere tantæ claritatis abyssum. Ipse etiam Filius protestatur: (*Matth. 11.*) *Nemo nouit Filium, nisi Pater, neque Patrẽ quis nouit, nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare*: Non sicut est, sed sicut capere potest, cui tanta dignatio C reuelatur. Vnde & illa sublimis anima, quæ vsque ad tertium cœlum in diuitias gloriæ rapta fuerat, dicit, (*2. Cor. 12.*) *Ego me non arbitror comprehendisse.* Verissima igitur definitio est, quia illam Gignentis, & Geniti generationem nullus omnino penetrat intellectus. (*2. Cor. 11.*) Hanc etiam de Matre omni humanæ creaturæ reor inextricabilem: Nescio, vtrum ab illa excellentiore natura valeat comprehẽdi. Quis enim comprehendat coniunctionem carnis, & Verbi; qualiter Deus, & homo in vnam personam conueniant, saluis, imperturbatisque proprietatibus naturarum? (Qualiter Pater gignat Filiũ, & Filius cum homine in vnam personam conueniat, nullus capit intellectus.) Vnusquisque in suo sensu abundat; D ego hanc omnem sensum supergredi credo, veterum virorum vestigiis inhærens, qui super hoc sanas, & inconcussas sententias reliquerunt.

Ad paternam igitur generationem recurrentes, locum voluptatis Patrem esse censemus, cum Deus illocalis sit; sed efficientias rerum, nisi per vulgaribus sermones explicare non possumus. In ipso autem omnem voluptatem esse intelligit, qui legit Apostolum dicentem: (*Rom. 11.*) *Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia* & alium ex illo duodeno apice similiter eructantem: (*Iacob. 1.*) *Omne datum optimũ & omne donum perfectum de sursum est descẽdens à Patre luminum.* Ipse etiam Filius dicit: (*Ioan. 17.*) *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum.* Cognitio igitur Patris, vita æterna est: & vbi vita æterna, ibi sempiterna voluptas; quia gignitur de vtero Patris, Deus de Deo, lumen de lumine, de Domino Dominus. Egreditur autem identitate: quia idem est, quod Pater. Idem dico secundum substãtiam, non secundum personam. Egreditur & æqualitate, quia pari omnipotentia respicit Generantem: cum omnia, quæ potest Pater, possit & Filius, sicut ipse testatur: (*Ioan. 5.*) *Omnia quæ facit Pater, facit & Filius; nec potest Filius facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem.* Egreditur & æternitate, quia licet generetur, non est posterior Generante: sed ambo vnius antiquitatis sunt, si tamen vocabuli nouitatem non exhorres. Quod licet quoquo modo significet, quæ dicuntur, longe tamen est à sententiæ maiestate. Egreditur similitudine, quia similis est Patris, (*Hebr. 1.*) Patris imago, splendor gloriæ & figura substantiæ A eius. Egreditur alteritate, quia alius est ab illo, alius dico, non aliud. *Ego*, inquit, *& Pater, vnum sumus.* (*Ioan. 10.*) *Vnũ* dixit, non vnus: quia vnum significat substantiæ vnitatem, sumus vero personarum proprietatem. Sic igitur, & longe excellentiori modo de Patre Filius egrediens, inundat Angelicas stationes: quia iuxta Salomonem, fons sapientiæ Verbum Dei in excelsis. (*Eccl. 1.*) Citharedus puer de hoc fonte pleno ventre potauerat, cum diceret: (*Hebr. 12.*) *Apud te est fons vitæ*; (*Psal. 35.*) quia non solum tu vita, sed & Filius tuus fons vitæ est. Et, vt patenter quid sentiebat, ostenderet, subiunxit: *In lumine tuo videbimus lumen.* (*Psal. 141.*)

Ad irrigandam vniuersam superficiẽ terræ. Quænam terra est in illa cælorum summitate reposita, B quam non præterfluat, & irriget fluuius gloriosus? Regnum cælorum terra viuentium est, de qua dicit sanctus: *Portio mea, Domine, in terra viuentiũ.* (*Psal. 16.*) Et. *Credo videre bona Domini in terra viuentiũ.* (*Psal. 114.*) Et, *Placebo Domino in regione viuorum.* (*Psal. 35.*) Irrigatio hæc indicibilis est. Inebriantur quippe Angeli ab vbertate domus Dei, & torrente voluptatis eius potantur. Hic quid dicam nescio, quia plurimus stupor sensum opprimit, atque mentem. Vbi sunt oratorij sermones, quos in fornace rethorica omnis ille C Philosophorum conflauit chorus? Vbi sunt gigantes à sæculo nominati, qui ab initio fuerunt statura magna, scientes bellum, languentes circa pugnas verborum? Numquid non maximus ille gigas, Platonem loquor, ab intellectu tam purissimæ veritatis repulsus est? (Quid Plato de Deo senserit.) Numquid non acerrimo mentis ingenio tangens, sed non attingens diuinitatem Dei, dicit: Vnum inueni, quod cuncta operetur, & aliud, per quod cuncta efficiuntur, tertium autem inuenire non potui? Recte de Spiritu sancto inscius, qui illi non erat infusus, qui sanctarum reuelationum magister est, qui reuelat D Paulo, quæ oculus non vidit, sicut idem Apostolus gloriatur: *Nobis*, inquit, *reuelauit Deus.* (*1. Cor. 2.*) Per quid, Apostole? *Per Spiritum suum*, non per spiritum nostrum, quem secuti Philosophi, & seducti sunt, & seduxerunt. Ille noster Philosophus, qui super senes; & super omnes docentes se intellexit, quid super hoc senserit, audiamus: *Rigans*, inquit, *mõtes de superioribus suis.* (*Psal. 118.* *Psal. 103.*) De sublimioribus quippe Angelis docet, qui non per speculum in ænigmate, (*1. Cor. 13.*) sed facie ad faciem ipsam Dei substantiam luminibus indefessis spectant.

Sequitur. *Qui inde diuiditur in quatuor capita.* In quæ quatuor capita dicamus breuiter, quia grandis nobis restat via. In admirationem, qua tota obstupet illa dignior creatura de Creatoris gloria, & gloriæ ratione. (Angelica natura creatoris Dei gloriã admiratur.) In puritatem, quia non in vase testeo, vel fragilitate complexionis humanæ bibunt de torrẽte voluptatis, sed remoto velamine, hauriunt aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. (*Esa. 12.*) In satietatem, quia & si in eum desiderant prospi- E cere, tamen non desiderium necessitatem, vel necessitas miseriam inducit, sed mirabiliori modo, & semper desiderant, vt semper satientur: & semper satiantur, vt semper desiderent. In securitatem, quia de sua stabilitate certi, perennibus gaudiis (*Tit. 2.*) immerguntur, expectantem beatam spem, & aduẽtum gloriæ magni Dei, quando fiet vnum ouile, & (*Ioan. 10.*) vnus pastor, & superna illa Hierusalẽ consummabitur in idipsum. Sic influit fluuius iste per Angelicas officinas. Sed hæc omnia fides capit, nescit ratio, intellectus ignorat humanus. Hæc sũt forassis illa quatuor, quæ Vas electionis fœlici quaternario in Epistola ad Hebræos diuidit, dicens: *Non accessistis ad montẽ sumantẽ, sed ad mõtem Sion, ad Hierusalem*

ciuitatem

ciuitatem Dei viuentis, ad multorum millium Angelorum frequentiam, ad Ecclesiam primitiuorum scriptam in cælis. A

Natiuitas Christi secundum carnem. Vterus Mariæ locus voluptatis.

Nunc accingamus nos ad videndum qualiter egrediatur de Virgine, quia egressio ista dulcior, & affectuosior est humanæ miseriæ, quæ intuentium pectora concutit, irrorat oculos, & beatis fontibus vultus amantium superfundit. Hic locum voluptatis vterum Mariæ intelligo, in quo cumulauit omnes delicias deliciarum Dominus, de cuius delitiis Spiritus sanctus admiratorio sermone in amoris Cantico sic eructat: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto deliciis affluens?* (*Cant. 6.*) Numquid in Angelis voluptatem habet Altissimus, in quibus ipse reperit prauitatem? Numquid in constellatione, vel scintillatione stellarum, quarum aliæ conuertuntur in sanguinem, aliæ cadunt de cælo, aliæ in tenebras obscurantur? Numquid in aëre, vel igne, vel ventis? Nequaquam, quia non in igne Dominus, non in commotione Dominus, non in spiritu Dominus: sic verax est ille qui curru igneo, & equis igneis est assumptus in cælum. (*4. Reg. 2.*) Numquid in aquis, vbi furens, & tortuosus Leuiathan immoratur; aut in terra, quæ sub maledicto Adæ spinas emittit, & tribulos? Non est locus voluptatis, nisi vterus Virginis.

Ex hoc egreditur cum humanitate, quia vestitus cilicio nostræ mortalitatis visibilis humanis oculis apparuit, & de Virgine virgam, de libro autem generationis lineam faciens, diuinitatis hamum innexuit, quem carne operuit virginali, vt draco magnus illectus ad carnem, ferrum diuini numinis subsentiret. C Egreditur & cum nouitate, quia numquam sic natus est homo, sicut ipse nascitur. (*Gen. 1. & 2.*) Primus enim homo primò de terra formatus, secundò mulier ex eius latere fabricatus, tertiò Cain consuetudinario ordine nascendi gignitur ab vtroque. Solus iste de sola virgine nascitur, & Virginis vterum nouo, & singulari partu diuinitas humanata sigillat.

Christus de B. Virg. natus, eius vterum perpetuæ virginitati cõsecrauit.

Vbi nunc Aristotelicæ subtilitatis fæcunda quidem, sed infæcunda loquacitas: Si peperit, cum viro concubuit? Velit, nolit, veritas in habitum priuatio, nec astringetur dialecticis terminis omnium terminator, ad cuius imperium parit natura, desuescit consuetudo. D Egreditur etiam cum claritate. Nascente quippe illo, sepelitur omnis illa stellantium luminum luminosa serenitas, & stella candidior lucidioribus radiis præscintillans totã sibi cæli rapit positionem. Ambulant Reges in splendore ortus eius, quoniam ecce Reges cõgregati sunt, conuenerunt in vnum. Ipsi videntes sic, Deum & hominem nascentem; matrem, & Virginem parientem, admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt, tremor apprehendit eos in tantorum luce miraculorum. (*Esai. 60.*)

Qui nascitur ex Virgine Deus, & homo est.

Egreditur, & cum paupertate, quia pannis vilissimis inuolutus, & præsepi durissimo reclinatus, iam ex tunc sanctissimis membris legem martyrij præfigebat. (*Psal. 47. Luc. 2.*) E Egreditur occultè, quia subtilissimus ille fraudium inuestigator ab altitudine tantæ dignationis excluditur.

Latuit dæmonem Verbi Dei incarnatio.

Hinc est, quod ambiguis altercationibus fatigatus, nunc illum tentat, nunc tentatum Filium appellat Altissimi, nũc instruit crucem, nunc destruit, mandatis per mulierem consuetum sibi organum: *Nihil tibi, & iusto illi.* (*Matt. 27.*)

Sequitur: *Ad irrigandam vniuersam superficiem terræ.* Ad terrenam miseriam expiandam, quam nobis in hæreditatem primus ille peccator reliquerat. Volo vt Apostolus hic eum mihi, sicut & superius in quatuor capita distribuat, quia securius eius expositionem suscipio. *Qui factus est,* (*1. Cor. 1.*) A inquit, *nobis sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio.* Ad nos quippè veniens, qui eramus in carcere, primò omnium tenebras ignorantiæ nostræ depulit luce sapientiæ suæ: deinde per iustitiam, quæ ex fide est, soluit funes peccatorum nostrorum, sanctificans nos in suo corpore, rediemens in corporis passione. *Dominus enim soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos; sanctificat tabernaculum suum; de manu redemit inimici.* (*Psal. 145. Psal. 45. Psal. 105.*) Diuiditur, & in patientiam, qua peccatores sustinet; in misericordiam, qua pœnitentes fouet; in largitatem, qua proficientes exaltat; in fortitudinem, qua exaltatos conseruat. De hoc secundo quaternario toto hoc aduentu vestræ fraternitati B confabulatus sum, per summum decursionem, & nominum interpretationem moralia mysticis interneclens: verum aliquid dignè, vos videritis. Verum non omnia possumus præsenti sermone coarctare, fastidium euitantes.

Christus in Cruce fluuius spiritualis quadripartitus.

Ego habeo quatuor capita dulciora prioribus, quæ fortassis vestris cordibus suauius complacebunt. Dominus enim noster eleuatus in cruce, largissimas sanguinis vndas à quatuor sui corporis partibus abundantius emisit. Spinis enim pungentibus sanctissimum caput niuea ceruice reflexum, & clauis pedes, & manus, & lanceæ latus eius transuerberantibus, pretiosus sanguis emicuit, cuius aspersione iudex transiuit in patrem, iratus in mitem, in misericordiam virga, captiuitas in C coronam. Christus ergo fons latens, & occultus in cælis; fons patens, & apertus in terris. Illic de vtero Patris, hic egreditur de vtero Virginis. Illic viuens terram irrigat viuentium, hic moriens terram morientium. Illic diuiditur in quaternarium admirabilem; hic in dulcem. Dulcis Dominus, dulcis Domina; quia ille Deus meus misericordia mea; hæc Domina mea misericordiæ porta. Ducat nos mater ad Filium, Filius ad Patrem, sponsa ad sponsum, qui est benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XII. xxvij. Mar.

D

De Resurrectione Domini.

Super illud Psal. 2. *Postulaui Patrem meum, dedit mihi gentes; Alleluia.*

SI consulamus* adiutorium iurisperitorum, primum capituli propositi verbum sic describitur: postulare est desiderium suum, vel amici sui, in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere. Actus iste publicus est, & est officium aduocatorum, qui gloriosæ vocis confusi munimine, lapsa erigunt, fatigata reparant, nec minus prouident humano E generi quam si clypeis, & thoracibus sese, patriamque defendant.

* auditorum. f

In exequendo actu isto attendere debemus: qui postulet, quem, vbi, & quid postulet. Aduocatus postulat iudicem in iure rem suam, vel sibi postulat, actione proposita. In negotio præsenti aduocatus est Christus, Iudex Deus Pater, & locus iuris patibulum crucis, res postulata Ecclesia de gentibus, nomen actionis, petitio hæreditatis. Recte Iesum Christum dicimus aduocatum.

Iesus Christus apud Patrem noster est aduocatus.

Vnde Ioannes: *Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem Dominum Iesum Christum ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* (*1. Ioan. 2.*) Aduocatus

Esa. 53. Ioan. 15. Ioan. 15. Ibidem. Not. dictũ. Matth. 3. & 17. Psal. 34. Ioan. 8.

iste apud Patrem desiderium suum exposuit, quando pro salute humani generis oblatus est, quia ipse voluit. Desiderium eius est salus nostra, quam in cruce sitiens vsque in finem suos legitur dilexisse. Sed & hoc desiderium amicorum fuit, quibus dixit: *Iam non dicam vos seruos, sed amicos: quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Item: *Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animã suam ponat quis pro amicis suis.* Conuenienter Patrem postulat, qui semper exauditus est. Nam & vulgo, & vulgariter dicitur: Securus vadit ad placitum, qui patrem habet iudicem. De eo namque Pater dixit: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Nam cum Filius eiusdem substantiæ sit cum Patre, in natura quidem humana, quam sibi personaliter vniuit, postulat pro nobis, vel allegat propitium Iudicem, & propositi sui desiderij nobis fructum reportat. Nec incongruè Patrem dicimus, cum in persona Filij Propheta dicat: *Iudica, Domine, nocentes me, expugna impugnantes me.* Et ipse Filius: *Non quæro gloriam meam; est qui quærat, & iudicet.*

Cuiusdam simplicis viri, & sancti dictum.

In plerisque sacræ Scripturæ locis ordo quidam iudiciorum ab ipso Deo institui videtur, & seruari. Quidam vir simplex, & rectus, ac timens Deum, cum explero officio matutino egrederetur ex Ecclesia, & à discipulis rogaretur: quid audisti in Ecclesia, Pater? Respõdit: quatuor audiui, sex notaui. Subtilis planè responsio fuit, & fidelis. Quatuor namque versiculos Psalmi decimioctaui audierat, scilicet: *Lex Domini immaculata conuertens animas*, & tres alios, qui sequuntur, in quibus sex notantur, quæ sunt: *lex, testimonium, iustitia, præceptum, timor, iudicia.* In his partim personæ, quæ in iure sunt necessariæ, partim actus eorum exprimuntur. Nam & Dominus, qui iudex est, & lex, secundum quam iudicatur, & officium testium sub hoc nomine testimonium, actoris quoque, & rei merita per hoc nomen iustitiæ designantur. Nam & merita causarum partium assertione pãduntur. Sententia iudicis sub hoc nomine præceptum, accusatoris, & executoris officia, duobus vltimis nominibus, quæ sunt timor, & iudicia, indicantur.

Psal. 118. Sex sunt, quæ de Domino iudicantur.

Quinque priora binis accidentibus innituntur, sextum quadrinis. *Lex Domini immaculata conuertens animas. Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis. Iustitiæ Domini rectæ, lætificantes corda. Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi. Iudicia Domini vera iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurũ, & lapidem pretiosum multum, & dulciora super mel, & fauum.* Præfata sanè Domini dicuntur esse. Est enim lex, quæ non est Domini, vt peccati, de qua dicit Apostolus: *Video aliam legẽ in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis.* Sunt & iustitiæ humanæ, de quibus dicitur: *Omnes iustitiæ nostræ tanquam pannus menstruatæ.* Sunt & præcepta humana, quibus Petrus obediẽdum non esse dicit: *Obedire*, inquiens, *oportet magis Deo, quàm hominibus.* Timor quoque humanus à Domino reprobatur. Vnde ait: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animã autem non possunt occidere.*

Item sex de hominibus reprobis. Rom. 7. Esai. 64. Act. 5. Matth. 10.

Triplex lex.

In propositis autem versiculis omnia dicuntur esse Dei. Primum, scilicet lex, bina habet accidentia, quæ sunt immaculata conuertens animas, siue de lege intelligas naturali, vel scripta, seu lege gratiæ. Vnicuique enim harum trium legum, scilicet naturali, scriptæ, & legi gratiæ, hæc duo conueniunt. Nam immaculata debet esse, & conuertens animas. Naturalis lex hæc duo habebat præcepta. *Quod tibi fieri non vis, alij ne feceris: & quod tibi vis fieri, alij facias*: Quæ sunt non obesse, & prodesse. Et hoc quantum ad primum, scilicet immaculata. Quantum ad secundum, *conuertens animas*, in primo non malefica, in secundo benefica: in primo sine macula malitiæ, in secundo conuertens animas ad mansuetudinem beneuolẽtiæ. Nam cũ tres naturales potentiæ insint animæ, scilicet, ira, ratio, concupiscentia. Concupiscentia data est, vt moueatur ad appetendum, quæ tibi licita sunt. Ira ad indignandum cõtra ea, quæ illicita sunt. Ratio data est in medium, cohibens, & dirigens vtrumque ne ira vltra terminos iræ moueatur, & ne concupiscentia appetat illicita. Itaque lex naturalis, quantum in se est, est immaculata. Lex quoque scripta immaculata est, & conuertens animas. Immaculata id est, sine sordibus idololatriæ; conuertens animas ad seruiendum Deo: quod tantum filij Israël faciebant. Lex autem gratiæ reuera est immaculata, & conuertens animas. Nam & Ecclesia lege ducitur: Dicitur enim esse sine macula, & ruga. sine macula criminis, sine ruga simulationis. Etiam lex Euangelica est sine errore hæresis, conuertens animas simpliciter, & directè sine figmento hypocrisis. Attendite gradus istos; quia prima lex est immaculata, secunda magis, tertia maximè: sic & conuertens animas.

Tob. 4. Sancta Mater Ecclesia sine macula, & ruga. Ephes. 5.

Testimonium Domini bina habet accidentia, scilicet fidele, sapientiam præstans paruulis. Testimonium Domini dicitur, quæcumque in scriptis sanctis testificatur Dominus, aut promittens, aut præcipiens. Consistunt itaque testimonia in promissis, & præceptis: quia quæ promittit, soluit, siue iustis præmia, siue iniustis tormenta. Sapientiam præstans paruulis, in quantum est præcipiẽs; quia qui paruuli sunt scientia, ex præceptis Domini redduntur sapientes; vt ibi ostenditur: A mandatis tuis intellexi. Est itaque fidele testimonium Domini in explanatione præceptorum eius. In primo intellige promissiones, & comminationes: in secundo prohibitiones. Fidele est, promittens, & comminans. Sapientiam præstans paruulis, prohibens, & præcipiens.

Testimoniũ Domini bina habet accidentia.

Iustitiæ Domini binis conuertuntur accidentibus, quæ sunt, rectæ, lætificantes corda. Iustitiæ Domini, opera iustorum: vnde & ipsi iusti appellantur. Sed dicuntur esse Domini, quia omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum. Quid enim habes, ô homo, quod non accepisti? Item, Gratia Dei sum id, quod sum. Ea autem opera iustitiæ appellari possunt, quæ fide nascuntur; & dilectione consummantur. Nam sicut sine fide impossibile est quemquam placere Deo: ita & fides sine operibus mortua est. Fides autem, quæ per dilectionem operatur, & proficit & sufficit ad salutem. Hæ sunt iustitiæ Domini rectæ, lætificantes corda per serenam conscientiam.

Item Domini iustitiæ. Iacob. 1. 1. Cor. 4. 1. Cor. 15. Hebr. 11. Iacob. 2.

Præceptum binis gaudet accidentibus, Est enim lucidum, illuminans oculos ex sui doctrina. Sunt quippè quædam lucida, & non illuminantia; vt carbo sine flamma lucidus est, non tamen illuminat. Flamma sine carbone & lucet, & illuminat. Præceptum Domini lucidum est sine confusione sententiarum: illuminat oculos ex infusione gratiarum. Vnde illud: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.* Et B. Petrus: *Cui benefacietis*, inquit, *attendentes tanquam lucernæ lucenti in caliginoso loco*, Singulariter autem ponitur præceptum, quamuis multa sint præcepta: quia, vt ait

Item Domini præceptum. Psal. 118. 2. Pet. 1.

Greg. hom. 87. in Euangel.

Gregorius, Præceptum Domini & vnum est, & multa sunt: multa propter diuersitatem operis, vnum in radice charitatis.

Psal. 110.

Timor duplex, filialis & sæcularis.

Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi. Excluso humano timore, hic notatur filialis, siue castus. In hoc, quod dicitur, timor Domini sanctus, intelligitur castus: & est initium sapientiæ timor Domini. Quod autem dicitur, permanens in sæculum sæculi, filialem designat.

Iudicia Domini quaternario vehuntur accidente.

Iudicia vero Domini suo quaternario vehuntur. Sunt vera iustificata in semetipsa desiderabilia super aurum, & lapidem pretiosum multum: dulciora super mel, & fauum. Iudicia Domini sunt retributiones, quibus vel reprobos punit, vel iustos B remunerat. Ea quamuis sint sæpè occulta, semper tamen vera sunt, & iusta, veritatem iusti iudicis sequentia. Sunt iustificata in semetipsa, non sicut humana iudicia, quæ aliunde formantur, sicut ex allegationibus aduocatorum, & ex depositionibus testium, & recitationibus instrumentorum. Vnde & per hoc sæpè falluntur iudices, & quamuis ordo iudiciarius seruetur, nonnumquam tamen innocens condemnatur, & nocens absoluitur. Iudicia autem Dei ex semetipsis iustificationem accipiunt, sicut per Prophetam dicitur: *Non secundum visionem oculorum iudicabit, nec secundum auditum aurium arguet: sed iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in æquitate pro mansuetis terræ.* Sunt C autem desiderabilia, id est, desiderari dignissima super diuitias & delitias. In auro, & lapide pretioso intellige diuitias: in melle, & fauo delitias. Diuitiæ autem maximè intelliguntur in pecunia, & potentia. Per lapidem pretiosum, quo potentes, & nobiles vtuntur, gloria potentiæ. Porro diuitiæ aliæ cum difficultate acquiruntur, aliæ sine difficultate. In melle, quod liquidum est, delitiæ & voluptates sine labore. In fauo, quod mel, & ceram continet simul, voluptates cum difficultate.

Esa. 11.

Patibulum crucis Christi, tuta locus.

Ecce quidam ludus iudiciarius occurrit nobis in scripturis, Deum Patrem repræsentans. Locus iuris, in quo Aduocatus noster postulat, patibulum crucis fuit. Cùm enim ex officio suo aduocati habeant stare, ipse non stans, sed toto corpore extenso in ligno crucis, apud Patrem pro nobis allega- D uit, desiderium suum, & amicorum suorum exponens, & aduersarij desiderio contradicens vsque ad proprij sanguinis effusionem. Rem suam postulat, id est genus humanum, quod ipse creauit, cuius verum dominium habebat. Ecclesiam de Gentibus conuerti postulauit, tamquam proprius hæres hæreditatis petitionem proponens, & in possessionem de iure mitti desiderans. Petitio autem hæreditatis ex ordine, & regulari iure proponitur aduersus eum, qui possidet pro hærede, vel possessore. Pro hærede possidet, qui dicit se hæredem esse, cum non sit; pro possessore possidet quis, cum nullo titulo potest tueri suam possessionem: qui si requiratur quare possideat, nullam aliam causam allegat, nisi quia sic possideo. Rectè autem E proposuit Dominus noster aduersus diabolum, qui hæreditatem Domini pro possessore possidebat malignus prædo. De quo Propheta: *Vah qui prædaris, nonne ipse prædaberis?*

Diabolus olim Domini hæreditatem pro possessione occupauit.

Esa. 33.

Christus sua resurrectione hæreditatem recuperauit.

Psal. 2.

In hac aduocatione, siue postulatione Aduocati nostri maximè gaudet Ecclesia die Resurrectionis Dominicæ, quia Aduocatus postulauit, quia postulata impetrauit, quia impetrata obtinuit & possedit. Inde est, quod tripliciter laudem subiungit. Introducens enim Filium loquentem ad Patrem, & dicentem: *Postulaui Patrem meum.* Ecclesia respondet: *Alleluia*; id est, Deo laudes, quia postu- A lasti. item: *Dedit mihi gentes.* Et respondet Ecclesia: *Alleluia*; id est, Deo laudes, quia impetrasti. Item: *In hæreditatem mihi.* Respondet: *Alleluia*; quia obtinuisti, & possedisti.

Consociemur igitur, & nos in hanc laudem vniuersalis Ecclesiæ, vt cum electis in hæreditatem Domini intraturi, ad resurrectionem Domini peruenire valeamus perpetuo gauisuri. Quod ipse præstare dignetur, qui viuit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

B

Aprilis.

SERMO XIII.

XXIII. Ap.

De S. Georgio Martyre.

C HODIERNA festiuitas, dilectissimi, paschalis gloriæ lætitiam geminat, & velut pretiosa gemma aurum, cui imprimitur, decore proprij splendoris illustrat. Apte nimirum hoc potissimum tempore B. Georgio concessum est triumphare, quando, transacta hiemalis inclementia turbinis, Austri fomite resoluto, læta terra alacriter parturit, & erumpentibus diuersis herbarum, atque arborum floribus, tamquam adolescente, vt ita loquar, ætate pubescit. Georgius siquidem Græcè, terræ cultor Latino sonat eloquio, qui nimirum, iuxta sui præsagium nominis, non modo suæ mentis agrum spiritualis exercitij disciplinis excoluit, sed & sanctæ exhortationis, & piæ correptionis D vomere terrena multorum corda proscidit vitiorumque vepribus erutis, fœcunda in eis virtutum arbusta plantauit.

Nominis Georgij interpretatio.

Merito igitur hodie beati huius Martyris anima post cruentam furiosi principis rabiem, post carnificum feraliter sæuientium immanitatem, post dilacerati corporis exquisita supplicia, post ignis, ac ferri, picis, & sulphuris iniqua tormenta, post verberum denique plagas, post carcerum tenebras, tanquam post hibernas furentium ventorum, niuiumque procellas, oraculum hoc diuinæ meruit vocationis audire: *Veni*, inquit, *columba mea, sponsa mea, formosa mea; iam hiems transiit, imber abiit, & recessit: flores apparuerunt in terra nostra; tempus putationis aduenit.* Planè de militia E translatus est in militiam, quia terreni tribunatus, quo fungebatur, officium Christianæ militiæ professione mutauit: &, vt reuera strenuus miles prius omnia sua pauperibus tribuens, sarcinam terrenæ facultatis abiecit, sicque liber, & expeditus, ac fidei lorica præcinctus in ipsam densi certaminis aciem feruidus se Christi bellator immersit, seruato scilicet ordine, vt rerum pondus ante deponeret, atque ita postmodum ad campum certaminis imperterritus prosiliret.

Cant. 2.

Vnde est, quod in lege præcipitur, vt homo formidolosus, & corde pauido non egrediatur ad bellum, sed vadat, inquit, & reuertatur ad terram

Deut. 20.

Melius eſt malos relinquere religioſam militiam, quàm timidis aliis ſtrenuè bellantibus nocere.

A ſuam, ne pauere faciat corda fratrum ſuorum, ſicut & ipſe perterritus eſt. Quibus nimirum verbis liquido perdocemur, quia pro defenſione Fidei dimicare fortiter, & idoneè nequeunt, qui adhuc nudari terrenis opibus pertimeſcunt, tolerabiliuſque eſt, vt domum quodammodo redeuntes, ignobiliter, & imbelles viuant, quam ſecum & alios à triumphandi gloria per degeneris exempla timoris auertant. Beatus verò Georgius ſancti Spiritus igne ſuccenſus, & vexillo Crucis inexpugnabiliter præmunitus, ſic cum iniquo Rege congreſſus eſt, vt & iniquorum omnium principem in ſatellite vinceret, & ad agendum fortiter Chriſti militum animos incitaret.

Diocletiani Imp. vituperatio.

Et quidem Diocletianus tunc Imperator, ſicut in deſcripta paſſionis eius B reperitur hiſtoria, cuius os, iuxta Pſalmiſtam, maledictione plenum erat, & amaritudine, & ſub lingua eius labor, & dolor, qui ſedebat cum diuitibus in occultis, vt interficeret innocentem, inſidians quaſi leo in ſpelunca ſua, primo quaſi veſtimentum ouis ſubdolus induit, & ſic quadam arte verſutiæ, ac fucatis blandimentorum coloribus illum ſuadere tentauit.

Pſal. 9.

Sed cum inſignis athleta Chriſti, ſpumantia ex antiqui ſerpentis ore venena contemneret, & non iam primi parentis originem, ſed ſecundi potius in ſe viuere titulos demonſtraret, protinus ille tamquam ſagitta de ſatanæ pharetra prodiens, inimanem lupum qui latebat, aperuit, & ad inferenda diuerſa pœnarum ſupplicia, cruenta beſtia feraliter ebulliuit.

S. Georgius diuerſis ſuppliciis afficitur.

Glomeratis itaque carnificibus beatus Martyr extenditur, verberibus C tunditur, duris cædibus laniatur. Dehinc rota gladiis armata profertur in medium, vt circumligatum Martyris corpus tanto crudelius, quanto multiplicius perforetur.* Artifex nimirum feritas, noua & exquiſita pœnarum inuenit argumenta, & ad ſatiandam ſui furoris rabiem philoſophatur in excedenda crudelitatis humanæ menſura, ignorans ſcilicet, quia pretioſum nitoris conſpicui margaritum, viuis vtique ſupernæ Hieruſalem lapidibus inferendum, quanto aſperioris limæ ſcabredine, vel mallei tunſione politur, tanto præclarius redditur.

* Artificis.

Aderat plane ſupernus, & inuiſibilis arbiter, qui ad ſuæ diſpenſationis arbitriū, & hinc munus impiorum ſæuire permitteret, & inde gem- D mam ſuam inuiolata propriæ ſoliditatis integritate ſeruaret. Qui & ſi Martyris ſui membra carnificum manibus tradidit, animam tamen inexpugnabili Fidei arce ſubnixam, indefeſſo protectionis ſuæ munimine cuſtodiuit. Nec ad hoc eos permiſit attingere quod latebat, id ſolum eis objiciens quod extrinſecus apparebat: & tamquam aquæ diluuij, arcam quidem vndique circumfluere, nec tamen poterant intima penetrare.

Gen. 7.

Pſal. 123.

Dicat itaque B. Georgius, dicat: *Niſi quia Dominus erat in nobis, cum inſurgerent homines in nos, forſitan viuos deglutiſſent nos: cùm iraſceretur furor eorum aduerſum nos, forſitan velut aqua abſorbuiſſet nos.* Hæ ſunt videlicet aquæ, de quibus per Pſalmiſtam Saluator ait: *Saluum me fac Domine quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam.* Et per Ionam: *Proiecisti me*, inquit, *in profundum in corde maris, & flumen circumdedit me; omnes gurgites tui, & fluctus tui ſuper me tranſierunt.* Sed his aquis, & mari, iuxta Scripturam, Dominus terminum circumpoſuit: quia ſecundum diſpenſationis ſuæ menſuram, non ſecundum peruerſitatis humanæ concupiſcentiam, reprobos in electos ſuos ſæuire permittit.

Pſal. 68.

Ionæ 2.

Pſal. 103.

Hinc eſt enim, quod in mundi naſcentis exordio mare Deus diuiſit ab arida. Quid enim per myſterium mare, niſi reprobos homines, & infideles A inſinuat, qui nimirum quadam carnalis ingenij ſalſugine callidi, ſed odiis, ac ſimultatibus inuicem inueniuntur ſemper amari, & velut mare diuerſis tentationum flatibus intumeſcunt, cupiditatumque carnalium procellis, ac tempeſtatibus quatiuntur? Quid verò arida, niſi animam deſignat fontem fidei ſitientem, vel ad Creatorem ſuum ardenti deſiderio tamquam ſitibundis faucibus anhelantem? Vnde & quædam anima hac ſiti fœliciter arida, æſtuans clamat: *Sitiuit anima mea ad Deum viuum, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?*

Gen. 1.

Quid ſit à Deo aridam à mari, ſiue ab aquis diuidi.

Pſal. 41.

Ab arida ergo mare diuiditur, quando Deus omnipotens à ſe ſitientium reproborum B impetus reprimit, & tamquam litus marinis fluctibus objicit, dum conatibus feruescentis inſaniæ ſui moderaminis limitem figit. Quod profecto illa Dei vox probat, qua dicit: *Quis concluſit oſtiis mare, quando erumpebat, quaſi de vulua procedens?* Et paulo poſt: *Circumdedi illud terminis meis, & poſui vectem, & oſtia, & dixi: vſque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos.*

Iob. 38.

Ibidem.

Enimverò rectè per mare cor praui hominis deſignatur, quod videlicet furore eſt turbidum, rixis amarum, elatione ſuperbiæ tumidum, caligine malitioſæ fraudis obſcurum. Separauit ergo tunc Deus mare, & minaces fluctus ab inundatione terræ compeſcuit, vt terra virentes herbas, & ligna pomifera germinaret, ac deinde ſegetum fructus afferret. Separat etiam nunc ab electis ſuis reproborum turbines perſequentium, & qua- C ſi furentes coërcet impetus tempeſtatum, quos & ſi furere vſque ad infligenda corporibus tormenta concedit; ne tamen animas lædant, inuicta eos, atque peruigili brachij ſui protectione cuſtodit, quodammodo dicēs mari: Huc vſque venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos: ac ſi patenter dicat, vſque ad inferenda corporibus te tormenta relaxo, ne autem vſque ad animam cumulis intumeſcentibus profluas; legis meæ tibi litus oppono, vt dum furori fluctuum tuorum litus objicitur, terra cordis ad proferenda fructuum germina libera relinquatur.

Reprobi ſemper inſtos perſequuntur, animam verò lædere non valent.

D Et quia Georgius, vt ſuperius diximus, terræ cultor exprimitur, rectè hoc allegoricæ figuræ myſterium eidem beatiſſimo Martyri coaptatur. Cui ſcilicet, & ſi vſque ad litus carnis perſecutionis fluctus efferbuit, ſoliditiſſimam tamen animæ eius terram procella tempeſtuoſi turbinis non inuoluit; nec eum vorago pelagi furentis abſorbuit; qui ſpei ſuæ anchoram non in putris arenæ * ſubſicitio, ſed in ſoliditate petræ, quæ Chriſtus eſt, fixit. Hinc eſt profecto, quod Veritas ait, *Qui audit verba mea, & facit ea, ſimilabo eum viro prudenti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram. Venerunt flumina, flauerunt venti, & impegerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat ſupra petram.*

* ſucciduo.

1. Cor. 10.

Matth. 7.

Luc. 6.

Verè inſignis hic miles Chriſti E ſupra petram fidei ſuæ fundamenta conſtituit, qui præmij cæleſtis intuitu minas principum ſpreuit, male blandientium promiſſiones irriſit, carnificum tormenta contempſit, ferrum, ignes, gladios, ac diuerſa ſuppliciorum genera inuictæ patientiæ maieſtate calcauit.

Inuicta S. Georgij patientia, & fortitudo.

Hunc cæleſtis militiæ bellatorem, fratres chariſſimi, non tantum admiremur, ſed etiam imitemur; in illud cæleſtis gloriæ præmium iam ſpiritus erigatur, vt dum in eius contemplatione cor figimus, non moueamur, vtrum mundus lenocinator arrideat, an certè minax aduerſitatibus fremat;

Psal. 138. 2. Cor. 7. dicentes cum Psalmista: *Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius.* Mundemus itaque nos, iuxta Pauli præceptum ab omni inquinamento carnis, & spiritus, vt in illud beatitudinis templum, cui nunc aciem mẽtis intendimus, quandoque etiam ingredi mereamur. Hinc est, quod Aaron prius aqua lauatur, & sic postmodum tabernaculum sacrificaturus ingreditur. Exod. 32. & 29. Leu. 6. & 16. De quo nimirum bene ad Moysen diuina voce præcipitur: *Tunica,* inquit, *vestietur, fœminalibus lineis verenda celabit, accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti. Hæc enim vestimenta sunt sancta, quibus cum lotus fuerit, induetur.* Quisquis enim in tabernaculo Christi, quod est Ecclesia, semetipsum Deo sacrificare contendit, necesse est, vt postquam lauacro sacri fontis abluitur, diuersis etiam virtutum vestibus induatur, sicut scriptum est: Psal. 131. *Sacerdotes tui induantur iustitiam*; quatenus qui in Christo per baptismum nouus homo renascitur, non iam pelliceas tunicas, mortalitatis videlicet indices vestiat, sed deposito veteri homine, nouum induat, & in eo per mundæ conuersationis studium innouatus viuat. Et notandum, quòd omnes illæ vestes lineæ describuntur: linum quippe ad candorem cum labore perducitur, & virtutum vita non acquiritur sub torpore desidiæ, sed in laboriosæ potius exercitio disciplinæ.

Nouiter renati debent lineis vestibus, id est, operibus iustitiæ indui.

Purificati igitur, dilectissimi, per noui baptismatis sacramentum, induamur nos linea tunica, vt candor nos sanctæ conuersationis exornet. Fœminalibus verenda tegantur, vt dum honestæ vitæ tegmen assumitur, præteritorum criminum ante Dei oculos turpitudo celetur. Vnde Dauid: Psal. 32. *Beati,* inquit, *quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* Zona insuper linea constringamur, capiti quoque cidaris imponatur, vt præcincti in veritate lumbos mentis, protegamur galea spe salutis. Sic, sic nimirum & veteris peccati squalore purgati, & nouæ conuersationis nitore conspicui, digne celebramus Paschale mysterium, & Beatorum Martyrum veraciter imitamur exemplum. Nec desperetis, fratres mei, licet adhuc infirmi, licet exterioribus forsitan adhuc actibus implicati, non desperetis ad Martyrum vos consortium pertinere, qui Martyrum victorias vos recognoscitis ex corde diligere. Quinque certè Salphaad filiæ inter fratres suos noscuntur hæreditatem, Moyse constituente, sortitæ; Num. 27. & 36. quinque nimirum, & fœminæ; vt per quinarium numerum exterior occupatio, per muliebrem vero sexum infirmitas designetur. Ionathas quoque in quodam inter vtrumque meditullio positus, 1. Reg. 18. 19. & 20. nec cum Saul remansit in malis nec Dauid æquiparari potuit prorsus in bonis. Sed quia dilectio Dei Prophetæ fuit amicus, & de futuro eius gauisus est fraterna benignitate successu, pie creditur ab eius consortio nunc in spiritu non esse diuisus, cui dum in carne viueret, vnanimiter extitit in amore coniunctus.

1. Reg. 16. Nos autem, dilectissimi, qui exagitantem Saul spiritũ malũ, auxiliante Deo, post terga dimisimus; Exod. 18. immo qui Pharaonis exercitum in mari rubro demersum, per virtutem sacramenti Paschalis euasimus, pro carnis tamen infirmitate adhuc versamur in Eremo, transeamus ad vitæ perfectionem, ad terram scilicet lacte, & melle manantem. Egressi de Sodomis, Gen. 19. non in Segor diutius immoremur, sed liberati, cum Loth montis verticem celeriter ascendamus; quatenus qui inter ipsa tyrocinij rudimenta, iam beatorum Martyrum cæpimus aggaudere triumphis, quandoque ad hoc etiam pronehamur, vt discamus & ipsi triumphare cum sanctis. Et ipse sit fortitudo nostra dum protegit, qui A factus est pretium, cum redemit, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XIV.

XXV. Apr.

I. De S. Marco Euangelista.

HODIE, dilectissimi, velut pretiosus, atque conspicuus coram oculis nostris auro radianti Beryllus imprimitur, dum illucescente beati B Euangelistæ Marci solemnitate, Paschale nobis gaudium geminatur. Et aptè satis, dum sancta Ecclesia in festis adhuc Paschalibus perseuerat, beatus hic vir feliciter transsit: quia per martyrij palmam sæculum hoc triste deseruit, & triumphalis gloriæ titulos hymnidicis Angelorum choris victor laureatus inuexit. Porro autem sicut quatuor flumina ex vno paradisi fonte procedunt, quæ totius mundi partibus influunt; ita beati quatuor Euangelistæ de Christo, qui fons vitæ, & origo est sapientiæ, quasi totidem gurgites profluunt, & arentia humanorum cordium arua doctrinæ suæ fluentis infundunt. Vnde vir Sapiens cum præmisisset: *Posuit Dauid puero suo excitare Regem ex ipso fortissimum, & in throno honoris sedentem in sempi-* Eccl. 24. C *ternum,* præsto subiunxit: *Qui implet quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in diebus nouorum, qui adimplet quasi Euphrates sensum, qui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis, qui mittit disciplinam sicut lucem, & assistens quasi Gehon in die vindemiæ.* Ibidem. Hinc etiam paulo post ait: *Ego sapientia effudi flumina: ego quasi trames aquæ immensæ de fluuio, ego quasi fluuius.* * *Dorix, & sicut aquæductus exiui de paradiso. Dixi: rigabo meum hortum plantationum, & inebriabo prati mei fructum.* Christus itaque sapientia Patris, qui de paradiso per mysterium assumptæ humanitatis exiuit, hortum suum, id est, sanctam Ecclesiam, per quatuor Euangelistas, tamquam per totidem cælestis doctrinæ fluuios, irrigauit. D Inter quos nimirum B. Marcus velut Gehon perspicuus, ac purus eructat, & humanas mentes salutiferi madoris inundatione fœcundat. Qui, iuxta Scripturæ seriem, circuit omnem terram Æthiopiæ, Gen. 2. id est, vniuersitatem cõplectitur Ecclesiæ, peccatis præcedentibus denigratæ. De cuius Æthiopiæ populo per Prophetam Dominus dicit: *Vltra flumina Æthiopiæ, inde supplices mei.* Sophon. 3. Quæ etiam persecutionibus pressa dicit in Canticis: *Nigra sum, sed formosa.* Cant. 1. Et paulo post: *Nolite me considerare quod fusca sim, quia decolorauit me Sol.* Ibidem. Sed eosdem sanctos Euangelistas, quos Moyses flumina per typicę historiæ seriem narrat: Ezechiel Propheta sub diuersorum animaliũ specie se vidisse pronunciat: *Similitudo,* inquit, *vultus eorũ facies homi-* Ezech. 1. E *nis; & facies leonis à dextris ipsorũ quatuor, & facies bouis à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilæ desuper ipsorum quatuor.* Inter quæ videlicet animalia B. Marcus secundo loco positus inuenitur, quia leonis faciem habere describitur. Nam quia à clamore vocis in deserto suum incipit Euangelium, rectè leonis sortitus est speciem. Sed si subtiliter ipsa Euangelij eius origo perpenditur, ordinatissima sancti Spiritus in eo dispẽsatio reperitur. In hãc quippè vocem exorsus erupit: *Initium Euangelij Iesu Christi Filij Dei.* Marc. 1. Sicut scriptum est in Esaïa Propheta: *Ecce ego mitto Angelum meum ante faciẽ tuam, qui præparabit viam tuam ante te.* Esa. 40. Malach. 3. *Vox clamantis in*

Quatuor Euangelistæ, quatuor flumina paradisi.

* Diorix.

B. Marcus Gehon fluuius.

S. Marcus leoni comparatur.

deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas A *Dei nostri.* Matthæus autem dicit *Liber generationis Iesu Christi filij David.* Quid est ergo, quod ille dicit, Filij Dei iste, filij David, nisi quod per organa sua Spiritus sanctus Mediatoris Dei, & hominum sacramenta distinxit? Vt per alterum eum Filium Dei, per alterum ostenderet esse filium hominis? Tamquam enim per vnius tibiæ duo spiramina, vel potius per duas Ecclesiæ nares vnus effluit spiritus, dum incarnati Verbi iste diuinam, ille generationem describit humanam.

Matth. 1.

Cur pro Malachia Esaiam citauerit.

Sed mouere potest, cur beatus Euangelista Marcus, postquam positurum se Esaiæ verba promisit, non protinus Esaiæ, sed Malachiæ potius dicta subintulit: sicque postmodum ad Esaiæ verba peruenit? Nam quod præmittitur: *Ecce mitto Angelum meum*, Malachias protulit, qui nouissimus est duodecim Prophetarum. B Quod autem subiungitur, Vox clamantis in deserto, Esaiæ est indubitanter oraculum. Cur ergo qui Esaiam promisit, non mox Esaiam reddidit, sed Malachiam in testimonium prius adduxit? Numquid homo Spiritu Dei plenus, præsertim in ipso suæ narrationis exordio, vel errare potuit, vel mentiri: vt qui Veritatis gesta describeret, librum suum mendacio dedicasset? Sed hoc docendi magisterio factum est, vt in ipso Euangelij sui principio Spiritus sanctus, cuius ipse Auctor erat, ostenderet se vnum, eumdemque per omnium Prophetarum ora fuisse locutum; vt quod ab vno specialiter dicitur, C ab omnibus communiter proferatur.

Quidquid ergo dicit Malachias dicit nihilominus & Esaias, & vniuscuiusque verba per vnitatem spiritus ab omnibus sunt prolata. In quo etiam illud beatus Euangelista docet, vt si quid ipse loquitur, quod à cæteris Euangelistis videatur esse diuersum, vnum tamen intelligantur omnes proferre sermonem, per eius, qui in omnibus loquitur, sancti Spiritus vnitatem. Vnde sicut in Prophetis, sic etiam in Euangelistis nequaquam scribentis hominis ministerio sit diuersum quod vna dictantis Spiritus est auctoritate prolatum.

Euangelij scripti à S. Marco laus.

Enimvero quisquis Euangelium B. Marci subtili meditatione considerat, & alta, vt dignum est, indagatione pertractat, rudibus quidem, & non accuratis descriptum verbis, sed vbertimis inueniet D cælestis intelligentiæ redundare mysteriis. Est plane styli breuitate succinctum, sed profunda mysterij spiritalis vbertate diffusum. Perscrutantes namque omnes ferè paginas scripturarum, inuenire vix possumus spiritum veritatis cautiùs, vel circumspectius per alium quemlibet, quam per os B. Marci fuisse locutum; adeo vt ipsa descriptionis series, & ordo verborum magnum contineat sacramentum. Quod, vt faciliùs elucescat, in ipso libri eius exordio nos breuiter intimare non pigeat.

Euangelij S. Marci ordo.

Marc. 1.

Ibidem.

Ibidem.

Mar. 2.

Gen. 3.

Primum namque miraculum ponit, quo Dominus dæmonem per os hominis clamantem, tacere præcepit, eumque protinus expulit. E *Obmutesce*, inquit, *& exi ab homine.* Secundum miraculum est, quo febricitantem socrum Petri, depulso typi calore, sanauit. Tertium est, quo leprosum tetigit, & purgauit. Quartum quoque est, quo paralyticum grabatum tollere, & abire præcepit. Qui videlicet ordo si diligenti cura perpenditur, manifestè docet, quanta magisterij arte Spiritus sanctus scribentis calamum tenuit: & ad declarandum redemptionis humanæ mysterium, quasi per quamdam lineam omnia dispensauit. In deiectione namque primi hominis principio diabolus locutus

A est, ac pomum vetitum comedi persuasit; deinde mulier, quia in delectationis concupiscentiam corruit, velut æstuantis ardorem febris incurrit. Adam vero postquam de fructu ligni malè consentiendo gustauit, omnium mox vitiorum lepra perfusus; postremo etiam, tamquam paralyticus, à cunctis bonis operibus est interioris hominis languore constrictus. Quia ergo Filius Dei, sicut Ioannes Apostolus dicit, destruere venit opera diaboli, per eamdem viam persecutus est mortem, qua illa ingressa fuerat in orbem terrarum. Et vbi fusum est perditionis nostræ venenum, animarum medicus salutis obiecit antidotum: atque vnde mortem hostis callidus introduxit, per eumdem tramitem Redemptor noster redeuntis vitæ pri-B mordia reformauit; quatenus & diabolum, qui in ruinam nostram locutus fuerat, iamjam tacere compelleret, & Euam a febribus æstuantis concupiscentiæ liberaret: atque à viro non modo lepram vitiorum, scelerumque detergeret, sed eumdem quoque catenus paralyticum, ad exercenda pietatis opera validum liberumque laxaret. Sicut ergo in illis primis hominibus totum periit genus humanum; sic in istis à Saluatore curatis, est sub figuræ mysterio saluti pristinæ restitutum.

1. Ioan. 3.

In capite igitur Euangelici huius libri studiosus lector addiscat, sequentis styli series quam profunda, quam mystica charismatum sacramenta contineat. Nec mirum. Cum liber ille non plus C Marci, quam Petri perhibeatur Apostoli. Quidquid enim iste scripsit, ex ore beati Magistri callidus, vt ita dixerim, explorator audiuit. Fuit enim sicut authentica historiarum tradit antiquitas, Leuita secundum carnis originem, sacerdos in Israël secundum ordinis dignitatem. Conuersus ad fidem factus est B. Petri in baptismate filius, atque in diuino sermone discipulus. Euangelium in Italia Magistro nesciente, descripsit; descri[illegible]m vero eius iudicio reuerenter obtulit. Qui pri[illegible], atque religiosum comperiens tutum, gaudensque suum interpretem purissimam tenuisse fidem, ac sincerissimam veritatem, auctoritatis robur attribuit, legendumque sanctæ vniuersali Ecclesiæ delegauit. Postmodũ vero vir Apostolicus ad Ægyptum transiens, per Libyam Marmaricæ & Ammoniacæ D, fidei semen sparsit: Pentapoleos quoque Gentilibus populus Christi Euangelium prædicauit. Amputasse sibi præterea pollicem legitur, vt sacerdotio reprobus haberetur. Sed tantum in eo potuit prædestinata supernæ dispensationis electio, vt ne sic quidé perderet in nouæ gratiæ fide, quod primitus obtinuisset in genere. Nam Episcopus factus, Alexandrinã fundauit Ecclesiam, eamq; postquam super Petram, quæ Christus est, insignis Architectus erexit, glorioso Magistri sui nomini fideliter dedicauit. Vnde factum est, vt eadem Ecclesia non tam ex Marci, quam ex B. Petri vocabulo sedes Apostolica vocitetur, tamquam si Petrus ipse per se illic Episcopalem cathedram tenuisset; E ideoq; Clauicularij cælestis insignita vocabulo, in toto orbe terrarum Ecclesia illa post Romam, secundum obtinet thronum. Et quamquam Antiochiæ, vbi scilicet Christianæ religionis nomen exortum est, Petrus ipse per se fidei primitias intulisset, superiorem tamen locum Alexandrina sedes obtinuit. Vt in eminentiorum catalogo sedium Romana primum, Alexandrina secundum, Antiochena vero Ecclesia tertium possideat principatũ. Et merito vbi Marcus, ibi Petrus; quia fluento Euangelij, quod ex ore Petri, velut ex eructãti fonte profluxit; Marcus vt vberrimus, atque perspicuus

B Marcus Leuita fuit, & auditor S. Petri.

Pollicem sibi amputauit, & cur?

Fundauit Ecclesiam Alexandrinam.

Alexandrinæ Ecclesiæ dignitas.

paradisi fluuius, arua totius Ecclesiæ copiosius inundauit.

S. Marcus magistri sui laudes cur silentio præterierit.

Sed quæri potest, cur B. Marcus, qui tantæ fidei, tantæque circa Magistrum dilectionis extitisse dignoscitur, vt vnum cor, vna certè in duabus fuisse personis anima videatur, magistri sui laudes, atque præconia omnino tacuerit? Nam cum cæteri Euangelistæ sublimia B. Petri merita, & principalem celsitudinis gloriam frequenter enumerent; solus ista, si totus Euangelij sui tenor inquiritur, vix aliquid super magistro suo retulisse, quod ad laudem pertineat, inuenitur. Immo si diligenter inspicitur, auget, ac verbis accumulat, si quid in eo reprehensibile est; supprimit autem, & velut ex industria leuigat, vel etiam plerumque silentio præterit, quod laudabile est. Quod euidentius ostendimus, si pauca
B
eiusdem Euangelij testimonia breuiter apponamus. Certe per omnes Ecclesias celebri quotidie frequentatione vulgatur, quod beatus Petrus super aquas ambulasse describitur. Quod vtique Matthæus tam apertè declarat, vt ambulanti Domino super mare, Petrum exclamasse referat:
Matth. 14. *Domine, si tu es, iube me venire ad te super aquas.* Cumque dixisset:
Mar. 8.
Veni, præsto subiungit: *Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquam, vt veniret ad Iesum.* Marcus autē ad hunc veniens locum, omnia per ordinē plena relatione describit, excepto quòd Petri nullam penitus mentionem facit.

Iam vero quis tantam Petri gloriam, quis tam eximiæ celsitudinis excellentiam non miretur,
C
quia cum Saluator inquireret, quem esse se homines perhiberent, expositisquè diuersorum opinionibus, quid Apostoli sentiant, consuluntur. Tunc primus extitit in veræ fidei confessione, qui primus
Matth. 16. erat in Apostolica dignitate. Ait enim Petrus: *Tu es Christus filius Dei viui.* Et Dominus: *Beatus es Simon Bariona, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cælorum: & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis.*
D
Numquid hoc tonitru muneris singularis aures B. Marci præterire potuit, quod totius mundi latitudinem, omniumque vbique fidelium ora compleuit? Et quod de Petro Matthæus dixit, Petrus, vt hoc suo discipulo diceret, ignorauit? Hunc siquidem historiæ locum Marcus ita velut negligendo
Marc. 8. transcurrit. Respondens Petrus ait: *Tu es Christus. Et comminatus est eis, ne cui dicerent de illo.* Et non modo non refert Petrum à Domino singularis inter cæteros priuilegij gloria sublimatum, sed potius austera narrat animaduersione correptum. Nam paulopost, cum ei Petrus dissuaderet, ne se crucifigi permitteret; Marcus eum tamquam zelo
Ibidem. permotum dixisse testatur: *Vade retro me satana, quoniam non sapis ea, quæ Dei sunt, sed quæ hominum.*
E
Quid est ergo quod B. Marcus quidquid ad Magistri sui gloriam pertinet, velut obliuioni tradidit, quidquid vero ad reprehensionem tam tenaci memoriæ commendauit? Vnde Præceptor eius laudaretur, velut ignorando pertransiit: vnde notaretur, acuta prorsus, & plana relatione digessit; præsertim cum quidquid occultè conscriberet, eius obtutibus offerendum esse disponeret, eius probandum iudicio reseruaret? Iam vero, vt breuitatis studio multa prætercam, ad passionem Domini veniamus.

Certè notum est, quia ministris comprehendentibus Dominum, Petrus, vt teuera fidelis seruus, &
A
feruens spiritu, in ictum gladij se vltor erexit, & auriculam serui Iudam proditorem impium comitantis, abscidit. Vnde & Ioannes, *Simon*, inquit, *Pe-* Ioan. 18.
trus habens gladium, eduxit illum, & percussit Pontificis seruum, & abscidit eius auriculam dextram.
Sed vbi Ioannes scripsit, Simon Petrus; ibi Marcus Marc. 14.
posuit, vnus autem quidam de circumstantibus, quatenus sic veritatis historiam texeret, vt tamen Magistri gloriam silentio præteriret. Sicque veridica scriptoris impleret officium, vt personæ cuiuslibet ignorando fauorem, assentatoris non incurreret næuum. Meræ quippe veritati deseruiens, in omnibus, quæ conscripsit, commodi spem nesciuit, amicitiæ iura contempsit, humanam funditùs gratiam ignorauit. Postremo ad Petri negationem
B
veniens, cum cæteri Euangelistæ quod à Petro di- Ibidem.
ctum est, verbis mitioribus leuigent; solus iste duriùs loquitur, & tamquam crimen exaggeret, incautiora Magistrum verba præcipitanter effudisse testatur. *Cœpit*, inquit, *anathematizare, & iurare,* Matth. 17.
quia nescio hominem, quem dicis. Cur B. Marce, tam egregio, tam insigni Præceptori tuo, quem animo deuotus vnicè diligis, stylo non parcis? Vt & quæ laudibus sint efferenda prætereas; & quæ reprehensioni videantur apta, describas? Cur hoc Matt. 16.
potius libro tuo non inseris, quòd Petrus ad iussionem Domini, primo scilicet hami actu, piscē cepit, in cuius ore staterē reperit, quem pro se, simul & ipso tributum, quod Cæsari debebatur, tāquam
C
Domino comparatus appendit? Numquid & hoc te fugit, quia postquam illi Saluator claudendi, siue pandendi regni cælestis priuilegium contulit, postquam illi vniuersa terrarum regna subiecit, postquam denique, ne fides eius tamquam totius Ecclesiæ fundamentum quandoque deficeret, se Luc. 22.
orasse perhibuit, super cunctum mox ouium suarum gregem ei vice sua, pastionis custodiam delegauit? *Petre*, inquit, *diligis me? Pasce oues meas.* Cur Ioan. 21.
igitur à tot Magistri præconiis calamum reprimis, & sola, quæ infirmitatis sunt, ad posterorum memoriam stylo committis: Sed omnino credendum est, fratres mei, quia cum vnus vtrumque spiritus
D
impleat, vnus vtriusque corda possideat, alter ab altero; ille in docendi, iste in scribendi studio non discordat. Sicut enim Petrus à propria sua laude cohibuit; ita veridicus illius interpres ab ea, quam in Magistro non didicit, suæ descriptionis articulum refrænauit. Ad magnū quippe factum est nostræ ædificationis exemplum, vt & ille de se non efferenda, sed reprehendenda proferret, & iste sic per veritatis lineam rectus incederet, vt ne ad Magistri quidē fauorem aliquatenus declinaret. Nam cum Paulus dicat Apostolus: *Ego si hominibus place-* Galat. 1.
re vellem, Christi seruus non essem. Et alibi Scriptura prohibeat: *Quod tibi fieri non vis, alij ne feceris*; bea- Tob. 4.
tus Euangelista noluit exhibere Magistro, quod
E
ipse sibi præberi nollet ab altero. Quem vtique si laude præferret, magis offenderet, quam præstaret. Hi planè libēter alios laudibus efferūt, qui laudem ab adulatoribus quærunt. Cæterū qui recusat accipere, dedignatur offerre. Enimvero ex Matthæi libro, qui iam vtique fuerat editus, B. Petri laudes Marcus addiscere potuit, quas in eius relationibus non audiuit: sed morigeratus est Magistro, & qui
S. Marcus optimè consonat cum aliis Euangelistis.
non delectabatur suis, laudibus abstinuit alienis.

Porro autem nonnulla reperiuntur, quæ sic sunt à B. Marco digesta, vt reliquis Euangelistis videantur esse contraria. Quæ tamen si sagaciùs Mar. 27.
perscrutentur, & cæteris consona, & sincerissimæ Luc. 23.
fidei reperiuntur veritate fundata, Sicut est, quod Ioan. 19.
cæteri hora sexta, hic asserit hora tertia Dominum Mar. 15.

crucifixum. Quæ profectò diuerſitas iſta dirimitur. Vt quoniam hora tertia tumultuati ſunt, crucifige, crucifige, eadem hora Dominum linguæ crucifixerint Iudæorum, quem hora ſexta corporaliter claui confixere Gentilium. Illi itaque iuxta corporalem, vt ita loquar, rei geſtæ loquuntur hiſtoriam; iſte, ſpiritualem protulit de furioſa Iudæorum crudelitate ſententiam. Illi præterea referunt, ante galli cantum ter à Petro Dominum [2. Matt. 26] fuiſſe negatum; iſte, qui hoc ex ore ſcilicet ipſius [Luc. 22.] negantis audiuit, non antequam gallus cantaret, ſed antequam bis cantaret, negationem hanc factam eſſe perſcripſit. [Marc. 14.] Quod profectò iuxta fidem rei veraciter contigiſſe, ſicut Marcus aſſerit, indubitanter agnoſcitur. Quod autem alij Euangeliſtæ dicunt, ita debet intelligi, vt trina illa negatio ante [B] galli quidem cantum fuerit cœpta, ſed poſtquam ſemel cecinit, ſit expleta. Vt quoniam in ſcripturis pars ſolet poni pro toto, id, quod per Matthæũ dicitur: *Antequam gallus cantet, ter me negabis*, ſic [Vbi ſupra.] intelligatur, tamquam diceret: ter me negaturus, antequam gallus cantet, incipies. Sed eamdem negationem, poſtquam ſemel cantauerit, antequam cantare bis adiiciat, conſummabis. Sic itaque, & quod Marcus ait: *Priuſquam gallus cãtet bis*; & quod alij dicunt: *Antequam gallus cantet, ter me negabis*; [Vbi ſup.] licet verbis videatur exterioribus diſſonare, cõgruẽtiſſima reperiuntur intẽtione cõgruere.

Neque enim ſine cauſa, fratres mei, beatus iſte Marcus, vel apud Moyſen ſub ſchemate fluuio- [C] rum, vel apud Ezechielem per facies animalium, ſicut ſuperius dictum eſt, inter ſanctos Euangeliſtas ſecundum obtinet locum: [Gen. 2.] [Ezech. 1.] ſed honorem, quem in prædeſtinato ſortitus eſt ordine, ſeruat in Euangelica veritate. Nam in Apocalypſi Ioannis cum ſanctorum animalium ordo deſcribitur, non iam ſecundus, ſed primus hic in eorum catalogo reperitur. [Apoc. 4.] *In medio ſedis*, inquit, *& in circuitu ſedis quatuor animalia plena oculis ante, & retro*; moxque ſubiungit: *Et animal primum ſimile leoni, & ſecundũ animal ſimile vitulo, & tertium animal habens faciem quaſi hominis, & quartũ animal ſimile aquilæ volanti.* Hæc eſt ſanè quadriga illa Domini, & verũ Cherubin, quo inuectus omnia circuit, vbique diſcurrit. Innumerabiles hinc inde peruigiles oculi, ſcintillæ [D] crebrius emicant, fulgura pauenda coruſcant, Recti pedes, & in ſublime tendentes. Terga pennata, & vbique volantia. Tenent ſe mutuo, ſibiq; perplexi ſunt. Et tamquam rota in medio rotæ illuc iugiter pergunt, quò virtute ſancti Spiritus impelluntur. Hæc eſt, inquam, quadriga, de qua in Canticis dicitur: [Cant. 6.] *Neſciui, anima mea conturbauit me propter quadrigas Aminadab.* Vox eſt Synagogæ, quæ videns tantam ſanctæ Eccleſiæ gratiam eſſe collatam, dolet ſe tardiùs recepiſſe fidem, eo quod Euangelij non agnouerit veritatẽ. [Quid per Aminadab ſignetur.] Aminadab autẽ atnepos Iudæ fuiſſe cognoſcitur, qui in genealogia Domini cum Patribus numeratur. Interpretatur autem Aminadab, populi mei ſpontaneus, [E] ideoque non incongruè ſignificat Chriſtum, qui populi ſui ſpontaneus fuit: quia cum Deus eſſet, ſponte factus eſt homo. Qui enim non neceſſitate, ſed ſola bonitate nos condidit, propria nihilominus voluntate redemit. Vnde & Iacobus ait: [Iacob. 1.] *Voluntate genuit nos verbo veritatis.* Spontaneus ergo factus eſt populi ſui; quia quẽ a ſe humana prauitas repulit, ſola volũtas diuinæ gratiæ redonauit. Quadriga vero Aminadab Chriſti eſt Euãgeliũ cõcordiſſima quatuor Euangeliſtarũ diuerſitate cõpactũ. Quam ſanè quadrigã Chriſtus auriga diſponit, & quadrifidã mundi machinam agillima prædicatio- [A] nis celeritate percurrit, ſicut per Pſalmiſtã dicitur: [Pſal. 147.] *Qui emitit eloq. ſuũ terræ, velociter currit ſermo eius.*

Videns ergo Synagoga repente gratiam Euangelicæ prædicationis erumpere, cunctaſque mundi prouincias agiliter peruolare, ſubito turbata conqueritur, quod ſola in ſua perfidia, conuerſis ad fidem Gentibus, deſeratur. *Neſciui*, inquiens, *conturbauit me anima mea propter quadrigas Aminadab.* Hanc quadrifariæ prædicationis gratiam Dominus figurauit, cum Moyſi de portanda à ſacerdotibus arca præcepit: *Facies*, inquit, *quatuor circulos aureos, quos pones per quatuor arcæ angulos: facieſque vectes de lignis Sethim, & operies auro, inducesq; per circulos, qui ſunt in arcæ lateribus, vt portetur in eis, qui ſemper erunt in circulis, & numquam* [Exod. 25.] [B] *extrahentur ab eis.* Quid per arcam, niſi ſancta deſignatur Eccleſia? [S. Eccleſia per arcam veteris teſtamenti deſignatur.] Cui quatuor circuli aurei per quatuor angulos iubentur adiũgi; quia in eo, quod per quatuor mundi partes dilatata tenditur, proculdubio quatuor ſancti Euangelij libris accincta prædicatur. Vecteſque de lignis Sethim fiunt, qui eiſdem ad portandum circulis inſeruntur; quia fortes perſeueranteſq; Doctores velut imputribilia ligna quærendi ſunt, qui inſtructioni ſacrorum voluminum ſemper inhærentes, ſanctæ Eccleſiæ vnitatem denuncient, & quaſi intromiſſi circulis arcam portent. Vectibus quippe arcam portare, eſt bonis Doctoribus ad ſanctam Eccleſiam rudes fidelium mentes prædicando deducere. Qui auro [C] quoque iubentur operiri, vt cum ſermone alijs inſonant, ipſi etiam vitæ ſplendore fulgeſcant. De quibus aptè ſubditur: *Qui ſemper erunt in circulis, nec vmquam extrahentur ab eis.* Quia nimirum neceſſe eſt, vt qui ad officium prædicationis excubant, à ſacræ lectionis ſtudio non recedãt. Ad hoc namque vectes in circulis ſemper eſſe iubentur, vt cum portari arcam opportunitas exigit, de intromittendis vectibus nulla portandi tarditas generetur. Quia videlicet cum ſpirituale aliquid à ſubditis Paſtor inquiritur, ignominioſum valdè eſt, ſi tunc quærat diſcere, cum quæſtionem debet enodare. Sed circulis vectes inhæreant, vt Doctores ſemper in ſuis cordibus eloquia ſacra meditantes, teſtamenti arcam ſine mora eleuent, ſi quidquid [D] neceſſe eſt, protinus docent. Vnde bene primus Paſtor Eccleſiæ Paſtores cæteros admonet, dicens: *Parati ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti vos rationem de ea, quæ in vobis eſt, ſpe.* [1. Pet. 3.] Ac ſi apertè dicat: vt portandam arcam nulla mora præpediat, vectes à circulis aliquando non recedant.

His aureis circulis, dilectiſſimi, & nos tamquam vectes de lignis Sethim inſeramur, vt huius mundi putredinem reſpuentes, in ſanctorum Euangeliſtarum paginis iugiter immoremur. Inter cæteros præterea prouocat nos ad imitandum ſe beati huius Marci, non modo ſancta doctrina, ſed inſignis etiam vita. Cui, quod per Prophetam dicitur, non inconuenienter aptatur: *Primus*, inquit, *ad* [Eſa. 41.] [E] *Sion dicit: ecce adſum, & Hieruſalem Euangeliſtam dabo.* Qui nimirum verè aureus fuit circulus, quia dum per prædicationis officium, quæ ſancta ſunt, docuit, ſplendentis etiam vitæ moribus radiauit: & tamquam vectis ex ligno Sethim contempſit terrena omnia, quæ putreſcunt; cæleſtia petiit, quæ marceſcere neſciunt. Per obtruncationem membri fœdauit corporis ſpeciem, ne contra Eccleſiæ regulam, Eccleſiaſticam conſcenderet dignitatem. Sed quod ille putauit patrocinium fugæ, profecit in titulum gloriæ. Nã vnde ſe indignum reddidit, dignior fuit: & quod fugiebat, coactus incurrit. Beata es, ô Alexandria, triumphali

Psal. 67.

A

Apostolici martyris sanguine purpurata. Felix & tu italia, & dudum scilicet Euangelium scribentis alumna, & nunc pretioso sacratissimi corporis thesauro diues effecta. Sic oriens per Ægyptum, occidens per Romanum decoratur Imperium. Sit illi gloria, qui mirabilis in Sanctis suis, eos etiam mirabiles facit in sæcula sæculorum. Amen.

XXV. Apr.

SERMO XV.

II. De S. Marco Euangelista.

ECce a video, dilectissimi, quoniam ad mensam Ecclesiæ discumbentes, dum spiritualium deliciarum alimenta percipitis, non vno sermone contenti, adhuc alterum auidius esuritis.

B

Quamobrem & nos ab administrando refectionis vestræ ferculo non desistimus, vt sanctam vestræ deuotionis esuriem, vel tenui quodam pabulo temperemus, dicentes scilicet cum Apostolo, eadem vobis scribere, mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium.

Dies festus S. Marci. Philip. 3.

Inter omnes planè Doctores Ecclesiæ, beatum hunc Marcum, cuius hodie triumphalia gesta recolimus, satis insignem, atque conspicuum iudicamus. Beati scilicet Apostolorum Principis, & in baptismate filius, & in doctrina Discipulus, sicut cum referentem gesta Saluatoris audiuit, ita per inobliquam fidei relationis lineam Romæ rogatus à fratribus Euangelium scripsit: sicut & Clemens Alexandrinus, & Papias Hieropolitanus Episcopus tradunt.

C

Romæ scripsit Euangelium.

Assumptoque mox Euangelio, quod ipse confecerat, impiger adit Ægyptum, & Alexandriæ Christum primus annuncians, iecit nouæ * fidei fundamentum. Et dum ipse scriptor, qui & prædicator extitit Euangelij; idem quodammodo faber, qui & agricola, ipse sibi vomerem fabricauit, quo videlicet ad spargenda sacræ fidei semina humani cordis arua proscidit.

* legis.

Hoc itaque modo Alexandrinam fundauit Ecclesiam, eamque non suo, sed magistri sui nomine titulauit: vt ad honorem B. Petri Sedes Apostolica nuncuparetur, ad quam tamen Petrus accessisse non legitur.

Alexandrina cur Apostolica.

D

Tanta igitur magister, atque discipulus vnanimitate coniuncti, tam consona sancti Spiritus sunt inspiratione conflati vt & Petrus manifestaret Euangelium Marco, & Marcus construeret Ecclesiam Petro; quatenus dum quod suum erat, alter transferret in alterum, quod cuique erat proprium, commune esset amborum, & vtriuslibet totum esset, quod vterq. proprium possideret. Vnde B. Petrus eum quasi specialem, & vnanimem præ cæteris filium vocat, cum singulariter Romam nomine Babylonis appellans. *Salutat vos, inquit, Ecclesia, quæ est in Babylone collecta, & Marcus filius meus.*

1. Pet. 5. Vocatur filius à B. Petro.

E

Nec mirum si B. Marcus apud magistrum suum præcipuus extitit, & priuilegium præ cæteris Apostolicæ dilectionis obtinuit, cui nimirum Deus omnipotens tantam verbi virtutem contulit, tantam prædicationis efficaciam prærogauit, vt omnes, qui tunc ad fidei rudimenta confluerent, mox per continentiam, ac totius sanctæ conuersationis instantiam, tanquam ad monasticæ perfectionis fastigium peruolarent. Vnde & Philo disertissimus Iudæorum dum de primatu B. Marci apud Alexandrinam Ecclesiam scriptitat, in Christianorum laude versatus, eorum habitacula monasteria nuncupat. Et non solum per Alexandriæ fines, sed & in multis aliis, Marco tunc Ecclesiam illam administrante, prouinciis tales extitisse perhibet Christianos, quales & Lucas meminit Apostolorum fuisse discipulos, videlicet vt eorum esset cor vnum, & anima vna, nullusq; eorum aliquid proprium diceret, sed omnes omnia communiter possiderent, essetque inter eos inseparabilis vnitas animorum, inter quos nulla poterat interuenire diuersitas facultatum.

Prædicatio S. Marci quam efficax. Antiquissima monasteriorum origo. Act. 4.

A

Talis ergo sub Marco Alexandrina fuit Ecclesia, qualis & Hierosolymæ fuisse sub Apostolica legitur disciplina, vt neminem paupertatis indigentia premeret, nullus eorum diuitiis abundaret; sed dum vnicuique, prout opus erat, necessitas administrata suppeteret, locū, inter eos querela * murmurij non haberet. Significat ergo prædictus Philo, inter noua tunc nascentis fidei cunabula, ac teneram, vt ita loquar, Ecclesiæ lactantis infantiam, quosque sub B. Marci regimine constitutos, sobrietati simul ac pudicitiæ deditos, orationibus, & ieiuniis vehementer intentos, quos vtique beatus Euangelista, non modo miraculorum plerorumque prodigiis, non modo sanctæ prædicationis erudiebat eloquiis, sed ad spiritalis vitæ rectitudinem eximiis etiam propriæ continentiæ, ac pietatis prouocabat exemplis, vt omnes penè vaporantis fidei feruore succensi, ita per nouæ conuersationis viderentur anhelare propositum, ac si monachicæ perfectionis arduum arriperent institutū.

* murmuris.

B

Bonorum fidelium exercitia qualia esse debeant.

Cum itaque B. Marcus, velut electa cælestis militiæ tuba, vehementissimis clangoribus intonat, & mandata Dei tanta prædicationis arte dispensat, vt auditores suos protinus ad summæ perfectionis alta sustollat, quid aliud, quam in etymologia sui nominis perseuerat? Marcus enim excelsus mandato interpretatur. Et vere Beatus hic vir non erat excelsus animo, sed mandato: quia dum mentem gereret humilem, vitam satagebat habere sublimem: & qui cunctis sese in humilitate substrauerat, per viam mandatorum cælestium sublimiter incedebat.

C

Nominis Marci interpretatio.

Illud etiam, dilectissimi, vos ignorare non patiar, quoniam octauo Neroniani Imperij anno triumphalem martyrij palmam B. Marcus obtinuit, cui mox & Anianus in Alexandrinæ sedis dignitate successit, & B. Petrus Apostolus Romæ septennio superuixit. Vnde, superna disponente clementia, factum est, vt cum Alexandriam prius, & splendoribus Euangelicæ prædicationis, & effusione sacrosancti sanguinis illustrasset, ad Italiam deinde quodam postliminio sit reuersus: vt eadem potissimum terra, in qua sibi datum est Euangelium scribere, sacras mereretur eius reliquias possidere: & vbi sibi concessum est Euangelicæ descriptionis iubar effundere, illic per gloriosæ glebæ suæ præsentiam, plurimis virtutum, atque signorum radiis coruscaret.

Anianus S. Marci successor.

D

Porrò si diligenter omnium Euangelistarum, in quibus defuncti sunt, loca percurrimus, neminem eorum in eo, quem sortitus est, perseuerasse tumulo reperimus. In Ioannis scilicet sepultura post obitum non corpus eius, sed manna repertum est. Beati verò Matthæi corpore non Aethiopia, vbi peremptus agnoscitur, sed Salernitana potius ciuitas decoratur. Sanctus etiam Lucas cum in Bithyniæ partibus, sicut historia testatur, obierit, vicesimo anno Constantij Cæsaris, de Achaia Constantinopolim translatus est cum sacrosanctis beati Apostoli Andreæ reliquiis. Hic verò, de quo nunc agitur, sanctus Euangelista Marcus de Alexandria transuectus est, Deo misericorditer disponente, Venetiam: vt qui tunc totum Orientem velut aureus lucifer illustrauerat, nunc per plagas occidui climatis præsentiæ suæ radiis enitescat. Per Ægyptum quippè sibi

Euangelistarum corpora vbi quiescant.

E

dedicat ortum, per Venetiam tenet occasum. Illic A Alexandrinæ sortitus est Ecclesiæ solium, hic renascentis Aquileiæ nouum statuit principatum. Est itaque velut sidus aureum toto orbe præclarum, ac celebri totius Ecclesiæ veneratione conspicuum.

Hoc itaque sidus, dilectissimi, præ oculis iugiter habeamus, huius imitemur exemplum, si inter spumosos mundanæ voraginis fluctus cupimus euitare naufragium. Hinc mare tumidum sæuiat, illinc venti furentes * impingant, si ab hoc sidere mentis aciem non auertimus, procellarum inundantium impetus non timemus. Ad hoc itaque sidus sagenam mentis nostræ certi cursus linea dirigat, ad hoc omne laboris nostri remigium tendat; B vt non quod absit, vorago nos scyllææ profunditatis absorbeat, non errorum cautes, vel inuadosæ syrtes improuidos obruant: sed in tutæ quietis portum, & optatæ tranquillitatis sinum supernus nos gubernator impellat, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

* impugnent F.

XXV. Apr.

SERMO XVI.

III. De Sancto Marco Euangelista.

NOSTIS, dilectissimi, quia de B. Marci meritis clarisque virtutibus, duos iam sermo- C nes absoluimus, ab eius tamen adhuc laude quiescere, impellente conscientia, non valemus. Nam dum hæc, & illa virtutum eius gesta perpendimus & tam sublimis gratiæ meritum in mente versamus, stylum quoque exterioris articuli feriatum habere non possumus. Inter omnia planè tam conspicui splendoris insignia, illud mihi singulare videtur, atque præcipuum, quod per Marcum Alexandria, secunda Petri sedes, ac per hoc Apostolica Sedes est à Sanctis Patribus nuncupata. Nec enim vlla scriptura testatur authentica, B. Petrum Apostolum in Alexandria cathedram tenuisse, vel suam saltem illic exhibuisse præsentiam. Sed dum Marcum, egregium videlicet discipulum, illi præsidere constituit, eam sibi D tamquam per accessus sui præsentiam dedicauit. Similiter & Euangelium Marci Euangelium dicitur Petri: quoniam hoc fidelis interpres simpliciter, & immutabiliter scripsit, quod ex ore Magistri veraciter enarrantis audiuit. Porro autem cum Clauicularius iste cæli per tot terrarum regna Discipulos destinauerit, eisque per diuersas mundi prouincias Ecclesiarũ regimen commiserit, quid est, quòd nulla earum, præter solam dumtaxat Alexandriam, vel Petri sedes, vel Apostolica Ecclesia est appellata? Antiochia planè, & ipsa sedes Petri dicitur, nimirum quod illic ipse per se tenuisse cathedram perhibetur: Alexandriæ verò per se Petrus ipse non præfuit, sed eam per B. Marcum, E quem videlicet habuit & in doctrina discipulum, & in baptismate filium, proprij nominis titulo decorauit. Atque, quod mirabilius est, sicut Romana sedes excedit Alexandriam singularis excellentiæ culmine, sic & Alexandria supereminet Antiochiæ quadam priuilegij dignitate, vt superior illa sit sedes; cui Marcus vice Petri præfuit, quam ea, cui propriam cathedram Petrus ipse præsedit. Cur ergo Spiritus sanctus beatorum Pontificum mentibus, vt hoc statuerent, inspirauit, nisi quod Petrum, & Marcum mente, simul & animo; fide, & voluntate, non duos quodammodo, sed vnum potius esse cognouit? Tanta scilicet idem Spiritus eos inuicem charitate constrinxerat, tanta mentis vnanimitate conflauerat, vt & cor vnum, & mens esset vna duorum. Vnde factum est, vt quæ sedes fuit Marci, fieret indifferenter & Petri.

Alexandrina sedes Apostolica dicitur, & cur?

B. Petri, & Marci singularis amor.

Nouimus planè B. Andream eiusdem S. Petri fuisse germanum: testatur etiam Scriptura quendam Martialem gloriosæ sanctitatis Antistitem, eius extitisse nepotem; sed neque Achaia, quam ille per triumphale vexillum Crucis irradiat: vel etiam Lemouica prouincia, in qua scilicet iste multo prodigiorum, atque signorum fulgore coruscat, sedes Petri dicitur, sed quælibet earum eius tantum qui sibi præsidet, nomine titulatur. Hoc B potissimum Alexandria sola promeruit, vt per cathedram B. Marci, sedes Apostoli Petri constituta sit, appellari. Nec, vt credimus, absque diuino nutu hoc illi ciuitati nomen impressum est. Alexandria siquidem ab Alexandro dicta est. Alexander autem interpretatur leuans angustias tenebrarum; sed & Ægyptus, in qua scilicet Alexandria sita est, tenebræ dicitur. Quid autem totus mundus erat ante Redemptoris aduentum, nisi densitas, & confusio tenebrarum? Vnde per Esaiam dicitur: *Habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis.* Esai. 9. Tenebrosus erat mundus, quia nec dum splendore cælestis gratiæ fuerat illustratus. Tenebræ erant homines huius mundi, quia nec dum fuerant ad verum lumen à prauitatis suæ cæcitate conuersi. C Quibus iam de tenebris infidelitatis eductis, & veræ fidei luce micantibus, per Apostolum dicitur: *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Ephes. 5. Quis igitur istarum leuauit angustias tenebrarum, nisi sol ille iustitiæ Redemptor noster, qui dispulit caliginem peccatorum? Quis, inquam, ille est, qui tenebrarum leuat angustias, nisi is, de quo Petrus dicit Apostolus: *Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum?* 1. Pet. 2. Et per Isaiam dicitur: *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit?* Esa. 53. Nam si tenebræ sunt peccata, angustiæ tenebrarum vltiones sunt proculdubio, & supplicia hominum peccatorum. Et quis istas tenebrarum leuauit angustias, immo quis pertulit dignas delinquentium pœnas, nisi is, de quo idem D Propheta dicit: *Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra?* Ibidem. Sicut ergo Alexander in Ægypto vrbem construxit Alexandriam; sic Redemptor noster inter huius mundi tenebras sanctam ædificauit Ecclesiam. Qui verè tenebrarum leuauit angustias, dum scelerum nostrorum supplicia pertulit, & mundi huius Ægyptum nouo veræ fidei splendore perfudit. Hoc fecit Christus in Ægypto per Marcum, hoc per cæteros cælestis curiæ Senatores in toto fecit orbe terrarum.

Sed cur Ægyptum B. Marco fratres, adscribimus, & amplissimam tam excellentis viri gloriam inter angustum vnius terræ angulum coarctamus? Iste E nimirum cælestis tonitrui vehemens tuba terribiliter intonat, & velut vnus ex paradisi fluminibus raptim profluens, vniuersam mundi latitudinem exuberantibus sancti Euangelij fluentis inundat. Fœlix quidem Alexandria, quam hic Christi bellator inuictus triumphalis martyrij sui sanguine purpurauit; sed præcipuè tu felix es, & nimium beata Venetia, quam ad hoc, vt pretiosum corporis sui thesaurum tibi commendaret, elegit. Plurima quidem diuitiarum copia ex diuersis in te mundi partibus confluit, sed hæc gemma cœlestis, quæ in medio tui posita est, in excelsum te gloria

Dignitas Venetiarum ob reliquias S. Marci.

conspicuæ dignitatis attollit. Incomparabilis enim ille thesaurus, omnia vibrantium metallorum supergreditur genera, cuncta gemmarum intrinsecarum supera ornamenta. Sicut enim B. Iob de Sapientia dicit: *Non adæquabitur ei aurum, vel vitrum; non commutabuntur pro ea vasa excelsa, & eminentia, non adæquabitur ei aurum de Æthiopia, nec tinctura mundissimæ componetur*: &, vt ita loquar, hæc est insignis quædam species aromatica, quæ sua virtute mellissua cinnamomum excellit, ac balsamum, & omnium superat fragrantiam pigmentorum.

Iob. 28.

Porro quantæ per eum dignitatis est Alexandria, quam glorioso martyrij sui cruore perfudit, vt sedes Apostolica nuncupetur; quantæ putamus est excellentiæ felix illa Prouincia, in qua nunc pretiosa corporis eius gleba reconditur? Numquid non einsdem gratiæ, & dignitatis esse credenda est, & si non vulgato nomine, sed ipsa re, & arcana sacra mysterij veritate? Illas denique partes ingressus est, dum adhuc iam in corruptibili carne mortalis existeret; istas autem elegit, cum iam in æternum victurus in regni cælestis aula regnaret. Illus misit, vt eos de tenebris infidelitatis ad id quod ipse iam mente conceperat, veræ fidei lumen educeret; ad istos autem transferri voluit, vt illos ad eum, cum quo nunc est ductorem luminis reuocaret. Gaude igitur, & exultans in Domino plaude Venetia. quia per illud pretiosi thesauri talentum, quod in te constat esse reconditum, facta es superni Regis ærarium: & dum in tuo gremio virum Apostolicæ gratiæ suscepisti, & ipsa quodammodo sedes Apostolica fieri meruisti. Quamobrem, sicut mater Vrbium Roma super omnia regna terrarum sublimatur in Petro; sic & tu, velut eius insignis filia, per Marcum gloriaris in Christo. Quem scilicet humiliter imploramus, vt sicut B. Petrum de mari vocauit, & naui: deinde ne lapsus in pelagus obrueretur, erigendo continuit, sic remigium tuum inter discrimina marina custodiat, & te cum filiis tuis, ad portum quietis æternæ subducat, qui viuit, & regnat cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Matth. 4.
Marc. 1.

XXVIII. Apr.

SERMO XVII.

I. De S. Vitale Martyre.

IMmensas Deo laudes, & gratias referamus, dilectissimi fratres, quia dum per totum orbem Paschalis festiuitas rutilat, nostræ patriæ fines etiã B. Vitalis triumphalis dies illustrat. Hodie namque miles Christi gloriosus pro fide imperatoris sui in æternum victurus occubuit. Hodie, deuicto humani generis inimico, cum triumpho gloriæ regna siderea penetrauit. Hodie peracto stadij sui cursu, de ergastulo carnis victor exiuit. Hodie alternantibus hinc inde hymnidicis Angelorum choris, palatium Regis æterni purpuratus intrauit. Vbi cum ignitis beatorum Spirituum cœtibus inenarrabiliter emicat, cum trabeatis Senatoribus curiæ cælestis exultat, cum Patriarchis in aureo sublimiter solio inthronizatus, cum laureatis martyribus mirabiliter coronatus: cum his omnibus stola indutus gloriæ, ineffabili exultatione tripudiat, & in conspectu æterni Regis melodum Alleluia iucundissima suauitate decantat. O quàm beatè moritur, qui moriendo oritur: quàm feliciter temporalem vitam finit, qui viuere perpetualiter incipit. Hinc est quod sancta Ecclesia dies migrationis Sanctorum natales vocare consueuit; quia protinus in cælo nascuntur, cum in terra visibiliter moriuntur; & tunc verè incipiunt viuere, cum mortalem videntur vitam finire.

Sanctorum mors vitæ initium.

Perpendite, fratres mei, hic inuictissimus miles Christi quàm forte, quã robustum pectus habuerit, qui de sui periculo omnimodo securus, de alieno sollicitus, vno verbi telo, & inimicum percussit, & claudicantem iam, inflicto vulnere, socium, ad agendum fortiter excitauit. Docta manus ad prælium dum vibrauit hastã, socium, vt surgeret, tetigit; & vincenti iam aduersario lethale vulnus inflixit. Vt enim in veracissima gestorum illius narratur historia. cum post nimia tormenta Vrsicinus capitalem sententiam voluisset euadere, exclamauit B. Vitalis, dicens: Noli, noli, Vrsicine medice, qui alios curare consueuisti, te ipsum æternæ mortis iaculo vulnerare. Sanctorum quippe virorum est consuetudo, fratres mei, vt in tribulationum bello deprehensi, dum illinc aduersarios insequentes, hinc suos fugientes aspiciunt, illis opponant scutum patientiæ, istis intorqueant iacula doctrinæ, atque ad vtrumque pugnandi modum mira virtutis arte se erigunt; quatenus & infirmi intus fortiter se erigant, & foris viriliter aduersa contemnant: hos docentes corrigant, illos tolerantes premant. Insurgentes namque hostes patiendo despiciunt, infirmantes verò ciues compatiendo ad salutem reducunt. Illis resistunt, ne & alios subtrahant; istis metuunt, ne metuendo mortem, vitam funditus perdant. Illinc iaculis aduersantia pectora feriunt; hinc scuto postposito debiles tuentur. Atque ita vtrobique velocitate circumspectionis inuigilant, quatenus & ante se audaces confodiant, & post se trepidos à vulnere defendant. Sed quisquis vult in campo certaminis fortiter agere, curet, necesse est, in pace domestica se custodire; in otio se frequenter exerceat, ne ignarus pugnandi incautè ad bella prorumpat; ne si rudis, & imperitus cum doctiore congreditur, dum arma armis præter solitum conserere nititur, antequam insigne aliquid faciat, improuiso vulnere prosternatur, & victus intereat, vnde victor esse totis nisibus anhelabat.

B. Vitalis Vrsicinum hortatur ad fidem retinendam.

Ad certamina vt animus præparandus.

Neque etenim credendum est, quod B. Vitalis religiosè viuere, & imprimis Deo seruire tunc cœperit, cum ad agonem martyrij persecutoris illum crudelitas prouocauit. Vir denique sanctus tunc etiam summis viribus fultus erat, cum sine vlla persecutionis molestia in pacis suæ tranquillitate quieuerat. Qui sibi tantummodo notus, & Deo, nisi cogeretur in campum certaminis progredi, à nobis nullatenus potuisset agnosci. Virtus quippè se etiam tempore quietis exercuit, sed prauorum ictibus tunsa, in aduersitatis pila fragrauit. Et qui quietus in semetipso, quod erat, continuit, commotus ad notitiam omnium odorem suæ fortitudinis aspersit. Sicut enim vnguenta redolere latius nesciunt, nisi commota: & sicut aromata fragrantiam suam nonnisi cum incenduntur, expandunt; ita sancti viri omne, quod virtutibus redolent, in tribulationibus innotescunt. Vnde rectè in Euangelio dicitur: *Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis huic monti: transi hinc, & transibit*. Granum quippè sinapis nisi conteratur, nequaquam vis virtutis eius agnoscitur: nam non contritum lene est, si vero conteritur

Virtus Sanctorum in passionibus redolet, sicut aromata in igne.

Matth. 17.

inardescit: & quidquid in se acerrimum latebat, ostendit. Sic nimirum, sic vnusquisque vir sanctus cum non pulsatur, despicabilis, ac lenis aspicitur: si quia verò illum tritura persecutionis opprimat, mox omne quod calidum sapit ostentat: atque in feruorem virtutis vertitur quidquid in illo ante despicabile, infirmúmque videbatur, quodque in se per tranquillitatis tempora liberis operuit, exagitatus tribulationibus coactus innotescit. Vnde bene per Prophetam dicitur: *In die mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte declarauit.* Misericordia enim Domini in die mandatur, quia in tranquillo tempore virtus diuinitus concessa percipitur; in nocte verò declaratur, quia donum, quod in tranquillitate sumitur, tribulationibus manifestatur.

Viri sancti in aduersis quales sint, declarant.

Psal. 41.

B

Si enim quæritur, cuius virtutis B. Vitalis ante certamen fuerit, quo disciplinæ vigore domum suam bonus paterfamilias rexerit, quam religiosó, quam sanctó viuendi ordine filios instituerit, B. Valeria vxor eius cum duobus filiis requisita dicat; *Vt in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum.* Illa enim, audita morte Vitalis beatissimi coniugis, non auidos peruasores suis possessionibus timuit, non potentioris cuiuslibet patrocinium quæsiuit, non more viduarum dispersas vbicumque res suas in vno loco colligere studuit, sed castissimi coniugij fidem seruans, ad impendendum funeris obsequium de Mediolanensi vrbe vsque Rauennam mirabili feruore peruenit. Non illam deterruit tam longi difficultas itineris, non retinere potuit metus amittendæ possessionis, non eam propinquorum, siue conciuium amor in Mediolanensi vrbe deuinxit, non eam Consularis immanissimus furor à Rauennæ finibus exturbauit. Illuc quippè erectus eius spiritus medullitus intendebat, quo beatissimum virum, calcata iam morte, præcessisse cognouerat. Vbi enim erat thesaurus eius, ibi erat & cor eius. Lætabatur illum in habitatione iá degere, dolebat se adhuc in exilio remanere. Ad hoc illa toto mentis desiderio anhelabat in via, quo ille iam delectabiliter fruebatur in patria. Gaudebat ab hominibus vxor Martyris appellari, sed multo inenarrabilius æstuabat eadem martyrij gloria coronari. Vnde non dubitandum est, quod ipsum beatissimum virum suum quotidié speciali deuotionis familiaritate deposceret, quatenus eius sacratissimis precibus ad martyrij palmam pertingere mereretur: vt nimirum quos immaculatos hic mutuæ charitatis deuinxerat thalamus, non dispar in supernæ beatitudinis gloria iungeret & triumphus. Et quia duo fuerât in carne vna, vniti fierent etiam in corona. Quapropter cum à Christianis, qui tunc erant Rauennæ, esset prohibita ne sanctum corpus auferret, & hac intentione deposita, ad propria remearet, incurrit in homines idololatras, Syluano sacrificantes, qui deponêtes eam de sagmario, hortabantur vt cum ipsis epularetur de his, quæ erant Syluano immolata.

Matth. 18.

S. Valeriæ magna virtus, & laus.

C

Matth. 16.

D

Sed quid tu, B. Valeria? Numquid poteris vestigia viri tui relinquere, & erectum iam in cælestibus animum diabolicis suggestionibus inclinare? Numquid poteris educata in fide Catholica, quod in tranquillitate didicisti, carnificum terrore postponere, & positum supra firmam petram fidei fundamentum, quolibet trepidationis turbine violare? Age, age, B. Valeria: eia nobilis matrona: nunc viri tui documenta viriliter recole; & quid tibi tanti doctoris magisterium præstiterit, declara. Ait enim: Christiana sum, & non licet mihi de sacrificiis Syluani vestri manducare. At illi hæc audientes, tanta eam cæde mactauerunt, vt vix semineceın eá sui homines ad Mediolanensem vrbem perducerent: ita vt intra triduum B. Valeria migraret ad Dominum. O quam ineffabiliter diuinæ dispensationis ordo disponitur, quam misericorditer humanæ conditionis series variatur. Mulier virum de paradiso eiecit; vir mulierem ad paradisi patriam reuocauit. Illa, vt homo deciperetur, diabolo facta est instrumentum: iste, vt mulier coronaretur, imitabile præbuit virtutis exemplum. Antiqua mulier pomum vetitum comedendo, miserabilis ieiunij se fame mulctauit; noua verò mulier ab idolothytis se abstinendo, æternæ satietatis sibi conuiuium præparauit. Illa fructu arboris delectata, beatæ amœnitatis ostium seris concupiscentiæ sibi * exiendo damnauit: ista esum carnium aspernata, sempiternæ viriditatis pascua clausibus sibi côtinentiæ patefecit. Ecce liquido patet, quam conspicuis moribus honestare vir sanctus in tranquillitate claruerit, qui & beatissimam coniugem ad tantæ perfectionis culmen eduxit. Si enim ab illo studere auaritiæ didicisset, nequaquá sua omnia pro sola sepultura * efferendi cadaueris contempsisset. Si luxuriosis cum eo fuisset vsa conuiuiis, nimirum itinere fatigata; procliuius acquiesceret refici, quam verberibus vsque ad mortis confinium laniari. Et, vt breuiter cuncta concludam, nisi pacis tempore per omnia didicisset viuere Christo, in persecutionis articulo nequaquam potuisset mori pro Christo. Sed quoniam interrogata Valeria, cuius virtutis excellentissimus vir eius ante certamen extiterit, assertionis suæ testimonium breuiter reddidit, iam accedant & alij testes. Vt probetur, quam honestè vixere parentes, ad testimonium vocentur hæredes. Verisimile quippè est, vt quidquid virtutis in sanctorum filiis cernitur, totum ab ipsis parentibus traditum fuisse credatur.

S. Valeria cæsa occumbit.

Gen. 3.

* excundo.

* venerãdi.

Igitur beatissimi Geruasius, & Protasius, vtroque parente non dicam orbari, sed potius splendidissima eorum morte feliciter illustrari, sicut in sancta eorum refertur historia, nihil terrenum, nihilque carnale concupiscentes, sed in vno se cœnaculo concludentes, per decem annos lectioni, & orationi vacauerunt. Considerate, fratres charissimi, inæstimabilem paternæ institutionis laudem: perpendite mirabilem rigidæ censuræ traditionem: notate relictum pupillis nouæ conuersationis exemplum: animaduertite euidentissimum paternæ seueritatis indicium. Solet inter fratres communis substantia diuisionis fieri, & discordiæ causa: inter istos autem diuidenda quidem hæreditas aderat, duos tamen corda vna charitas replebat. De populosa vrbe faciunt eremum, diuersorium habitandi vertunt in oratorium. Solent etiam adolescentuli, amissis parentibus, per proprij arbitrij libertatem luxuriosè diffluere, & quasi iam sui iuris libera voluptatum suarum licenter sibi frena laxare. Excedentes siquidem rectitudinis metam in eo, quod licet, omnes qui existimant licere quod libet. Isti verò Angelicæ indolis pueri, non venturæ adhuc vitæ solliciti, terrenarum rerum, opumve sibi prouident sumptum; non morte dissoluendæ carnalis copulæ votum pepigere coniugium; non equis frementibus delectantur; non deliciarum lasciuiis resoluuntur, non pretiosis vestibus adornari inaniter concupiscunt. Mundani strepitus negotia fugiunt, terrenarum rerū diuitias aspernãtur, transitoriæ dignitatis culmina respuunt, carnalis illecebræ blandimenta contem-

De SS. Geruasio, & Protasio.

E

Magnus mundi contemptus in vtroque.

contemnunt. Et non solùm aliena non ambiunt, sed & omnia sua prodiga misericordiæ largitate dispergunt. De tota mundi latitudine vnam sibi glebam angustissimi carceris eligunt, vbi collectis à vanitate mundi vndique sensibus, solam Creatoris sui speciem medullitùs contemplantur. Ad illum claustra iam carnis excedentes, assiduæ meditationis studio spiritum dirigunt: ad illum amoris nimij faucibus accensi, totis visceribus inardescunt. Erat quippe vtriusque mens in superno desiderio anxia, à concupiscentiis terrenis aliena, amor namque verus, qui hanc repleuerat, in fletibus cruciabat. Sed dum in tali ardore cruciarentur, ipsis suis cruciatibus pascebantur: & tamdiu in admirabili huius conuersationis feruore persistunt, donec gloriosa parentum secuti vestigia, pro fide Christi martyrio coronantur. Nimirum quorum imitati sunt exempla viuendo, & à quibus in terra sunt carnaliter editi, eorum sunt collegio in cœlesti beatitudine sociati; & quos carnalis propagatio iunxit, meritorum inæqualitas non diuisit: & quo eos ordine in mundum natura produxit, eo etiam ad cœlestia diuina illos gratia sublimauit. Hi videlicet, qui genuere præcedunt: qui verò geniti sunt, recto eos ordine subsequuntur.

O beata familia, quæ Ægyptum deserens, tam strenue rubrum mare pertransiit: & facto agmine, ad repromissionis terram triumphando peruenit. O generosa progenies, quæ nascendo quidem de terra traxit originem: sed viuificè moriendo, ad cælestem transire meruit dignitatem, quam nobilitas morum ad nobilitatem transtulit Angelorum. Quàm ardua domus illa fuit, quæ tot clarissimos ciues ad supernam Hierusalem transmittere meruit. Quæ enim ciuitas, quamlibet excelsa, turritis mœnibus huius domunculæ dignitatem excellere poterit, quæ cæli digna vocabulo, copiosam martyrum turbam felici in se habitatione continuit? Quos totus mundus tenere dignus non fuit, hos domus illa sub vnis foribus clausit. Nam & Apostolus cum de sanctis Martyribus loqueretur, protinus addidit, dicens: *Quibus dignus non erat mundus.*

Gaude igitur Rauenna vrbs clarissima, tantorum Martyrum pretioso sanguine purpurata, quæ licet ex his quatuor solius B. Vitalis sacratissimum corpus corporaliter teneas, nequaquam tamen à reliquis tribus per occultæ virtutis mysterium vacas. Nam si B. Valeria cum viro suo, Scriptura teste, fuit in carne vna, necessario sequitur, vt vnius carnis vna sit sepultura. Et cùm legamus, quod Deus coniunxit, homo non separet, nos etiam gaudentes dicamus: quia quod Deus, qui est æterna vita coniunxit, temporalis mors interueniens non diuisit. De filiis autem quid aliud dicendum est, nisi quia qui beatissimo Genitori insolubilibus naturæ vinculis sunt connexi, nullatenus ab eo locali potuerunt interstitio separari? Legitur autem quia Adam eùm primum vxorem vidit, protinus dixit: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.* Si ergo Eua, quia de viri latere est formata os ex ossibus eius, & caro de carne eius dicitur; cur non & filij, qui de lumbis patris exierunt, eadem & ossa, & carnem cum patre habere dicantur? Licet ergo seiuncti videantur per interualla locorum, per occultum tamen mysticæ virtutis iuncti sunt Sacramentum.

Gen. 2. Matt. 19. Gen. 2.

Gaude igitur, nobilis vrbs Rauenna, & totis in Domino visceribus delectare, quæ licèt ardua sis muralis machinæ celsitudine, multo tamen excelsior es beatorum Martyrum dignitate. Lapideis quidem propugnaculis inexpugnabiliter cincta, sed valde inexpugnabilius fortium Christi militum protectione vallata; quæ quodammodo Romanis arcibus amicabiliter æmula, sic per duos præcipuos Martyres, Vitalem videlicet & Apollinarem, mater esse meruisti, & domina circumpositarum quarumlibet vrbium; sicut illa per duos summos Apostolos Petrum videlicet, & Paulum, totius orbis sibi vindicat principatum; quasi caput reliquis ciuitatibus facta, ita coruscas duorum splendore sanctorum, velut humana facies geminorum luminibus oculorum. Lætare igitur, & exulta, quia quæ dæmonum antea fueras delubrum, nunc per respectum diuinæ gratiæ cælestium Senatorum facta es Capitolium: & quæ prius male fœcunda in filiis tuis innumeras stipulas germinabas inferno, iam per beatorum Martyrū messem multos ciues parturis cœlo. Quæ enim præ confusione vitiorū antiqua fueras Babylonia, ipsa per nouitatem virtutum noua Hierusalem facta es, viuis nimirum lapidibus adornata; vt iam populo tuo non immerito per Paulum dicatur. *Iam non estis hospites, & aduenæ, sed estis ciues sanctorum, & domestici Dei*, & per Petrum: *Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis.* Nec leue tibi datum est diuinæ dilectionis indicium in eo, quod B. Vitalis etiam post felicem transitum suum in te voluit habere sepulchrum. Non est passus ex te suum corpus auferri, quia noluit te patrocinij sui protectione destitui. In qua re tibi vtique magis, quam vxori beatissimæ præstitit, qui dum tuæ vtilitati consuluit, sanctæ voluntati eius non acquieuit. Scriptum namque est, quia S. Valeria dum B. Vitalis vellet corpus auferre, à Christianis prohibita est, & sæpè in visionibus ab ipso admonita, ne sanctum corpus à malo homine bene positum violaret.

Martyres quid conferant locis, in quibus passi sunt. Ephes. 2. 1. Pet. 2. Sanctorum patrocinia.

Certè non possum dicere, fratres mei, quàm iucundè, quàm delectabiliter certamen huius pugnæ considero, quàm auidissimè totos interiorum luminum radios ad spectaculum sanctæ contentionis expando. Perpendo diuersam litigantium aciem; hinc videlicet ciuitatem, inde vnam aspicio mulierem; in medio vero positum corpus S. Vitalis, materia est, & causa certaminis. Quæque pars suis allegationibus vtitur, & causam suam diuersa iuris ratione metur. Illa reperit ius antiquæ possessionis, ista opponit titulum diuinæ concessionis. Illa conqueritur sibi violenter ablatum, ista è contrario asserit eis diuina sibi benignitate donatum. Dicit illa: Rem proximi tui non concupiscas. Respondet ista: Quod tuum est, ne repetas. Dicit illa. Sed mihi est, inquit, dotalis matrimonij lege coniunctus. Respondet ista: Quia & mihi est pretioso martyrij sanguine fœderatus. Habuisti tu, dum licuit coniugem tuum, liceat & mihi habere sine molestia Martyrem meum. Tibi enim est carnalis copulæ glutino sociatus, in me est triumphalis martyrij gloria coronatus. Audi Apostolum dicentem: *Mulier alligata est legi, quamdiu vir eius viuit: cùm autem obierit vir eius soluta est à lege viri.* Si ergo tu soluta es à viri lege, quæ in carne adhuc viuis, quomodo illi, qui ad cælestia regna iam transiit, innectere vinculum quæris? Sed ad dirimendum huiusmodi contentionis sanctæ litigium, accessit ipse beatus Martyr in mediū, & venerandæ vxoris querelæ imposuit modum. Et qui catenus fuerat materia contentionis, sequester, & mediator factus est pacis.

Exod. 20. 1. Cor. 7.

Sed dum vobis, fratres charissimi, ista dicimus, illud etiam ad mentem reducitur, quod Patriar-

Gen. 47.

cham Iacob fecisse Scriptura sacra testatur. Legitur enim, quia cùm appropinquare cerneret mortis diem, vocauit filium suum Ioseph, & dixit ad eum: *Si inueni gratiam in conspectu tuo, pone manum sub femore meo, & facies mihi misericordiam, & veritatem, vt non sepelias me in Ægypto, sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de hac terra, condasque in sepulchro maiorum.* Cui respondit Ioseph: *Ego faciam quod iussisti.* Et ille, *iura ergo*, inquit, *mihi.* Quo iurante, adorauit Israel Deum.

Iacob Patriarcha cur sollicitus fuerit de sepultura sua.

Quid est hoc, fratres mei? Quid sibi vult à tanto viro tam anxia sepeliendi corporis sollicitudo? Si enim hoc ex humana consuetudine metiamur, profectò nihil dignum tanta propheticæ mentis excellentia reperimus. Vbicumque enim corpus humanum sepelitur, non ideo vel minus B perfecta, vel minus gloriosa eius resurrectio futura proculdubio creditur.

Num. 9.

Sed si mystici sacramenti profunditas in huius dubietatis caligine requiratur, perspicuum lumen intelligentię ipsi qui inuenerit, orietur. Cadauera quippe mortuorum, peccata significant iniustè viuentium. Sicut enim post contactum corporum mortuorum lex præcipit homines purificari, ita etiam post perpetrationem delictorum iubemur per pœnitentiam ablui. Hinc nimirum illa sententia dicta est:

Eccl. 34.

Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit illum, quid prodest lauatio eius? Baptizatur quippe à mortuo, qui mundatur fletibus à peccato; sed post baptismum mortuum tangit, qui culpam post lacrymas repetit. Sepultura verò mortuorum remissionem C significat peccatorum. Vnde per Prophetam dicitur:

Psal. 31.

Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata Vbi ergo sepelięda erant cadauera Patriarcharũ, nisi in ea terra, vbi ille erat crucifigendus, cuius sanguine facta est remissio peccatorum? Quæ ergo causa fuit, vt Patriarcha Iacob sepeliretur in Chananæorum terra, eadem fuit, vt B. Vitalis sepulchrum sibi specialiter eligeret in vrbe Rauenna. Sicut enim ille per sepulturam sui corporis, remissionem peccatorum in illis mundi finibus, quia ibi Dominus erat crucifigendus, significauit esse futuram: ita iste hanc felicissimam vrbem ad baptismi gratiam, & ad fidem Christi cognouit diuinitus esse vocandam.

Quapropter obsecro vos, & admoneo, dilectissimi D fratres, tantam dignitatem, quam gratuito Dei munere suscepistis, assidua meditatione recolite, & dignas tantis beneficiis gratias non solùm ore, vel corde, sed etiam dignis operibus referre curate, dicentes semper cum Propheta:

Psal. 115.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Non abhorreat momentaneæ potionis amaritudinem bibere, qui ad perpetuæ incolumitatis dulcedinem desiderat peruenire. Qui vult adscribi inter milites Christi, nunc se accingat viriliter ad conflictum, vt post peractam victoriam, iam emeritus beatæ quietis accipiat municipium. Nunc

2. Tim. 2.

se præparet congredi, vt meritò valeat post victo- E riam coronari. Non enim coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Nam delicatus est miles, qui ante vult vincere, quàm incipiat dimicare: qui vult sine pugna victoriam, aut sine victoria anhelat ad palmam. Non, fratres, non potest fieri, vt ad magna præmia perueniatur, nisi per magnos labores. Sicut enim per Apostolum dicitur:

Act. 14.
Matt. 11.

Per multas tribulationes oportet nos ingredi in regnum Dei. Vnde ipsa Veritas dicit: *A tempore Ioannis Baptistæ regnum Dei vim patitur, & violenti diripiunt illud.*

Caduca ergo sæculi huius, fratres mei, blandi- A menta despicite, ad cœlestis patriæ gaudia medullitus anhelate; carnis incentiua reprimite, mandata Dei, quæ ante percipitis, operibus adimplete: ab amore Dei nulla vos mundi prosperitas retrahat; nulla vos aduersitas frangat; non corpus vestrum luxuria polluat; non inuidiæ flamma consumat; non vos elatio inflet; non terrenarum rerum cupiditas grauet; non vos ab amore proximi iracundia diuidat; non vos prauorum vitiis dilectio inordinata coniungat; transacta mala dignæ pœnitentiæ fletibus tergite; imminentia verò cauta prouisione vitare; venturum terribilem iudicem ante mentis oculos ponite; districti examinis sententiam trepidi formidate; quatenus, quem nunc venturum metuentes, humanitatis eius crucem B baiulare satagitis, in maiestatis suæ gloria postmodum venientem securi & alacres videatis Iesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XVIII.

XXVIII. Ag.

II. De sancto Vitale Martyre.

AD pulchrum nimis spectaculum, & delectabile ad videndum, fratres charissimi, hodierna festiuitate conuenimus, & admirabilem C triumphalis pugnæ victoriam oculis fidei contemplati sumus. Vidimus enim antiquum draconem cum homine congredi: vidimus venenosam calliditatem melioris serpentis astutia superari; vidimus illum, qui vincere consueuerat, eneruiter cedere: vidimus eum, qui prostratus iacuerat, ereptis spoliis, de triumphato hoste victoriam reportare. Illic perspeximus rugientem leonem in Christi gregem immaniter fremere; hinc verò nouum Dauid raptam ouem de cruentis auidissimi prædonis dentibus liberare. Ille siquidem aridis faucibus inhians, humanum sanguinem sitiebat, & aperto suæ malitiæ gutture, ouem Christi deglutire iam cœperat; iste verò gladio spiritus, quod est verbum Dei, eius ora transfi- D gens, captam prædam violenter eripuit, & per foramen, quod in maxilla Leuiathan fecerat, ab ipso pæne mortis barathro ad vitæ pascua reuocauit.

Ephes. 6.

Vnde bene ad B. Iob voce Dominica dicitur:

Iob. 40.

Nũquid armilla perforabis maxillam Leuiathan?

Expositio: Nunquid armilla perforabis maxillam Leuiathan.

Per Leuiathã quippe, qui additamentum eorum dicitur, cautus ille deuorator humani generis designatur, qui dum se diuinitatem homini addere spopondit, immortalitatem sustulit: qui præuaricationis quoque culpam, quam primo homini propinauit, dum se sequentibus pessima persuasione multiplicat, pœnas eis sine cessatione concertat. Armilla igitur Dominus per electos suos maxillam Leuiathan perforat; quia ineffabili misericor- E diæ suæ potentia malitiæ antiqui hostis obuiat, vt aliquando eos etiam, quos iam cepit, amittat: & quasi ab ore illius cadunt, qui post perpetratas culpas ad innocentiam redeunt. Quis enim ore illius semel captus maxillam eius euaderet, si perforata non esset? An non B. Vrsicinum tunc momordit, cùm post nimia tormenta carnificis gladium formidauit?

De S. Vrsicino martyre.

An non illum in ore ad plenum reuoluit, quando idolis sacrificare consensit? Sed dum per exhortationem Vitalis gloriosissimi Martyris ad vitam rediit: Leuiathan iste eum aliquo modo quasi per maxillæ suæ fora-

men amisit. Sicut enim in sancta gestorum illius narratur historia, cùm post nimia tormenta decollandus venisset Vrsicinus ad palmam, expauit: & dum vellet euadere, exclamauit Vitalis, dicens: Noli, noli, Vrsicine medice, qui alios curare consueuisti, teipsum æternæ mortis iaculo vulnerare; & qui per passiones nimias venisti ad palmam, ne perdas coronam à Domino tibi paratam. O mirabilis Christi miles, qui dum adhuc terrenæ militiæ armis accingitur, diuino inflammante spiritu, repente ad spirituale certamen feruidus animatur. O nouus, & incomparabilis tyro, qui in ipso tyrocinij sui initio medias frementium hostium cateruas irrumpens, in ipsum tyrannum imperterritus irruit, & commilitonem suum de sub ipsis trucidantium gladiis liberauit. Doctus, & feruentissimus miles Christi in hostem impetum faciens, repulit, captiuum ad se socium traxit, & detrimentum suæ militiæ, sedito milite, reparauit.

S. Vitalis laudes.

Considerare libet, fratres charissimi, mentem B. Vitalis quantus ardor charitatis accenderat, qui, vt fraternæ saluti consuleret, sibimet ipsi periculum non timebat. Balteo siquidem militari præcinctus, claris militiæ titulis insignitus, in ordine equitum scriptus chlamyde bellica decoratus, de semetipso manebat omninò securus. Sed cùm videret interioris militiæ socium in tentationũ bello deprehensum, sub ingenti telorum grandine iam deficere, & amisso patientiæ clypeo, super nudum hostiles gladios imminere, protinus in medium prosilit, & semetipsum periculo mortis obiecit, imitatus Imperatorem suum, videlicet humani generis Redemptorem, qui, vt nos viueremus, mortem pertulit: &, vt nos de iugo diabolicæ potestatis eriperet, à membris diaboli se crucifigi permisit. Aderat quidem corpore in obsequio Consularis; mente verò iam transierat ad militiam Creatoris. Accipiebat ab illo præsentis vitæ stipendium; expectabat ab isto perpetuum futuræ beatitudinis municipatum. Suscipiebat ab illo donatiuum, quod temporaliter videbat, sperabat ab isto brauium, quod necdum percurso stadio, videre non poterat, dicens cum Apostolo: *Non contemplantibus nobis, quæ videntur. Sed quæ videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur æterna sunt.*

2. Cor. 4.

Exhibebat illi officij militaris obsequium; seruabat isti immobile perfectæ fidei fundamentũ, custodiens iam Euãgelium illud *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo.* O quàm efficax, & viua vox de eius ore tunc prodiit, quàm feruida charitatis flamma de vaporato eius pectore æstuauit! Noli, noli, inquit, Vrsicine medice, qui alios curare consueuisti, te ipsum æternæ mortis iaculo vulnerare. Nec in auditoris cor frigida descendere potuit, quæ per exhortationis verba ex ipso Spiritus sancti igne processit. Audiens enim hæc Vrsicinus, genu posito, spiculatorem, vt feriret, hortatur, agens pœnitentiam, quod expauisset Christi martyrium.

Luc. 20.

Vrsicinus ad Deum verbis B. Vitalis conuersus est.

Sed dum B. Vrsicini lapsus auditur, alicuius animus fortasse mouetur, cur omnipotens Deus eos, quos in perpetuum elegit, quos per abundantiorem gratiam etiam ad martyrij culmen assumit, in periculosi timoris voraginem cadere, impediente carnis infirmitate, permittit? Vnde, quia satisfieri citius credimus, breuiter respondemus. Sancti etenim viri qui per diuini muneris gratiam ad perfectionis culmen eleuantur, quamdiu in hac vita sunt, ne aliqua elatione superbiant, quibusdam tentationibus reprimuntur: vt nequaquam tantum proficere valeant, quantum volunt. Ne igitur extollantur per superbiæ vitium, fit in eis quædam mensura virtutum. Hinc est enim, quod Elias dum tot virtutibus in alta profecisset, quadam mensura suspensus est, dum Iezabelem, quamuis Reginam, tamen mulierculam fugit. Perdendo quippe hunc miræ virtutis virum, ignem de cœlo trahere, & secundo quinquagenarios viros cum suis sequacibus petitione subita concremare; verbo cœlos ad pluuias aperire; mortuos suscitantem; ventura quoque prophetiæ spiritu præuidentem. Sed mensus animo occurrit, quia postquam hæc omnia mirabiliter fecit, muliebri pauore perterritus, ante vnam mulierculam fugit. Considero virum timore perculsum, de manu Domini mortem petere, nec accipere: de manu mulieris mortem fugiendo vitare. Quærebat enim mortem, dum fugeret, dicens: *Sufficit mihi, Domine, tolle animam meam. Neque enim melior sum, quàm Patres mei.* Vnde ergo sic potens, vt tot illas virtutes faciat? Vnde tam charus Deo vt etiam mortuis vitam restituat, nisi quia profundo diuinæ dispensationis consilio, mensuræ occulti libraminis appenduntur, vt ipsi summæ religionis viri, & multum valeant per diuinam potentiam, & rursus quadam mensura moderati sint per infirmitatem suam. In illis namque virtutibus Elias quid de Domino acceperat, in istis verò infirmitatibus quid de se poterat, agnoscebat. Illa potentia virtus extitit, ista verò infirmitas custos virtutis fuit. In illis virtutibus ostendebat quid accepérat, in istis virtutibus hoc, quod acceperat, custodiebat. In miraculis Elias monstrabatur, in infirmitatibus seruabatur. Scriptum quippe est, quia dixit Iezabel: *Hæc faciant mihi dij, inquit, & hæc addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam, sicut animam vnius ex illis. Et audiuit Elias, & timuit, ac fugiens abiit quocumque eum ferebat voluntas.* O violentiam verbi, o formidinis eminentiam! Audito mulieris verbo, fugit Elias: & fugit, non vno, non duobus, non tribus diebus, sed potius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Ingressus enim sermo mulieris in cor eius quasi quidam gladius fuerat, & amisso rationis consilio, quid ageret nesciebat. Tanti itineris spatio metu exagitante iactatus, velut cum secundo talibus cursu impulsæ nauis arborem ex aduerso turbo corripuit, impetumque reflexit, ita prophetæ animum virtutis velo nauigantem, mulieris perculit sermo, totamque eius nauim per omnes formidinis fluctus, turbato rectore, iactauit. Quid ergo tu Elia? Tu enim es, qui verbo clauseras cœlum, & fraudaueras imbres, qui mandaueras aëri, & diuinos ignes eduxeras, qui falsos salubriter interfici iusseras sacerdotes, qui constanter in faciem exprobaueras Regem, quod ipse & domus sua populum euertit Israel, qui dixeras: *Viuit Dominus, si erit pluuia, aut ros, nisi iuxta verbo oris mei, qui domum viduæ spicarum aream, & torcular feceras olei, qui in omnibus imperaueras elementis, sermonem nunc expaues meretricis?*

4. Reg. 1.

De Elia Propheta.

3. Reg. 19.

Ibidem.

Quid ergo mirum, fratres mei, si post nimia tormenta B. Vrsicinus gladium Consularis expauit, quãdoquidem ipse eximius Prophetarum Elias, vix alicui impar Sanctorum non viri, sed fœminæ: non viso gladio, sed audito minarum verbo, tot dierum curriculo, velut ceruus percussus sagitta formidinis, fugit? Quanti autem meriti Elias fuerit, hinc cito colligitur, si Euangelica auctoritas de eo ad testimonium deducatur. Ad Zachariam namque de Ioannis promissione Angelus dicit: *Ipse præcedet ante illum in spiritu, & virtute Eliæ.* De eodem quoque Ioanne Dominus testatur,

3. Reg. 19.

Ibid.

Luc. 1.

Cur sancti à Deo cadere, & tentari permittantur.

Matt. 11. dicens: *Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta.* Si ergo inter homines maior Ioanne nemo ſurrexit; quis maior Elia, qui vnam virtutem, & vnum cum Ioanne ſpiritum habuit? A

Sed dum timentem Vrſicinum timido Elia defendere nitimur, etiam infirmitas ſummi Paſtoris Eccleſiæ ad memoriam reuocatur. Vna enim mu-
Matth. 18. lieris voce perculſus, dum mori timuit, vitam negauit. Et tunc Petrus in terra de Domino proferre teſtimonium non præſumpſit, cùm latro eum in
Luc. 23. cruce confiteri non timuit. Qua in re conſiderandum nobis eſt, cur omnipotens Deus eum, quem cunctæ Eccleſiæ præficere diſpoſuit, ancillæ vocem pertimeſcere, & ſe negare permiſit. Quod nimirum magnæ actum pietatis diſpenſatione cognoſcimus; vt is, qui futurus erat Paſtor Eccleſiæ, B in ſua culpa diſceret, qualiter aliis miſereri debuiſſet. Prius itaque eum oſtendit ſibi, & tunc præpoſuit cæteris; vt ex ſua infirmitate cognoſceret, qualiter aliena infirma toleraret. Ad hoc etiã Scriptura ſacra virorum talium, id eſt, Eliæ, & Petri lapſus indicat, vt ruina maiorum ſit cautela minorum. Ad hoc verò ſanctorum & pœnitentia inſinuatur, & venia; vt ſpes ſit pereuntium recuperatio perditorum. De ſtatu ergo ſuo, Petro cadente, nemo ſuperbiat, de lapſu etiam ſuo, Petro ſurgente nemo deſperet.

E contra, quam mirabiliter Scriptura diuina ſuperbos premit, quæ humiles erigit. Vnam namque rem geſtam retulit, & diuerſo modo ſuperbos C quidem ad humilitatis formidinem; humiles verò ad ſpei fiduciam reuocauit. Inæſtimabile nempe eſt hoc nouum medicamenti genus, quod vno eodemque ordine poſitum, & premendo exſiccat tumida, & ſubleuando infundit arentia. De maiorum namque nos lapſu terruit, ſed de reparatione roborauit. Sic quippe ſemper, ſic nos diuinæ diſpenſationis miſericordia & ſuperbientes reprimit, & ne ad deſperationem corruamus, fulſit. Conſiderare libet intra muuitum gratiæ ſinum quanto Deus miſericordiæ fauore nos continet. Ecce qui ſe de virtutibus extollit, per vitium ad humilitatem redit. Qui gratia acceptæ virtutis extollitur, non gladio, ſed, vt ita dixerim, medicamento vulneratur. Quid enim virtus, niſi medicamentũ? Et quid vitiũ niſi vulnus? Quia ergo nos de medica- D mento vulnus facimus, facit Deus de vulnere me-
Deus facit de vulnere medicamentum.. dicamentum; vt qui virtute percutimur, vitio curemur. Nos namque virtutum dona retorquemus in vſum vitiorum; ille vitiorum mala aſſumit in arte virtutum; vt qui humilitatem curantis fugimus, ſalutem concedenti inſeparabiliter hæreamus.

Sed inter hæc ſciendum eſt, quod pleriqne hominum quo in malos corruunt, arctius ligantur, cumque eos antiquus hoſtis ex vno vitio percutit, vt concidant, ex alio quoque ligat, ne ſurgant. Conſideret ergo homo, cum quo aduerſario bellum gerat; & ſi iam ſe in aliquo deliquiſſe perpendit, ſaltem poſt culpam pertimeſcat. Vt ſtudiosè E vitentur vulnera, quibus frequenter interficitur, quod valde rarum eſt, vt hoſtis noſter electorum ægritudini etiam vulneribus medeatur. Erudiendos enim electos ſuos Dominus, ſæpè tentatori ſubiicit. Sicut poſt paradiſi clauſtra, poſt tertii cæli ſe-
2. Cor. 12. creta, ne reuelationum magnitudine, Paulus Apoſtolus extolli potuiſſet, ei ſatanæ Angelus datus eſt. Ecce qui paradiſi prius ſecreta conſiderat, ad ſemetipſum rediens, contra carnis bellum laborat, legem aliam in membris ſuſtinet, cuius rebellione fatigati ſpiritus legem docet. Poſt donationem er-

A go muneris Deus hominem probat: quia & collato munere ſubleuat, & abſtracto paululum, ipſum ſibi hominem demonſtrat. Quod eo vſque procul dubio patimur, quo detersa funditus labe peccati, ad promiſſæ incorruptionis ſubſtantiam reformemur. Sed ipſa hac tentatione diſponitur, vt qui elati perire poterant, humiliati à perditione ſeruentur.

Secreto ergo diſpenſationis ordine, vnde ſæuire permittitur iniquitas diaboli, inde piè perficitur benignitas Dei. Qua aduerſarius noſter inde obtẽperat nutibus ſupernæ gratiæ, vnde exercet iram nequiſſimæ voluntatis ſuæ. Nam dum B. Vrſicinus tot pro amore Chriſti tormenta perferret, & inter lacerantes manus carnificum immo- B bilis permaneret; ſurripere ſibi de fortitudinis ſuæ conſtantia elatio forſitan potuiſſet, quæ illum multo profundius mergeret, niſi eum leuior tentationis aura pulſaſſet. Poſtquam enim Dominus mentes noſtras ad perfectionem roborat, mox viſitando tentationum aculeis probat. Qui & accedendo, corda noſtra ad virtutes prouehit, & recedendo, concuti tentatione permittit. Nam ſi poſt virtutum munera nulla nos tentationis aura concuteret, hoc iam ſe habere animus ex ſemetipſo iactaret. Vt ergo & firmitatis dona vtiliter habeat, & infirmitatem ſuam humiliter recognoſcat, per acceſſum gratiæ ad alta ſuſtollitur, & per receſſum quid ſit ex ſemetipſo ſalubriter experitur. Quod C bene nobis etiam ex hiſtoria ſacræ lectionis innuitur, qua Salomon & diuinitùs accepiſſe ſapientiam dicitur, & tamen poſt acceptam eamdem ſapientiam, meretricum ſtatim pulſatus quæſtione memoratur. Mox enim, vt gratiam tantæ reuelationis accepit, certamen turpium mulierum pertulit. 3. Reg. 3.
Quia nimirum ſæpè, cùm mentem noſtram conceſſis virtutibus reſpectio intimæ claritatis illuminat, hanc etiam lubricæ cogitationes turbant: vt quem ſubleuata impenſo munere perfectionis exaltat, etiam tentatione pulſata, quid ſit, inueniat.

Videbat autem beatus Martyr Vrſicinus omnem circa ſe crudeliter fremere, ad expugnandum Chriſti nomen irrationabiliter inſanire, cunctos per abrupta erroris in præcipitium tendere, omnes D veritatis viam, amiſſis cordis oculis ignorare: & idcirco tanta cogitatione potuiſſet forſità arbitrari, neminẽ ſupereſſe, qui ſuis meritis valeret æquari. Quapropter diuina illum pietas cadere ad momentum voluit: & mox de terrena militia hominem, qui eum erigeret, diuinitus excitauit, vt dum de ſæculari etiam ordine multo ſe fortiorem, & robuſtiorem cerneret, ad cognoſcendam infirmitatem ſuam ceruicem cordis humiliter inclinaret. Hinc eſt, quod Elias, de quo ſuperiùs dictum eſt, dum Iezabel territus fugeret, & ſe ſolum Deo ex omnibus ſuperſtitem æſtimaret, dicens: *Domine, Prophetas tuos occiderunt, altaria tua demolierunt, &* 3. Reg. 19.
ego relictus ſum ſolus, & quærunt animam meam; vt E elationem mentis eius reprimeret Dominus, reſpondit, dicens: *Reliqui mihi ſeptem millia virorum, qui non curuauerunt genua ſua ante Baal.* Certum quippe eſt, quod cordis oculos extinguit, qui cum rectè agit, conſiderare pro minorum merita negligit. At contra, magno humilitatis radio ſemetipſum illuminat, qui aliorum bona ſubtiliter penſat: quia dum ea, quæ ipſe fecerit, facta foris & ab aliis conſpicit, eum, qui de ſingularitate intus erumpere nititur, ſuperbiæ tumorem premit. Reliqui, inquit, mihi ſeptem millia virorum, qui non curuauerunt genua ſua ante Baal. Vt dum non ſolum

se remansisse cognosceret, elationis gloriam, quæ ei de singularitate surgebat, inclinaret. Propheta nempe erat, & sæpe mysteria superna cognouerat; quid ergo difficile fuit agnoscere in mundo fideles Deo famulos, & alios remansisse? Sed hinc solerter intuendum est, oculum cordis elatio quam hoquiter claudat; quia qui humilis, & occulta Dei nouerat, elatus & aperta nesciebat. Vt ergo B. Vrsicinus barathrum elationis euaderet, dignum fuit, vt cadendo disceret, quia non sua, sed aliena virtute stetisset. Permisit diuina clementia excelsam paradisi cedrum leuiter concuti, ne irruente validiori turbine radicitus potuisset euelli. Permisit militem suum vel ad momentum hostilibus gladiis cedere, vt pœnitens fugæ, feruentius potuisset animosum pectus ad rediuiua rursus certamina reparare; quatenus de fugiente protinus insequentem, de victo faceret versa vice victorem. Amando Vrsicinus carnem suam, Christum deserere voluit; sed rursus timendo Christum, ipsam carnem vltro feriendam carnificibus tradidit. Ex quo peccauit, ex eo emendare protinus studuit. Vnde admisit culpam, inde sustinuit pœnitentiam. Consolatus enim Vrsicinus, genu terræ posito, spiculatorem, vt feriret, hortatur, agens pœnitentiam, quod expauisset Christi martyrium.

Discite, fratres, discite perfectam pœnitentiam agere: discite reatus vestri maculas plenæ compunctionis fletibus emundare, videlicet, vt consummata mala perfecta diluant lamenta; ne plus instringamini in debito perpetrati operis, & minus soluatis in fletibus satisfactionis. Scriptum quippe est: *Potum dedit nobis in lacrymis in mensura.* Vt nimirum vniuscuiusque mens tantum pœnitendo compunctionis suæ bibat lacrymas, quantum se meminit à Deo aruisse per culpas. Timendo quippe B. Vrsicinus mortem, vitæ iam deserebat auctorem; sed cum verba salutiferæ exhortationis accepit, protinus erigens se contra se, ipsam carnem morti vltroneus tradidit, cuius viuendi amore peccauit. Non denique restitit, non in verba se præsumptoriæ defensionis erexit, non pœnitentiam distulit, sed mox salutifero corripientis imperio humiliter obediuit. Sunt namque nonnulli, qui cum de ore proximorum verba correptionis audiunt, mox in iram prorumpunt, vitio tumidæ elationis inflantur, & capitalis inimicitiæ facibus inardescunt. Hi nimirum de medicamento salutis materiam sibi faciunt ægritudinis, & curandi cauterium, vulnerandi faciunt instrumentum. Qui multo deterius per defensionis audaciam Deum ad iracundiam prouocant, quam tunc cum communi carnis infirmitate peccabant. Plus enim delinquit quis defendendo peccatum, quam faciendo peccatum. Peccare quippe humanum est, peccatum vero defendere diabolicum est. Vnde & Psalmista diuinum adiutorium humiliter implorat, dicens; Non absorbeat me profundum, neque vrgeat super me puteus os suum. Profundo quippe absorbentur, qui in grauis peccati præcipitium labuntur. Sed tunc super eum puteus, ne exire valeat, os suum claudit, cum se peccator in defensionis audaciã pergendo profundius mergit. Vnde & primus homo tunc quasi in profundum corruit, cum vetitum pomum per inobedientiam comedit. Tunc super eum os suum puteus clausit, cum culpam suam defendere audacter præsumpsit. Ait enim: Mulier, quam dedisti mihi sociam, ipsa mihi dedit de ligno, & comedi. Qui quidem per timorem semetipsum absconsurus fugerat, sed tamen requisitus innotuit, quantum etiam timens tumescebat. Cum etenim ex peccato præsens pœna metuitur, & amissa Dei facies non amatur, timor ex tumore est, non ex humilitate. Superbit quippe, qui peccatum si liceat non puniri; non deserit, sed potius defendere tumida elatione præsumit.

Psal. 79. — *Plus delinquit quis defendendo, quam faciendo peccatum.* — *Psal. 68. Expositio: Non absorbeat me profundum.* — *Gen. 3.*

Studeamus itaque nunc, dilectissimi, beatorum Martyrum virtutes imitari, vt ab Imperatore Martyrum cum eisdem mereamur postmodum coronari. Eorum vestigia teneamus in via, quorum societatem habere desideramus in patria. Profecto illic erimus quod sunt, si hîc fuerimus quod hîc fuerunt. Nam si compatimur, & conregnabimus; si commorimur, & conuiuemus. Non ergo diuidamur in itinere, si iungi volumus in peruentione. Doceat nos B. Vitalis habere zelum rectitudinis; doceat nos B. Vrsicinus formam tenere humilitatis; doceat vterque geminæ seruare vinculũ charitatis. Ille quippe geminæ charitatis ardore succensus, vt pereuntem proximum liberaret, & mundam Deo eius imaginem redderet, semetipsum omnino despexit, & crudelissimi persecutoris sententiam non expauit. Iste vero corripienti se proximo humiliter paruit; & ad conspectum Creatoris sui quamocyus pergere per gladium properauit.

Sed quoniam hunc sermonem de triumpho sancti Vitalis scribere proposuimus, plura tamen occurrente materia, de Vrsicino locuti sumus, nemo existimet quia de propositæ intentionis tramite deuiauimus. Cum enim S. Vrsicini triumphus attollitur, beatissimi quoque Vitalis præconium non tacetur. Salus quippe ægri, laus est medici; & perfectio discipuli, gloria est præceptoris. Magnus siquidem ille, qui pro vita mori didicit; sed longè superior qui momentaneam vitam pro æterna despicere docuit. Fortis ille, qui amarum salutis poculum bibere potuit, sed multo fortior iste, qui eum de ipsis perpetuæ mortis faucibus potenter eduxit. Cum ergo triumphalis Vrsicini virtus attollitur, gloriosus quoque B. Vitalis honor augetur. Immo quidquid magnum dicitur de vtroque, totum ad gloriam Creatoris pertinet vtriusque. *Neque enim qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat Deus.*

Inter hæc vos, fratres charissimi, ad vosmetipsos redite, actus vestros sollicita examinatione discutite; & qui laudes Martyrum libenter auditis, ipsi quoque laudabilem vitam habere curate. Non est enim speciosa laus in ore peccatoris. Illi nempe Sanctos dignè laudibus efferunt, qui laudabiliter viuunt: & hi fortiũ virtutes vtiliter audiunt, quos audita præconia ad amorem imitationis accendunt. Quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinã scripta sunt. Quisquis ergo gaudes fortiter egisse martyres Christi, arripe & ipse arma inter milites Christi. Desunt exterius hostes, verte manus in te, & multos seditiosos inuenies ciues. Doma superbiam, iugula iracundiam, extingue libidinem, reprime auaritiam, occide inuidiam, & vt breuiter cum Apostolo cuncta complectar, *crucifige carnem tuam cum vitiis, & concupiscentiis*, hoc est fortiter agere, hoc est viriliter dimicare. Nam quid iuuat, si circa vallum te non obsideant acies persequentium, & intra vrbis mœnia grassetur barbaries vitiorum? Immo quid prodest, si membra diaboli tecum exterius non confligant, & ipse diabolus intrinsecus te quieto iure possideat? Nam quicumque eius voluntati subiecti sunt, quasi quieto ab illo iure possidentur, & superbus eorum Rex quadam securitate perfruitur, dum eorũ cordibus inconcussa potestate dominatur; sed cum vniuscu-

2. Tim. 2. — *1. Cor. 3.* — *Eccl. 15.* — *Rom. 15.* — *Spiritale hominis certamen.* — *Galat. 5.*

iusque spiritus ad conditoris desiderium recalescit, cùm torporem negligentiæ deserit, & rigus insensibilitatis pristinæ igne sancti amoris succendit, cùm libertatis ingenitæ meminit, & teneri ab hoste seruus erubescit, quia idem hostis se considerat despui, quia vias Dei videt apprehendi, dolet contra se captum reniti; mox zelo accenditur, mox ad certamen mouetur, mox contra rebellantem mentem se excitat, atque in omni arte lacerationis instigat: vt tentationum iacula intorquendo confodiat cor, quod dudum quieto iure possidebat. Quasi dormiebat quippe, dum sopitus in Eccl. 2. prauo corde quiesceret: sed excitatur in prouocatione certaminis, cùm ius admisetit peruersæ dominationis. Scriptum quippe est: *Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia, & timore, & prapara animam tuam ad tentationem.* Quisquis enim accingi in diuino seruitio properat, quid aliud quàm se contra antiqui aduersarij certamen parat? vt liber in certamine ictus suscipiat, qui quietus sub tyrannide in captiuitate seruiebat. In hoc certamine, dilectissimi fratres, noster animus se semper exerceat, ad huius pugnæ victoriam mens nostra 2. Tim 2. totis visceribus inardescat. *Non enim coronabitur, nisi qui legitimè certauerit*: quatenus qui nunc imitando beatos Martyres, legitimè decertare contendimus, percepta corona victoriæ, in æternum cum ipso Rege Martyrum ineffabiliter exultemus. * regnat. Qui trinus, & vnus Deus viuit, & * gloriatur per infinita sæcula sæculorum, Amen.

Maius.

III. *Sermo de Inuentione sanctæ Crucis.*
XI. *Sermo de S. Anthimo Martyre.*
XIV. *Sermo de S. Bonifacio Martyre.*
XV. *Sermo de Spiritu sancto; & eius gratia.*

III. Maij.

SERMO XVIII.

De Inuentione S. Crucis.

HODIE, fratres charissimi, quia Crucis Inuentionem colimus, quasi repertο communi totius mundi thesauro communiter in Christo gaudere Luc. 5. debemus: & sicut ille, inuenta perdita oue, vel drachma, conuocatis amicis & vicinis, congratulatus est: ita & nos, inuento eo, non quod ipse perdiderat, sed quo nos perditos acquisierat, iustum est gloriari, præsertim cum Aposto-Galat. 6. lus dicat: *Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi*, tantoque propensius spiritualem lætitiam alacri debemus mente concipere, quanto non ignoramus, & ipsum humanæ salutis inimicū amarius suspirare. Gaudebat namque diabolus ad euadendum ignominiosæ suæ confusionis opprobrium, quod triumphale vexillum, sub quo perdiderat, sub quo prostratus, & captiuatus fuerat, carens maneret occultum, & minæ suæ dedecus, quod succumbendo pertulerat, suppresso signo victoriæ, compensabat. At vbi reper-Signū Crucis quid animi dicet. tum est, vbi cum tanta gloria Christianæ deuotionis & pietati pependit esse conspicuū, erubescit se vbique iam videre prostratum, quia vbique titulum diuinæ victoriæ cernit erectum. Vbicumque A enim signum Crucis erigitur, illic procul dubio & Christi victoria, & diaboli captiuitas denotatur. Porrò autem veternosus hostis per lignum primum hominem vicerat, omnemque illius progeniem per quinque millia ferè annorum, tamquam seruum sub iugo suæ tyrānidis opprimebat. Venit Psal. 18. autem Filius, tamquam gigas ad currendam viam, vt debellaret aereas potestates, & lignum ligno opposuit, dum per crucis amaritudinem exponit venenatam pomi illius vetiti voluptatem. Primus scilicet homo cum manum ad arborem, diabolo suadente, porrexit, tamquam ligneæ tabulæ chirographum deditiriæ seruitutis inscripsit. Secundus homo cùm in Cruce manus extendit, cautio-B nem illam letiferæ * pactionis oblitterandæ dele- * Passionis. uit. Per lignum ergo serui facti, per lignum sumus libertati pristinæ restituti. Per lignum de paradiso fueramus eiecti, per lignum sumus in patriam reuocati. Et qui per lignum inimici deputati fuimus, per sacramentum Crucis in amicitiam Dei, & in Angelorum concordiam reconciliati sumus, testante Apostolo, qui de Christo ad Ephesios loquens ait: *Ipse est*, inquit, *pax nostra, qui fecit vtraque vnum, & medium parietem materia dissoluens, inimicitias in carne sua, legem mandatorum decretis euacuans, vt duos condat in semetipso in vnum nouum hominem, faciens pacem, vt reconciliet ambos in vno corpore Deo per Crucem, interficiens inimicitias in semetipso.*

Hoc denique salutis humanæ vexillum non so-C lùm lex per quasdā typicas intelligentias, & ænigmata præfigurat, sed & omnium Prophetarum oracula, & cuncta veteris instrumenti venerantur auctoritas. Quæ est enim sacri eloquij pagina, quæ Crucis mysterium non redoleat, & ad hoc, quasi ad totius humanæ salutis caput, atque principium non intendat? Ex quibus nimirum non otiosum credimus, si aliqua hic testimonia, quæ Crucis mysterium innuunt, proferamus, vt per ea, quę hic breui sermone perstringimus, ad illa etiam, quæ tacentur, facilioris intelligentiæ aditum præbeamus. Primus igitur Abraham accedat in medium, qui dum immolare Deo filium voluit, cuncta pœne Sanctæ Crucis typi, ac testimonia. D per ordinem passionis Dominicæ sacramenta figurauit. Sicut enim Abraham, qui pater excelsus dicitur, vnicum, & dilectum filium offerre Deo non dubitauit; ita & summus Pater vnigenitum, dilectumque Filium pro nobis omnibus tradidit. Gen. 22. Et sicut Isaac ipse sibi ligna portauit, quibus erat imponendus; ita quoque Christus Crucis suæ gestauit in humeris lignum, in quo erat pro nostra salute passurus. Duo autem serui illi procul dimissi Iudæos significant, qui cum semitiler viuerent, & carnaliter saperent, non intellexerunt altissimam * humilitatem Christi, atque ideo non * paupertatem. ascenderant in montem, locum videlicet sacrifi-cij. Cur autem duo serui, nisi quia, peccante Salo-3. Reg. 12. E mone, ex vna Israelitica plebe duo facti sunt populi? quibus vtrique sæpe per Prophetam dicitur: *Aduersatrix Israel, & præuaricatrix Iuda.* Asinus Hier. 3. autem ille, quo tunc vtebatur Abraham, insensata erat stultitia Iudæorum. Illa planè bruta stultitia omnia sacramenta portabat, quæ tamen quid ferret, velut irrationale animal ignorabat. Iam verò quid est quod dictum est eis: *Expectate hic cum* Gen. 22. *asino, postquam autem adorauerimus, reuertemur ad vos?* Audi Apostolum: *Cæcitas*, inquit, *ex parte Is-* Rom. 11. *rael facta est, vt plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israel saluus fieret.* Quid est enim quod dicitur, *Cæcitas ex parte Israel facta est?* Hoc est videlicet, *expectate hic cum asino.* Vt plenitudo gentium in-

trarer: hoc est, postquam adorauerimus; vbi vi- A
delicet sacrificium Dominicæ Crucis impletum,
per omnes gentes fuerit prædicatum. Quod au-
tem sequitur: *Et sic omnis Israël saluus fiet*: hoc
est, reuertemur ad vos.

Quid est autem, quod aries inter vepres hæ-
rens cornibus inuenitur, qui pro Isaac immo-
latus offertur? Crux nempe cornua habet, duo si-
quidem ligna inuicem componuntur, & sic Crucis
speciem reddunt. Hinc est enim, quod de Christo
Abac. 3. scriptum est: *Cornua sunt in manibus eius.* Hærens
ergo cornibus aries, Christus est crucifixus inter
aculeatas, & vulnificas Iudæorum iniquitates; si-
Hier. cut ipse per Hieremiam conqueritur, dicens, *Spi-* B
Gen. 22. *nis peccatorum suorum circundedit me populus hic.*
Peracto sacrificio, dicitur Abrahæ: *In semine tuo*
Psal. 21. *benedicentur omnes gentes*; & postquam Dominus
dicit: *Foderunt manus meas, & pedes meos*; paulo post
in eodem Psalmo subjicit: *Reminiscentur, & con-*
uertentur ad Dominum vniuersi fines terræ, & adora-
bunt in conspectu eius omnes patriæ gentium; quoniam
Domini est Regnum, & ipse dominabitur gentium.
Oblato itaque Abraham filio, & pro eo ariete im-
molato, appellauit nomen loci illius, Dominus vi-
det; quia Redemptor noster, postquam in ara Cru-
cis oblatus mortis nostræ debitum soluit, vidēdum
se deinceps fidelium suorum obtutibus præbuit; vt
nimirum redempti omnes illum iam per fidem vi-
deant, qui eatenus fidei oculos non habebant. C

Verum nos dum sacrificantem Abraham ali-
quanto longiore sermone prosequimur, ab aliis,
quę dicenda sunt, diutius præpedimur. Hoc nempe
Crucis mysterium, & Iacob figuraliter expressit,
cum de Christo inter reliqua verba benedictionis
Gen. 49. intulit, dicens: *Lauabit in vino stolam suam, & in*
sanguine vuæ pallium suum. Stola Christi, & pallium
multitudo est gentium, quas tunc Dominus in-
duit, quando sibi eas per gratiam redemptionis
adiunxit, sicut per Prophetam pollicetur, dicens:
Esa. 49. *Viuo ego, dicit Dominus, nisi hos omnes induam sicut*
vestimentum. Stolam ergo suam Dominus in vino,
& pallium in sanguine vuæ lauit, quando sicut bo-
trus in Crucis ligno pependit. Tunc enim ex
latere eius sanguis, & aqua profluxit. Sed aqua nos D
abluit, sanguine redemit: nimirum vt exhiberet
sibi sponsam non habentem maculam, neque ru-
gam. Crucis mysterium idem Iacob tunc etiam pa-
tenter exhibuit, quando iuniorem Ephraim Ma-
Ephes. 5. nasse primogenito præferens in modum Crucis
super eos brachia permutauit. Per Crucem nam-
que factum est, vt populus gentium, tamquam pri-
Gen. 48. mogeniti iure prærepto, populum præcederet Iu-
dæorum. Illud quoque, quod in Exodo legitur,
ad Dominicæ Crucis refertur proculdubio sacra-
mentum. Dixit enim Dominus ad Moysen: *Pro-*
Exod. 3. *iice virgam, quam in manu gestas, in terram; & proie-*
cit, & factus est serpens. Expauit illico Moyses, & fu-
git. Et ait illi Dominus: Apprehende caudam eius; &
apprehendit, factaque est iterum virga. Cuncti liquido E
nouimus quia serpens suasit homini mortem. Ergo
mors à serpente. Quis autem virga, nisi Christus,
Gen. 3. de quo Propheta dicit: *Quia egredietur virga de*
Esai. 11. *radice Iesse?* Virga itaque in serpentem, Christus
in mortem. Moyses autem expauit, & fugit: quia
suspenso in Cruce, vel moriente Domino, omnis
ille Apostolorum numerus tremefactus expauit,
& à certæ spei, ac firmæ fidei soliditate recessit.
Quia vero cauda extrema pars corporis est, quid
nisi finem Dominicæ significat passionis? Moyses
igitur caudā apprehēdit, & nihil in virga vltra ser-
pentis formā apparuit; quia cōpleto Dominicæ pas-

A sionis, Crucisque mysterio, & fidelis quisque tunc
ad fidem rediit, & Christus, consumpta morte,
idipsum in se, quod fuerat, per resurrectionis
gloriam reparauit.

Iam vero quid est quod Israelitica plebs posti- Exod. 12.
bus domorum de sanguine agni iubetur impone-
re, nisi vt nos præfiguret Crucem Christi, qui ve-
rus est agnus, in fronte portare? Ad vesperam si-
quidem immolabatur agnus, & in vespera mundi
passus est Christus. Liniuntur vtique postes, ne
vastator Angelus audeat inferre perniciem; & nos
Crucis vexillum in corde gestamus, & fronte, ne
repentinus hostis irruens valeat auferre salutem.
Vnde & securi canimus: *Signatum est super nos lu-* Psal. 4.
B *men vultus tui, Domine.* Quod tamen securius, di- Exod. 15.
gniusque cantamus, si rubro iam mari transmisso
& hoste demerso, tympanum cum Maria Moysi
sorore deferimus. Quid est autem tympanum por-
tare? Audi Dominum dicentem; *Qui vult venire* Luc. 8.
post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam Galat. 5.
quotidie, & sequatur me. Qui enim carnem suam
cum vitiis, & concupiscentiis crucifigit, qui mem-
bra sua, quæ sunt super terram, abstinendo morti-
ficat, ille verè cum Maria tympanum portat, quia
semetipsum à noxiis terrenæ voluptatis humori-
bus aridum seruat. Iuxta rationis igitur conse-
quentiam, & hic tympanum Crucis mysterium
non obscurè designat.

C Præterea & illud non inconuenienter occurrit, Exod. 15.
quod videlicet Israeliticus populus in Marath ad-
uersus Moysen murmurat, vociferans scilicet, non
se posse reperire quod bibat. Tunc ostendit Moysi
Dominus lignum, quod cum ille misisset in ama-
rissimas aquas, in dulcedinem protinus sunt con-
uersæ. Quid enim amaræ illæ aquæ, nisi quia occi-
dentis litteræ, & duræ, atque insipidæ legis speciem
tenent? Scriptum est enim: *Constituit populo suo* Ibidem.
Dominus legem, & iudicia, & tentauit eum. Et alibi:
Ego dedi eis præcepta non bona, & iudicia, in quibus Ezech. 13.
non viuent. Cui tamen legi si confessio Crucis, &
Dominicæ passionis mysterium copulatur, proti-
nus quod amarum fuerat, in spiritalis intelli-
gentiæ dulcedinem vertitur. Notandum autem
D iuxta veritatem historiæ, quod aqua in dulcedi-
nem versa, subinde populus venit in Helim, vbi
erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta
palmæ. Quid enim duodecim fontes, nisi duode-
cim sunt Apostoli, quos Dominus ad hoc consti-
tuit, vt arida & squalentia humani generis pectora Luc. 12.
suæ prædicationis inundationibus irrigarent? Quid
vero septuaginta palmarum arbores; nisi totidem
sunt Discipuli, quos ante faciem suam iccirco mi-
sit, vt per eos victoriæ suæ palmas mundus agnos-
ceret? Et certe satis congrue videtur consequen-
tium rerum ordo dispositus, vt primo populus du-
ceretur ad literam legis, à qua nimirū, dum ama-
ra fuit, transire non potuit. At postquam est per
lignum vitæ dulcis effecta, & intelligi spiritualiter
E cœpit, illico Dei populus de veteri testamento ad
Apostolicos fontes & palmarum arbores, id est ad
Euangelii gratiam transiit. Et bene post acce-
ptum decalogum septuplus prædicatorum nume-
rus constituitur, quia per septiformem sancti Spi-
ritus gratiam omne mandatum diuinæ legis im-
pletur. Nec immeritò plane prædicatores Crucis
palmarum videntur nomine figurari, dum & ipsa
Crux iure dicenda sit palma, quia in ea scilicet fa-
cta est de prostrato mundi hoste victoria: sicut de
ipsa Cruce Sponsus ad Sponsam. *Dixi*, inquit, *as-* Cant. 7.
cendam in palmam, apprehendam fructus eius; &
erunt vbera tua sicut botri vineæ, & odores tui sicut

malorum, guttur tuum sicut vinum optimum. Fructus nempe Crucis omnes electi sunt.

Ascendit igitur Dominus in palmam, & apprehendit fructus eius; quia mox vt in Cruce pro nostra salute pependit, omnes electos ad semetipsum per amoris desiderium traxit. [Cant. 1. Expo. 17.] Et tunc sancta Ecclesia per duorum testamentorum vbera spiritalis cœpit lætitiæ vina diffundere; atque odorem cælestis concupiscentiæ humanarum mentium naribus inspirare, vt incitata ad obsequendum mens nostra sibi gratulans: dicat *Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.* Quod profectò & petra illa Oreb in Raphidim satis expresse denunciat, quam virga Moyses, Domino iubente, percussit, & aquas elicuit. Hanc sane petram Christi tenuisse figuram & Apostolus testatur, cum dicit: [1. Cor. 10.] *Bibebant autem de spiritali consequente eos petra: petra autem erat Christus.* Huic itaque petræ lignum Crucis accessit, & mox tamquam aquæ profluentis inundantiam larga sancti Spiritus dona profudit. Ad quas nimirum hauriendas aquas omnes sitientes inuitat ipse, cum dicit: [Ioan. 7.] *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat: & de ventre eius fluent aquæ viuæ.* [Ibidem.] Hoc autem, inquit Euangelista, dicebat de Spiritu quem accepturi erant credentes in eum.

[Tabulæ legis Crucis typus.] Sed quid in reliquis diutius immoratur, dum constet esse perspicuum; quod & ipsæ tabulæ, quæ Dei digito scriptæ sunt, Crucis Dominicæ prætulere sacramentum? Decem namque præcepta in eis scripta sunt, & denarius numerus per X. litteram, quæ Crucis exprimit speciem, designatur. In hac sane littera, quæ denarium in se continet numerum, sic vnus apex à summo in imum per obliquum ducitur; vt alter quoque non dispar per transuersam lineam, productis vtrimque brachiis, compingatur. Et sic apicis vtriusque facta complexio non solum exteriorem Crucis prætendit imaginem, sed & mysticam eius quamdam videtur indicare virtutem. Dicit enim Dominus: [Matth. 5.] *Non veni soluere legem, sed adimplere.* Per Crucis itaque sacramentum præcepta veteris instrumenti Euangelicæ gratiæ copulauit: & vt ita loquar, duo testamenta velut vnius doctrinæ corpus effecit. Et quidem [Exod. 32.] primo datæ sunt tabulæ, sed protinus sunt, populo præuaricante, effractæ: secundo vero dantur tabulæ, sed perpetuo permansuræ. Plane priores tabulæ priscæ legis tenuere figuram, quæ à sui cultus obsequio erat postmodum * desitura. [* defectura.] Postmodum vero dantur tabulæ, sed non franguntur; quia noui testamenti gratia, quæ per Crucis est solidata mysterium, nullum nouit habere defectum.

Porro autem nec arca illa veteris testamenti beatæ Crucis credenda est caruisse thesauris. Crucis namque incomparabiles diuitias occultabat, quia & Cruci iam per cuncta figurarum suarum, atque ænigmatum mysteria militabat. Eius quippe ex tunc iam erat ministra, imago scilicet veritatis, & initium plenitudinis. [Arca signat S. Ecclesiam] Arca scilicet, sancta erat Ecclesia. Tria vero continebantur in arca, duæ videlicet lapideæ tabulæ, quæ profecto duorum testamentorum innuunt perpetuam firmitatem, quas etiam Crucis in se mysterium continere supra docuimus. Vrna quoque aurea habens manna. Hæc profecto puram, atque sinceram carnem Redemptoris exprimit, quæ proculdubio dulcedinem perpetuæ diuinitatis includit. Quæ dulcedo tunc in palato nostrarum mentium sapuit, ex quo miles pendentis in Cruce Domini latus aperuit; cum botrus videlicet expressus est, qui dum calcaretur, torcular calcauit solus. [Ioan. 19.] Tertio in Arca fuit virga Aaron, [Num. 17.] quæ post ariditatem floruit. Quæ nimirum quid aliud significat, nisi summi, verique Pontificis nostri illud salutare vexillum immortalis memoriæ semper viriditate floridum, & exuberantium fructuum fertilitate fœcundum; Crux enim semper viret in spe, floret in fide, fructificat in charitate. Et postquam à terreno cespite præcisa est, frondet: quia quisquis per amorem Crucis à terrenis se desideriis * in ipsa mentis radice præscidit, [* mentis radicem.] ad hæreditatem immarcescibilem capessendam, & semper virentia æternæ vitæ pascua conualescit.

[Sacrificia veteris legis quid significarint.] Verum quid amplius de laude beatæ Crucis edisseram, quandoquidem omnia illa sacrificia, quæ sub legalium ceremoniarum ritu offerri iubentur, ad hoc vnum singulare, verumque sacrificium, [Exod. 29.] quod in ara Crucis oblatum est, referantur? Per vitulum namque, qui de armento offerri præcipitur, Redemptor noster, qui de Patriarcharum descendit progenie, figuratur. Hic nimirum aratro Crucis suæ terram carnis nostræ perdomuit, & ex Spiritus sancti semine virtutum nos fruge ditauit. Hic vitulus sine macula non in tabernaculo, sed ante ostium eius à filiis Aaron offerebatur; quia & Dominus, qui sine peccato est, sub Anna, & Caipha extra portam est crucifixus. [Esai. 53.] Ipse agnus, qui [Ioan. 1.] mundi peccata detersit. Ipse hœdus, qui auctorem [Matt. 3.] peccati diabolum, Crucis gladio iugulauit. Ipse columba, in cuius nimirum specie Spiritus sanctus super eum ad Iordanis fluenta descendit. Ipse etiam turtur, quia perpetuæ castitatis auctor exstitit, sicut sibi à Sponsa dicitur: *Speciosæ genæ tuæ sicut turturis.*

[Cant. 1.] Eamdem porro viuificæ Crucis hostiam designabat & vitula illa rufa, [Num. 19.] quæ ætate quidem integra, sed iugi esse iubetur ignara. Rufa nimirum vitula caro est Saluatoris, rosea scilicet sanguine passionis. Perfectæ quidem ætatis Dominus ad passionem venit, sed eius collum iugum peccati cuiuslibet non attriuit. Qui vitulam offerunt, immundi sunt, & qui Christum crucifigunt, vnde mundus abluitur, ipsi damnabiliter inquinantur. Qui vero cinerem colligens, extra castra proiicit, mundus est; quia quicumque Crucis Dominicæ, passionisque mysterium per mundi latitudinem prædicant, à peccatorum se contagio per ædificationis fraternæ ministerium purgant.

Sed quibusdam fortasse displiceat, quod nos ad laudem Crucis tot sacri eloquij exempla congerimus, & velut instructam instrumenti veteris aciem huic regio vexillo prorsus intentam parere monstramus. Quibus certe quid aliud dicendum est, nisi quod Apostolus perhibet, dicens: [1. Cor. 1.] *Verbum Crucis pereuntibus quidem stultitia est, his autem, qui salui fiunt,* id est nobis, *virtus Dei est.* Quidquid enim de Crucis laude disserimus, in eius non ambigitur redundare præconium, qui Crucis illustrauit propria morte vexillum.

Per hæc itaque, fratres mei, quæ dicta sunt, liquido colligere possumus; quia hoc cælestis victoriæ signum, per quod mundus erat de captiuitatis antiquæ vinculis absoluendus, ab ipso mundi principio Patres adorant, Prophetæ prænunciant, omnesque * sacratum Scripturarum paginæ præfigurant. [* Sanctarum.] Quippe quod nos adoramus in munere, illi iam venerabantur in fide. [Charitas Christi erga nos.] Et quod apud illos erat quibusdam ænigmatibus figurarum, nos per Mediatoris gratiam iam videmus impletum; vt quod illi præfigebantur per spiritum, nos iam per corporalem cernamus, & amplectamur obtutum. O admiranda Conditoris nostri pia clementia! ô prædicanda singularis nostri Redemptoris humilitas! Atrocissimæ mortis subire dignatus est pœnas,

vt nos proueheret ad coronam. Turpissimum Crucis elegit propria voluntate supplicium, vt nos de seruitutis iugo sublimaret ad Regnum. Maledicta non respuit, vt nos de maledicto legis absolueret. Probrosam mortem pertulit, vt nos ab æternæ mortis opprobrio liberaret. Vnde & Apostolus, (Galat. 3.) *Christus*, inquit, *nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum*; (Deut. 21.) quia scriptum est: *Maledictus omnis, qui pendet in ligno; vt in gentibus benedictio Abrahæ fieret in Christo Iesu, vt pollicitationem spiritus accipiamus per fidem.*

(Gratia Dei vt conseruanda.) Quia ergo, fratres mei, seruitutis iugo soluti, benedictionem Abrahæ in Christo iam sumus adepti, quid estat, nisi vt ea, quæ gratia præueniente percepimus, etiam per vitæ meritum Redemptoris nostri dona seruemus: ne qui per baptismum in B Christo renascimur, secundum veterem rursus hominem viuentes, ad damnationis eius sententiam reuocemur? Nam & hodie in Ecclesia illud Dauid (Psal. 118.) canimus: *Maledicti, qui declinant à mandatis tuis.* Consideranda nempe sententia, quia non dicitur, maledicti, qui non renascuntur in sacramentis tuis, sed, qui declinant à mandatis tuis; quia videlicet non solum illi maledictionis nexibus sunt obnoxij, quos in Christo aqua baptismatis non regenerat: sed illi etiam, quorum prauitas à rectitudine mandatorum Dei per vitiorum abrupta declinat. Quid ergo prodest, quia de vinculis quis veteris maledictionis absoluitur, si per vitam reprobam eisdem vinculis denuo retrudatur? Nam & Apostolus ait: (1. Cor. 16.) *Qui non amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema maranatha.* Vbi æquè notandum, quia non dicit, qui non renascitur in C Dominum nostrum Iesum Christum, sed, qui non amat, vt etiam si baptismo probetur quis in Christo renatus, si non sit etiam ex conuersatione commortuus, nequaquam sit à maledictionis omnino vinculis absolutus. (2. Rom. 6.) *Si enim*, iuxta Apostolum, *complantati sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus.* Et rursus: (2. Tim. 2.) *Si compatimur, & conregnabimus; si commorimur, & conuiuemus.* Sed quis ille est, qui non amat Christum? Quis enim nostrûm, si de Christi dilectione consulitur, non protinus constanter, immo promptissimè se Christum diligere fateatur? Verum ille non amat Christum, qui non amat Crucem Christi. Et qui sunt, qui Christi Crucem non amant? Audi Pau- D lum manifesta eos voce notantem: (Philip. 3.) *Multi*, inquit, *ambulant, quos sæpe dicebam vobis [nunc autem & flens dico] inimicos Crucis Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est: & gloria in confusione eorum, qui terrena sapiunt.* Loquatur & Iacobus: (Iacob. 3.) *Qui amicus*, ait, *est huius sæculi, inimicus Dei constituitur.*

Quisquis ergo desiderat ab omni vinculo maledictionis absolui, & plenam nouæ gratiæ benedictionem consequi, Crucem diligat, ex qua videlicet omnis plenitudo benedictionis emanat. Per crucem se Dei mandatis astringat. (Carnis castigatio quid conferat.) Per Crucem effrænis carnis incentiua cohibeat. Sicut enim consentiendo carni, sententiam maledictionis in- E currimus: sic refrænando carnem, benedictionis gratiam promeremur Ex torculari † (†nempe) namque Crucis largissima benedictionis vnda profluxit, quæ maledictionis antiquæ virus omne detersit. Inde nimirum stillicidia charismatum cælestium proruperunt, quæ ariditatem humanarum mentium salubriter irrigant, omniumque virtutum felici fruge fœcundant. Hæc est enim nubes illa, quæ Eliæ sub vestigio hominis in tempore siccitatis apparuit, & mox inundantis pluuiæ copia † (†subsequentes) abundan- A ter erupit. Sic enim Scriptura commemorat: (3. Reg. 18.) *Ecce*, inquit, *nubecula parua quasi vestigiũ hominis ascendebat de mari.* Quia enim non quasi homo, sed quasi vestigiũ hominis ascendisse dicitur, rectè per hoc Crux. quæ membris est aptata Dominicis designatur. Et bene Crux vestigium hominis dicitur, quia per eam Deus homo transitũ fecit, cum ad Patrem (Ioan. 13.) rediit, sicut per Ioannem dicitur: *Sciens Iesus quia venit eius hora, vt transeat ex hoc mundo ad Patrem.* Pascha quippe transitus dicitur. Et hic transitus per Crucem factus est, sicut dicit Apostolus: (1. Cor. 5.) *Pascha nostrũ immolatus est Christus.* Sicut ergo per Virginem descendit ad nostra, sic per Crucem est reuersus ad propria. Quod congruenter expressit illud factum sub Elisæo miraculum. Nam cum iuxta B Iordanem ligna cæderentur, (4. Reg. 6.) repente securis cuiusdam materiam succidentis in aquam cecidit. Tunc Propheta lignum in aquam misit, & mox ferrum natauit, atque ad manubrium rediit. (Securis, mystice quid sit: item, ferrum, & lignum.) Quid est autem securis, nisi sapientia Dei operata per corpus? Quid ferrum, nisi diuinitas? Quid lignum, nisi humanitas? Et rectè corpus Christi lignum dicitur, quia in ligno pependit. Securis igitur iuxta Iordanem arbores succidebat, quia Dei sapientia iuxta fluidum mortalitatis nostræ decursum, dignata est impios Iudæos suæ prædicationis austeritate corripere, & velut infructuosas arbores à statu rigidæ superbiæ desecare. Vnde & Ioannes dicit, (Matth. 3. Luc. 3.) *Iam securis ad radicem arborum posita est. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Itaque dum C ligna cæduntur, ferrum in aquam de manubrio cecidit; quia dum siluestres Iudæorum mentes Veritas corripit, diuinitas carnem deferens ad inferni profunda descendit. Sed lignum in aquam mittitur, & ferrum redit; quia corpus Domini, quod in ligno pependerat, in sepulchro positum deinde ex profundis inferi, spiritu redeunte, surrexit.

Vnde notandum est, fratres mei, & diligentissimè perpẽdendũ, quia ipse Redemptor noster ante per Crucem transiit, & sic humanitatem suã in paternæ dexteræ gloriam sublimauit. Exemplũ quippe nobis exhibuit, vt vnde caput præcessisse cognoscitur, per eãdem viam & membra subsequentia gradiantur. Præferimus igitur Crucem in fron- (Exod. 12.) D te, sed eamdem Crucem multo salubrius recondamus in corde. In vtroque poste sanguinem percussor Angelus videat, vt exclusus euadat, non peremptorus irrumpat. Nec sibi quisquam de solo signo Crucis applaudat, si veritatem Crucis in operibus non exhibeat. Crucem nempe ille in suis moribus signanter expresserat, qui dicebat: (Galat. 6.) *Ego enim stigmata Iesu in corpore meo porto.*

(Qualis Crux nobis ferenda.) Mundantes igitur nosmetipsos, charissimi, ab omni inquinamento carnis & spiritus, accingamur aduersantium vitiorum impetu frangere, carnalis illecebræ passionibus obuiare, piè proximorum necessitatibus condescendere, illatas etiam contumelias, seruata charitate, perferre. Sit mens no- E stra ab omni terrenæ cupiditatis pondere libera, vt sancti desiderij librata pennis ima iam deserat: atque ad auctorem suum rediens, in eius amore suauiter requiescat. Fastidio nobis sint cuncta, quæ cernimus. Ad illa vero, quæ credimus, continui laboris instantia festinemus. Hæc profectò Crux est, quam, moribus, & actibus nostris debemus imprimere. Hæc est, quam iubemur quotidie post Dominum baiulare. Qui hanc portat, passioni Redẽptoris sui verè cõmunicat. Hoc signũ oues ab hœdis in extremo examine segregat. (Matth. 25.)

Et iudex, qui reprobos nescit, hunc in suis characterem recognoscit. Quibus autem impressum propriæ mortis stigma considerat, mox ad æternæ vitæ præmia gratus remunerator inuitat: *Venite*, (Ibidem.) inquiens, *benedicti Patris mei, percipite regnum, cum quo ipse viuit, & regnat per omnia sæcula sæculorum*, Amen.

XI. Maij.

SERMO XIX.

De sancto Anthimo Martyre.

CVM B. Anthimi, fratres charissimi, triumphalia gesta recolimus, triumphantis in eo Christi victoriat celebramus. (B) Ille siquidem in eo pugnabat, ille superabat, qui & fidei constantiam præbebat animo, ne suppliciis cederet, & verba vitæ labiis suggerebat, vt infideles, & perditos ab errore veteris perfidiæ reuocaret. (Matth. 10.) *Non enim*, inquit, *vos estis, qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis* Stringebatur corpus loris nexuum, sed verbum Dei non erat alligatum. Horrebat tenebris carcer angustus, sed mens atria supernæ claritatis inhabitans, beato lumine (Ephes. 2. 2. Cor. 4.) fruebatur: dicens cum Paulo: *Qui nos resuscitauit, & consedere fecit secum in cælestibus.* Liuebant membra plagis verberum, sed aiebat: *Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur; sed is, qui intus est, renouatur de die in diem.* (C) Cum talibus armatis noster Iesus ascendit in prælium, defuncto Moyse, & Iordane transmisso, cessante scilicet veteris legis obseruantia, & percepto baptismatis sacramento. (Luc. 16.) *Lex enim & Prophetæ vsque ad Ioannem*; vt videlicet illic legi veteris testamenti finis occurreret, vnde nouæ gratiæ lauacrum profluendi ad salutem hominum originem inueniret. Iesus itaque ille Israeliticæ plebis Dux, nostrum verum Iesum humani generis Saluatorem, & vocabulo præfigurauit, & facto, Mittitur ille ad perdendas gentium nationes; venit hic ad debellandas aëreas potestates. Mittit ille Hiericho duos exploratores, (Ios. 2. Luc. 10.) dirigit iste in hunc mundum sub eiusdem numeri sacramento suos prædicatores. *Misit*, enim, testante Euangelista, *binos ante faciem suam in omnem ciuitatem, & locum, quò erat ipse venturus.* (D) Mittebantur illi, vt locorum situs sollicita curiositate perquirerent, missi sunt isti, vt venienti Iesu viam fidei in humanis cordibus præpararent. (Ios. 2.) Illi in Rahab meretricis hospitio suscipiuntur; isti apud Ecclesiam Gentium, quæ cum idolis fornicata fuerat, requiescunt. Porro Rahab coccineum funiculum, sanguinei videlicet coloris, in fenestra propriæ domus appendit: & sancta Ecclesia in fenestra suæ domus quodammodo ruborem sanguinis ponit, dum & passionem Christi publicè confitetur in voce: & signum Crucis palam portat in fronte. Vnde bene Sponsus ad Sponsam dicit in (Cant. 4.) Canticis: *Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce.* Quid enim labia sponsæ, nisi Doctores intelliguntur Ecclesiæ? Coccus autem sanguinis habet ruborem, vel ignis speciem, quod significat charitatem. Labia ergo Ecclesiæ, hoc est, prædicatores sancti, coccineæ vittæ sunt similes: quia mortem Christi iugiter prædicant, eumque pro charitate generis humani Crucis subiisse patibulum constanter affirmant. Et bene per vittam coccineam Prædicatorum ordo signatur. Vitta siquidem capillos ligat, in vnumque constringit: & sancti Doctores in vnitatem fidei prædicatione sua fide-

* Labia Sponsæ Doctores sunt Ecclesiæ. Vitta coccinea significat charitatem.

(A) lium colligunt multitudinem, atque in vnum redigunt sub mutuæ charitatis compage decorem. Postremo quisquis extra domum illam inuentus est, gladios non vitauit; quicumque etiam ab Ecclesiæ limite, qui fides est, exterior fuerit, periculum proculdubio mortis incurrit.

Limes Ecclesiæ fides est.

Extra hanc domum sacrilegus ille Ceremon repertus est, qui, acceptis ab Imperiali tyrannide codicillis, dum contra Christianos veiana rabie fureret, eorumque necem cruentis dentibus esuriret, à dæmonio repente correptus de vehiculo corruit, diuque vexatus, dum Sanctos inuocaret, quos ipse crudeliter laniauerat, expirauit. Ad hanc domum Pinianus confugium fecit, qui mox vt per B. Anthimum verbum salutis audiuit, credens in (B) Christum, omnem molestiam desperati languoris, quem patiebatur, euasit. Et bene factus transfuga, dum victoris Iesu castris applicuit, peregrinus in domesticum transiit, in Israeliticam hæreditatem alienigena subintrauit. In † ore quippe beati Martyris Anthimi, tanquam ex fenestra domus coccineus quodammodo funiculus dependebat, quia trophæum Crucis Christi omnibus † innotescere non cessabat. Nec mirum videatur, quia B. Anthimum, & superius cum Duce Iesu armatum venisse descripsimus; & nunc domus Rahab figuram tenere perhibemus. Quia, quod perspicuum est, & prædicatores, & auditores; oues simul, & arietes, intra vnum congregantur ouile, sicut vnum noscuntur habere Pastorem.

Ceremonis miserabilis exitus.

Pinianus conuersus à B. Anthimo.

* opere

* notum facere.

(C) Præterea B. Anthimus, cuius iam per multa certamina testabantur terra victorias, vt & in alio elemento nobilis eius palma claresceret, in Tiberini gurgitis fluenta demersus est. Et vt artifex carnificum rabies nihil † omitteret intentatū, saxea corda gestantes, pondus alligant saxi, minus fidentes corporeæ grauitati. Sed frustra lapidea moles aggrauat, quem penna meritorum leuat. Aliena peruersitas inaniter deprimit, quem † altipetax sanctitatis propriæ virtus extollit. Felix ille vinctus, qui dum humano solatio destituitur, ne pusillanimis fiat, angelitùs visitatur. Felix, inquam, naufragus, qui, vt de voragine pelagi ad stationem littoris reportetur, non terreni remigii officio fruitur, sed cælestis nuncij vehiculo baiulatur. Angelus enim Do- (D) mini veniens, vt in ipsa passionis eius narratur historia, & vinculorum soluit, & beatum Martyrem ad † oratorij sui cellulam reuocauit.

S. Anthimus in Tiberim deiectus non mergitur.

* dimitteret.

* sublimipetens.

* orationis suæ.

Imitemur hunc egregium virum, dilectissimi, sanctè viuendo, carnis incentiua frænando, mundi gloriam contemnendo Beati nos Martyres in operatione præcedant, vt sancti Angeli nobis in tribulatione succurrant. Delicatus siquidem miles est, qui ante vult triumphare, quam arma conserere; prius triturare, quam rura proscindere.

Imitari debemus sanctorū Martyrum opera.

Considerato nempe ordine Scripturarum, ritè perpenditur nostrarum series actionum. Prius enim lex, deinde iudicium, postremo subsequitur historia Regum. Nunc sanè nos expedit indicta (B) nobis diuinæ legis mandata seruare, postea compellimur ante tribunal tremendi Iudicis rationem de nostris operibus reddere, postremo dabitur in illa supernæ claritatis gloria sine fine regnare. Teneat ergo ordinem, qui vitare vult Babylonem. Ille nimirum vitæ suæ ordinem viuendo confundit, qui ante vult ridere, quam flere. Cum Salomon dicat: *Tempus flendi, & tempus ridendi.* (Eccl. 3.) Ille etiam recti ordinis lineam deserit, qui creatis rebus Creatorem omnium in amore postponit. Sicut peruerso homini diuina voce dicitur: *Posuisti me post* (3. Reg. 14.) *corpus tuum.* Deum quippe post corpus suum ponit,

qui magis studet vtilitati, vel voluptati carnis suæ consulere, quam Dei præcepra seruare. Hinc est, quod Sponsa dicit in Canticis: *Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem.* Non ait; dedit, quam non reperit; sed ordinauit, quam inordinatam inuenit. Nonnulli namque in principali cordis sui loco habent vxores, filios, prædia, vel honores; in secundo autem quodammodo Deum ponunt, dum eum minus diligunt. Ij nimirum videntur quidem habere charitatem, sed inordinatam; nec illum seruant ordinem charitatis, quem Veritas ipsa disposuit, cum dicit: *Diligere Deum ex toto corde*, hoc esse *maximũ primumque mandatum*; secundum autem simile esse huic, vt diligat proximum. Non ergo se iactet quis habere charitatem, si ordinata non est: sicut nec etiam fidem, si sine operibus, ac per hoc otiosa est.

Cant. 2. *Matth. 22.* Charitas non est nisi ordinata.

Legitur enim, quia Salomoni fuerunt vxores quasi Reginæ septingentæ, & concubinæ trecentæ. Quid autem mihi cum Gynæceo Salomonis? Sed excussa palea verborum, inuenitur in medulla mysterium. Quid enim per septingentas, quæ vxores simul, & Reginæ memorantur, nisi illæ intelliguntur animæ, quæ & septiformis habent gratiæ spiritũ, & super resultantium vitiorum motus quasi regalem obtinent principatum? Quid autem per trecentas, easdemque concubinas, nisi illæ animæ figurantur, quæ per solam sanctæ Trinitatis fidem, thalamum quidem Regis ingressæ sunt, sed castæ conuersationis, & quodammodo matronalis pudicitiæ munditiã non habentes, dotales vxorum tabulas non merentur? Hæ nimirum & Salomoni per carnale commercium iunctæ sunt; quia Saluatoris nostri veri pacifici sacramenta percipiunt: & tamen per degenerem lenocinantis vitæ torporem, nec habentes vni viro pudoris affectum, ad nuptialis fœderis dotalitium non assurgunt. Enimvero illæ animæ vxorio, ac regali nomine dignæ sunt, quæ in solo cælestis Sponsi desiderio requiescunt, quæ infœderabiliter contra malignorum spirituum certamenta confligunt. Sicut de eodem Salomone Scriptura testatur: *Quia alienigenas quosque tributarios fecit; de filiis autẽ Israël non constituit Rex seruire quemquam: sed erant viri bellatores, & ministri eius, & Principes, & duces, & Præfecti curruum, & equorum.* Vbi patenter ostenditur, quæ inter concubinas distantia sit, & Reginas. Quid differat inter eos, qui serui peccati duræ exactionis tributa persoluunt; & eos, qui per sedata bella certaminum principatuum infulas sortiuntur. Inter hos sane principes, & cælestis militiæ bellatores, B. Anthimus insignis enituit, qui & cruentis impiorum manibus in persecutione non cessit, & in pace positus, insurgentium potenta vitiorum spiritali virtutum mucrone truncauit. Carnis suæ membra tormentis exposuit, interioris hominis viscera illæsa seruauit. Caput non timuit ferienti gladio subdere, vt Christo capiti mereretur inseparabiliter adhærere. Erat enim in eo fides, non quæ mortua esset in semetipsa, sed quæ per dilectionem operabatur. Quorumdam plane fides est vana, flaccida, prætendens quidem in superficie similitudinem, non autem habens intrinsecus veritatem.

Iacob. 2. *3. Reg. 11.* Quid sit Salomoni fuisse Reginas septingentas, & trecentas concubinas. *3. Reg. 9.* S. Anthimi fides. *Iudic. 12.* Quid sit nescientes proferre Sebboleth à Galaaditis occidi. † Schibbolet * Sibboleth

Horum porro tenuẽre figurã, qui olim de populo Ephraim venientes ad vada Iordanis, dũ nescirent exprimere † sebboleth, sed iebboleth potius tamquã peregrina lingua proferrent, Galaaditarũ gladiis cæsi sunt. Quis enim per Iordanẽ, in quo Saluator noster baptizari dignatus est, nisi baptismus? Quid vero per Sebboleth, quæ interpretatur Spica, nisi fides est intelligenda? Sicut enim spica victum præbet hominibus, ita & de fide dicitur: quia *Iustus ex fide viuit.* Et sicut spica multa in suis aristis grana recondit; ita & symbolum nostræ confessionis plurima in se fidei semina colligit. Venientes itaque ad Iordanem Ephratæi consuluntur à Galaaditis quomodo spicam exprimant; venientes etiam ad baptismi lauacrum Catechumeni inquiruntur à Sacerdotibus qualiter credant. Et quoniam Galaad interpretatur aceruus testimonii, rectè per Galaaditas sacerdotes Ecclesiæ intelligũtur, qui prædicationibus suis opera diuina testantur. Per Ephraim vero, qui fœcunditatem sonat, illi designantur, qui idcirco ad fidei perueniunt spicam vt prouentum fœcunditatis per boni operis segetem proferant. Sicut ergo ij qui ad Iordanem veniunt, spicam quidem intelligunt, sed quia exprimere nesciunt, moriuntur; ita & qui fontem baptismatis expetunt, à vita funditus decidunt, nisi fidem ipsam, quam edocti sunt credere, studuerint etiam honorum operum enunciatione proferre. Ita nimirum alterum pendet ex altero, vt semẽ fidei exurgere debeat in spicam operationis. Quod & Saluator noster euidenter ostendit. Nam cum præciperet Discipulis, dicens: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, protinus addidit: *Docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis.* Ac si apertè dicat: Semen fidei in cordibus hominum serite, & mox mandatorum germinantium spicam qualiter operationis lingua exprimere debeant, edocete, ne solœcismum faciant in spica operis, qui se de monte Ephraim, hoc est, de celsitudine esse testantur Ecclesiasticæ fœcunditatis.

Abac. 1. & Rom. 1. *Matt. 28.*

Quapropter, dilectissimi, caueamus, ne fides nostra, superducto nos solius professionis colore, decipiat: & tamquam inanis spica, vacantibus culmis, absque dilectionis medulla follescat. Imitemur fidem Martyrum, per quam vincentes regna terrarum, adepti sunt præmia promissa cælorum. Sit ergo fides nostra solida, sit vera, sit robusta; vt nunc eundo per fidem, perueniamus ad speciem: videndo per ænigmatis speculum, quandoque perducamur ad ipsius summæ veritatis obtutum, vbi nunc beatus Martyr Anthimus, deposita sarcina corruptibilis carnis, stolam adeptus est Angelicæ claritatis. Ecce enim inter ignitos supernæ Hierusalem lapides emicat: ecce inter purpuratas Martyrum legiones victor, & coronatus exultat. Consummato quippe gloriosi certaminis cursu, eumdem ipsum in præmio beatæ remunerationis accepit qui factus est & pretium eum te 'emit, Iesum Christum Dominum nostrum, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Heb. 11. *1. Cor. 13.*

SERMO XX.

XIV. Maij.

De sancto Bonifacio Martyre.

BEATI Bonifacij gloriosa festiuitas, fratres mei, dum cunctis Christi fidelibus commune sit gaudium, specialiter tamen peccatoribus ad promerendam veniam certæ spei tribuit incrementum. Nam cum vitæ eius, ac beatæ consummationis gesta percurrimus, quid aliud inuenimus, quam quia stipula tartari, cedrus facta est paradisi. Atque, vt ita fateat, tortis inferni factus est splen-

S. Bonifacij vita eius.

didum sidus cæli. De lupanari siquidem prodiit præliaturus ad stadium, de stadio suspenditur ad tormentum, de tormento ducitur ad gladium, de gladio subleuatur victor, & coronatus ad cælum. Per gradus nempe peccator iste ad vitam rediit; quia & per quosdam gradus is, qui sine peccato

1. Pet. 2.
Cant. 2.

est, ad nostræ mortalitatis ima descendit. Hinc est, quod ex persona sanctæ Ecclesiæ per Salomonem dicitur: *Ecce iste venit saliens in montibus, & transiliens colles.* Saluator etenim noster quasi quosdam saltus exhibuit, cum ad redimendum genus humanum venit. De cælo quippe venit in vterum Virginis, de vtero venit in præsepe, de præsepe transit ad circumcisionem, de circumcisione ad templum, de templo ad baptismum, de baptismo ad crucem, de cruce ad mortem, de morte ad sepulchrum, postremo etiam descendit in infernum: vt inde sanctos suos erueret, quos ad cælestem gloriam, calcato mortis imperio, reuocaret. Plane, vt nos post se currere faceret, istos pro nobis gradus manifestata per carnem Veritas ad nos descendendo disposuit, & quodammodo cuiusdam mystici horologij sol iustitiæ Christus hæc ad nos se inclinando momenta distinxit. Qui nimirum exultauit vt gigas ad currendam viam, vt nos ei

Psal. 18.
Cant. 1.

ex corde diceremus: *Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.*

Esai. 38.
Quod sit Solem reuertisse decem lineas.

Et fortasse isti sunt gradus illius horologij, in quo Rex Ezechias vmbram reuerti decem lineis petiit. Quod videlicet Esaias propheta in signum recuperandæ salutis illius, Dominum inuocans, protinus impetrauit. Descenderat itaque Sol, emensis iam decem gradibus horologij, sed per eosdem gradus iterum rediit. Quod videlicet signum esset, per quod se Rex Ezechias saluti pristinæ restituendum esse consideret. Enimuero nec genus humanum ad incolumitatem, quam amiserat, de sui languoris ægrotatione conualuit, quamdiu lux vera Christus decem eos, quos enumerauimus, mystici horologij gradus ad occasum se humiliando percurrit. Quamquam per vmbram decem graduum, & aliter supernæ dispensationis possumus intelligere Sacramentum. Diuersitates quippe temporum quasi quædam distinctiones sunt in horologio linearum. Soli namque iustitiæ Christo, primus ad nos descensionis gradus fuit de Deo in Angelum. Vnde est, quod & per Esaiam magni consilij Angelus dicitur: *Et qui cum*

Esa. 9.
Gen. 31.

Iacob loquebatur Deus, Angelus nuncupatur. Hinc est, quod per eumdem Iacob dicitur: *Dixit Angelus Domini ad me in somnis: Ego sum Deus Bethel, vbi vnxisti lapidem, & votum vouisti mihi.* Nimirum, vt idem ipse, qui loquitur, & Deus, simul & Angelus ostendatur. Secundus descensionis gra-

Christi Domini descensus.

dus fuit in Patriarchis, per quos scilicet ipse Dominus vnius Dei cultum, ac veræ fidei fundamenta constituit. Tertius in promulgatione legis, quam & ipse prius, audiente populo, protulit: & post-

Exod. 20.
Eccl. 46.

modum in lapideis tabulis, proprio digito exarante, descripsit. Quartus in Iesu Naue, in quo, sicut nomine, sic & opere degens, in terram repromissionis populum introduxit. Quintus fuit gradus in Iudicibus, per quos nimirum Israeliticam plebem & ipse regebat. Sextus in Regibus Iudæorum, quia in eis principaliter ipse regnabat. Septimus in Prophetis, quia per eos ipse & annunciatus est, & locutus. Octauus in Pontificibus, in quibus ipse, qui summus est Pontifex, veri, & æterni sui sacerdotij mysterium figurauit. Nonus autem gradus designatus est in homine. Decimus in Passione. Per hos itaque decē gradus, quasi per vmbram veteris testamenti, sol iustitiæ Christus in nostræ mortalitatis descendit occasum: & per eos iterum post resurrectionem suam in cælum victor ascendit, omnemque illam vetustæ legis vmbram veritatis suæ, ac nouæ gratiæ radiis illustrauit; obscura reuelans, clausa reserans, & omnia sub velamine litteræ tecta denudans. Et sicut tunc sol lineatim quidem, ac morosè processerat; repente autem ad ortus sui est reuersus originem; sic nimirum, sic Redemptor noster ea, quæ de Incarnationis suæ mysterio per longa temporum interualla signauerat, in sola resurrectionis, atque ascensionis suæ gloria subito patefecit. Non ergo mirum, si B. Bonifacius quibusdam gradibus pertingere meruit ad coronam, quandoquidem & Auctor salutis humanæ pro charitate nostra, velut per quasdam dispensationis suæ lineas, descendit ad pœnam. Descendit hic ad occasum, vt ille rediret ad ortum. Pertulit Dominus vesperam temporalitatis nostræ, vt nos reduceret ad lumen inocciduum perennitatis suæ. Sed considerandum est, fratres mei, quomodo B. Bonifacium inter ipsas reprobæ vitæ tenebras, sanctitatis igniculus non deseruit: sed tamdiu illum in minimis fouit, donec ad magna per-

Bonifacij ante conuersionem pessimus status.

duxit. Erat enim, sicut in gestorum eius continetur historia, ebriosus, & adulter, & omnium vitiorum amicus, quæ odit Deus.

S. Bonifacij hospitalitas.

Audiuimus obscurissimas tenebras prauitatis, videamus etiam sublucere, vel tenuem scintillulam rectitudinis. Habebat, inquit, hospitalitatē, largitatem, & misericordiam; quæ tamen tria vnum sunt, & vnius membra sunt charitatis. Sequitur adhuc historia, & quod breuiter præmisit, exponit: qui si aliquando, inquit, videret peregrinum, aut de itinere venientem, cum omni festinatione, & alacritate hortabatur hospitium suum ingredi, & ministrabat ei: noctibus autem circuibat plateas, & vicos ciuitatis, tribuens eis quæ necessaria erant. Ecce inter densissima horrescentium dumeta spinarum, & si rara, tamen inuenta sunt lilia, floresque virtutum. Et multæ sunt plagæ, quæ volucrem Domini terratenus aggrauant: paucæ pennæ, quæ leuant. Sed facile est medico animarum Deo patentia vulnera tenui medicamento componere: & vbi sanum quid reperit, cætera, quæ circumquaque putrida sunt, ad salutem pristinam reuocare. Porro autem, sicut mari possibile est vnius hominis corpus abluere; ita Deo perfacile est, quantumlibet lapsi, quantumlibet peccatoris hominis animam ab omni reatus squalore purgare. Sed sicut quis quamdiu in monte consistit, marinis fluctibus non abluitur, ita peccator quamdiu in tumore superbiæ perseuerat, licet larga sit, diuinæ pietatis eum abundantia non expurgat. Accedat ergo per pœnitentiam ad fontem misericordiæ, qui desiderat ablui à contagiis culpæ. Et qui sibi à Deo fieri misericordiam postulat, ipse quoque misericordiæ viscera proximis indigentibus clementer impendat. Videtis, fratres charissimi, quia beatum hunc Bonifacium de tot flagitiis, quæ commisit, solum opus misericordiæ liberauit? Vt non modo peccatorum nexus euaderet, sed etiam insignibus victoriæ titulis ad felicem martyrij gloriam perueniret. Et quidem non erat dignus, vt à Deo susciperetur: sed dando sua, promeruit, vt semetipsum Deo sacrificium daret: & qui eatenus carnaliter vixerat, spiritualem se hostiam in odorem suauitatis offerret. Nonnulli namque prius semetipsos offerunt, postmodum sua. Sicut de primi parentis filio scriptū

Gen. 4.

est: *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius.*

Sicut

Alij prius se & deinde sua Deo offerunt: alij contra. Sicut enim Abel semetipsum Deo prius obtulerat, & postmodum munera offerebat; ita & Dominus prius ad ipsum, deinde ad eius munera respexisse perhibetur. Nonnulli verò inprimis, quæ sua sunt, offerunt: deinde semetipsos, meriti adiuuantibus, superaddunt. Sicut Cornelius ille Centurio, qui Gentilis adhuc eleemosynis, & orationibus institit. Quibus videlicet suffragantibus, ad baptismi postmodum sacramenta peruenit. Cui profectò Angelus, necdum perceptæ regenerationis gratia, dixit. *Orationes tuæ, & eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Domini; & nunc mitte viros in Ioppen, & accersi Simonem Petrum. Hic dicet tibi quid te oporteat facere.* Act. 10. Ac si perspicue diceretur: Iam Deo, quæ tua sunt, obtulisti: de cætero nihil superest, nisi vt & ipse debeas munus longè præstantius tuis muneribus superaddi: tuisque te facultatibus possessor adijcias, vt vnum ex omnibus, non iam sacrificium, sed holocaustum potius fiat. B

Bonifacij eleemosyna. Ad huius igitur Centurionis exemplum B. Bonifacius prius dedit sua, postmodum se; quia, iuxta præceptum legis, agnum innocentiæ in suis gregibus reperire non potuit, hœdum pœnitentiæ semetipsum offerre curauit. Exod. 12. Agnum siquidem innocentes, hœdum offerunt peccatores. Nec mirum si quilibet Sanctus post peccata conuersus, hœdus dicitur, cum & ipse, qui de cælo pro peccatoribus venit, per hircum dignatus est figurari. Vnde est quod in Leuitico Pontifex viuentem hircum hoc modo iubetur offerre, vt posita super caput eius vtraque manu confiteatur omnes iniquitates filiorum Israël, & vniuersa delicta, atque peccata eorum, quæ imprecans capiti eius, emittat illum in desertum. Levit. 16. Quid est autem hircum vtrique manui Pontificis subijci, nisi filium hominis in similitudinem carnis peccati venientem per voluntatem Dei, vtriusque populi, Iudæi videlicet, & Gentilis persecutione grauari? Planè vtriusque se voluit manibus subiacere, qui de iugo diaboli vtrumque venerat populum liberare. Quid verò est, quod post confessionem, atque imprecationem omnium iniquitatum filiorum Israël super capita eius, hircus mittitur in desertum, nisi quia is, qui peccata nostra portauit, qui legis maledicta sustinuit, protinus in desertum, vbi nonaginta nouem reliquerat, ouem centesimam reportauit? Vnde & Apostolus, *Vt nos*, inquit, *liberaret à maledicto, ipse factus est maledictum*. Per hircum ergo figuratus est Dominus, qui pro peccatoribus venit. Hœdum Bonifacius obtulit, qui sese ad portandam crucem eius post peccata conuertit. Et quia in lege præcipitur, vt qui in primo mense Pascha facere non potuerit, faciat in secundo. Primus autem mensis prima est gratia. Beatus hic Martyr, quia Paschalem agnum non obtulerat in primo mense innocentis vitæ, hœdum obtulit in secundo, fructuosæ videlicet pœnitentiæ. Qui dum quærit honorare Martyres, Martyr efficitur; sicut & ille in hospitalitate non dispar Abdias, dum Prophetas pascit in speluncis, prophetandi gratiam & ipse meretur.

Rom. 8. Matt. 18. Galat. 3. 3. Reg. 18.

Eleemosynæ dignitas. Videris, fratres charissimi, quanta coram Deo eleemosynæ sit potentia; perpendite quanta Imperatricis misericordiæ sit maiestas. Nonne enim hæc videtur velut præpotens Regina inter cæteras eminere virtutes, quæ nimirum de communi plebe homines, alium quidem ad prophetiæ prouehit gratiam, alij martyrij dat coronam? Illi dat, vt Ecclesiam Christi cælestis oraculi dapibus pascat; isti præbet, vt ad supernæ gloriæ nuptiale conuiuium, post victoriæ palmam, fœliciter epulaturus acce- A dat. Habeamus ergo, fratres, misericordiam, vt & ipsi misericordiam consequamur; curemus eleemosynis, & pietatis operibus, in quantum facultas permittit, insistere. Delectet hospitalitatis, ac fraternæ susceptionis studio deseruire: vt qui cælestis curiæ Senatores aspicimus per pietatis opera tantæ dignitatis gloriam meruisse, ipsi talem procul dubio confidamus ad peccatorum nostrorum indulgentiam peruenire, Veritate pollicente, quæ ait: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam dabit Deus*, qui vnus & verus in Trinitate perfecta viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen. Matth 5.

XV. Maij.

SERMO XXI.

De Spiritu sancto, & eius gratia.

LÆTAMVR de honestissima petitione vestra, fratres charissimi, & flebiles importunitatis vestræ querelas gaudendi nobis materiam deputamus: quia enim his diebus ad propria peccata familiarius deplorãda, non solùm remotioris custodiæ obicem corpori, sed & procaci linguæ fræna posuimus. Pulsatis, petitis, &, vt vobis ædificatorius verba proferre non pigeat, instantissimè flagitatis, maximè, quia nuper octaua sacræ Pentecostes, me tacente, pertransijt, & ideò non mediocre vos arbitramini propriæ salutis incurrisse dispendium, quia mecum non potuistis de Aduentu sancti Spiritus frequens habere solito more colloquium. Octaua S. Pentecostes C Vnde non immeritò gratulamur in Domino, dum ad illas vos epulas auidos, atque inhiantes aspicimus, quarum sobrios, & fastidiosos, velut malè languescente mentis stomacho, morti proximos iudicamus. Et licèt vera charitas nõ patiatur inter fratres diuersa sentiri, fateor tamen in hoc articulo cor meum vester mœror exhilarat: atque, vt ita dixerim, amaritudo vestræ tristitiæ meum pectus obdulcat, quia vnde pia mens vestra mœreudo tabescit, inde in veræ salutis gaudium proficit, testante Apostolo, qui ait: *Tristitia secundùm Deum salutem stabilem operatur.* Sed qui Sanctorum Patrum humilias hæritis, qui quotidie sacri eloquij meditationibus insistere non cessatis, 2. Cor. 7. D quo pacto inter ipsa plena torrentis circumfluí profunda tam aridi, & pauperculi hominis aquam despicabilem sitire dignamini, nisi quia ad hoc non amor scientiæ: quæ inflat, impellit, sed charitas potius, quæ ædificat, attrahit? Si enim vobis, vt deposcitis, officio linguæ currentis eloqueter, quid aliud, nisi eadem ipsa, quæ legitis verbis vulgaribus iterarem? Tamen quia tantopere id deposcitis, amodo cùm in sacris solemnitatibus conueniris, & vosmetipsos è cellulis venientes, tamquam de sepulchris erutos, in resurrectionis gaudium mutuo præsentatis, volo, si præcipitis, prout gratia diuina dictauerit, aliquid vobis, iuxta rusticitatis meæ rudimenta conscribere, vt & ipse sancto Conuentui vestro deesse non videar: præter illa, quæ legitis, saltem parum aliquid, velut agrestes herbas, opulentis ferculis adhibere. Sic itaque vestris desiderijs satisfiet, dum quia mihi litterarum copia artificiosa non suppetit, ea, quæ tẽtauero scribere à viuis modicè videantur sermonibus discrepare. 2. Cor. 8. E Sed vnde ista congruentius incipere possumus, nisi à sancto Spiritu, cuius vos nuperrimè & solemnia coluisse, & sermonem ex officij nostri ministerio non audisse, grauiter suspirare videmus? Et hæc quidem non timidè, sed fiden-

B

ter aggredimur; quia, de quo loqui volumus, ab ipso concipimus, vt loqui dignè valeamus.

Sine S. Spiritus gratia nemo potest bene operari.

Primo itaque notandum est, fratres mei, atque omni annisu memoriæ commendandum; quia nisi quis gratia sancti Spiritus mereatur afflati, licèt conetur, licèt ad tempus esurire videatur, numquam tamen ad bona peragenda prorsus assurgere, numquam Deo placiti operis valet fructus afferre.

Arbores vligine fœcundari.

Arbor namque solo radicitùs fixa succos ex vligine concipit, quibus per interiora diffusis, & in incrementa se roboris erigit, & germen emittit.

Christiani sunt arbores & agricultura Dei.

Quique autem fideles arbores sumus intra sanctæ nemus Ecclesiæ illius summi Agricolæ dispositione plantati. Quam plantationem Paulus indicabat Ephesiis, cum dicebat: *Vt det vobis secundùm diuitias* B *gloriæ suæ virtutem corroborari per Spiritum eius in interiorem hominem*; Christum habitare per fidem in cordibus vestris, In charitate radicati, & fundati. Tetra autem nostra, vbi spei nostræ radix innititur, illa profectò est, de qua per Psalmistam dicitur: *Portio mea in terra viuentium*; siue etiam humanitas Christi, de qua idem Propheta alibi perhibet, dicens: *Etenim firmauit orbem terræ, qui non commouebitur*. Si ergo vt infructuosæ arbores arescere nolumus, si securibus excidi, ac deputari ignibus inutiliter formidamus, in illa supernorum ciuium patria, in humanitate Redemptoris nostri per charitatis glutinum spei nostræ radix semper inhæreat, vt ad proferendos bonæ operationis fructus, in robur fortitudinis firmiter conualescat. C Sed sicut arbor si vegetantis succi humore destituitur, protinus exsiccatur; sic & anima nostra, nisi Spiritus sancti gratiæ fuerit rore perfusa, funditus arefacta, ad nullius sanctæ operationis germen poterit esse fœcunda.

Ephes. 3.
Psal. 141.
Ps. 92. & 94.

S. Spiritus in anima fructus.

Ille enim lumen mentibus ingerit, desiderium excitat, vires infundit. Illustrat siquidem, vt videamus; prouocat, vt velimus; roborat, vt bona, quæ volumus, implere valeamus. Ex illa nempe fœcunditate prodeunt lacrymæ nostræ, ex illa compunctiones mentium, ex illa confessio peccatorum. Sicut enim anima est vita corporis: ita & vita animæ nostræ Spiritus sanctus est.

S. Spiritus fidelis animæ vita.

Et sicut corpus nostrum, anima recedente, collabitur, ita & eadem anima, si Spiritus viuificator abscesserit, necesse est, moriatur, D sine cuius videlicet munere nec ad agnitionē Dei qualibet ratione pertingere, nec ea, quæ Dei sunt, possumus aliquatenus penetrare, Apostolo teste; qui ait: *Spiritus sanctus omnia scrutatur, etiam profunda Dei*. Cui mox sententiæ consequenter adiungit: *Quis enim scit hominum, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* ita & quæ Dei sunt, nemo cognouit, nisi Spiritus Dei.

1. Cor. 2.

Sed an vultis, fratres charissimi, forrassis inquirere, qui scire possumus, an habeamus Spiritum Dei? In hoc profectò constat, quia Spiritum Dei habetis, si Deum verè cognoscitis. Si enim, iuxta E Apostolica verba, *nemo quæ Dei sunt, nouit, nisi Spiritus Dei*, quis ipsum posset Deum cognoscere, nisi eius Spiritum mereretur habere? Sed & hoc ipsum forsitan adhuc vobis in dubium venit, an cognoscatis Deum. Sed audite Ioanem Apostolum dicentem: *Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est*. Ille igitur verè Deum cognoscit, qui eius mandata custodit. Vnde & ille perfectus mandatorum Dei custos securus aiebat: *Nos spiritum huius mundi non accepimus, sed Spiritum, qui ex Deo est*. Quis est autem spiritus mundi? Ille profectò est, qui suadet homines diuina præcepta contemnere, terrenis negotiis delectabiliter insudare, mundanæ domina- A tionis culmē appetere, carnalis illecebræ passionibus turpiter subiacere, trāsitoriæ possessionis fines extendere, tumido superbiæ fastu super proximos iura potestatis ambire.

Ibid.
1. Ioan. 2.
1. Cor. 2.

Spiritus Dei, & spiritus mundi quid efficiant in anima.

E cōtra, Spiritus, qui ex Deo est, quas replet, mentes ad cælestia prouocat: & expulsio corporis & negligentiæ frigore, ad amorem diuinum inflammat; petulantia carnis desideria reprimit, & liberū cor ab omni terrena delectatione suspendit. Ille reddit hominē ad despiciēda prospera rigidum, ad aduersa superanda robustum; ille exhibet bene viuentibus humiliter subditum; ille obiicit prauè agentibus in iura liberæ auctoritatis erectum; ille, quem replet, prudenter inebriat, atque à sensu vitæ præsentis scienter alienat. B An non erant illi diuina sobrietate veraciter ebrij, de quibus à malè insanientibus dicebatur: *Quia musto pleni sunt isti?*

Act. 2.

Diuina ebrietas quæ sit.

Numquid non quædam diuina ebrietas est, præsentia, & præ oculis posita, cuncta despicere atque ad ea, quæ non videntur, toto mentis desiderio medullitùs anhelare; mollia quæque, & iucunda contemnere; dura verò, & aspera pro diuino libenter amore perferre? Hanc ebrietatem, fratres mei, continuæ nobis, necesse est, orationis instantia quærere: hanc, velut aridis mentis nostræ faucibus, tota debemus intentione sitire.

Quærat ergo assidue anima nostra hunc Spiritū, quo vegetante viuat, quo illustrāte videat, quo docente sapiat, quo duce, inoffenso amoris cursu, ad C patriam tendat. Quæramus itaq; à Deo nostro, non quod quilibet pauperes ab huius mundi diuitibus querunt, non videlicet nummū, non digestibilem cibum, non nudi corporis indumentum. Scit enim ille, qui ad hæc nos esse sollicitos vetat, quia his omnibus indigemus. Illud itaque flagitemus, quod & nobis est præ omnibus necessarium; & ille magis dare petentibus delectatur. Illud, inquā, ab eo sine cessatione quæramus, ad quod nos ipse & quærendum prouocat, & ad sperandum certa promissione confirmat, dicens: *Quia si petimus, si pulsamus, aperietur nobis; & pater noster de cælo dabit spiritum bonum petētibus se*.

Matt. 7. & Luc. 11.

Pauperum in eleemosyna petenda habitum in oratione imitari oportet.

Sed qui è diuite nostro eleemosynam quærimus, vt impetrandi copia concedatur, D quærendi formam ab huius etiā mundi pauperibus mutuemur. Pauperes enim cùm ab altiora degentibus aliquid accipere gestiunt, ora mox sacculorum laxant: & sic ad accipiendum parati, quibus præualent, vocibus clamant; vt dum sic paratus quisque per speculare domus aspicitur, facilè misericordiam consequatur. Sacculus quidem noster, cor nostrum est, in quod, si volumus, noua cœlestis gratiæ dona suscipere, ab omni terrena concupiscentia, fermento videlicet veteri, necesse est, vacuare. Cuius profectò sacculi sinum indubitanter expandimus, si perfecti amoris incendio donis cœlestibus inhiamus. Huius sacculi bene Paulus ora laxauerat, cum dicebat: *Os nostrum patet ad vos, ò Corinthij, cor nostrum* E *dilatatū est*. Hunc laxare & illos monuit, cum subiunxit: *Non angustiamini in nobis*. Et paulò pòst: *Tanquam filiis dico, dilatamini & vos*. Consideremus etiā quomodo se pauper ille ad percipienda de supernis munera præparauerat, cum clamabat, cū vociferabatur, cū precabatur, cū interioris organi voces ingeminabat, dicens: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum*. Ac si apertè dicat: Cor meum, Domine, ad capiēda tuæ largitatis munera præparo, qui à cūctis hoc prauæ cogitationis squaloribus purgo; nihilque in eo rel nquitur, quo gratiæ tuæ munus desuper veniens refundatur. Ego curaui, quæ intus male seruabantur, egerere; tu illud accelera dono tuæ pietatis dignanter implere. Cor meū

1. Cor. 5.
Ibidem.
Psal. 56. & 107.

vacuefactum, atque ad te paratum teneo; quia effossis ex eo vitiorum ruderibus ad amplectendam tui spiritus gratiam tota mentis intentione suspiro. Ecce pauper Dei cor tenes paratum, qui à prauis illud seruas cogitationibus mundum. Sed nisi clamantem, nisi vociferantem audiat quis de eminentioris cœnaculi penetralibus eleemosynã pauperi porrecturus nemo accedat. Postquã ergo dixit: *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum,* protinus addidit: *Cantabo, & psalmum dicam Domino;* tanquam diceret: cor vtique meũ præparo, & voces importunæ postulationis emitto; vt & vox ad miserendum audita permoueat; & paratum cor, id, quod ex largitate miserentis emittitur, non effundat.

Ibidem.

Hæc nempe duo, fratres mei, vobis permaximè necessaria sunt, qui eremi remotiora studio singularitatis incolitis, qui contemplatiuæ vitæ speculationibus insudatis. Expedit vobis assiduè psalmorum modulationi, & crebris orationibus vigilãter insistere, & contra cogitationum ingruentium impetus omni virtutum conamine dimicare. Eliminemus igitur omnes spurcitias de nostri cordis hospitio, & quibus possumus variis virtutum floribus aspergamus. Delectetur Deus nitidum nostri pectoris tabernaculum ingredi, & suauibus in eo bonorum operum deliciis epulari. Sicque præparato, atque composito decoro intimæ domus ornatu, psallamus, oremus, & quibus illum possumus, clamosæ mentis supplicationibus innitemus. Sicque complebitur in nobis prophetica vox illa, qua dicitur: Paratum cor meum, Deus, paratũ cor meum; cantabo, & psalmum dicam Domino. Deprecemur ergo assiduè Redemptorem nostrum, & totis illum visceribus imploremus, vt cor nostrum dignetur clementer inuisere, & dimota omni vitiorum caligine, gratia sancti Spiritus illustrare; quatenus quo in illum regenerante credimus, eodem inspirante, recto tramite ad ipsum peruenire valeamus. Qui cum Deo Patre, & eodem Spiritu sancto, viuit & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Eremitis necessaria studia, & cur.

Iunius.

III. Sermo de SS. Martyribus Laurentino, & Pergentino fratribus.
XXIV. Sermo in Natiuitate S. Ioan. Baptistæ.
Sermo II. de eadem.
Sermo III. de eadem.
XXIX. Sermo de S. Petro Apostolo.
Sermo de SS. Petro, & Paulo Apost.

III. Iun.

SERMO XXII.

De SS. Mart. Laurentino, & Pergentino.

Festum SS. Laurentini, & Pergentini.

HODIERNA festiuitas, dilectissimi, sicut nostis, in honore BB. Martyrum Laurentini, & Pergentini, venerabiliter colitur, & quasi duobus aureis sideribus eorum dies natalitius illustratur. Hoc planè geminum sidus, si diligenter attendimus, per huius vitæ pelagus nauigantes errare non possumus, sed post emensa fluctuum, procellarumque discrimina ad sinum quieti portus cum gaudio peruenimus. Vnde non sine

A quodam dispositionis supernæ præsagio tale vocabulum sortiti sunt, vt Pergentinus dicantur, & Laurentinus. Pergunt enim vterque simul ad lauream, & præcedentes nos, si non eos sequi negligimus, prouocant ad coronam. Omnes enim quicumque non segnes, sed seruentes, & agiles ad patriam properant, non in itinere gressus figunt, sed pergentes assiduè de virtutibus in virtutes, de bonis ad meliora contendunt. Nec in huius peregrinationis itinere ciues se, vel habitatores ostẽdunt, sed velut hospites semper, & exules transeunt. Vnde & Petrus, *Obsecro,* inquit, *vos tamquam aduenas, & peregrinos abstinere vos à carnalibus desideriis, quæ militant aduersus animã.* Et Paulus ait: *Non habemus* B *hic manentem ciuitatem, sed futurã inquirimus.* Hic etiam Paulus ille qui progrediens ex Ægypto, terrã repromissionis ingressus est, Hebræus, id est, transiens, vocatus est. Et quicumq; de vitæ carnalis Ægypto, terram, quæ mel, & lac fluit, ingredimur non vestigia figere, sed assiduè transire iubemur; vt iuxta Ioannem: *Qui iustus est, iustificetur adhuc, & qui sanctus est, sanctificetur adhuc.* Lac etenim de carne fluit, mel de superioribus in ima descendit. Et quæ est illa terra lactis scilicet, ac mellis irrigua, ad quã tantopere prouocamur, nisi mediatoris Dei, & hominum vna persona? In qua nimirũ & caro manifesta est, quæ de Virgine prodiit, & diuinitatis interna dulcedo, quæ de substantia paterna processit.

Laurentini & Pergentini etymon.

1. Pet. 2.

Heb. 13.

Apoc. 22.

Christus Iesus est terra promissionis.

C Ad quam sanè terram nonnisi Hebræus, immò, vt ita loquar, nemo nisi Pergentinus, & Laurentinus admittitur; quia quisquis peruenire laborat ad Christum, necesse est vt nequaquam in hoc mũdo mẽtis suæ figat velut in habitatione vestigium: sed Hebræum se semper ostendens, & cum Pergentino per viam iustitiæ transiens pergat, & cum Laurentino simul de suis laboribus non huius vitæ commoda, sed coronam tantummodò gloriæ concupiscat. De habitatoribus etenim huius mundi, sicut in Apocalypsi dicitur, beati Martyres clamant: *Quousque Dominus* (sanctus, & verus) *non vindicas sanguinem nostrum de iis, qui habitant in terra?* De his verò, qui non habitant, sed pergendo iugiter transeunt, Esaias postquam præmittit, *habitabit lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit, vitulus, & leo, &* D *ouis simul morabuntur,* protinus addidit: *& puer paruulus minabit eos.* Quis est iste puer paruulus, nisi is de quo per eumdem Prophetam dicitur: *Puer natus est nobis, & Filius datus est nobis?* Qui simul inhabitãtes minat, quia ne corda nostra terrenis rebus inhæreant prædonem desiderij cælestis indesinenter inflammat. Et hoc ipsum minare, est ad suum nos amorem flamma continuæ charitatis accendere; ne cum nos vicario simul amore diligimus, eius, ad quem redire debebamus, obliti, mente in hoc exilio remaneamus. Puer ergo paruulus diuersorum animalium turmas minat: quia Redemptor noster, qui multimodas hominum mentes in vnanimitate fraterna insolubiliter constat, dum ad amorem eos patriæ cælestis accendit, in hoc eos mundo quasi pedem figere non permittit. Ad Deum verò non E itur vestigiis pedum, sed bonorum gradibus operum: nec ad eum quispiam valet ascendere per corporei conatus aditum, sed per assiduum sancti operis incrementum.

Ad Christum qui perueniant.

Apoc. 6.

Esai. 11.

Quid sit, & puer paruulus minabit.

Esai. 9.

Videamus igitur & istos beatos Martyres quemodo non potuerint diuino flagrantes igne quiescere, sed semper elaborauerunt de bonis ad optima festinare. Nam dum & ante persecutionis articulum tantæ iam sanctitatis essent, vt signa per eos Deus, & virtutes ostenderet, non isto contenti, pertrahuntur ad iudicem, & in bello declarant

SS. Laurentinus, & Pergentinus ante martyrium miraculis claruere.

quantam habuerint & in pace virtutem. Et prius A quidem antiqui hostis artifex, & versuta nequitia per vasculum suum cœpit cum eis quasi mitius agere, deinde non valens immobilem eorum ferre constantiam, apposuit in eos crudeliter insanire.

Eorum cruciatus.

Nam carnificibus vndique sæuientibus, vterque martyr velut vna mens, & eadem caro verberibus cæditur, plagarum cæde mactatur, mox carcerali custodiæ traditur, ac famis inopia cruciatur. Sed nunquid bellatoribus suis diuina protectio defuit, & quod in eis Deus ipse confligeret, euidenti prorsus indicio non ostendit? Nam dum eos carnifices verberibus atterunt, eorum brachia, quæ in ictus debacchantur, arescunt. Vt saxea pectora, & à pietatis visceribus aliena, saltem per carnis arefactæ rigorem, discant cordis habere mollitiem, Et in B membrorum suorum nexibus colligant, quàm timenda sit virtus, aduersus quam tam furiosè, tam atrociter dimicabant.

Angeli eos inuisitant.

Iam verò illud quam sublimis gratiæ meritum, quantæ cognoscitur apud Deum familiaritatis indicium, quod in carcere constituti, & triduana simul inedia macerati, angelitus visitantur & mensæ cælestis alimenta percipiunt? In eis quippe Christus esuriebat, in eis supplicia perferebat, cum eis claudebatur in carcere, cum eis in vinculis, cum eis erat comes indiuiduus in tormentis. Et qui dudum inter deambulantes in camino Chaldaico pueros visus est quartus, ipse procul dubio cum istis etiam inuictissimis bellatoribus C suis factus est tertius.

Dan. 3.

Ecce, inquit Rex, *video viros quatuor solutos deambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis est in eis, & species quarti similis est filio Dei.* Hic est, quod & persecutor ille Tiburtius insanientis iracundiæ felle permotus, vaporantes de fornace furiosi pectoris flammas euomuit, & beatos Martyres super ardentes prunas nudis pedibus adstare præcepit.

Quomodo iussi super carbones incedere, nihil mali ceperint.

At protinus & carbones extincti, & gloriosi martyrum pedes tamquam super candentia lilia, vel croceos rosarum flores molli sunt vestigio delectati. Nec cessat adhuc ferox nequitiæ spiritus. Nihil intentatum relinquit, sed omnia versutæ fraudis, omnia rabidi furoris argumenta percurrit. Sed quo pluribus iaculis impetit Christi D milites, eo reddit cæca crudelitas clariores. Et quanto frementior eis ingruit immanitas prælij, tanto præbetur vberior occasio triumphādi. Itaque statuitur idolum, & insana iudicis rabies imperat adorandum. At dum non idolum, sed Deus omnipotens adoratur, figura larualis in puluerem redacta collabitur. Postremò qui dedignati sunt suas idolis inclinare ceruices, alacriter gladio beata colla subiiciunt, & sic glorioso sanguine purpurati, ad Imperatorem suum, peracta victoria, reuertuntur.

O beata germanitas, quæ nec in conceptione diuidi, nec in natiuitate discerni, nec in pretiosæ mortis potuit genere separari, pares in pœna, coæquales in gloria. Simul ex maternis visceribus fun- B duntur in mundo, simul ex agone consummati certaminis oriuntur in cœlo. Quodammodo felicior iste quam Rebeccę dicendus est partus. Nam, Scriptura teste, in vtero illius collidebantur paruuli; quia sub diuersa morum, atque successuum erant qualitate victuri. Vnde sibi diuinitus dicitur:

Gen. 25.

Duæ gentes in vtero tuo sunt, & duo populi ex ventre tuo diuidētur, populusque populum superabit, & maior seruiet minori. In istis autem nulla diuersitas, quos nimirum & non dispar vita confœderat, & indiuiduæ charitatis vnanimitas cōstat.

Gen. 38.

Felicior etiam iste partus, quam fuerit ille Thamar, quo videlicet exorti sunt Phares, & Zara. Quorum alter di- A uisio, alter oriens interpretatur. Et sicut inter se inuicem dissidet interpretatio nominum, ita quædam diuersitas est in operibus singulorum; sed nec idem tenet in figura mysterium. Beati vero Martyres isti in suorum nominum interpretatione non discrepant, quia quodāmodo vnum est, quod designant, & nomē vtriuslibet vtrique cōcordat. Pergētinus n. & Laurentinus, vterq; pergit ad laureā: & quibus vna est via, vna est concupiscentia, simul gradientes perueniunt ad coronam.

Pergentinus fratri officium respondendi delegauit.

Quamquam & in istis, sicut eorum testatur historia, quædam reperiatur esse differentia. Nam dum eos violentia pertraheret ad Tyrannum, Pergentinus fratri, quoniam eloquentiorem iudicabat, respondendi delegauit officium, vt ille velut Aaron loqueretur B ad Pharaonem, dum assisterent ante præsidem. Hoc igitur inter huius beatæ germanitatis geminos distat, quod inter Moysen, & Aaron differre Scriptura commemorat. Quorum vnus de se conqueritur, dicens:

Exod. 4.

Obsecro Domine, nō sum eloquens ab heri, & nudiustertius, & ex quo locutus es ad seruum tuum, impeditioris, & tardioris linguæ sum. De altero verò dicitur:

Ibid.

Aaron frater tuus Leuites, scio, quod eloquens sit, ipse loquetur pro te ad populū, & erit os tuum. Ecce itaque beati Martyres in ea re, quia reperiuntur sibimet inuicem fuisse dissimiles, quodāmodo Moysi & Aaron extitisse videntur æquales. Et non fortassis incongrue. Sicut enim per illos lex olim data est Israeliticæ plebi; ita per istos C Christiana fides, & Euangelium ciuibus illuxit Aretij. Nam cum Gentilitati adhuc ritus pestilenter inhorresceret, & in Christianum nomen persecutionis furor immaniter ebulliret, tunc scilicet quando B. Donatus pretioso sanguine Aretinam purpurauit Ecclesiam, vigesimus tamen Imperator est Iulianus, sub quo B. Donatus insignis Martyr enituit, à Decio principe, cuius persecutio istos gloriosos Martyres coronauit. Quod si catalogum quoque Romanorum Pōtificum studiosè percurras, inuenies a B. Sixto, cui Decianus furor dum desæuiret, seruire coactus est, vsque ad Liberium Papam, qui Iuliani tempore præfuit, duodecim Apostolicæ Sedi præsedisse Pontifices.

Cum igitur gloriosi Martyres isti tanto tempo- D re B. Donatum præcessisse noscantur, non immeritò dicuntur in his regionibus, in quibus passi sunt, credentium duces, fidelium principes, ac totius, vt ita loquar, Aretinæ Ecclesiæ fundatores. Hi profecto nunc micantes gemmæ, & rutilantes sunt margaritæ. Quæ videlicet in Imperatoris æterni diademate pollucibiliter radiant, & inter ignitos supernæ Hierusalem lapides inextinguibili splendore coruscant. Porrò sicut geminum oculorum lumen in capite constitutum, subiecta corporis membra condecorat; ita B. Donatus cum duobus his cæli sideribus, quasi sanctitatis caput fideique principium adiacentia quæque loca præcellit, &, vt ita fatear, totum Tusciæ corpus eximij splendoris B nitore perfundit. Tanto quippe nunc sunt eminentioris gloriæ claritate conspicui, quāto grauiori fuerant rabidi persecutoris immanitate depressi. Igitur de pœnis ad gloriam, de certamine translati sunt ad coronam. Ipse nimirum eis factus est præmium cum recepit, qui se pro eis obtulerat pretium cum redemit, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SER-

XXIV. Iun.

SERMO XXIII.

I. In Natiuitate S. Ioannis Baptistæ.

Præconia S. Io. Baptistæ.

HODIE, dilectissimi, dies illuxit insignis, tanto cœteris diebus sanctior, quanto sanctiorem hominem terris effudit. In hac siquidem die natus est ille Sanctorum splendor, iustorum gloria, lætitia Angelorum, excellentissimus homo, consanguineus Christi, amicus Sponsi, Sponsæ præparator. Vnus est, & secundum non habet, qui choris intertextus Angelicis, sublimioris coronæ B titulis vniuersitatis humanę transcendit ascensum. Denique *inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista*. (Matt. 11.) Felix homo, qui feliciter cælorum perambulans officinas, cursu velocissimo sequitur Redemptorem, nec alicuius intercluditur fastidio dignitatis, quem summæ felicitatis immensitas largius irrorauit. Lætantur Angeli, & vtriusque naturæ numerositas admiratur hominem sic ingressum abyssum luminis, & in æternæ diuinitatis pelagus absorptum, vt ipsam reuerberet Angelicæ puritatis originem. Eleuentur omnes, & meritorum prærogatiuis ante consistorium maiestatis exultent; non erit tamen, qui ad Baptistæ Ioannis priuilegium audeat aspirare. Age iam aggrediamur virtutum insignia, quæ Deus maiestatis in C amico suo gloriosa cumulatione signauit: sic enim ab ortu vitæ vsque ad occasum cum hominibus conuersatus est, vt forma vitæ, morum informatio habeatur. Et licet hic sermonis aurei non rutilet pulchritudo, tentabimus tamen rerum veritatem qualicumque stylo perstringere, illud Sapientis attendentes, Prudentibus viris non placere phalerata, sed fortia.

Primus honor S. Ioan. Bapt. Luc. 1.

Primus eius honor est, gloria in annunciatione. Non est dissimulanti silentio transeundum, quam solemni glorificatione pueri huius in hunc mundum nunciatur ingressus. Adest Angelus Gabriel, & à superiori cælorum cardine Domini fortitudo descendens, stat à dextris altaris incensi; nec quilibet D Angelus, sed ille sublimior, qui B. Virgini nuncium attulit singulare: & electus est, vt nunciaret militem, qui Regem nunciare debebat. Astat sacerdos sacerdotalibus indutus, & multiplici vestimentorum varietate, cœlestium sacramentorum præfigurans imaginem, purgationem peccatorum mystici sanguinis aspersione præsignat. Consistit coram arca fœderis, & ante testamenti tabulas, vrnam auream habentẽ manna, virgam Aarõ, Cherubim, & propitiatorium, solemniter infulatus, vultui Dei, gloriæ maiestatis, rerum omnium Domino, vota percelebrat. Dies instar solemnis, & ceteris diebus multitudini Iudæorum celebrior, Domini præcipientis attestatione sublimis, planè spectabilis, & festiua, in qua sola soli Pontifici lice-E bat introire in Sancta Sanctorũ, & aspergine multiformi summæ diuinitatis iram refrigerare. Conuenitur vndique in sanctam ciuitatem, & populorum turba frequentior cumulat materiam gaudiorum. Inter hæc sacra consistens Archangelus, *Ne timeas*, inquit, *Zacharia, quia nascetur tibi filius parentum gaudium, nobilitas generis, orbis exemplum, finis legis, Euangelij principium, mortis expulsio, ianua vitæ, decus hominum, conuersationis splendor, omnis iustitiæ principatus*. (Ibid.) (Insignia eius epitheta.) Et ne diffusiore tractatu rerum excellentiam confundamus, nascentis, & cõuersantis integritas in libris Euãgelicis pleniùs assignatur.

A Considera nunciantis sublimitatem, dignitatem loci, diei reuerentiam: & tunc intelligere poteris, quam superexcellenti gloria Ioannis Baptistæ genitura prædicitur. Salua igitur reuerentia Redemptoris, quia non derogamus Regi, si Regis militem honoramus: cùm ille Dominus, hic seruus; ille Creator, creatura iste; digniore præmonstratione Ioannes nunciatur, quam Christus. Christus fortassis in thalamo, Ioannes in templo: & non solùm in templo, sed etiam ante Sancta Sanctorũ in insigni die solemnitatis eorum. Ioannes ab eodem Archangelo, in loco digniore, tempore sacratiore, apertiore miraculo prædicatur. Recole Isaac ab Angelis nunciatum, Samsonem per Angelum præ- (Gen. 17.) B dicatum, & vniuersam Nazaræorum sectam circumspice, (Iudic. 13.) solumque Baptistam tam in hoc, quam in aliis inuenies digniorem.

Secundus honor.

Secundus honor est, sanctificatio in ventre matris. Quicumque de massa præuaricatrice mundum ingredimur, longam restem originalis peccati trahimus nobiscum. Solus ille, qui peccatum non fecit, excipitur: quem Virginalis thalamus, ignorante viro, terris effudit. Longe quippe aliter, & dissimili modo conceptus est, Spiritu sancto tota maiestate Virginem inundante, atque mundante, superans vsum carnis, naturæ ordinem, viri commixtionem. Sic quippe decebat, vt peccatum nesciret qui peccata tollebat; vt similitudinem carnis peccati susciperet, nõ autem carnem peccati. Cùm C igitur omnes in iniquitatibus concepti sint, neminem vmquam mortalium intra materna viscera (Psal. 50.) sanctificatum legimus, præter Hieremiam, & Ioannem Baptistam; (Hier. 1.) quamquam & de singulari Virgine nulla sit ambiguitas, quin ipsa maternis circumsepta visceribus, sublimiore sanctificationis genere mundata sit, vtpote sacrarium illud, in quo Deus Dei Filius carnem fuerat suscepturus. Sed longè minor Hieremiæ sanctificatio, quàm Ioannis. Ille quidem in matris vtero sanctificatus, hic Spiritu sancto repletus fuisse cognoscitur. Multo quippe excellentius est Spiritu sancto repleri, quàm sanctificari: ibi enim sanctificatio emundationem, hic repletio inundationem significat. Denique & Apo-D stoli, qui manibus suis tractauerunt de verbo vitæ, cùm Spiritum sanctum de Saluatoris accepissent afflatu, vix quinquagesimo à resurrectionis die ad illum gradum peruenire potuerunt, vt diceretur de eis: *Repleti sunt omnes Spiritu sancto*. Et licet (1. Ioan. 1.) Spiritus sanctus largiore tunc munere credentium (Ioan. 20.) corda repleuerit, hoc tamen Ioannes in vtero legitur assecutus, (Act. 2.) quod Apostolica celsitudo tandem largiore promissione meruit obtinere.

Attende, obsecro, diligenter, quàm ordinata dispositione Spiritus ille multiplex Hieremiam sanctificat, implet Ioannem, superuenit in Mariam. Et Hieremiæ quidem admirãda sanctificatio, quia etsi in peccato conceptus est, nascitur tamen sine peccato. Antequam enim exiret de ventre sancti-E ficatus est: nec poterat nasci non sanctus, qui in matris vtero erat sanctificatus. Mira res, & à retro transactis sæculis inaudita, hominem conceptum in peccatis, nasci sine peccato. Ioannem verò longè gloriosior virtus impleuit, qui & sanctificatus est à peccato, ita & dominante Spiritu superfusus, vt & purgatus exeat, & repletus. Verè magnus coram Domino, quem Angelus nunciat, sãctificat Deus, sanctus replet Spiritus, vita commendat. Ineffabiliore autem modo superuenit in Virginem, quam tota Diuinitatis plenitudo sine mensuræ discretione perfudit: vt totam caperet, qui fecit totum; vt non solùm à peccatis abluta,

repleta Spiritu, sed & de Spiritu sancto conce-
Matth. 11. pisse credatur; quia quod in ea natum est, de Spiritu sancto est. Inde est, quod singulari prærogatiua fides Catholica Filium Dei natum de Virgine,
Symbolum Apost. conceptum de Spiritu confitetur, vt Deitatis, & humanitatis indiuisibilis adunata conuentio, voca-
Psalm. 44. bulorum indifferentia designetur. Vides ergo, quam remotiore priuilegio *speciosus forma præ filiis hominum*, à filiis hominum in concipiendo discretus sit? Illi etenim de peccatis, & in peccatis concepti sunt; hic in Spiritu & de Spiritu sancto concipitur. Hæc sanè dicta sunt de conceptione Ioannis, nihil præiudicantia sanius sapienti. Sed & si in aliquo Sanctorum auctoritatibus videntur obuiare, volumus, vt sine omni excusationum, vel defensionum patrocinio subruantur.

Tertius honor. Tertius est, excellentia in exultatione. A sæculo non est auditum quod exultauerit quis in vtero matris, cùm hic in gaudio exultasse legatur. Prorsus obstupenda dignatio, puerum vix conceptum in motum exultationis erumpere, eique gratanter occurrere seruitio dulciore, quem virginali substantiæ præsensit infusum. Beata anima, quæ in via peccatorum non stetit, sed secretiore semita de cœlestibus officinis egrediens, inauditæ gratulationis est sortita dulcedinem. Felix Elisabeth, ad quam Mater properat Redemptoris, quam salutatoriis obsequiis cœlorum Imperatrix
C alloquitur. Sed puer multo felicior, qui salutantis maiestatem agnoscens, intra viscerum tenebrosa volumina gaudio gaudet, quia vim tam beatæ salutationis attendit. *Et factum est*, inquit,
Luc. 1. *vt audiuit salutationem Mariæ Elizabeth, exultauit in gaudio infans in vtero eius.* Ascendit Virgo cum festinatione in domum Zachariæ ad salutandam Elisabeth, portans in vtero Filium Dei, Regem gloriæ, Dominum maiestatis. Occurrit Elisabeth, & antiquæ sterilitatis carens opprobriis, amicum Sponsi, præconem Verbi felicissimo ventre deportat. Iunguntur amplexus, veniunt ad oscula, copulantur felices vteri, Regemque & militem nonnisi duo tenerrimi parietes abiungunt.
D Quid mirum, si miratur, & exultat puer ad tactum tam proximæ diuinitatis afflatus? Poteratne vacare à quocumque miraculo cui præsens aderat Regis præsentia, regnatoris Mater, mundi Redemptor? Quid quod non semel tam sanctorum amplexuum fuit celebrata coniunctio? *Mansit au-*
Ibidem. *tem Maria cum illa quasi mensibus tribus*, ait Euangelista. Tanto tempore manet cum Elisabeth virginalis integritas, & nunc dulciore colloquio, nunc amplexu feliciore Ioannem puerum consecrat, & insignit. Et forassis vsque in diem Natiuitatis eius gloriosa Virgo cum cognata sua morata est, donec puerum natum sinu beatissimo
E confoueret: & vno pariete remoto, propinquiorem redderet præsentiæ Creatoris. Facile autem hoc ex Euangelio coniecta reliquet, quia iam sex menses à conceptione Ioannis defluxerant, cum ad Virginem Archangelus missus est, qui renouationem mundi pudori virgineo noua salutatione portauit. Ex hinc Virgo festinat ad Elisabeth, & tribus mensibus præsentia sua cognatæ dignatur hospitium, donec noni mensis fine concluso,
Reuelatio facta B. Pet. Dam. ex viua voce Card. Baronij. natiuitas imminet Patriarchæ. Alij, qui librum iustorum diligentioribus oculis inspexerunt, ibi se vidisse testantur, quod ipsa Dei Genitrix felicem puerum primum de terra leuarit, & cognatæ partum omni prosecuta sit seruitute. Quocumque autê modo rei huius veritas decernatur, illud pro certo certum est, quia non parum contulit pue-
A ro nascituro tam felix, & morosum intemeratæ Genitricis hospitium.

Quartus honor. Quartus verò, gaudium in Natiuitate. Erubesce, lucifer, qui mane oriebaris, & conatuum tuorum fractis impulsibus, tandem intellige, quia in nouissimo dierum, tanquam perdix stultissimus
Esa. 14. remanebis. Machinationibus tuis factum est, vt
Gen. 4. humani generis vniuersitas in peccatis conciperetur, nasceretur in tristitia. Sed ecce iste in vtero sanctificatur, oritur in gaudio, lætitiamque mundo sua natiuitate refundit. Ecce genus armaturæ, quod tibi constitueras ad victoriam, Ioanni nascitur ad coronam. Apprehende arma, & scutum, & toto malignitatis tuæ spiritu debacchare, non
B tamen poteris irrumpere Ioãnis priuilegium quod benigna scribentis manus proprio charactere consignauit. Multum deceptus, multum delusus es. An ignoras, quia tibi vir bellator ab adolescentia, & etiam à matris vtero consurgit? Nescis, quia à
Matth. 11. diebus istius *Regnum cœlorum vim patitur, & violen-*
Luc. 1. *ti rapiunt illud?* An oblitus es, quia iste nutritur parare Domino plebem perfectam? Intuere ordinem rerum, & ab ipsis suæ conceptionis initiis inuenies hunc validiore conamine tuam fortitudinem irrupisse. Tu fecisti, vt fratricida Cain, qui
Gen. 4. prius natus est, pollutus, & obuolutus exiret, & originalis peccati respergeretur infamia. Hunc excepit orbis exterritus, & humanæ generis subsecuta
C natiuitas ad infinitæ tristitiæ cumulum transmigrauit. Natiuitas autem hominis istius in gaudio est, & insolemnitatem præclaram. Lætatur orbis, & quatuor mundi climata circumsonãt gloriosæ festiuitatis instantiã, ipsis etiam cælis celebris, & famosa. *Quis putas puer iste erit?* Amicus Sponsi, inimicus tibi, tua potestate potentior. Considerandum est quanta dignitate præpolleat natiuitatis huius celebranda deuotio, quantamque gratiam in oculis Ecclesiæ potuerit inuenire. Nullius hominis natiuitatem, præter solius Dei, eiusque Matris, in auctoritatis arcem recepit Ecclesia, huius istius exceptione seruata. Nouit enim, quia melior
D est dies mortis die natiuitatis, & quod ortus hominum tristitia comitetur. Inde est, quod Martyrum mortes, non natiuitates solemnizat Ecclesia:
Eccl. 7. mortem eorum natalitiorum nomine nominans, quibus factus est de morte natalis. Tunc enim inceperunt nasci ad vitam, cùm vitam deposuerunt pro vita. Huius verò Natiuitatem Sponsa Christi tanto securius beneuolentissima dignatione suscepit, quanto singularius eam veritatis Euangelicæ irrefragabilis commendat auctoritas.

Quintus honor. Quintus est, singularitas in conuersione, & conuersatione intra teneritudinem annorum. Beatus namque iste puer ad eremum, spiritu ducente, deductus est: nec obstitit ætatis infirmitas, quam
E maiestas Domini fœcundabat. Spiritus enim sanctus non attendit differentiam sexuũ, fragilitatem corporum, têporum annositatẽ; sed quemcumque, & quomodo vult dignãtissima replet benignitate. Relinquit Ioannes mundum, homines fugit, nescit patriam, parentes aspernatur: & in solius diuinitatis apicem beatæ contemplationis figit obtutus. Mira rerum conuersio, hominem vix mũdum ingressum, mundi fugere gloriam, & sæculi cupiditates non solùm obliuisci, sed & nescire, perpetuumque cum diuinitate stabilire cõsortium. Recessus montium, syluarum anfractus, & vallium
Hier. 1. subteriacens vastitas, puero Patriarchæ domicilia præbuerunt. Non opponatur mihi Hieremias, nec prædicantis pueritiæ virtus audeat obuiare: quia si ille consecratus in Prophetam: hic

Matth. 11. in plusquam Prophetam; & licet ille populo futura prædicat, non tamen conuersationis humanæ declinat aspectus. Sic sic Ioannes ætatis supergressus infantiam, & nobilioris generis generositatem oblitus, soli vacat diuinitati, forma vitæ, monachorum propositum, anachoretarum principium, totius religionis assertio. Et hæc quidem pro conuersione. Porro quanta sublimitas in conuersatione fuerit, non est currentis linguæ
Matth. 3. voluptatibus disserendum, sed Euangelicæ digni-
Vestis S. Ioannis. taris comprobandum eloquio. *Ioannes*, inquit, *ha-*
Matth. 11. *bebat vestimentum de pilis camelorum: zona pellicea circa lumbos eius: esca autem eius erat locustæ, & mel siluestre.* Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. Rigida vestis, & durissimis hispiditatibus circumtexta, rigore squalorifero corpus afficit Patriarchæ: eamemque tenerrimam immatura districtio disciplinæ feritate coarctat: te-
Cibus. neros artus, & sacratiore Spiritu superfusos continui quassat longitudo martyrij. Cibus autem eius qualis erat? Non quæruntur fasides aues, nec per totam discurritur regionem, vt Patriarchalis stomachus impleatur. Sed *erat*, inquit, *esca eius locustæ, & mel siluestre.* Cæli rore pascitur, & animalis vilissimi satiatur edulio, nihilque coctum accipit ieiunantis austeritas. Castigato quippe ventri, & diuturna maceratione distento, ignota fuit varietas ferculorum: nec introiuit in os eius, quod gulam alliceret, sufficeret ventri, stomacho blandiretur. Elias comedit carnes, & si
3. Reg. 17. quid aliud apponitur, cum gratiarum percipit actione; nec aliquem, nisi fallor, legimus in veteri officina ad legis huius aspirasse fastigium. Vestis aspera, cibus tenuis, mens deuota, perfectum consecrant Patriarcham.

Sextus honor. Sextus est, nouitas in prædicatione. Hic volo attentius attendat intentio vestra, quia paulo subtilius ordiendum materiæ præcipit magnitudo. Post peccatum Adæ, & illius diluuij vastationem solemnem, electa est iustorum infinita pluralitas, cum quibus Deus facie ad faciem locutus fuisse
Gen. 5. 6. dignoscitur. Transfertur Enoch, eligitur Noë,
22. 28. & vocatur Abraham, Isaac diligitur, Iacob Deum
41. facie ad faciem contemplatur, Ioseph vocatur mundi Saluator; nec tamen Dei ad illos, vel illorum ad homines fit aliqua mentio de Regni cælestis perpetua mansione. Moyses assumitur in Ducem populi Iudæorum, Pharaoni in Deum con-
Exod. 3. & stituitur. Facit Deus in Ægypto magnalia, & mi-
deinceps. rabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro. Ascendit Moyses ad caliginem, in qua erat Deus. Datur in monte multiplex præceptorum auctoritas. Loquitur ille cum Deo, quasi homo ad vicinum suum. Non est occultatum à Moyse, quod facit Dominus in occulto: & gloriosum nomen Adonai, quod omnibus obuelatum fuerat, reuelatur. Sed in his omnibus Regni cælorum me-
Exod. 4. & moria nec nominatur, nec auditur. Astat Aaron
deincepi. summus sacerdos, potentis virgæ gestarius, vnctus, & delibutus cælestium sacramentorum vn-
Ios. lib. ctione. Succedit Iosue, & omnis illa Iudicum multitudo, nec est vel vlla tenuis mentio Regni
Psal. 88. cælestis. Inuenit Dominus Dauid virum secundum cor suum, Salomonem filium eius sapientia cumulat singulari, & omnem illum prophetalem chorum Spiritus sanctus ordinat, & insti-
3. Reg. 11. tuit, nihilque de cælestis Regni gloria propheta-
3. Reg. 17. tur. Claudit Elias cælum annis tribus, & mensi-
bus sex: Elisæus mortuus mortuum vitæ restituit;
4. Reg. 4. & ab his nec vel vlla scintillula beatæ mansionis elucet. Quid plura? A principio mundi vs-

A que ad Ioannem vniuersitatis humanæ electionem recollige, nec in sermone, vel opere illius sanctuarij poteris reperire dulcedinem. Veni ergo ad Ioannem, & audi vocem exultationis, vocem nouitatis, vocem lætitiæ, misericordiæ verbum, sermonem gloriæ, gratiæ largitatem; quod celauerat Deus, tacuerat Angelus, latuerat Patriarchas, Prophetæ nescierant: *Pœnitentiam* in- Matth. 3.
quit, *agite; appropinquabit enim Regnum cælorum.* Verbum pœnitentiæ dulce, & gloriosum, verbum Regni cælorum lætum, & adorandum, illi soli primario conueniens, qui primus noui testamenti posuit fundamenta. Hæc est illa vox, de qua maximus ille contemplator cælestium visionum Apoc. 14.
B in hæc verba prosequitur: *Et vox prima, quam audiui, tanquam citharedorum citharizantium, in citharis suis.* A diebus Adæ vsque ad Ioannem, organum nostrum versum est in vocem flentium; quia ibi peccatorum frequentia, nec pœnitentiæ locus, Num. 15.
duplex erat deplorandi materia. Occidis? occidi Ezech. 20.
iuberis? sabbato ligna colligis? lapidari iuberis: & ille, cui proprium est misereri semper, & parcere, nisi ferire non nouit. Dederat quippe eis præcepta non bona traditor præceptorum & iustificationes, in quibus viuere non possent. Hoc est, quod iu- Ps. 88.
stus miratur, dicens: Vbi misericordiæ tuæ anti- Matt. 3.
quæ Domine? Ioannes natus ostendit medicamentum vulneri, peccato pœnitentiam, veniam iniquitati. Hæc est prima vox, quam vox cla-
C mantis in deserto proposuit: Et vox turturis audita est in terra nostra. Ex tunc misit in os nostrum canticum nouum, carmen Deo nostro, & reso- Cant. 4.
nat in ore nostro gratiarum actio, & vox laudis; Psal. 39.
superexaltatur misericordia iudicio, peccatoribus parcitur, regnat pietas, iustitia dissimulatur, & miserendi, non feriendi, quærit occasionem misericors, & miserator Dominus. Citharizant ergo in citharis suis, qui voluptatum effusionem pœnitentiæ districtione reuerberant: & de profunda peccatorum voragine respirantes, Pharaone submerso, cantant in viis Domini, quoniam ma- Ps. 137.
gna est gloria Domini.

Septimus est, dignitas in baptismate. Singula- Septimus honor.
D ris prorsus humilitas, Verbum caro factum, & in perfectum egrediens virum, relicta hominum vniuersitate, Ioannem quærit, Ioannem desiderat, ad Ioannem vadit. Terribilis in consiliis Deus super Psal. 65.
filios hominum, portansque omnia verbo virtutis Hebr. 1.
suæ, purgationem peccatorum faciens, venit à Galilæa in Iordanem ad Ioannem, vt baptizaretur ab eo. Stupet Ioannes, & timore concutitur, totumque Patriarcham infinitus horror insumit. *Ego* inquit, *à te debeo baptizari, & tu venis ad me?* Dicit
ei Saluator: *Sine modo; sic enim decet nos implere* Matth. 3.
omnem iustitiam. Acquiescitur vtrinque salutaribus Ibidem.
monitis, & accingit se Ioannes ad baptizandum, & ad suscipiendum, Dominum Angelorum. Exuitur vestimentis suis Rex gloriæ, splendor lumi-
E nis, & figura substantiæ Dei, Ioannis manibus attrectatur. Caro illa sumpta de Virgine, candidioreque deriuata materia, nudatur in flumine, felicibus Baptistæ manibus infundendà. Descendunt Angeli; & cælorum agmina tota reuerentia currunt ad Creatorem, baptizantemque, & baptizatum dominantia numina circumcingunt. Infundit aquam capiti Creatoris creatura nobilior, & Dei verticem mortalis dextera contrectat, & contingit. Pauet cælum, stupet terra, Iordanis arridet, mirantur Archangeli, Dominum Sabaoth inter manus baptizantis includi. Quid est Ioannes? Cherubim, & Seraphim vix audent respi-

[1. Pet. 1.] çere, & tu nudum tenere præsumis? Hic est, in A quem desiderant Angeli prospicere; [Esai. 6.] cui, Sanctus, Sanctus, sublimi melodiarum organo beatæ ciuitatis conuentus ingeminat; qui solus habitat lucem [Apoc. 4.] inaccessibilem, Dominus virtutum, Deus scientiarum, misericordiarum Pater, & tu non metuis. [1. Tim. 6.] Tibi datum est, quod omnibus est negatum, baptizare eum, qui baptizat in Spiritu sancto, & igne, virginemque Virginis Filium virgineis manibus irrorare. Totus adstupeo baptizanti, hominemque Dei magistrum reuereor, dignantem admiror, veneror dignationem, & hominē video violentiam ipsis cælis inferre. Porro illud quale est, quòd in isto baptismate terminatur lex, finem accipit prophetia, & omnis illa sacrificiorum multi- B tudo propulsatur, & pellitur: Hic incipit, & stabilitur nouæ regenerationis perduranda purgatio, & in vnam baptismatis formam legalium transeunt dispendia figurarum. Ad ablutionem enim aquæ, & inuocationem sancti Spiritus, sepelitur hircorum, & vitulorum sanguinolenta congeries, [Psal. 29.] & pecora pecoribus Iudæis relinquimus, illud Dauidicum attendentes: *Holocaustum & pro peccato non postulasti.*

[Octauus honor.] Octauus est, prima reuelatio de Trinitate. A creatione cæli, & terræ vsque ad hunc locū, nunquam Trinitas hominibus manifeste apparuit; sed rerum, & verborum inuolucris inuoluta fuit tantæ claritatis æternitas. Denique creationem hominis Creator rerum summa dignitate commendans, [Gen. 1.] *Faciamus*, inquit, *hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Reuerendum reuera priuilegium, C nec vlli traditum creaturæ. Creatur illa sublimior numerositas Angelorum, & elementorum omnium ordinatur variata connexio, sed omnipotentis præsentia tantum opus alta taciturnitate prospectat. Vt vero venitur ad hominem, & nobilis creatura creari disponitur, accingit se Trinitas ad creandum: & consilium accipit Sapientia, vt creaturæ dignitas Creatoris priuilegio clara esse monstretur. Nec ibi tamen satis apertè diuinæ maiestatis eluxere vocabula, cum ad Angelos obsequentes quidam referāt diuini sermonis oraculum: vel, si minus hoc cautum est, signata pluralitas absque [Gen. 18.] nominum differentia prædicetur. Abraham tres D vidit, & vnum adorauit. Sed & ibi Scripturæ sacræ reuerentia nunc mixtim, nunc separatim claudit eloquium; vt modo Dominum, modo viros placeat nominare. Iudæi tamen longam hic texunt reprehensionis parabolam, tres Angelos à Domino missos asseuerantes, vnum ad natiuitatem Isaac prædicendam, duos ad Sodomam subuertendam. Illud enim, cum quo locutus est Iustus, [Ibidem.] dicens: *Domine, si inueni gratiam in oculis tuis*; prophetali spiritu somniant cognouisse, natiuitatis Isaac aduenisse præconem. Illum adorat, si- [3. Reg. 1.] cut Bersabee Dauid Regem, sociisque eius propter ipsius reuerentiam indefessus assistit. Vnde E & nonnisi duo in subuersione ciuitatum infelicium numerantur, illo superius iam reuerso, qui natiuitatem Isaac fideli deuotione complexerat. Tres enim viri Saram vocari præcipiunt, sed vnus est, qui promissionis inspiratæ manifestat arcanum. Hæc Iudæi, & qui magis elegerunt Iudaizare, quam credere. Sed, vt breuiter concludamus, omnis illa siue Patriarcharum, seu prophetantium copulata societas, nullam vel in sermonibus, vel in rebus de Patre, & Filio, & Spiritu sancto reperitur apertè fecisse mentionem. Veni ergo, & intuere filium Zachariæ Deum, & homi- [Matt. 3.] nem propriis manibus continentem: & vide, quia A cæli aperiuntur ibi, & descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in Christum; & vox Patris audita est: *Hic est Filius meus dilectus.* Vides, quia ad sacratissimorum nominum nouitatem cælorum palatia reserantur? Pater auditur in voce, Filius baptizatur in flumine, Spiritus sanctus in columbæ specie demonstratur. Adest Ioannes totius medius Trinitatis, gloriosumque Baptistam sanctificant indiuisæ substantiæ personata vocabula; & nomen Trinitatis prioribus sæculis obuelatum, absque totius velaminis obumbratione relucet. Domine, quis est iste, quia innotuisti ei?

[Nonus honor.] Nonus est, testimonium sapientiæ. Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi, misit ad eum B Discipulos suos, & responsum est eis: [Matt. 11.] *Cæci vident*, & cætera, quæ veritatis Euangelicæ prosequitur copiosa narratio. Recedentibus autem nunciis, ne forte in eorum præsentia adulationem redolere videretur, cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioanne: *Quid existis in desertū videre? Arundinem vento agitatam?* [Christus vt Ioannem, commendarit.] O mira testificatio Redemptoris! Quis ingressus est mundum, & mundum vel in aliquo non cognouit? Quis est, quem vel ventosa felicitas, vel aduersitas turbida, vel cuiuslibet peccati aura tenuior non inflexit? Ad extremum subinfertur, quod terram excedat, transeat cælum, ipsumque verticem Angelicæ dignitatis attingat. [Ibidem.] *Inter natos*, inquit, *mulierum, non surrexit maior Ioanne Baptista.* Quid vis amplius? de nullo alio dici potuit, [Augustinus.] dicit Augustinus, quod dictum est de Ioanne. Non C opponas mihi Euangelistam inter cæteros Apostolos magis dilectum; non Apostolorum Principem omnibus Apostolis antelatum; non Vas electionis ad cæli tertij secreta translatum; nec Apostolicus splendor audeat occurrere Præcursori; quia iam omnes isti adolescentiæ metas excesserant; cum à Veritate prolatum est: inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Considera mansiones regni, & vniuersum ordinem humanæ generationis obambula, solumque Ioannem tam nouis, quam veteribus videbis esse præpositum.

[Decimus honor.] Decimus est, assertio matris Ecclesiæ. Texitur ora chlamydi, vnguentūq; profusum in capite, extremā quoque vestimēti fimbriā inundāret infun- D dit. Illa enim mater, & magistra omnium Ecclesiarum Ecclesia Romana, [Romana Ecclesiarū omnium mater.] cui dictum est *Ego pro te rogaui, vt non deficiat fides tua*; in honore Ioannis Baptistæ, post Saluatoris nomen consecrata est, & signata. Dignum namque erat, vt sententiam Sponsi Sponsæ sequeretur auctoritas, & singularē amicum eius illuc proueheret, vbi principatum ipsa [Luc. 2.] conscendit. Electio proculdubio singularis, in illa ipsa vrbe Ioannem primatum Ecclesiæ vindicare, quem duo cæli luminaria morte clarissima consecrarunt. Crucifigitur Petrus, Paulus obtruncatur; dignitas remanet Præcursori. Purpuratur Roma multitudine Martyrum, totaque sublimitas beato E refunditur Patriarchæ. Ioannes vbiq; maior, in omnibus singularis, mirabilis super omnes. Quis sic gloriosè annunciatus est? quis ita specialiter in matris vtero Spiritu sancto legitur fuisse repletus? Quem legistis infra matris vterum exultasse? Cuius natiuitatē vidistis celebrare Ecclesiā Dei? Quis sic puer eremum concupiuit? Quis ita legitur sublimiter conuersatus? Quis pœnitentiam, & Regnum cælorum primus ostendit? Quis baptizauit Regem gloriæ? Cui se primum Trinitas reuelauit? Cui tale testimonium perhibuit Deus? Quem sic honorauit Ecclesia? Vide si non hæc omnia ita singulariter sunt huic singularia, vt nullus mortalium prædictis dignitatibus audeat inhiare.

Forsitan mihi disponis opponere, quia sic ista habet propria, vt cætera sanctorum communia non attingat. (Epitheta S. Ioannis.) Audi ergo: Ioannes Patriarcha, immo Patriarcharum finis, & caput; Ioannes Propheta, (Ioan. 1.) immo plusquam Propheta: quia quem venientem nunciat, digito demonstrat: Ioannes Angelus, sed & inter Angelos electus, Saluatore restante, (Matt. 11.) qui dicit: *Ecce mitto Angelum meum, qui præparabit viam ante faciem meam.* Ioannes Apostolus, sed (Ioan. 1.) & Apostolorum primus, & princeps; quia; *fuit homo missus à Deo.* Ioannes Euangelista, sed & Euangelij primus melior, prædicans Euangelium Regni. Ioannes virgo, immo virginitatis insigne, pudicitiæ titulus, castitatis exemplum. Ioannes Martyr, sed & Martyrum lumen; inter natiuitatem, mortemque Christi, constantissimi for- (Esa. 40.) B ma martyrij. Prætereo, quia Vox clamantis in deserto, quia Præco Verbi, quod Iudicis Præ- (Matth. 3.) cursor. Illud quoque relinquo, quia vsque ad Ioannem lex, & Prophetæ, quia Ioannes ipse est Elias, quod lucerna sit ardens, & lucens; quod amicus Sponsi, Sponsæ præparator. Silentio transeo, quod sic nouem Angelorum ordinibus insertus est, vt etiam ad Seraphim apicem transferatur. Verum hoc laboriosi operis est, & sensus nostri paupertas non sufficit. Sufficiant hæc ad præsens, quæ dicta sunt de laude Ioannis ad gloriam Redemptoris, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

XXIV. Iu.

SERMO XXIV.

II. In Natiuitate S. Ioannis Baptistæ.

HODIERNA festiuitas, dilectissimi, toto terrarum orbe conspicua, mentes nostras eo clarius splendore quodam nouæ lucis irradiat, quo & primordium nostræ redemptionis, ac veri luminis ortum, vt recolamus, inuitat. (Cur Ioãnes nascitur.) Cui enim meditanti natiuitatem Ioannis, non mox occurrit natiuitas Christi præsertim cum nascendi Ioannem de patre sene, & sterili matre, nulla alia extiterit causa, nisi vt mirabiliter natus præcederet singulariter nasciturum. Amicus videlicet Sponsum, famulus Dominum, vox Verbum, lucerna Solem; D præco Iudicem, saluatus præcurreret Saluatorem. Testatur & ipse Ionnes, banc esse sui aduentus causam, non vt simpliciter veniret, sed vt Dominum ad suæ manifestationis indicium perueniret. (Ioan. 1.) *Post me*, inquit, *venit vir, qui ante me factus est; quia prior me erat, & ego nesciebam eum: sed vt manifestaretur in Israël, propterea veni ego in aqua baptizans.* Præuenit eum nascendo, prædicando, baptizando, moriendo, postremo & ad inferos descendendo. Præcessit itaque Dominum, præcessit & semetipsum. Ante enim quam conciperetur in vtero, paternum os incredulitas clausit: quod ipse antequam loqueretur, expressione sui nominis mira- E biliter reserauit. Plane cum necdum posset hominibus verba depromere, potuit exultando latentem in vtero Virginis Regem cæli maternis visceribus nunciare. Spiritus enim sanctus, qui eum, antequam vitales carperet auras, animauit, ipsum quoque materni pudoris hospitium, in quo dege- (Luc. 1.) bat, impleuit. Vnde Elisabeth: *Ecce, inquit, vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo.*

Vbi quærendum est, quomodo fieri potuit vt in eum Spiritus sanctus sua dona diffunderet; cum, A iuxta ritum conditionis humanæ, adhuc in iniquitatibus conceptus existeret, & necdum originalis peccati vinculum, percepta legalis obseruantiæ circumcisione soluisset; (Ioãnes quo pacto in vtero plenus Spiritu S.) cum per Moysen diuina vox dicat: *Masculus, cuius præputij caro circumcisa non fuerit, peribit anima illa de populo meo, quoniam pactum meum irritum fecit.*

Sed notandum est, quia Spiritus sancti gratia lege non stringitur, necessitatis vinculo non tenetur; sed sicut vbi vult, spirat; sic & quibus vult gratis sua dona dispensat. (Act. 10.) Nam & Cornelium Centurionem, antequam baptismi susciperet lauacrum, inspirauit: & in quosdam adhuc Gentiles, loquen- (Ibidem.) te Petro, non solum, vt Scriptura restatur, cecidit; sed etiam, vt linguis loquerentur, instruxit. Quid B ergo mirum, si B. Ioannem ante legalis mandati quodcumque remedium Spiritus sanctus † impleuit, († repleuit.) quem ipsius legis, & Prophetarum, ac totius veteris Testamenti limitem quendam, atque, vt ita loquar, intransmeabilem terminum prouidentia diuina constituit? Lex enim, & Prophetæ, vt Veri- (Matt. 11.) tas ait, vsque ad Ioannem. Ioannes enim iste cum Domino circumcisionem quidem in sua carne suscepit, sed suscipiens terminauit. Et ideo qui nouæ gratię præco, & magnificus annunciator enituit, ad euadendum originale peccatum circumcisione non eguit; sed eum supra legem, supra humanæ conditionis ordinem electio diuina prouexit: cui etiam tanti honoris collata est gloria, vt natiuitati C eius ipsa Dei Genitrix interesset, eiusque principium, latens in vtero mundi Conditor sua præsentia dedicaret. Testatur hoc Lucas Euangelista, cum (Luc. 1.) dicit: *Mansit autem Maria cum illa*, videlicet Elisabeth, *quasi mensibus tribus, & reuersa est in domum suam.* A conceptione quippe Domini, vsque ad natiuitatem B. Ioannis tres menses sunt. Nolebat itaque Maria discedere, donec grandęuæ puerperæ ministerium sedulitatis impenderet: & quæ gestabat in aula sui corporis Regem, cerneret anteire præconem. Felix partus, quem illa lux excipit, quæ (Ioan. 1.) illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

Sed dum hæc loquimur, repente quæstio nobis oboritur, quæ dubietatem inferre non sine causa videatur. Testatur etenim Dominus, quia inter (Matt. 11.) D natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Exclusit itaque maiorem, non negauit æqualem. Hinc est, quod ad Zachariam Angelus dicit: *Ipse præcedet ante illum in spiritu, & virtute Eliæ.* Par (Luc. 1.) ergo Eliæ Ioannes videtur, in cuius spiritu & virtute venturus asseritur; præsertim cum & alibi ipsa veritas dicat: *Elias iam venit, & non cognouerunt eum, sed fecerunt in eum quodcumque voluerunt:* (Matth. 17.) & si vultis scire, Ioannes ipse est Elias. Sed ecce è diuerso illud occurrit, quod Elisæus duplicem (4. Reg. 2.) Eliæ spiritum, iuxta modum suæ petitionis accepit. Obsecro, Domine, vt fiat spiritus tuus duplex in me. Quod si Eliam Elisæus dupliciter antecellit, æqualem Eliæ Ioannem; quomodo non E superat, quo inter natos mulierum maior nemo surrexit?

Verumtamen, vt soluatur quæstio, ponderandus est sensus; vt quod durum in verbis exterioribus sonat, de pia intentione procedere discretio sobriè sentientis intelligat. Durum quippe sonuit, quod Elisæus duplicem magistri spiritum petiit: cum non sit discipulus super magistrum. (Matth. 10.) Sed ex pura mente petitio ista processit, quia non terrenum aliquid, sed spiritualem gratiam postulauit. Vnde & Elias quasi sub indignatus incauta discipuli verba redarguit, cum ait: *Rẽ difficilem postulasti:* (Ibidem.)

Ibidem. simplicitatem vero piæ intentionis aspiciens, præsto subiungit: *Attamen si videtis me quando tollar à te, erit quod petisti.* Non videlicet duplicitas, quam incautus sermo profudit: sed donum spiritus, quod humili, ac sincera mentis intentione quæsiuit. Hoc itaque modo nequaquam Ioannem superat Elisæus, sicut nec maior est, quam Elias. Verumtamen si sacræ historiæ tenorem inspicimus diligenter, vberiorem, siue clariorem Elisæum, quam Eliam in miraculorum fuisse virtutibus inuenimus. Ille nimirum viuens defunctum puerum vitæ restituit, iste iam mortuus mortuum suscitauit. Illo prophetante, hydria farinæ, & lecythus olei non defecit; iste obsessæ, & afflictæ ciuitati protinus in diem alterum incredibiles hostilium castrorum copias obtulit. Atque, vt breui cuncta concludam, Elias B duodecim, Elisæus, vt Scripturæ veritas tradit, viginti quatuor miraculorum signis enituit, quę videlicet, quia fastidium deuitamus, hic enumerare postponimus. Quomodo igitur huius me nodo quæstionis expediam, vt prolata magnitudine Ioannis, non vacillet sententia Veritatis, qua dicitur in natis mulierum non esse maiorem Ioanne Baptista? Nam si maior est Elisæus, quam Elias, ergo maior est & Ioanne. Quod fieri impossibile est.

Quo pacto Elisæus duplicē spiritū accepit.
3. Reg. 17.
4. Reg. 13.
3. Reg. 17.
4. Reg. 6.
Elisæus maior Elia, & qua ratione.

Sed notandum, quod aliud est magnum quid agere in signis miraculorum, aliud magnum esse in excellentia meritorum. Nam si de miraculis agitur, nullum fecisse miraculum Ioannem in Scripturarum paginis inuenitur. Sed numquid propter hoc infimus erit omnium Sanctorum, quia C nulla traditur signa fecisse virtutum? Elisæus ergo maior est quam Elias in exhibitione signorum, quem tamen nequaquam superat in cumulo meritorum. Ita & Ioannes par quidem est Eliæ; quia sicut ille præco futurus est Iudicis; ita & hic præcursor factus est Redemptoris; sed maior Elia, quia quem demonstrauit, etiam baptizauit. In illo denique baptismatis sacramento Iordanis vnda magis est lota, quam lauit, ex qua insuper vim sanctificationis omnis vbique terrarum aqua concepit. Illic B. Ioannes vocem Patris audiuit, Spiritum sanctū in columbæ specie descendentem aspexit, tremendum Angelis Dei Filium suis manibus inclinatum, aquis intinxit. Illud enim fundamentum, & origo baptismatis rebus ostendit, quod Veritas postmo- D dum Discipulos agere verbis virtute plenis edocuit. *Ite,* inquit, *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Illic res manifesta, & non verba; hic verba, & res vera; sed occulta. Ioannes itaque humanorum limes est meritorum. Quantumcumque enim Apostolici Senatus excellat auctoritas, quantumcumque vel Patriarcharum fides in diuina agnitione proficiat, vel Prophetarum oracula ad reseranda arcana mysteria conualescant, quantumlibet certe cumuletur triumphantium gloria Martyrum, quantumuis efflorеat vernans pudicitia Virginum, vel in verbis vitæ se exerceat lingua Doctorum; citra metam Ioannis omnia cohibentur, nihil que virtutis hu- E manæ, nihil religionis, nihil perfectionis vltra progreditur. Cuius incomparabilis vitæ seriem non historiographus quispiam post eius obitum texuit, sed Archangelus ille præcipuus antequam conceptus esset in vtero, sicut Domini, sic & huius opera miranda narrauit. Huius sane præconium non assertione veridici cuiuslibet hominis, sed ex ore ipsius summæ didicimus Veritatis. Et ille est assertor, & laudator Ioannis, qui à cunctis cælestibus ac terrenis laudatur, & benedicitur creaturis. Ab

Ioānes, qua ratione maior Elia, & alius.
Matt. 28.

A illo denique verbo Ioannis sunt deprompta præconia, per quod fundata est arida, mouentur sidera, condita sunt elementa. Enimuero quantæ magnificentiæ est ab illo mereri gloriam laudis, apud quem summa felicitas est impetrare veniam pietatis? Et ab illo præferri hominibus, à quo gloriosum est vtcumque probari? Ait enim: *Quid existis videre? Prophetam? Dico vobis & plusquam Prophetam.*

Ioānes laudatus ab eo quem laudant omnia.
Matth. 11.

Sed quia Propheta inter cæteros homines egregius est, & insignis, qui nullum in communi hominum genere habens æqualem, etiam Prophetæ præponitur; restat, vt iam non homo, sed Angelus nuncupetur. Vnde & subdidit: *Hic est enim, de quo scriptum est: Ecce ego mitto Angelum meum, qui* B *præparabit viam ante faciem tuam.* Sed & in suppositione sua melius B. Ioannes ostenditur quantum cæteris hominibus præferatur, de quo Dominus: *Qui autem,* inquit, *minor est in Regno cælorum, maior est illo.* Quia nimirum Redemptor noster, qui Ioanne minor est in terra per accessum succedentis ætatis, in cælo maior est per æternæ priuilegium maiestatis. O felix ista deiectio, quando homo Deo supponitur, à Creatore creatura præceditur, exiguus ab immensitatis gloria superatur. Maior esse Ioanne Christus in cælo dicitur, vbi à cunctis Angelicæ dignitatis virtutibus adoratur, cui Cherubim, & Seraphim humiliter procidunt, cuius Principatus, & Potestates imperium contremiscunt, cuius denique vultum desiderant Angeli prospicere; Ioanni se perhibet in cælesti dignitate præesse, C in cuius plane conspectu omnes gentes quasi stilla sunt situlæ: & iuxta Prophetæ vaticinium, quasi nihilum, & inane reputatæ sunt; beato viro se non dedignatur in comparatione præponere, vt inueniatur homo apud Deum pro meritorum excellentia quasi locum comparationis habere. Qui enim auctor est celsitudinis, ipse nobis factus est magister humilitatis. ipsi gloria, & imperium, & modo, & amodo, in sæcula sæculorum. Amen.

Ibidem.
Malac. 3.
Matth. 11.
1. Pet. 1.
Esa. 40.

SERMO XXV.

XXIV. Iu.

D *III. In Natiuitate S. Ioannis Baptistæ.*

MVLTA, dilectissimi, norimus in laudem B. Ioannis à Patribus nostris elimato stylo composita, & luculenter expressa. Quapropter rudes nos eruditis ingerere, & inter eloquentes erubescimus balbutire. Sed quis taceat in Natiuitate vocis? Quis obmutescat à laude Præconis, nisi forte qui diffidit, ad hoc quod Angelitus audit? Zacharias nempe dum loquentis Angeli non credit oraculo, loquendi mox priuatur officio, & ad vocis aduentum, vocis amittit eloquium. At vero progenita sobole, quæ paterni prosapiam generis nouæ gloriæ titulo decorabat; dum iam non addubitat, E sed imponere potius nomen exultat; non modo seformatæ sibi locutionis organum restituitur, sed & prophetici spiritus gratia cumulatur; & qui eatenus facultatem proferendi cuiuscumque sermonis amiserat, iam prophetalis vaticinij ditatus oraculo, mysterij salutaris arcana reuelat. Ioannes plane vox erat, Verbum præcurrebat, & Verbum annunciabat. Huius vocis, siue Præconis, & Esaias Prophetarum eximius præco factus fuerat, cum clamabat: *Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini.* Per Malachiam quoque diuina vox

Luc. 1.
Esa. 40.

ait; *Ecce mitto angelum meum, qui præparabit viam tuam ante te.*

Pensemus, fratres charissimi, vir iste quam magnificæ priuilegio sublimitatis emineat, quam incomparabili celsitudine meritorum inter Sanctorum choros excellat, qui ad instar Saluatoris, & a Prophetis ante prædictus, & ab eodem, quo Dominus, Angelo nunciatus: ipsius insuper testimonio Veritatis immensis laudum præconiis extitit gloriosus. Talem quippe decebat, vt haberet cælestis Sponsus amicum; talis oportebat, vt esset fœderator cælestium nuptiarum.

Ioan. 3. *Qui habet*, inquit, *sponsam, sponsus est; amicus autem sponsi, qui stat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi.*

Ephes. 5. Vt autem sancta Ecclesia ab omni cœno contagij purgaretur: & non habens maculam, neque rugam, cælestis Sponsi thalamos ingredi mereretur, beati huius Paranymphi mysterio factum est, qui & Iordanicis fluctibus immersit, ipsa quoque fluenta tergentem, & eiusdem baptismi, totiusque munditiæ lauit Auctorem.

Gen. 38. *Quid sit Iudam ad tondendas oues in Thamnas cum Hira descendisse.*

Harum profecto nuptiarum Iudas ille figuram tenuit, qui ad tondendas oues in Thamnas cum Hira, sui videlicet gregis opilione, descendit. Thamnas autem deficiens interpretatur, per quam videlicet synagoga, in qua Reges, & Prophetæ defecerant, simul & vnctio, donec veniret, cui repositum erat, ostenditur. Vnde & per Prophetam dicitur:

* Dan. 9. † *Cum venerit Sanctus Sanctorum, cessabit vnctio.* Quid itaque per Iudam, qui ad tondendas oues in Thamnas venit, nisi Redemptor noster intelligitur, qui, vt

* Luc. 15. † oues, quæ perierant domus Israel, exoneraret peccatis, ad synagogam venisse cognoscitur? Vnde & Sponsus ad Sponsam in

* Cant. 4. Canticis: † *Dentes tui sicut grex tonsarum, quæ ascenderunt de lauacro.* Porro dentes Ecclesiæ sancti noscuntur esse Doctores, quorum primo dictum

Act. 10. est: *Macta, & manduca.* Ac si diceret: ab eo, quod sunt, gladio Spiritus, hoc est verbo prædicationis, occide, & in corpus transfer Ecclesiæ. Dentes igitur Sponsæ sunt Doctores sancti, qui quoniam simplices per innocentiam sunt, & omnia relinquentes, facultatum suarum velleribus sunt exuti, ac sacri baptismatis vnda purificati, sicut grex tonsarum sunt, quæ ascenderunt de lauacro. Venit itaque Iudas ad tondendas oues, non quidem solus, sed cum pastore suo Odollamite, cui nomen erat Hiras. Quem per Odollamitem intelligimus, nisi Ioannem? Interpretatur autem Odollamites testimonium in aqua. Cum hoc plane testimonio venit Dominus ad aquam baptismatis, habens quidem testimonium maius Ioanne, sed propter infirmas oues, hoc testimonio vti dignatus est in aqua. Vnde cum videret eum ad Iordanis fluenta propinquantem, protinus exclamans, ait:

Ioan. 1. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, Et Euangelista dicit:

Ibidem. *Testimonium perhibuit Ioannes dicens: Quia vidi Spiritum descendentem tanquam columbam de cœlo, & mansit super eum, & ego nesciebam eum; sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est, qui baptizat in Spiritu sancto.* Cui scilicet visioni etiam nomen Pastoris illius aptissimè congruit. Interpretatur enim Hiras, fratris mei visio. Erat quippe Dominus frater Ioannis, non modo secundum semen Abrahæ, sed etiam iuxta cognationem Mariæ, & Elisabeth.

Vidit itaque Ioannes fratrem suum adhuc clausus in vtero, vidit in baptismo, vidit oculis carnis hominem, vidit in spiritu maiestatem. Vnde & A vtriusque huius nominis interpretationem, Hiras videlicet, quod est fratris mei visio, & Odollamitis, quod sonat testimonium in aqua, idem Ioannes sub vnius sententiæ versiculo comprehendit, dicens:

Ibidem. *Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei.* Veniente igitur Iuda ad oues tondendas, Thamar mutat habitum, quia mutat spiritale vocabulum. Thamar quippe commutans interpretatur. Nam de Synagoga fit Ecclesia. Sed iuxta litteras, idem nomen amaritudinis manet: non illius, in qua Domino fel ad bibendum miles obtulit; sed eius potius, in qua Petrus post lapsum amarè fleuit. Matt. 27. Idem. 26. Iudas autem confessio dicitur. Thamar ergo cum Iuda dormiens, protinus concipit;

B quia cum confessioni amaritudo miscetur, ad proferendos pœnitentiæ fructus sancta mox Ecclesia fœcundatur. Vnde & Ioannes:

Idem. 3. *Facite*, inquit, *fructus dignos pœnitentiæ.* Qui nimirū pœnitentiæ fructus in Hierusalem primus erupit, sicque postmodū per omnem mundi latitudinem pullulauit. Hinc Veritas dicit:

Luc. 24. *Oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis die tertia, & prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipiendo ab Hierusalem.* Nam & ipse meretricalis habitus confessionem significat peccatorum; siue quia Thamar ex duobus corruptis componitur verbis, Thamna scilicet, quod deficiens dicitur: & Mara, quod est amaritudo. Bene in ea amaritudo

C defecit, cum fœcunda facta de sterili, dulcem noui germinis sobolem procreauit. Thamar igitur à non cognoscente fœtatur; quia sancta Ecclesia quantum ad Gentilitatem, in primordio, dum nouæ fidei semen concipit, non agnoscitur. Vnde & canitur:

Psal. 17. *Populus, quem non cognoui, seruiuit mihi.* Et Esaias:

Esa. 55. *Ecce, ait, gentem, quam nesciebas, vocabis: & gentes, quæ te non cognouerunt, ad te current.*

Porro autem, quod illi hœdus per eundem Odollamitem mittitur, quid, nisi per Ioannem facta peccatorum exprobratio designatur? Quasi enim hœdum meretrici portitor afferebat, cum properanti ad baptismi lauacrum, turbæ per increpationem dicebat:

Matth. 3. *Genimina viperarum, quis ostendis*

D *vobis fugere ab ira ventura?* Requirebat autem Hiras Odollamites à Thamar annulum, armillam, & baculum. Per annulum signaculum fidei, per armillam labor operis, per baculum vero designatur requies spei. Quasi enim fidei annulum requirebat, cum diceret:

Ioan. 3. *Qui credit in Filium Dei, habet vitam æternam; qui autem incredulus est Christo Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.* An non etiam ad annulum pertinebat, cum diceret:

Ibid. *Qui habet sponsam, sponsus est?* Armillam vero laboris exhibebat, cum diceret:

Matt. 3. *Pœnitentiam agite.* Baculi quoque requiem, cum præsto subiungeret:

Ibidem. *Appropinquauit enim regnum cælorum.* Ac si perspicuè loqueretur: nolite sub iniunctæ vobis pœnitentiæ labore lacessere, sed potius firma spe de regni cœle-

E stis appropinquatione animum roborate.

Quæsiuit autem eam Iudas in biuio, sed inuenire non potuit, quia quæ in publico, iuxta Prophetam, & sub omni ligno frondoso fuerat prostituta,

Hier. 1. & 2. iam se in domo paterna, sub Christi videlicet constrinxerat disciplina: nec eam peccati reperit exprobratio, quam confessionis mutauerat amaritudo. Viduitatis se vestibus induit; quia præter cœlestem Sponsum, qui pro ea mortuus est, alterum non admittit. Quod autem gemini apparuerunt in vtero, duo sunt populi in Ecclesiæ gremio per sancti Spiritus gratiam generari. In ipsa vero effusione nascentium, vnus manum protulit, & ligato

A coccino, mox retraxit; sicque ante se nascendi alteri aditum patefecit. Quia nimirum Iudaicus populus, qui ad lucem Spiritus nasci primitus cœpit, ostendit opera sua Prophetarum præcedentium, & ipsius Domini cruore polluta. Vnde & Zara, orieus interpretatur; quia Hebraicus ille populus prior ortus est ad literam legis, sed posterior factus est ad suscipiendam gratiam Euangelij. Hoc itaque modo retraxit manum, qui nasci iam per spiritum cœperat populus Iudæorum: & mox prorupit, ac factus est primogenitus populus Gentium. Scilicet, vt iuxta sententiam Veritatis, futuri essent nouissimi, qui erant primi; & primi fierent, qui erant nouissimi. *(Matt. 20.)* Bene igitur Pharao diuisionis nomen accepit. Vnde & obstetrix, eo nascente, clamauit: B *Quare diuisa est propter te maceria?* Omne quippe genus humanum quasi distorta siluarum virgulta aduersus venientem in carne Dominum maceriam fecerat: & ne ad peragendum mysterium redemptionis ingrederetur, vnanimiter obsistebat. Vnde & Paulus: *Nos*, inquit, *prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* *(1. Cor. 1.)* Sed Gentilis populus hanc diuisit, quasi nascendo maceriam, cum per Cornelium Centurionem, aliosque primitias fidei, baptismi suscipiens lauacrum, sub Christi titulum conuolauit. *(Act. 10.)* Hanc alternitatem nascendi considerabat B. Ioannes, cum Iudæorum turbis vndique confluentibus diceret: *Ne cœperitis dicere, Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.* *(Matt. 3.)* C Ac si patenter dicat: Gentiles populi, qui lapides sunt, quia lapides colunt, primogeniti vobis fient ad regenerationis, & nouæ gratiæ sacramentum, quorum vos per legales cæremonias videbamini tenuisse primatum.

Hæc vobis, fratres charissimi, non exponendo, sed vtcumque tangendo, succincte transcurrimus, vt B. Ioannem ministrum nouæ gratiæ, & paranymphum spiritualium nuptiarum, ex antiquis etiam sacræ Scripturæ paginis demonstremus. Hunc enim insignem, atque egregium totius humani generis virum, ad currendam, vt gigas, mortalitatis nostræ viam, quasi conuiatorem sibi Saluator adsciuit: & ad peragendum redemptionis nostræ negotiũ, quodammodo vt particeps esset & collaborator, elegit. D Vnde cum ad eum baptizandus accederet: sublimis autem, & humilis seruus iniunctũ sibi ministerium trepidus excusaret, dicens, *Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me?* *(Ibidem.)* Respondit: *Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam.* O Domine, dixisti: *Fiat lux, & facta est.* *(Gen. 1.)* Fiant stellæ cæli, bestiæ agri, volucres aëris, pisces aquarum. Omnia hæc condita sunt ad solum tuę iussionis imperium, omnia disponuntur ad vnicum tuæ voluntatis nutum, nec ad hæc peragenda adhibuisti tibi cuiuslibet Angelicæ potestatis auxilium; quomodo ergo nunc dicis, ad terrenæ conditionis hominem quasi coæquans te, & contemperans infirmitati nostræ, sine modo: sic decet nos implere omnẽ iustitiã? E Ecce enim quem tu ad cooperationis tuæ participiũ prouehis, quem quodammodo ad tuæ similitudinis culmen attollis, dicat, quæ de te comparatio fieri possit ad se. Ait itaque: *Non ad mensuram dat Deus Spiritum.* *(Ioan. 3.)* Pater diligit Filiũ, & omnia dedit in manu eius; sed quia te perhibet nullam Spiritus habere mensuram, de se quid sentiat, dicat: *Nos*, inquit, *de plenitudine eius omnes accepimus.* *(Ioan. 1.)* Ac si dicat: nos vasa sumus, ille fons. Ille in nobis pro sui moderaminis mensura dispensat vnde suæ immensitatis incomparabiliter plenitudo redundat. Quæ autẽ inter te, & illum sit comparatio, rursus manifestè declarat, cum ait: *Qui de* *(Ioan. 3.)* A *terra est, de terra loquitur; qui de cælo venit, super omnes est.* Quantæ itaque tibi subiectionis obsequium debeat, publicis corã omni populo vocibus clamat: *Veniet fortior me, cuius non sum dignus soluere corrigiã calceamentorum eius.* *(Luc. 3.)* O beatæ humilitatis excelsa maiestas, quæ dũ suo iudicio in ima deprimitur: diuina prouehente clementia, ad cælestia subleuatur: dumque Deo se humiliter subijcit, ad Dei consortium excellenter assurgit. Ille quippe se cum ceteris hominibus perhibet terram, ac terrena loquentem; Dominus autem testatur, nullum eo inter natos mulierum surrexisse maiorem. *(Matt. 11.)* Ille se ad soluendum caligæ vinculum vociferatur indignũ, Dominus totũ corpus suũ eius manibus subijcit, cum baptismatis lauacrũ subiturus accedit. B Ille se Prophetam humiliter abnegat, quem plusquam Prophetã esse, atq; insuper Angelũ Saluator affirmat, de quo & postmodũ dicit: *Ille erat lucerna ardens, & lucens.* *(Ioan. 5.)*

Perpendite, fratres mei, quam admirabilis, immo quam Angelica vita B. Ioannis erat, quam certè magnifica cunctis opinione claruerat, qui cum nullis signum virtutis ostenderet, Christum tamen illum esse omnis populus æstimaret, Luca testante, qui ait: *Existimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus.* *(Luc. 3.)* Quæ enim religio, quæ perfectio, quę denique virtus, quod sanctitatis genus reperitur in aliquo Sanctorum, quod in Ioanne quasi prærogatiuæ cuiusdam non teneat principatum? *(Quam magnificis laudum præconiis efferatur B. Ioan.)* C Sunt siquidem sancti Eremitæ, & Anachoretæ, sed quis sibi viuendi regulam in siluestri melle, & incomestibili locustarum esca præfixit? Cui porro ad asperitatem vestium non sufficiant saga cilicina caprarum? Iste pellicea zona præcinctus, pilis induitur camelorum. Enimuero sunt sancti abrenunciatores, & sæculum relinquentes; sed iste puerilis adhuc indolis, cum necdum didicisset ciuiliter viuere, deserta penetrans, decreuit solitarius habitare: nec dignatus est patri in sacerdotali dignitate succedere, vt verum, summumque omnium Sacerdotem libera potuisset voce prædicare. Prophetæ vaticinantur futurum Saluatoris aduentum, Apostoli, cæterique Doctores testantur impletum; Ioannes autem illum præsentem ostendit, cui totius sæculi, & antiqui scilicet, & moderni, prædicatio militauit. D

In hoc etiam iste Prophetis omnibus superemineт, quoniam illi Spiritum S. per ætatũ incrementa suscipiunt; iste vero visceribus adhuc maternis inclusus, virtutẽ Spiritus, gratia præueniente, concepit: & appropinquante totius auctore lætitiæ, vix dum formati corporis nutibus exultauit. Alij non coinquinantes vestimenta sua virgines permanserunt; hic autem, vt omnes in se carnis illecebras ab ipsa funditus radice præcideret, & non modo genitalia membra, sed & aures, & oculos in vernantis, ac floridæ virginitatis indeficienti viredine custodiret, cohabitationis humanæ cõtubernia respuit, & E præ feruore spiritus ferarum se lustris immersit. Inter purpuratos etiam Martyrum choros B. Ioannes in magisterij cathedra præsidet, quia pro testimonio veritatis strenuus bellator occubuit: omniumque pro Christo certantium dux factus, vexillũ triumphale martyrij cælo primus inuexit. Beatus itaque Ioannes omnium Sanctorum particeps factus est choris, quia nulla sibi virtus defuit sanctitatis: immo tanto insignius inter omnes Sanctorum ordines emicat, quanto Auctori omnium per incomparabile meritum sublimius appropinquat. Qui in Trinitate perfecta vnus, & verus Deus viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SER.

SERMO XXVI.

De S. Petro Apostolo.

Super illud Canticorum Salomonis *Adolescentulæ dilexerunt te nimis.*

PETRVS Apostolus, Apostolorum Princeps, & Principum primus, hodiernam diem nobis reddidit clariorem. Sacra profecto dies, quia sacratissimo homini consecrata, & illius assignata præconiis, quem conuentus Angelicus non mediocriter reueretur. Vnus est enim, quem prænobilitant singularis primatus insignia, clauicularius Regni cælorum, lingua, fidei fundamentum. Consummatur honor, & dignatio gloriosa, hominem in terris positum cælis imperitare, & inter Angelorum choros iudiciariæ potestatis exercere virtutem. Sedet Dominator Dominus inter agmina lucidiore luce fulgentia, & de Thronis ad Cherubim transuolans: vices sessionarias intermutat. Quamobrem admiranda quidem sessionum mutatio, longéque rationis humanæ superducta conspectibus, cum modo Thronos, modo Cherubim insedisse legatur. Et licet assistant Angeli Præsidentis imperium expectantes, & Administratorij spiritus assignata sibi ministeria sortiantur: nullus tamen eorum ligandi, atque soluendi possidet potestatem. Adest Petrus, & ad eius arbitrium orbis vniuersitas soluitur, & ligatur; & præcedit Petri sententia sententiam Redemptoris, quia non quod Christus, hoc ligat Petrus; sed quod Petrus, hoc ligat Christus. Ipso idipsum attestante: *Quodcumque*, inquit, *ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis.*

Petri Apost. singularis primatus insignibus, nobilitatus.

Ad Petri arbitrium orbis vniuersitas soluitur, & ligatur.

Matt. 16.

O quam potens dignitas, quam digna potentia! Iudicat Petrus, & Petri iudicia confirmat Omnipotens, & est in manu Petri manus Altissimi; solusque ille efficitur familiaris Christi, qui Petri familiaritatem habuerit. Quid est, quod Angelorum, & hominum agminibus exclusis, solus Petrus in consortium diuinæ maiestatis, & cum Domino residet præsidente? Dulce colloquium, sancta conuersatio; consilium speciale Petri, & Dei, vbi secretorum indifferentia mortalem hominem Deo copulat, & counit. Non ergo mirum, si ardentiore affectu diligit Saluatorem Petrus Apostolus, cum singularis amor refusus sit in eum, vt & singulariter diligat, & specialiter diligatur. Anima eius vna est de adolescentulis, quæ dilexerunt eum nimis. Puerilis ætas nondum amori congruit, senilis desiit ab amore. Puer est qui nondum æternis studere cœpit; senex est, qui cœperat sed dimisit. Vtrosque igitur ille summus amator excludit, & à maiestate suæ dilectionis eliminat. Sola adolescentia ardentissimis ignibus incandescens, ecclipticum amorem non recipit, sed ardorem sibi vindicat copiosum. Inter adolescentulas igitur, animas videlicet electorum, quæ cælesti Sponso dilectionem promiserunt, & fidem, ista sola dilexit ardentius, & amoris impatiens, ait: *Domine, si tu es, iube me venire ad te super aquas.* Non timuit singularem elementi molestiam, & pelagi sæuientis vndositas affectum Apostoli retinere non potuit. Sed quid est, quod dicit, nimis, cum nimis ille diligi non possit, qui toto corde, tota anima, totis viribus præcipitur diligendus?

Vt Dominum dilexerit S. Petrus Ap.

Matth. 14.

Tres sunt gradus in amore Dei, quorum ad alterum sine altero conscendere, aut parum valet, aut nihil. Cucurrit eo Apostolus pede velociore, donec in terreni summitate repositus, ad cæleste palatium euolaret. Amandus enim est Deus dulciter, sapienter, & fortiter. Sed iam videamus quid sit dulciter amare Deum. Dulcis enim est, & dulciter diligi debet, qui multitudinem dulcedinis suæ, vel amantibus, vel timentibus se ministrare non cessat. Amatur in dulcedine, cum amatur in carne; cum nescimus nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum; cum tota carnis eius frequentia frequenti memoria retinetur; & ossa nostra medullitus concutit tantæ miserationis dignatio. Cum enim recordamur Regem gloriæ paruuli vagientis sustinere miserias, pannorum vilium vilitate deuolui, fatigatum et tenere residere, Pharisæorum opprobria, conuitia Iudæorum, aure patientissima pertransire, numquid non compungi debemus ad tantæ pietatis intuitum? Considera Filium Virginis illitum sputis, liuidum plagis, clauis confixum. Attende Rectorem cæli stantem in Cruce, pallidum morte, carne deformem. Ne pertranseas Dominum Angelorum, factum opprobrium hominum, virum dolorum, & scientem infirmitates, virum percussum a Deo, & humiliatum, virum leprosum, & omnibus expositum detrimentis. Hæc recordatio succendit cor, pectus adurit, interiora depascitur. Talis memoria elicit lacrymas, suffundit oculos, vultus humectat.

Tres gradus amoris Dei, quorū primus est amare dulciter.

Esa. 53.

Circa hunc ferè gradum obuoluitur omnis religiosorum instantia, raraque auis in terris est, quæ possit hunc transire profectum. Astat enim orantibus vel imago nascentis Dei, vel pendentis in Cruce; teneríque mentis affectum incalescens affectio, & ad vlteriora vix permittit excurrere. In hoc gradu Petrus impressus consistebat, cum carnem, & conuersationem Iesu Christi tenerrime diligens, Saluatorem etiam à saluatione generis humani retraheberet dicens: *Propitius esto, Domine, tibi ipsi, ne fiat hoc.* Cui Dominus: *Vade*, inquit, *post me satana, quia non sapis, quæ Dei sunt*; culpans consilium, non affectum. Diligebat enim dulciter, non tamen sapienter. Quomodo enim sapienter, qui mundi redemptionem, & Dei prouidentiam nitebatur excludere? Sed succenderat cor eius familiaritas dulcior, & verbum de Redemptoris absentia pati non poterat benignitas diligentis. Hic diligitur Deus ex toto corde, cum in corde hominis affectus, & dulcedo inhabitet, solumque cor hominis amoris dulcedinem perseueranti stabilitate custodiat. Vnde & vulgaris vsus obtinuit, vt cum aliquem ab aliquo vehementer amari conspicimus, dicamus: Ex corde diligit eum, quem scilicet amat, & sequitur.

Matt. 16.

Dulciter diligere, id est, ex corde.

Secundus est, diligere sapienter. Gradus iste multæ altitudinis est, & nimis difficilem pollicetur ascensum. Non autem euadit ad cacumen eius, nisi mens mundior, & quæ mundi huius sapientiam sapientia superualeat Angelorum. Non attenditur hic nascentis, vel itinerantis Dei emulata deuotio, sed Verbum in principio apud Deum. Recordare Filium Dei cum Patre omnia fabricantem, creantem Angelos, elementa iungentem, disponentem mundum, omnia gubernantem; & cognosce quam excellsior sit ista cognitio, quam illa. Intuere ineffabilem ipsius genituram, & Genitum gignenti non dissimilem; nec priorem Patrem quam Filium; & tunc intelliges quanta differentia natiuitatem vtramque disiungat; cum aliud sit nasci in gloria, aliud in miseria; aliud æqualem Deo, aliud Angelis esse minorem. Hæc est sapientia singularis,

Gradus secundus, diligere sapienter.

Ioan. 1.

supergredi corporis, & corporum obstacula: & iu illius lucis subsilire splendorem, vbi lumen videtur in lumine; & Deus non serviens, sed imperans demonstratur. Felix anima, quæ feculentæ carnis superata materia, in huius sapientiæ lumine requiescit. *Galat. 6.* Vis videre Paulum, quomodo à primo gradu ad secundum ascenderit? Cum dixisset: *Mihi absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi.* *2 Cor. 5.* Scripsit alio loco: *Et si noveramus Christum secundum carnem, sed nunc iam non novimus.* Hic *Sapienter diligere, id est, ex anima.* affectus sapientiæ sedet in anima, quæ sola rationis capax est, incorporeumque, & incircumscriptum spiritum indefessa meditatione prospectat. Hic diligitur Deus & tota anima, id est, ex tota sapientia, qui prius ex toto corde, id est, ex dulcedine diligebatur.

Tertius gradus, diligere fortiter, hoc est animam pro Christo ponere. Tertius gradus est, amare fortiter, id est, ex omnibus viribus. Fortiter diligit, qui, cum necesse fuerit, pro Salvatoris fide corpus, & animam tormentis exponit. Hic est fructus operis, laboris consummatio, probatio dilectionis. De gradu enim dulcedinis, ad sapientiæ gradum ascenderat Apostolus Petrus, cum diceret: *Animam meam pono pro te.* *Matth. 26.* Nihil sapientius, neque fortius, quam *Animam meam pono pro te*: nihil insipientius, neque debilius quam: *Neque scio, neque novi, quid dicas.* *Ioan. 15.* Profecto iam diligebat dulciter, iam sapienter; sed vtrumque perdidit, cum fortiter non dilexit; cum ad *Ibidem.* vocem mulierculæ Dominum & Magistrum suum C celeriter abnegavit. Sed cum mori pro Christo disposuit, dilexit nimis; quia majorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Affixus Cruci, à fide separari non potuit. Vides ergo, quomodo tres gradus isti trinæ legis dilectioni conveniant. Itaque amemus dulciter, sapienter, & fortiter; vt ad Magistrum Petri, Petri intercessione pervenire valeamus, qui est benedictus in sæcula. Amen.

XXIX. Iun.

SERMO XXVII.

D

De sanctis Apostolis Petro, & Paulo.

HODIERNA dies, dilectissimi, elata est, & solemnis, vniversamque creaturam suo lumine sanctificat, & infundit. Non enim est ignota festivitas, vel alicuius obscuritatis tenebris offuscata, sed ab ortu solis vsque ad occasum toti cognita mundo, ipsis etiam cælis clara luce relucens. *Præconia SS. Ap. Petri & Pauli.* Duo enim Apostolorum Principes, Ecclesiæ luminaria, Martyres summi, legis Doctores, amici Sponsi, oculi Sponsæ, Pastores gregis, mundi custodes, hodierna die cælestia regna felici martyrio conscenderunt; alter Princeps regni cælorum, alter E raptus ad tertium cælum; alter Iudæis prælatus, alter Gentibus datus, in vita socii, consortes in morte, in corona pares, æquales in gloria; indices orbis, Domini confessores.

Admiranda prorsus dispositio Redemptoris, & *Psal. 35.* iudicia Dei abyssus multa, cum illos Ecclesiæ suæ præfecit, qui sic criminaliter lapsi sunt, vt in pec- *Matth. 16.* catorum fluctus absorberentur. Cum intueor Petrum, quem ipsa manus Omnipotentis Regni cælestis clavibus investit, cui Pater revelat Filij majestatem, super quem fundatur Ecclesia, cui potestas ligandi, & solvendi conceditur, qui cælos claudit, & aperit, quod Cherubim, & Seraphim habere non legitur, vehementer admiror. Rursus cum reflecto oculos, & eumdem Petrum video à A longè sequi Salvatorem, & ad vnius ancillæ vocem detestari, & iurare; quia non novi hominem, *Matth. 26.* ipsumque, quem Dei Filium confessus fuerat, trepida *Luc. 22.* fugitatione relinquere, timore concutior, dicens mecum: *Quis cognovit sensum Domini?* *Rom. 11.* Cum respicio Paulum spirare minas, & cædes in discipulos *Act. 9.* Domini, vinctos ducere, damnare morti, & in corpus Ecclesiæ tota debacchatione sævire, intra memetipsum contremo, dicens: *Nescit homo vtrum amore, an odio dignus sit.* *Eccl. 9.* Cum respiro desuper, & video Vas electionis portare nomen Christi coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israel, ad tertii *2. Cor. 12.* cæli secreta rapiari, & audire arcana verba, quæ non licet homini loqui, & in illam ipsam Trinitatem oculos figere clariores, gaudeo dicens: *Hic est* B *vir, qui non est derelictus à Domino.* *Sap. 10.*

Cur Principes Ecclesiæ frequenter labuntur. Quid est quod sic labuntur, qui præficiuntur Ecclesiæ? Sapientia suaviter disponens omnia, hæc ideo fecit, vt in seipsis prædicti Principes discerent qualiter aliis misereri deberent.

Hujus virtutem misericordiæ præsens capitulum demonstrare conatur. *Isti sunt*, inquit, *duæ olivæ.* *Apoc. 11.* Digna prorsus comparatio olivæ ad Apostolos, nec alia dignior est inventa. Arbor enim ista semper viridis est, & illum excellentissimum olei liquorem effundit, sine quo nec regia, nec sacerdotalis constat auctoritas. Oleum autem quatuor habet, supernatat omnibus liquoribus, illuminat, pascit, & vngit. *Olei quatuor proprietates. I.* C Cuicumque enim liquori oleum superponas, statim sibi superioris loci vindicat potestatem; ita & misericordia Dei omnibus eius operibus præfertur, Psalmista testante, qui dicit: *Miserationes eius super omnia opera eius.* *Psal. 144.* Miserator, & *Psal. 58.* misericors, patiens, mitis corde, & suavis vniversis, *Psal. 102.* Dominus prædicatur. Est autem, & iustus, sed numquam multum iustus legitur in Scriptura, sicut multum misericors. Vis videre quomodo Discipuli sequuntur Dominum, & Magistrum suum? Aspice quantus pietatis affectus Apostolorum Principi se infudit, quando circumsteterunt illum *Act. 9.* omnes viduæ flentes, & ostendentes tunicas, & vestes, quas faciebat illis Dorcas. Circumdatur multitudine D pauperum Apostolorum Princeps, & vocibus lacrymosis concutitur viduarum, Apostolicumque pectus irrumpit clementiæ multitudo. Orat Apostolus ante vultum gloriæ, coram Domino majestatis; resuscitatur mulier, & miseris redditur misericordiæ propinatrix. Hæc misericordia facit Petrum ab Hierusalem in Antiochiam *Act. 14.* currere, ab Antiochia venire Romam, prædicare verbum Dei, subvenire peccatoribus, peccatis parcere, misericordiam superexaltare iudicio.

Aspice & Paulum, & intellige, quam dulcioris *2. Cor. 11.* misericordiæ cumulata benignitas, totam Apostoli mentem vera compassione succenderat. *Quis infirmatur*, inquit, *& ego non infirmor? Doleo*, inquit, E *& lugeo super eos, qui peccaverunt, & non egerunt pœnitentiam.* Beata anima, quæ omnium miserias suas fecerat, vt omnes lucrifaceret. Hoc affectu navigat mare, currit in Hierusalem, lapidatur, verberatur, affligitur: inde currit ad Ephesios, Corinthios quærit, circuit Colossenses, Philippenses visitat, revertitur ad Romanos, misericordiam spargit, vbique diffundit pietatem, & cælestium seminat semina gaudiorum. Cernis ergo, quia sicut oleum omnibus liquoribus antecellit; & sic Apostolica pietas omnibus eorum virtutibus anteferetur.

II. Olei proprietas. Illuminat oleum, illuminant & Apostoli. Recole Actus Apostolorum, & vide quanta luce fulgurat Apostolus Petrus. *Act. 5.* In plateis, ait Scriptura, ponebantur infirmi in lectulis, vt veniente Petro,

saltem vmbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis. Oleum infinitum admirabile lumen, & omni sole lucidius, ad vmbram Apostolici corporis languores fugere, discedere infirmitates, & omnem merborum instantiam inaudita velocitate fugari. An non copiosa luminis immensitas ab ore Petri largius exiliuit, cum ait claudo: *In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula?* [Act. 3.] [Rom. 15.] Respice Paulum totum Illyricum peragrantem, suscitantem mortuos, subuertentem templa deorum, & in splendore huius loci totius orbis illuminare circuitum. Currit Paulus, & potenti virtute sermonum illuminat, quæ in tenebris sunt, claro sermone, opere clarior, miraculorum coruscatione clarissimus. [Phil. 3.] *Habete*, inquit, *formam nostram, & attendite non solum quæ audistis, sed & quæ vidistis in me.* Bonus & perfectus magister, qui fidem facit verbis opere meliore in hujus lucis clarissima serenitate illuxerint coruscationes tuæ, Deus, orbi terræ. [Psal. 18.] [Psal. 76.] Commota est, & contremuit terra ad vocem Apostolorum, cum in omnem terram sonus eorum exiuit.

[iij. Olei proprietas.] Oleum pascit pascunt, & Apostoli. Epistolæ Petri, & sublimis illa sermonum doctrina, numquid non mirabiliter pascit Ecclesiam Dei? Audi quid Saluator de hac ipsa pastione dicat ei: [Ioan. 21.] *Pasce* inquit tertio, *oues meas.* Pasce verbo, pasce exemplo, pasce oratione. Pasce verbo, vt potens sis exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere: pasce exemplo, vt quod prædicas voce, opere compleas: pasce oratione, vt pro illis intercedas, quorum anima tibi commissa est. Vas electionis Paulus Apostolus, vide, quomodo pascit populum Dei diuersarum varietate ferculorum: [1. Cor 3.] *Lac*, inquit, *potum dedi vobis, non escam*; perfectorum autem solidus cibus est, eorum, qui pro exercitatione consummatos habent sensus. [Hebr. 5.] Et alibi; *Facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo.* Et iterum: [1. Cor. 2.] *Sapientiam loquimur inter perfectos.* Vides quomodo se contemperat, & conformat, illos sublimi, hos tenera imbuens doctrina?

Vngit oleum, vngunt & Apostoli. An non Petrus Apostolus vngit omnes, cum dicit: [iiij. Olei proprietas.] *Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: vt virtutes annuncietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum?* [1. Pet. 2.] Paulus etiam ipse nomine præcipit, dicens: [Galat. 6.] *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spiritnales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis?* Oliua semper est viridis, nec frigoris immensitate percutitur: ita & Apostolorum fides inconcussa perdurat, nec vnquam tyrannica rabie potuit superari. Et si impulsus est Petrus vt caderet, non tamen cecidit, quia Dominus suscepit eum. Stupefactus quidem momentum hæsit Apostolus, sed statim in virtute fidei rediit; qui respiciente Domino, fleuit amarè. [Luc. 22.] Et si ad tempus concussus est, non tamen deiici potuit; quia sententia Veritatis cassari non poterat, dicens: *Ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat fides tua.* [Ibidem.] Hodierna enim die crucifigitur Petrus, Paulus gladiatur, & vitam ponunt pro fide Christi, vt non deficiat fides Christi. Isti sunt ergo duo viri oliuæ, viri habentes fidem, illuminantes patriam, pascentes Ecclesiam, peccatores vngentes. Quod igitur Scriptura hæc dicit: *Isti sunt duæ oliuæ*; alibi planius aperit, dicens: [Apoc. 1.] [Esai. 57.] *Hi sunt viri misericordiæ.*

Sequitur: *Et duo candelabra lucentia ante Dominum.* [Luc. 11.] Candelabrum tribus pedibus innititur, & in altiora consurgens, cereum superportat, vt qui ingrediuntur lumen videant; ita & Apostoli tribus virtutibus innitentes, operatione, prædicatione, miraculorum coruscatione, lumen verum Dominum Iesum Christum ingredientibus ad fidem tota claritate monstrarunt. [Sancti Apostoli duobus candelabris comparantur.] Et attendendum, quod dicit; *ante Dominum.* Hypocritæ enim lucent, non ante Dominum, sed ante mundum, vt videantur ab hominibus. [Hypocritæ cui luceant.] Apostoli vero luxerunt ante Dominum, sed non ante mundum; quia ludibria, & verbera experti, diuinæ maiestati solummodo placere studuerunt. Quod ipsi sint duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia, & ante Dominum, Zacharias Propheta, manifestè his verbis innuit, dicens: *Isti sunt duo filii olei splendoris, qui assistunt Dominatori vniuersæ terræ.* [Zach. 4.] Sunt enim filii olei, quia viri sunt misericordiæ; sunt & splendoris, quia sunt candelabra lucentia: lucent ante Dominum, quia assistunt Dominatori vniuersæ terræ.

Sequitur: *Habent potestatem claudere cælum nubibus:* Serenitas cæli nubibus impeditur, ne videatur; diuinitatis contemplatio peccatis nostris clauditur, ne videatur Deus, Propheta testante, qui dicit: *Opposuisti nubem ne transeat oratio.* [Thren. 3.] Nubes opponitur, ne oratio transeat, cum peccata nostra separãt inter nos & Deum. Habent potestatem claudere cælum nubibus, id est, peccatoribus, & portas eius fidelibus aperire. Mira res, & omni stupore dignissima, ad hominum linguam claudi, & aperiri cælestium palatia mansionum. Amen. [Videntur deesse nonnulla.]

Iulius.

XVII. Sermo de S. Alexio Confessore.
XXII. Sermo de S. Maria Magdalena.
XXIII. Sermo I. de S. Apollinare Episcopo, Rauennate, & Martyre.
Sermo II. de eadem.
Sermo III. de eadem.
XX. Sermo de S. Christophoro Martyre.
XXIX. Sermo I. de SS. Flora, & Lucilla. Virginibus, & Martyribus.
Sermo II. de eisdem.
XXX. Sermo de S. Ruffino Martyre.

SERMO XXVIII.

[XVII. Iul.]

De S. Alexio Confessore.

HODIERNA festiuitas, dilectissimi; non modo B. Alexii de quo specialiter agitur, nos prouocat alacriter celebrare triumphum: sed ipsos etiam genitores eius ad salutiferæ nobis proponit ædificationis exemplum. Nam cum tot opibus, & tam incomparabilibus referatur exuberasse diuitiis, vt eorum conspectui tria millia puerorum reuerenter assisterent, qui & holosericis ornarentur induuiis, & aureis se præcingerent zonis, [Genitorum S. Alexii virtus.] quotidie non cessabant viduis, ac pupillis, & quibuslibet indigentibus sumptuosas parare mensas eduliis, cum ipsi semel in die solo pane, & aqua essent plerumque contenti. Istis igitur, aliisque spiritualium virtutum floribus adornati, ac piæ conuersationis honestate conspicui, tales erant, vt eis quoque non immerito congruat, quod de beati Ioannis Baptistæ parentibus Euangelica narrat historia: nimirum, quia *erant ambo iusti ante Deum,* [Luc. 1.]

incedentes in omnibus mandatis, & iustificationibus A *Domini sine querela.* Dignum itaque fuit, vt de tam casto, tam sancto, tam denique immaculato conjugali pudicitiæ thalamo, tam præclara soboles Psal. 121. nasceretur. Sicut per Prophetam dicitur: *Generatio* Psal. 23. *rectorum benedicetur.* Hæc est enim generatio quærentium Dominum.

Vnde vos, fratres mei, vos inquam, nunc specialiter alloquor, qui necdum spiritualis vitæ culmen aggressi, sæcularibus adhuc estis actibus dediti: & conjugalis copulæ vinculis obligati, pietatis, ac misericordiæ studiis vigilanter insistite, necessaria fratribus penuria laborantibus subsidia ministrate, castam, sobriam, & honestam vitam, in quantum vester ordo dictat, exhibere contendite; vt ad conseruandum posteritatis vestræ genus, di- B gnam Deo valeatis sobolem procreare. Quamuis enim vera sit illa Prophetæ sententia, qua dicitur: Ezech. 18. *Anima, quæ peccauerit, ipsa morietur. Filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filij. Iustitia iusti super eum erit, & impietas* Patrum sanctitas quid prosit filiis. *impii erit super eum*; iuxta conuersationem tamen parentum, sæpè proueniunt merita filiorum; vt & honestis progenitoribus proles honesta respondeat, & reproba reprobis in prauitate concurrat. Iob. 2. Vnde & isti dicunt: *Filij sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est iis, qui fi-* Matth. 3. *dem suam numquam mutant ab eo.* Et illis è contrario dicitur: *Genimina viperarum, quis vos docuit fugere à ventura ira?* Enimuero si religiosè viuitis, si disciplinaliter conuersantes, Dei mandata seruatis, & filiis vestris præstatis, & vobis: sin au- C tem contra, & illis nocetis, & vobis. Propter 3. Reg. 15. sanctum quippè David meritum, cum propter idololatriam posteritas eius deiectioni esset obno- 3. Reg. 18. xia, diutius regium obtinuit principatum. E 19. 20. & 31. contra Ionathas cum & in Deum pius, & sancto Prophetæ esset amicus, propter paternæ tamen superbiæ fastum gladio subiacuit impiorum.

Vt ergo ad beatum redeamus Alexium, merito talem prolem genuere parentes, vt de sancta radice sanctum germen erumperet, & bonæ arboris ramus per acceptæ gratiæ cælestis incrementa succrescens, dignos generi suo bonorum operum fructus offerret. Sancto nimirum cuilibet viro non consummatæ perfectionis repentè tribuitur meri- D tum, sed ad hoc paulatim per piæ deuotionis, & specialis exercitij peruenit incrementum: & dum mens diuini amoris igne percepto, per cæleste desiderium in alta sustollitur, ad perfectionis internæ fastigium, quasi quibusdam ascensionis gradibus promouetur. Vnde vir ille sanctus aiebat: Iob. 31. *Per singulos gradus meos pronunciabo illum.* De his Psal. 83. quippè meritorum gradibus dicitur: *Ambulabunt de virtute in virtutem.* De his idem Propheta, dum Psal. 47. sanctam contemplatur Ecclesiam, dicit: *Deus in gradibus eius dinoscetur, dum suscipiet eam.* Nec enim repentè, sicut dictum est ad summa pertingitur, sed paulatim per piæ deuotionis votum, & sancti laboris exercitium humana mens ad virtu- E tum spiritualium celsitudinem subleuatur. Hinc est, quod per eumdem Prophetam dicitur: *Exer-* Psal. 76. *citatus sum, & defecit paulisper spiritus meus.* Quid Expositio; Exercitatus sum, & defecit paulisper spiritus meus. est enim quod ait: spiritus meus, nisi spiritus elationis? spiritus carnis? Et quia per occultam gratiam ad amorem Dei temperata desuper mensura proficimus, quo magis quotidie diuinus in nobis spiritus crescit, eo magis noster, hoc est, carnalis desiderii spiritus deficit. Qui nimirum noxius, & abominabilis spiritus, quia non à nobis subito A penitus amputatur, nec protinus, vt conamur, abscinditur, rectè paulisper, hoc est paulatim, defecisse perhibetur. Tunc autem in Deum plenè proficimus, cum veraciter à nobis nosmetipsos defecisse sentimus. Hæc autem crescentium insuper virtutum sensim, atque morosè per quotidiani profectus cumulum, ad consummatæ sanctitatis peruenit incrementum. Electus enim quisque à rudimenti sui teneritudine prius incipit, & sic ad robusta postmodum, & fortia conualescit. Quod apertè Veritas innuit, dum in Euangelio dicit: *Sic* Marc. 4. *est regnum Dei, quemadmodum si iactet homo semen in terram, & dormiat, & exurgat, nocte, ac die: & semen germinet, & crescat, dum nescit ille.* Cuius nimirum seu nis incrementa denuntians, addidit B dicens: *Vltro enim terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spicâ*; moxque subjungit: *Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem, quia venit tempus messis.* Ecce veritatis voce per diuersitates frugum distincta sunt augmenta meritorum. Ait enim, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Videamus itaq; Dominicæ sententiæ hujus exemplum, quomodo per singula verba luce clarius in beatum concurrat Alexium.

S. Alexius relicta intacta vxore aufugit, & quomodo. Constat enim, quod vir iste mirabilis, sicut præclara eius restatur historia, inter ipsa nuptialium gaudiorum festiua solemnia vxorem, salua vtriusque virginitate, dimisit, parentes abiecit, & Romanæ vrbis habitationem, Edessæ videlicet perexilis oppiduli peregrinatione mutauit. Postposuit amo- C ri Christi regii generis coniugem, eiusque secutus inopiam, contempsit amplissimas principalis opulentiæ facultates. Sicut ergo in Euangelica illa sententia quatuor sunt, quæ referuntur à Domino; ita nihilominus & quatuor admiranda sunt, quæ reperiuntur in seruo. Illic enim dicitur primum herba, deinde spica, postmodum plenum frumentũ in spica: quarto iam loco falx mittitur, & quod maturum est desecatur. Quatuor itaque sunt, Quatuor à S. Alexio preclarè gesta. sicut dictum est, his aptissime congruentia, quæ in beato reperiuntur Alexio. Primum est, quod mundum, & mundana quæque contempsit: secundum; quod peregrinus, & in omni facultate nudatus, per decem & septem annum in Edessæ Mesopotamiæ ciuitate omnium rerum penuriam pertu- D lit. iam verò tertium est, quod domum propriam felici postliminio rediens, durumque certamen aggressus, inter vxorem, & vtrumque parentem, inter vernaculos, diuersamque familiam, vt soli Deo fieret veraciter notus, omnium fefellit aspectus: Postremo quartum est, quod illic post alapas, ac verbera seruulorum, post subsannationes, & contumelias irridentium, post cachinnantium, ac sæuientium plagas, post intolerabiles denique patientissime toleratæ calamitatis injurias, tandem feliciter obiit, tantique laboris immensa certamina beato fine compleuit.

Cum ergo mundum insignis vir iste deseruit; nonne quodammodo tunc herba fuit? Debilis E quidem adhuc per conuersionis nouitiæ rudimentum, sed iam vrens per spei cælestis, quod mente conceperat, desiderium. Nisi enim in agro meritis eius mundus aresceret, non spreuisset: & nisi supernæ spei sibi viror inesset, non ad Deum tantopere, dimissis omnibus, festinaret. In illa scilicet hæreditate, quam beatus Petrus *incontaminatam, immarcescibilem, conseruatam in cælis*, appellat; 1. Pet. 1. & Dominus pascua nominat: herba ista radicem Ioan. 10. fixerat, atque ideo supernæ gratiæ virore vernabat. Cum vero iam prolixo tempore in ignotæ

regionis exilio perstitit, sesequeadperfendos tam A iugis inopiæ, & calamitatis ærumnosæ molestias roborauit; quid aliud, quam, vt ita loquar, herba tenera surrexit in spicam? Postmodum verò cum per infusionem sancti Spiritus, intimi roboris vigore concepto, paternam domum acerrima, & vltra humanas vires grauia certamina toleraturus intrauit; quid aliud, quam ad plenum frumentum diues hæc spica peruenit? Hæc nimirum spica in statum iam tanti roboris conualuerat, vt ex ore semulorum probrosæ contumeliæ flabra profluerent, nec obmerent; de quotidiano coniugis, parentumque conspectu tentationum fluctus impingerent, nec stemere potuissent. Fundata quippè domus erat supra firmam petram. Et quidem B dum paupertas exterior inopem, pannosus habitus, & cæsaries redderet incultа deformem, quasi viles culmi, & aristæ steriles videbantur in paleas; sed plenum granum latebat intra conscientiæ thecam. Illud nimirum granum, quod de semetipso dicebat: *Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet.* Quarto demum loco falx missa est, vt spica, quæ ad maturitatis plenitudinem venerat, meteretur, cum dispositionis diuinæ sententia electum suum ab hac vita præcidit, abjectisque calamitatum omnium paleis, mundum, & omnino purgatum in illo cælestis horrei promptuario felici consummatione recondidit. Sic igitur cælestis agricolæ disponente mensura, C semen surrexit in herbam, herba creuit in spicam, spica prodit in frumentum, frumentum peruenit ad horreum. Plenitudo quippè virtutum, sicut dictum est, non tota simul, sed per incrementa tribuitur; vt ad eam per diuturnæ prouectionis accessum, quasi quibusdam magni moderaminis gradibus ascendatur.

Matth. 7.

Ioan. 12.

Hæc planè prouectus nostri quadrifaria dispositio, quæ ab ipso Domino sub seminis figura describitur, apud Ezechielem Prophetam per aquæ vocabulum designatur. De viro quippè, quem in excelso monte conspexerat, hæc per ordinem narrat: *Mensus est*, inquit, *cubitos mille, & transduxit me per aquam vsque ad talos: rursumque mensus est mille, & transduxit me per aquam vsque ad genua: & mensus est mille, & transduxit me per aquam vsq; ad renes: & mensus est mille, torrentem quem non potui pertransire, quoniam intumuerant aquæ profundæ torrentis, qui non poterat transuadari.* Quid D planè designatur in millenario numero, nisi collati muneris plenitudo? Quid hic aqua, nisi cælestis est sapientia? Vnde per Salomonem dicitur: *Sapientia Dei eruperunt abyssi, & nubes rore concrescunt.* Vir itaque, qui apparuit, mille cubitos metitur, & Propheta per aquam vsque ad talos ducitur: quia Redemptor noster cum nobis ad se conuersis spiritalis exordii plenitudinem tribuit, dono supernæ sapientiæ, quasi prima vestigia nostræ operationis infundit. Nam quasi vsque ad talos peruenit aqua, E cum nos per acceptam sapientiam desideratæ rectitudinis figimus inchoata vestigia. Qui rursus cubitos metitur mille, & Propheta vsque ad genua per aquam ducitur; quoniam ad hoc iam sapientiæ nostræ vigor augetur, vt ad perpetranda prauitatis opera non flectatur. Vnde per Paulum dicitur: *Remissas manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, ne claudicans quis erret; magis autem sanetur.* Aqua vero vsque ad genua peruenit, cum nos percepta sapientia perfectè ad boni operis rectitudinem stringit; vt iam noster animus non vacillet, ac titubet, sed in bono, quod experat, vestigia fixa confirmet. Præfatus etiam

Ezech. 47.

Expositio pulchra loci Ezechielis de S. Alexio.

Prou. 3.

Hebr. 12.

vir iterum mensus est mille, & Propheta per aquam vsque ad renes ducitur; quia tunc videlicet in nobis plenitudo sancti operis crescit, quando in nobis percepta sapientia, omnem, in quantum possibile est, delectationem carnis extinxerit. Nisi enim renibus delectatio carnis inesset, Psalmista Deo non diceret: *Vre renes meos, & cor meum.* Aqua ergo ad renes venit, cum infusa nobis sapientia petulantes illecebras, & incentiua carnis extinguit. Qui vir adhuc mensus est mille, torrentem, quem, sicut dicitur, Propheta transire non potuit; quoniam intumuerant aquæ profundæ torrentis, qui non potuit transuadari. In quo nimirum, quid aliud nobis innuitur, nisi quia post pedes nostros iam in boni operis itinere constitutos, post genua cordis non iam dubie vacillantia, sed ad incedendum per iustitiæ tramitem firmiter roborata, post oblectamenta renium, & æstuantis incentiua carnis extincta, vir quisque perfectus ad tantam plenitudinem contemplationis attollitur; vt dum non potest tam eximiam profunditatem ad liquidum comprehendere, velut excrescentis vndæ vadum mens non valeat humana transire.

Psal. 25.

Quæ videlicet omnia gestis B. Alexii congruentissime videntur aptari. Nam cum à paternis laribus, atque ab hujus mundi vanitate recedens, exilium petiit, tunc sibi quodammodo aqua torrentis hujus ad talos vsque peruenit. Hæc aqua vsque ad talos Moysi, & Iosue tunc ascendebat, cum eis vox diuina iuberet, vt calceamenta de suis pedibus soluerent. Hæc Apostolicis postmodum pedibus influebat, cum eis diceretur: *Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta.* Oportebat enim, vt annunciatores veteris testamenti, & prædicatores Euangelicæ fidei, per viam veræ humilitatis incederent, & morticinio tegmine vestigia non munirent, qui vitam populo nunciarent, sed illud in se spirituale tegmen ostenderent, de quo Apostolus ait: *Calceati pedes in præparation Euangelii pacis.* Vnde per Esaiam dicitur: *Beati pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona.* Cùm verò S. Alexius per longissima temporum spatia tantæ paupertatis inopiam in ignotis finibus constanter, ac patientissimè pertulit, tunc ad eius genua torrentis aqua surrexit, quia spe mundi prorsus extincta, iam in via Domini mentis suæ vestigia firmiter, & inuictissime roborauit postmodum vero cum intra paternæ domus atria degeret, cum carnales affectus vndique cerneret, cum parentum necessitudinem, cum certè, quod difficilius, & intolerabilius erat, venustam Sponsæ speciem a quotidianis, mutuisque conspectibus vitare non posset, tunc valut ad renes eius aqua torrentis excreuit; quia sic cælestis sapientia carnis eius incentiua perdomuit, & extinxit: sic sancti Spiritus ardor lumbos eius, ac renes excoxit; vt dum vasculum suum quotidianis supernæ gratiæ fluentis infunderet, carnis extinctæ materies nullum titillanti luxuriæ fomitem ministraret. Ad renes ergo beati viri tūc aqua peruenit, quia Spiritus sanctus in eo exæstuans, iuuenilis ætatis incendium, & illices passionum titillantium motus occulto sui roris madore perfudit: & sic omnem luxuriæ fomitem, qui in eius medullis, atque visceribus naturaliter poterat ardere, consumpsit. Vt autem totum prophetiæ huius oraculum beato huic viro conuenienter aptetur, illud etiam ab eo non dissonat, quod postremo iam dictus Propheta, torrentem transire non potuit, de quo nimirum dicitur: *Quoniam intumuerant aquæ*

Exod. 3.
Iosu. 5.

Luc. 10.

Ephes. 6.

Esa. 52.

Rom. 10.

Ezech. 47.

torrentis, qui non potuit transuadari. De paruis, & planis aquis ad intransmeabilem profundi torrentis plenitudinem peruenitur; quia de parua contemplatione fugaci scilicet, raptimque conspecta, quia vir quilibet sanctus in hac adhuc corruptibili carne perfruitur, mox vt obierit, ad plenitudinem profundæ, ac perfectissimæ contemplationis attollitur, adeo vt ad contuendam ipsam summæ veritatis speciem prouehatur. Tunc itaque torrens non potest peruadari, quia mellifluæ contemplationis æterna dulcedo nullo iam fine concludi, nulla temporum valet prolixitate finiri. Torrens ergo ille contemplationis æternæ, quæ non tunc per fidem quæritur, sed per speciem iam tenetur, quia nescit transire, nequit omnino transiri: & quia non valet humanis sermonibus exprimi, non potest, sicut dicitur, ab homine peruadari. Hunc sitiebat ille torrentem, qui sub spe certa iam gratulabundus aiebat: *Ego autem cum iustitia apparebo in conspectu tuo, satiabor dum manifestabitur gloria tua.* De hoc iterum dicit: *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ.* Ad hujus immensi torrentis B. Alexius profunda fluenta peruenit, cum in paterna domo post victoriæ gloriosæ triumphum feliciter obiit: triumphum, inquam, quia admiranda sancti viri hujus vita verè triumphus est, & noua, atque inaudita ferè victoria; cumque, iuxta Propheticam vocem: *Mirabilis Deus sit in sanctis suis;* in hujus inuicti militis sui spectaculi tyrocinio tanto mirabilior extitit, quanto per hunc contra carnis illecebras, contra fraudis diabolicæ retia nouo, atque insolito martyrii genere dimicauit.

1. Cor. 13. — *Psal. 16.* — *Psal. 35.* — *Psal. 67.*

Vetus sanè tradit historia, quia Romani cum Carthaginensibus nauali certamine confligentes, obtinuere victoriam: nec vllus vnquam, sicut illic legitur, Romanis gratior potuit esse triumphus, vt qui hostibus suis hactenus fuerant in terrena concertatione terribiles, nunc essent & inter marina fluenta victores. Victoria igitur illa idcirco magis chara, quia rara: ideo plus gloriosa, quia noua. Sicut ergo naualis ille triumphus, quia nouus, gratior fuit Romæ; ita profecto beati virtus Alexii propter insolitam nouitatem magis placet Ecclesiæ.

Eutrop. hist. Rom. lib. 2. in fin. — *Ecclesia lætatur nouo genere sanctitatis in Alexio.*

David sanè dum se coram Achis Regem Geth, furiosum, ac dementem finxit, gladium eius sapienter euasit. Saluator noster descendit in tartarum, non vt illud velut habitator incoleret: sed vt destructor potius; & euersor diabolicæ nequitiæ latebras dissiparet. Sic & B. Alexius, dum paternam domum tamquam retrogradus abrenunciator ingreditur, decepit mundi principem, omnisque fraudis; atque militiæ fefellit auctorem.

1. Reg. 22.

Vnde nouum martyrii genus, nouum præbet in admiratione spectaculum, Martyribus enim carcer erat pœna, catena pressura; isti verò propria domus auratis decorata tricliniis erat materia tentationis. Illos torquebat manus armata carnificum; istum grauius puniebat conspecta quotidie pietas genitorum. In martyrem quemlibet fremebat horrenda rabies iudicis hunc blanda, mitis, atque venusta facies impugnabat vxoris. Martyribus in aula Principum ingerebantur pœna tortorum; hic autem in domo proprii iuris inuisibiliter torquebatur, velut in area tribunalis. Illis fuerat pœna supplicium; huic è contrario blandimenta tormentum. Lazarus plane, qui iacebat ad ianuam diuitis, inuitus esuriebat, & cadentes de mensa micas, quæ tamen sibi minimè dabantur, optabat; vnde potioris procaldubio meriti fuit pauper iste, quam Lazarus. Ille nimirum non modo parum quid accipere, sed & saturari, sicut Veritas perhibet, cupiebat, cui tamen alimenta nemo misericorditer indulgebat: iste verò cum sibi sumptuosa diuitiarum omnium copia vltro suppeteret, cum omnis huius mundi gloria se sibi dignaretur, gratis offerret, immo etiam nolenti se violenter ingereret, omnia repulit, cuncta contempsit, irreuocabiliter auersatus abjecit. O strenuum Christi militem! ô prorsus inuictum, & nimis insignem cælestis militiæ bellatorem.

S. Alexius nouus Martyr, & quomodo. — *Luc. 16.*

In Annalibus certe legitur Romanorum, quia Marcellus Consul, dum imprudens in manus hostium incidisset, & corona circumdaretur Gallorum, nullum, per quem posset euadere, aditum reperiret, repente in medium hostium feruentissimus bellator immersit, eorumque Regem, * Vittromarum nomine, cunctis inopinata audacia perculsis, occidit; & vbi magna videretur prouenisse victoria, si dumtaxat immunis aufugeret, inde vltra omnem spem opimi spolii manubias reportauit. Sic nimirum & noster iste Marcellus, non iam propugnator Romæ, sed sanctæ miles Ecclesiæ, cum magna non dubitaretur esse victoria, si de tam amplis, & magnificis opibus nudus aufugeret, non sufficere sibi visum est, nisi & domum rediens, intolerabilia contra se certamina vltroneus prouocaret. Sed ab ipso Domino, qui videlicet auctor virtutum, & dux est spiritalium bellatorum, iubemur quidem cuncta dimittere, non autem aduersus ea quotidie, velut manus inuicem conserentes, cominus dimicare. Israëlitico nimirum populo exitus ex Ægypto præcipitur, non reditus imperatur. Abraham egressus est de terra sua ad Domini iubentis imperium, sed postmodum nequaquam rediit ad rediuiua certamina Chaldæorum. Petrus per Angelum excitatus Herodianum deseruit carcerem, sed non denuo reuersus est ad Herodem. Sufficit ergo, si tantum possessa relinquimus, nec superest, vt rursus ad eorum toleranda certamina redeamus.

Eutrop. hist. Rom. lib. 3. in princ. — *Marcelli facinus præclarum.* — ** Virdumarorum.* — *Exod. 3. & deinceps.* — *Gen. 12.* — *Act. 12.*

Igitur B. Alexius cum terrena quæque dimisit, cum opes omnes, atque diuitias paterni iuris abjecit, supernæ iussionis mandata compleuit; cum verò ad propria rediit, abrenunciator egregius metam procaldubio diuinæ legis excessit. Et quia mensuram bonam & consertam, & coagitatam in sinum suum electi quique recipiunt; & vnusquisque propriam mercedem recipit secundum suum laborem; immensurabilem hic possidet gloriam, qui non tenuit in labore mensuram. Et qui Euangelicam regulam in sui certaminis agone transcendit, supereminens præmium de manu iusti remuneratoris accepit. Ipse quippè factus est præmium retributionis, qui sibi fuerat causa certaminis, & qui fuerat auctor pugnæ, factus est corona victoriæ, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

S. Alexii excessus sanctitatis. — *Luc. 16.* — *1. Cor. 3.*

SERMO XXIX.

XXII. Iulii

De S. Maria Magdalena.

HOdie misericordia & veritas obuiauerunt sibi; & multitudo miserationum Domini in peccatricem fœminam refusa est. Filius enim Virginis, peccatricis, menstruatæ manibus attrectatur: Deumque, & Dei Filium mulier infirmata contingit. Tangit pedes mundi, atque mundantis

Luc. 7. immunda, & ad vestigia Creatoris mulier criminosa procumbit. Transit in affectum cordis præuaricatrix, & redit ad cor, atque magnitudinem scelerum lacrymarum multitudo condemnat. Dissimulat pietas tangentis officium, & obsequiorum instantiam remuneratorius ille Maiestatis oculus felici dedignatione non inspicit. Osculatur Maria pedes Christi frequentibus osculis, & oculis inundantibus vestigia Redemptoris infundit, tergit crinibus, odoriferis illinit, & irrorat vnguentis. Videt, & inuidet singularitatis amator, & vtrumque redarguit Pharisæi iactantia; illum ignorantiæ, præsumptionis illam. Sed deliberans prouidentia suspendit iudicium, dum affectat obsequium, & *Luc. 15.* inuectiuam retinet præparatam, donec Mariæ sacrificium in holocaustum pertranseat. Gaudent Angeli super peccatrice pœnitentiam agente, & odoris fragrantia cælestis ille conuentus aspergitur, saluantemque, & saluandam totam misericordiæ dulcedo proclogit. *Rom. 5.* Vbi abundauit peccatum, superabundat gratia: & numerositatem criminum præponderans pietas intercludit.

Psal. 3. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine in peccatricis confessione: quam iusta reprehensio in Pharisæi superbia, & abusione. Boumeratur obsequentis obsequium, & per obliquum tangitur indignantis iniquitas, tota litterali cohærentia Simonis inuidiam impugnante. Et quia vbi *2. Cor. 3.* Spiritus Domini, ibi libertas; dimittuntur illi peccata, quæ multum diligit; immo immittuntur illi, qui multum negligit. Non erat satiatus ab vberibus sponsæ, nec induerat compassionis affectum legem relegens, quæ misericordiam nescit, nouit iustitiam. Lex dura duris, & lapideis promulgata paratа percutere, nescia misereri. Lex excludens pœnitentiæ locum, veniam negans, emendationis ignara. Lex vinum durum, & acidum, de botris amarissimis eliquatum, consecratum feritati, derisorum Israëli, Saluatori propinatum. Vinum, de quo dentes bibentium obstupescunt; non de genimine vitis illius, quod Saluator bibit nouum in *Luc. 22.* Regno Patris sui. Verè meliora sunt vbera Sponsæ *Cant. 1.* vino isto. Quænam autem sunt illa? Procedat in medium Paulus Apostolus, & vbera felici lacte *Rom. 12.* manantia nobis assignet. *Gaudere, inquit, cum gaudentibus, & flere cum flentibus.* O quam breui sermunculo totius religionis depinxit insigne, tam eleganti clausula proposuit pietatem, æquitatem statuit, submouit inuidiam. His vberibus Mater Ecclesia lactat proficientes, perfectos nutrit. *Gaudere, inquit, cum gaudentibus.*

Facessat hinc sæcularis plausus insania, & lætitia mundialis abscedat; quia non est gaudere *Esai. 48.* impiis, dicit Dominus. Numquid illorum os gaudio repleri æstimas, qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis? *Prou. 2.* Vel illi, qui laudibus adulatoris rapiuntur, diuinæ iubilationis agnouere lætitiam? *Luc. 16.* Numquid qui vestiuntur purpura, & bysso, & epulantur quotidie splendidè, gaudium, & lætitiam obtinebunt? Absit, vt in terra suauiter viuentium, gaudiorum inueniatur materia, cum tantis alternationibus tanta mundi facies immuteretur; vt eleuatos allidatur, & respicet allisus. Sed est gaudium continua sui iucunditate firmissimum, quod perfectus animus de secura sibi conscientia pollicetur. Mens enim à mundi huius aspergine purè, pressèque detersa, & in diuinæ contemplationis acumen totũ desiderij sui figens affectum, gaudens, gaudet in Domino, & exultat anima sua in Deo suo. *Esa. 61.* Talis anima minas aspernatur, nescit timorem, spem falsam eludit, & omnium

Gaudium firmissimũ secura sibi conscientia.

A scandalorum immunis, in pace in idipsum dormiens, requiescit. *Psal. 4.* Pax multa diligentibus legem tuam, ait Iustus, & non est illis scandalum. *Psal. 118.* Nouerat enim, quia lictores non persequuntur Martyres, sed coronant. Cum huiusmodi gaudentibus gaudet Apostolus; *Rom. 12.* &, vt abundantius gaudeant, tota securitate promittit. Hoc gaudium plenum, & certum est, tantoque certius idem, quanto vicinius circa identitatem imprimitur. Hæc est mamilla congratulationis, de qua lac exhortationis *Esa. 66.* effunditur, quo nutriuntur perfecti: vt cum auulsi fuerint à lacte isto, epulentur ab introitu gloriæ Dei.

Secunda est, flere cum flentibus. Numquid Apostolus præcipit flere rerum amissionem, inter-B missionem voluptatum, filiorum mortes, morborum instantiam, grauitatem inopiæ, potentiam fortioris? Absit. Plorandi enim sunt, qui taliter plorant. Religiosa enim tristitia, aut alienum peccatum luget, aut proprium. Beati, quorum luctus in hac intentione versatur, quia consolatoriam possunt expectare dulcedinem. Quam leni, & dulcissimo spiritu imbibitus est spiritus illius, qui nouit in spiritu lenitatis peccantes instruere, suspendere vindictam, & affectuosis officiis inuiscerare sibi peccatorem, donec vitæ reddatur. De hac compassionis mamilla lac consolationis effunditur, & hoc lacte pascit Apostolus illos, qui solido cibo vesci non possunt. *1. Cor. 3.* Amator innocentiæ, pacis amicus, patientibus compatiens, & congaudens gau-C dentibus, perfectionis metam, cursu consummato, contingit. Hæc sunt verba lacteis irrorata liquoribus, meliora vino, melle dulciora, misericordiam *Cant. 1.* sonantia, redolentia pietatem. *Fragrantia, inquit, vnguentis optimis.* Digna prorsus vbera, de quibus eliquatur vnguentorum infinitas, odorata diffluxione ciuitatem Dei viuentis circumquaque respergens. *3. Reg. 10.* Hæc sunt vnguenta, quæ Regina Sabba attulit in Hierusalem, de quibus dicit Scriptura: *Non sunt allata vltra aromata, tam optima, quam ea, quæ dedit Regina Sabba Salomoni.*

Vnguenta Reginæ Sabbæ quæ;

Quam excellenter apposuit optima spiritus ille subtilis, qui totam sibi libri huius rapit possessionem. *Luc. 7.* Est enim vnguentorum bonum, quod Maria *Ioan. 12.* D pedibus Saluatoris infudit. Est & melius, quod eadem, si tamen eadem, super caput recumbentis effudit. Est & optimum, quod & ipsa præparauit toti corpori Christi. *Mar. 16.* Primum vnguentorum contritionis est, de recordatione peccatorum, de spiritu contrito, & contribulato descendens. Hoc infunduntur pedes illius, qui ambulat super pennas ventorum. *Psal. 17.* Hic adorat Maria in loco, vbi steterunt pedes eius. Steterunt, inquam, quia validissima amoris manu pedem vtrumque retinuit, donec vtrumque perungeret, & audiret criminum remissionem, dimissionem in pace. *Remittuntur, inquit, tibi peccata, & vade in pace.* *Luc. 7.* Magnam prorsus miseriam magna misericordia diluit, & abstergit: & hoc quidem festinanter; quia sine vllo interuallo coniun-E guntur & lacrymæ peccatricis, & indulgentia Saluatoris. Remittuntur peccata, & in pace dimittitur; vt de præterito non sit sollicita, secura de futuro.

Pedes isti sunt misericordia, & iudicium, quorum alterum sine altero osculari, vel temeraria securitas est, vel desperatio fugienda. Quis enim Dei misericordiam indesinenter attendens, non statim tepidioris vitæ quietem exoptet? Cum enim recogitat vniuersitatis Dominum, formam serui pro seruis suscipere, triginta & tribus annis operari salutem nostrã in medio terræ huius, capi, ligari, lanceari, crucifigi, & hoc totũ pati pro filiis hominum,

Pedes Iesu misericordia, & iudicium,

statim deceptoria spe sibi blanditur, & alludit, gaudet obuersari misericordia, & miserationibus, iudicium nescit, ignorat iustitiam, & puniendæ æstimat non puniri. Fallitur, qui sic osculatur misericordiæ pedem, vt pedem iudicij non attendat, qui totum de misericordis pietate præsumit; hoc solum ad salutem sufficere credens, quod credit. Rursus cum abducit os, & iudicij pedem crebrioribus osculis intertangit, subcutitur carnis, animæque substantia, & vtriusque hominis statum vehementior aura percellit.

Hebr. 10.
Matt. 10.
Hebr. 10.
Psal. 49.
Luc. 21.

Horrendum est enim in manus Dei viuentis incidere, offendere Creatorem, nescire Dominum, recalcitrare Dominantis imperio, qui habet potestatem corpus, & animam mittere in gehennam. Terribilis certè, sicut ait Apostolus, quædam expectatio iudicij, quando ignis in conspectu eius exardescet, & virtutes cælorum mouebuntur, & vacillantibus conscientiis latitudinem mundi validissimus ignis aduret. Nihil prorsus terribilius, quam videre latronis officinam plenam sanguine, cumulatam opprobriis, tormentis vndantem. Quis hæc diutius cogitans non statim contremiscat, & in desperationis rotetur abyssum? Non est igitur huic pedi morosius incumbendum, ne pietatis intuitum ferocia iudicantis occludat. Vtrumque igitur inungat pedem animæ pœnitentis affectus, & nunc misericordiam amplectens, nunc iudicium osculans, contribulati spiritus offerat holocaustum.

B

C

Vide Mariam iudicij pedem fortiter attendentem, dum nobilis, & lasciua mulier conuiuantium faciem non attendit, sed extenso corpore prouoluitur pedibus Maiestatis, doloris plena, timoris impatiens, compunctionis iaculo vulnerata; sed & misericordiæ pedem labiis impressioribus osculatur, in cuius spe firmiter inhæret vestigiis accumbentis, donec audiat: *Remittuntur tibi peccata tua.*

Luc. 7.

Sane pretiosum vnguentum, quo non solum terrena domus, sed etiam cælestis aspergitur. Vilissimæ autem sunt species, de quibus conficitur, & magna eorum copia intra nostros hortulos poterit inueniri. Peccata igitur nostra plātata in conscientiis nostris, quorum numerositas præ multitudine numerari non potest, species eius sunt.

E peccatis nostris confici vnguentum.

D

Ipsa igitur in mortariolo pœnitentiæ macerationis pistillo contusa, & respersa discretionis oleo, doloris igne supposito, & in aheno disciplinæ concocta, vnguentum exhibent pretiosum, & acceptum pedibus Saluatoris. Compendiose autem illud confecimus, sapienti rerum occasionem penitus relinquentes. Et licet materia videatur indignior, interim tamen bonum est vnguentum istud, quod domum replet, penetrat cælos, Angelos lætificat, & beatæ ciuitati lætitiam refundit, & gaudium. Hoc est sacrificium iustitiæ, quia sacrificium Deo spiritus contribulatus.

Psal. 50.

Secundum vnguentum est deuotionis de recordatione beneficiorum Dei. Prorsus dignissima huius vnguenti compositio, & in istius comparatione prioris est conspersio vilipendēda. Eius enim species de cælesti paradiso allatæ sunt, & in terra filiorum hominum nequeunt inueniri. Virtutes enim diuinitus collatæ, & in mortariolo cogitationis, pistillo diligentissimæ meditationis intritæ, & exultationis oleo superfusæ, suffuso igne iustitiæ, & humilitatis aheno decoctæ, vnguentum faciunt & odore, & virtute mirabile, quod solum super caput Domini recumbentis possit effundi, & exhiberi reuerentiæ Maiestatis. Sed & hoc recollegimus breuiter, illis, qui multa de paucis exculpere cognouerunt, verborum multitudinem reseruan-

Vnguentum deuotionis.

E

Vnguentū ex virtutibus.

A

tes. Notanda tamen vtriusque differentia, & secundi sublimitas attendenda; quia illud est Deo sacrificium spiritus contribulatus; & istud sacrificium laudis, quod honorat Deum.

Psal. 50.
Psal. 49.

Pedes igitur vngimus Redemptoris, cum de peccatis compungimur: vngimus caput, cum de collatis virtutibus virtutum largitori gratias cumulamus. Interstitij tamen morositas inter pedes esse debet, & caput; quia profecto difficillimus, & præsumptuosus saltus est, à vestigiis ad verticem Domini transuolare. Neque enim eadem, quæ vnxit pedes, vnxit caput; cum illa meretrix, hæc nihil horum fecisse legatur, secundum illud: *Verte impios & non erunt.* Vnxit ergo Maria sanctum Dei verticem, profecto iam dilecta, iam familiaris effecta, longéque peccatricis illius euoluta contagiis, quam infelix ille septenarius confundebat.

Vnguentū compunctionis.

Prou. 12.

B

Porro si duo præmissa vnguentà tantæ dignitatis sunt, vt alterum pedibus, alterum capiti complaceat Dominantis; illud tertium, quod optimum est, & superexcellēs, vbinam inuenire poterimus? Sed absit, vt Sponsa Veritatis à veritate dissentiat: & tale aliquid habere se iactitet, quod habere non possit. Est ergo tertium pietatis vnguentum, quod est super omnia aromata, morbis omnibus, & periculis salutare, quodque nulli vnquam pesti inuenitur inefficax. De ipso namque sic legitur: *Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum.*

Vnguentū pietatis.

Marc. 16.

C

Vidésne in prima capituli fronte propositum, quod non vna, vel duæ, sed tres vix sufficiunt ad emendū tātæ cōpositionis vnguentū? Intelligis, quia non pedes, aut caput, sed totum Crucifixi corpus sibi vindicat ista confectio? Confectio sine dubio pretiosa, quæ toti sufficiat corpori Creatoris. Et attende, quia vnguentum pedibus infusum adeo dignissima lenitate suscepit, vt Pharisæum murmurantem parabolica prolixitate conuinceret, & retorto sugillaret exemplo. Sed & de refuso super caput eius vnguento Discipulos indignantes redarguit, bonum mulieris opus esse protestans, & tumidam eorum animositatem verbis compescuit moderatis.

Luc. 7.

D

Hoc verò tam salubre, tamque mirificum in mortuo corpore suo voluit expendi, quod viuo vtique reseruabat. Duo enim corpora habet Christus, vnum, quod suscepit in Virgine: alterum Ecclesiæ, quod charius habet benignitas Redimentis. Denique illud pro isto morti exposuit, & tormentis, addictus Cruci, vinctus cum sceleratis, morte turpissima condemnatus.

Duo Christi corpora & quæ?

Poterimúsne tam salubrem confectionem conficere? Vniuersæ miserorum miseriæ tam animarum, quam corporū, oculo pietatis inspectæ, species eius sunt. Istæ igitur in mortariolo largitatis, dulcedinis pistillo confractæ, & delinitæ charitatis oleo, succenso compassionis igne, & in aheno perseuerantiæ despumatæ, vnguentum faciunt ipsis etiam Angelis admirandum.

Vnguentū ex miserorū miseriis.

E

Sunt viri diuitiarum in domo Domini virtutum; vestigemus, an apud eos huiusmodi habeantur vnguenta. Primus occurrit mihi Paulus, sicut vbique solet, totus præsenti delibutus vnguento. *Quis infirmatur*, inquit, *& ego non infirmor?* Fœlix anima, facta sibi tamquam vas perditum, vt omnium miserias in sua conscientia colligaret. Totum se toti corpori Christi donauerat, omnibus omnia factus, vt omnes lucrifaceret. Sed & ille vir simplex, & rectus, & timens Deum, vide quomodo non secundum hominem, immo verò secundum hominem & quod verius est, supra hominē ambulabat. *Oculus*, inquit, *fui cæco, & pes claudo.*

2. Cor. 11.
1. Cor. 9.
Iob. 9.

pater etiam pauperum, & cætera, quæ sic eum hoc vnguento perunxerant, vt de misericordiæ thalamo largius irroratus exiret. 1. Reg. 15. Samuelem recolo, qui non semel, sed omnibus diebus vitæ suæ lugebat super Saul; & cum sciret illum ab oculis diuinitatis longius elongatum, non cessabat tamen compassio, quæ in condolentis animum irrepserat, fundens lacrymas, & si non profuturas, pias tamen. David parricidam filium continua deploratione 2. Reg. 18. plorabat, plorans in eo non carnis necessitudinem, Gen. 43. sed fidei destructionem. Cerne quomodo Ioseph totus hoc melle illitus erat. Veniunt fratres, iam non ante fratrem, sed ante Dominum assistentes, conscij proditionis, homicidij rei, fratricidij successores. Videns eos Ioseph, & omnium iniuriarum immemor, dulcissimis fletibus inundatur, & B pietatis adeps, qui intus latitat, foras per oculos emanat. Fugit odium, nescit iram, tempus iracundiæ non reseruat, reddens bonum pro malo, pro crudelitate dulcedinem. Pæne oblitus sum Moysen adeo sacri huius liquoris rore perfusum, vt totus ex eo superfundatur, & profluat. Peccat Israël, & Moyses peccantem reconciliare nititur Creatori; sed dissimulat Dominus exaudire roExod. 32. gantem. Promittit plurima Moysi Creator omnium, & feriendi licentiam quærit à Moyse, qui Moysen fecit. *Dimitte me*, inquit, *vt irascatur furor meus contra eos, & faciam te in gentem magnam.* Respondit Moyses: *Si dimittis, Domine, dimitte: alioquin dele me de libro, quem scripsisti.* Obstupenda profecto dulcedo: & principatum gentis respuit alienæ, & de libro viuentium deleri desiderat, C nisi peccantibus dimittatur offensa. Hæc sunt vnguenta propinationis, & misericordiæ, quæ à sponsæ vberibus eliciuntur, infirmitates omnes fugantia, * profugantia passiones.

*Profligantia f.

Felix Maria vnxit pedes Iesu, felicior eadem caput vnxit Auctoris, felicissima, quæ rorem vnguentarium toti Christi corpori præparauit. Considera, quam vehementissimo dilectionis affectu beata hæc mulier diligebat Christum Regem. *Domine*, inquit, *si tu sustulisti eum, dicito mihi, & ego eum tollam.* Quem eum dicis Maria, cum de nullo Ioan. 20. feceris mentionem ad quem relationem facias? Putásne, quod in omnium cordibus ita versetur memoria dilecti tui, sicut & in consistorio cordis tui? D *Et ego*, inquit, *tollam eum*, Mira res. Hominem perfectæ ætatis virum, cuius corpori vix centum libræ sufficiunt vnguentorum, tenerrima mulier portabis, & tolles? Ardens, & affecta locutio, quæ de puritatis amore refusa, promittit quod implere non potest. Nihil enim amanti difficile esse videtur. Amanti nil difficile. Quis desperare debeat, tanta peccatrice non solum veniam, sed gloriam consequente? Ipsa hodie intercedat pro peccatis nostris, & placatum nobis reddat Iudicem nostrum, sponsum suum, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

SERMO XXX.

XXIII. Iul.

I. De sancto Apollinare Episc. Rauen. & Mart.

HODIERNA die, fratres charissimi, ad iucundum nimis, satisque delectabile spectaculum venimus, & gloriosæ palestræ certamen oculis fidei contemplati sumus. Vidimus enim vnum ciuem A supernæ Hierusalem pro Rege suo strenuè ad bella procedere, & innumerum Babyloniæ vulgus vnanimi conspiratione contra vnum caput ferociter dimicare. Vidimus hunc militem Christi contra mundum triumphale vexillum Crucis inferre, vidimus è contra amatores mundi pro dilecto suo constipatis cuneis obuiare. Illi denique vndique Ephes. 6. circumfusi diuersa tela coniiciunt, sagittas emittunt, machinas erigunt: & vt vallũ Christi irrumpere valeant, omnia præliandi argumenta componunt: hic autem ense verbi spiritalis accinctus, lorica fidei indutus, spei galea præmunitus, sub patientiæ suæ se clypeo colligit, & hoc contra omnes bellicæ tempestatis ictus vigilanti oculo circumducit. Illi ignem adhibent: sed iste immensæ charitatis B ardore succensus, incendia exterioris flammæ non sentit. Illi bullientibus aquis dilacerata membra perfundunt; iste largo sancti Spiritus imbre diuinitus refrigeratur, cantans cum Propheta: *Transiuimus per ignem, & aquam, & eduxisti nos in* Psal. 65. *refrigerium.* Illi virgis cædunt, fudibus frangunt, Esa. 43. equuleo suspendunt, in carcerem mittunt, postremo catenatum in exilium dirigunt; iste vero in arce mentis constitutus, quidquid erga se agitur sub se fieri quasi alius quidam eminus intuetur, dicens cum Paulo: *habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* Et iterum: *Licet exterior homo noster corrum-* 2. Cor. 4. *patur, is tamen, qui intus est, renouatur de die in* Ibidem. *diem. Id enim, quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate* C *æternæ gloriæ pondus operatur in nobis.*

Cuncta ergo hostium iacula facta sunt B. Apollinari gloriosè vincendi materia. Et vnde illorum crudelitas deiicere nititur, inde istius patientia ad standum firmius roboratur. Sanctus enim vir inter persecutionum bella deprehensus, quo durius telorum grandinem inhorrescere conspicit, eo cautius vndique scutum suæ grauitatis opponit. Et quo violentius pugnæ impetus videt ingruere, eo magis se studet & in vires colligere, & ad agendum fortiter excitare. Vbique paratus assistit, vbique vigilanter intendit, & venientibus vndique gladiis imperturbatus occurrit.

Quia vero, fratres mei, B. Apollinaris agonem, palestram superius nominauimus, vtrumnam conD gruè positum sit, si placet, paulo subtilius inquiramus. Palæstrita quippe nudus luctatur, & B. Apollinaris mundanæ possessionis indumento nudus fuisse cognoscitur. In spectaculo autem eiuium huiusmodi lucta proponitur, vt B. Paulus de se, aliisque Christi bellatoribus congruè testatur, dicens *Spectaculum facti sumus Angelis, & hominibus.* 1. Cor. 4. Solet autem pueris oleum, quod videlicet ceroma ab eis dicitur, à campiductoribus tribui, vnde eorum debeant omnia corporis membra perungi. Sanctus vero Petrus Apostolus B. Apollinaris, non dicam campiductor, sed ductor, sancti Spiritus eum vnctione perfudit, cum ad certamina persecutionum misit. Spiritus sanctus recte oleum dicitur. Vt enim in sancta gestorum illius narE ratur Historia, ait B. Petrus Apostolus Apollinari discipulo suo; *Quid sedes nobiscum? Ecce eruditus es de omnibus quæ fecit Iesus. Surge, accipe Spiritum sanctum, simulque Pontificatum, & perge ad vrbem, quæ vocatur Rauenna.* Quod enim dicit, accipe Spiritum sanctum, & perge tale est, ac si diceret, oleo membra perfunde, & bellum viriliter confere. De Esa. 10. hoc enim sancti Spiritus oleo per Prophetam dicitur: *Computrescit iugum à facie olei.* De hoc & per Psalmistam canitur: *Inueni David seruum meum,* Psal. 88. *oleo sancto meo vnxi eum.*

Mos verò esse cãpiductorũ solet, vt prius certaturi

discipuli membra prouideant, videlicet quam latum, validumque sit pectus, quam lacti, pleníque tumeant lacerti, quam subterpositus venter, nec mole grauet, nec extenuatione debilitet: & si cuncta bellico vsui apta esse perspexerint, mox eius segnitiem dura seueritate corripiunt, & desides adhuc animos in amorem laudis accendunt. hortantur, & instigant; & ne formidare debeant, suam ipsius coram eo fortitudinem laudent.

Sic nimirum, sic B. Apostolus quasi ante ipsum arenæ vestibulum alumni sui membra considerat: & vt se ad congrediendum præparet, verbis suasoriæ adhortationis inflammat. Quid est enim dicere, *quid sedes nobiscum*, nisi iam depone desidiam, vt post peractam victoriam peruenias ad coronam? Et quid est dicere, *ecce eruditus es de omnibus quæ fecit Iesus*, nisi omnes tui corporis artus iam perfecto vigent robore, nihilque tibi iam superest nisi vt timore postposito, incipias dimicare? Vnde aptè subiungitur: *Prædica eis de nomine Iesu, & ne formidaueris*; tamquam diceret: ex iussionis meæ auctoritate congredere, brachia conserere, vt communem vtriusque Regis possis victoriam de triumphatis hostibus reportare. Percurre impiger stadium, vt ad propositum victoribus merearis pertingere brauium. Non dubites arripere pugnam, de qua nobilem referes, auctore Deo, victoriæ palmam. Ego, ego tibi præcipio, qui potestatem ligandi non solum in terra, sed & in cælestibus habeo: ego te ad pascendas oues Dominicas mitto, qui ouile totius Sanctæ Ecclesiæ iniuncta mihi cura custodio. Prærogatiua ergo Magistri sit Discipulo audacia præsumendi, & mittentis auctoritas sit fiducia missi.

Qualis esse debeat miles Christi.

B. Petri Ap. primatus, & super Christi Ecclesiam potestas plenissima.

O Beate Apostole, quam libenter, quam alacriter motum tuæ diuersitatis intueor: & nunc te debilem, nunc fortissimũ pulchra varietate contemplor. Debilem, inquam, negando Magistrum, fortissimũ vero pro eiusdem Magistri confessione mittendo Discipulum. Non times Discipulo Rauennã multarum vrbium dominã assignare, qui tibimetipsi expaueras vnius sacerdotis ancillam. Non metuis illum in procellosos fluctus turbulentissimæ ciuitatis solum mittere, qui cũ ipso Creatore marium super marinas vndas expaueras ambulare. Illi namque dictum est: *Aquilonem, & mare tu creasti.* Licet enim dixeris: *Domine iube me venire ad te*; nisi tamen expauisses, mergi vtique non cœpisses: nisi in naui Fidei aliquam naufragij vndam pertulisses, nullatenus ex ore Veritatis audisses: *Modicæ fidei quare dubitasti?* Nec mirum tibimetipsi maris tunc formidasse periculum, qui pro eadem mentis infirmitate, Magistrum, & Dominum tuum nolebas Crucis subire patibulum. Cum enim tibi diceret, quod pro redemptione humani generis crucifigendus esset, protinus respondisti: *Absit à te, Domine, propitius tibi esto Domine, ne fiat hoc.* Quid est hoc, B. Apostole? Nunquid vis claudere locum, vnde nostræ redemptionis est pretium exiturum? Numquid vis fontem restringere, qui prauitatis nostræ descendit maculas enundare? Ecce iam nosti illum proculdubio Deum esse, & tamen dissuades mortem subire. Nisi enim Deum crederes, propitius tibi esto, Domine, non dixisses.

Psal. 88.
Matth. 14.
Ibidem.
Matth. 16.

Concordat denique fides discipuli cum assertione Magistri. *Potestatem*, inquit, *habeo ponendi animã meam, & potestatem habeo iterum sumendi illam.* Sed qui fide stas, infirmitate iaces, quẽ fides erigit, timor sternit. Qui ergo Magistro Crucis timueras mortem, & tibimetipsi pelagi profunditatem, tunc dilectum Discipulum non dubitas mittere inter persecutorum furentium rabiem. Cur hoc, nisi quia completum est in te, quod per Coapostolum tuum dicitur, quia timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem? Iam enim iterum audieras à Domino: *Simon amas me?* Et respondens: *Domine, tu scis quia amo te*; illico audisti: *Pasce oues meas.* Dixerat iterum Dominus: *Sicut dilexit me Pater, & ego diligo vos.* Sicut ergo te Dominus dilexit, cum pro pascendis ouibus suis inter scandala persecutorũ misit: sic & tu discipulũ diligis, cũ pro eisdẽ ouibus ad martyriũ dirigis.

Ioan. 10.
1. Ioan. 4.
Ioan. 21.
Ioan. 15.

Sed libet fratres mei, hæc Apostolica verba subtili indagatione discurrere, & quomodo canonica Ecclesiasticæ censuræ auctoritas in eligẽdis Præpositis vnam vbique teneat regulam, præuidere. Dicitur enim B. Apollinari: *Quid sedes nobiscum?* Ecce eruditus es de omnibus quæ fecit Iesus. Rursus idem Apostolorum Princeps cum in loco Iudæ alium subrogare voluisset Apostolum, vt Neophytorum reprimeret prauitatem, inquit: *Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum congregati sunt in omni tempore, quo intrauit, & exiuit inter nos Dominus Iesus, testem resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis.* Hinc idem ipse Gentibus Christum euangelizans, aiebat: *Hunc Deus suscitauit tertia die, & dedit eum manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo, nobis, qui manducauimus, & bibimus cum illo, postquam surrexit à mortuis.* Hinc ipse Dominus in Euangelio cum de mittendo sancto Spiritu Apostolis loqueretur, *Ille*, inquit, *testimonium perhibebit de me, & vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis*; tamquam diceret: Idcirco idoneum de me testimonium perhibebitis, quia quidquid alios docueritis, longæ conuersationis assiduitate ipsi antea didicistis.

Act. 1.
Act. 10.
Ioan. 16.

Audiant Neophyti, audiant elati, & quasi folles vento arrogantiæ, & igne cupiditatis inflati, qui ante volunt docere, quam sciant: & in schola Christi ante inhiant in cathedra præsidere, quam ferulam sentiant. Dumque inordinato ordine non per ostium, sed aliunde ad regiminis iura prorumpunt, non se pastores esse, sed fures, & mercenarios patenter ostendunt, qui prodesse nil curant, sed præesse flamma perniciosissimæ cupiditatis anhelant. Hi profecto non præferuntur, vt Christi ouile custodiant, non vt gregem Dominicum pascant, sed vt miseram carnem suam in lasciuiis, & voluptatibus mollitet nutriant: Dumque se proximis prælatos esse considerant, cæcam mentem in superbiæ cornibus exaltant. Audiant ergo, qui eiusmodi sunt, & vel curent se ab hac præsumptione compescere, vel nouerint se à corpore sanctæ Ecclesiæ iam, & si non aperte, verè tamen radicitus præcisos iacere. Ecce Beati Apostoli, super quos quasi solidissimas bases sancta fundatur Ecclesia, non nouitium, non indoctum, sed illum ordinant, quem in doctrina, & sanctæ conuersationis studio perspexerint esse maturum. Hoc quærit Petrus in Matthia, cum elegit in Apostolatum, hoc in Apollinare cum promouet in Episcopatum. Quod ergo Dominus prouiderat in Apostolis, hoc Apostoli considerant in Apostolicis viris.

Ioan. 10.
Attende, quam sit nefarium ambire dignitates præcipuè ineptis personis.
Qui sint assumendi ad præsulatum.

Illud etiam prætereundum non est, quod Beatus Apostolus osculans Discipulum, emisit eum à se. Hic antiquorum Patrum consuetudo recolitur & in nouo iam sæculo veterum Patriarchatum antiquitas reparatur. Ecce Isaac iterum filium osculatur. Ecce Iacob iterum benedicitur, & Patriarcha à Patriarcha ex authenticæ traditionis ordine consecratur. Illi dictum est: *Accede ad me, fili, vt benedicat tibi anima mea*; Ipsi dictum

Patrum traditiones in Ecclesia seruare.

est: *Surge accipe Spiritum sanctum.* Illi dictum est: *Gen. 27.* *Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ* *Gen. 48.* *abundantiam frumenti, vini, & olei*; isti vero dicitur; *Mittat Dominus noster Iesus Christus Angelum suum, qui præparet iter tuum, & quæ postulaueris, annuat tibi.* Sic & ipse Iacob Ephraim, & Manasse filiis Ioseph osculum præbuit, cum eos inter reliquos Patriarchas constituens, benedixit. Hinc etiam Ecclesiasticus mos inoleuit, vt Pontifices his, quos consecrant, osculum tribuant. Hinc, Fratres, hinc rogo, colligite, B. Apollinaris quanta sit celsitudo, qui vt Apostolus ad arcem Pontificatus eligitur, & vt Patriarcha solemniter ordinatur: Qui & ab illo, & non diuerso modo prouehitur, à quo & Apostoli promouentur.

Videtur ergo in illo & Apostolica dignitas, & Patriarchalis sublimitas: quia & Apostolico ore prouehitur, & Patriarchali solemnitate consecratur. Vnde fit, vt cum cæteri, qui pro testimonio *Martyres vnde dicantur.* veritatis supplicia passi sunt, Martyres nuncupentur; hic, qui non solum passus, sed etiam ad Martyrium ab Apostolo tam nobiliter est electus, Apostolicus Martyr iure dicatur.

Inter hæc vos, fratres charissimi, ad vosmetipsos redire, actus vestros sollicita examinatione discutite: Et qui laudes Martyris libenter auditis, laudabilem vitam habere curate. Non est enim speciosa laus in ore peccatoris. Illi enim digne sanctis laudibus efferunt, qui laudabiliter viuunt. Et hi *Eccl. 15.* fortium virtutes vtiliter audiunt, quos audita præconia ad amorem imitationis accedunt. Cæterum quid prodest si alios constitutos in sublimibus videas, ipse vero in præceps ad ima descendas? Quid prodest fortium bellatorum triumphos extollere, si ipse non erubescas quotidie terga hostibus dare? Quisquis ergo gaudes fortiter egisse Martyres Christi, corripe & ipse arma inter milites Christi. Desunt exterius hostes? Verte manus in te, & multos seditiosos inuenies ciues. Doma superbiam, iugula iracundiam, extingue libidinem, reprime auaritiam, occide inuidiam: &, vt breuiter cum Apostolo cuncta complectar; *Cruci-* *Galat. 5.* *fige carnem tuam cum vitiis, & concupiscentiis.* Hoc est fortiter agere, hoc est viriliter dimicare. Nam quid iuuat, si circa vallem te non obsideant acies persequentium, & intra vrbis mœnia grassetur barbaries vitiorum? Vis autem adhuc apertius discere, qualiter in pace sanctæ Ecclesiæ valeas martyrium inuenire? Audi attente, intellige diligenter. Cor vigilet, oculus non dormitet. Quod *Attende, quomodo ad martyrium spirituale peruenitur.* enim dico, breuissimum est. Ascende igitur tribunal mentis, & temetipsum pertrahe ad iudicium quæstionis. Cogitatio accuset, animus iudicet, pœnitens conscientia velut carnifex feriat, lacrymarum riuus velut vulnus erumpat. Sic sic per martyrij similitudinem, ad veram peruenies Martyrum dignitatem; auxiliante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & gloriatur per infinita sæcula sæculorum, Amen.

SERMO XXXI.

XXIII. Iul.

II. De Sancto Apollinare Episcopo & Martyre.

APOSTOLICI Martyris gloriosa solemnitas, fratres charissimi, alacrem fecit vestræ de- A uotionis adesse conuentum. Vnde dignum est, vt communi vobiscum lætitia pariter exultemus, & totam hanc diem in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus expendamus. Merito hodie profusis gaudiis totus vbique terrarum orbis exultat. Merito sancta Ecclesia, dispositis fidelium choris, dulcisonas melodiarum voces alternat. Gaudeat Antiochia, quæ talem meruit gignere filium: exultet Roma, quæ talem potuit habere discipulum: præcipuè vero iubilet vrbs Rauenna, quæ tantum meruit referre Patronum. Quæ enim erat dæmonum antea delubrum, per hunc cælestium Senatorum facta est Capitolium. Ibi enim iam Martyrum corpora re- B quiescunt, ibi multorum Sanctorum patrocinia reconduntur. Quæ ergo prius male fœcunda in filiis suis multas stipulas germinabat inferno, iam per Dei gratiam multos ciues parturit cælo; vt iam populo illius non immerito dicatur: *Iam* *Ephes. 2.* *non estis hospites, & aduenæ: sed estis ciues Sanctorum, & domestici Dei.* Et per Petrum: *Vos estis* *1. Pet. 2.* *genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis.* Reges enim sumus, quia Crucis vexillum in fronte portamus. Sacerdotes autem iure dicimur, quia Chrismatis vnctione linimur.

Iustè ergo egregia illa Metropolis de B. Apollinaris festiuitate specialiter gaudet, per quem olim profana, & rustica, facta est nunc sacerdo- C talis, & regia. Cui cum Romanis arcibus adeo communis est dignitas, vt illa mater, ista dicatur congruè filia. Quod enim illa in cælesti Claui-gero, hoc totum illa possidet in Discipulo: & quod illi prærogat Apostolus, hoc addit isti Martyr Apostolicus. Si enim Constantinopolitana ciuitas, quia Romanos in se transtulit ciues, secunda Roma est nuncupata; quanto magis hæc, quæ tantum Principem de Roma suscepit, secunda Roma est appellanda? Numquidnam gloriosius est suscipere Quirites de Romana curia, *S. Apollinaris spiritualis Romæ filius.* quam habere Martyrem de Romana Ecclesia? Ex ea igitur parte, qua Roma carnalis est, carnales genuit: ex ea vero, qua spiritualis est, spiritualem D ex se filium procreauit. Quod enim natum est *Ioan. 3.* de carne caro est: & quod natum est ex Spiritu, Spiritus est. Quod autem tantum ciuitati illi tribuimus, vt Romæ similem esse dicamus, ad laudem Dei referimus, non fauores hominum affectamus. Nam ornatus habitationis, decus est habitantis: & honor militis, gloria est Imperatoris.

Libet autem, dilectissimi, pulchrum diuinæ dispensationis ordinem studiosè perpendere: & quam mirabiliter omnipotens Deus regionis illius tenebras illustrare decreuerit, indagare. Sicut enim matutinus Lucifer ab ortu surgens solem præcedit: ita beatissimus Martyr ab orientali plaga progrediens, nomen Domini nostri Iesu Chri- E sti, qui vere est sol Iustitiæ, primus Rauennæ finibus introduxit. Et quam bene sibi Luciferi no- *Cæcum illuminat in suburbio Rauennæ ciuitatis.* men congruit, qui primum aduentus sui miraculum de lumine fecit? Nam mox vt in suburbano est receptus hospitio, cæco Irenæi militis filio lumen reddidit, & sic de parentum cordibus infidelitatis tenebras effugauit: & dum illi oculos reddidit frontis, istis multo felicius lumen aperuit cordis.

Rectè ergo dicitur, quia sicut Lucifer in orbem, ita Beatissimus vir suam est delatus in vr- *Multa patitur Rauennæ.* bem. Quot autem ibi supplicia sustinuerit, quot mortium tormenta percurrerit, ille quidem

perferre mirabiliter potuit, nos referre quantali- bet linguæ nostræ facundia non valemus. Cæditur, vritur, vulneratur, equuleo torrus per membra cuncta discerpitur, sed quo magis caro per tormenta concutitur, eo mens in Deum fixa firmius roboratur: & quasi igne succensa materies, quò plus adversitatum ventis impellitur, eo in amorem Dei ardentius inflammatur. Sanctus quippe vir dum foris tolerat turbinem persecutionis, intus recurrit ad arcem mentis: & inde cuncta sub se ire despicit: Inter quæ transire corporaliter etiam semetipsum cernit. Minas non metuit, tormenta alacriter patiendo contemnit. Hinc enim per Salomonem dicitur: *Iustus quasi Leo confidens, absque terrore erit.* (Prou. 25.) Hinc ab eo iterum scriptum est: *Non contristabit iustum, quidquid ei acciderit.* Iam quippè Spiritus ad alta suspensus in hoc ineffabiliter gaudet, dum sibi cumulari gaudia per tormenta videt. Pœnis fouetur, incendio refrigeratur, fame reficitur, inopia dilatatur: & id maximum lucrum deputat, si grauem de passione Domini sarcinam portat: tantumque sibi minui timet de præmio, quantum sibimet subtrahi conspicit de tormento.

Quid plura? Iterum cæditur; iterum cruciatur, ad extremum quoque nudis plantis super ardentes prunas stare compellitur: sed dum vterque pes supposito igne comburitur, lingua in confessione Christi liberius relaxatur. Segnior quippè fuerat ignis, qui exterius incendebat, quam qui inferius inflammabat: tamquam alter coqueretur, & alter loqueretur alius verba ederet, alius verbera sustineret. Et reuera alter, Veritate attestante, quæ ait: *Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* (Matth. 10.) Et, vt triumpho beatissimi Martyris ipsa contraria elementa concorditer seruiant, dum ignis potentiori igne contemnitur, caro, quæ vsta fuerat, acquis bullientibus elixatur: sicque in odore suauitatis Domino duo sacrificia ex vna fiunt victima.

(Anside eius constitutam.) Age, age, responde mihi, turba phrenetica, & ab ipsis furiosis merito deridenda: quid furis? Quid sæuis? Quid cruentis dentibus, & lupina rabie debaccharis? Numquid speras suppliciis Christi militem cedere? & à sancto proposito mentem posse mutare? Non est huiusmodi mens in Deum fixa, ignorat in bello perdere militiam Christianam. Nescit præliator noster rigore mollescere, nescit gladios formidare: immo quo magis impetitur, eo robustior inuenitur. Eia percute, incende, coque, gyra, regyra, diuelle à visceribus viscera, imprime vulneribus vulnera. Apollinaris noster si discutitur, idem ipse, qui fuerat, inuenitur: non potest iam Christum in loquendo negare lingua, quem cætera patiendo confessa sunt membra. Nam si fictile sui corporis vasculum, dum adhuc sanum esset pro conseruando Fidei thesauro lacerari permisit, quanto magis nunc pro iam quassato, & fracto, tam pretiosum thesaurum perdere formidabit?

Tu ergo, tu miserabilis turba Agonothetam Christi dum deiicere moliris, extollis: dum superare niteris, insuperabilem reddis. Tu facis, vt corpus suum ille despic at, & ex eo egredi tota animi alacritate contendat: & dum nouis, & exquisitis suppliciis eum mirabiliter crucias, vt mirabilem facias Martyrem, elaboras. Tua enim stulta sapientia fecit, quod hodie nomen B. Apollinaris tam clarum, & celebre per ora fidelium currit. Seruisti nempe, dum sæuisti: & auxisti palmam, dum exaggeras pœnam. Nam quid non ad victoris gloriam vecors ingenium tuum reperit, quando in honorem transierunt triumphi ipsa etiam instrumenta supplicij?

Sed adhuc diligentius laceratum corpus exanima, adhuc ea ipsa, quæ confossa sunt membra, retracta, coque, discerpe ictus, cæde verbera, percute; iam de toto corpore inuictissimi Martyri quid aliud, nisi plagas poteris vulnerare? Bulliat autum non minuitur; cædatur adamas, non secatur. (S. Apollinaris auro, & adamanti comparatur.) Iam denique ille ad cæli culmen anhelat, iam mente in sublimibus habitat; nihil dolet, nihil timet, nisi, ô persecutores, solam pietatem vestram, quæ si ei tribuitur, ab ipso impietas crudelissima deputatur: & si tela vestra ad eius vultis interiora pertingere, sola illum pietate ferite. Tunc enim grauiter indignamini, si miseremini: tunc immaniter laceraris, si parcitis: &, vt ita dixerim, tunc punitis, si tunc non punitis.

O robustissimum pectus, quod nulla queunt tela perfodere, nulla possunt spicula penetrare! O munitissimum Christi vallum, quod non impacti arietes diruunt, nulla machinarum armenta conuellunt! Quanta hunc retributionis gloria nunc extollit in summis, quem tanta tribulationis aduersitas pressit in imis! E contra, nunc cum ignitis beatorum Spirituum cætibus emicat, cum tribeatis Senatoribus curiæ cælestis exultat, cum Patriarchis in aureo sublimiter solio inthronizatus, cum purpuratis Martyribus mirabiliter coronatus. Cum his omnibus stola indutus gloriæ ineffabiliter emicat, & ante Imperatorem suum melodum Alleluia perenniter iubilat. Quo te precamur, Martyr beatissime, vt nos manus tuæ orationis erigat, quos reatus nostri pondus inferius grauat; quatenus qui hic tuæ virtutis præconia referre gaudemus, illic tuæ beatitudinis partem aliquam sentiamus. Per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat per omnia secula sæculorum, Amen.

SERMO XXXII. (XXIII. Iul.)

III. De sancto Apollinare Episc. Rauen. Mart.

AVDIVIMVS hodie, fratres charissimi, insuperabilem Christi militis fortitudinem, audiuimus triumphalem Apostolici Martyris passionem Mirabilis in persequentibus pugna, mirabilis in perfecuto victoria. Illi enim ad expugnandum Christianæ militiæ strenuum bellatorem, non solum ferrea arma corripiunt, sed ignes, aquas, ligna, lapides, & vniuersa plane elementa armorum materiam faciunt, & in præliandi argumentæ conuertunt. Iste vero quo acrius impugnatur, eo robustior inuenitur: & quo magis corpus per tormenta distenditur, eo magis Fides augetur. Insuperabilis denique miles est, cui virtus ex vulneribus crescit, ex minarum terroribus animositas surgit. (Quot, & quanta superarit tormenta S. Apollinaris.) Noua, & inaudita pugna est, vbi peregrinus expugnat vrbem, incola ciuitatem, vnus populum, imbellis cuneum inermis aciem, persona deiicit legionem. Mirabilis, & stupenda victoria est, vbi viuit, qui occiditur, surgit, qui deiicitur, vincit, qui superatur: & postquam mortuus fuerit, omnem aduersæ partis aciem ad sui Imperatoris signa conuertit. Vbi mors euaditur, cum subitur; vita incipit,

Corporalis mors principium vitæ animæ nostræ.

eum finitur. Nouum litigium, vbi iudicio præsidet populus, & vnus deducitur iudicandus: vbi vnus innocens accusatur, multorum damnabilium censura depromitur: vbi iustus vapulat, reus damnat.

Sed inter omnes B. Apollinaris, non dicam Iudices, sed carnifices, non Præsides, sed tortores, tua, Messaline, crudelitas luporum excedit rabiem, leonum exuperat feritatem. Nam post cruentorum verberum cædem, post patentium vulnerum multitudinem, post equulei appensionem, post aquarum feruescentium vstionem, os eius saxo contundi præcipis & nouo tormenti genere verbà verberibus punis. Ecce artifex sæuitia tua per effusam fellis amaritudinem noui te supplicii fecit auctorem. Et cæcatus per iracundiam mentis oculus illud excogitando nouo supplicio præuidet, quod sano consilio conspicere vix valeret. Et reuera quid tibi reliqua membra fecerant, cum laniabas, cum cruciabas, cum torquebas, cum omnia immaniter, & lupinis morsibus depascebas? Ore te offenderat, ore te obiurgauerat, ore frontis tuæ inuerecundiam confutabat. Muta membra nil fecerant.

Cur ergo, quod non admisit culpam, sustinet pœnam? Quod non læsit cur læditur? Quod non deliquit, cur vindicatur? Si vis ergo in reum districtæ sententiæ tuum proferre vigorem, verbum examinetur, verbum iudicetur, verbum verberibus torqueatur. Et quid plus dicam? Anima linguæ, quæ peccauerit, ipsa moriatur. Sed quid prodest, si in eum exerceas vindictam, in quo vindictæ nequeas compescere causam? Si enim contuderis os carneum, est qui interius fabricet aliud, quod quidem possis audire, sed nulla valeas animaduersione punire; ille videlicet, qui discipulis suis dicit: *Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes aduersarii vestri.* Ille, inquam, qui dicit: *Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis.*

Luc. 21.
Matth. 10.

Sed iterum in carcere horrifico clauditur, grauissimo catenarum pondere impeditur, in ligno extenditur, omni alimentorum sustentatione priuatur. Ad constringendum quidem omninò carcer sufficeret, etiamsi catena deesset; ad puniendum autem sufficeret ignis pœna, etiam si famis cessaret inopia. Sed cui terrena esca subtrahitur, cælestibus epulis enutritur. Et victus quem iudicis impietas negat, Dei largitas administrat. Et quod non tribuit carcerarius, minister hominis factus exhibet Angelus. Angelus enim Domini nocte veniens ad eum, videntibus custodibus pauit, & confortauit. Quam deliciosa fame affligitur, qui cœlestis promptuarii dapibus satiatur, cui cœlum fit cellarium, cælestis promus exhibet ministerium. Quàm fœliciter miser est, qui dum terrenis eget impendiis, Angelicis fulcitur obsequiis: cui xenium diuinitùs mittitur, angelitus ministratur.

S. Apollinaris cælitus pascitur.

Sed ô quàm pulchrum spectaculum, & quanta spectantium admiratione dignissimum! cum tam strenuè Dux Imperatorem sequitur, Martyr Regem imitatur. Quis enim posset ab illius spectaculi visione satiatus abscedere, si ad videndum quod non videbatur, clarum mentis oculum potuisset habere, cùm cerneret inuictissimum bellatorem Christi, in carceris horrore conclusum, quem tam alacriter expectabat splendidissima aula Regni cœlorum? Cùm aspiceret ciuem cœli cum tanto triumpho de exilio ad patriam reuocari? Cùm videret Christi militem, tam potenter deuicto mundo, Regna siderea penetrantem? Verumtamen adhuc differtur, adhuc in exilio retinetur; vt redeundi ad patriam magis, ac magis desiderium augeatur. Non enim cessat adhuc diabolus per vasculum suum immaniter fremere, non cessat adhuc cruenta bestia totis malitiæ suæ viribus circa Christi martyrem insanire. Nam ecce iterum catenatus, sicut de carcere trahitur, in naui ponitur, in exilium mittitur, deinde tempestas oritur, nauis frangitur, nautæ omnes naufragio moriuntur; Beatus Martyr cum tribus suis Clericis, & duobus militibus liberatur.

Eripitur à naufragio S. Apollinaris.

Quid est hoc, Messaline? Cur iterum insanis? Cur iterum desipis? Et amisso rationis consilio, quid irrationabiliter facias, non attendis? Eia, rogo, dic mihi, quis potest exulem in exilium mittere, quis peregrinum peregrè destinare? Antiochenus potest de Rauenna in exilium dirigi? Orientalis de occiduis finibus deportari? Sed dum facis exulem, significas ciuem. Et cum iure postliminii reuersus fuerit, in vrbanæ conditionis titulos, quibus deportatus fuerat, legibus remeabit. Et certè si vir Sanctus exilium timuisset, Rauennam vsque de Antiochia non venisset. Postremò quem longiùs ire compellis, cur catenarum nexibus non absoluis? Si vis tenere, cur mittitur? Si vis mittere cur ligatur? maximè cùm catenæ tuæ non magis nexibus ligent quam ponderibus grauent? E contra, vbi mare detumescit, tu inflatis; vbi ventus vim temperat, tu spiràs; vbi Eurus cessat, tu sufflas, quem procella metuit mergere, tu non dubitas in equuleo subleuare, quem frigida vix audet vnda perfundere, tu non times aquis feruentibus elixare. Furor tuus omnium belluarum excedit sæuitiam. Stoliditas tua ipsam insensibilium rerum exuperat ignorantiam. Interroga nautàs tuos, disce furores tuos.

Messalini sæuitia in Christi Martyrem quanta fuerit.

Ecce, vbi ipsi vix tandem laborando solutis brachiis pereunt, nostri ligati iacendo & absque vlla molestia sui laboris euadunt. Milites autem, & si non pereunt, tibi tamen funditus pereunt. Nam iure dicendi fideles transfugæ, vtpote venientes ad Fidem, abiuratis Præsidis armis, sequuntur militiam exulis. Aiunt enim ad eum milites: Domine Pater, quò ibimus? Quid faciemus? Quibus ait: Baptizamini in nomine Iesu, & viuetis. Qui statim renunciantes idolis, baptizati sunt in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Nos autem, fratres dilectissimi, qui veritatem iterum Deo auctore, cognouimus: qui tot virtutum insignia præ oculis posita, ad exemplum imitationis habemus, studeamus ad illam beatitudinem omni desiderio tendere, in qua iam nouimus triumphatores mundi de laborum suorum remuneratione gaudere. Eorum vestigia teneamus in via, quorum societatem habere desideramus in pátria. Profectò illic erimus quod sunt, si hic fuerimus quod fuerunt. Nam si compatimur, & conregnabimus, si commorimur, & conuiuemus. *Et si complantati facti sumus similitudini mortis Domini, simul & resurrectionis erimus.*

2. Tim. 2.
Rom. 6.

Non ergo diuidamur in itinere, si iungi volumus in peruentione. Non abhorreat momentaneæ potionis amaritudinē bibere, qui ad perpetuæ incolumitatis dulcedinem desiderat peruenire. Qui vult adscribi inter milites Christi, nūc se accingat viriliter ad conflictum, vt post peractam militiam beatæ quietis accipiat municipatum: nunc se præ-

A paret congredi, vt merito valeat post victoriam coronari; *Non enim coronabitur, nisi qui legitimè certauerit.* (1. Tim. 2.) Nam delicatus est miles, qui prius vult vincere, quam incipiat dimicare: qui vult sine pugna victoriam, aut sine victoria anhelat ad palmam. Stultus est agricola, qui vult turgentes vuarum botros de vite suauiter carpere, & negligit propaginum surculos laboriosè plantare: cupit implere frugibus horreum non curans excolere inhorrescentem vepribus agrum. Sic, fratres mei dilectissimi, angustam nobis expedit, & asperi laboris viam cum Sanctis in hoc sæculo carpere, si postmodum volumus ad eorum gaudii latitudinem peruenire. Qui enim dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. (1. Ioan. 2.) B Proculdubio autem à vestigiis Christi exorbitat, qui angustam fugiens, latitudinis viam calcat. *Per multas enim tribulationes oportet nos introire in Regnum Dei.* (Act. 14.) Ecce, B. Apollinaris, cuius hodie nos festiua dies illuxit, non terrenos honores voluit, non fallaces diuitias congregauit, non mundi gloriam petiit, non transitoriæ possessionis prædia dilatauit; propinquos spreuit, patriam dereliquit, semetipsum quoque funditus abnegauit; ad extremum quoque per ferrum, per gladios, per tela, per ignes, per morosas, & innumeras mortes Regna siderea penetrauit. Sic in Sanctis luce clarius manifestatur, quod per Veritatem in Euangelio dicitur: C *Quia Regnum cælorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.* (Matth. 11.)

Martyrii genera duo, corporale scilicet, & spirituale.

Neque tamen hoc dicimus, vt illi solummodo cælestibus digni præmiis habeantur, qui persecutorum gladiis feriuntur. Sæpe enim multi perfectæ, & laudabilis vitæ viri toto mentis desiderio ad martyrii voluerunt culmen attingere; sed quia diuina prouidentia aliter sensit, in suo gradu coacti sunt remanere: qui etiamsi nequaquam fuerint per martyrium consummari, à martyrii tamen gloria minime sunt alieni. Nam & sancti discipuli B. Apollinaris, Adheritus videlicet, & Calocerus, Marcianus, & Eleuchadius, licet nequaquam carnificum gladio sint percussi, à martyrii tamen desiderio nullatenus creduntur fuisse D extranei, sed omnipotens Deus, qui eos ante sæcula clementer elegit, in quo voluit ordine, profunda consilij sui dispensatione constituit: quæ quamuis sit nobis occulta; nullo modo tamen credi debet injusta: quamuis sit incomprehensibilis, nullo modo tamen censenda reprehensibilis. Sic Architectus cum parietem domus ædificat, alios lapides in imis æqualiter construit, alios in summis artificiosa sublimitate componit. Sed dum illi superius eminent, isti inferius jacent, concordi diuersitate vnum simul parietem complent. Sic peritus artifex cum aurea, vel argentea vasa E componit, aliis diuersas sculpturas, & imagines imprimit, alia vero solummodo polita ex studio derelinquit; vt dum in his, hoc est simplicibus, naturalis color clarius rutilat; in illis vero, id est, anaglyphis, anaglyphi sculptoris ingenium ars studiosa commendat, spectantium oculos pulchra ad se rerum varietas trahat. Indumentorum quoque regalium alia videntur conchylii, vel muricis sanguineo rubore perfusa, alia vero niuei coloris nitore candentia.

Varia Ecclesiæ membra.

Sed dum ex propria qualitate inter se admodum differunt, vnam tamen dignitatem de eo, quod communiter conregunt, corpore Regis trahunt. Sic nimirum, sic omnipotens Deus dum electos suos ad vnius felicitatis gradum prouehit, Ecclesiæ suæ corpus per varia membrorum A lineamenta distinguit. Hinc est enim, quod per Apostolum dicitur: *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi.* (Ephes. 4.) Sed licèt varia sit diuersitas transeuntium, vna tamen est via, per quam transitur: illa nimirum, quam Veritas se sequentibus sternebat, cùm diceret: *Angusta est via, quæ ducit ad vitam: & pauci sunt, qui ingrediuntur per eam.* (Matt. 7.) Hanc viam ipse Dominus tenuit: per hanc quicumque eum sequi voluerit, incedere iussit. Hanc viam Sancti Martyres omni studio tenuerunt, antequam ad Martyrium B pertingere meruissent.

Angustam viam perfectè tenere quid sit.

Angustam quippe viam perfectè tenere, est voluntates proprias in omnibus frangere, & majoris imperio humiliter obedire. Quisquis autem per proprii arbitrii latitudinem defluit, pedem mentis ab angustæ viæ semita declinauit. Sed tanto per hanc suum iter plenius dirigit, quanto se arctius in ligno cordis clauis obedientiæ crucifigit.

Sed quia ad ædificationem nostram, dilectissimi, huius tam præcipuæ virtutis exemplum ponere volumus, quia de nullo citius occurrit, hunc, de quo agitur, B. Apollinarem ad medium deducamus. Vt enim iam audistis, in ipso gestorum illius narratur exordio, quia B. Petrus Apostolus C ait Apollinari discipulo suo: Quid sedes nobiscum? Ecce eruditus es de omnibus, quæ fecit Iesus. Surge, accipe Spiritum sanctum, simulque Pontificatum, & perge ad vrbem, quæ vocatur Rauenna. Multitudo enim populi illic moratur, prædica eis de nomine Iesu, & ne formidaueris. Et paulo post subjungitur: Et osculans eum, emisit à se.

S. Apollinaris Rauennam mittitur.

Perpendite, fratres mei, quàm libera in Magistro præcipiendi auctoritas, quam deuota in discipulo obediendi humilitas: quàm promptus ille fuit ad imponendum imperii iugum, quam iste paratus extitit ad submittendum obedientiæ collum. Ille jussionis suæ seueritatem blandiendo non temperat; iste tanti laboris subire sarcinam D non recusat.

Solent mundana eloquentia eruditi, locutionem suam rhetoricì coloris suauitate componere, & quæque difficilia, cum volunt, blandis, & exquisitis verbis leuia demonstrare, vt si quando graue aliquid imperant, auditorem ad sua vota cõuertant. Beatus verò Apostolus non blanda verba composuit, non rei euentum prosperum repromisit, sed rem difficilem simpliciter imperauit. Inter hæc illud etiam ad mentem redit, quod Dominus Abrahæ, dissimile quidem, sed non dissimiliter iussit: Tolle, inquit, *filium tuum, quem diligis Isaac, & offer illum mihi in holocaustum.* (Gen. 22.) Sufficeret E namque Domino dicere, tolle filium tuum; sed adjungit, quem diligis Isaac; vt reducta Patri ad aures dilectione filii, probaretur in animo quantus viueret amor Dei; quatenus audita dilectio filii paternum pectus accenderet: sed rursus exsuperante diuini amoris flamma, semetipsum obedientiæ gladio mactans, in ara cordis verius immolaret. Hoc etiam modo beatus Apostolus cum Discipulo suo diceret: Perge Rauennam, ac si terrorem sibi vellet incutere, protinus addidit: Multitudo enim populi illic moratur.

Poterat autem B. Apollinaris Magistro suo verbis hujusmodi respondere: Multitudinem populi dicis, & vnum contra multitudinem dirigis, Multa esse hostiũ agmina ipse non negas; & vnum inermem hominem contra eos mittere non formi-

das? Quomodo pugnabit nuda lingua vnius hominis aduersus armatas manus aduersariæ multitudinis? Quid poterit imbellis peregrini persona aduersus tot frementium ciuium agmina? Non bene coæquatur pugna, vbi ex vna lingua iaciuntur verba, & ex innumeris manibus incuriuntur verbera: vbi hinc emittuntur sermones, inde euolant vectes. Saltem vnum mihi socium dares, solatium tam irremeabilis peregrinationis, vel etiam ipsius prædicationis adjutorem impenderes. Nam & ipse magister tuus Dominus Iesus Christus cum
Luc. 10. vos ad prædicandum mitteret semper, pro vt opus erat, vobis solatium adhibebat. Euangelista quoque, qui illum septuaginta duos destinasse ad prædicandum narrat, non vnos, sed binos ante faciem suam misisse pronuntiat.

Non est præceptis superiorum contradicendum, sed simpliciter obediendum; quia Dominus per eos loquitur.

Hæc, & multa hujusmodi excusationis verba Beatus Martyr potuisset obtendere, si indomita ceruice mentis, iugum voluisset obedientiæ detrectare. Verumtamen non restitit, non contradixit; sed mox, vt iubentis accepit imperium, omninò credidit necessarium, quod sibi per os Magistri ab Ipso Domino cognouit iniunctum. Et vt per omnia in virtute obedientiæ B. Apollinaris Abrahæ similis videatur, sicut illi Deus præcepit, dicens: Exi de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui: & veni in terram, quam monstrauero tibi, qui nihil hæsitans paruit. Sic & iste mox, vt verba Apostolicæ iussionis accepit, protinus ad obediendum spe certa animum roborauit. Et quod doctus erat verbo, operis præmonstrauit exemplo. Hoc denique studuit humiliter exhibere sub-
Gen. 12. jectis, quod iustè acceptus erat, & ipse prælatus.
Act. 1. Et, sicut de Domino legitur *prius cœpit facere, & postea docere*, vt in semetipso expertus disceret, qualiter accepta potestatis auctoritate, aliis imperaret.

Sed quàm pulcher diuinæ dispensationis ordo cognoscitur, si hujus rei dignitas pro sui merito studiosè pensetur. Nam, qui ab Adam primum inobedientiæ vitium malè instructi didicimus, primam obedientiæ virtutem ab hoc beatissimo Martyre edocti sumus. Et sicut ille inter cætera vitiorum germina primam inobedientiam, non loquendo, sed præuaricando, carnalem sobolem docuit: Ita iste inter alia documenta virtutum, in primis obedientiam, non loquendo, sed faciendo, filios spirituales instruxit. Qui ergo inobediendo à supernæ patriæ sublimitate cecidimus, ad hanc versis vestigiis per obedientiam de exilii dejectione redimus. Hinc est enim, quod per veritatem
Ioan. 6. dicitur: *Omne, quod dat mihi Pater, ad me veniet; & eum, qui venit ad me, non eijciam foras.* Qui enim ad primum Adam veniunt, ab intimis exire, per ino-
Philip. 2. bedientiam discunt. Secundus verò Adam *factus obediens vsque ad mortem, mortem autem Crucis*, in eo, quod ad se venientibus exemplum obedientiæ tribuit, eos à paradisi gaudiis non expellit.

Ad hæc gaudia, dilectissimi, redire festinemus, non passibus pedum, sed bonorum profectibus operum. Nondum sæculum fortasse reliquimus, nondum abrenunciatorum more, vnum præ cunctis, cui obedire debeamus, elegimus: hanc tamen virtutem, per quam præcipuè ad cælum reditur, obedientiam dico, habere cum Dei adjutorio possumus. Neque enim de abrenunciatoribus Saul fuerat, qui ab irato contra eum Samuele audiebat:
2. Reg. 15. *Numquid vult Dominus holocausta, & victimas, & non potius, vt obediatur voci Domini? Melior est enim obedientia, quàm victima.*

Quisquis ergo perfectè vis hanc habere virtu-
A tem, esto obediens Deo, nec tamen sis inobediens proximo. Vis audire qualiter obedias Deo? Caue, quod prohibet; imple quod iubet. Neque enim vnum sine altero valet esse perfectum. Vis etiam audire, qualiter obedias proximo? Cum te frater tuus videt in aliquod vitium delabentem, & corripit te in bono opere tepidum, & ad feruorem te verbis charitatiuæ exhortationis accendit, si non resistis, si non contradicis, sed humiliter audis, & ad id, quod vocaris, accingis, mox reditum tuum ad patriam, vnde inobediens dejectus fueras, per virtutem inobedientiæ reformabis. Hoc itaque modo etiam si non vales pro Deo mortem subire, vales tamen vitam Deo placabilem ducere. Ma-
B gnum quippe est mori pro Christo, sed non est inferius viuere Christo. Vtrumque enim statera Paulus æqua lance pendebat, cum diceret: *Siue enim viuimus, Domino viuimus; siue morimur, Domino mori-* Rom. 14.
mur. Siue ergo viuimus, siue morimur, Domini sumus. Dicis mihi, quia non possum inuenire martyrium: exhibe te martyrio dignum, & martyrii consequeris proculdubio præmium. Non potes sanguinem fundere, potes temetipsum pœnitentiæ telo percutere, & in cordis contritione mactare. Præparetur ad feriendum iugulus, non deerit remunerator, etiam si defuerit gladius. Deest carnifex, qui ceruices exterius feriat; adest Iudex, qui bonæ voluntati præmium reddat. *Gloria* enim *in excelsis* Luc. 2.
C *Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Amen.

SERMO XXXIII. XXV. Iulij

De S. Christophoro Martyre.

DVM cupimus, dilectissimi, de triumphali B. Christophori Martyris victoria disputare, primo nobis eius nomen occurrit: quod si solicita, prout dignum est, indagatione discutimus, non in fine diuini dispensatione præsagii sibi tunc inditum reperimus. A Christo nimirum Christophorus deri- *Christophori ethymon.*
D uatur. Vnde Sponsa Dilecto suo dicit in Canticis: Cant. 1.
Oleum effusum nomen tuum; Chrisma scilicet, vnde Christus vnctio dicitur. Per oleum verò sanctus Spiritus mysticè designatur. Hoc oleo Saluator noster principaliter vnctus est, cum Baptismi Sacramenta suscepit, & mox super eum Spiritus sanctus in columbæ figura descendit. Vnde per Pro- Matt. 3.
phetam dicitur: *Vnxit te Deus, Deus tuus oleo læti-* Psal. 44.
tiæ. Hoc oleum effusum est, cum gratia sancti Spiritus, quam singulariter Christus accepit, electis omnibus dispensatiua sui participatione concessit. Quamobrem dicit Apostolus: *Vnicuique nostrûm data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Ephes. 4.
Vnde & à Christo dicimur Christiani, quoniam eodẽ oleo sumus, ipso largiente, peruncti. Hoc vn-
E guentum & Dauid promittebat, cum diceret: *Sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam,* Psal. 132.
barbam Aaron: qui descendit in oram vestimenti eius. Vnguentum scilicet in capite Spiritus sanctus est in Saluatore, qui nimirum per Aaron mysticè designatur, qui mons fortitudinis dicitur. Cum igitur Aaron mons sit fortitudinis, barba quoque signum est virilitatis. Hujus ergo Aaron barba sancti Apostoli sunt, qui virilitatis suæ robore, quod de sancti Spiritus vnctione conceperant, omnia furentium persecutorum bella vicerunt & mundi Principem tamquam leonem aduersus oues Christi immaniter rugientem, cum gloria triumphantes.

1. Pet. 5. Vnde Petrus, *cui resistite*, inquit, *fortes in Fide*. 2. Cor. 10. Paulus etiam dicit: *Arma militiæ nostræ non carnalia, sed potentia Deo sunt ad destructionem munitionũ, consilia corporis destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.*

Ab hac ergo barba summi Pontificis Aaron vnguentum in oram vestimenti eius instillat; quia post beatos Apostolos, consequenter & sanctos Martyres, ac deinceps totam simul Ecclesiam, fluentem sancti Spiritus irrigat. In qua nimirum, ora mystici, ac sacerdotalis indumenti B. Christophorus, hoc est, Christum ferens, meruit nuncupari. Christum scilicet ferebat in corde, Christum proferebat in voce. *S. Christophorus Christum ferebat, & quomodo?* Gratiæ siquidem cælestis oleo delibutus, & onerosa terrenæ concupiscentiæ veste nudatus, tamquam Palestrita mirabilis prosilit in arenam, & arripit certaminis luctam. Nouus adhuc miles corripit gladium spiritus, quod est verbum Dei, & protinus in bella congreditur, & sic aduersus humani generis inimicum infœderabili certamine colluctatur. Ephes. 6. Vibrat ancipitem gladium, qui de Saluatoris ore procedit, & feruidus bellator cum hoste committit, consertis armis cominus dimicat: & obuia quæque mens, superbas aduersantium hostium ceruices obtruncat. Fidei quippe lorica munitus, & excelsa non montis, sed mentis arce subnixus, licèt vndique fremat, ac frendeat acies hostium, nescit Athleta fortissimus impetum formidare bellorum: & exterioribus quidem suppliciis corpus exponit, sed homo, qui latet interior, illatæ persecutionis iaculum non admittit. C Terram repromissionis ingredi properat sed huic in persequentium rabie veternosi hostis phalanges occurrunt, qui tamen eius iter dum impedire nituntur, expediunt. Nam, dum parant obruere, corruunt; dum occidere conantur, intereunt; dum intorquent iacula, iaculis acrioribus transfiguntur.

Huius spiritualis certaminis figuram Israeliticus ille populus tenuit, cui petenti, & humiliter postulanti, Seon Rex Amorrhæorum transire per suos terminos non permisit. Nam, Scriptura testante, Num. 21. *Misit Israël nuncios ad Seon, dicens: obsecro vt transire mihi liceat per terram tuam: non declinabimus in agros, & in vineas, non bibemus aquas ex puteis: via regia gradiemur, donec transeamus terminos tuos.* D Qui concedere noluit vt transiret Israël per fines suos, *Quid sit Regem Amorrhæorum non permisisse Israël transire per suos terminos.* quin potius, vt eadem sacra testatur Historia, *exercitu congregato, Seon egressus est obuiam in desertum, & venit in * Issaar, pugnauitque contra Israël, à quo percussus est in ore gladij, & possessa est terra eius ab Israël.* * Iasa. Sed quod tunc sub Moyse fuit historialiter factum, sub Christo quotidie fit per spiritualis militiæ Sacramentum. Hanc enim pugnam ille tum populus adumbrabat, qua nunc sancta Ecclesia iugiter contra diabolum dimicat. Seon quippe duplicem habet interpretationem. Dicitur enim arbor infructuosa, dicitur & elatus. Quis enim est iste elatus, quis est iste superbus, nisi reprobus ille Esa. 14. E spiritus, qui dicit: *In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum: ascendam super altitudinem nubium, & similis ero Altissimo?* Quis, inquam, iste elatus est, nisi ille, de quo Scriptura dicit: quia Iob. 41. ipse est Rex super omnes filios superbiæ? Adeo, vt, 2. Thess. 2. iuxta Apostolum: In templo Dei aliquando sedeat, ostendens se tamquam sit Deus.

Quod autem idem sit arbor infructuosa, expositione non indiget, dum ipse tamquam lignum aridum æternis sit ignibus deputatus. Hic itaque Seon Rex est Amorrhæorum, qui & ipsi interpre- A tantur loquentes, vel in amaritudinem adducentes. Nam quicumque maligno spiritui per reprobam vitam subjacent, eiusque ditionis legibus parent, loquentes quidem sunt, sed non sapientes. Plerique scilicet amatorum mundi, dum in terrena sunt sapientia vacui per lepôrem exterioris eloquentiæ sunt diserti. De quibus per Salomonem dicitur: *Omnis labor in ore hominis, sed anima eius non implebitur.* Eccl. 6. Sanctorum autem Regnum non est in sermone, sed in virtute.

Sed qui sunt loquentes, iidem sunt, & in amaritudinem adducentes. Quia sicut Sancti quique cœlestis eloquii mella distillant, sic reprobi quilibet suis auditoribus viribus terrenæ versutiæ, amaritudinemq; propinant. Istis enim in persona B Sanctæ Ecclesiæ dicitur: *Fauus distillans labia tua Sponsa.* Cant. 6. Qui etiam in figura eiusdem Ecclesiæ concinunt: *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel, & fauum ori meo.* Psal. 118. De quorum etiam Doctore Sponsa dicit in Canticis: *Guttur eius dulcedines, & totus concupiscentia.* Cant. 5. De illis autem è contrario dicitur: *Quia linguis suis dolosè agebant, venenum aspidum sub labiis eorum.* Psal. 13. Vbi mox sequitur: *Quorum os maledictione, & amaritudine plenum est.* Esai. 5. Vnde & vineam illam Dominus per Prophetam conqueritur in amaritudinem esse conuersam, quæ nimirum illi, à quo dudum perceperat terram lactis, & mellis, postmodum obtulit amaritudinem aceti, simul & fellis. Hier. 2. Deut. 11. Matth. 27.

Horum itaque loquentium, vel in amaritudinem adducentium Seon Rex est, qui elatus asseri- C tur, quia vaniloquis, & amatis hujus mundi amatoribus diabolus auctor superbiæ principatur. Vnde & ipse princeps mundi dicitur, illius videlicet, de quo dicit Ioannes: *Mundus in maligno positus est.* Ioan. 12. & 14. Et Dominus promittit illum Discipulis Spiritum esse mittendum, quem hic mundus non potest accipere. 1. Ioan. 5. Ioan. 14. Dicit ergo Israël ad Seon: *Transire nos liceat per terram tuam, non declinabimus in agros & vineas.* Num. 21. Nos planè, nos sumus, qui per hunc mundum ad terram cupimus transire viuentium. Nos, inquam, per terminos superbi Regis humiliter incedere volumus ad patriam Diuinæ promissionis. Et quoniam Hebræus interpretatur transiens, nos Act. 10. qui discipuli sumus illius, qui non habitauit, sed pertransiuit benefaciendo, & sanando omnes op- D pressos à diabolo, quoniam Deus erat cum illo; numquam nos habitaturos cum Seon Rege promittimus, sed via tantummodo Regia processuros nos esse spondemus. Sed quando nos Regi Seon ista promisimus? Quando cohabitationi eius repudium dedimus, quando diuisionis æternæ fœdus cum eo pacti sumus.

Recolamus itaque diem sacri Baptismatis, ipsum nouæ regenerationis exordium ad memoriam reducamus; & ibi nos proculdubio renunciasse diabolo, ac cunctis eius pompis, & operibus inuenimus. Commemoret vnusquisque fidelium cum primum ad fontem lauacri salutaris accessit, cum signacula Fidei prima suscepit. Nonne per cate- E chismum Sacerdotalis officii his vsus est verbis, quibus se significaret letiferas mundi hujus cupiditates abjicere, ac diabolicæ societatis contubernium profiteretur à se funditùs abdicare? Et hoc est, quod in Historiæ sermonibus adumbratur, quia non declinet Israel neque in agrum Regis Seon, neque in vineam, neque de lacu eius se pollicetur aliquo modo potaturum. Per agrum scilicet, operis exercituum; per vineam, & lacum vanarum artium intelligitur poculum; Astrologiæ scilicet, Magiæ, Necromantiæ; & quidquid est, quod

vanum aliquid, vel sacrilegum dogmatizat con-
tra Catholicæ Fidei pietatem. De quibus vti-
que pestilentibus poculis contra peruersum popu-
lum per Hieremiam Dominus conqueritur, di-
Hierem. 2. cens: *Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt*
fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas
dissipatas, quæ continere non valent aquas. De quibus
& per Salomonem dicitur: *Aquæ furtiuæ dulciores*
Prou. 8. *sunt.* Habet autem Israel fontes suos. *In Ecclesiis,* in-
Psal. 68. quit, *benedicite Deo Domino de fontibus Israël.* Su-
Esai. 12. perbi ergo Regis Seon aquas respuat, hæreticorum
dogmatum fluenta contemnat; & hauriat aquas in
gaudio de fontibus Saluatoris. Qui enim dirupit
fontes, & torrentes, hic in Euangelio dicit: *Qui bi-*
Psal. 73. *berit aquam, quam ego do, flumina de ventre eius fluent*
aquæ viuæ: Sed & via regia, sicut est pollicitus, gra-
diatur. *Via,* inquit, *regia gradiamur.* Quæ est autem
Ioan. 7. regia via, nisi illa, quæ dicit: *Ego sum via?* Qui etiã
Ioan. 14. in ipso suæ passionis articulo se Regem perhibet,
Ioan. 18. cùm ait: *Tu dicis: quia Rex sum ego.* Promisimus er-
go superbo Regi Seon eius fluenta non bibere,
non in agros, vel vineas declinare, regia via nos in-
cedere, hoc est, ad Christum per ipsum properan-
tes, ab omnibus diaboli pompis, & operibus ab-
stinere. Sed elatus ille Seon exercitum colligit. &
Israel per suos fines habere transitum non per-
mittit.

Quis est autem populus ille quem Seon congre-
gat aduersus Israel, nisi reprobi quique, qui per-
sequuntur Ecclesiam? Ex his sunt Tyranni, Duces,
ac Principes mundi, qui vel catholicis viris per
hæreticam prauitatem opponunt contradictionis
obstacula, vel sanctis Martyribus moliuntur infer-
re tormenta. Sed quid adhæc facit Israël? Interro-
gemus Historiam. *Venit,* inquit, *in * Issaar, & pu-*
Num. 21. *gnauit contra eum. A quo percussus est Seon in ore gla-*
* Iasa. *dij: & possessa est terra eius ab Arnon vsque * Laboch.*
* Ieboc. Ecce superbus, ecce elatus congressus est, sed con-
tritus commisit, & perdidit; in arma prosiluit, &
succubuit. Qui noluit dare viam, perdidit vitam:
& dum cõtempsit annuere publicæ viæ transitum,
amisit proprium regalis gloriæ principatum. Israël
autem, qui transitum non obtinuit, ad hæredita-
riæ possessionis iura peruenit: & cui transire non
licuit, de via patriam fecit.

Sed vbi, quæso, fratres mei, vbi hæc est peracta
victoria? Felix scilicet locus, qui tantæ gloriæ me-
ruit videre triumphum. Vbi, inquam, superbum
Regem obtinuit Israël? In Issaar. Issaar autem in-
terpretatur mandati adimpletio. Et nos si ad hunc
locum Deo duce pertingimus, diabolũ proculdu-
bio, qui caput est, & origo superbiæ, superamus.
Tunc enim diabolum vincimus, cum Redemptoris
nostri mandata complemus. Quamquam, quod est
diabolum vincere, hoc ipsum sit diuina mandata
complere. Nam, dum carnis illecebras frangimus,
dum prauis vitiorum passionibus reluctamur, dum
diuinæ jussionis imperio subdimur, & non nostra
vota, sed illius iussa seruamus, tunc absque dubio
mundi principem, & totius nequitiæ debellamus
auctorem. Tunc Apostolica illa oratio completur
Rom. vlt. in nobis, qua dicitur: *Deus autem pacis conterat Sa-*
tanam sub pedibus vestris. Et illud nobis Dominus,
Luc. 10. quod promisit, impertit: *Ecce dedi vobis potestatem*
calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem
virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Sed cum
Seon exprimat antiquum hostem, populus autem
eius quosque reprobos, vel Ecclesiæ persecutores,
qui armis ab Israel, hoc est, à sanctis prædicatori-
bus sunt prostrati. Quo mucrone perfossi, quo de-
nique gladio sunt perempti? Sed audi Apostolum

A spiritualis vtique militiæ ducem & strenuum inte- Heb. 4.
stini prælij bellatorem *Viuus est,* inquit, *sermo Dei,*
& efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, per-
tingens vsque ad diuisionem animæ, ac spiritus, compa-
gum quoque & medullarum, & discretor cogitationum,
& intentionum cordis. Hunc diuisionis gladium eua-
ginabat Dux, & Auctor ille certaminum, ac Do-
minus bellatorum, cum dicebat: *Nolite putare quia* Matt. 10.
veni mittere pacem in terram. Non enim veni pacem
mittere, sed gladium.

Audisti gladium diuidentem, audi consequenter Ibid.
& ipsam diuisionem: *Veni,* inquit, *separare hominem*
aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem
suam, & nurum aduersus socrum suam, & inimici ho-
B *minis domestici eius.* Hoc itaque gladio & Seon est
peremptus, & omnis eius exercitus communi cæ-
de prostratus. Quia nimirum gladio spiritus, quod
est verbum Dei, & diabolus corruit, & subjectus
sibi populus ab infidelitatis suæ vita defecit. Cum Ephes. 6.
itaque Scriptura perhibeat, quod illi in ore gladii
sunt perempti: de istis non incongruè dici potest,
quoniã interfecti sunt gladio oris. Et cum Domi-
nus dicat: *Quia princeps mundi ejicitur foras,* mox Ioan. 12.
vt Seon ejicitur, illicò per omnẽ mundi latitudinẽ
Israël, id est, sancta Ecclesia propagatur. Mox enim
vt cum principe suo infidelitas extincta collabitur,
Fides triumphantis Ecclesiæ dilatatur. Et qui fue-
rant eatenus exules, fiunt post victoriam possesso-
res. Vnde & eidem Ecclesiæ per Esaïam dicitur:
C *Populus autem tuus, omnes iusti in perpetuum hæredi-* Esai. 65.
tabunt terram. De quo populo & postmodum dicit;
Et habitabunt, & plantabunt vineas, & comedent fru-
ctus earum. Adhuc etiam idem Propheta, quod Ibidem.
sancta debet Ecclesia per fines Gentium dilatari,
manifestè denunciat: *Dilata,* inquit, *locum tentorii* Esai. 54.
tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende; ne par-
cas, longos fac funiculos tuos, & clauos tuos consolida.
Cur autem hæc agere debeat, aperit, cum subjun-
git: *Ad dexteram enim, & ad læuam penetrabis, & se-* Ibidem.
men tuum Gentes hæreditabit. Omnis ergo terra Seon
cecidit in hæreditatem Israel; quia dum princeps
mundi hujus gladio diuini verbi confossus egredi-
tur, sancta vniuersalis Ecclesia per eiusdem mun-
D di terminos dilatatur.

Nec prætereundum arbitror esse, quod dicitur:
Quia possessa est terra eius ab Arnon vsque * La- * Ieboc.
boch. Arnon itaque, quæ est initium Regni Seon,
interpretatur maledictiones eorum. Omnis enim
mundus, qui ante Saluatoris aduentum sub diabo-
li premebatur imperio, maledictionis habebat ori-
ginem, quia benedictionis ignorabat Auctorem;
de quo nimirum per Prophetam dicitur; *Benedi-* Psal. 83.
ctionem dabit, qui legem dedit. Vnde & Apostolus
ait: *Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub male-*
dicto sunt. An non maledictionis habebamus ini-
tium, de quibus dicitur: *Eramus* inquit, *natura filij* Ephes. 2.
iræ, sicut & cæteri? Finis autem Regni illius est La-
E boch, quod interpretatur luctamen. Necesse est
enim omnes, qui volunt exire de regno diaboli, &
eius fines euadere, tentationum ingruentium cer-
tamina tolerare. Quod si quisquam legitimè certa-
uerit, & viriliter obluctatus euicerit, iam non erit
Laboch ciuitas Seon, sed ciuitas Israel; non scilicet
qui in carne sit Israel, nec in manifesto Iudæus:
sed qui in Christo sit Israel, circumcisus corde, non
carne.

Hæc vobis, fratres charissimi, quasi per exces- S. Christo-
sum diximus, vt spirituale certamẽ, in quo B. Chri- phori stre-
stophorus insignis triumphator enituit, etiam per nua pugna,
sacræ Historiæ mysterium doceamus. Nec debet & in tor-
mirũ videri, si sacræ pugnæ describimus ordinem, mentis for-
titudo.

qui strennum laudare cupimus pugnatorem. Ipse A nimirum tamquam verus, & fortis Israelita Ægyptum, ac ferreæ seruitutis iura contempsit: & per bella, per ignes, per ferrum, sagittas, & gladios, terram repromissionis intrauit. Qui nimirum tamquam rosa purpurea de Chananæorum spinis effloruit, & quasi de siluestribus oleastris pinguis oliua processit, Christianæ militiæ tyrocinium petiit, ac nouæ Fidei rudimenta suscipiens, in medios certaminum æstus feruidus se bellator immersit. Quem Tyrannus vt præcinctū Dei militem conspexit, infremuit, eumque diuersis telorum modis, multis bellorum machinis oppugnare tentauit. Modo quippe molitur per lenocinantia meretricum blandimenta Dei militem flectere, modo B tympanarum intonantium asperitate terrere, modo parat sagittis insuere, modo feruentis olei fluoribus eliquare. Sed inuictissimus Christi miles, & imperterritus præliator, nec per blandimenta seduci, nec per exquisita pœnarum supplicia frangi, nec per furentem carnificum rabiem, à sancto valet proposito reuocari.

Diuersa tormentorum genera circa Christi militem Tyrannus exaggerat, sed inuictæ Fidei fundamentum immobile perseuerat. Flumina tumefacta circumstrepunt, spumosi procellarum cumuli præcipites irruunt, vndique venti furentes impingunt, sed excelsa Domus fabrica, quæ de firmæ C petræ soliditate consurgit, ad violentiæ cuiuslibet impetum nutare non nouit. Stetit columna Dei inter persecutorum vndique sæuientium turbines immobilis, perstitit inter grandinum immaniter ingruentium tempestates. Miles enim Christi inter hostiles acies deprehensus, non modo flecti cædendo non potuit, sed & sanctæ prædicationis iacula valenter intorsit: & sicut bellator instructus, in proprios vsus alienâ tela conuertit. Persecutor enim sæuiendo seruiuit, & dum nocere voluit, nesciens ministrauit: quia quo magis eum reperit sui furoris insaniam æquanimiter patientem, eo velut auri decocti speciem reddidit clariorem.

Huius itaque, fratres mei, tam egregij præliatoris imitemur exemplum, istius formam, istius teneamus in nostra tentatione custodiam. Aduersus D hunc Tyrannus omnia ferè elementa commouit, & superare non potuit. Nos saltem carnis nostræ resistamus illecebris, reprimamus iram, studeamus edomare superbiam, omniumque vitiorum monstra Fidei virtute calcemus: & qui gloriosum hunc virum nouimus tormentis non cessisse carnificum, nos saltem non acquiescamus titillantium illecebris voluptatum, licet nec dum valeamus ad exemplum beati huius Martyris Deum perfectè diligere, studeamus eum interim amando timere, timendo mandatis eius insistere, sicque paulatim ad amoris eius valebimus culmen ascendere. Nam si diligenter intendimus, hunc dispositionis ordinem, & in ipsius Domini sermonibus inuenimus.

Deut. 10. Nam in Deuteronomio legitur: *Et nunc Israël, quid Dominus Deus tuus quærit abs te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis eius, & diligas eum?* Vt videlicet Creatorem suum mens humana timere prius incipiat, deinde se in mandatis eius E exerceat, sic postremo ad concipiendam diuini amoris dulcedinem conualescat. Hunc scilicet intimæ dilectionis ordinem Sponsa quærit in Canticis; *Ordinate*, inquit, *in me charitatem*. Ad charitatem ergo, dilectissimi, mentis nostræ se feruor accendat, per quam & hostilis versutiæ machinas respuat, & lubrica mundi huius oblectamenta contemnat. Demus repudium mundo, præbeamus in

Cant. 2.

A nostris visceribus habitaculum Deo; vt si, iuxta nomen B. Martyris, Christum nunc in nostro pectore ferimus, ad eum postmodum Angelico subuehente remigio, deferamur. Ipse est enim, qui & sanctus præbet Martyribus gloriam, & conuersis peccatoribus donat offensam. Ipse est, qui & in certantium victoria superat, & de pœnitentium conuersione triumphat; Iesus Christus, Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & gloriatur in sæcula sæculorum, Amen.

SERMO XXXIV.

XXIX. Iul.

B

I. De SS. Flora, & Lucilla Virgg. & Mart.

GAVDEAMVS, fratres charissimi, Virginum celebrare triumphum, qui Virginalem partum non ambigimus nostræ redemptionis exordium. Auctor quippe Virginitatis, qui per Virginem dignatus est in huius mundi campum præliaturus accedere, per plures quoque Virgines victoriæ suæ voluit insignia reparare. Ex quibus nimirum & istæ Virgines tamquam geminæ lampades effulserunt, quæ iuxta nominis vtriusque præsagium, vna quidem florem redolet, micat altera C lucem. Istæ itaque sicut in veterū gestorum reperitur Historia, à Barbaro quodam Rege captæ, per geminata decennij curricula sub honesta custodia sunt detentæ. Rex autem primo quidem libidinis igne succensus efferbuit, sed earum constantia vehementer infractus, tandem castitatis consilio salubriter acquieuit. Postremo etiam qui captiuas duxerat, concaptiuus factus regalia sceptra deposuit, & cum eis simul per Martyrij palmam terrenum Regnum cœlestis Imperij gloria permutauit. Deposuit volaticam purpuram, & immortalitatis adeptus est stolam. Pro ruinalis aulæ tricliniis meruit domum non manufactam, æternam in cœlis. Et quàm pulchra rerum species, vt qui prius fuerat D tamquam Leo frendens inter lustra ferarum, iam intra caulas Ecclesiæ factus mitis agniculus vbera sugeret ouium.

Per decem annos fuerunt sub custodia.

Regis ad Deum conuersio.

His ergo duabus sanctis Virginibus manifestè concessum esse perpendimus, quod Sponsæ Sponsus in Canticis mysticè pollicetur. *Coronaberis*, inquit, *de vertice Sanir, de capite Amana, & Hermon, de cubilibus Leonum, de montibus Pardorum.* Aman siquidem mons esse Ciliciæ dicitur, qui & Taurus à complutibus appellatur. Sanir verò, & Hermon Iudaicæ terræ montes sunt, in quibus Leones & Pardi habitare creduntur. Per hos ergo montes Reges, & Principes, diuersæque huius mundi intelligendæ sunt potestates, quæ velut montes se in superbiæ cacumen attollunt, & malignis Spiritibus E tamquam Pardis, atque Leonibus habitaculum ferunt. Peruersi quippe Spiritus Leones vocantur propter crudelitatem: Pardi autem, quia hoc animal varij coloris est, propter deceptionis, ac fraudis multimodam varietatem.

Cant. 4.

Expositio Coronaberis de capite Amana, &c.

De his ergo montibus, vel quæque fidelis anima vel sancta coronatur Ecclesia, quando sæculi Principes conuertit ad Fidē, vel ad sanctæ conuersationis dirigit rectitudinem. Coronatur autem, quia vel pro apportato eorum lucro remuneratur à Christo, vel ab eisdem, quibus anteà premebatur, honoratur in sæculo. Coronatur, inquam, de cubilibus Leonum, & montibus Pardorum, quando

superbos quosque, atque dolosos à sua prauitate conuenit, & pro correctis eorum moribus æterna præmia recipit. Quod profecto his sacris Virginibus contigisse probatur, si tamen rei fides est adhibenda, quæ dicitur, quæ & de iniquo prius Rege victoriæ palmam, & de conuerso postmodum, ac feliciter consummato consecutæ sunt gloriam. Dicant ergo cælesti Sponso B. Virgines quod in eisdem Canticis dicitur. *Exultabimus, & lætabimur in te.* Non in nobis, sed in te; quia qui nos dudum ad lucem veritatis tuæ de tenebris eduxisti, per nos etiam de ignorantiæ caligine, ad notitiam tui nominis, & alios prouocasti, vt fiat quod dicitur: *Qui gloriatur, in Domino glorietur.* Iam vero, quod stylus tradit Historiæ, Dominum scilicet eis nocturno silentio fuisse locutum, easque ad consummandum Romæ prouocasse martyrium. Nonne videtur ad hoc manifestè congruere, quod inter eosdem Sponsum, & Sponsam per typici colloquij conseritur sacramentum? *Ego dormio, & cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis: Aperi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea; quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium.* Dicit ergo vtraque B. Virgo, quarum scilicet erat cor vnum, & anima vna: *Ego dormio, & cor meum vigilat*; quia videlicet sancta mens quo se à strepitu temporalis concupiscentiæ comprimit, eo verius interna cognoscit: & tanto ad intima vigilat, quanto se ab exteriori inquietudine solerter occultat.

Cant. 1. — 1. Cor. 1. — Dominus noctu Sanctas Romã vocat. — Cant. 5.

Dormiebant itaque sanctæ istæ Virgines à negotiis, & concupiscentia sæculi, sed apertos, atque peruigiles tenebant oculos in æstu amoris Dei. Sed quia non est hoc tempus plenæ quietis, sed laboris potius, atque certaminis, repente Dilectus ostium pulsat, easque ad procinctum conserendi belli suis exhortationibus excitat: *Vox*, inquit, *Dilecti mei pulsantis.* Pulsat Dilectus, cum fideles suos prouocat Christus, aut ad suarum incrementa virtutum, aut certe ad lucrandas animas proximorum. Aperi mihi Soror mea. Soror vtique, quia Regni mei mihi cohæres effecta, & in necessitudinem mihi fraternæ adoptionis adscita. Amica mea: quia de iugo seruitutis erepta, cognouisti meæ veritatis arcana. Columba mea: quia fellis amaritudine vacua, & spiritus mei qui in columba descendit, dono ditata. Immaculata mea: quia effusione mei sanguinis ab omni peccatorum morum labe purgata es. Aperi itaque mihi, hoc est, de quiete, & otio dilectæ tibi contemplationis egredere, & ad perhibendum veritati meæ testimonium feruentissimè te, & constanter impende. *Quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium.* Caput Christi Deus est, vt dicit Apostolus. Cincinni vero intimæ Sanctorum cogitationes sunt, quæ non laxæ fluunt, & dissolutæ, sed timoris, & amoris Dei sunt vinculo colligatæ. Enimuero, quid per rorem, & guttas noctium, nisi tenebrosas, & frigidas quorumdam reproborum mentes accipimus?

Ibidem. — 1. Cor. 11.

Caput ergo Sponsi in reprobis plenum est rore, cum sæculares quippe à Dei charitate torpescunt, & per voluptatum suarum lasciuiam defluunt. Iuxta id, quod Dominus dicit; *Abundabit iniquitas & refrigescet charitas multorum.* Huiusmodi plane cum Sanctos Dei persequuntur, & odiunt, in illorum cordibus quasi cincinni Sponsi guttis noctum pleni sunt. Cumque tales multiplicantur, & Ecclesiam persecutionibus aggrauant, tunc Sponsus Sponsam exhortatur, vt surgat. & studio prædicationis valenter insistat. Hinc est, quod Flora. & Lucilla Beatissimæ Virgines per noctem diuinitus admonentur, vt Romam redeant, atque ad martyrij certamen accedere nullatenus pertimescant. Vbi enim vidit omnipotens Deus persecutionis æstum feruentius ebullire, illic decreuit per fragilem sexum gloriosius triumphare.

Matth. 24.

Sed, vt ad Canticum redeam, vtraque hæc Venerabilis Virgo tamquam singulari vnimodi oris depromit eloquio: *Expoliaui me*, inquit, *tunica mea, quomodo induar illam?* Ac si dicat: Exui me curis, & occupationibus sæculi, & in solo me tuæ contemplationis amore constrinxi. Quomodo itaque nunc discursionis iter arripiam? Quomodo strepitus, & luctamē obloquentium feram? Quod autem per tunicas curas sollicitudinesque significet, ostēdit Dominus, cum dicit: *Qui in tecto est, non descendat tollere tunicam suam.* Quod est apertè dicere, qui sublimi contemplationis arce subnititur, nequaquam descendat, vt iterum sæcularis negotij occupationibus implicetur. *Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos?* id est gressus mei operis ab aspersione terreni pulueris dignis pœnitentiæ fletibus ablui, quo pacto iam potero, nisi quibus assueta sum, cælestia meditari? Verumtamen BB. Virgines istæ, Flora videlicet, & Lucilla, postponunt contemplationis requiem, cum qua in aula Regni tamquam in Eremo catenus vixerant: & ad Saluatoris imperium procedentes, quietis amissæ damnum subeundi martyrij gloria recompensant. Qui enim eis verba forinsecus dabat, ipse etiam mentes earum ad feruorem obedientiæ intrinsecus accendebat. Vnde vtræque Beatissimæ Virgines veluti vniloqua perhibent voce, dicentes; *Dilectus meus misit manum suam per foramen, & venter meus intremuit ad tactum eius.* Dilectus plane manum per foramen mittit, & ventrem tangit, cum occulta Conditor inspiratione cor visitat, atque ad agonem certaminis, & sancti laboris inflammat. Nam, quod venter cor significet, ostendit Propheta cum dicit: *Ventrem meum doleo.* Quod profecto quid esset, aperit, cum subiungit: *Sensus cordi mei dissipati sunt.* Beatarum ergo Virginum, Floræ videlicet, & Lucillæ, venter intremuit; cum Dilectus manum misit, & tetigit. quia mox & earum cor diuinæ iussionis mandata concepit, se sibimet abnegans, nihil suo deinceps arbitrio reseruauit. Vnde vtraque adhuc quasi singulariter dicit: *Surrexi, vt aperirem Dilecto meo.* Surrexerunt Sanctæ Virgines, vt Dilecto mox aperirent: quia promptissimo decreuerunt animo, vt humiliter obedirent. Aperuerunt nempe Dilecto, cum ceruicem cordis ad eius imperium inclinantes, calcauerunt propriam, totisque viribus voluntatem implerere diuinam.

Cant. 5. — Matt. 24. — Cant. 5. — Ibidem. — Hier. 4. — Cant. 5.

Sed nos forte quis arguat, cur relictis Scripturarum patentibus campis, de solo Canticorum angulo florum odoramenta decerpimus, vt Sacris Virginibus serrum gloriæ compingamus. Quod vtique, fratres mei, fateor, ex industria facimus, quia nulli melius arbitramur Canticum nuptiale congruere, quam Sacris istis Virginibus, quæ cælestis Sponsi thalamos per insignem Martyrij victoriam conscenderunt; in illius nunc Sponsi complexibus requiescunt, pro cuius amore, sub duro laborum, ac pressurarum pondere desudarunt: in cuius nimirum nuptiali fœdere non locum corruptio reperit, sed Virginalis integritas creuit.

Sequamur itaque, dilectissimi, Sacratissimas Virgines in via laborum, atque certaminum: vt eis extremi saltem, & vltimi, iungi mereamur in retributionibus meritorum. Pudeat viros carnalibus illecebris deseruire, qui fragilem sexum videmus per diuersa tormenta, per ferrum, per gladios

Regna cælestia penetrare. Erubescat vir sub degeneris otij vmbra torpescere, qui puellas videat sub persecutionis æstu in agonis stadio viriliter decertare. Sic itaque nunc Sacrarum Virginum, in quantum possumus, imitemur exemplum; vt cum eis quandoque perducamur ad Virginitatis Auctorem Virginis Filium; qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

SERMO XXXV.

II. De Ss. Flora, Lucilla Virgg. & Martyr.

XXXI. Iul. ADHVC, dilectissimi, Virgineus germinat partus, adhuc virginalis illa fœcunditas cælestium segetum fructus accumulat, cum muliebris infirmitas nonmodo sexum superat, sed & mundi huius principem insuperabili mentis magnanimitate triumphat. Ad hoc namque Dei filius vernantis vuluæ flore conceptus est, vt fermentum vetus in azymam verteret: & per carnem, quæ victa fuerat, humano generi victoriam reportaret. Loricam quippe sibi de nostra fragilitate composuit, in qua exultans vt Gigas, & potens, ac
Psal. 18. fortis in prælio, potestates aëreas debellauit.

Sic itaque de infirmitate constantia, de captiuitate victoria, de ruina est ascensio procurata. Hinc siquidem factum est, vt antiquus hostis, qui sibi prouenisse victoriam per vnius fœminæ vecordiā applaudebat, per multas se iam deuictum, atque confusum fœminas erubescat. Hioc est, & quod nunc versatur in manibus, quia videlicet Sacratissimæ istæ Virgines, Flora scilicet, & Lucilla, & prius illecebras voluptatum, & postmodum gladios contempsêre tortorum. Quæque diutissime prius fuerant Martyres in occulto, claruerūt postmodum victrices in publico. quibus nimirum illud aptissi-
Cant. 1. me congruit, quod Sponsa dicit in Canticis: *Fasciculus myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Myrrha plane species est aromatica nimiæ amaritudinis, qua mortuorum cadauera condiuntur, ne facile computrescant. Hinc est, quod
Ioan. 19. & ipsius Sponsi corpus à Nicodemo, & Ioseph de Cruce depositum, myrrha, & aloë conditur, & linteis inuolutum sepulturæ committitur.

Quid ergo per myrrhæ fasciculum, nisi multiplex mortificatio designatur? Non enim dicit, surculus myrrhæ, vel ramusculus myrrhæ; sed fasciculus, inquit, myrrhæ Dilectus meus mihi. Ac si dicat, quia in omni me mea conuersatione mortifico, & nullis iam propriæ voluntatis operibus viuo, Dilectus meus non mihi simplex factus est ramus, sed myrrhæ fasciculus. Vnde & Prædicator
Galat. 6. eximius, *Ego*, inquit, *stigmata Iesu in corpore meo*
2. Cor. 4. *porto.* Ad quam videlicet multiplicem mortificationem, & nos secum hortatur, dicens: *Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes, vt & vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali.* Ab eo namque, quod corpore nostro circumferimus, nullam corporis partem vacuam reseruamus. Ille ergo mortificationem Iesu in corpore suo circumfert qui de se sibi nihil relinquit; qui non sibi, sed Christo in omnibus viuit; qui certe se à voluntatibus propriis vndique crucifigit. Hic itaque Dilectus myrrhæ fasciculus fit, quia in cunctis suis actionibus se velut extinctum præbens, multiplicem quodammodo mortificationis Christi manipulum colligit. Concinant ergo Beatissimæ Virgines, quæ vnum Sponsum habentes, zelotypiam non nouerunt: & sicut per Charitatis glutinum vnam ex duabus animam constant, ita velut vno ore singulariter dicant: *Fasciculus myrrhæ Dilectus meus mihi.* Vbi & aptè subiungitur: *Inter vbera mea commorabitur.* Nemo dubitat inter vbera pectoris esse locum cordis.

Dilectus ergo inter vtriusque Virginis vbera commoratur, quia indeficiens eius amor, ac desiderium ex earum memoria non deletur. *Inter vbera mea commorabitur*, tamquam diceret: Qui mihi fasciculus myrrhæ factus est per amaritudinem passionis, inter vbera mea iugiter commoratur per dulcedinem cordis: & qui me extrinsecus per exemplum susceptæ mortis exasperat, per infusam gratiam me intimæ suauitatis obdulcat; sicut de eodem, Sponsa iterum dicit: *Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus.* Candidus videlicet ex gloria diuinitatis, rubicundus autem per sanguinem passionis. Electus vero ex millibus dicitur, quia ex omni Sanctorum multitudine solus est, qui dignus fuit audire: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Cant. 5. Mat. 3. & 17.

Hanc Dilecti pulchritudinem venerabiles istæ Virgines nisi oculis Fidei indesinenter aspicerent, tot ærumnas, atque pressuras velut amarum, atque multiplicem myrrhæ fasciculum nullatenus pertulissent. Plane nisi ad illius summæ pulchritudinis accenderentur amplexus, nequaquam de aula Regis Eremum facerent: & inter carnales, & lubricos homines omnes carnis illecebras per tres fere annorum hebdomadas iugis continentiæ mucrone truncarent. Erat enim eis, sicut dicitur: *guttur Sponsi suauissimum, & totus desiderabilis.* Suauissimum Sponsi guttur interior est dulcedo verborum. In verbis etenim Christi quamplures intelligunt facile superficiem, paucis vero datum est interiorem penetrare dulcedinem, de qua per Prophetam dicitur: *Gustate, & videte, quoniam suauis est Dominus.* Sed qui suauis est in gutture, amarum sapit in ore. Vnde scriptum est: *Labia illius labia distillantia myrrham primam.* Per labia nempe in guttur esca traiicitur. Labia igitur Sponsi verba sunt Redemptoris. Quæ profecto myrrham distillant, quia per mortificationem, & amaritudinem carnis perueniendum esse docent ad suauitatem internæ dulcedinis. Cant. 5. Psal. 33. Cant. 5.

Per hanc amaritudinis viam, fratres charissimi, nunc cum Beatis Virginibus studeamus incedere, vt cum eisdem postmodum ad Regales æterni Spōsi nuptias mereamur cum benedictione dulcedinis introire. Ab huius nos æterni auiditate conuiuij non falsa carnis dulcedo demulceat, non laborum ingruentium asperitas frangat, non sarcina rerum temporalium aggrauet, non filiorum affectus, vel charorum quotûlibet necessitudo retentet, non implacabilis erga proximum ira præpediat, non acquirendæ vel acquisitæ rei sollicitudo restringat. Amputemus à nobis omnes vitiorum male pullulantium spinas, abigamus ab oculis cordis terrenæ concupiscentiæ tenebras: vt cum Beatis Virginibus, Flora scilicet, & Lucilla, elaboremus florere virtutibus, & in bonorum operum luce viuamus; quatenus per earum vestigia gradientes, dum non hæremus transitoriis, inseramur æternis: & dum contemnimus mundum, perueniamus ad Christum. Qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

SERMO XXVI.

De Sancto Ruffino Martyre.

XXX. Ian.

NOSTIS, fratres chariſſimi, ſicut ex catholicæ Fidei magiſterio didiciſtis, quia in vltimæ diſcuſſionis examine omnes ſimul & peccatores, & iuſti ante tribunal æterni Iudicis cum ſuis ſunt corporibus exhibendi, Apoſtolo reſtante, qui ait: *Omnes nos oportet manifeſtari ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis, pro vt geſſit, ſiue bonum, ſiue malum.* (2. Cor. 5.) Et reprobi quidem ad hoc, vt quia hic cum carne, ſimul & anima Conditoris ſui præcepta calcauerunt, cum eadem illic vtraque ſubſtantia ſententiam iuſtæ damnationis excipiant: Atque vtrobique deinceps ſuppliciorum amaritudinem ſentiant, qui dum viuerènt, prauis ſuis delectationibus ex vtroque ſeruiebant. Electi autem, (Galat. 5.) vt quia carnem ſuam nunc cum vitiis, & concupiſcentiis crucifigere non deſiſtunt, cum ipſis ſuis corporibus, quibus videlicet tamquam tabernaculis in diuina militia vſi ſunt, ad ſupernæ claritatis gloriam proueh antur; vt ſoluto militiæ cingulo, vnum tunc interior & exterior homo ſortiantur quietis perpetuæ municipium, qui ad vnum peruenerunt per communia bella triũphum. Et quibus vna fuit pugna, eadẽ ſit nihilominus & corona. Illud plane erit Sabbatum noſtrum, ille ſeptimus legis annus, ille veraciter Iubilæus. Sabbatũ quippe feriatum eſſe præcipitur, vt æterna per illud requies (Deut. 15.) figuretur. (Leuit. 25.) Sub eiuſdem quoque quietis æternæ, vel reſurrectionis deſignandæ myſterio, in ſeptimo anno libertas redditur. In Iubilæo autem tubis clangitur, vt vnuſquiſque ad poſſeſſionem propriam reuertatur. *Canet enim tuba*, ſicut dicit Apoſtolus, *& mortui, qui in Chriſto ſunt, reſurgent.* (1. Cor. 15.)

Ad poſſeſſiones ergo proprias omnes tunc reuertuntur, quia in illo vltimæ reſurrectionis die vnuſquiſque proprium corpus recipit, in quo dum præſentem vitam duceret, habitauit. Tunc Adam, tunc Noë, tunc omnes antiqui Patres, immo omnes mortalium animæ ad amiſſam carnis ſuæ terram redeunt, qui recepta corpora ſua in perpetuum poſſidebunt: & perducti in libertatem filiorum Dei, iam ſecurè gaudebunt omnes ſeruili vinculo corruptionis humanæ ſoluti.

Cum ergo Sanctorum corpora tantæ futura ſint dignitatis, vt & coronam vitæ perpetuæ, & immortalitatis ſtolam cum ſuis animabus ſint communiter receptura; quid mirum ſi nunc omnipotens Deus apta illis loca prouideat, & eorum tumulos non paſſim, vel per caſum fieri, ſed ex ſuæ voluntatis electione diſponat? Enimuero & illud (Gen. 18.) ſæpe non otiosè quæritur, cur Abraham, qui ſe ex parte corporis puluerem eſſe confitetur, & cinerem, tam ambitioſam ſepulturæ ſuæ prouidentiam habuit, vt ex omni peregrinationis ſuæ latitudine ſolam Hebron, Chananitidis videlicet regionis, (Gen. 24.) eligeret, in qua etiam non parua ſumma ſpelũcam ſibi duplicem compararet? (Gen. 49.) Iacob quoque filios, & Ioſeph fratres ſuos, obteſtantes adiurant, vt eorum oſſa ad eandem ſpeluncam poſt obitum trãſferant. Quid eſt ergo, quod Sancti viri, qui & præſentem vitam, & omnem mundi gloriam ſublimi mentis arce deſpexerant, tam cupidè, tam anxiè, tam ſtudiosè de loco, vbi eorũ conderentur cineres, litigabant, niſi quia per Prophetiæ ſpiritũ nouerant, Saluatorẽ mundi illic de ſuo ſemine naſciturũ: & Sanguinem, qui mundi peccata dilueret, in illa ſpecialiter regione fundendũ: Sicut per Pſalmiſtã dicitur: (Pſal. 73.) *Quia Deus noſter ante ſæcula operatus eſt ſalutem in* A *medio terræ.* Quod nimirum, quãquam de ipſo Domini corpore ſpecialiter poſſit intelligi, de regione tamen illa quoque, vbi pati dignatus eſt, quæ certè mundi meditulliũ eſt, non incongruè dici videtur.

In Chananeæ igitur terra ſancti Patres noſtri tumulos elegerunt, vt inde illi mererẽtur quandoq; reſurgere, vbi ipſe reſurrectionis Auctor, primogenitus videlicet viuorũ, & mortuorũ, in ſe dignatus eſt reſurrectionis gloriam declarare. (Terra ſancta mundi meditulliũ dicitur.) Et quid amplius dicã de honore, quem bonorum remunerator Deus Sãctorum ſuorum corporibus exhibet, quandoquidẽ ipſe Deus omnipotẽs Moyſi corpus dignatus eſt ſepelire: (Deut. 34.) Et Eliſei cadauer, mortuum legitur (4. Reg. 13.) ſuſcitaſſe. Immo, vt verũ fatear, quod in carne viuẽ B tibus Sanctis minimè contulit, hoc ſæpe diuina diſpẽſatio mortuis prærogauit. Quod in Abdo ſcilicet (3. Reg. 13.) viro Dei liquido perpenditur, quẽ viuentẽ quidem Leo potuit occiſurus inuadere, ſed cadauer eius nequaquã permiſſus eſt aliquoteuus violare. *Pretioſa* (Pſal. 115.) nimirum *in conſpectu Domini mors Sãctorũ eius.* Non ergo mirum, ſi diuina diſpenſatio congrua Sanctorum corporibus loca diſtribuit, & nunc quaſi quoddam depoſitum terræ commendat, quæ poſtmodum Regnis cæleſtibus transferenda reſtituat. Sed iam propter quod iſta præmiſimus, de B. Ruffini miraculis breuiter aliqua perſtringamus.

Beati igitur huius Martyris corpus de Suburbio Aſſiſienſis oppidi, vbi antiquitùs fuerat poſitum, intra mœnia poſtmodum fuit Gentilis impetus terrore tranſlatum. Labrum autẽ lapideum, in quo C prædictum corpus ante iacuerat, per longum tempus extra muros fuerat derelictum. De quo nimirum inter populum, & Vgonem eiuſdem tunc Sedis Epiſcopum, grauis eſt orta ſeditio. Epiſcopus ſiquidem ad Eccleſiam B. Mariæ ſemper Virginis, quæ eo loci prima Sedes eſt, deferendum eſſe cenſebat: eo nimirum conſilio, vt quod Mater Eccleſia corpus Martyris non haberet, quodam ſaltem vacui ſepulchri ſolatio compenſaret. E contrà populus aſſerebat inter Sacras Reliquias, & proprium tumulum diuiſionem fieri non debere: nec humanis nunc adinuentionibus permutandum, quod ab ipſo glorioſi Martyris, conſummato triumpho, videretur diuinitùs inſtitutum. Taliter igitur hinc, D atque inde certantibus, labrum mœnibus Vrbis infertur, & ab vtriſque ſimul partibus ad biuij cuiuſdam compitum peruenitur.

Illic itaque cum fautores Epiſcopi ad S. Mariæ, reliqua autẽ pars populi ad B. Ruffini Baſilicã ſacrũ vaſculum pertrahere molirentur; his atq; illis in diuerſa nitentibus, creſcente iurgio, eò vſque proceſſum eſt, vt furentes arma corriperent, & mutuos inter ſe ictus, amiſſa confuſæ mentis ratione, miſcerent. Vibratis itaque gladiis, cominus vtrinque concurritur, & acres ardentibus animis ad infligenda mutuo vulnera debacchantur. (En quantus in priſco populo amor reliquiarum.) Sed, ò prædicanda diuina clementia, quæ humanis miſeretur E erroribus, & ſæpe prauis noſtris voluntatibus obuiat, vt ad bonos exitus ipſa etiam male cœpta perducat! Quid multis moror, Nullus illic vulneratur, nulla denique nec tenuis quidem gutta ſanguinis funditur: atque, vt mirabilibus adhuc mirabiliora ſuccedant, ſexaginta fere viri ex parte Epiſcopi prædictum vaſculum ad Eccleſiam B. Mariæ conabantur attrahere, ſed nullis illud niſibus de loci ſui fixa potuerunt ſtatione mouere. Illi igitur cum iam præ laſſitudine fracti omnino deficerent, & vehiculum lapidis funditus deſperarent, tunc ex altera parte vix ſeptem homines vrnam corripientes, ad S. Ruffini Baſilicam tanta illam permiſſi ſunt celeritate peruehere, ac ſi non

lapidem, sed palearum potius viderentur fasciculum detulisse. Illico populi clamor exultantis attollitur, gratiarum actio fautori Deo læta persoluitur: & quia pius Deus vnam cum populo suo senserit, ab omnibus alacriter diuulgatur. Tunc denique probatum est, verum esse, quod dicitur: Vox populi, vox Dei.

Accessit autem ad rei certitudinem & Presbyter quidam, ab ipso videlicet B. Ruffino ad Episcopum missus. Nam cum prælatus Episcopus aduersus eos, qui sibi restiterant, non leuiter commotus esset, atque illi pararent sibi dignè satisfacere, & deuota illum humilitate placare, Presbytero, quem diximus, per visum Beatus Martyr apparuit, eique dixit: Vade, & dic Episcopo, si me non vult offendere, satisfactionem quamlibet à populo non recipiat; sed gratis ei puram sui amoris, & benedictionis gratiam reddat. Mea siquidem hoc gestum est voluntate, vt vasculum illud ad meam deferretur Ecclesiam; quatenus meum in eo corpusculum denuo recondatur. Nouerit etiam, quia nisi ego illis tumultuantibus interessem, meque eorum telis opponerem, magna hominum strages fusa iaceret.

Contracti sanatio.

Sed cum Episcopus adhuc hæsitans, ne his quidem verbis Presbyteri fidem accommodare disponeret; ecce quidam, qui contractus fuerat, gaudens, & exultans eodem die à Beato se Ruffino fatebatur erectum, sibique ab eodem Beato Martyre hoc mandatum perhibebat iniunctum, vt hæc ipsa cuncta per ordinem, quæ Presbyter afferebat, ipse quoque nihilominus Episcopo nunciaret. Tandem Episcopus, omni scrupulo dubietatis amoto, quod sibi imperatũ est, incunctanter exequitur, atque in gratiã suo populo donatis offensionibus fœderatur.

Sed ne apud aliquem forsassis Episcopus næuum reprehensionis incurrat, quia ab Ecclesia sua ad horam diffidens, contra Dei iudicium sentiebat; Isaac ad memoriam reducendus est, qui non Esau,

Gen. 27.

à se videlicet electum, sed Iacob potius ab vxore suppositum benedixit. Et illic ergo carnalis vxor, & hic spiritualis Sponsa viris suis in propriæ sententiæ diuersitate præualuit; Quia qui mundi in-

1. Cor. 1.

firma elegit, vt confundat fortia, Deus vtrique consensit, Propheta quoque Dauid cõstruere tem-

2. Reg. 7.

plum voluit, sed hoc illi superna dispositio non permisit. Inter Paulum quoque, & Barnabam pro

Act. 19.

Ioanne quodam legimus interuenisse dissidium, propter quod tamen non solum vtriusque Apostoli non imminutum est meritum, sed ipse quoque discipulus ab Apostolicæ disciplinæ linea non errauit. Non ergo mirum si nunc homo aliquando inscius à veritate dissentiat, cum & ipsis Apostolis, & Prophetis, humanitatis aliquid accidisse Scripturarum auctoritas probet. Sed hæc aliàs, nunc ad proposita redeamus.

Cæci vidẽt. Gibberosus erigitur.

Porro eodem die duo cæci ad altare Beati Martyris illuminati sunt. Sed & alius debilitatus membris, & gibberosus erectus est, & saluti per omnia restitutus. De quibus porro miraculis dumtaxat quid factum sit, nobis referre sufficiat; ne si qualiter facta singula per rei gestæ ordinem referre contendimus, auditores forsasse, quod absit, laciniosi styli prolixitate grauemus. Ipsa quoque miracula enumerando persequi cuncta negligimus, sed velut ex magno quodam flumine cyathum haurientes trahimus, quem super mensam Christi conuiuãtibus salubriter propinemus; ne mentis stomachus ingurgitatione grauari, sed sed sobrio potu tantummodo sitis possit auferri. Ad alia igitur adhuc enarranda miracula, quæ per eumdem beatissimum Martyrem diuinitus sunt ostensa, pergamus.

Per idem itaque tempus vir quidam non ferendæ vesaniæ crudelis, & rigidus, paupereulæ mulieri de sui iuris agro cartulam fecerat, quam tunc cum magni furoris impetu contumaciter requirebat; vnde & bouem sibi, & vnam securim violenter abstulerat, robur videlicet domesticæ facultatis, & spem regendæ familiæ. Quod illa præ dolore non ferens, cum contribulati amaritudine spiritus Ecclesiam B. Ruffini festinanter ingreditur, ante altare prosternitur, atque, vt sibi in tantæ calamitatis articulo subueniret, lacrymabiliter deprecatur. Quid plura? Adest tandem diuina misericordia, & mox vt ab oratione consurgit, iacere in pauimento securim suam ante pedes attonita conspicit. Illico mœror nimirum in lætitiam vertitur, & digna Deo gratiarum actio à cunctis, qui aderant, vnanimiter exhibetur. Sed ecce raptor negocium adhuc suæ peruersitatis exequitur, & præfatæ mulieri, nisi monimentum redderet, supplicium comminatur. Qui tamen mox vt securim tam mirabiliter redditam didicit, confusus, & stupefactus expauit, bouem reddidit, pœnitentiam egit, atque omnem querelam, quam eatenus aduersus eam habuerat, sedata animi feritate, sopiuit.

Boues furto ablati, per 12. milliaria peragrantes, in suam caulã vltro reuersi sunt.

Præterea duodecim fures inuicem conspirantes, in domum cuiusdam rustici hostiliter irruerunt. Qui ligantes eum primo, deinde boues, & cætera domus animalia diripientes protinus abierunt. Interea rusticus lacrymabiliter vociferabatur, & gemebundus aiebat: Heu, sancte Ruffine, aspice miserum, releua calamitate depressum: nec placeat tibi, vt prædones, & nequissimi homines meæ facultatulæ paupertate ditentur. Ad hanc igitur vocem, mira res, cum iam raptores animalia prosequentes, duodecim milliariis fere transmissis, procul abissent; ecce omnes, qui direpti fuerant, greges, balantes, & mugientes accurrunt, & intra caulas se solito more recipiunt. Sicque factum est, vt & illi, quæ præ manibus habere videbantur, repente sublata congemerent; & iste, quæ deflebat, amissa recipiens, versis vtrobique vicibus exultaret. Visis itaque tot virtutibus, & iam euidentibus miraculorum signis, prædictus Vgo, venerabilis eiusdem Sedis Antistes de parua Basilica, in qua Sanctum corpus fuerat ante receptum, magnam construxit Ecclesiam, & iuxta possibilitatem sumptus non ignobiliter decorauit. Deinde Beati Martyris corpus in alueo, qui certaminis materia fuerat, condidit, & cum magna totius diœcesanæ plebis frequentia altare desuper consecrauit. Porro autem quanti illic deinceps cæci fuerint illuminati, quanti à dæmonibus erepti, quanti ex variis languoribus liberati, per longum est vel apicibus tradere, vel sermone proferre.

Multa miracula ... .

His ita transactis, cœpit non parua inquisitio fieri, quo die inuictissimi triumphatoris Christi Ruffini deberet martyrium celebrari. Nullis siquidem apud eos extantibus historiæ monimentis, sola erant eatenus annuæ dedicationis solemnitate contenti. Tandem, auctore Deo reperta passionis historia, constituit venerabilis Pontifex, iuxta tenorem videlicet, quem litteræ testabantur, vt tertio Kalendas Augusti eiusdem gloriosi Martyris festiuitas coleretur. At nonnulli aduersus Episcopum inuidiæ facibus accensi, & vesaniæ spiritu implicabiliter incitati, tumultuabantur, onerosum esse dicentes, populum geminatis vnius Sancti solemnitatibus feriari, superstitiosumque esse domesticis adinuentas studiis festiuitates nouiter

Festum S. Ruffini martyris.

introduci ad summam, non fabricatum hoc religionis amore, sed ardore pecuniæ. Præsertim autem quidam proteruí homines, qui à vocabulo loci, quem incolunt, Iusulani vocantur, ipso præclaræ festiuitatis die irreuerenter abutentes, cœperũt cum suis mulierculis non modo textrinis operibus audacter insistere, verum etiam ruralibus exercitiis liberius insudare. Sed protinus in eos sententia diuinæ animaduersionis vlciscitur, & flagellis erudiri ad cor redeunt, qui cor habere in prosperitate noluerunt. Vt eis aptissime congruere videatur quod per Prophetam dicitur: *Redite præuaricatores ad cor.* Illud etiam: *Et nunc ignis aduersarios consumit.* Nam casas eorum repente flamma corripuit, & non solum domestica quæque, sed quæ in agris erant, omnia globis inextinguibilibus conflagrauit; adeo vt infelices illi in extremis iam periculis constituti, ad amnem hinc inde confluerent, & in ipsum gurgitis alueum accensa quæque iactarent. Sed vt perspicuè probaretur hoc non casum, sed diuinis furoris esse indicium, quidquid mergebatur, extingui non poterat.

Esai. 46.

Elementum aquæ vires suas naturales repressit.

Miro itaque modo elementum illud vires sui iuris & partim tenebat, & ex parte perdiderat. Nam & liquida erat aqua, vt immersa quæque fluctu dehiscente reciperet, & quodammodo humida non erat, vt ardentia extinguere posset. Sed quid minimis immoror, cum & ipsa hominum membra flamma prosiliens occupauerit, & extinctionis remedium inuenire, quocumque se verterent; non valerent? Tandem vstulati, fumigati, & in modum torris combusti, cum magnis vlulatuum stridoribus ad B. Ruffini altare confugiunt, indulgentiam petunt, & commissi piaculi emendationem de cætero per pœnitentiam pollicentur. Precibus igitur Beatissimi Martyris ab incendij doloribus liberati, incolumes ad propria sunt reuersi. Ab illo itaque tempore absque vllo cunctationis obstaculo B. Rufini martyrium colitur, & die, quam prædiximus, cum magnæ deuotionis instantia ad eius Ecclesiam à populis vndique conuenitur.

Illud quoque prætereundum esse non arbitror, quod viri quidam trabem de silua operosis exercitiis leuigatam ad B. Ruffini vectare Ecclesiam conabantur: quibus nimirum quidam Perusinorum violentiam ingerentes, lignum hostiliter extorserunt. Sed cum raptores arborem instantissimi conatus anxietate pertraherent, & iamjam Perusinis mœnibus vno vix interiacente milliario propinquarent, repente vehiculum hæsit, nullisque virium nisibus impelli vlterius potuit. Interea contigui quique homines ad auxilium confluunt, non pauci etiam iugati boues adducuntur. Ordinant diligentius machinam, inuicem exhortantur, in robur se colligunt, armos obiiciunt, vociferanter impingunt, lignum tamen immobile permanet, ac si fixum radicibus teneretur. Demum magistra necessitas docuit, quod cæca hominum prauitas ignorabat. Mens namque eorum perpetrati criminis conscia, licet serò, liquidò cognouit, quia qui de Beati Martyris substantia rapinam fecerant, merito illis diuina virtus obstabat. Mutato itaque repente consilio, Assisium versus illico vehiculum dirigunt, & accelerandi facultate percepta, Beatissimo Martyri, quod superbe rapuerant, humiliter reddunt.

Pœna sacrilegij.

Agamus igitur Christo Saluatori nostro gratias, & digna laudum præconia referamus, qui dum per ciues supernæ Hierusalem talia nobis beneficia prærogat, tamquam per exiguas micas, ac tenues ad plenum nos conuiuium mensæ cælestis inuitat: & dum illos iam post laborem quiescentes in patria vbertim satiat, nos etiam in huius peregrinationis itinere quasi quibusdam ciborum reliquiis vtcumque sustentat: immo qui illos solido suæ visionis cibo reficit, quodam nos signorum suorum lacte tanquam paruulos nutrit, donec occurramus omnes in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi, qui cum Deo Patre: & Spiritu sancto viuit, & regnat Deus in sæcula sæculorum, Amen.

Ephes. 4.

Augustus.

SERMO XX[illegible]VII.

II. Aug.

De Sancto Stephano Papa, & Martyre.

AVDISTIS hodie, fratres charissimi, militem Christi aduersus membra Diaboli viriliter dimicantem: audistis egregium Ducem populi Christiani commilitones suos ad procinctũ gloriosi certaminis constanter, ac fiducialiter exhortantẽ. Lege quippe tyrannica tunc decretũ erat, vt quisquis occultum quẽlibet proderet Christianũ, non solũ vniuersas eius facultates acciperet, sed ad honorẽ quoque militiæ, quem eligeret, sacrilega eum remuneratio sublimaret. Tunc B. Stephanus, vt pote Primipilus Christianæ militiæ, & signifer Imperatoris æterni, congregauit cunctos bellatorũ, & telis aggressus est armare virtutem: exhortans, atque suadens, vt & peritura terrenæ facultatis lucra contemnerent, & infinitam persecutorum rabiem non timerent. Pellebat à pauidorum mente formidinem, & rudes tyronum animos ad agonem diuini certaminis accendebat. Quod etiam per Moysen in lege præceptum est: *Appropinquante*, inquit, *iam prælio, stabit Sacerdos ante aciem, & sic loquetur ad populũ: Audi Israel, vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis, non pertimescat cor vestrũ, nolite metuere, nolite cedere, ne formidetis eos, quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra aduersarios dimicabit, vt eruat vos de periculo.*

Lege prædictores Christianorum quibus præmiis afficiebantur.

Deut. 20.

Et notandum, quod Sacerdos, qui imminente iam bello, concionatur, nõ alibi; sed ante aciem stare præcipitur: vt videlicet eos ad pugnam, quos adhortationibus prouocat, ipse quoque præuius antecedat; ne dum alios ad bellum impellere nititur, ipse degeneri corporis otio per negligentiam dissoluatur; sicut de quibusdam magna prædicantibus, sed desidiosè viuentibus, per Prophetã dicitur: *Filii Ephrem intendentes arcum, & mittentes sagittas suas, cõuersi sũt in die belli.* Qui enim aduersus vitiorum tentationes ad conflictũ alios prouocant, sed confligere ipsi sub ignobili desidiæ languore detrectant, hi nimirum sagittas quidẽ dirigunt, sed post terga cõuersi consũmatæ victoriæ titulos non merẽtur. Nec eis prodest, quod bene cœperãt, quia

Psal. 77.

non vſque ad finem magnanimiter perſeuerant. A Vnde & de illis potinus ſequitur: *Non cuſtodierunt teſtamentum Dei, & in lege eius noluerunt ambulare.* Ac ſi diceret: Suſcẽperunt quidem teſtamentum, ſed non cuſtodierunt: Poſuerunt in lege pedem per initium, ſed non tenuerunt perſeuerantiæ greſſum.

Ibidem.

Quiſquis ergo ad ſpiritale certamen alios prouocat, quiſquis ad fortiter agendum proximorum mentes inſtigat, debet vtique vitam concordare cum lingua; ne dum aliis proponit excelſa, ipſe contentus imis, premarur inertia. Hinc eſt, quod in lege præcipitur: *Non habebis*, inquit, *in ſacculo diuerſa pondera, maius, & minus: nec erit in domo tua modius maior, & minor: Pondus habebis iuſtum, & modius æqualis, & verus erit tibi.* Enimuero tũc in ſac- B culo diuerſa pondera non habemus, ſi intra ſecretum conſcientiæ noſtræ non aliter nobis, neque aliter aliis iudicantes, eaſdem legalium præceptorum menſuras apprehendimus: nimirum, vt non aliis regulam diſtrictę ſeueritatis indicere: noſmetipſos ſtudeamus remiſſioris indulgentiæ lege tractare. De qua videlicet fraude & Salomon ait: *Abominatio eſt Domino pondus duplex: & ſtaterã doloſa.* Neceſſe eſt er[illegible]uges verbi nequaquam diuerſis; ſed eiſdem [illegible]iri ponderibus; vt quæ aliis agẽda præcipimus, [illegible]ſi etiam viuis operibus efficaciter impleamus. Quod profecto B. Martyr Stephanus laudabiliter fecit, quia dum alios adhortatur ad pugnam, ipſe prius arma corripuit, & in ipſam ſe C conſtipatæ legionis aciem lorica Fidei munitus immerſit: dumque aliis congrediẽdi præbet exemplum, ille ſortitur ex deuicto hoſte triumphum: atque, vt ita loquar, dum ſe ſequentibus ſternit iter ad pugnam, ipſe mox peracta victoria perducitur ad coronam. Et quia Stephanus exprimitur coronatus, Pontifex autem quaſi pontem faciens, ac hoc via ſequentium dicitur bene ſimul vtrumque & ſui nominis etymologiam exhibuit, & officium Pontificatus impleuit. Quia nimirum dum ad ſancti agonis ſtadium viam ſequentibus aperit, à iuſto remuneratore Deo coronam gloriæ felix triumphator accepit.

Deut. 25.

Quid ſit nõ habere in ſacculo diuerſa pondera, &c.

Prouerb. 20

Veruntamen quis iſte B. Stephanus fuerit genere, quorus etiam, ſiue quotannis in Apoſtolici regiminis ſucceſſione, non ſuperfluum ducimus, ſi, D prout in catalogo ſummorum Pontificum reperitur, charitati veſtræ breuiter exponamus. Hic itaque B. Stephanus natione Romanus, ex patre * Iobio, Beato Principi Apoſtolorum Petro vigeſimus quartus in Romanæ Sedis dignitate ſucceſſit. Sedit autem ſeptem annos, menſes quinque, dies duos. Iſte conſtituit vt ſacerdotes, & leuitæ nequaquam quotidiano vſu ſacris veſtibus vterentur, ſed in Eccleſia tantum. Ordinauit autem Epiſcopos tres, Presbyteros ſex, Diaconos quinque. Cui B. Sixtus in Pontificatu ſucceſſit, æque poſtmodum felicis martyrij gloria coronandus.

** Iulio*

S. Stephani progenies, & vita.

O Beata mater Eccleſia, cui mors ad vitam militat, crudelitas perſequentium ignara miniſtrat: E Cui videlicet & mors parit in æternitate victuros, & pœnalis oppreſſio generat perpetuo regnaturos. Beata, inquã, & vere felix Eccleſia, cui & ignominiæ confuſio gloriam, & tormenta victoriam, & vincula, ſiue carceres libertatem pariunt ſempiternam. Hic eſt profecto ager ille Dominicus, in quo grana tritici mortua quidem decidunt, ſed multiplicatis poſtmodum frugibus, rediuiua naſcuntur. Hæc eſt area illa * Areuna Iebuſei, in qua videlicet hoſtias Dauid pacificas obtulit, & furorem Domini, repreſſa ab Iſraël vltoris gladij internecione, placauit. In hac area, ſiue torculari Gedeon frumenta purgabat excutiens, cum videre Angelum meruit, & eius Oraculo, quia ipſe Iſrael de manu Madian liberaturus eſſet, agnouit. In hac area Abel de primogenitis gregis ſui, & eorum adipibus obtulit, quæ profecto diuina gratia, quia gratè ſuſcipit, illico, ſicut vetus teſtatur editio, cælitus inflammauit. In hac etiam Cain de frugibus terræ munera obtulit, quæ Dominus deſpexit, atque ideo non reſpexit. In hac ſiquidem area, ſicut ſunt quædam ex tritura, quæ ignibus debentur, ita etiam ſunt nonnulli de trituratoribus ipſis, qui ſimul ad ignem tendunt. Siue enim de iuſtis, ſiue de peccatoribus, vera eſt Ioannis ſententia, quæ dicit: *Opera enim illorum ſequuntur illos.*

Ioan. 18.

2. Reg. 24.

1. Par. 21.

R.Qrnan. ⁎

Iudic. 6.

Gen. 4.

Ibidem.

B Attendite, fratres mei dilectiſſimi, conſiderate, perpendite, quia tota vniuerſalis Eccleſia omni terrarum orbe diffuſa, vna eſt area ſic bonis ac malis iuſtis, atque peruerſis, tamquam zizaniis, & triticos tamquam paleis, ac frugibus plena: Sed quouſque triturare terræ cultor incipiat, omnia indifferenter area continet, & quæ recondenda ſunt horreis, & quæ tradenda ſunt flammis. Sed quid eſt in area flammis obnoxium, quid horreis reſeruandum niſi quod Ioannes Baptiſta in Euangelio manifeſtè diſcernit cum de Domino loquens, ait: *Cuius ventilabrum in manu eius, & purgabit aream ſuam, & congregabit triticum in horreum ſuum, paleas autem comburet igni inextinguibili?* Sed vnde diſcernimus C verum paleæ, an triticum ſimus? Ex grauitate profecto morum, vel inconſtantia; ex pondere, vel leuitate. Quiſquis enim voluptatum aura raptatur, quiſquis turbine ſuroris impellitur, quem modo ſuperbiæ ſpiritus inaniter leuat, modo mæror vel iniuria illata præcipiat, hic profecto palea, vel arundo dicenda eſt. Quod vtique Ioannes eſſe negatur, cum de illo ex ore Veritatis dicitur: *Quid exiſtis in deſertum videre? arundinem vento agitatam?* Quod contra de reprobis ſcriptum eſt: *Non ſic impij, non ſic, ſed tãquam puluis, quem proiicit ventus à facie noſtra.* Non ſimus, fratres mei, non ſimus paleæ, non ſimus zizania, quæ ventilabrũ vltimæ diſcuſſionis excutiat, & mox ignis æternæ combuſtionis exurat. Pertimeſcamus ſemper illam Euangelicæ comminationis ſententiam, qua dicitur: *Sinite*, D inquit, *vtraque vſque ad meſſem, & in tempore meſſis dicite meſſoribus: Colligite primum zizania, & alligate faſciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum.* Penſate diligenter verba Veritatis, penſate cum timore quod dicitur, alligate faſciculos ad comburendum: zizania quippe faſciculis alligantur, quia in illo perpetuæ damnationis incendio homicidæ cum homicidis, adulteri cum adulteris, periuri cum periuris, inceſtuoſi cum inceſtuoſis, non diuerſo pœnalium tormentorum genere conſtringuntur. Illic eos infinitæ pœnæ patens gehennæ baratrum deuórat, qui hic ſe arroganter in ſuperbiæ cornibus extollebant: Illic eorum carnes, atque medullas ſagiuis linguas crepi- E rans flamma depaſcet, qui hic arſere deliciis, & æſtuantis expleuere illecebras voluptatis.

Apoc. 14.

Matth. 3.

Matt. 11.

Pſal. 1.

Matt. 13.

Bene itaque dicuntur faſciculis alligare, quia nequaquam eos tunc ſeparat diuerſitas vltionis, quod hic ſimilitudo ſatiauerat prauitatis, & qui nunc eiſdem criminibus ſunt obnoxij, eiuſdem ſupplicij poſtmodum tenentur animaduerſione conſtricti. De quibus omnibus alibi ſub vnius perſonæ ſpecie dicitur: *Ligatis manibus, & pedibus, mittite illum in tenebras exteriores.* Illic membra ligantur ad pœnam, quæ hic ſoluta, & libera ferebantur ad culpam. Vel tunc digne conſtrin-

Matt. 22.

genda

genda sunt in suppliciis, quæ nunc male ligata sunt A à pietatis operibus peragendis. Illic animæ reproborum cum corporibus simul inextinguibili cruciantur incendio, sicut hic in executione praui operis iungebantur. Vnde & per Prophetam dicitur. Ezech. 2. *Descenderunt ad infernum cum armis suis.* Arma quippè peccantium membra sunt corporis, quibus reprobi homines diabolo militant, & eius imperio, peruersè viuendo ministrant. Simul ergo cum animabus & corpora in æterna morte damnantur, quę simul in praui operis perpetratione vixerunt. De quibus Propheta dicit: *ibi Assur, & sepulchra eius.* Quid enim per Assur, superbum videlicet Regem, nisi diabolus intelligitur, qui, iuxta quod scriptum Ibidem. est, *ipse est Rex super omnes filios superbiæ*? Quid sepulchra nisi mortuorum sunt habitacula? tunc au- B Iob. 42. tem diabolus in mortem corruit cum ab Auctore vitæ superbiendo recessit. Quisquis ergo nequitiæ spirituum, qui verè mortuus est, in sui cordis hospitio per prauam voluntatem habitare permittit, procul dubio de semetipso sepulchrum facit. Et necesse est, vt cum ipso simul illic tormentorum supplicia perferat, cui semetipsum hic habitaculum per nequitiam peruersi operis exhibebat.

Quia ergo in area zizania simul continentur, & triticum, videamus, fratres, si triticum sumus, videamus si ad horreum Dom[ini] nisi reseruamur. Sed quia dicit Apostolus: *Quæ enim seminauerit homo,* Galat. 6. *hæc & metet*; consideremus intentè quid quotidie serimus, & sic iam conijcere possumus, quid postmodum necessario merere debeamus. Et vt exem- C plo facilius possit elucere quod dicimus, numquid, fratres mei, qui hoc anno auenam, siue lolium seminauerat, tritico se replere modo cellarium sperat? Numquid cui sterilem placuit vitem serere, prouentu leguminum e[x] ea poterit redundare? Et hæ profectò quisquiliæ, quas posuimus, victuales quodammodo species mentiuntur. Nam similitudinem quidem refectricum vtcumque messium habent. Ita plane nonnulli sunt, qui religionis imaginem superficietenus simulant, cum veram intus religionem habere viuendo contemnant. Ij nimirum in culmis, & foliis frugum schema prætendūt, sed in ariditate medullæ quisquilias cōtegunt.

Necesse est itaque, fratres, vera virtutum nunc germina seminare, vnde postmodū valeamus cæ- D lestium frugum gaudia æterna colligere. Consideremus, quod dicit Apostolus: *Qui parcè seminat, par-* 2. Cor. 9. *cè & metet.* Parce nimirū seminat; qui pauca bona facit, qui abundare virtutibus paruipendit, qui in erogandæ misericordiæ, & humanitatis studio proficere negligit, qui se in e[x]hibendis fraternæ charitatis officiis non extendit. Porro autē illi nō parcè, sed vbertim seminat, qui eiusdem egregij Prædicatoris sententiam seruat: *Bonum,* inquit, *facien-* Galat. 6. *tes non deficiamus*: Tempore enim suo metemus non deficientes. Ille nō parcè seminat, qui studet imple- 1. Cor. 10. re, quod ipse alibi dicit: *Quæcumque facitis, fratres, siue in verbo, siue in facto, omnia in gloria Domini facite.* Plane qui vitam æternā accipit, non parce, sed mul- E tum metit. Quid est ergo quod dicit, qui parce seminat, parce & metet; nisi tamquam manifestè denunciet, quia qui parce in bonis operibus contentus est seminare, vitæ æternæ præmium nullatenus meretur accipere? Sicut itaque, fratres mei, quisquis secundum transitoriæ huius vitæ ordinem aptè vult viuere, non vno cuiuslibet messis contentus est genere, sed diuersarum genera frugum satagit abundare: Ita profectò quicumque ad terram viuentium, quicumque ad illud promptuarium cæleste festinat, necesse est, vt per multos se

A bonorum operum labores exerceat, omniumque intra conscientiæ suæ cellarium virtutum germina congregare contendat.

Studete igitur, fratres, vt humilitatem veram, charitatem non fictam, patientiæ longanimitatem, castitatem carnis, & cordis, obedientiam veram, viscera pietatis, & sinceræ misericordiæ, ceterarūque dona virtutum in quantum vobis, Deo largiente, possibile est, habeatis: Et sic quasi vberem, ac multiplicem spiritualium segetum copiam in vestri pectoris promptuario recondatis. Nec putetis, quod virtus cuilibet ad perfectam salutem vna sufficiat, si reliquas deesse contingat. Neque enim vnaquæque verè virtus est, si mixta aliis virtutibus non est. Pectus vestrum lorica semper patientiæ B muniat, & contra cuncta aduersitatum iacula, contra tribulationum flagella, contra illatas iniurias vos insuperabiles reddat. Sic enim triticum prius in area tunditur, calcatur, atteritur, vt abiectis paleis mundum cellario postea recondatur.

Sic profectò necesse est, vt animæ nostræ multa tunsionum, ac verberum flagella sustineant, quatenus depositis iniquitatum stipulis, purgatæ ad horreum cæleste perueniant. Hinc est enim quod B. Iacobus dicit: *Patientes estote vsque ad aduentum* Iacob. 5. *Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens, donec aspiciat temporaneum, & serotinum.* In prouentu denique rerum temporalium nolite sperare: Et, vt cum Propheta loquar: *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.* In his ergo Psal. 61. C successibus ille vobis ad memoriam redeat, qui dicebat: *Destruam horrea mea, & maiora faciam, & illuc congregabo omnia, quæ nata sunt mihi, & bona mea, & dicam animæ meæ, Anima habes multa bona* Luc. 12. *reposita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare* Cui pro[in]diuinus diuina voce responsum est: *Stulte, hac nocte animam tuam repetent à te: Quæ autem parasti cuius erunt?* O quanti hodie triturantes fructus agrorum in promptuariis colligunt qui, alterius anni segetes in hoc sæculo non videbunt! quibus videlicet nunc mundus arridet, sed propinqua mors in insidiis latet. Qui profectò si tam vicinum suæ vocationis agnoscerent terminum, aliò transferrent à terrenis substantiis appetitum.

Igitur, fratres mei quanto magis de vitæ vestræ D fine estis incerti, tanto formidolosius semper estote suspecti: Nolite apud vos rerū vestrarum decimas retinere, ne illic eas à vobis terribilis Iudex per ratiocinium exigat, vbi nemo poterit habere, quod reddat. Pensate, quid per Malachiam Dominus dicat. Nam cùm de reuersione Israel diuina vox disputaret, præsto subiunxit: *Et dixistis, in quo configimus te? In decimis, & in primitiis, & in penuria vos* Malach. 3. *maledicti estis, & vos me configitis.* Gens tota inferse omnem decimam in horreum, vt sit cibus in domo mea Dicit Apostolus: *Reddite omnibus debita.* Et paulo post, *Nemini,* inquit, *quidquam debeatis,* Rom. 13. *nisi vt inuicem diligatis.* Si ergo prohibemur humana debita retinere, perpendite quam periculosum Luc. 1?. E sit, quæ Dei sunt, Deo non reddere. Exhibete Sa- Heb. 2?. cerdotibus reuerentiam, eorumque mandatis humiliter obedite. *Obedite,* ait Apostolus, *præpositis vestris, & subiacete eis: ipsi enim peruigilant* Matth. 15. *quasi rationem pro animabus vestris reddituri; vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes, hoc enim non expedit vobis.* Si enim Redemptor noster propter Chananeæ meritum, à filia eius dæmonium expulit, si Marc. 8. propter offerentium fidem paralytico lectum gestare præcepit, si Centurionis precibus puerum, qui male torquebatur, incolumem reddidit; quam necessario nos sacerdotum orationibus indegimus;

qui nos Deo diuersis vitiorum languoribus ægrotantes offerunt, & quotidianis precibus apud diuinam clementiam pro nobis indesinenter insistunt? Quorum proculdubio meritis subleuamur, etiamsi adhuc ex nostræ negligentiæ languore deprimimur.

S. Stephani miraculo Lucilla lumen recipit in Nemesij Patris Baptismo.

Interea plane, & illud ad mentem redit, quod huic B. Martyri Stephano, cui præsens sermo famulatus est, contigit. Nam sicut in authentica passionis eius narratur Historia, mox vt baptizauit Nemesium, qui eum pro cæcitate filiæ suæ rogauerat, eadem Lucilla licet nedum fuisset lauacro sacri fontis abluta, lumen recepit. Cumque, ait, lauaretur Nemesius de aqua, cœpit clamare filia eius dicens: Ecce video hominem, qui tetigit oculos meos, & lumen splendidum circa eum: atque mox subditur: Tunc baptizauit filiam eius. O laudanda virtus diuina! ô prædicanda Redemptionis nostræ clementia! Alius baptizatur ad lumen, & alteri lumen redditur. Pater recepit cordis, & filia protinus aperuit oculos frontis. Ambo tamen ad vnam, & veram perueniunt lucem, dum omnem pristini erroris respuunt cæcitatem. Sic nimirum B. Stephanus, qui, iuxta Veritatis vocem, lux mundi huius erat, lumen cordibus infundebat, & animarum sacrificium diuinis obtutibus offerebat. Hoc sacrificium, fratres mei, cum B. Stephano & nos pro modulo nostro semper Deo studeamus offerre, vt non solum de nostra salute solliciti, sed ad lucrandas etiam proximorum nostrorum animas simus solerter intenti; quatenus dum charitatis hostia in ara nostri pectoris adoletur, ab illo sacrificium nostrum mereatur in odorem suauitatis accipi, qui in ara Crucis pro salute nostra dignatus est immolari, Iesus-Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

Ioan. 1.

VII. Aug.

SERMO XXXVIII.

De Ss. Donato, & Hilariano Martyribus.

ADEST, dilectissimi, Beatorum Martyrum Donati, atque Hilariani præclara solemnitas, quæ dum deuotionis vestræ frequentiam ex diuersis in vnum partibus conuocat, nos etiam, vt eorum insigne præconium pro modulo nostro non taceamus, inuitat. Hæc est enim dies, in qua triste hoc sæculum deserentes deposuerunt sarcinam carnis, & stolam adepti sunt Angelicæ claritatis. Hodie triumphato diabolo, palmam gloriosi certaminis ad Imperatorem cælestis militiæ reportarunt. Hodie purpurati proprio sanguine alternantibus vndique hymnidicis Angelorum cætibus vexillum peractæ victoriæ regnis cælestibus intulerunt. Gradatim siquidem incedentes, per pugnam consequenter ad palmam per palmam prouecti sunt ad coronam. Cum visibili sanè videbantur hoste confligere, sed inuisibilem in eo meruerunt aduersarium superare. Corporum quidem obicem hostilibus iaculis opponebant, sed eorum fides munitissima mentis arce subnixa, inexpugnabilis eminebat.

Hilarianus similis Hilarioni, & quomodo.

Sed dum vtriusque Martyris communia gesta percurrimus, nonnullam conuersationis inter eos fuisse distantiam, reperimus. Et Hilarianum quidem illum Hilarionem fuisse, poterat quis non absurdè coniicere, cuius à B. Hieronymo vita describitur, nisi dispar vtriusque exitus prohiberet. Nam qui eorum vitæ seriem, miracula quoque, quibus effulserant, loca nihilominus, quæ suis habitationibus illustrauerant, prout monumenta declarant, oculo vigilante percurrit, non minimam similitudinem in ipsis rerum collationibus deprehendit. Sed cum alter ad martyrij peruenerit palmam, alter ab hac vita in pace quieuerit, constat proculdubio in persona diuersos, quos vtrique diuerso migrationis genere nouimus consummatos. Qui nimirum ad suorum similitudinem nominum, licet in anterioribus congruant, in fine discordant.

B. Donatus condiscipulus Iuliani Imperatoris.

B. vero Donatus, cui potissimum præsens famulaturus est sermo, vt eius veridica testatur historia, Iuliano Cæsari non solum in liberalium artium studiis contubernalis extitit, verum etiam cum eo simul prima gradus Ecclesiastici rudimenta suscepit. Vbi notandum, & formidolosius cogitandum, quam abyssus multa sint diuina iudicia, & quam terribilis Deus in consiliis super filios hominum. Ecce enim in agro Domini duo pariter virgulta succrescunt, quorum alterum per occultam gratiam cedrus est paradisi; alterum fomes numquam finiendis præparatur incendiis. Ille de scholis ad Regnum, de Regno truditur nudus in tartarum; iste Sacerdos effectus, de cathedra rapitur ad supplicium, de supplicio purpuratus, & coronatus eleuatur in cælum. Illi mundus ara fit, cælestis aula non patuit: hic postquam mundanæ tempestatis naufragium pertulit, ad quietis æternæ portum felici securitate peruenit. Probatur autem in his vera Euangelica illa sententia, qua dicitur: *Quia erunt duo in agro, vnus assumetur, & alter relinquetur.* Vterque tamen, sicut Angelus, & Diabolus, diuersæ scilicet intentionis intuitu, famulati sunt Deo. Ille coactus, iste indubitanter vltroneus. Numquid enim & Iulianus Apostata diuinis obtemperasse legibus non conuincitur, cum eius cruenta rabies in Christi Martyres ebulliret, & tot quasi maturas Electorum segetes in horreum Dominicum persecutionis suæ falce desectas inferret? Ad hoc enim tyrannica potestas reprobæ est adhibita voluntati, & pingui tauro cornua sunt diuinitus exaltata; vt summi patrisfamilias aream ventilaret, & à paleis, quæ ignibus sunt obnoxiæ, munda grana secerneret. Hinc est, quod Historiæ tradunt, huic Iuliano intra quandam Galliarum Basilicam constituto, coronam, quæ super eum dependebat, in eius repentè verticem cecidisse: & ita signum, quia ille deberet Imperator fieri in opinione populi, portendisse. Sed melius nos ardentem torrem in suo igne relinquimus, vt vernantis arboris suauiter redolentia poma carpamus.

Psal. 35. Psal. 65. Vtrumque dissimulatione.

Luc. 17.

Beatus itaque Donatus, quem templum sibi Spiritus sanctus ab ipsis primææ ætatis vindicauit auspiciis, mollioris vitæ latitudinem spreuit, abstinentiæ rigore illecebrosa carnis incentiua calcauit: & antequam per dignitatem Sacerdotalis officij eius prædicaret lingua, prædicabat iam efficacius sub honestis, & disciplinatis moribus vita. Nimirum illius exemplo, qui cœpit primitus facere, & post docere; viuendo doctrinæ fluenta concepit, quæ postmodum per oris poculum, & aliis propinauit. Huc accedit, quia cum se districta viuendi regula castigaret, corpus iam ad martyrium sub laboriosa quiete formabat: &, vt mori tandem pro Christo mereretur, quotidiana se mortificatione mactabat. Sulcabat denique terram suam vomere disciplinæ, vt vber segetum prouentus erumperet, vt illucescente cælestis gratiæ radio fertilius germinaret. Hinc est, quod in mundi primordio terra tertio die germinare præcipitur, quarto autem Sole, Luna, cæterisque sideribus illustratur; quia nimirum, percepto Trinitatis Deificæ

Act. 1.

Gen. 1.

ſacramento, protinus à nobis bonorum operum proferenda ſunt germina, vt conſequenter in nos cœleſtis gratiæ lumen erumpat. Conuenienter ita que Martyr egregius prius velut excultis, & perſulcatis carnis ſuæ noualibus vberes ſanctæ operationis fructus attulit: deinde tamquam coruſcus cœleſtis gratiæ radius miraculorum eum, atque ſignorum claritas illuſtrauit. Vnde hoc illi diuinitus procuratum eſt, vt à lumine facere virtutes inciperet. Hoc ſiquidem primum illius miraculum quo Sirenæ viduæ frontis, ſimul & cordis lumen aperuit; vt nimirum & ab Idolorum cæca ſuperſtitione conuerſa, & luci priſtinæ reſtituta, & Deum, qui verè lumen eſt, coleret, & oculorum caliginem de cætero non præferret.

Miraculum inſigne, Vaſe perforato aqua non dilabitur.

Planè cum plura videamus apicibus tradita per eum facta ſtupenda miracula, illud vnum tacere non poſſumus, quod oculis quotidie cernimus, manibus contrectamus, & ſic nouum ſemper obtutibus noſtris obijcitur, tamquam non olim factum, ſed modo fieri videatur. Calicis nempè de Leuitæ manibus lapſi particulam clandeſtinus hoſtis callida machinatione ſurripuit, & vſq; hodie in theſauris ſuæ malitię ad clariorem Domini gloriam ſubdolus occultauit, Porrò cum videatur fundo Calicis aromus ille deeſſe, diuina ſemper obſiſtente virtute, nullius inde liquoris, vel tenuis quidem valet ſtilla perfluere. Mox enim vt in ſanctum vas quælibet vnda dilabitur, & vnda eſt, vt ſe potantibus hauſibilem præbeat: & quodammodo vnda non eſt, vt nequaquam hiatu vacante prorumpat. Quod profectò quia tunc factum eſt, miraculum eſt; quia vero per tam diuturna tempora perſeuerat, vt ita loquar, miraculum miraculorum dici poteſt. Pleraque enim cœleſtium ſigna virtutum ad tempus fiunt, at poſtquam ſemel oſtenſa claruerint, deſinunt. Ad Iſraëliticæ quippè plebis ingreſſum, & mare diuiditur, & fluminis alueus exſiccatur: ſed ſemel impleto diuinæ virtutis Imperio, vt Scriptura teſtatur, protinus ad priorem locum vtraque viciſſim maris vnda relabitur, & fluminis ſui curſus libertas ſolita reparatur.

Exod. 14.

4. Reg. 2.

Eliſæus cum Elia per ſiccum, Iordane tranſmiſſo, poſt paululum rediit; ſed rurſus, vt liberum ſolus mereretur ingreſſum, precibus impetrauit. Populus gradiens per deſertum quaterdenis ferè annorum curriculis cœleſtibus vſus eſt alimentis: ſed poſtquam Chananæorum fines attigit, poſtquam de frugibus terræ guſtauit, mox mãnna defecit. Hoc autem virtutis ſignum, de quo nunc agimus, vt non fides, ſed manifeſta ſit viſio, ſicut ſemel cœperat ad declarandum pretioſi Martyris meritum, indeficiens perſeuerat. Eſt enim Fides, vt Prædicator egregius ait, ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium. Enimuero ſicut Auctor ſalutis humanæ voluit in ſuo corpore clauorum ſigna componere, ita etiam rarum duxit in hoc ſacro vaſe vulnuſculum ſine aliqua recompenſatione ſeruare. In illo ſcilicet, vt dubitantibus fidem præbeat, in hoc, vt fidelium mentes ad præconium ſuæ laudis accendat. In illo, vt ſigna redemptionis humanæ Pater omnipotens ſemper faciat, in iſto, vt quam ſublimes, & in hac vita ſeruos ſuos efficiat, quiſque Deo deuotus agnoſcat.

Fides quid ſit. Hebr. 11.

Ne quis autem non arguat ſummis parua componere, non ignoramus eumdem viuificum ſanguinem in Calice fieri, qui de corpore Domini per vulnera diuerſa profluxit. Ille nimirum tenuiſſimũ creat vermem, qui & enormem condidit Elephantem. Mirabilis ſanè Deus non ſolum in ſe, ſed etiam in Sanctis ſuis. Qui cum prò noſtra ſalute Calicem paſſionis dignatus eſt bibere, idem eſt, & qui ſanguinem ſuum de fracto calice non patitur emanare, Penſate, fratres chariſſimi, ſi tantum vir iſte potuit apud Deum, vt in vili vaſculo, qood ſemel obtinuit, mutari non poſſit; quantum poterit pro redemptis tantummodo ſi veſtigia ſequimur Redemptoris? Huius igitur B. Martyrij teneamus normam, ſi pertingere cupimus ad coronam. Inſignis enim hic vir tanto religionis & honeſtatis fuiſſe cognoſcitur nitore conſpicuus, tam multiplicium virtutum floribus adornatus, vt vtrique hominum generi ductor idoneus & Martyribus ſofficiat ad exemplum, & in pace degentium erudiat inſtitutum. Per regulam quippè diſtrictè viuendi ad palmam meruit peruenire Martyrij. & iccirco armatis carnificum manibus in examine non ſuccubuit, quia prius occulti inſidiatoris machinas non eneruiter ſuperauit. Ideò triumphauit in ſtadio, quia occulti hoſtis inſidias contempſerat in occulto.

Pſal. 67.

Ob hoc ſemen verbi eius in alieni cordis agro conualuit, quia prius ad maturitatem in eiuſdem ſatoris operatione peruenit. Nimirum Prædicator inſignis, quia, iuxta Veritatis vocem, lux mundi huius erat, lumen cordibus infundebat, ignem verbi auditorum mentibus ingerebat, & in vnitate Fidei velut vnum corpus diuerſorum corda conflabat. Quod profectò myſterium Moyſes deſignat, cum dicit: *Tollet Sacerdos pugillum ſimilæ, quæ conſperſa eſt oleo, & totum thus, quod ſuper ſimilam poſitum eſt; adolebitque illud in altari, in monimentum odoris ſuauiſſimi Domino.* Quid enim per ſimilam, niſi ſancta Electorum deſignatur Eccleſia? Quæ nimirum dum conuenientibus inuicem credentium colligitur membris, quaſi ſimila ex multis frumenti conſpergitur granis. Et ſicut ſimila inter molam vtramque conteritur, vt à farinæ ſiligine cantabrum ſeparetur, ita velut inter duas, Legis ſcilicet, & Euangelij molas ſancta Eccleſia ſtringitur, vt litteræ ſuperficies à medulla ſpiritus diſcernatur. quæ videlicet Eccleſia, vt reuera ſpiritualis ſimila, dum per aquam Baptiſmatis adunata, & oleo Chriſmatis eſt conſperſa, igne quoque ſancti Spiritus ſolidata, fit, iuxta Apoſtolum, *Hoſtia Deo beneplacens, & perfecta.* Thure autem, quod poſitum ſuper ſimilam dicitur, eiuſdem Eccleſiæ oratio deſignatur. Sicut in Apocalypſi Ioannis oſtenditur, cum dicit: *Quia phialæ plena odoramentorum ſunt orationes Sanctorum.*

Ioan. 1.

Leuit. 6.

Rom. 12.

Apoc. 5.

Hanc itaque ſimilam Deo beatus ſacerdos, & martyr Donatus obtulit, & in monimentum ſuauiſſimi odoris adoleuit, cum plebem Gentilium in vnitate ſpiritus ad Fidei ſacramenta conuertit. Fructus ſiquidem animarum in conſpectu Dei fragrantius redolet, quam vlla ſuauitas ſacrificiorum. Hoc ſacrificium, fratres mei, cum Beato Donato, & nos pro modulo noſtro ſemper Deo ſtudeamus offerre, vt non ſolum de noſtra ſalute ſolliciti, ſed ad lucrandas etiam proximorum noſtrorum animas ſimus ſolerter intenti; quatenus dum charitatis hoſtia in ara noſtri pectoris adoletur, ab Illo ſacrificium noſtrum mereatur in odorem ſuauitatis accipi, qui in ara Crucis pro ſalute noſtra dignatus eſt immolari.

Tanto præterea vir Sanctus circa ſuos quoque Fidei zelo feruebat, vt Gentiles adhuc eum parentes abiicerent, & dulce pignus à ſuis prorſus affectibus abdicarent: ſed poſt modum eos & ad Fidei Chriſtianæ ſacramenta perduxit, & inſuper ad Martyrium ſibi congrua ordinatione præmiſit. Vnde clarus iſte inter beatos Martyres iure cenſendus eſt, qui filius ſimul & pater eſt Martyrum.

Filius vtrique per naturam. Pater per collatæ Fidei gratiam: eosque grata vicissitudine genuit Deo, à quibus fuerat genitus mundo. Beati qui in hæreditate terrenâ talem genuere parentes, per quem videlicet in terrâ viuentium supernorum fiunt Ciuium cohæredes. Lætare & tu fœlix Aritium, quod talem meruisti ex diuina liberalitate Patronum. Lætare, inquam, & totis in Dominu visceribus gratulare: quia dum sacri corporis in tuo gremio confoues glebam, diadematis superni Regis solemniter imprimendam contines margaritam. Thesaurum seruas, cui non aurum dign: conferri, nnn vlla quarumlibet opum summa valet æquari. Vnde non iam Aritium ex more dicaris, quod ab ariditate terræ tibi constat nomen impositum, sed tu Auritium potius à preciosissimo scilicet sacri cadaueris auro, quod in tuis visceribus probatur occultum.

Beata igitur, & diues terræ vena, quæ quasi summo Regi facta depositaria, illud recondit talentum suis finibus creditum, quod in die restitutionis cælestibus eft gazophylaciis inferendum: vbi viui lapides, & igniti perpetuo rutilantes, vbi triclinia auro radiantia vernantes margaritæ luculentet exornant. Quod nimirum tunc indubitanter implebitur, cum Iubilæus noster aduenerit, cum extrema illa tuba non iam legalis, sed iudicialis clangere cœperit. Sicut enim septimus dies, ita & Iubilæus annus feriati præcip tur, per quem videlicet æternæ vitæ requies figuratur.

Adueniente igitur Iubileo tuba canit, & mox ad antiquas possessiones suas vnusquisque reuertitur; quia appropinquante iudicio: In voce Archangeli, in nouissima tuba, cunctis mortalibus suorum corporum possessio reparatur. Testante etenim Paulo, *Canet tuba, & mortui resurgent incorrupti.* Beatæ illæ animæ, fratres mei, quæ tunc dum suis se corporibus induunt, sanctorum Martyrum participium sortiuntur. Beati, qui sic nunc ad Sanctorum memorias excubant, vt eorum sibi ad imitandum semper exempla proponant: qui sic eorum solemnitates laudando frequentant, vt tamen viuendo ab eorum tramite non recedant. Sanctos enim Martyres sequimur, si dum illi suorum contempserunt corporum passiones, nos etiam carnis nostræ studeamus frangere voluntates.

1. Thes. 4. 1. Cor. 15.

Veneremur itaque, fratres, & vnitis ac dignis honoremus obsequiis beatos istos Martyres, Donatum videl cet, atque Hilarianum: per quos, tamquam geminos superni luminis oculos, omnipotens Deus totius Tusciæ corpus voluit illustrare; vt dum gloriosos Martyres nunc amando, & imitando prosequimur, ad Imperatorem Martyrum, ipsis intercedentibus, peruenire mereamur, Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXXIX.

xiii. Aug.

De sancto Cassiano Martyre.

Commendatio Diuinæ prouidentiæ, & vnde.

ADMIRABILIS, & gloriosa nostri dispensatio Conditoris, fratres charissimi, ita curfum nostræ mortalitatis instituit, vt per succedentium vicissitud nes temporum, diuersæ nobis victoriosorum Christi militum festiuitates occurrant, quæ nostros animos ad amorem illius summæ, & continuæ solemnitatis accendant. Planè cum totius anni circulum triumphalibus modo Martyrum, modo Confessorum titulis Deus omnipotens variat; quid aliud, quam velut sertum gloriæ construit, quod vtrique decora liliorum, atque rosarum varietate depingitur. Inter quas nimirum festiuitates, & hodierna non ignobilis est, Hippolyti scilicet, & Cassiani Martyrum, quæ tamquam geminum rutilat duorum lumen astrorum. Qui profecto Regis æterni strenuissimi bellatores diuersis quidem locis, diuersis sub.... suppliciis; sed vna vtrique erat causa certaminis, quia non dispar vtrumque animauerat professio veritatis. Enimuero Cassianus, cui potissimum famulaturus est sermo, diu quidem latuit, sed cum ad certamen peruentum est, quid acrimoniæ, quid saporis, quid fortitudinis granum synapis occultaret, aperuit. Immo, iuxta nominis sui præsagium, cum in passionis pila persecutorum manibus tundi cœpit, & atteri, mox fragrantiam odoriferæ suauitatis, quæ in se latebat, aspersit. Cassia si quidem species est aromatic, quæ integra quidem nullius esse videtur odoris, trita autem naturalis vim suauitatis emittit.

Cassianus ethymon.

Cassia quid sit.

Beatus itaque Cassianus, vt gestorum illius testatur Historia, dum scholarum doctor existeret, breui busque notis verba comprehendere pueros erudiret, pro Fide Christi ad quæstionem deductus est. Cumque zelo succensus Fidei Iudicum decreta contemneret, & sacrificia profana calcaret, discipulorum manibus ad cruciandum traditus est; vt illis versa vice pœnas exolueret, quos ipse dudum sub disciplinæ ferula terruisset. Mox itaque indumentis exutus, manibus post terga ligatus, armato stylis, & tabulis puerorum furentium agmine circumfunditur: qui vndique compunctus, atque discerptus, toto corpore laceratur. Nouum planè, & inusitatum genus Martyrij insignem Deo Martyrem consecrauit. Videtur autem hæc Martyrij species ad similitudinem comparandam, nulli melius posse congruere quam ipsi Regi Martyrum Domino Saluatori. Nam & ille à suis fidelibus occisus est, Iudæis videlicet, quibus præcepta Decalogi proprio digito descripta tradiderat, quos ceremoniis suis, sacrificiorumque ritibus instruxerat: quos certè ad omnem viuendi rectitudinem, tamquam teneros sub disciplina pueros, informauerat. Sicut ipse per Esaiam dicit: *Filios enutrini, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Nam & illi carnales Israelitæ puerorum nomine digni fuerant, qui mandata legis, Prophetarúmque mysteria, non senili grauitate pensabant; sed omnia superficietenus, ac puerili ter intelligebant. quod cum diuersa Scripturarum possit auctoritate firmari, id tantum sufficiat hic apponere, quod Elisæo Prophetæ legitur contigisse. Nam cum ascenderet per viam, quæ ducit Bethel, pueri parui egressi de Ciuitate illudebant ei, dicentes: *Ascende calue, ascende calue.* Qui cum respexisset, vidit eos, & maledixit eis in nomine Domini. Moxque Scriptura subiungit: *Quia egressi sunt duo Vrsi de saltu, & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros.* Sanè quid per Elisæum, nisi Mediatorem Dei & hominum debet intelligi? Quid vero per Bethel, quæ domus Dei interpretatur, nisi beatitudo cælestis exprimitur? Per viam ergo, quæ ducit Bethel, Redemptor noster ascendebat, quando passioni appropinquabat, sicut iam in ipsa sacrosancta, & mystica cœna dicit Discipulis suis: *Vado ad eum, qui misit me.* Sed dum ascendit Bethel, id est, dum per sacratissimæ Passionis suæ mysterium redire contendit ad Patrem, pueri parui egressi de

S. Cassianus scholarum Magister.

A suis scholaribus, stylis ac tabulis toto corpore discerpitur.

Esai. 1.

Iudæi pueri & cur.

4. Reg. 2.

Quid sit Elisæo à quadraginta duobus pueris dici, Ascende calue, ascende calue.

Ioan. 6.

Ciuitate, illudunt ei dicentes: *Ascende calue, ascende calue.* Quia Iudæi omni grauitatis, & sapientiæ pondere vacui, illaque pueritia paruuli, de qua dicitur: *Maledictus puer centum annorum*: eum ad locum, qui dicitur Caluariæ, pertrahunt atque aduersus eum viperinis irrisionum, & opprobriorum furiis inardescunt: Caluariæ autem locus ille dicebatur à Caluitiis amputatis, quia illic damnatitij decollari consueuerant.

Esai. 65.

Hebr. 13.

Et notandum, quia pueri egressi de Ciuitate dicuntur; quoniam, sicut Apostolus ait: *Vt sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est Dominus.* Porro quod sequitur, quoniam *egressi duo Vrsi de saltu, dilaceraverunt ex eis quadraginta duos pueros*; per numerum puerorum numerus signatur annorum. Quadragesimo secundo quippè anno post Domini passionem, sicut Historiæ tradunt, Titus, & Vespasianus, duo Reges de siluis Gentium, tamquam duo feroces Vrsi, de saltu ferarum dilacerauerunt pueros; quia venientes ad excidium Hierusalem, debellauerunt in furore Iudæos. Per pueros ergo significati sunt qui Dominum crucifixerunt; pueri quoque sunt, qui B. Cassianum Martyrem occiderunt. Vtraque scilicet non innocens pueritia, sed artifex, & venenosa malitia. Occisus est Christus pro Cassiano, occisus est Cassianus pro Christo; Dominus pro Seruo, & Seruus pro Domino: dicebat enim: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.* Sed ille mori dignatus est, vt hunc de sub iugo ferreæ seruitutis educeret: isti mori donatum est, vt ad hæreditatem filiorum, cui adscriptus erat, cum gloria perueniret. Ille suscepit mortem, vt mortem in sua carne destrueret; iste mori non timuit, vt ad Auctorem vitæ triumphi sui victor insignia reportaret. Ille persecutores habuit, quos creauerat; Iste eos carnifices pertulit, quos docebat. Sed Christus in Martyre suo pugnabat, qui pugnandi vires administrabat; In eo solus ipse vincebat, qui illum inter certamina roborat. Nam & tota vniuersalis Ecclesia virtutum armis accincta, contra diabolum per totum mortalis vitæ huius excursum in Christo dimicat: in Christo semper non sua, sed eius virtute triumphat. Hanc planè ex antiquo hoste victoriam, quia noluit Synagoga, suscepit Ecclesia.

Psal. 115.

Quod vobis, fratres charissimi, melius ostendimus, si veteris Instrumenti victoriam, quæ per Mulierem facta est, ad memoriam reuocemus. Nam, vt paucis verbis sacra comprehendatur Historia, Debora prophetes vxor Lapidoth, iudicabat populum illo tempore, & sedebat sub palma inter Rama, & Bethel, in monte Ephraim: ascendebantque ad eam filij Israel in omne iudicium. Sed sic ad exitum celerius peruenitur, si dum Historia texitur, per partes interim exponatur. Per Deboram sanè, quæ loquela, siue apis interpretatur, prophetia non inconuenienter accipitur. Apis quippè mellificat, & de prophetia per Psalmistam dicitur: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua Domine, super mel, & fauum ori meo.* Interim nolo vos lateat, dilectissimi, quia Historia hæc, quam tractandam ex occasione suscepimus, pluribus indiget verbis, quia multis est repleta mysteriis: sed eam idcirco sub breuitate contrahimus, vt dilectionem vestram prolixitatis tædio non grauemus. Consideremus itaque vbi sedem habere prophetia describitur, videlicet sub palma; quia quos prophetica doctrina suis institutionibus erudit, ad palmam supernæ vocationis adducit. Dumque per eam homines viuendi ordinem discunt, vitiorum rebellantium victores fiunt. Nec prætereundum, quod inter Rama, & Bethel sedisse perhibetur. Rama siquidem excelsa, Bethel domus Dei, sicut iam diximus, interpretatur. Rectè igitur prophetia inter Rama, & Bethel habitare describitur; quia quisquis propheticis studet inuigilare doctrinis, quisquis sacrarum Scripturarum sincere vacat eloquiis, sic in domo Dei per desiderium mentis inhabitat; vt non infirma & momentanea, sed excelsa potius, atque cælestia semper inquirat.

Iudic. 4.

Debora sub palma, & cæterorum figura.

Psal. 118.

Hæc vocauit ad se Barach. Porro Barach interpretatur coruscatio. Coruscatio autem habet quidem lucem, sed non diutius permanentem. Mox enim vt lucere incipit, illico deficit. Barach igitur iste Israelitici populi figuram tenet, qui primus omnium propheticis instructus oraculis, aliquantulum quidem in accepta lege refulsit, sed breui tempore coruscauit. In lege quippè, de qua dictum est: *Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine, & lumē semitis meis*; antiquus ille populus lucere cœpit, sed desiit. Coruscum quasi claræ vitæ protulit, sed in lucidis operibus non permansit. Nam dum dicerent: *Omnia, quæ præceperit nobis Dominus, & audiemus, & faciemus*, ecce quasi lux coruscationis exorta; sed dum repentè curuarent genua ante Baal, ecce coruscatio videbatur extincta. Dixit ergo Debora ad Barach: *Præcepit tibi Dominus Deus Israel: Tolle tecum decem millia pugnatorum, & vade in montem Thabor. Ego autem adducam ad te in locum Torrentis Cison Sisaram Principem exercitus Iabin, & currus eius, omnémque multitudinem, tradámque eos in manu tua.* Tamquam si per propheticam doctrinam priori populo Deus omnipotens dicat: Decem præcepta legis assume, & virtutum culmen ascende, sicque reproborum Principem, ac totius iniquitatis auctorem, me tibi vires administrante, prosterne.

Psal. 118.

Iudic. 4.

Nec prætereundum, quod Princeps ille militiæ Sisara, qui perditioni proximæ erat obnoxius: ad Torrentem Cison promittebatur antea deducendus. Quid enim per Torrentem Cison, nisi Baptismus debet intelligi? Nam cum catechumenus lauacro sacri Fontis immergitur, tamquam Sisara cum suo exercitu; sic nequissimus spiritus cum his, quæ sibi militant, vitiis omnibus, necesse est, perimatur. Respondit autem Barach ad Deboram: Si venis mecum, vadam; si nolueris venire, non pergam. Ac si carnalis ille Israel prophetiæ respondeat, Nisi iuxta litteras, & quasi secundum muliebrem intellectum te mecum semper habuero, spirituale certamen aggredi non præsumo. Cui Debora: Ibo quidem tecum, sed tibi victoria non reputabitur, quia in manum mulieris tradetur Sisara. Velut si vetustus ille populus audit: tecum quidem erit exterior, vt postulas, prophetia; sed spiritualem ex antiquo hoste triumphum, non tu, sed sancta potius obtinebit Ecclesia. Illi certè, illi proueniet iure victoria, quæ in Scripturæ mysteriis dum spiritualis intelligentiæ medullam quærit, occidentis litteræ paleas magnopere non attendit.

Commisso itaque bello tandem fugit Sisara in domum Iahel, alienigenæ videlicet mulieris. Quæ profectò sitienti vtrem lactis aperuit, & potum dedit: deinde clauum in cerebrum eius per tempus vtrumque defixit, sicque in hominis specie peruersorum omnium caput diabolum interfecit. Quid enim Iahel, qui ascensio interpretatur, nisi sanctam designat Ecclesiam, per quam videlicet solam beatitudo cælestis ostenditur? Vnde &

Cant. 8. Synagoga de eadem Ecclesia dicit in Canticis: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super Dilectum suum?* Hæc mulier alienigena fuit, quia sancta Ecclesia de Gentilitate processit. Hæc Israëlitarum hostē prius lacte potauit, postea pilum capiti eius infixit; quia humani generis inimicum, quem sancta prius Ecclesia carnaliter viuendo lactauit, postmodum spiritualiter conuersando, quodam acumine, ac virtute Crucis extinxit. Nisi enim insatiabilis homicida perditionem humani generis inexplebili prorsus auiditate sitiret, de illo certe Scriptura non diceret: Iob. 40. *Absorbebit fluuium, & non mirabitur, & habet fiduciam, quod influat Iordanis in os eius.* Lac vero fructus est carnis, & blandimenta carnalis significat voluptatis.

B Quamdiu ergo Gentilis populus iuxta legem carnis voluptuosè vixit, tamquam lac, ita vitæ suæ mollitiem bibendi, mortem nostram diabolo propinauit. At postquam sub spiritus se disciplina constrinxit, inuictæ mox Crucis arma corripuit, hostémque salutis humanæ, quem dudum voluptatis lacte potauerat, nunc pœnitentiæ munita præsidio, ligno transfixit. Sic itaq; quem Israelitica plebs superare non potuit, peregrina mulier, hoc est Gentilis Ecclesia, solo Crucis ligno prostrauit.

Hinc est, quod & hic inuictissimus Christi miles B. Cassianus inter grauissima pœnarum suarum tormenta superari non potuit, quia non eum C ferrea lorica circumdedit, non galea cristata protexit, sed lignum tantummodo Crucis armauit. Nam qui ligni huius vexillo munitur, spiritualis 1. Reg. 17. nequitiæ conflictum securus aggreditur. Hoc signum contra Dauid ad bella congrediens, Philistæus sacrilegus ignorabat, atque idcirco, mox Exod. 28. in fronte percussus interiit, vbi scilicet vitæ sibi signaculum non impressit. Hoc signum salutis in fronte depingitur, vbi videlicet Sacerdos summus in lege auri laminam in gloriam, & decorem ponere iubebatur: in qua scilicet lamina illud gloriosum, & ineffabile nomen Domini Tetragrammaton videbatur exculptum. Quod nimirum quid D aliud, quam Crucem videbatur exprimere Saluatoris? Sicut enim Crux quatuor habet cornua, & ita nomen illud quatuor litteris constat.

Exod. 12. Crux ergo decor, & gloria sacerdotalis officii in fronte ponitur, vt superliminari domus agni cruo-2. Par. 26. re perfuso, transeuntis Angeli gladius euadatur. E contra in hac corporis parte Rex ille Ozias le-Psal. 82. pra percussus est (iuxta Prophetæ vocem dicentis: *Imple facies eorum ignominia*) qui dum regali culmine arroganter intumuit, sacrificandi licentiam, quæ solis debebatur sacerdotibus, sibimet vsurpauit.

Psal. 4. Hoc signum Dauid in spiritu præuidens gratulabundus aiebat: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*; ideoq; subiungit: *Dedisti lætitiam in corde meo.* Quam pretiosum, quamque mirificum Crucis signum est, fratres mei, quod & superbos quosque cum ipso auctore superbiæ destruxit, & pro Christo certantes in prouectum gloriæ triumphalis attollit. *Ecce*, inquit Simeon, *positus est hic in* Luc. 2. *ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel.* Pretiosum, inquam, signum Crucis, sed, prout gestamus in frōte, vtinam portemus in corde. Ille enim cordi suo signum Crucis veraciter habet impressum, qui Christum, qui in Cruce suspensus est, diligit, qui eum toto cordis amore complectitur, qui certè in eo totis visceribus delectatur, qui quæque ab eo prohibita respuit, quæ sunt mandata, cum

Qui signum Crucis in corde suo impressum habent, & qui non.

A amore custodiuit. Sunt enim inimici Crucis Christi quorum, vt Apostolus ait, *finis interitus, & gloria in* Phil. 3. *confusione ipsorum, qui terrena sapiunt.* Sunt & amici Crucis Christi, quorum videlicet conuersatio in cælis est. In tremendo nempè iudicio inter sinistros erit, quisquis vitalis huius signi charactere non habebit. Nec ab eo, qui crucifixus est, Iudice referet præmium, qui sibi Crucis insigne non ostendet impressum. In libro quippe Ezechielis hoc signum Eze. 9. Dominus in frontibus gementiū, & dolentium præcipit imprimi: Deinde ceteros omnes, qui absq; hoc signo reperti sunt, iubet occidi. Nam si diligenter inspicimus, ipsa quoq; mandata veteris Instrumenti Sacramentum Crucis redolere sentimus.

B Cum enim lex diuinitus data sub denario numero traditur, qui videlicet numerus per X. litteram designatur, quod in hoc aliud, quam figura Crucis exprimitur? Hæc.n. littera Crucis habet speciē, quæ X. littera figura Crucis. dum denarium numerū in se comprehendit, Cruci militare omnia mandata legis euidenter ostendit.

Amemus ergo, dilectissimi, Christum, amemus Crucem, & vnusquisque nostrum solerter inuigilet prauam in se reprimere voluntatem. Signum hoc vitæ non exprimamus tantummodo in fronte carnis, sed recondamus insuper in intimis visceribus castæ, & sobriæ voluntatis, implētes illud quod Sponsæ Sponsus iubet in Canticis: *Pone me*, inquit, *vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super bra-* Cant. 8. C *chium tuum.* Perspicuum est, quia quod cor cogitat, brachium operatur. Ille ergo Christum super cor suum, quasi signaculum ponit, qui eum medullitus diligit, qui ad eum ferueter anhelat, qui eum anxiè flagitat, qui in eius desiderio iugiter perseuerat. Ille vero super brachium suum ponit Christum, qui extrinsecus quoque eius mandatis insistens, quem in visceribus cordis occultat, etiam in operatione demonstrat. Nam & nos in quolibet membro nostro signum ponimus, vt rei, quæ nobis cara est memoriā non perdamus. Habeatur ergo Christus in corde, habeatur & in operatione signacu-Vt Christus debeat nostrum esse signaculum. lum; vt eius in nobis semper viua memoria, & sub-D repentium cogitationum praua compescat, & in his, quæ extrinsecus agimus, Crucifixi characterem euidenter exhibeat. Enimuero si nobis Christus signaculum fuerit, & ipse nos sibi grata vicissitudine signaculum ponit. Iuxta quod Zorobabel Duci Iudææ pollicetur, dicens: *In illa die suscipiam te Zoro-* Agg. 2. *babel serue meus, & ponam te sicut signaculum in conspectu meo.* In conspectu namque Dei iustus sicut signaculum ponitur, quia per continui amoris gratiam in eius memoria semper habetur. At contra, de impio Rege Iechonia, qui quoniam Dei omnipotentis immemor erat, in eius, & ipse non Hier. 22. merebatur esse memoria. *Si fuerit*, inquit, *Iechonias annulus dexteræ in manu mea, inde euellam eum.*

E Quam inuiolabile, firmumque signaculum B. S. Cassiani constantia, & fortitudo. Martyr Cassianus in pectore suo posuerat Christum qui in tantæ Fidei constantia immobilis permanebit? illiduntur plagæ verberum, infliguntur vulnera punctionum, intorquentur irrisionum iacula, vincula manibus innectuntur. Accedit & nuditas corporis, sed & spectaculum circumlatrantium vndique derisorum. Inter hos procellarum sæuientium turbines, inter istas denique crebrescentium grandinum tempestates, stat firma columna Dei prorsus immobilis. Non cōcutitur, non quassatur; sed lapidi, super quem fundata est, recta semper, & firma constanter innititur. Dicebat enim: *Quis me separabit à Charitate Christi? Tribulatio? an* Rom. 8. *angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius.* Illi frendebant dentibus

iste mitis Agni mundi peccata tollentis, patientiam cogitabat. Carnifices inferendo supplicia satiabant cruentam sui pectoris rabiem; iste iam securus in mente versabat cælestis gloriæ dignitatem. Atque, vt ita dixerim, cautus, ac prudens iste negotiator, fratres mei, quam felices cum remuneratore certantium Christo nundinas contrahebat? Deponebat siquidem sarcinam carnis, atque ad stolam festinabat Angelicæ claritatis. Deserebat ferulam crudelium puerorum, vt sanctorum fieret socius Angelorum. Postponebat magisterium litteras edocendi, atque ad illud vnum alacriter properabat Verbum, cui militant cuncta per orbem volumina litterarum; Christum Dominum nostrum, qui cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti, viuit, & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

XV. Aug.

SERMO XL.

In Assumptione Beatiss. Mariæ Virginis.

Psal. 118. HIc totum decurrat ingenium, & aureus sermo tota reluceat maiestate. Voluntaria oris nostri beneplacita accat sibi Genitrix Dei, Domina mundi, cæli Regina. Ipsa sensum acuat, dirigat stylum, & linguam pauperis venustiori respergat eloquio. Illustret lucem hanc lumine clariori, & suo conuentui suam præsentiam donare dignetur.

S. Maria ad cælos assumpta, à dextris Filij sui sedens. Sublimis ista dies, & splendidiore Sole refulgens, in qua Virgo regalis ad thronum Dei Patris euehitur, & in ipsius Trinitatis sede reposita, naturam etiam Angelicam sollicitat ad videndum. Tota conglomeratur Angelorum frequentia, vt videat Psal. 44. Reginam sedentem à dextris Domini virtutum, in vestitu deaurato, in corpore semper immaculato, circumdatam varietate, virtutum multiplicitate distinctam.

Hæc est illa dies, quæ cælorum officinas sublimiori gaudio cumulauit, annua mundo, Angelis continua, continuans homines Angelis, & Angelos hominibus felici fœderatione coniungens. Intuere mentalibus oculis Filium ascendentem, & Matrem assumptam, & videbis aliquid excellentius in Ascensione Filij exhiberi, & aliquid gloriosius in Assumptione Virginis demonstrari.

Cur Christus ascendisse, Maria vero assumpta dicatur. Ascendit enim Saluator in Cælum potestatiuæ virtutis imperio, sicut Dominus, & Creator, Angelorum comitatus obsequio, non auxilio fultus. Assumpta est Maria in cælum, sed gratiæ subleuantis iudicio; comitantibus, & auxiliantibus Angelis, quam subleuabat gratia, non natura. Ideo dies hæc Assumptio, Ascensio illa vocatur; cum aliud sit potentia, aliud misericordia, solumque soli sit priuilegium Creatori, naturam rerum propria potestate supergredi. Hoc est illud excellentius, quod sibi vindicat super creaturam Creator, vbi etiam superabundans, & singularis gratia non audeat aspirare.

Solus Creator naturam propria potestate supergreditur. Sed si diligenter attendamus Ascensionem Filij; & Matris Assumptionem, inueniemus profecto aliquid, quod nos inuenisse gaudebimus. Ascendenti quippe Domino egressa est obuiam omnis illa beatorum Spirituum gloriosa societas, quando naturæ superiori prætulit inferiorem, & inconuertibili Sacramento susceptum hominem in ipsa diuinitatis clausit identitate. Occurrentibus autem Angelis, Electorum animas, quas secum educebat, adiunxit, & sic vtrorumque triumphali pompa

A deductus ad Patrem, sedet ad dexteram maiestatis. Attolle iam oculos ad Assumptionem Virginis, & salua Filij maiestate, inuenies occursum huius pompæ non mediocriter digniorem. Soli quippe Angeli Redemptori occurrere potuerunt, Matri vero cælorum palatia penetranti Filius ipse, cum tota curia; tam Angelorum, quam Iustorum solemniter occurrens, euexit ad beatæ consistorium sessionis, & ait: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Cant. 4. Tota pulchra, quia tota deificata; macula non est in te, quia Spiritus sanctus superuenit in te, qui te mundauit. Sed & Virgo gratiosis cumulata muneribus, tanta benignitate Dauidico sermone respondet, summæ dignationis claritatem admirans:

B *Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.* Psal. 72. Nota verborum positionem differenti graduum distinctione signatam. Expositio. Tenuisti, inquit, manum dexteram meam, quia & si læua tua sub capite meo, dextera tua iam amplexatur me. Tenuisti manũ dexteram meã, &c. Et in voluntate tua deduxisti me, non in mea sublimitate, quia totum opus gratiæ est, non naturæ. Et cum gloria suscepisti me; gloria vtique gloriosa, quam non nouit, nisi qui dedit, & cui donare dignatus est.

Attende autem diligentiam, & consequentiam Scripturarum. Spiritus enim sanctus, in cuius fabrica, tam veteris, quã noui Testamenti fuit compositi fabricata, Ascensionem Filij, & Matris Assumptionem simili stylo perambulans, rei interro-

C gat. *Quis est iste?* & tertio repetit: *Quæ est ista?* Cant. 3. Primum de Filio, postea de Matre videamus. Ascensio Filij, & matris Assumptio simili stylo describitur. In spiritu fortitudinis Saluator ad inferos descendẽs, contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit, & gehennalis ollæ dissipatis fragminibus, totum illud infelix habitaculum ruinosa concussione succussit: conclamantibus Angelis, *Attollite Principes vestras;* Psal. 23. illi, qui superbiæ lapsu irremediabili corruerunt, ignoratione dedignatiua retorquent, *Quis est iste Rex gloriæ?* Hic est ille insipiens, qui dixit in corde suo: *Non est Deus.* Et, *nescio Dominum, & Israël non dimittam.* Psal. 13. Angeli pacis confidenter ingeminant: *Dominus fortis, & potens, Dominus potens in prælio;* Exod. 5. fortis ad vestram fortitudinem infirmandam; Psal. 13.

D potens ad vestram potentiam vacuandam: in prælio illo vtique salutari, quo potestates aëreas singulariter debellauit. Resurgens ab inferis, & solenis victoriæ vexilla reportans, hominem vnitum sibi, quem numquam dimisit, resuscitauit, & triumphatrici palma cælis inuectus, Patri ouem centesimam, quam perdiderat, repræsentans, audit ab Angelis: *Quis est iste Rex gloriæ:* sed & eisdem conclamantibus: *Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ;* Luc. 15. Psal. 18. cælorum insonuere palatio, & tota supercælestis domus profusioribus gaudiis inundauit. Verè Dominus virtutum in Resurrectione virtutem faciens, quam ante non fecerat, redimens seruum, & pro seruo filium efficiens. Clarissima autem Ascensionis die, quando, videntibus Discipulis, est eleuatus Marc. vlt.

E in Cælum, summum illud, reuerendúmque Collegium venit obuiam Redemptori, & omnis illa tam assistentium, quam ministrantium Angelorum auctoritas cucurrit ad Filium, & ascendentem demirans ait: *Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra?* Esai. 63. Videntes enim eum sanguinei ruboris vnda perfusum, mirantur eius patientiam, & sæuitiam Iudæorum, qui non sunt veriti Filiũ Dei Crucis ignominia condemnare. *Gradiens*, inquiunt, Ibidem. *in multitudine fortitudinis suæ*, non solum in fortitudine, sed etiam in multitudine fortitudinis: quia nulla fortitudo fortior fuit, quam redimere seruũ, & in diuinitatis dextera perpetuo collocare.

Cant. 6.

Hæ sunt illæ voces, quæ descendentem ad inferos, ab inferis resurgentem, ascendentem ad cælos, multiformi præconio prosequuntur. Sed iam vertendus est stylus ad sanctam Sanctarum, & illorum verborum enodanda proprietas, quæ Virgini matri sunt specialiter dedicata. Sed vti superliminarem titulum in fronte futuri ædificij proponamus, dicamus breuiter, quia prima interrogatio conuenit eius Natiuitati, secunda eius conuersationi, tertia Assumptioni. *Quæ est ista*, inquit Spiritus sanctus de eius Natiuitate, *quæ progreditur, sicut aurora consurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies ordinata?* Hæc est, *quæ nesciuit thorum in delicto*, Virgo Dei Filio singulariter consecrata, specialiter sancto coniugata Spiritui. *Quæ progreditur*, inquit, *sicut aurora consurgens*. Quam elegans, & clara similitudo, & ex illius disciplina descendens, qui summum sapientiæ fontem in Canticis affluenter inclusit.

Cant. 6.
Sap. 4.

Gen. 1.
Homo ad imaginem Dei quomodo dicatur creatus.

In meridiano lumine primus ille Parens creatus est, factus ad Imaginem & similitudinem Conditoris. Quid enim clarius, quam creatum Creanti non esse dissimilem? *Faciamus*, inquit, *hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Imaginem dedit ei in æternitate, similitudinem in moribus; vt sit similis Creatori, si non identitate, similitudine tamen. Sed ille tanti priuilegij dignitate reiecta, apostatæ spiritus falsa promissione delinitus inhæsit, & se cum posteritate sua perpetuæ morti destinauit, & tenebris. Ab illa hora tenebræ factæ sunt super vniuersam terram vsq; ad Virginem: nec inuentus est aliquis, qui vel exiret de tenebris, vel tenebras dissiparet; sed mundo crescente concreuit, & tenebrosa vorago donec in densissimam conglobata nigredinem, humanum genus nocte terribili sepeliuit. Hæc est illa nox solitaria, nec laude digna; de qua scriptum est: *Posuisti tenebras, & facta est nox.* In ipsa pertransierant omnes bestiæ siluæ; quia crudeles, & indomiti spiritus dimotis repagulis, humanum genus totis viribus obtriuerunt. Sed nata Virgine, surrexit aurora: quia Maria veri præuia luminis, Natiuitate sua mane clarissimum serenauit. Hæc est Stella matutina in medio nebulæ, quæ in cæli cardine summo splendore coruscans, orbem subditum splendidioribus radiis incolorat. Hæc est aurora, quam sequitur, immo de qua nascitur Sol Iustitiæ, solius claritati succumbens. Hæc est aurora, quam ille non vidit, qui vidit omne sublime: & orat Beatus Iob, vt ei multa suppressione claudatur, dicens: *Non videat ortum surgentis auroræ.* Tuus est dies, Domine, in quo Adam est conditus; tua est nox, in qua Adã à die est eiectus; tu fabricatus es auroram, id est, Virginem Matrem: & Solem, Solem videlicet Iustitiæ, qui de Virginali thalamo consurrexit. Nam sicut aurora terminum noctis, diei principium adesse testatur, sic & Virgo noctem expulit sempiternã, & de die diem, de terra suæ Virginitatis exortum, terris infudit.

Psal. 103.
Maria aurora, & cur.
Eccl. 50.
Maria Stella matutina.

Iob. 3.

Expositio. Tu fabricatus es auroram, & Solem. S. Maria cum aurora comparatur.

Progreditur, inquit, *quasi procul egreditur*, quia procul, & de vltimis finibus pretium eius. Aurora, quia noctis finis, & lucis initium. Consurgens, quia de cadente supersurgens materia. Pulchra vt Luna. Quid luna pulchrius, cum stellis coruscantibus in signifero limite reliquorum siderum splendorem excedit? Considera quam stellarum, & serena vibratio, quam luminosus fulgor circularem orbem tanti sideris superfundat, vt aliorum luminum claritatem, non mediocriter offuscet. Sic & Virgo inter animas Sanctorum, & Angelorum choros supereminens, & euecta, merita singulorum, & omnium titulos antecedit. Quantumlibet aliæ Stellæ reluceant, Luna tamen & magnitudinem præeminet, & splendore. Sic vtramque naturam Virgo singularis exuperat, & immensitate gratiæ, & fulgore virtutum. Electa vt Sol. Hanc attende similitudinem, qua nulla in rebus mundi potest esse sublimior. Nihil enim habuit Spiritus in visibilibus creaturis excellentius, cui excellentiam Virginis compararet. Multo enim altius aliquid habet claritas Solis quam Lunæ; quia & si illa minores stellas obscurat, non tamen penitus occultat; hic vero lucidius incandescens, ita sibi siderum, & Lunæ rapit positionem, vt sint quasi non sint, & videri non possint.

Prou. 11.
Item cum Luna.

Item cum Sole.

Similiter & virga Iesse, veri præuia luminis, in illa inaccessibili luce perlucens, sic vtrorumque spirituum habeat dignitatem, vt in comparatione Virginis, nec possint, nec debeant apparere. An putas, quod non contremiscat tota rationalis creatura ad contemplationem tantæ dignitatis? Considera & quæ in cælis, & quæ in terris in Virgine refabricata, Deum, qui cælum palma metitur, Virginei ventris breuitate conclusum redemptionem hominũ, Angelorum restaurationẽ, denique quidquid est, fuit, & erit per Virginis vterum renouatum, & tũc tibi cogitatio suggeret, quod locutio demonstrare non potest. Electa, inquit, sed & prælecta. Vt Sol, quia sicut Sol, solus orbem illuminat; sic hæc sola solidiori lumine & Angelos, & homines illustrat. Terribilis vt castrorũ acies ordinata, terribilis dæmonibus, ordinata virtutibus, singularis timor malignorũ spirituũ, specialis amor Ciuium Beatorum. Sequitur de eius conuersatione: *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij. Ista est speciosa inter filias Hierusalem.* Desertum est vastitas huius mundi, in quo bestiæ agri frequẽtius ludũt, vbi Princeps ille nequissimus omni fortitudine principatur. Desertũ autem dicitur, quasi derelictum à virtutum administratione, cum earum conuentus, abundante iniquitate, ad proprios ortus reuolauerit. Quæ ascendit, inquit. In huius sæculi vanitates omnes vel descendere, vel cadere cognoscuntur, rarusque qui non vel descendat, vel cadat in huius turbulentissimæ profunditatis oceanum. Sola illa Mater, & Filia Creatoris, nec descendit, nec cecidit; sed de virtute in virtutem ascendens consummatione virtutum vestita est. Qualiter autem ascendit? sicut virgula, inquit fumi. Sed & hæc operatio quam significanti similitudine sit signata, recollige. Virgula fumi recta est, subtilis, odorifera, & quanto magis in aëra extenditur, tanto amplius dilatatur. Sic & Angelorum Regina recta est in sublimitate conuersationis, quia virga directionis, virga Regni Domini. Subtilis in Deitatis contemplatione, quia ipsa est quæ conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Odorifera in virtutum opinione, quia currimus in odorem vnguentorum suorum. Angusta in temporalibus, quia non erat ei locus in diuersorio. In spiritualibus dilatata, quia astitit Regina à dextris Domini. Hæc est virga illa, qua retunduntur impetus aduersantium dæmoniorum: virga Aaron, per quam fiunt signa, & mirabilia. Baculum autem Crucis intellige, quo non solum verberatus est, sed & occisus ille * insanabilis homicida: qui mortibus hominum pascitur, & nutritur. In Virgines virga, & baculo Cruce, miserorum spes, & consolatio continetur. Sicut sublimis Propheta clara voce declarat: *Virga*, inquit, *tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt.*

Item cum virga Iesse.

S. Maria terribilis dæmonibus.

Cant. 3.

Expositio Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, &c.

Psal. 44.
Luc. 2.
Cant. 1.

Luc. 2.
Psal. 42.
S. Maria virga Aaron.

* insatiabilis f.

Psal. 22.

Sequitur. Ex aromatibus myrrhæ & thuris.

A Nominantur species, de quibus aromatica virgula subleuatur, myrrhæ, & thuris. Myrrha corpora dissoluta consolidat, & cadauer exanime sibi vindicat, ne putrescat. Thus autem Deo in oratione accenditur; sicut multiplicibus Scripturarum testimoniis edocemur. In myrrha continentiam, in thure deuotionem intellige. Caro enim Virginis ex Adam assumpta, maculas Adæ non admisit, sed singularis continentiæ puritas in candorem lucis æternæ conuersa est. Porro quis eius deuotionem votiuis laudibus poterit adæquare, cum semememoret missum Archangelum, superuenientem Spiritum, Filium conceptum; Deum natum, stellam nouam, Magorum gloriam, munerum gratiam, & super hæc omnia testimonium conscientiæ suæ? Hæc sunt duo, quæ Virginalem substan- B tiam tota circumdedere virtute; continentia scilicet, & deuotio: quorum alterum carnem, alterum mentem ita possedit, vt caro mundissima, mens purissima Genitricem Domini singularius consecrarent.

S. Mar. in carne sua maculas Adæ non admisit.

Sed ne putares his duabus solis virtutibus insignitam Dominam orbis, & Reginam cælorum; subsequitur Scripturarum auctoritas: Et vniuersi pulueris pigmentarij. Hic expressum est, quidquid exprimi potuit. Species quidem integræ odorem reddunt, sed non tantum, quantum confractæ. Crebris enim tunsionibus superritæ, remotiorem etiam locum odorifera conspersione refundunt. Sic & virtutes in pace quidem fortiter redolent, sed fortius in tribulatione; quia virtus in pace ac- C quiritur; in persecutione probatur, approbatur in victoria. Vniuersus ergo puluis pigmentarius in Virgine coniectus est, quia in ea virtutum conuentus reuerendum sibi thalamum consecrauit: & si cæteris per partes Spiritus affluit, Mariæ tamen tota plenitudo gratiæ superuenit. Nec integræ fuerunt in ea species, sed in subtilissimum comminutæ, quia ipsa est, quæ fortioribus tribulationum malleis supergressa vidit suum, & Dei Filium affigi Cruci, militari lancea vulnerari, & inter duos latrones positum expirare.

Virtus in pace acquiritur, approbatur in victoria.

Ioan. 19. Maria super omnes afflicta.

Sequitur de eius Assumptione: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum? Hæc est Regina illa, quam videntes filiæ Sion, *Beatissimam prædicauerunt, &* D *Reginæ laudauerunt eam.* Ascendit autem hodie de deserto, idest, de mundo ad Regalis throni celsitudinem sublimata. Deliciis inquit, affluens. Verè affluens, quia multæ filiæ congregauerunt diuitias, hæc supergressa est vniuersas. Deliciarum autem eius non est numerus, quia dum Spiritum sanctum suscipit, concipit Dei Filium, Regem gloriæ generat, penetrat cælos, cumulata diuitiis, & deliciis affluens ad Regnum euolat sempiternum suum. Innixa super Dilectum suum. Rex virtutum Dilecti Pater est, in quo sibi bene complacuit. Super hunc innititur Mater illa felicior, & in aureo reclinatorio diuinæ maiestatis incumbens, intra Sponsi, immo Filij sui, brachia requiescit. O quan- E ta dignitas, quam specialis potentia inniti super illum, quem Angelicæ potestates reuerentur aspicere!

Cant. 3.

S. Mariæ Virginis Assumptio.

Matt. 3. & 17.

Hæc sunt ergo, quæ præsenti festiuitati sub vmbris, & imaginibus dignanter alludunt: & sacratiore regmine velati, gratiosius lucent; cum potuerint reuelari, Amen.

Hic videtur nonnihil deesse.

SERMO XLI.

xxv. Aug.

I. De S. Bartholomæo Apostolo.

HODIERNA festiuitas, dilectissimi, qua videlicet triumphalia B. Bartholomæi gesta recolimus, non est propria cuiuslibet ciuitatis, aut patriæ; sed communis est catholicæ totius Ecclesiæ. Nec immerito colitur, & veneratur ab omnibus; qui nobilis Archirectus cum Beatis Coapostolis suis Fidei fundamentum posuit, super quod nascentis Ecclesiæ structura surrexit. Huc ac- B cedit, quia cum Senatus Apostolicus iudicij sibi vindicet solium, atque inter omnes Beatorum ordines egregiæ dignitatis obtineat Principatum; iste in eorum catalogo non mediocriter insignis, atque conspicuus sextum obtinet locum. Ait enim Euangelista Matthæus: Duodecim autem Apostolorum nomina sunt hæc: primus Simon; qui dicitur Petrus; & Andreas frater eius. Iacobus Zebedæi, & Ioannes frater eius: Philippus, & Bartholomæus: Thomas; & Matthæus publicanus: Iacobus Alphæi, & Thaddæus: Simon Chananæus, & Iudas Iscariotes, qui & tradidit eum. His itaque conuocatis, vt Euangelista præmittit, dedit illis Dominus potestatem spirituum immundorum, vt eiicerent eos, & curarent om- C nem languorem, & omnem infirmitatem. Marcus etiam eumdem sextum constituit locum. Vnde colligere possumus, quanta in beato Bartholomæo meritorum prærogatiua claruerit, qui tam sublimis, tantæque gloriæ viros in Apostolica dignitate præcellit. Præfertur enim Matthæo, qui in mystica Euangelistarum quadriga principalem possidet locum: & tanquam Phison inter ceteros fluuios de Paradisi fonte primus eructat, atque omnem mundi latitudinem Euangelicæ doctrinæ fluentis inundat. Præponitur nihilominus & beato Thomæ, cuius digitus magister factus est mundi, qui principali quadam dignitate verè dicendus est Index, quia veritatem Dominicæ carnis ignorantibus indicauit. Hic enim beatus Apostolus D certitudinem nobis sua dubietate prouidit; & dum scrutatur vulnera Saluatoris, euertit errores, atque versutias hæreticæ prauitatis. Palpat enim veritatem carnis, & intelligit omnipotentiam Deitatis. *Dominus*, inquit; *meus, & Deus meus.*

S. Bartholomæi festiuitas insignis est.

Matth. 10.

Ibidem.

Marc. 3.

Gen. 2.

Ioan. 20.

Quamquam ergo de B. Bartholomæo in authenticis libris nil proprium, vel singulare, præter communem legatur Historiam, quidquid tamen ex his, quibus ipse præponitur, Scripturarum reperitur stylo digestum, in eius quoque non dubitatur redundare preconium. Licet omnes sancti Apostoli vnius priuilegij dignitatem, vnius fastigij celsitudinem, nec disparem cœlestis gratiæ compro- E bentur habere virtutem. Nam quod beato Petro Dominus claues Regni cœlorum speciali quadam voluit traditione committere, hoc propterea factum est; vt vnitatem Ecclesiæ commendaret. Ceterum quidquid vni specialiter dedit; communiter omnibus contulit. Omnibus enim dicit: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Et Lucas ait: *Quia conuocatis duodecim Apostolis, dedit illis virtutem, & potestatem super omnia dæmonia, & vt languores curarent.* Vnde & ipse Dominus ait: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi*

Omnes Apostoli quadam ratione pares.

Matth. 16.

Ioan. 20.

Luc. 10.

supra serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Et paulo superius; [Ibidem.] *Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.* [Ioan. 14.] Illud etiam omnibus dixit: *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet; & maiora horum faciet, quia ad Patrem vado.*

[Cur xij. Apostoli.] Porro autem, quod Saluator noster ad perficiendum Apostolicum ordinem, duodenarij numeri voluit eligere quantitatem, hæc est causa: Quoniam tet quaterni duodecim fiunt: & rationis ordo poscebat, vt duodecim eligerentur Apostoli, qui sanctæ Trinitatis Fidem spargerent per quatuor partes mundi. Hic planè mysticus numerus sanctis Apostolis conuenire tunc indubitanter agnoscitur, [Exod. 15.] cum Israëliticus populus in Elim castra posuisse narratur: vbi videlicet erant duodecim fontes, & septuaginta palmæ. Quid enim per duodecim fontes, nisi sancti designantur Apostoli, qui ariditatem cordis humani sanctæ prædicationis non desinunt irrigare fluentis? Quid vero per septuaginta palmas, nisi inferioris gradus debent sacerdotes intelligi, qui constituti sunt per mundum Christi narrare victorias? Palma siquidem manum solet honorare victricem. Ipsum quoque nomen Elim aptissimè congruere videtur Apostolis. Elim enim vertitur in Arietes. Ipsi nimirum Duces gregis, Pastores ouium. Magistri Gentium, Principes populorum. Ipsi duorum Testamentorum auctoritate suffulti tamquam binis cornibus præmuniti, lupinam hæreticorum, ac Deo resistentium rabiem ventilant, vt sequentes ouium turmas, ad viriditatis æternæ pascua sine læsione perducant.

Et notandum, quod sicut B. Bartholomæus sextus est intra ordinem Apostolicum; sic Elim quoque intra Israëlitici populi mansiones sextum obtinet locum; vt huic nomen spiritualis Arietis aptissimè congruat, à quo locus ipse, qui fontes habet Apostolicos per nominis, & ordinis mysterium non discordat. Sextum nihilominus locum Isachar inter fratres tenuit, cùm eum Patriarcha Iacob cum cæteris fratribus benedixit. Cuius etiam benedictio Beato quoque Bartholomæo perspicuè congruit, qui videlicet Indiam, Gentilem vtique populum in sortem prædicationis accepit. Nam cum diuersis per quinque filios benedictionibus distributis, ad Isachar peruentum esset, ait Iacob: [Gen. 49.] *Isachar asinus fortis accubans in terminis, vidit requiem, quod esset bona: & terram, quod optima, & supposuit humerum suum ad portandum.* In terminis quippè accubare est, præstolato mundi fine, requiescere, nihilque de his, quæ nunc in medio versantur, quærere, sed vltima desiderare. Et fortis asinus requiem optimam vidit, cum simplex Gentilitas iccirco se ad robur boni operis erigit, quia ad æternæ vitæ patriam tendit. Quæ & ad portandum humerum supponit; quia conspecta superna requie, præceptis etiam grauibus in operatione se subiicit, & quidquid intolerabile pusillanimitas asserit, hoc ei leue, ac facile spes remunerationis ostendit.

[S. Bartholomæus Isachar.] Benedictio igitur Isachar beato Bartholomæo per Gentilem populum congruit, quẽ dum à cultura dæmonum Christianæ Fidei sociauit, in vnitate Spiritus quodammodo suum corpus effecit. Vnum & nos cum sanctis Apostolis sumus, si non modo Fidei meritum, sed & conuersationis eorum imitemur exemplum, sicut per Paulum dicitur; *Etenim in vno Spiritu omnes nos vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles, siue serui, siue liberi, & omnes vno Spiritu potati sumus.* [1. Cor. 12.] Quapropter eorum nobis necesse est semper exempla proponere, vt à quibus agnoscimur in Fide geniti, non videamur dissona vitæ qualitate discreti. Vnde est, quod post Iordanis transitum ad Iosue Dominus ait: *Elige duodecim viros, singulos per singulas tribus, & præcipe eis vt tollant de medio Iordanis alueo, vbi steterunt Sacerdotum pedes, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum, vbi fixeritis hac nocte tentoria.* [Iosue 4.] [Figura Apostolorũ.] Quid itaque per Iordanis transitum, nisi Baptismatis innuitur Sacramentum? Cur dicitur, quia duodecim durissimos lapides in testimonium posuerunt, nisi vt nos instruãt, quatenus mox vt de sacri lauacri fonte consurgimus, virtutis Apostolicæ nobis exempla fortissima proponamus? **B** Vt ij nobis lapides sint in testimonium, dum contendimus ad incrementa virtutum. Vnde protinus Iosue iubetur, vt in Galgala cum populo transeat, atque illic eos cultris lapideis circumcidat. Petra, vt ait Apostolus, erat Christus. Per cultellos ergo lapideos circumcidimur, cum per Christum à nobis omnes carnis, & spiritus illecebras amputamus. [1. Cor. 10.] Et hac circumcisione, sicut illic dicitur, Ægyptiorum repulsamus opprobrium, quoniam deludentium nos elidimus petulantiam vitiorum. *Hodie*, inquit Dominus ad Iosue, *abstuli opprobrium Aegypti à vobis.* [Ia. 5.] Nec prætereundum, quod Galgala reuelatio interpretatur. Vita quippè carnalis oculos mentis excæcat, spiritualis illuminat. **C** *Reuela*, inquit, *oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* [Psal. 118.] Cum enim à suis homo vitiis circumciditur, ad diuinæ legis consideranda mysteria mentis acies releuatur, in quo scilicet loco ab Israëlitico populo Pascha celebratur, & typicè Agnus ille comeditur, qui tollit peccata mundi. [Ioan. 1.]

Et nota ordinem rerum, ac salutis humanæ perpende mysterium. Postquam de Baptismo quasi de gurgite Iordanis eximus, Apostolicæ virtutis, & constantiæ lapides nobis in exempli testimonium constituimus, quos æmulationis studio contemplantes, à prauitatis nostræ præputio circumcidimur: sicque dimota procul, atque detersa caligine vitiorum, reuelata facie spiritalis lætitiæ, Pascha celebramus in luce virtutum. Illic primum **D** populus de frugibus terræ comedit azymos panes: [Ioan. 6.] & manna, quo catenus ali consueuerant, vlterius non apparuit. Quia postquam panis ille viuus, qui de cælo descendit, ex agro Virginalis vteri prodiit; postquam granum tritici cadens in terram mortuũ est, ac plurimos fructus attulit, [Ioan. 12.] mox typicæ legis manna defecit. Terra quippè repromissionis venter est Virginis. De qua terra per Esaiam dicitur: *Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum, aperiatur terra, & germinet, Saluatorem.* [Esa. 45.] Cum ergo ad hunc panem peruenitur, legis veteris amplius mãna nun quæritur. Deinde Ierichο septem diebus obsessa, destruitur, [Iosue 6.] per quam videlicet mundus iste designatur. Sicut enim ciuitas illa non euertitur telis, vel oppugnantibus cuneis bellatorum; **E** sed tubis tantummodo clangentibus Sacerdotum; ita mundus hic non terrenis superatus est armis, sed quasi quibusdam tubis, atque clangoribus Apostolicæ prædicationis. Sacerdotes concrepant tubis, & muri Iericho corruunt; quia prædicantibus Apostolis, huius mundi dilectores à rigore se se tumidæ superbiæ humiliter flectunt.

Et nos, fratres charissimi, semper Apostolicis humiliemur imperiis, vt rigidam cordis nostri ceruicem eorum studeamus subiugare doctrinis. Certè ipsi sunt Iudices nostri, ab ipsis sumus in tremendo summi Iudicis examine discutiendi. Ecce per totum mundum tubarum clangoribus

intonant, ecce rebellem adhuc Iericho quaſi cum illi: arca fœderis eorum doctrina circumdat. Exciteniur ad tonitruum tantæ prædicationis, nec ſopor nos mortis opprimat;dum vitæ carnalis vmbra delectat. Audiamus Paulum tamquam vehemens classicum terribiliter intonantem: *Exurge*, inquit, *qui dormis, & exurge à mortuis, & excitauit te Christus.* (Ephes. 5.) Porro cum ſacerdotalibus tubis Ierichontini lapides obtemperauerint, & inſenſibilis illa materia diruta funditus, & euerſa ciuitate corruerit; quomodo nos ad Apoſtolicæ prædicationis imperium velut inſenſibiles dormiemus, qui per Christi gratiam, qui lapis eſt angularis, & ipſi viui lapides ſumus? Audiamus quid Petrus dicat Apoſtolus: *Ad quem*, inquit, *accedentes lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum, & honorificatum: & ipſi tamquam viui lapides ſuperædificamini domus ſpiritualis.* (1. Pet. 2.) B Iam igitur in nobis ſuperba Iericho, non Chananæorum, ſed vitiorum habitatio corruat: & Hieruſalem noua virtutum lapidibus ædificata, conſurgat, vt, iuxta Apoſtolum: *Peccato mortui, iuſtitiæ viuamus*: &, *qui commortui ſumus Christo, ſimul & viuamus cum ipſo.* (1. Tim. 2.) Qui cum Deo Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

---

xxiv. Aug.

SERMO XLII.

II. De S. Bartholomæo Apoſtolo.

LÆTAMVR, & gloriamur in Domino, dilectiſſimi, de ſancto veſtræ deuotionis affectu, quia quanto vberius diuini verbi poculum bibitis, tanto feruentioris in idipſum deſiderij faucibus æſtuatis. Nec immerito nam ita eſt omnis Apoſtolici culminis beatitudo coniuncta, & tot gratiarum compage, vel glutino probatur vnita; vt cũ vnius eorum feſtiuitas colitur, protinus omnium Apoſtolorum non diuerſa ſublimitas interioribus obtutibus ingeratur. Vna ſcilicet inter eos excellentia iudiciariæ poteſtatis, eadem dignitas ordinis, nec diuerſa in ligando, ſiue ſoluendo, virtutis habetur auctoritas. (Apoc. 21.) Hæ ſunt enim illæ pretioſæ margaritæ, quas in Apocalypſi B. Ioannes ſe conſpexiſſe pronunciat, ex quibus etiam cæleſtis Hieruſalem portas perhibet eſſe conſtructas: *Singula*, inquit, *portæ erant ex ſingulis margaritis.* D Ipſi nimirum portæ, ipſi ſunt nihilominus margaritæ; quia dum ſignis, atque prodigiis quaſdam diuini ſplendoris radios mittunt, ad ſupernæ Hieruſalem gloriam conuerſis ad Fidem Gentibus aditum pandunt. Et quicumque ſaluatur per hos, quaſi portas ad vitam viator ingreditur. Quorum myſticam tenuere figuram, & lapides illi, qui, Deo iubente Moyſi, Rationali ſummi Sacerdotis leguntur impreſſi. (Exod. 28.) Hoc itaque Rationale Sacerdos ferebat in pectore, cum ingrederetur Sancta Sanctorum. E Præceptum eſt ergo, vt in eo ponerentur duodecim lapides, terni per quaternos angulos, incluſi auro; quia nimirum ſancti Apoſtoli per quadrifidum orbem de Trinitate, quæ Deus eſt, prædicarunt Catholicæ Fidei veritatem. Qui etiam lapides auro referuntur incluſi, quia & beati Apoſtoli in ſapientiæ cæleſtis arcano perſeuerant inuiolabiliter confirmati.

Legitimum ergo eſt, vt Sacerdos, cum ingreditur Sanctuarium, duodecim pretioſos lapides in rationali pectoris deferat; quatenus quiſquis ſacris bus appropinquat; Apoſtolicæ ſibimet rectitudinis exempla proponat; vt quorum miniſterio fungitur, eorum vitam, in quantum præualet, imitetur: & quorum gerit officium, in eos ſanctæ æmulationis ſtudio mentis defigat obtutum. (SS. Apoſtoli Eccleſiæ baſes, & columnæ.) Et quid mirum, ſi nos imbecilles, & paruuli, beatorum Apoſtolorum, qui ſanctæ Eccleſiæ baſes ſunt, & columnæ, iubeamur imitari normam ſanctamque tenere doctrinam, cum & ipſi Apoſtoli priorum ſuorum, antiquorum ſcilicet Patrum ſint auctoritate firmati? vnde & in conſtructione tabernaculi vt (Exod. 38.) columnæ argenteæ interius ſtarent, paxilli ærei figi per circuitum exterius iuſſi ſunt, in quibus religatum tabernaculum teneretur. Columnæ itaque argenteæ interius, paxilli vero ærei in circuitu figuntur, atque in ipſis funes ligati ſunt, vt tabernaculum fixum maneret; quia videlicet vt ſancti Apoſtoli in luce ſermonis ſui ſolidi ſtarent, vtque totum tabernaculum, id eſt, ſancta Eccleſia in Fidei integritate conſiſteret, tamquam paxilli ærei in circuitu Patres teſtamenti veteris, ac Prophetæ exterius fixi ſunt: qui verborum ſuorum funibus Prædicatorum mentes in ſoliditate conſtringerent, atque hoc Dei habitaculum Fidei ſtabilitate ligarent.

Extra ergo paxilli ſunt, quia ante tempus huius ſanctæ Eccleſiæ fuerunt. Sed tamen eos ligant, qui in ipſa ſunt; quia dum cæleſtia myſteria ventura prædicant, hæc poſtquam oſtenſa ſunt, credibilia omnia fecerunt. Vt ergo intus columnæ immobiles ſtent, foris paxilli funes continent; quia vt C ſancti Apoſtoli perfectæ incarnationis Dominicę myſterium crederent, illorum prædicatio obtinuit: qui hoc, priuſquam fieret, & videre, & prædicare potuerunt. Vnde recte quoque ipſe primus Apoſtolorum, magna ſcilicet columna veri tabernaculi, loquitur, dicens: *Habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui benefacitis intendentes, quaſi lucernæ relucentes in caliginoſo loco.* (2. Pet. 1.) In quibus verbis indicat (quamuis ad alta ſurrexit) ex culmine, vbi religata perſiſtat in fide. Quæ tamen lucerna prophetici ſermonis iam quidem intelligentibus lucet, ſed adhuc non intelligentibus cooperta allegoriarum obſcuritatibus permanet. Vnde etiam per Pſalmiſtam de eiſdem dictis Prophetarum dicitur: *Tenebroſa aqua in nubibus aëris*, qnia videlicet oc- D culta eſt ſapientia in Prophetis.

Nec immerito columnæ argenteæ, paxilli vero ærei facti ſunt; (Pſal. 17.) quia quod clarè iam Apoſtoli prædicant, hoc Prophetæ ſub intellectu myſtico obſcurè locuti ſunt. Rectè vero per æris metallum ſignati ſunt, qui clari in ſuis prædicationibus non fuerunt; Sancti vero Apoſtoli, quia de Redemptoris noſtri myſterio lucem prædicationis habuerunt, argenteis columnis expreſſi ſunt. Et notandum, quod argentum ſonat, & lucet; æs vero ſonat, & non lucet; quia Prædicatores noui Teſtamenti aperte locuti ſunt, quæ etiam monſtrare potuerunt. Prædicatores vero Teſtamenti veteris, quia per al- E legoriarum vmbras de cæleſti myſterio obſcura dicta protulerunt; quaſi ſine luce ſonitum dederunt, quamquam æs, & ſanctis aliquando congruere reperiatur Apoſtolis. De quibus ſub Aſſer ſpecie per Moyſen in Deuteronomio dicitur: *Ferrum, & æs calceamentum eius.* (Deut. 33.) Calceamentum quippè in Scriptura ſacra munimentum prædicationis accipitur, ſicut ſcriptum eſt: *Calceati pedes in prædicatione Euangelij pacis.* (Ephes. 6.) Quia ergo per ferrum virtus, per æs autem perſeuerantia longanimitatis exprimitur; ferrum, & æs Apoſtolorum dicitur eſſe calceamentum, necnon & ſanctorumque quorumli-

SS. Apost. ferro, æri, & nubibus cōparantur.

ber Prædicatorum. Per ferrum scilicet aduersantia mala patienter tolerant; per æs vero bona proposita longanimiter seruant. De quibus Apostolis, siue Apostolicis viris, Prædicatoribus scilicet sanctis, ad eumdem Asser cum præmisisset: *Ascensor cæli auxiliator tuus*; illico subd.dit: *Magnificentia eius discurrunt nubes.* Quis enim est ascensor cæli, nisi Saluator noster, qui postquam mortis imperium moriens perdidit, cælum Angelis comitantibus, & Discipulis suspicientibus penetrauit? Huius magnificentia nubes discurrunt, quia eius auctoritate Doctores sancti per mundum saluiferæ prædicationis imbrem pluunt. De quibus &

Esa. 60.

Propheta: *Qui sunt*, inquit, *isti, qui vt nubes volant*: Istæ nubes resoluuntur in aquam, cum terram cordis nostri doctrinæ suæ fluentis inebriant, vt eam ad proferenda pij operis germina fertilem reddant.

Vnde & Bartholomæus (quod vtique Syrum nomen est, non Hebræum) interpretatur filius suspendentis aquas: filius vtique Dei, qui Prædicatorum suorum mentes ad cælestia contemplanda suspendit; vt quanto liberius se ad intelligendum Creatorem suum pennis virtutum librant, tanto feracius, & vberius imbrem cælestis eloquij nostris cordibus infundere valeant, & ex illo fonte suspensi bibant, quod in nos postmodum propinando, trans fundant. Vnde bene Moyses mystice

Deut. 11.

de sancta dicit Ecclesia: *Non est*, inquit, *terra ad quam ingredimini possidendam, similis terræ Aegypti, de qua exsstis, vbi iacto semine, in hortorum morem aquæ ducuntur irriguæ*; sed *de cælo pluuias expectans, quam Deus suus inuisit omni tempore.* Sæcularis enim prudentia, quasi coluber per humum serpit, & huc illucque lubrica varietate declinat; diuina vero sapientia de cælestibus intonat. Hortus etiam hic sinistram habet significationem. Nam carnalis scientiæ videtur designare lasciuiam. Si-

3. Reg. 21.

cut & illic, vbi Achab petiit vineam Naboth: *Da mihi*, inquit, *vineam tuam, vt faciam mihi hortum olerum.* Ille quippe in hortum conatur vineam vertere, qui rigorem virtutis iucunda carnalis illecebræ vult amœnitate mutare. Et Psalmista repro-

Psal. 36.

bos oleribus comparat, dicens: *Tamquam fænum velociter arescent, & sicut olera herbarum cito cadent.*

Terra itaque repromissionis, hoc est sancta Ecclesia, & de cælo pluuias præstolatur, quia sapientiæ cælestis imbre perfunditur, & nubes eius, sancti scilicet Doctores, de cælesti vno fonte inuisibiliter hauriunt, quod in nos postmodum suauiter

Psal. 144.

eructando, transfundunt. Vnde Propheta: *Memoriam*, inquit, *abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt, & iustitia tua exultabunt.* An non ad illum fontem Paulus, magna scilicet nubes, rediit; cum supra

2. Cor. 12.

tertium cælum raptus, verba, quæ loqui non licebat, audiuit? An non ad eumdem fontem reuersus est Petrus, cum in extasim subito rapitur, & non modo diuersa animantium genera, sed & serpen-

Act. 10.

tia mactare, & manducare iubetur? Et hæc quidem nubes non erat tunc aqua sapientiæ pleniter grauida, quia communis omnium Gentium vocationis erat ignara. Sed accessit ad fontem, & hausit limpidissimam, atque persp'cuam de salute Gentium puritatem. Numquid & beatus iste Bartholomæus de plenitudine fontis huius haustum cælestis gratiæ non percepit, quando super eum cum

Act. 2.

Coapostolis suis omnibus venit Spiritus sanctus in igniarum diuersitate linguarum? Sed qui ignem audis, aquam forsitan non intelligis? Audi, quomodo Dominus eumdem Spiritum sanctum, qui in igne super Apostolos venit, aquam vocauit. *Si*

A *quis*, inquit, *sitit, veniat ad me, & bibat.* Moxque subiungit: *Qui credit in me* (sicut dicit Scriptura) *flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.* Hoc autem, ait Euangelista, dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum. De quibus credentibus per Prophetam dicitur: *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ.* Philosophi dicunt, spatium aereæ crassitudinis non amplius quam decem stadiis, à terra distendi, quæ nobis aliquando Solis splendorem subtrahit, & pluuias fundit. Istæ vero, de quibus nunc loquimur, nubes cælorum celsa transcendunt, & lumen veri Solis non auferunt, sed ostendunt. De quibus etiam sub fluuiorum

Ioan. 7.

Spiritus S. aqua viua dicitur.

Psal. 35.

B nomine per Salomonem dicitur: *Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat: ad locum vnde exeunt, flumina reuertuntur, vt iterum fluant.*

Eccl. 1.

Inter quos vtique fluuios beatus Bartholomæus insignis est, atque conspicuus, qui quodam præsagio futurorum huius mystici vocabuli titulo cernitur insignitus. Nam cum dicitur Filius suspendentis aquas, dicitur proculdubio Filius Dei; non quidem naturalis generationis origine, sed propensioris gratiæ dignitate. Erat enim verè Dei templum, cælestis gratiæ sanctuarium, arca fœderis, tabernaculum testimonij. Nam sicut arca illa legalis ex imputribilibus lignis Sethim mystica fuerat arte composita, auro quoque purissimo res-

Exod. 25.

C plendebat, intus, & extrinsecus inaurata; ita vir iste mirabilis, qui spem suam in æternitate posuerat, & exterius radiabat imitandæ vitæ splendore, & intrinsecus prælucebat diuinæ sapientiæ claritate. In illa quoque arca erat vrna aurea, in qua Manna seruabatur, tabulæ nihilominus Testamenti, & virga Aaron, quæ fronduerat. Quid est autem vrna aurea, nisi caro Christi munda, nitida, sincera, atq; ab omni reatus contagione purissima? Quæ reconditum habet Manna, Angelicum videlicet panem, hoc est, diuinitatis æternæ dulcedinem. Duæ vero lapideæ tabulæ inuiolabilem vtriusque Testamenti significant firmitatem. Quid autem Aaron virga, nisi summi, verique Pontificis nostri salutare

D vexillum, & viuificæ Crucis exprimit Sacramentum? Quæ etiam in eo, quod germinasse perhibetur, præfigurauit beatam Crucem immortalis memoriæ viriditate vernantem.

Hæc sunt Sacramenta vniuersalis Ecclesiæ, hæc etiam salutaris instructio cuiuscumque fidelis animæ Christianæ. Quod enim arca per adumbratam prætendebat imaginem, hoc nunc Ecclesia, vel quæque mens iusti per efficacissimam, & apertam possidet veritatem. Hæc beati Apostoli mysticæ refectionis alimenta portabant, hæc tamquam panem paruulis exponendo, frangebant. Nam postquam Euangelicus ille sermo prorupit, quoniam aperuit illis sensum, vt intelligerent Scripturas, prophetica querela cessauit, qua dicitur: *Paruuli*

Luc. vlt.

Thren. 4.

E *petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* Hic est panis ille quotidianus, fratres mei, quem nos Veritas docuit inhianter expetere: hoc cælestis Sapientiæ pabulum, quod debemus iugiter esurire.

Audiamus itaque per os Salomonis Sapientiam nos ad mensam spiritualis alimoniæ claris vocibus inuitantem: *Sapientia*, inquit, *immolauit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam, misit ancillas suas, vt vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis, si quis est paruulus, veniat ad me; venite comedite panem meum & bibite vinũ, quod miscui vobis.* Christus enim, qui Sapientia Patris est, victimas immolauit, cum ad nostræ imitationis exemplum,

Prou. 9.

beatos

A beatos martyres occidi permiſit. Miſcuit vinum, quia propinauit credentibus Spiritum ſanctum. Propoſuit, menſam, quia cæleſtem parauit hominibus gloriam. Miſit ancillas ſuas, id eſt, ſanctos Verbi miniſtros, qui ſe infirmos, & fragiles aſſenerant. Quid ergo iam reſtat, niſi vt relicta fame ſæculi, properemus ad menſam Dei? Sed ad hanc ingrediendi aditum reperire non poſſumus, niſi

Matth. 18. per ſanctus Apoſtolos, quibus claves commiſſæ

Prou. 1. ſunt Regni cælorum. Vnde ſcriptum eſt: *Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam, in capite turbarum clamitat, in foribus portarum.* Ipſi quippe ſunt caput turbarum, foreſque portarum, quia ipſi ſunt populorum Principes, ac ſupernæ Hieruſalem, per ſublimioris excellentiæ, priuilegium ianitores. Ipſi ſunt regales illæ Sedes de quibus in

SS. Apoſtoli Principes populorum, & ianitores cæli dicuntur.

B

Sap. 18. libro Sapientiæ dicitur: *Dum medium ſilentium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, omnipotens ſermo tuus Domine, de cælo à regalibus ſedibus venit.* In aduentu quippe Domini medium ſilentium omnia continebant, quia iam & Prophetæ ceſſauerant, & nondum Apoſtoli ad prædicandam nouæ fidei gratiam veniebant. In quodam planè mundus meditullio conſiſtebat, dum & Prophetarum nequaquam oracula ſupereſſent, & Apoſtolica nondum prædicatio coruſcaret. Quid autem hic *nox* intelligitur, niſi diabolus, qui auctor eſt tenebrarum? qui nimirum quodammodo tunc ambulat, cum non facile valet implere, quod optat, tunc verò currit, cum malitiæ ſuæ vota abſque vllo contradictionis obſtaculo perficit; & non iam

C viæ marginem, ſed medium iter tenet, dum nihil ſibi videt occurrere, quod ſui curſus impetum valeat retardare.

Cum igitur ſub tam noxio mundus ſilentio conticeſceret, & hæc ad perdendos homines occaſio diabolum prouocaret; ille non modò medium iter habebat, ſed & currebat, quia quidquid nequitiæ ſuæ mente conceperat, efficaciter adimplebat. Nam & cuncta iam Romanum occupabat Imperium, & neceſſe erat eos, qui legem Dei eatenus ſaltem vtcumque tenuerant, iam ſubeſſe legibus Paganorum. Sub hoc igitur pereuntis mundi ſilentio ſermo Domini à regalibus ſedibus venit;

SS. Apoſtoli regales ſedes Regis æterni, & patres Eccleſiæ.

D quia de pectoribus Apoſtolicis quæ Regis æterni veraciter ſedes ſunt, verbum Euangelicæ prædicationis erupit. Ipſi quippe regales ſunt ſedes, quas Deus inhabitat, ipſi Reges, & Patres Eccleſiæ, ſicut dicitur: *Omnis gloria eius filiæ Regum ab intus.*

Pſal. 44. Iſti ſanè Reges armati gladio Spiritus, quod eſt verbum Dei; debellarunt principem mundi. De

Epheſ. 6. quo nimirum Apoſtolorum gladio legitur: *Durus debellator in mediam exterminij terram proſiliuit, gla-*

Sap. 8. *dius acutus inſimulatum imperium tuum portans, & ſtans repleuit omnia morte, & vſque ad cælum attingebat ſtans in terra.*

Iſtorum itaque Regum, dilectiſſimi, ſubdamur

E Imperiis, eorum magiſteriis inſtrui, eorum patrociniis elaboremus abſolui; quatenus abſoluti per conceſſam beatis Apoſtolis auctoritatem, ad ipſum Apoſtolicæ dignitatis introducamur Auctorem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum Deo Patre, & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

September.

SERMO XLIII.

I Septemb.

De Sancto Victore Confeſſore.

Hic ille magnus prouidentiæ oculus dulciori verbere carnem carnaliter ambulantem afflixit, & confixit timore ſuo. Qui enim patientiam Dei, *Pſal. 118.*

pœnam inferni, gloriam Regni animo irreuerenti, & infrunito contempſeram, paratus ſum, & non ſum turbatus, vt cuſtodiam mandata

C Domini. Intus erat vrens conſcientia multis obuoluta criminibus, & artificioſo velamine deteſtandum ſilentium diligens plus elegerat mori, quam loqui, perire, quam redire. Sic obdurationis ſuæ legibus preſſa, oculos ſuos ſtatuerat declinare in terram. Sed ille, qui non dormit, neque dormitat, pauperis animæ recordatus, aggreſſus eſt flagellis vincere, quam vincere beneficiis non valebat. Adeſt illa maxima febris, quam acutam Phyſici nominant & membris omnibus profuſius ſuperfuſa miſerabili corpori inſedit. Exaggeratur calor, & in ipſam animæ ſedem ignis furioſus irrumpit. Iam flammis vltricibus peccantis ſubſtantia conflagra-

D tur, & æternalium ſentit præludia tormentorum. Intelligens igitur quia *horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis*, multiplicitatem facinorum meo- *Hebr. 10.*

rum recolligo, confeſſus illi, quem electio patrem, amicitia fidelem, familiaritas conſortem effecit. Verum taliter reſponderit, qualiter ego clamauerim, eius diſcretioni cenſui relinquendum. In propoſito meo eſt & præterita mea plangere, & cauere futura. Donet ille perſeuerantiam, qui negligentiam excitauit. In ipſius miſericordia, non in iuſtitia ſua confidit ſeruus ſuus, vt memor ſit mandatorum ipſius non ſolùm ad ſcribendum, ſed ad faciendum ea. Hæc ergo cauſa fuit operis inter-

En habes hic confeſſionem Sacramentalem factam Sacerdoti.

E rupti. Hæc tantę taciturnitatis occaſio: nunc igitur ſcribemus tanto lætius, quanto ſecurius, cum ſummum periculum ſit docere, nec facere, nec attendatur hic ſtyli lenocinantis excurſus, cum veræ religionis ſit, eneruilatis caruiſſe ſermonibus, nec verborum gloriam redolere.

Docere, nec facere, ſummum periculum eſt.

Ad manum eſt Patris noſtri Victoris ſolemnitas, ad cuius ſacratiſſimum corpus, ſi vera eſt antiquitatis Fides, quotidie reſidemus. Hic eſt vir, qui in virtute Domini virtutum ſignis, & mirabilibus glorioſus effulſit, Apoſtolis, & Apoſtolicis viris miraculorum gloria comparandus. Quæ, & quanta ſint, & quanta ſublimitate fulgentia, libellus de vita, & ortu eius latius exaratus ſufficie

S. Victor miraculis clarus.

indicate. Huic significanter assignari potest illud, A
quod in illa solemni visione Angelo Ephesi Ec-
Apoc. 2. clesiæ scribitur: *Vincenti dabo edere de ligno vitæ,*
quod est in paradiso Dei mei. Ipse etenim nomen ex
opere sortitus ante vicit, quam vincere nosset: nec
quemlibet hostem, sed illum, de quo rara, & num-
quam secura victoria. Lignum vitæ est sapientia,
de cuius fructu & hic in spe, & illic manducat in
re: fructu vtrique specioso, & pretioso; specioso
propter speciem, pretioso propter vtilitatem. Hæc
est illa sublimis arbor, cuius vmbra montes, & ar-
Psal. 79. busta cedros Dei operuerunt. Cedrus Libani, quæ
ramosa densitate Angelicas pemmbiat stationes.
Cant. 2. Sub vmbra huius arboris seder Sponsa, & fructus
Esa. 4. eius dulcis gutturi suo. Huic dicimus: In vmbra tua B
viuemus inter gentes. Huius vmbraculum prote-
git ab æstu diei in securitatem, & absconsionem à
Matt. 13. turbine, & à pluuia. Hoc est illud granum sinapis,
quod in vtero Virginis Dei Patris manibus semi-
natum, minus fuit omnibus oleribus terræ, sed in
tantam altitudinem excreuit, vt veniant volucres
cœli, & habitent in ramis eius; lignum, quod plan-
Psal. 1. tatum est secus decursus aquarum, lignum vitæ in
Gen. 3. medio Paradisi.

Dei Filius de ventre Matris in gremium Ecclesiæ epixus.
Et attende magnum Sacramentum. Filius Dei
totus, & integer eructatus est de corde Patris in
vterum Mariæ, de ventre Matris in gremium Ec-
clesiæ. Quantus in Patre, tantus in Virgine; quan-
tus in Virgine, tantus in Ecclesiæ vnitate. In Patre
ineffabiliter, in Matre mirabiliter, singulariter in C
Ecclesia. Cum Patre eiusdem, & æqualis substan-
tiæ; cum Matre eiusdem, & diuisæ, cum Ecclesia
eiusdem, sed occultæ. Sic distillauerunt cæli mi-
sericordiam, sic Verbum Dei transfusum est, &
effusum vbique totum, sine quo nihil totum. Felix
effusio, quæ currentes adolescentulas ad odorem
suauitatis inuitat, visu recreat, satiat gustu, vbique
autem in medio. Nam & in illa Deitatis essentia,
media est inter Patrem, & Spiritum, persona fami-
liaris humano generi benignitate, familiarior iden-
titate, cum sola nostræ carnis susceperit pauperta-
tem. Vnde & Dauid in ipsius diuinitatis abyssum
immersus, ait: *Benedicat nos Deus, Deus noster, be-*
Psal. 66. *nedicat nos Deus;* & illum in medio maiestatis es- D
se protestans, & nostrum asserens specialiter, qui
nostræ mortalitatis induit vestimentum. Pater
enim, & Spiritus impleuerunt quidem Virginem,
sed maiestate non susceptione. Est & in medio
Virginis ipsius vtero substantialiter illapsus; qui
Ps. 73. mediaetatem staterræ comprehendit humanæ. Deus
enim noster Rex ante sæcula operatus est salutem
in medio terræ. Terræ vtique illius, de qua scrip-
ptum est: *Nemo erat, qui operaretur terram.* Est etiam
Gen. 2. in medio Ecclesiæ, dicente Psalmista: *Sanctificauit*
Psal. 45. *tabernaculum suum Altissimus, Deus in medio eius non*
commouebitur.

Colligamus pauca de pluribus, qualiter Salua-
Luc. 9. tor medius sit, & semper in medio videatur. *Vulpes* B
Esa. 5. *foueas habent, & volucres cæli nidos;* ipse non habet
nidum, foueam ignorat, angulum nescit: locum il-
Luc. 2. lum elegit, vnde pateat omnibus, exclusa persona-
rum acceptione. Denique & natus, positus est in
medio duorum animalium, & quæsitus inuenitur
in medio Doctorum: & medius Iudæorum stat,
Mat. 18. quem ipsi nesciunt. Loquitur & ad discipulos: *Vbi*
duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum
Luc. 22. *in medio eorum.* Et, *Ego in medio vestrûm sum, sicut*
qui ministrat. Crucifixus est etiam in medio duo-
Ioan. 19. rum latronum. Resurgens stetit in medio Disci-
& 20. pulorum suorum: & à Ioanne visus est in medio
Apoc. 1. septem candelabrorum aureorum. Medius ergo

A medium sequere, nec angulorum sordibus, nec fo-
uearum tenebris delecteris; sed dic cum iusto: *In* Psal. 21.
medio Ecclesiæ laudabo te. Hoc est igitur lignum vi-
tæ plantatum in medio Paradisi, arbor aromatica, Gen. 2.
potissima, balsamorum mella distillans. Ex huius
arboris substantia septemplicium ramorum coro-
na progerminat, in quorum summitate fructus illi
dependent, quos cælestis illa fistula, Paulus Apo-
stolus, verbis elegantibus explanauit.

Primus ramus est Incarnatio Filij Dei. Iste siqui-
dem subtilis, & necessarius; cum & instauret cæ-
lestia, terrestria restauret, & vtramque namiam
sua viuificet viriditate. *Si in viridi,* inquit, *ligno hoc* Luc. 23.
faciunt, in arido quid fiet? Se vocans viride li- Rami septē
B gnum, de virginali pullulatum virore; cùm nos & ligni vitæ,
natiuitatis munditiam, & Fidei viriditatem in pri- quorū pri-
mo Parente, verum sit amisisse. Viriditas hæc tam mus est In-
sapienter ab ipsa Sapientia excogitata est, vt & carnatio
cordis, & oris transeat facultatem. Oportebat enim Christi.
ad redemptionem hominis, vt victus homo victo-
rem diabolum vinceret. Sed vnde fieret hoc, non
habebat. Omnes enim in illo proscripti eramus, &
per illum originalis peccati grauitate depressi. Deus
autem non debuit, cum potius potentia videre-
tur, si seruum à se recedentem, qui illum sub-
iugauerat, enodaret. Quod igitur homo per se non
potuit, Deus per se non debuit, artifex Sapientia
Deum, & hominem collocauit, vt ex parte homi-
nis pro hominibus satisfaceret, & ex parte Dei su-
C perbum sicut vulneratum humiliaret. Clausa est
Principi tenebrarum hæc tam gloriosa coniunctio,
nec versuta calliditas consilium Dei potuit conie-
ctare. Assumitur purum semen de Virginea puri-
tate, & illum propitiationis fontem Sapientia Dei
secretiori nouitate reputgat. Primus itaque ramus Fructus eius
est Incarnatio eius, fructus eius Spiritus sapien- Spiritus sa-
tiæ. pientiæ.

Secundus ramus est Baptismus Christi, Intuere II Ramus
Filium Virginis non ad ablutionem membrorum est Baptis-
suorum, quæ de Virgineis membris exierant, fuisse mus Chri-
baptizatum, sed vt tantæ mundationis priuilegium sti.
in aquarum substantia sanciretur. Tene intellectu, Rom. 9.
quod visu non potes, descendere in aquam, cum
D aliquis baptizatur, filium diaboli, & ascendere Fi-
lium Dei, vasa iræ in misericordiæ vasa conuerti,
euerti peccatum originis, subuerti latronis ædifi-
cium, diuinitatis domicilium præparari. Adest Spi-
ritus sanctus, & de summa cælorum arce descen-
dens, elementum sanctificat, deificat baptizatum,
clarificat ministerij dignitatem. Constipantur An-
gelicæ virtutes alludentes Sacramentalibus institu-
tis, & cælestibus creaturis vnda purificans corona-
tur. Cordis, non carnis oculos desiderat Sacramenti Fructus
transcensio, quia intelligibilis est. Secundus ergo ra- eius spiritus
mus est Baptismus Christi, fructus eius Spiritus in- intellectus.
tellectus.

Tertius est passio Redemptoris. Vide consilium III. Ramus
B Dei quod in abysso iudiciorum eius clausum fue- est Passio.
rat ab æterno. Consilium enim antiquum, Domi-
ne, verum fiat: ait vnus illorum, qui ad arcanum di-
uinæ prouidentiæ fuerat intromissus. Numquid
non consuluit tibi, cui non erat adiutor, cum san-
ctissimam illam carnem addidit opprobriis, tor-
mentis exposuit, & *inclinato capite emisit spiritum?* Ioan. 19.
O quàm indebita miseratio, quàm gratuita, & sic
probata dilectio, quam inopinata dignatio, quam
stupenda dulcedo, Filium Dei sic affigi, Regem
gloriæ in lacu miseriæ crucifigi; Denique nihil me-
lius ad te redimendum habuit, quam quod semet-
ipsum exinaniuit, nec excellentiorem modum in-
uenit sapientia Dei in omni sapientia sua. Passio

Fructus eius spiritus. consilij.

ista consilium tuæ redemptionis est. Ramus necessarius, & mirabilis, cuius fructus est Spiritus consilij.

IV. Ramus est descensio ad inferos.

Quartus est descensio eius ad inferos. In fortitudine singulari descendit ad inferos, tamquam potens crapulatus à vino, & conturbauit virum, qui conturbauit terram, qui posuit orbem desertum, confringens malleum vniuersæ terræ, & horrendum illud palatium fortissima subuersione concutiens. Fortis quidem erat ille, sed fortior superuenit, qui vasa diriperet, auferret arma, ligaret inimicum. Et ramus quidem iste rectus, atque subtilis, cuius fructus est Spiritus fortitudinis.

Luc. 11. Fructus eius spiritus fortitudinis.

V. Ramus est Resurrectio.

Quintus est Resurrectio Christi. Hic ostendit nobis exemplo, quod promiserat in præmio, & scire nos fecit, quod carne sua resurgente resurgeremus: quæ etsi dissimilis gloriæ, tamen eiusdem naturæ in vtero Virginis fuerat fabricata. Exclusa est totius ambiguitatis offensio. Viderunt Apostoli manus, tenuerunt pedes, palpanerunt latus, & omnia mortis insignia beatis oculis aspexerunt. Et hic igitur ramus magnus, atque sublimis, fructus autem eius Spiritus scientiæ.

B

Ioan. 20. Fructus eius spiritus scientiæ.

VI Ramus Ascensio.

Sextus est Ascensio ad cœlos. O singularis pietas, suauitas specialis, cùm lumen carnis nostræ sublimibus intulit officinis, & ad dexteram Patris collocauit in gloria! Vident, & admirantur cælestium agmina legionum, & ad tantæ gratiæ largitatem incessabiliter obstupescunt. Exuperat enim sensum omnem tantæ dignationis intuitus ipsi soli peruius Trinitati. Sed & hic ramus spectabilis, & mirandus, fructus verò eius Spiritus pietatis.

C

Fructus eius spiritus pietatis.

VII. Ramus est iudicium.

Septimus est dies Iudicij, quando veniet cum potestate magna, & maiestate, reddere in ira vindictam, & vastationem in flamma ignis. Tunc erit timor ille timendus, cum cælis ardentibus, pugnantibus elementis, terra succensa, conscientiis obuolutis, dæmonibus accusantibus, trementibus Angelis, Iudice furibundo, & misericordiam nescïente, fiet illa discussio, quæ vtinam nos paratos inueniat. Ramus iste magnus, & metuendus; fructus eius Spiritus timoris Domini. Amemus ergo lignum vitæ, & de fructu eius assiduè manducemus; quia fructus iste Filius Mariæ est, qui est benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

Luc. 12.

2. Thess. 1. Fructus eius spiritus timoris Domini.

Ligni vitæ fructus Christus est.

D

SERMO XLIV.

VIII. Sept.

I. In Natiuitate Beatißimæ Virginis Mariæ.

DE gaudiis properamus ad gaudia, & feruentem stylum gloriosa materia facit feruentiorem. De Virgine venimus ad Virginem, & de Maria ad Mariam recurrimus. Bonum est nos hic esse, melius immorari, optimum permanere. Fœlices Angelici Spiritus, qui beatæ Virginis habent præsentiam. Nos interim memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructamus. Illi præsentiam, nos memoriam. Sic si dulcis est memoria, quid est præsentia. Et illi quidem abundantiori rore diuinitatis infusi, Genitum, & Genitricem visione mirabili contuentur, Regis, & Reginæ gloria cumulari. Nos verò, quos carceratiæ mortalitatis ærumna contorquet, memoria pascimur, scripturis releuamur: & quod illi vident nos legimus. Vtinam veniat, qui nos in lucem reponat, dies vbi non legere liceat, sed vide-

E

Dulcis hominibus Dei Genitricis memoria.

A re. Interim consolemur nos suauitate memoriæ, donec dulcedine præsentiæ satiemur. Hodie nata est illa, per quam omnes renascimur, cuius speciem concupiuit Omnipotens, & in qua Deus posuit thronum suum. Ipsa est thronus ille mirabilis, de quo in Regnorum historia legitur in hæc verba: *Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem, & vestiuit eum auro fuluo nimis. Per sex gradus ascendebatur ad eum. Rotundus erat in posterioribus. Duodecim Leunculi stabant super gradus, respicientes ad thronum. Porrò duæ manus tenebant hinc & inde sedile. Duo Leones stabant iuxta brachiola. Non est factum simile opus in vniuersis Regnis.*

Psal. 44.

3. Reg. 10. Thronus Salomonis quomodo sit figura B. Virginis.

Sed iam verba proposita producamus in lucem, & aquam eliciamus de petra, ipsa loquente in nobis, de qua loqui vobis proponimus. *Fecit*, inquit B Scriptura, *Salomon Rex thronum de ebore grandem.* Tribus nominibus in Scripturis Salomonem vocatum legimus, & vbique Regio nomine titulatum, videlicet Salomonen, Ecclesiasten, Ididam. Filius Regis, immo & Rex, nec solum Filius Dei, sed etiam Deus, Salomon, id est, pacificus, est nobis in hoc exilio; Ecclesiastes, id est, concionator, erit in iudicio; Idida, id est, gloriosus, erit in Regno; in exilio amabilis, in iudicio terribilis, in Regno admirabilis; in exilio pius, in iudicio iustus, in Regno gloriosus. Vide autem si non vbique Rex. In exilio rector morum, in iudicio discretor meritorum. In Regno præmiorum distributor; simulque considera, quia non Ecclesiastes, non Idida, sed Salomon tam gloriosum opus facere præuoratur. Auerte C re oculos tuos ab illius terreni Regis deliciis, qui licet fuerit sapientia singularis, sublimis gloria, rebus affluens, pace securus, non tamen tale opus facere potuerit; quale factum non sit vniuersis regnis. Numquid sacræ Scriptor historiæ omnia opera mundi, & gloriam eorum intuitu diligenti prospexerat, vt hoc statim tota deliberatione, non vni, sed omnibus anteferret? Inania sunt hæc, si non recurramus ad intimos cælestis disciplinæ recessus, si non deuiemus à via litteratoriæ qualitatis. Salomon noster, non solum sapiens, sed & sapientia Patris: non solum pacificus, sed & pax nostra, qui fecit vtraque vnum, fecit thronum, vterum videlicet intemeratæ Virginis, in quo sedit illa Maiestas, quæ nutu concutit orbem.

Salomonis in Scripturis tria nomina.

Christo applicantur.

D Hanc sessionem Filij & probauit, & cognouit Pater: ipso dicente: *Tu cognouisti sessionem meam*, & *Thronus tuus Deus in sæculum sæculi*: &, *Thronus iste sicut Sol in conspectu tuo. Sedes*, inquit Scriptura, *super thronum, qui iudicas æquitatem.* Quid enim iustius, quam vilem, & transfugam seruum, & conserui sui sedulum deceptorem, perpetuis ignibus assignare, & illum, quem fefellerat, suo resignare principio? Ait ille alter Filius Virginis: *Et vox de throno exiuit dicens: Laudem dicite Deo nostro omnes Sancti eius.* Ex hoc throno laus Angelorum prorumpit, & hominum; quia dum hic restituitur, & ille resarcitur, vtrique gratiarum debent deuotionem. Nosti quidnam dicat, qui sedet in throno? E *Ecce*, inquit, *noua facio omnia.* Felix thronus, in quo sedet dominator Dominus: in quo, & per quem non solum omnes; sed omnia renouantur. Parco verbis, quia quosdam vestrum sentio præuolare, & currentis styli præuenire paupertiem. Merito ergo tale opus non eloquenti, non glorioso, sed pacifico scribitur assignatum; quia venit Iesus instaurare, & quæ in cælis, & quæ in terris: pacemque, & concordiam inter homines, & Angelos, mediante Virgine, reformare.

Thronus Christi.

Psal. 138.

Psal. 88.

Psal. 9.

Apoc. 5.

Apoc. 21.

S. Mariæ Virginitas rectè comparatur ebori, propter eius proprietates.

De ebore, inquit. Quid eſt, quod aurum, & argentum, & lapides precioſi, & omnis denique precioſioris materiæ præmittitur gloria? Sola eboris ſubſtantia capax eſt tantæ compoſitionis, & fabricatur in ea, quod omnibus operibus præferatur. Ebur enim & mirabili candore relucet, & multa præeminet fortitudine, frigidiorisque naturæ ſortitur auſpicium. Et quid candidius illa virginitate, quæ ſingularis aſpectus ſui gratia ſuper cœleſtem curiam allicit ad videndum? Quid fortius illa fortitudine, per quam Domini fortitudo vaſa diripuit fortioris? Quid frigidius illa ſubſtantia, quam obumbrauit virtus Altiſſimi, & ab æſtu peccati defendit ſuperuenientis Spiritus plenitudo? Ex hoc ebore, niſi fallor, fiunt illæ domus eburneæ, de quibus dicit Pſalmiſta: *Myrrha, & gutta, & caſia à veſtimentis tuis à domibus eburneis.*

Pſal. 44.

S. Maria cur thronus grandis dicatur.

Sequitur, *Grandem*. Quid grandius Virgine Maria, quæ magnitudinem ſummæ diuinitatis infra ſui ventris concludit arcanum? Attende Seraphim, & in illius ſuperioris naturæ ſuperuola dignitatem: & videbis quidquid maius eſt, minus Virgine, ſolumque opificem opus iſtud ſupergredi.

Eadem auro diuinitatis veſtitur.

Et veſtiuit eum auro fuluo nimis. Aurum omnibus metallis precioſius, intellige diuinitatem Dei, omni præeminentem mundo, omnia gubernantem. Hac veſtita eſt, immò ſuperueſtita Mater Altiſſimi, totamque Virginem tota illa indiuiſibilis natura largiori gratia ſuperfudit. Quid eſt autem quod dicit: Fuluo nimis? Hic aliquid requirendum relinquit nobis Spiritus ille multiplex, & vtinam poſſim explicare quod ſentio. Quatuor modis ineſt Deus omnibus creaturis. Primo modo eſſentialiter tam bonis, quàm malis, nihilque intercludit Deitatis eſſentiam, per quam eſſe omnia acceperunt. Inde eſt quod nuſquam, & in omni loco eſſe legitur, cum omnibus præſentialiter aſſiſtat, & à nullo comprehendatur. Habent etiam & mali Dei præſentiam, ſed non gaudent, cum inanimata quælibet hoc poſſint priuilegio gloriari. Secundo modo ineſt bonis operatione; agit enim in eis virtus operatiua, vt operentur opera Dei; nec otioſè creati ſunt inter creaturas, ſicut & mali, qui elegerunt areſcere, vt ſempiternis ignibus alimenta miniſtrent. Ineſt & pleriſque bonis illuminatione, quos de futurorum cognitione nobilitat, & participes ſuorum efficis ſecretorum. Quarto modo ineſt vni creaturæ, videlicet Mariæ Virgini, identitate, quia idem eſt, quod illa.

Quatuor modis Deus rebus creatis ineſt.

Immenſa S. Mariæ dignitas. Luc. 1.

Hic taceat, & contremiſcat omnis creatura, & vix audeat aſpicere tantæ dignitatis, & dignationis immenſitatem. *Dominus tecum*, inquit Archangelus. Habitat in Angelis Deus, ſed non cum Angelis, quia cum illis eiuſdem non eſt eſſentiæ. Habitat Deus in Virgine, habitat cum illa, cum qua vnius naturæ habet identitatem. Hoc eſt ergo aurum fuluum nimis, quo thronus eſt veſtitus, quia tali modo Deus Virginem induit, & in Virgine indutus eſt, vt meliori non poſſet.

Sap. 1. Sex gradus quibus cælum ſcanditur.

Sequitur: *Per ſex gradus aſcendebatur ad eum.* Elige meditari quæ ſancta ſunt, quia *peruerſæ cogitationes ſeparant à Deo*; & primũ gradum aſcendiſti. Inſueſce linguam tuam bene loqui, & ſubſiliſti ad ſecundum. Iuſte, quod iuſtum eſt, operare; & tertium aſcendere meruiſti. Doce iniquos vias Domini, & conſolare omnes lugentes, & ad quarti ſublimitatem raptatus es. Relinque mundum, & ea, quæ in mundo ſunt, & ad quinti cacumen euolaſti. Teneat te perſeuerantia in motu, perſeuerantiam non relinquas, & ſextum gradum viriliter attigiſti. Ex hoc ſubſilire licet in cœlum, & ad

A illam gloriam aſpirare, in qua Regina glorioſior Angelicam reuerberat dignitatem.

Aſſumptionis B. Mariæ gloria infinita.

Sequitur: *Rotundus erat in poſterioribus.* Poſteriora Virginis Aſſumptionem eius intellige, in qua finem vitæ mortalis accepit, quæ vitam reddidit orbi. Et nota cum quanto Sacramento tranſitum Virginis Scriptura comparet rotunditati. In rotundo nec principium, nec finem poteris inuenire: ita & gloria, quæ eam de hoc mundo tranſeuntem excepit, principium ignorat, neſcit finem; de qua nil aliud poſſumus dicere, niſi quia glorioſa dicta ſunt de te gloria Dei.

Pſal. 86.

Sequitur: *Duodecim Leunculi ſtabant ſuper gradus.* Duodecim Leunculi, duodecim Apoſtoli

B ſunt, qui præfixis gradibus validius inſiſtentes, Reginam cœli non ſine maximo ſtupore demirantur, & dicunt: *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit ſicut aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata?* Porrò duæ manus, quæ tenebant hinc, & inde ſedile, actiuam, & contemplatiuã vitam ſignificant, quæ matrem Virginem propenſiori diligentia ambierunt, adeò vt nec actio contemplationem minueret, & contemplatio non deſereret actionem. Recordare, *quia non erat ei locus in diuerſorio*, quomodo Filium ſuum propriis vberibus lactauerit, & omnes denique vagientis paruuli ſuſtinuerit actiones: & tunc intelliges, quia plurimum miniſtrauit. Conſidera, quia ipſa eſt, quæ

Cant. 6.

Luc. 2.

C in contemplatiuæ dignitatis ſuperuecta dulcedinem, in ipſius Dei ſubſtantiam lucidiores infixit obtutus. *Læua*, inquit, *eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.*

Cant. 2.

Gabriel Archangelus, & Ioannes Euangeliſta duo Leones.

Duo Leones ſtabant iuxta brachiola. Duo Leones ſunt Gabriel Archangelus, & Ioannes Euangeliſta, quorum alter dexteræ Virginis, alter ſiniſtræ cuſtos deputatus eſt. Gabriel enim mentem, Ioannes carnem peruigili ſollicitudine ſeruauerunt. Qui bene Leones dicuntur propter rugitum altiſonæ vocis: duo enim verba nuntiauerunt orbi terræ, qualia nec dicta ſunt, nec dicentur, & in quorum comparatione omnia muta debeant apparere. *Aue Maria gratia plena, Dominus tecum*, ait Archangelus. Audiſne in hoc verbo Incarnationem Dei, re-

Luc. 1.

D demptionem hominum, renouationem mundi? *In principio erat Verbum*, dixit Euangeliſta. Animaduertis hic verbi diuinitatem, Eccleſiæ Fidem, Hæreticorum ſilentium, locum quietis, ſecretum ſolitudinis, luminis arcanum, habitaculum pacis? Ob hanc fortaſſis cauſam vocauit Iacobum, & Ioannem Boanerges, id eſt, filios tonitrui.

Ioan. 3.

Mar. 3.

Non eſt factum ſimile opus in vniuerſis regnis. Nihil verius, nihil ſublimius, nihil dulcius miſeræ mortalitati, & mortali miſeriæ. Nã etſi multa magna facta ſunt in creaturis mũdi, nihil tamen tã excellens, tam magnificum fecerũt opera digitorum Dei. Virgo Dei genitrix, cuius pulchritudinem ſol & luna mirantur; Subueni Domina, clamantibus

E ad te iugiter: *Reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere, vt intueamur te.* Tu benedicta, & ſuperbenedicta reuertere primò per naturam. Numquid quia ita deificata, ideò noſtræ humanitatis oblita es? Nequaquam Domina. Scis, in quo diſcrimine nos reliqueris, vbi iaceant, quantum delinquant ſerui tui, non enim conuenit tantæ miſericordiæ tantam miſeriam obliuiſci, quia etſi ſubtrahit gloria, reuocat natura: non enim ita memoratis iuſtitiæ Dei ſolius, vt miſericordiam non habeas; neque ita es impaſſibilis, vt ſis incompaſſibilis. Naturam noſtram habes, non aliam: & iuſtum eſt, vt de rore tantæ pietatis diffuſius infundamur.

Cant. 6.

A *Reuertere* secundo per potentiam. Fecit in te magna qui potens est, & data est tibi omnis potestas in cælo, & in terra. Quid tibi negabitur, cui negatum non est, Theophilum de ipsis perditionis faucibus reuocare? Infelicem animulam, totum illud, quod in te factum est, proprio charactere denegantem, de luto fæcis, & miseriæ subleuasti. Nil tibi impossibile, cui possibile est desperatos in spem beatitudinis releuare. Quomodo enim illa potestas tuæ potentiæ poterit obuiare, quæ de carne tua carnis suscepit originem? Accedis enim ante illud aureum humanæ reconciliationis altare, non solùm rogans, sed imperans; Domina, non ancilla. Moueat te natura, potentia moueat; quia quanto potentior, tanto misericordior esse debebis. Potestati enim cedit ad gloriam, iniurias vl- B cisci nolle cùm possit.

Vide Suriũ tom. 1. de Sanctis, ad 4. diem Febr.

Reuertere tertio per amorem. Scio Domina, quia benignissima es, & amas nos amore inuincibili, quos in te, & per te Filius tuus, & Deus tuus, summa dilectione dilexit. Quis scit, quoties refrigeras iram iudicis, cùm Iustitiæ virtus à præsentia Deitatis egreditur?

Reuertere quarto per singularitatem. In manibus tuis sunt thesauri miserationum Domini, & sola electa es, cui gratia tanta conceditur. Absit, vt cesset manus tua, cùm occasionem quæras saluandi miseros, & misericordiam effundendi: neque enim tua gloria minuitur, sed augetur, cùm pœnitentes ad veniam, iustificati ad gloriam assumuntur. Re- C uertere ergo Sunamitis, id est, despecta, cuius animam pertransiuit gladius, quæ Fabri vxor appellata fuisti. Ad quid? Vt intueamur te. Summa gloria est, post Deum te videre, adhærere tibi, & in tuæ protectionis munimine demorari. Audi nos. Nam & Filius nihil negans honorat te, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

Luc. 2.

VIII. Sept.

SERMO XLV.

II. In Natiuitate Beatissimæ Virginis Mariæ.

NATIVITAS Beatissimæ, & intemeratæ Genitricis Dei, fratres charissimi meritò præcipuum, & singulare præbet hominibus gaudium, quæ totius extitit humanæ salutis exordium. Sicut enim omnipotens Deus ineffabili prouidentiæ suæ intuitu, antequam homo fieret, hominem periturum diabolica machinatione præuidit, sic etiam redemptionis humanæ consilium ante sæcula in immensæ pietatis suæ visceribus habuit. Et non solùm qualiter redimeret, modum, & ordinem in profundissima sapientiæ suæ ratione constituit; verùm etiam quando redimeret, certum temporis articulum præfiniuit. Sicut ergo impossibile erat, vt humani generis redemptio E fieret, nisi Dei Filius de Virgine nasceretur; ita etiam necessarium fuerat, vt Virgo, ex qua Verbum caro fieret, nasceretur. Oportebat quippe prius ædificari domum, in quam descendens cælestis Rex habere dignaretur hospitium. Illam videlicet, de qua per Salomonem dicitur: *Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem.* Septem namque virginalis hæc domus suffulta columnis extitit, quia venerabilis Mater Domini septem sancti Spiritus donis, id est, sapientiæ, & intellectus; consilij, & fortitudinis; scientiæ, & pietatis, atque timoris Dei dotata fuit. Quam vtique æterna Sapientia, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, talem construxit, quæ digna fieret illum suscipere, & de intemeratæ carnis suæ visceribus procreare. Necesse erat prius erigi thalamum, qui venientem ad nuptias sanctæ Ecclesiæ susciperet Sponsum, cui Dauid exultans in spiritu, epithalamium canit, dicens: *Tamquam Sponsus Dominus procedens de thalamo suo.*

Prou. 9.
Esai. 11.
Sap. 8.
Psal. 18.

Meritò ergo hodie profusis gaudiis totus vbique terrarum orbis exultat, meritò vniuersa sancta Ecclesia, nascente Sponsi sui Genitrice, vt ita præ gaudio dixerim; fescennini carminis laudes alternat. Exultemus igitur in hac die, clarissimi, in B qua dum Beatissimæ veneramur Virginis ortum, cunctarum etiam noui testamenti festiuitatum celebrámus initium. Exultemus, inquam, in hac die præcipua, & totis visceribus in Domino delectemur: in qua dum Redemptoris nostri recolimus Matrem, reliquarum festiuitatum celebramus originem. Quæ enim cunctis solemnitatibus est antiquior tempore, nequaquam esse debet inferior dignitate. Nam si Salomon cum israelitico populo in dedicatione templi, ex lapidibus facti, tam copiosum, & magnificum sacrificium solemniter celebrauit; quale, quantumque gaudium Beatæ Mariæ Natiuitas populo Christiano debet afferre, in cuius vterum, velut reuera sacratissimum tem- C plum, Deus ipse descendens, & humanam naturam ex ea suscipere, & cum hominibus dignatus est visibiliter habitare? Licèt enim & in illud Salomonis templum Deus descendisse credendus sit, in hoc tamen rationabili sanctuario, hoc est, in Beatissimæ Virginis vtero multò mirabilius, multóque felicius dignatus est manere pro nobis, in quo Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. De illo quippe, antiquo videlicet templo, scriptum est: *Factum est, cùm exissent Sacerdotes de sanctuario, impleuit nebula domum Domini, & non poterant Sacerdotes stare prope propter nebulam. Impleuerat enim gloria Domini domum Domini.*

Quanto studio Ecclesia Dei colat natalem diem S. Mariæ.
3. Reg. 8.
S. Maria Dei templum & quã differentius illo veteri.
Ioan. 1.
3. Reg. 8.

Quæ omnia, sicut egregius Prædicator dicit, in figura contingebant illis. Gloria quippe Domini intelligitur Christus, cuius Fide repletus est mun- D dus. De qua gloria cum pro eo adorato vitulo deprecaretur Dominum Moyses, vt parceret populo peccatori, respondit Dominus: *Propitius ero illi.* Verumtamen viuo ego, & viuit nomen meum, quia *implebitur gloria mea omnis terra.* Et Psalmista: *Implebitur*, inquit, *gloria eius omnis terra.* Quod autem nebula impleuit domum Dei, & non poterant Sacerdotes ministrare propter nebulam; ex sententia superbos Iudæorum Pontifices ac Doctores insinuat, qui dum Incarnationis Christi Sacramenta inuestigare despiciunt, debitum Fidei suæ ministerium per erroris nebulam perdunt. Ita enim eorum mentes infidelitatis caligo repleuit, vt propriis exigentibus meritis, nõ agnoscant cul- E tum credulitatis. Ad illud ergo templum Dominus in nebula descendit, vt cæcam Iudaïcæ infidelitatis caliginem designaret, in hoc, sicut scriptum, in sole posuit tabernaculum suum, vt sedentes in tenebris, & vmbra mortis illuminaret. Illi denique templo Deus omnipotens gloriam quidem sui aduentus contulit, sed nihil ex eo in sua natura suscepit; in Beatissimæ autem Virginis vterum, non solùm dignatus est descendere, sed ex eo etiam perfectam sibi substantiam nostræ mortalitatis vnire. Quanto igitur nostri templi maior est dignitas, tanto gloriosior eius debet esse solemnitas.

1. Cor. 10.
Num. 14.
Psal. 71.
Psal. 18.
Luc. 1.

Difficultas laudandi B. Virginem quanta, & unde.

Sed quo pacto eius festiuitatem dignè celebrare valet infirmitas hominum, quæ gaudium parere meruit Angelorum? Qualiter eam laudare poterit mortalis hominis transitorium verbum quæ illud de se protulit Verbum, quod manet in æternum? Quæ lingua in eius laude inuenitur idonea, quæ illum genuit, cui omnia benedicunt, & cum tremore obediunt elementa? Nam dum cuiuslibet Martyris fortia facta extollere cupimus, dum virtutum eius insignia ad Redemptoris nostri gloriam prædicamus; etiamsi ad cogitandum tardior sensus impediat, vel ad loquendum balbutiens lingua non suppetat; verborum tamen copiam ipsius rei materia subministrat. Cùm verò Beatissimæ Genitricis Dei laudes scribere volumus, quia noua, & inaudita sunt, quæ tractanda suscipimus, nulla inuenimus verba, quibus ad hæc dignè exprimenda sufficere valeamus. Tollit enim facultatem sermonis materia singularis. Quæ enim lingua explicare sufficiat, vel quæ ratio humana non obstupescat, cum cogitare cœperit, quia Creator oritur ex creatura, Factor fit ex factura? Quod in virginea puellæ vulua concipitur, qui vastissima totius mundi amplitudine non tenetur? Iacet intra materna viscera paruulus, qui cum coæterno Patre rerum omnium iura gubernat immensus. O beata vbera, quæ dum tenue lac puerilibus labris infundunt, Angelorum cibum, & hominum pascunt. Exiguum exprimunt liquorem, & mundi reficiunt Creatorem. Qui suæ virtutis imperio marium procellas mitigat, qui fluminibus indeficientem aquarum impetum subministrat, qui aridam terram innumeris vbique fontibus irrigat, raras de virgineo pectore guttas lactis expectat. Manat liquor ex vberibus Virginis, & in carnem vertitur Saluatoris.

B. Virgini quantū homines debeamus.

Hic, dilectissimi fratres mei, hic, rogo, perpendite, quàm debitores simus huic Beatissimæ Dei Genitrici, quantasque illi post Deum de nostra redemptione gratias agere debeamus. Illud siquidem corpus Christi, quod Beatissima Virgo genuit, quod in gremio fouit, quod in fasciis cinxit, quod materna cura nutriuit: illud, inquam, absque vlla dubietate, non aliud, nunc de sacro altari percipimus, & eius sanguinem in Sacramentum nostræ redemptionis haurimus. Hoc Catholica Fides habet, hoc sancta Ecclesia fideliter docet.

Nullus ergo humanus sermo in laude eius inuenitur idoneus, de qua mediator Dei, & hominum cognoscitur incarnatus. Impar est illi omne humanæ linguæ præconium, quæ de intemeratæ carnis suæ visceribus cibum nobis protulit animarum: illum videlicet, qui de semetipso perhibet, dicens. *Ego sum panis viuus, qui de cælo descendi: si quis ex hoc pane manducauerit, viuet in æternū.* *Ioan. 6.* Per cibum namque à Paradisi sumus amœnitate deiecti, per cibum quoque ad Paradisi gaudia reparati. Cibum comedit Eua, per quem nos æterni ieiunij fame mulctauit: cibum Maria edidit, qui nobis cælestis conuiuij aditū patefecit. Hic etiam, obsecro, dilectissimi fratres, hic lineam nostræ redemptionis diligenter attendite, & quam circa nos diuinæ pietatis viscera fuerint intenta, cordis aure pensate. Fecit Deus hominem, vt ita dixerim, mortaliter immortalem, videlicet vt si custodire vellet præceptum obedientiæ, in æternum viueret; si verò contemneret, mortis mox imperio subiaceret. *Gen. 3.* Quid plura? Peccauit homo, diabolo suadente, & tota humani generis arbor venenata est in radice. Cecidit infœlix pater per gulam, & vniuersa eius progenies rea facta est per naturam,

A dicente Apostolo: *Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri.* *Ephes. 2.*

Factus est itaque Adam fermentum, & vniuersam corrupit multitudinem filiorum: quia dum ille pestifero serpentis veneno vitiatur, tota in illo humani generis massa corrumpitur. Vnde irradiante iam nouæ gratiæ splendore, per egregium nobis Prædicatorem dicitur: *Expurgate vetus fermentum, vt sitis noua conspersio.* *1. Cor. 5.* Sed pius, & misericors Deus noluit omnimodo perire creaturam suam, quam formauerat ad imaginem, & similitudinem suam. Ex omni itaque multitudine nationum vnum sibi elegit, Israeliticum videlicet populum, cui & legem dedit, & sacrificia sibi diuersorum animalium offerre præcepit. B Sed lex illa, vt homo per eam perfectè saluaretur, nequaquam erat idonea. Sicut enim per Paulum dicitur. *Nihil ad perfectum adducit lex.* *Heb. 7.* Quia enim rudis adhuc ille populus, superbus, & rigidus erat, ad portandum perfectæ legis iugum ceruicem cordis humiliare non poterat. De quo nimirum populo ad Moysen Dominus dicit: *Cerno, quod populus iste duræ ceruicis sit.* *Exod. 32.* Danda ergo illi fuerat huiusmodi lex, quæ nec omninò à diuinis obsequiis liberum ire permitteret, nec tamen præcipiendo summa, & grauia deterreret. Sacrificia autem, quæ tunc offerebantur, ad emundationem carnis aliquatenus prodesse poterant, ad conferendum verò animabus salutem sufficere non valebant; dicente Apostolo. C *Si enim sanguis taurorum, aut vitulorum, aut cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat, ad emūdationem carnis; quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum S. se obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiā nostram ad seruiendum Deo viuenti?* *Heb. 9.* Cum enim ad emundationem carnis Sacrificia illa prodesse denunciat, purgationem animabus conferre nequaquam potuisse designat. Neque enim irrationalis creatura ad sanctificandam rationalem esse poterat valida. Sed nec ipsi Sacerdotes sanctificare populum poterant, quia & ipsi pro suis reatibus offerre hostias indigebant. Neque delictis obnoxij, delictorum valebant vincula soluere, vel peccatores peccatorem iustificare.

Vetus lex ad saluandū hominē non erat idonea.

Sanguis Christi nos emundat ab operibus mortuis, id est, peccatis.

D Necesse ergo erat, vt talis Sacerdos inueniretur, qui dum in aliis peccatorum sordes ablueret, ipse in se abluendum aliquid non sentiret: & dum alieni reatus contagia tergeret, in semetipso aliquam lepræ maculam non haberet. Sed huiusmodi homo in humano genere inueniri non poterat, quia vnusquisque cum Propheta hunc versiculum veraciter decantabat: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea:* *Psal. 50.* & sicut per Apostolum dicitur. *Omnes peccauerunt, & egent gloria Dei.* *Rom. 3.*

Obsecro dilectissimi fratres mei, hanc vestræ, immò nostræ salutis historiam diligenter attendite, & humanæ restaurationis ordinem etiam in vestris cordibus ordinate. Corda vigilent, oculi E non dormitent. Cùm igitur huiusmodi homo in humano genere inueniri non posset, ne in peccato suo periret homo, Creator hominum de Beatissima Virgine carnem sumens, sine peccato factus est homo, sine peccato conceptus in Virginis vtero, sine peccato est conuersatus in mundo. Eia, fratres intendite, intendite, inquam, & ineffabile redemptionis nostræ mysterium vigilanter audite. Ecce, iam Sacerdos, fratres, nulla ipse habens peccata, & idcirco dignus, & potens vt sacrificium offerens, aliena mundaret peccata. Ille videlicet, cui per Prophetā dicitur: *Tu es Sacerdos in æternum, secundùm ordinem Melchisedech.* *Psal. 109.* Sed, sicut

Heb. 8. per Paulum dicitur. *Neceſſe eſt ſacerdotem aliquid habere, quod offerat.* Veruntamen, ſicut ſuperius dictum eſt, impoſſibile erat vt brutorum carnes animalium ſanctificarent animas hominum, & irrationalis hoſtia ratione vtentium ſufficeret abolere peccata. Vnde ex perſona Filij ad Patrem per Pſalmiſtam dicitur: Pſal. 39. *Sacrificium, & oblationem noluiſti, holocauſta etiam pro delicto non poſtulaſti; tunc dixi: Ecce venio.* Oportebat ergo vt rationalis hoſtia fieret, quæ creaturam rationabilem expiaret. Sed peccator aliquis homo, ſicut indignus erat vt Sacrificium offerret, ſic etiam nihilominus vt ipſe Sacrificium fieret. Quid igitur Sacerdos noſter faceret? Quo ſe verteret? Quod redemptionis noſtræ conſilium inueniret? Vnde Mediator Dei & hominum placationis hoſtiam ſumeret, qua pacem inter Deum, & hominem reformaret? Omnis quippe terrena creatura, ſi rationalis erat, peccati virus de primi Parentis radice contraxerat: ſi irrationalis, rationalem iuſtificare non poterat.

Quid ergo faceret Mediator pacis, & ipſe pax? Epheſ. 3. Ipſe eſt enim pax noſtra, qui fecit vtraque vnum; & medium parietem maceriæ ſoluens, inimicitias in carne ſua, legem mandatorum decretis euacuans, vt duos conderet in ſemetipſo in vnum nouum hominem; faciens pacem, vt reconciliaret ambos in vno corpore Deo per Crucem, interficiens inimicitias in ſemetipſo, & veniens euangelizauit pacem his, qui longe, & pacem his qui prope. Quid, inquam, faceret? Conſiderate, fratres mei, diligenter, conſiderate ineffabilis viſcera pietatis, perpendite immenſum, & inæſtimabile pondus diuinæ charitatis. (Chriſtus Filius Dei Sacerdos, & ſacrificiũ Redẽptor, & pretium.) Quia enim in rebus inueniri non poterat pretium noſtræ redemptionis, Redemptor noſter ſemetipſum obtulit Patri pro nobis hoſtiam in odorem ſuauitatis. Sic ipſe factus eſt Sacerdos, & ſacrificium; ipſe Redemptor & pretium. Hebr. 7. Vnde recte per Paulum dicitur, *Talis enim decebat, vt nobis eſſet Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & excelſior cælis factus, qui non habet quotidie neceſſitatem, quemadmodum Sacerdotes, prius pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populo. Hoc enim fecit ſemel ſe offerendo, Dominus noſter Ieſus Chriſtus.*

Audiſtis itaque nunc, dilectiſſimi, breuiter reparationis noſtræ mirabile Sacramentum, audite etiam ſalutis noſtræ opportunum valde conſilium. Tradidit ſemetipſum pro nobis Chriſtus ad mortem, mortificemus & nos pro eius amore omnem in nobis terrenæ concupiſcentiæ voluptatem. (Iter ad cælũ per pœnitentiam.) Quod enim ſubire Crucis patibulum voluit, viam nobis, qua redire valeamus ad patriam, ſtrauit: vt qui voluptatibus delectati diſceſſimus, fletibus amaricati redeamus: & qui per illicita defluendo cecidimus, etiam à licitis noſmetipſos reſtringendo ſurgamus: & quos deiecerat elatio ſuperbiæ, erigat deiectio humilis vitæ. Vnde & Paſtor Eccleſiæ clamat, dicens: 1. Pet. 2. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius:* Et Paulus: Epheſ. 5. *Imitatores, inquit, Dei eſtote, & ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis.*

Deguſtemus ergo nunc, dilectiſſimi, cum Chriſto temporalem momentaneæ mortis amaritudinem, vt ad æternam poſtmodum Reſurrectionis eius mereamur peruenire dulcedinem. Quod enim fecit pro nobis, hoc etiam fieri quærit à nobis, teſtante Propheta, qui ait: Pſal. 115. *Quid, inquit, retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem ſa-* A *lutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.* Pro noſtra etenim redemptione non aurum dedit, non argentum appendit, non pecuniam numerauit, ſed ſemetipſum tradidit, pretioſum ſui corporis ſanguinem fudit, propriam pro nobis animam poſuit. Vnde & Petrus ait: *Non corruptibilibus auro, vel* 1. Pet. *argento redempti eſtis de vana veſtra conuerſatione paternæ traditionis; ſed pretioſo ſanguine, quaſi Agni immaculati, & incontaminati Chriſti.*

Expedit ergo, vt Redemptori ſuo ſemetipſum offerat, quicumque ad eius conſortium peruenire feſtinat. Illius veſtigia imitetur in via, qui cum eo gaudere anhelat in patria. Illum ſibi ducem faciat in itinere, qui ei particeps eſſe deſiderat in peruen- B tione. *Si enim compatimur, & conregnabimus: ſi commorimur, & conuiuemus.* Rom. 8. Et iterum idem dicit Apoſtolus: *Si complantati facti ſumus ſimilitudini mortis* Rom. 6. *eius, ſimul & reſurrectionis erimus.* Nemo ſe fratres mei, inaniter ſeducat, nemo ſe vanæ ſpei ſecuritate decipiat. Non enim poſſumus hic gaudere de ſæculo, & illic regnare cum Chriſto. Ecce, intemerata, & glorioſa Virgo Maria, cuius hodie ſplẽdidiſſima Natiuitate vniuerſa per orbem ſancta illuſtratur Eccleſia, in lege præfigurata, in Patriarcharum, & Prophetarum oraculis prænunciata, ab Angelo ſingulari honorificentiæ priuilegio ſalutata, thronus Dei, ſolium diuinitatis, palatium Regis æterni, gazophylacium theſauri, quo ſumus de cruenti prædonis ſeruitio comparati, nobis proponitur in C exemplum. Hæc tam ſingularis, tam incomparabilis Virgo, ſi non ſequeretur humilitatem Chriſti, numquam pertingeret ad celſitudinem Chriſti: ſi iniuncta mandata contemneret, ad promiſſa præ- Luc. 11. mia nullatenus perueniret. Nam dum, prædicante eo, quædam mulier extolleret vocem de turba, dicens: *Beatus venter, qui te portauit, & vbera quæ ſuxiſti.* Reſpondit: *Quin immo beati, qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud.* Alibi etiam, cum quidam ſibi in templo propinquos ſecundum carnem adeſſe nunciaret, dicens: *Ecce mater tua, & fratres* Matt. 12. *tui foris ſtant, quærentes te.* Reſpondit: *Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei?* Et extendens manus in Diſcipulos ſuos dixit: *Ecce mater mea, & fratres mei.* D *Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe meus frater, ſoror, & mater eſt.*

Notate, fratres, notate dignitatem veſtram, ſi adimplentes voluntatem Dei, frangitis voluntatem veſtram. (Qui frangit propriam voluntatem Dei mater, & frater, & ſoror eſt.) Ecce, Beata, & venerabilis Virgo Maria ſecundum carnem quidem Mater Chriſti fuit, frater non fuit, ſoror non fuit. Et quicumque aliquid horum alicui ſecundum carnalis iura propinquitatis extiterit, aliud ſibi eſſe omnino non valebit; vt nimirum ſi mater fuerit, frater, vel ſoror eſſe non poſſit, ſi vero frater, vel ſoror extiterit, mater non ſit. Nos autem hæc ſimul omnia Chriſto per Spiritum ſumus, ſi voluntatem Chriſti, quæ illi ſemper cum Patre communis eſt, adimple- E re ſatagimus. Sed quod natum eſt ex carne, caro Ioan. 3. eſt; & quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt: quia Deus Spiritus eſt. Ex illa ergo parte, qua Redemptor noſter Deus eſt, propinqui ſibi tam multipliciter ſumus, quantum illi Beata Virgo, ex qua naſci dignatus eſt, ſecundum carnem eſſe non potuit. Proprium, & ſingulare fuit illi Beatiſſimæ Virgini Chriſtum in vulua concipere; commune vero, & vniuerſale eſt omnibus Electis in cordis eum deuotione portare. Felix illa, & nimium beata Femina, quæ illum nouem menſibus geſtauit in ventre; felices etiam nos, ſi illum aſſidue portare ſtudeamus in mente. Mirabilius quidem fuit Chriſtum concipi in vulua carnis; ſed non eſt inferius ſi

A deferatur in ergastulo pectoris. Vnde & per Ioannem testatur, dicens: *Ego sto ad ostium, & pulso: si quis aperuerit mihi, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.*

Apoc. 3.

Christus bonis hominum operibus pascitur.

Notandum vero, quia prius se cœnaturum narrat, deinde cœnam daturum grata vice pronunciat. Quia de cuius nunc bonis operibus pascitur, cum eo simul postmodum in æterni conuiuij dapibus epulatur. Hinc etiam, dilectissimi, considerandum est, quanta sit dignitas nostra, quantaque nobis sit proportio cum Maria. Concepit Maria Christum in vulua carnis, deferimus & nos in visceribus mentis. Reficiebat Maria Christum, cum teneris labris lac exprimeret vberum; reficimus & nos variis bonorum deliciis operum.

B

Deus in hoc sæculo electos suos semper deprimi sinit.

Liber autem nunc, dilectissimi, pro ædificatione nostra in regula diuinæ iustitiæ parumper radios mentis infigere: & qualiter omnipotens Deus Electos suos deprimi temporaliter sinat, quos extollere in æternum decreuerit, indagare: vt enim nunc de ceteris sileam, hæc eadem beatissima Virgo, cuius hodiernam Natiuitatem debitis veneramur obsequiis, ante constitutionem mundi in consilio æternæ sapientiæ electa, & prælecta, licet de regali fuerit stirpe progenita, nulla tamen humanæ dignitatis altitudine floruit, nullis rerum temporalium diuitiis abundauit. Præsepium quippe parturientis indicat, quia diuersorium, in quo pareret, non habebat. Solent autem homines, nascentibus pueris, futuri successus læta promittere, & ex eorum auspiciis prospera matribus nunciare. Beata vero Maria, cum Filium ad templum deferret, & hunc Simeon in vlnis acciperet, audiuit: *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Ac si aperte diceret: Dum Filius tuus senserit passionem Crucis in corpore, te etiam transfiget gladius compassionis in mente.

Luc. 2.

C

Ibidem.

Studeamus & nos, dilectissimi, sæculi huius blandimenta despicere, rerum terrenarum affluentiam deuitare, carnis incentiua reprimere, Crucem Christi assidue in mente portare; quatenus dum nunc anima nostra gladio Mariæ transfigitur, cum ipsa postmodum de æternæ fœlicitatis dulcedine satietur. Quod ipse præstare dignetur, qui ex Patre ante sæcula genitus, ex ipsa nasci dignatus est in fine sæculorum, Amen.

D

HOMILIA XLVI.

VIII. Sept.

In Natiuitate Beatissimæ Virginis Mariæ.

Initium Sancti Euangelij secundum Matthæum.

Liber generationis Iesu Christi Filij David, Filij Abraham. Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Iacob, Iacob autem genuit Iudam, & fratres eius. Et reliqua. Matth. 1.

E

AVDISTIS, fratres charissimi, Dominicæ Incarnationis ineffabile Sacramentum: audistis in genealogia Beatissimæ Genitricis Dei, reparationis humanæ mysterium: audistis, quia Creator Angelorum dignatus est propagari de stirpe mortalium: audistis, quia Proauos habere est dignatus in terris, qui fons, & origo omnium rerum iura gubernat in cælis. Ait enim Beatus Euangelista: *Liber generationis Iesu Christi filij David, filij Abraham.*

Mat. 1.

A

Cur Dominus specialiter dicatur filius Abraham, & David.

Sed quærendum hic videtur, cur tot Patrum numerosa series intermittitur, vt horum solummodo duorum, Dauid scilicet, & Abraham Redemptor noster filius esse dicatur? Cur enim filius Dauid, & mox filius Abraham; & non potius filius Iesse, vel filius Obeth, vel ceterorum deinceps in medio positorum?

Sed hæc quæstio facile soluitur, si facta diuinitus vtrisque promissio recenseatur. Abrahæ quippe diuina voce dictum est. *In semine tuo benedicentur omnes tribus terræ.* Quod exponens Apostolus, ait: *Non dixit in seminibus, quasi in multis; sed in semine tuo vno, quod est Christus.* Quia enim Abraham adhuc in præputio positus credidit, pater Gentium: quia vero postmodum signum Circumcisionis accepit, pater esse meruit Iudæorum. Et quia de eius stirpe ille prodiit, per quem benedictio redditur olim maledictæ terræ; idcirco in semine eius benedicuntur omnes tribus terræ. Dauid vero dictum est: *De fructu ventris tui ponam super sedem meam.* Quia igitur his duobus specialiter est promissus, non immerito vtriusque præcipue filius esse dicitur Christus.

Gen. 23.

Galat. 3.

B

Psal. 131.

Cur in genealogia Saluatoris Dauid Abrahæ præponatur.

Sed & illud inquirendum est, cur Dauid Abrahæ in Christi generatione præponitur, cum Abraham multo ante eum tempore fuisse non dubitetur?

Sed si modum factæ ad vtrumque promissionis studiose perpendimus, non sine causa Dauid fuisse præpositum inuenimus. Quod enim Abrahæ semel legitur fuisse promissum, hoc Dauid frequenti est pollicitatione firmatum. Abrahæ enim solummodo dictum est: *In semine tuo benedicentur omnes Gentes.* Dauid vero Christi Pater dici speciali quodammodo priuilegio meruit, qui plures de eo promissiones accepit: sicut est illud in Psalmo: *De fructu ventris tui ponam super sedem meam.* Et iterum: *Semel iuraui in sancto meo, si Dauid mentiar, semen eius in æternum manebit.* Et in libro Regum, Natham Propheta in Spiritu sancto ad Dauid loquitur, dicens: *Cum dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum, quod egredietur de lumbis tuis: & ipse erit mihi in filium, & ego ero ei in patrem.* Iure ergo Dauid Abrahæ in Christi generatione præfertur, cui multiplicior, ac per hoc omnino immobilis promissio prærogatur.

C

Psal. 88.

2. Reg. 7.

D

Cur in Christi genealogia reprehensibiles solummodo mulieres ponantur.

Illud vero quosdam mouere non irrationabiliter potest, cur sanctus Euangelista reprehensibiles solummodo mulieres in Christi genealogia interponere studuit: sanctas vero, & absque vlla contradictione laudabiles, silentio prætermisit?

Sed hoc idcirco factum est, vt dum Redemptor noster de peccatoribus natus esse describitur, pro peccatoribus de cælo ad terram descendisse credatur. Descendit quippe vt peccata nostra ipse portaret; ascendit vero, vt diuinitatis suæ nos participes faceret; sicut per Apostolum dicitur: *Qui mortuus est propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram.* Hinc est enim, quod Matthæus descendendo per Salomonem, cuius matrem concupiscendo Dauid peccauit, quadraginta generationes enumerat; cum Lucas ascendendo per Nathan, per cuius nominis Prophetam peccatum Dauid Dominus expiauit, septuaginta, & septem generationes describat. Per Matthæum quippe signatur, quia idcirco Dei Filius ad nos peccatores descendit, vt mortalitatis nostræ particeps fieret; per Lucam vero innuitur, quia idcirco post Resurrectionem ad Patrem ascendit, vt nos diuinitatis suæ consortes efficeret. Sicut per egregium Prædicatorem dicitur: *Quod autem ascendit, quid est, nisi quia descendit*

Rom. 4.

E

Ephes. 4.

primum in inferiores partes terræ? Qui descendit ipse est, & qui ascendit super omnes cælos, vt adimpleret omnia. Per numerum namque, quem Matthæus ordinat, susceptio nostræ mortalitatis; per illum vero, quem Lucas posuit, humanæ exprimitur abolitio prauitatis. Quadragenarius enim à quaternario, & denario nascitur: ipse quoque denarius à quaternatio dematur. Vnus namque, & duo, & tres, & quatuor, auctis semper monadibus, in denarium crescunt.

Per quadragenarium ergo numerum hoc præsens sæculum designatur, quia & annus iste, quem temporaliter ducimus, per quatuor tempora voluitur: & mundus, in quo viuimus, quatuor hinc

Exod. 34. inde partibus terminatur. Hoc denique Moyses
3. Reg. 19. præuidit, hoc Elias intellexit: Vterque enim qua-
Exod. 16. draginta diebus continuis ieiunauit. Redemptor
& c. Deut. etiam noster hoc idem ieiunium diebus totidem
29. consecrauit. Hinc est, quod filij israel, qui per desertum laborẽ tanti itineris pertulerunt, post quadraginta annos terram repromissionis intrarunt. Nos deniq; fratres, nos filij israel sumus, qui prius laborem huius ærumnosæ vitæ perferimus, & sic demum terram repromissionis, id est, stabilitatem

Ionæ. 3. Regni cælestis intramus. Hinc est etiam, quod Ionas, qui ex diuina iussione ad Niniuen mittitur, imminere sibi post quadraginta dies excidiũ comminatur. *Adhuc*, inquit, *quadraginta dies, & Niniue subuertetur.* Quod, quia tunc non legitur historialiter factum, expectatur adhuc spiritualiter adimplendum. Per Niniuen quippe mundus iste designatur, per quadraginta ergo dies, omnis status vitæ præsentis innuitur. Post quadraginta ergo dies Niniue subuertetur, quia post huius mortalis vitæ decursum, completo videlicet Electorum numero, mundus iste destruetur. Per septuagenarium vero numerũ, quem Lucas posuit, remissio peccatorum exprimitur. Sicut ipse Dominus in Euangelio te-

Matt. 28. statur. Cũ enim Petrus interrogaret, dicens: *Domine quoties peccauerit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies?* Respondit: *Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies.* Congrue autem per septuagenarium numerum peccatorum remissio designatur, qui ab vndenario, & septenario nascitur. Vndecim namque si septies multiplicẽtur, septuaginta, & septem numerum faciunt. Denarius autem numerus perfectus esse dignoscitur, per quem & Decalogus designatur. Sed si denarius est perfectus, restat necessario vt vndenarius sit imperfectus.

Peccatum quid. Quid est autem peccatum, nisi transgressio legis? Si ergo per denarium lex intelligitur, rectè per vndenarium legis transgressio figuratur. Septenario vero numero tota sæculi huius vniuersitas continetur, quia septem diebus omnis decursus vitæ præsentis euoluitur. Per vndenarium ergo septies multiplicatum cuncta nostra peccata ad septuagesimum septimum deducuntur numerum, in quo ve-

Luc. 3. ra omnium fit remissio peccatorum. Vnde eleganter à Christi Baptismo hæc secundum Lucam series inchoatur, & in Dei Patris persona finitur. In Baptismo enim Christi omnium nobis peccatorum remissio prouenit per Spiritum sanctum, qui

Matt. 3. super baptizatum Dominum in specie columbæ descendit. Sic, sic per Christum redempti, & per Spiritus sancti gratiam abluti, reconciliamur Deo Patri. Quos vtriusque Euangelistæ sensus B. Pau-

Rom. 9. lus vna sententia comprehendit, dicens: *Misit Deus Filium suũ in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne.* Cum enim dicit: *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati,* peccatorum nostrorum susceptionem manifeste declarat: quam ostendit Matthæus, cum descendendo quadraginta generationes enumerat. Cum vero sequitur: *Et de peccato damnauit peccatum in carne,* expiationem omnium nostrorum criminum indicat: quam Lucas exprimit, cum ascendendo septuaginta septem generationes describit.

Plurima quidem dilectionis vestræ, fratres charissimi, de lectione Euangelica, quæ multis mysteriorum Sacramentis est grauida, possemus exponere: sed eam idcirco succinctè transcurrimus; ne ea, quæ à Maioribus nostris de ea latius dicta sunt, superfluo repetere videamur. Illud autem vnum in ea non tam libet exponere, quam mirari, quia persona Redemptoris nostri sic in fine huius propaginis ponitur, ac si hamus in extremitate lineæ subnectatur: sic ordinate additur genealogiæ, sicut hamus productæ inseritur lineæ. Cum enim dicitur: *Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Iacob,* & cæteri Progenitores bis numerantur, quasi licium licio inseritur, vt vna ex pluribus in longum linea producatur. Cum vero subiungitur: *Iacob autem genuit Ioseph virum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus:* non iam directim, sed quasi ex obliquo hamus apponitur: qui antiqui illius Leuiathan faucibus infigatur. Hinc est, quod ad Beatum iob Dominus loquitur dicens: *Numquid capies Leuiathan hamo?* Per Leuiathan quippe, qui additamentum eorum dicitur, cetus ille deuorator humani generis designatur, qui dum se diuinitatem homini addere spopondit, immortalitatem sustulit: qui præuaricationis quoque culpam, quam primo homini propinauit, dum se sequentibus pessima persuasione multiplicat, pœnas eis sine cessatione coaceruat. In hamo autem esca ostenditur, aculeus occultatur. Iob. 40. Gen. 3.

Hunc ergo Pater omnipotens hamo cepit, quia ad mortem illius vnigenitum Filium incarnatum misit, in quo & caro passibilis videri posset, & diuinitas impassibilis videri non posset. Cumq; in eo serpens iste per manus persequentium escam corporis momordit, diuinitatis illum aculeus perforauit. Prius vero eum in miraculis Deum cognouerat, sed de cognitione ad dubitationem cecidit, quando hunc passibilem vidit. Quasi hamus ergo fauces deglutientis tenuit, dum in illo esca carnis apparuit, quam deuorator appeteret: & diuinitas passionis tempore latuit, quę necaret. In hamo eius incarnationis captus est, quia dum in illo appetiit escam corporis, transfixus est aculeo diuinitatis. Ibi quippe inerat humanitas, quæ ad se deuoratorem duceret: ibi diuinitas, quæ perforaret, ibi aperta infirmitas, quæ prouocaret; ibi occulta virtus, quæ raptoris fauces transfigeret. In hamo igitur captus est, quia inde interiit, vnde momordit: & quos iure tenebat mortales, perdidit: quia eũ, in quos ius non habuit mortis, appetere in morte præsumpsit.

Hinc, fratres, hinc, rogo, perpendite, quibus laudibus digna sit Beata, & gloriosa Virgo Maria, quæ illum nobis de castissimis suis visceribus genuit, qui nos de tam profundo gutture auidissimi draconis eripuit. Ad eius namque dignè efferenda præconia non rethoricorum diserta facundia, non dialecticorum subtilia argumenta, non acutissima philosophorum apta reperiuntur ingenia. Et qui mirum, si hæc ineffabilis Virgo in suis laudibus modum humanæ vocis exuperat, cum & ipsam generis humani naturam excellentium meritorum dignitate transcendat? Non denique excellentissimus ille Patriarcharum chorus, non prouidus Prophetarum numerus, non iudex Apostolorum senatus, non

Nemo potest pro dignitate laudare matrẽ Dei.

Martyrum victor exercitus, non aliquis antiquorum, non quisquam sequentium Patrum, huic Beatissimæ Virgini poterit comparari. Quid enim sanctitatis, quid iustitiæ, quid religionis, quid perfectionis, singulari huic Virgini deesse potuit, quæ totius diuinæ gratiæ charismate plena fuit? Sic namque ab Angelo, dum salutaretur, audiuit: *Aue gratia plena, Dominus tecum.* Quod, rogo, vitium, in eius mente, vel corpore vindicare sibi potuit locum: quæ ad instar cæli, plenitudinis totius diuinitatis meruit esse sacrarium? *In Christo* enim, sicut per Paulũ dicitur,

Coloss. 3.

habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Nec mirum, si cunctorum merita transcendat mortalium, quæ & ipsa superexcedit celsitudinem Angelorum.

Per Mariam beatitudo Angelicæ dignitatis augetur.

Per hanc enim Beatissimam Virginem, non solum amissa olim vita hominibus redditur, sed etiã beatitudo Angelicæ sublimitatis augetur; quia dum homo ad superna reducitur, illorum numerus; qui diminutus fuerat, reparatur. Hoc nempe Angelorum multitudo illa signauerat, quæ pastoribus audientibus, in Redemptoris nostri Natiuitate clamabat:

Luc. 2.

Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Cum enim prius dicitur: gloria esse Deo in excelsis: deinde additur *& in terra pax*; patenter ostenditur, quia ineffabilis intemeratæ Virginis partus non solum terris, sed & ipsis nihilominus generabat gaudium cælis. Hoc etiam illa beatorum puerorum indoles asserebat, qui, veniente ad passionem Domino, concordi voce cantabant:

Matt. 21.

Hosanna in excelsis; Benedictus, qui venit in nomine Domini.

O mirabiliter fœcunda virginitas, quæ nouo, & inaudito miraculo, & mater dici possit, & virgo. Qui toto mundo non capitur, puellæ innuptæ mẽbris infunditur. Sentiebat quidẽ pondera ventris, quæ pudorem non amiserat castitatis. Mirabatur partus insignia, quæ nulla nouerat viri contagia. Erat spes in partu, cum non fuisset voluptas in coitu. Immensum concepit, æternum genuit, genitum ante secula parturiuit. Qui sibi & manus fecunditati attulit conceptus, & decus virginitatis non abstulit natus. Qui antequã nasceretur, talem creauit eam, vt ipse digne nasci potuisset ex ea, de qua propheta Dauid multo ante prædixerat:

Psal. 86.

Mater Siõ dicet, homo, & homo factus est ex ea, & ipse fundauit eam Altissimus. Creatus est ex ea, quam creauit: portatus est manibus, quas formauit: suxit vbera, quæ repleuit: puellæ confouebatur in gremio, quem vastissima cæli non recipit latitudo: puerilibus fasciis cingebatur, qui immensitatem orbis terræ pugillo complectitur: Matris parebat arbitrio, qui omnium rerum iura suo gubernabat imperio, vagiebat in cunabulis, qui Angelorum gaudium erat in cælis: vilibus tegebatur crepundiis, qui Electos suos stola induit immortalitatis: imperabat illi puella, cui cuncta obtemperant, & obediunt elementa. Sic namque in Euangelio scriptum est:

Luc. 2.

Quia venit cum parentibus Nazareth, & erat subditus illis.

Merito itaque Beata Maria dicitur parens parientis, oriens orientis, fons fontis viui, origo principij: quia ille ex ea prodiit per materiam carnis, qui caput est, & initium omnium rerum per essentiam Deitatis. Hæc est denique porta illa, de qua Ezechiel testatur, dicens:

Ezech. 44. Sancta Maria Ezechielis porta.

Conuerti me, inquit, *ad viam portæ Sanctuarij exterioris, quæ respiciebat ad orientem, & hæc erat clausa.* Et dixit Dominus ad me: *Porta hæc, quam vides, clausa erit, & non aperietur, & vir non transiet per eam, & semper erit clausa.* Vere semper clausa, quia semper incorrupta. Incorrupta ante partum, incorrupta post partum: concipiens virum, nesciens virum: sicut per Hieremiam dicitur:

Hier. 31.

Faciet Dominus nouum super terram, & ecce mulier circundabit virum.

Gaudeamus itaque, dilectissimi, & exultemus in natiuitate Beatissimæ Dei Genitricis Mariæ, quæ nouum mundo nunciauit gaudium, & totius extitit humanæ salutis exordium. Exultemus, inquã, & sicut gaudere solemus in natiuitate Christi, ita etiam nihilominus gaudeamus in natiuitate Matris Christi. Hodie nata est Regina mundi, fenestra cæli, ianua paradisi, tabernaculum Dei, stella maris, scala cælestis, per quam supernus Rex humiliatus ad ima descendit; & homo, qui prostratus iacebat, ad superna exaltatus ascendit. Hodie apparuit stella mundo per quam Sol iustitiæ illuxit mundo. Illa videlicet, de qua per Prophetam dicitur:

Num. 24.

Orietur stella ex Iacob, & exurget homo de Israel. Hodie nata est splendidissima illa Virgo, ex qua processit speciosus forma præ filiis hominum tanquam sponsus de thalamo suo.

Psal. 44.

Hodie prodiit ex vtero matris, quæ templum fieri meruit diuinitatis. Hodie impleta est prophetia illa, quam eximius prophetarũ Esaias quasi præco factus ad aduentum Reginæ mundi, magna voce clamabat, dicens:

Esa. 11. S. Maria cur virga Iesse dicatur.

Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. Et bene hæc incomparabilis virgo Virga dicitur, quæ & per intentionem desiderij ad superna emicuit, & per sinceritatem boni operis distortæ nodositatis vitium non incurrit. De qua virga Redemptor noster quasi flos ascendit, qui Martyribus, & Confessoribus suis totius orbis campos velut rosis, & liliis decorauit. Singularis namque flos sanctæ Ecclesiæ ipse est, sicut de semetipso in Canticis canticorum loquitur, dicens:

Cant. 2.

Ego flos campi, & lilium conuallium. Hoc lilium non in montibus, sed in conuallibus nascitur; quia superbis Deus resistens, in humilium cordibus inuenitur. Lilium vocatur Christus, lilium dicitur & Mater Christi: sicut in eodem Cantico subinfertur:

Ibidem. Item lilium inter spinas.

Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Sicut lilium inter spinas, sic Beatissima Virgo Maria enituit inter filias: quæ de spinosa propagine Iudæorum nata, candescebat munditia Virgineæ castitatis in corpore, flammescebat autem ardore geminæ charitatis in mente, flagrabat passim odore boni operis, tendebat ad sublimia intentione continua cordis.

Nonnulli autem, dum plus sapere, quam oporteat sapere, gestiunt, quis pater, vel quæ mater Beatæ Mariæ fuerit, studio superfluæ curiositatis inquirunt. Sed aliquis lector nimis inutiliter quærit, quod Euangelista narrare superfluũ duxit. Si enim huic notitiæ vtilitatem inesse cognosceret, nequaquam nobilis Historicus rem necessariam silentio præteriret. Sciendum vero est, hunc esse morem Scriptoribus sacri eloquij; vt sicut student semper silere, quod obest, sic etiam referre despiciunt, quod scire non prodest. Aliquando autem in sacra Scriptura certi causa mysterii aliquid prætermittitur, vt ipso quasi clamante silentio magnum aliquid sentiatur. Sicut est, quod Melchisedech in veteris narratione Historiæ, sine patre, sine matre, sine genealogia, per Moysen introducitur, vt videlicet Christus, qui est Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, per eum significetur, de quo Propheta dicit:

Heb. 7. Psal. 109. Psal. 53.

Generationem enim *eius quis enarrabit?* In generatione autem Christi illæ ordinari personæ merito debuerunt, per quas ad Ioseph descensio fieret, non ad Mariam, quæ de vna cum ipso Tribu fuerat, declinaret. Consuetudo quippe fuerat Veterũ, vt in genealogia virorũ vix aliquando

nomina ponerent fœminarum. Si vero mulierum genus voluissent describere, per mulieres illud curabant aliquando propagare. Attestatur nostræ assertioni *Luc. 1.* Lucas Euangelista, qui Zachariam patrem Ioannis per virile genus ostendere, Elisabeth vero per sexum curauit muliebrem designare. *Fuit*, inquit, *in diebus Herodis Regis Iudææ, Sacerdos quidam, nomine Zacharias de vice Abia, & vxor illi de filiabus Aaron.* Vt nimirum congrue vir à viris, fœmina propagari videretur à fœminis.

Matthæus igitur, qui viri proposuerat genus *Zach. 6.* describere, illius scilicet, de quo per Prophetam dicitur: *Ecce vir oriens nomen eius*; eruditè per Ioseph descendere voluit. Mariæ vero parentes ponere superfluum iudicauit.

Qui ergo parentum Mariæ notitiam habere desiderat, de semine eam Abrahæ, de Tribu Iuda, de Regia stirpe Dauid, descendisse cognoscat. Nouerit quoque eam cum sacerdotali Aaron genere cognationis habuisse propinquitatem. Vnde ei per *Luc. 1.* Angelum dicitur: *Et ecce Elisabeth cognata tua; & ipsa concepit filium in senectute sua.* Et inte Redemptor noster de sacerdotali, simul & regia genera*1. Reg. 21.*tione carnem suscipere voluit, qui rex ante sæcula existens, vt pote verus sacerdos, semetipsum Patri pro nobis suauitatis hostiam immolauit. Nam & Rex Dauid cum panes propositionis, quos non licebat nisi solis edere Sacerdotibus, manducauit, in vna eademque persona Iesu Christi Domini nostri vtrumque futurum, idest, Regnum, & Sacerdotium, figurauit. Nec solum mediator Dei, & hominum, homo Christus Iesus, Rex, & Sacerdos congrue dicitur, sed & quicumque illi perfecto amore coniungitur, vtriusq; dignitatis vocabulum promeretur. Vnde & per Petrum dicitur: *Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis.* Et in Apocalypsi Ioannis: *Dignus es Domine Deus, accipere librum, & aperire signacula eius; quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione, & fecisti nos Deo nostro regnum, & sacerdotes, & regnabunt super terram.* Reges enim per Christi gratiam sumus, quia Crucis vexillum in fronte portamus. Sacerdotes autem iure dicimur, quia sancti Spiritus oleo, & Chrismatis vnctione linimur.

Elucidandus locus ex doctrina S. Thomæ. *1. Pet. 2.* *Apoc. 5.*

Inter cuncta autem huius venerandæ solemnitatis insignia, fratres charissimi, illud etiam non sine profundi causa mysterij contigisse creditur; vt Mater Domini sub ipso pæne vindemiarum tempore nasceretur. Nunc quippe vinearum palmites prouentu onusti fructuum ad ima defluunt: nunc vuarum botri grauida maturitate turgescunt: nunc agricolarum spes, quæ toto anni circulo suspensa fuerat, vberes transacti laboris se carpere fructus exultat: nunc arbores saporifera fructuum suauitate redolent; & poma, quæ acerbitate sua hominum gustus exasperauerant, grata maturitate demulcent. Sed per hæc, quæ exterius cernimus, reflectere oculos ad interiora debemus. Vinea quippe Synagoga erat, quæ Legis, & Prophetarum dicta, quasi plantaria ad proferendos fructus acceperat. *Esai. 5.* Vnde & per Prophetam dicitur: *Vinea autem Do*-*Psal. 79.*mini Sabaoth, domus Israel est.* Et Psalmista, *Vineam*, inquit, *ex Ægypto transtulisti.* Sicut autem vinearum fructus toto anno expectatur, in solo vero Autumno colligitur; sic nimirum, sic Redemptor noster, quem Lex præsignauerat, quem Prophetæ prædixerant, quem Sancti omnes ab Adam vsque ad transactam quintam ætatem summo desiderio expectauerant, in solo Mariæ tempore venit: & tunc quasi vinum ex spiritualibus vuis expressit, quia

A latentes * sustemphia literæ mysticos intellectus aperuit. Vnde & per Apostolum dicitur: *Cum autem venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege.* *Galat. 4.*

O quanti hanc vindemiam aridis mentium faucibus sitiebant, quanti ad mustum Euangelicæ gratiæ pertingere inenarrabili desiderio flagitabant. Vnde & Discipulis Veritas dicit: *Amen dico vobis* *Luc. 10.* *quod multi Prophetæ, & Reges voluerunt videre, quæ vos videtis, & non viderunt, & audire, quæ auditis, & non audierunt.* De hac vinea Sponsus in Canticis canticorum loquitur, dicens: *Descendi* *Cant. 6.* *ad hortum nucum, vt viderem poma conuallium, & inspicerem si floruisset vinea, & germinassent mala pu*-

B *nica.* Malum quippe punicum amara quidem cortice regitur, sed dulcis in eius granulis suauitas occultatur. Sunt autem nonnulli, qui dum per afflictionis amaritudinem Crucem Christi assiduè patiuntur in corpore, per amoris desiderium dulcedine contemplationis intimæ reficiuntur in mente. Mala ergo punica Sponsi vinea germinat, quia tales parere sancta Ecclesia nunquam cessat. De hac eadem vinea in eisdem Canticis Sponsa ad Sponsum loquitur, dicens: *Mane surgamus ad vi*- *Cant. 7.* *neam, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica.* Huius vineæ ille vindemiator extitit, qui in torculari passionis suæ pressus, mysticos nobis diuini eloquij sensus aperuit, & vinum nobis Euangelicæ gratiæ propina-

C nit. De quo videlicet vino in eisdem Canticis Sponsæ voce ad Sponsum iterum dicitur: *Guttur tuum* *Ibidem.* *sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum.*

Hunc vindemiatorem cruentum per Crucem passionis sanguine longe ante Esaias prospexerat, cum prophetico plenus spiritu, sub interrogatione clamabat: *Quis est iste, qui venit de Edom tinctis ve*- *Esai. 63.* *stibus de Bosra?* Et paulo post: *Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimentum tuum sicut calcantium in torculari?* Indumentum quippe Christi nihil est aliud, nisi corpus quod sumpsit ex Domina & Virgine Maria. Nec tamen aliud est vestimentum eius, atque aliud ipse. Nam nostrum quoque vesti-

D mentum caro dicitur, sed tamen ipsi nos sumus caro, qua vestimur. De hoc vestimento per Ioannem dicitur: *Habebat in vestimento, & in femore suo* *Apoc. 19.* *scriptum, Rex regum, & Dominus dominantium.* Per femur quippe propagatio carnis fit. Qui ergo per propaginem generis humani in mundum hunc venit ex Virgine, & per incarnationis suæ mysterium, quia Rex esset, & Dominus, cunctis Gentibus indicauit, in vestimento, & in femore scriptum habuit Rex regum, & Dominus dominantium. Vnde enim mundo innotuit, ibi scientiam suæ maiestatis inscripsit. Hoc autem indumentum rubrum Prophetæ apparuit, quia Redemptor noster proprium pro redemptione nostra sanguinem fudit. Cui ipse respondit: *Torcular calcaui solus, & de Gentibus* *Esai. 63.*

E *non est vir mecum.* Solus enim torcular, in quo calcatus est, calcauit; quia sua potentia eam, quam sustinuit, passionem vicit. Nam qui vsque ad mortem Crucis patibulum pertulit, de morte ipsa cum gloria resurrexit. Bene autem dicitur, *& de gentibus non est vir mecum*: quia ij, pro quibus pati venerat, passionis eius esse participes debebant. Qui pro eo, quod necdum crediderant, de ipsis in Resurrectione conqueritur, quorum vita in eius morte quærebatur. Ipse etiam vitis dicitur, sicut per semetipsum in Euangelio testatur: *Ego, inquit, sum vitis vera, & Pater meus agricola est.*

Hæc denique sacratissima vitis totum per or-

bem sarmenta tetendit, quia vbique dilatata fru- [Ioan. 15.] ctificans, quasi tot palmites misit, quo intra sanctam Ecclesiam sanctos per gratiam suæ vocationis elegit. Vnde idem quoque inculcando subiungit: [Ibidem.] *Ego sum*, inquit, *vitis, vos autem palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* Hunc eumdem mediatorem Dei, & hominum hominem Christum Iesum, botrus ille signauerat, quem de terra repromissionis exploratores in falanga ad filios Israël deferebant. [Num. 13.] Duobus autem portitoribus hinc inde suppositis, altero videlicet præcedente, altero subsequente, botrus in medio ferebatur, quia Redemptor noster, dum à Patribus veteris Testamenti venturus esse prædicitur, à noui vero Prędicatoribus iam venisse nunciatus, quasi Botrus in falanga defertus, vt ad capessen- B dam supernæ repromissionis terram mens fidelium accendatur. Falanga quippe delata humeris portitorum, diuina Lex est imposita ceruicibus hominum. Cuius partes Botrus ille medius continuauit, quia Saluator noster, qui fecit vtraque vnum, cum Euangelica doctrina Legis, & Prophetarum mandata coniunxit. Sed qui præcedebat, quod humeris portabat, oculis non videbat, qui autem sequebatur, onus suum semper intuebatur. Per illum ergo, qui præcedebat, populus Iudæorum, per illum vero, qui sequębatur, non incongrue designatur multitudo Gentium. Ille enim per sacræ Scripturæ paginas quasi in humeris Christum portauit; sed quia pręsentem in carne, impediente infidelitatis suæ caligine, non cognouit, C dorsum ei quodammodo in faciem misit. Iste vero, qui sequitur, aspicit; quia Gentilis populus Redemptorem suum, in quem fideliter credit, manifeste cognoscit.

Potest etiam per repromissionis terram non incongrue ipsum Beatissimæ Dei Genitricis corpus intelligi, ex quo Redemptor noster velut singularis Botrus voluit humanitus germinari. Iuxta illud, [Psal. 84.] quod scriptum est: *Veritas de terra orta est.* Et bene caro Beatissimæ Virginis terra repromissionis est dicta, quæ longe ante paritura Saluatorem mundi à Prophetis multifariam est promissa. Quæ vere lac, & mel manauit; dum Dauum, & hominem intemerata virginitate profudit. Vnde & per Esaiam dicitur: *Ecce Virgo in vtero concipiet, & pariet Filium,* D [Esai. 7.] *& vocabitur nomen eius Emmanuel, butyrum, & mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum.* Merito ergo Beata Virgo Maria sub ipso vindemiatum tempore nascitur, vt iam nouæ gratiæ mustum sic ex variis sacræ Scripturæ sententiis, velut ex diuersis vuarum folliculis explimatur. Merito autumnali tempore nascitur, vt iam, velut in Autumno totius sæculi fructus spiritualium arborum comedatur. In plenitudine temporis venit, quæ [Luc. 1.] gratia plena fuit, *Aue*, inquit Angelus, *gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.*

O dulce, ô admirabile nuncium, ô nouũ & inauditum Angelicæ salutationis obsequiũ. Plenam appellat gratia, quia ipse in eam descẽdebat, per quẽ E omni mũdo collata est gratia. *Dominus*, inquit, *tecũ*: quia ille in te est, qui talem fecit te, vt & ipse fieret ex te, *Benedicta tu in mulieribus.* [Per Mariam benedictio redditur terræ.] Per mulierem infusa est maledictio terræ, per mulierem redditur benedictio terræ. Per cuius manum potus mortis amaræ porrigitur, per eam quoque dulcis vitæ poculum exhibetur. Largissimum benedictionis nouæ fluentum totum detersit maledictionis antiquę contagium. Sed quid ad hæc Maria? Numquid delato sibi cælitus nuncio, in immoderatæ se lætitiæ risum soluit? Numquid in superbiæ fastum ceruicem

A mentis erexit? Numquid non antequam responderes, ipsum Angelicæ salutationis pondus librata mentis lance pensauit? Ait enim Euangelista: *Quæ* [Luc. 1.] *cum audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio.* Vbi sunt illæ, quæ dicunt, ego sum virgo, ego sum virgo? Verbosæ, contentiosæ, suspectuosæ, superfluosæ, veste compositæ, moribus dissipatæ? Ego sum virgo: nescio enim [In Virgines superbas, & dissolutas.] virum, ignoro coniugium. O Virgo, quam felix esses, si quod habes in carne, seruares in mente, custodires in actione. Quid enim prodest, solius carnis integritatem seruare, & malignorum spirituum stupris mentis interiora corrumpere? Quid iuuat virginem esse, & exigentibus actionum meritis, nequaquam ad virginale præmium per- B uenire? Virgo carne non animo, virginitatis præmio non potitur. Aliud quippe est tentationum fortites illecebris contraire, aliud eisdem blande irrepentibus, & si non corpore, mente tamen eneruiter cedere.

Non ergo cuiquam sufficit ad capessenda præmia solus pudor virgineus, nisi & aliis fueris dicatus virtutibus. Ioanni quippe in Apocalypsi per Ange- [Apoc. 14.] lum dicitur: *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt* [Ioan. 1.] *coinquinati. Virgines enim sunt, & sequuntur Agnum* [Philip. 2.] *quocumque ierit.* Agnus enim noster, ille videlicet, [1. Petr. 2.] qui tollit peccata mundi, charitatem habuit, quia pro salute hominum proprium sanguinem fudit. Gratia humilitatis emicuit, quia humiliauit semetipsum vsque ad mortem, mortem autem Crucis. C Patientiam seruauit, quia cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur. [Ioan. 6.] Mundanæ dignitatis altitudinem spreuit, quia, si- [Luc. 13.] cut per Ioannem dicitur, cum vellent illum Regem constituere, montis latibulum petiit. Inimicos dilexit, pro quibus & in Cruce positus exorauit, dicens: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Ille itaque Agnum quocumque ierit, sequitur, qui non sola virginitate eius vestigia, sed per omnes quoque virtutum semitas, in quantum præualet, imitatur. Ille Agnũ sequitur in peruensionis requie, qui illũ imitari studuit in itineris aduersitate.

Sed plerumque conuersatione coniugatorum vita confunditur Virginum, cum & illi vltra habitum assumunt opera, & isti iuxta ordinem proprium non D excitant corda. Vnde & per Prophetam dicitur: *Erubesce Sidon, ait mare.* Quasi enim per vocem ma- [Esai. 23.] ris ad verecundiam Sidon adducitur, quando per comparationem vitæ sæcularium, atque in hoc mundo fluctuantium, eius qui munitus, & quasi stabilis cernitur, vita reprobatur. Sæpe enim nonnulli ad Dominum post carnis peccata redeuntes, tanto se ardentius in bonis operibus exhibent, quanto damnabiliores se de malis vident. Et sæpe quidam in carnis integritate perdurantes, dum minus se respiciunt habere, quod defleant, plene sibi sufficere vitæ suæ innocentiam putant, atque ad feruorem spiritus nullis se ardoris stimulis inflammant. Et fit plerumque Deo gratior amore ardens vita E post culpam, quam securitate torpens virginis innocentia. Vnde & voce Iudicis dicitur: *Remittun-* [Luc. 7.] *tur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Et ite- [Luc. 15.] rum: *Gaudium est Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente, quam supra nonaginta nouem iu-* [Virginitas perfecta quæ sit.] *stis, qui non indigent pœnitentia.*

Illa ergo virginitas perfecta est, quæ reliquis virtutibus cingitur, quæ vera mentis humilitate conditur. Quæ non solum illibatam se seruat in carne, sed etiam pudicam custodit in ore. Vnde & Beata Virgo Maria, audito Angelicæ legationis mysterio, solitum modesti silentii rigorem tenuit; & si

ipsa

ipsa enim intra se discutere non posset qualis A esset illa salutatio, verbis tamen inquirere superfluum deputauit. Sed mox tacendo audire meruit, quod interrogando inquirere non præsumpsit, Luc. 1. Ait enim Angelus ei: *Ne timeas, Maria: inuenisti enim gratiam apud Dominum; Ecce concipies in* Esa. 7. *vtero, & paries Filium, & vocabis nomen eius Iesum.* Quod propheta multo ante futurum prædixit, hoc præsens adesse eisdem verbis Angelus nunciauit. Dicit enim, vt præmissum est, Esaias: *Ecce Virgo in vtero concipiet, & pariet Filium & vocabitur nomen eius Emmanuel.* illic Iesus, qui Saluator dicitur; hic Emmanuel, qui nobiscum Deus interpretatur. Luc. 2.

S. Mariæ humilitas quanta fuerit.

Qua lætitia, quo tripudio, fratres mei, Mariæ mēs repleta esse poterat; quandò hæc Prophetica, & B Euangelica verba inter se inuicem cōferebat? *Maria enim,* inquit Euangelista, *conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo.* In quanta se excellentia super omne humanū genus sublimari conspexerat, quæ se Creatoris sui matrem fieri audiebat? Sed quæ tanto apud Deum fastigio crescere Ibid. metuit, quanta se apud semetipsam humilitatis deiectione substrauit? Ait enim: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Dei Mater ab Angelo dicebatur & ipsa se Ancillam Domini fatebatur. Et vere Mater, simul & Ancilla. Ancilla siquidem per communem conditionis humanæ naturam, Mater vero per ineffabilem diuini muneris gratiam. Mater in eo, quod genuit: Ancilla in C eo, quod genita fuit. Eccl. 23. Necdum Euangelium scriptū erat, & iam Euangelica præcepta seruabat. Præcipit enim Dominus: *Quanto maior es, humilia te in omnibus.* Quid enim maius Matre Domini? Quid humilius Ancilla Domini? *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Vnde bene in canticis Canticorum hæc Sponsa, & Mater Domini, Cant. 3. Sponsi sui voce laudatur, cum dicitur: *Quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij?* Beata quippe Maria sicut virgula fumi ex aromatibus ascendit quia ex vitæ suæ virtutibus in interni semper incensi rectitudinē proficere studuit: nec sparsa per cogitationes defluxit, sed sese intra arcana cor- D dis in rigoris virga constrinxit. Quæ ea, quæ egit, dum recogitare semper, ac retractare non destitit, myrrham quidem, & thus habebat in opere, sed puluerem in cogitatione.

Aaron virga eiusque fructus, Christi, ac B. Virg. matris figura.

Et bene virgula fumi hæc dicitur quæ per virgam quoque Aaron mysticè figuratur. Illa enim amygdalinas nuces absque vllo humore terreni cespitis protulit; ista vero absque vllo virili semine Dei Filium generauit. Ipse quoq; virgæ illius fructus, si studiosè discutitur, aliquam cum Christo habere similitudinem inuenitur. Sicut enim amygdalina nux ex nucleo, constat, osse, & cortice; ita Redemptor noster ex diuinitate constat, & anima, simul & carne.

Quia vero absque vllo virili semine de Virgine E nasciturus erat, ipse multo ante per Prophetam Psal. 21. dixerat: *Ego autem sum vermis, & non homo.* Sicut enim vermis ex ligno absq; alieno nascitur semine: ita & Christus absque vlla carnis concupiscentia de Beata natus est Virgine. Hinc est enim, quod Esai. 19. per Prophetam alium dicitur: *Ecce Dominus ascendet super nubem leuem.* Sol quippe cum nube tegitur, ab humanis visibus occultatur. Sic nimirum, sic Saluator noster, sumpta ex Virgine se carne vestiuit, in qua diuinitas latens humano intuitu videri non potuit.

Diuinitas Saluatoris nube carnis obtecta.

Quæ nubes iccirco leuis dicitur, quia Beatissima Virgo nullo viri semine grauida, sola Sancti Spiritus gratia fœcundatur. Quæ & dignitatem Genitricis obtinuit, & virginalem pudicitiam non amisit. Quæ sine contaminatione concepit, & sine dolore Filium procreauit. Non secutus est dolor partum, quia non præcessit libido conceptum. Dictum namque fuerat Euæ: *In dolore paries filium.* Gen. 3. Quæ sententia in aliis matribus viguit, in Maria vero modum sui iuris amisit. In mulieribus fixa perstitit, in virgine præualere non potuit. Quæ enim Virgo permansit concipiendo, dolorem sentire non potuit pariendo. Ille quippe, qui ex ea ineffabiliter prodiit, claustrum virginalis pudicitiæ non corrupit. Virginem denique veniens, introiuit, Virginem nihilominus exiens, dereliquit. Cant. 4. Hæc enim est hortus conclusus, fons signatus, quæ & fructum fœcunditatis edidit, & virginitatis meritum non imminuit.

O mirabilis, ô singulariter nobilis caro Beatissimæ B Virginis, in qua muliebris natura mutatur, humana conditio non tenetur! Per coitum quidem est genita, sed per efficaciam coitus non enixa. Edita communi nascentium iure, edidit singularis gratiæ nouitate. in humano denique genere ille nobilis dicitur, qui claris maiorum titulis insignitur. Beata vero Maria, licet de generosa sit Patrum stirpe progenita, ab illo tamen trahit excellentissimæ nobilitatis genus, qui de illa est nouo nascendi genere procreatus, & per clarissimam sobolem omnem humani stemmatis excedit nobilitatem. Clara proauorum titulis, sed incomparabiliter clarior generositate prolis.

S. Mariæ summa nobilitas.

Filia siquidem Regum; sed Mater C Regis Regum: *Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei.* Psal. 86. Sed quidquid de te à mortali homine dicitur, celsitudinis tuæ meritis non æquatur. Quam enim excellens gratia super Angelos eleuat, ad eius dignè efferenda præconia humana fragilitas non aspirat. Rogamus te, Clementissima, ipsius pietatis, & misericordiæ Mater; vt qui tuæ laudis insignia frequentare gaudemus in terris, tuæ intercessionis auxilium habere mereamur in cælis: quatenus sicut per te Dei Filius dignatus est ad nostra descendere, ita & nos per te ad eius valeamus consortium peruenire. Qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & gloriatur per infinita sæcula sæculorum. Amen.

D

SERMO XLVII.

XIV.

I. De Exaltatione Sanctæ Crucis.

DE Virga Iesse deuenimus ad Virgam Crucis, & principium redemptionis fine concludimus. Psal. 44. Ex illa Iesus Christus Virgo virga virgine mirabiliter est generatus; in ista Martyr martyrum caput, & martyrii forma turpiter est appensus. Illa virga directionis, virga regni tui, ait illud familiare Spiritus sancti organum, quia nihil Virgine re- E ctius, subtilius nihil. Audi & de alia: *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion.* Psal. 109. Profectò Crux fuit virga virtutis, in qua Dominus virtutum viriliter pugnauit, & vicit.

Crux virga virtutis dicitur.

Assumpsi mihi duas virgas, ait Propheta, vnam vocaui decorem, & alteram funiculum. Zach. 11. Virga pulchritudinis, vterus Virginis. Cant. 6. *Pulchra,* inquit, *vt luna,* virga funiculi, lignum patibuli, disterminans vtraque Regnum Dei, & diaboli, imponens frænum malitiæ eius, latamque eius peruagationem validissima potestate coërcens. Diabolus. in hac confossum est latus innoxium, & ad horam crucifixus est innocens manibus, & mundo corde. Terribilis ille latro, cuius manus plenæ sunt sanguine, in hac item confossus est, & confectus. Sed Christus aliter, aliter ipse. Christus ad monumentum, ille in æternum. Debellauit acieas pote-

Coloss. 2. A ſtates, ait Apoſtolus, & affixit eas Cruci ſuæ. Ex altera parte crucifixus eſt Redemptor noſter, ex alia ſummus ille præuaricator.

Iosue 8. iuxta 70. Rex Hai, vt narrat Hiſtoria ſuſpenſus eſt in gemino patibulo, ita rex mortis in duplici patibulo ſuſpenditur, quia dum Chriſtum interficit; in ipſa Cruce crucifigitur, quem inuenit Magnum Sacramentum Crucis, nec eſt aliquid hoc Sacramento ſacratius. Reſpice Crucem ſtantem, & vide quam recta cacuminatione de terris erigatur ad cœlum, & veritatem rei ipſa imagine proteſtetur. Nonne tibi videtur figura eius cœlum, & terram ſublimi continuatione coniungere? Hæc eſt firmiſſimum, ac indiſſolubile gluten, quo conglutinantur rationales creaturæ, vt ex vtriſque fiat illa Ci- B uitas, cuius participatio eius in idipſum. *Psal. 121.* Vide etiã quomodo quadifraria ratione quatuor mundi climata comprehendat, & omnem ad ſe pertrahat creaturam. Adſtat Ieſus in medio, quadifraria ſui corporis parte diſtentus, & expanſis manibus omnibus ad ſe ex omni parte venientibus ampliſſimũ miſericordiæ ſinum oſtendit. *Psal. 129.* Nam *apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio.* Prorſus copioſa, non ſtricta; quia largiter vnda Sanguinis de corpore Chriſti per quinque partes emanauit. Sufficeret ad redemptionem orbis, vel vna pretioſiſſimi ſanguinis gutta: ſed data eſt copia, vt virtus diligentis in beneficii redundatione clareſcat.

Cur Christus omnem ſuum Sanguinem effuderit, cum vna gutta ad redimẽdum mundũ ſufficiat.

Sed ne forte occurreret tibi, vt vbique terrarum currens, Redemptorum tuum inuenire non poſſes à quaqua mundi parte procedas, ſiue ab Oriente, C ſiue ab Occidente, ſeu à Meridie, vel à Septentrione paratus eſt ipſe ſuſcipere venientem, & blanda confouere dulcedine. Sed attende quid tibi exprimitur de corde Altiſſimi. Venis ad hominem Crucifixum? crucifixus venias, aut crucifigendus. *Galat. 5.* Qui enim Chriſti ſunt, crucifixerunt carnem ſuam cum vitiis, & concupiſcentiis. Sic dignũ Chriſto, neceſſarium tibi. Sed iam aſcende ad verbi huius celſiora faſtigia, & vide quidnam ſit quod egreditur. Scriptum eſt in Regnum Hiſtoria, quia beata illa mater ait ad Eliam: *En colligo duo ligna.* *3. Reg. 17.* Duo ligna, duo Crucis brachia ſunt. In his duobus, humanam, & Angelicam naturam intellige. Et illud quidem lignum, quod recta ſublimitate tendit D ad Cælos, ſuperiorem accipe naturam, quæ ſtetit in rectitudine, & officioſiſſima deuotione voluntari Dominantis adhæſit. Illud vero, quod tranſuerſum eſt, humanam deſignat, quæ tranſuerſa, immo, vt verius dicamus, euerſa, ſtatus ſui perdidit æquitaté. Intuere cum quanto Sacramento iungantur. In vtroque ligno fit ſciſſio, & ex occaſione vulnerum iunctior iunctura componitur. Supercæleſtes Spiritus non mediocre vulnus acceperunt, cum Deus in *Iob. 4.* Angelis ſuis reperit prauitatem; nec contemnenda plaga, cum eam reſarciri oporteat, quia non reſtituto ſociali numero, numeroſitas cadens facta videtur in vanum. E Inferior vero natura à planta pedis vſq; ad verticem ita veneniſera fermentatione infeſta eſt, vt neſciat vnde veniat, aut quò vadat.

Crux Chriſti coniungit cœlum, & terram.

Vtrorumque Spirituum igitur vtriuſque vulneribus non mediocriter hiantibus, impreſſio facta eſt iuncturalis, quæ Chriſto coniungente ita eſt reſarcita, vt nihil vulniſerum videatur ineſſe. Chriſtus enim in vtriſque & pro vtriſque confixus, vtroſque cauilla corporis ſui validus nectit, & corpus proprium iuncturis opponit, ne valeant reſilire. Crux igitur iungit cœlum & terram; Chriſtus in Cruce trahit omnia; Leo rugiens ibi ligatur; Angelus confœderatur, & homo, totumque per eam reficitur, quidquid fecit manus Altiſſimi.

Christus Crucifixus, vt meditandus.

A Excede ergo pauliſper ſenſus carnis, & irruentia corporearum phantaſmata voluptarum, & intuere diuinæ naturæ bonitatem, ſuauitatem, dignationẽ. Meditare poſitionem crucifixi corporis. Vide ſi aliquid eſt in eo, quod non peroret pro te apud Patrem. Diuinum illud caput multiplici ſpinarum denſitate denſatum, vſque ad cerebri teneritudinem confixum eſt, dum configitur ſpina. *Psal. 21.* *Spinis peccatorum ſuorum*, ait Dominus per Prophetam, *circumdedit me populus iſte.* Ad quid hoc? Ne doleret caput tuum, ne tua vulneraretur intentio. Caligauerunt in mortem oculi ſui, & illa luminaria, quæ illuminant orbem, ad horam extincta ſunt. Nonne illis obtenebrantibus, tenebræ factæ ſunt per vniB uerſam terram, & illa duo magna luminaria cum illis luminaribus ſubmota ſunt? Hoc autem totum factum eſt vt auerterentur oculi tui ne viderent vanitatem, & ſi viderent, non adhærerent. Aures illæ, quæ in cœlis audiũt: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth*; *Esa. 6.* audierunt in terris: *Dæmonium habes. &, crucifige, crucifige eum.* *Ioan. 7. Luc. 23.* Vt quid iſtud? Ne aures tuæ obſurdeſcerent ad clamorem pauperis, ne reciperent auditum vanum, ne detractionis vltus apertis, propitiiſque auribus ſuſciperent. Specioſa illa facies ſpecioſi forma præ filiis hominum, ſputis illita eſt, afflicta colaphis, addicta deluſionibus; ſic namque ſcriptum eſt: *Cœperunt conſpuere in eum, & percutere faciem eius, & illudere ei dicentes: Prophetiza quis eſt qui te percuſſit?* *Matt. 26.* Quare hoc? Vt facies tua illuminaretur, illuminata confirmaC retur, & diceretur de te: *Vultus eius non ſunt amplius in diuerſa mutati.* *1. Reg. 1.* Os illud, quod docet Angelos, homines inſtruit, quod dixit, & factum eſt, parumper obmutuit, vt veritatem, & iudicium loqueretur os tuum, & confiteretur Dominum Deũ ſuum. Manus illę, quæ fundauerunt cælos, extenſæ ſunt in Cruce, clauiſque tranſuerberatæ duriſſimis, vt manus tuæ extenderentur ad inopem, & dicere poſſes: *Anima mea in manibus meis ſemper.* *Psal. 118.* Quod tenemus in manibus, non facile obliuiſcimur; ſic & qui animam ſuam bonæ operationi imprimit, non tradit eam obliuioni. *Coloss. 2.* Pectus illud, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei abſconditi, lancea militari perfoſſum eſt; vt peD ctus tuum à prauis cogitationibus mundaretur, mundatum ſanctificaretur, conſeruaretur ſanctificatum. Pedes illi, quorum ſcabellum adorare debemus, *Psal. 98.* quia ſanctum eſt, dura transfixione confixi ſunt, ne pedes tui feſtinarent ad malum, ſed currerent viam mandatorum Domini: Quid plura? *Foderunt manus eius, & pedes, & dinumerauerunt omnia oſſa ſua.* *Psal. 21.* Pro te carnem, & animam ſuam poſuit, vt corpus, & ſpiritum tuum ſibi vindicaret. Toto ſe totum te comparauit. Quid vltra debuit facere, & non fecit? Abſoluit vinctum, illuminauit cæcum; quia *Dominus ſoluit compeditos, Dominus illuminat cæcos*: *Psal. 145.* Reduxit erroneum, reconciliauit reum, qui E te portauit in humeris ſuis, qui pro te Patri proprio ſanguine ſatisfecit.

Attende ergo conſilium Dei tui, non ſolum cum Patre regnantis, ſed & dulciſſimi amici tui in Cruce pendentis; nec enim falli poteſt, quia Sapientia eſt; nec fallere te vult, pro quo ignominioſam ſuſtinet pœnam, *Si quis*, inquit, *vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* *Luc. 9.* Audi conſilium, non præceptum. Si enim præceptum eſſet quicumque effectui non mancipaent, cruciatus poſſent expectare perpetuos, ſed cum dicit: *Si quis vult*, in noſtra poſuit voluntate, vtrum ex æquo cum eo currere feſtinemus. Grandis profecto labor, ſed præmium incomparabile,

Post me, inquit. Post eum eundum est, quia ipse (A) est veritas, ne decipiamus; per eum, quia ipse via, ne aberremus ad eum, quia ipse est vita, ne moriamur: Ego sum, ait, Via, Veritas & Vita. *Ioan. 14.* Sequitur, abneget semetipsum. Primus ille Parens præfixis obedientiæ legibus coarctatus, in campum malæ libertatis exiuit. Acceperat in præcepto, vt voluntatem Creatoris præponeret suæ; sed vsus, immo abusus propria voluntate, cum beare se voluit, perdidit semetipsum. Depulsus ergo ab illa felici hæreditate exilium sortitus est pro patria, mortem pro vita, pro gloria ignominiam. Si vis ergo ad tuam hæreditatem reuerti, tuam abnega voluntatem.

In hac abnegatione duo solummodo sunt, aduersus quæ pugnare, & expugnare oporteat, elatio (B) in mente, voluptas in corpore. Fuge Regem, & Regis exercitum, superbiam, & superbiæ prolem, & illum secutus, illum consecutus es, qui dixit: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* *Matth. 11.* *Abnegatio voluntatis hæreditatis est recuperatio.* Pretiosa vestis, epulæ lautiores, & voluptas secretior longe sint à te, & carnes tuas timore Domini confixisti. Abnegatio igitur voluntatis, hæreditatis est recuperatio.

Sequitur, *Tollat crucem suam.* Si non cecidisset Adam, & in illa sui status dignitate mansisset, esset tamen aliàs euecandus, & in ordinem promouendus Angelicum; ob duplicem enim causam factus erat, & ad resarciendum numerum imminutum, & ad illud implendum, qui deerat, si Angelus non cecidisset. *Homines cur creati.* (C)

Quia igitur per abrenunciationem propriæ voluntatis nobis hæreditas redditur, consequenter per Crucis portationem grata illa beatorum Spirituum societas reparatur. Duo vero notabilia sunt, quæ in hac Crucis portatione nos habere oporteat, vt læsi non lædamus, & benefaciamus lædentibus. *Inimicis benefacere quanta virtus sit.* Magnũ quidem, & vltra hominem est, asperitatem verborum & verberum non solum pati, sed & non reddere. Illud vero maius est, & diuinum quiddam sapit: *Benefacite his, qui oderunt vos.* *Luc. 6.* Magister noster, & Dominus Christus Filius Dei, & lædentes patienter pertulit, & benefecit lædentibus, dicens: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* *Luc. 23.* Considera beneficium; dum fel ori, claui manibus, lancea lateri apponerentur, ab inimicis, os, & manus, & latus agebant pro inimicis. (D)

Vide ergo, si Angelicæ dignitati iustè hæc assignemus. *Angelorum erga nos beneuolentia.* Hæc enim duo illorum proprietati sunt propria. Quotidie illos ad nostri custodiam deputatos multipliciter offendimus, & offensam negligentia cumulamus. Ipsi autem licet à nobis frequentes iniurias patiantur, sustinent tamen, & compatiuntur peccantibus; nec minor illorum circa nos custodia, immo maior sollicitudo; cum boni custodis sit, infirmis magis, quam sanis operam exhibere.

Subiungitur, *& sequatur me.* Cum in sui abnegatione reuocetur hæreditas, & in tollendo Crucem dignitas Angelorum, in imitatione Christi (E) summa nobis felicitas reseruatur. Hic est virtutum consummatio, finis cursus, principium præmiorum. Sed in hac imitatione duo sunt adimplenda, videlicet vt Magistrorum subdatis imperiis, & perseuerantiam non amittas. Ita plane poteris sequi Christum qui non venit facere voluntatem suam, sed eius qui misit illum: & qui pro eadem voluntate non timuit ponere animam suam. *Ioan. 5.* Quo fructu, qua vtilitate, quo præmio? Vt *vbi ego sum,* inquis, *illic sit & minister meus.* *Ioan. 12.* Quanta dignitas esse cum Deo, beatis interesse spiritibus, *Ibidem.* & inter illum cælestem conuentum perpetuo numerati!

Vide ergo ne rursus tibimetipsi crucifigas Filium Dei, & hostem tui habeas, rursus fabricans crucem, in qua crucifigatur ille, qui resurgens ex mortuis iam non moritur. *Rom. 6.* Intuere, ne mortiferam crucem efficias, in qua facies Filium Dei amaris doloribus interire. *Qui sint qui Christum spiritualiter crucifigunt.* Superbia superius, inferius luxuria, à dextris prosperitas iniquitatis, à sinistris aduersitatis desperatio, spinas, clauos, & lanceam Filio Virginis repræsentant. Cum enim eleuans te, & ambulans collo extento, caput Altissimi spinarum multiplicitate contorques, & hic à superioribus superari moleste fers, immo superiores potius superare contendis, illi similis es, qui se similem Altissimo cogitauit. Scriptum est enim: *Deus superbis resistit*, illis videlicet, qui cum eo ex æquo stare contendunt. *1. Petr. 5.* Componis oculos tuos, vt non respicias cælum, & voluptuosis carnis tuæ motibus mersis, & traberis, durioribus clauis tuis pedes Omnipotentis transuerberans, ab inferiori infers supplicium, dum momentanea voluptate voluntatem Dominantis excludis. Cum prosperaris in iniquitate, & foetidiori cursu rerum peccata peccatis accumulas, clauum ponis in illius dexteram, quem de suis bonis persequi non desistis. Cum vero abundantiori tristitia absorberis, & tuam impietatem pietati Dei præponderas, sinistram eius transfigis, & conceptum furorem furore tuæ desperationis amplificas. Denique cum præsumis defendere quod fecisti, lanceam ictum lateri Saluatoris intorques: nihilque grauius ingeris Crucifixo, quam tueri quod odit. De hoc enim peccato scriptum est: *Non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem.* *Psal. 5.* Vides iam quanta differentia inter vtramque Crucem perambulet. Relinque ergo crucem, quam tibi fabricasti, & gloriare in Cruce Domini Dei tui, qui est benedictus in sæcula. Amen. *Galat. 6.*

HOMILIA XLVIII, XIV. Sept.

II. De Exaltatione Sanctæ Crucis.

VEXILLVM Imperatoris æterni, fratres charissimi, ea deuotione prosequimur, qua & ipsum, qui in eo triumphare dignatus est, veneramur. *Crux quâ adoratione adoranda.* Quod videlicet nulli Sanctorum ex Ecclesiastica cognoscitur institutione collatum. Sanctos enim quoslibet, siue etiam cælestes Virtutes oramus quidem, sed non adoramus; cum vero Crucem nos fatemur adorare, vel colere, illi tantum figuræ Dominici corporis, quæ in Cruce facta est, hanc noscimur reuerentiã exhibere. In signo nempe victoriæ victorem colimus, & adorando Crucem, ipsum, qui crucifixus est, adoramus. Quapropter sicut aggaudere resurgenti, vel ascendenti Domino consueuimus, ita etiam exaltatæ eius Cruci non immerito congaudemus. *Bona Crucis.* Pretium namque nostrum hæc statera librauit, quo videlicet & de iugo Ægyptiacæ seruitutis eripimur, & ex improbi exactoris fœnore liberamur. Hæc plane summa inexplebili damnationis nostræ chirographo satisfecit, & insolubili nos debito vetustæ cautionis absoluit. Vnde ad Colossenses Prædicator egregius: *Et vos*, inquit, *cum mortui essetis in delictis, & præputio carnis vestræ, conuiuificauit cum illo, donans vobis omnia delicta, delens, quod aduersũ nos erat, chiro-* *Coloss. 2.*

graphum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud Cruci, exspolians principatus, & potestates, traduxit confidenter palā triumphans illos in semetipso. Quæ igitur lingua in laudem Crucis inuenitur idonea, quæ cælum aperuit, terram à sententia antiquæ maledictionis absoluit, tartarum spoliauit? Hæc nimirum oliuæ nos oleastros inseruit, & de vasis iræ vasa misericordiæ fabricauit. Hæc nos sedentes in tenebris in lucis filios transtulit, de inimicis domesticos fecit, de conditione seruili in Regni filios adoptauit. Sed quanquam desit facundia, peritiaque sermonis, cessare non debemus à laude Crucis; quia, quod facultati subtrahitur, ex abundantia bonæ voluntatis impletur; præsertim cùm Apostolus dicat: *Non in sapientia verbi, vt non euacuetur Crux Christi.* Prædicatores namque Crucis Deus piscatores instituit, non oratores. Accuratis itaque verbis Crux non asseritur, sed è contrario vacuatur. Quapropter non indignum est, si beata Crux verbis nunc simplicibus prædicetur, quibus vtique innecta mundo inter ipsa nouæ Fidei rudimenta cognoscitur.

1. Cor. 1.

Crucis duæ solemnitates in anno, & cur.

Notandum verò, quia sicut duobus signis Crux constat, ita duas eius solemnitates per annalem circulum Ecclesiastica traditio celebrat. Hæc nempe duo ligna mulier volebat Sareptana colligere, quibus posset inopem sibi cibum, & filio prouidere; sed huius viduæ farina, & oleum ad prouentus abundantiam benedicetur, vt charitatis fructus, & hilaritatis iam tunc in Sacramento Ecclesiæ commendetur: *hilarem* enim *datorem diligit Deus.* Vidua hæc sancta erat Ecclesia, de qua dicitur: *Viduam eius benedicens benedicam.* Cui licebat cuicumque vellet mortuo viro coniungi; quia desinente lege, mox Christo, qui finis legis est, ad iustitiam omni credenti meruit Ecclesia copulari. Illa cibum anhelabat, qui duobus esset lignis excoctus; & sancta Ecclesia panem de cælo venientem esurit, qui in ara Crucis est torridus. Qui voluptuosos, & carnales cibos appetit, serpentinis morsibus traditur, qui verò adhuc panem respicit, à grassantis veneni pernicie liberatur. Quid est, quod dixi? Non ignoratis fratres, quia Israël ille carnalis murmurans aliquando aduersus Moysen, in deserto dicebat: *Deest panis, non sunt aquæ, anima nostra iam nauseat super cibo illo leuissimo.* Tunc immisit in eos Dominus ignitos serpentes, cumque pœnitentia ducti, indulgentiam peterent, ex præcepto Domini fecit Moyses serpentem æneum, & pro signo posuit, ad quem quicumque percussi fuerant, aspicientes protinus sanabantur. Enimuerò per consilium serpentis est homo delapsus in mortem. Æs verò cæteris metallis durabilius inuenitur.

3. Reg. 17.
2. Cor. 3.
Psal. 131.

Num. 21.

Æneus serpens figura Domini Crucifixi, & quomodo.

Æneus itaque serpens Dominum figurauit, qui infusum nobis venenum diabolicæ suggestionis abegit. Et aptè æneus serpens, vt per serpentem mortuus, & per æs Dominus significaretur æternus. Qui enim ex humanitate Crucis supplicium pertulit, ex diuinitate perpetuus, & impassibilis viuit. Porrò autem serpens æneus similitudinem quidem serpentis habet, sed venenum serpentis non habet. Et Redemptor noster in similitudine quidem carnis peccati apparuit, sed peccati venenum in eo locum habere non potuit. Quippe qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius.

1. Pet. 2.

Nec prætereundum est, quod congruè satis mansio illa vbi hæc facta sunt, Salmona dicitur, quæ videlicet imaguncula interpretatur, quia illic nimirum in huius ænei serpentis forma, imago est nostri Saluatoris expressa. Vnde & idem Saluator ait, *Sicut exaltauit Moyses serpentem in deserto, ita* A *exaltari oportet Filium hominis, vt omnis qui credet in illum non pereat, sed habeat vitam æternam.* Rectè ergo serpens æneus pro signo ponitur, & populus aspiciens à morsu serpentium liberatur; quia quicumque in Saluatorem, qui in Cruce suspensus est, ex desiderio imitationis intendunt, omne mox virus, & lethiferos morsus veternosi serpentis euadunt.

Et notandum, quod serpens ille pro signo dicitur positus. Nam & Simeon ille iustus delato ad templum Domino, vaticinans, ait: *Ecce positus est hic in ruinā, & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum, cui contradicetur.* In signum namque contradictionis Redemptor noster est positus, quia in B Cruce erat pro humani generis salute passurus. Cui nimirum Cruci omnis mundi sapientia contradixit, sed Regi per eam gloriæ triumphanti tandem deuicta succubuit. Sicut in Actibus Apostolorum dicitur: *De secta autem hac scimus, quia vbique ei contradicitur.* Et Paulus, *Prædicamus*, inquit, *Iesum Crucifixum, Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* Sed quoniam quod stultum est Dei, sapientius est hominibus: & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Redemptor noster, qui non venit mittere pacem, sed gladium, lorica carnis accinctus, in huius mundi campum præliaturus accessit, & vexillum præferens Crucis, omnium sibi resistentium colla calcauit. Sic sic videlicet Potens noster in prælio & hostiles quandoque C acies ad sua signa conuertit, & non solum mortem, sed & ipsum mortis principem vsque ad inferna persecutus extinxit. Huius sanè belli iam tunc minister erat Moyses cùm pugnaret contra Amalech. Ad quod videlicet bellum non gladios, non tela vibrauit, sed virgam Dei in manu detulit, quæ proculdubio lignum Crucis Dominicæ figurauit. Sed esto, vt virgam deferat, vt in ligni sacramento confidat, & non armis, sed ligno potius armatus, hostium cuneos debellaturum se esse non ambigat, nisi tamen speciem Crucis expresserit, nisi triumphale vexillum in sublime leuauerit, nullam certè victoriam de prostratis hostibus obtinebit.

Luc. 2.

Act. 28.
1. Cor. 1.
Matt. 10.

Exod. 17.

Amalech cuius figura.

Habens itaque Moyses virgam in manu, hoc in- D super addidit, vt brachia sua in modum Crucis expanderet: sicque iam factum est, vt cateruarum aduersantium acies ligno, & signo hoc pleno Crucis mysterio superaret. Hoc enim sacra testatur Historia, cum dicit: *Dum leuaret manus Moyses, vincebat Israel; sin autem paululum remisisset, superabat Amalech.* Hoc planè factum, fratres mei, non solùm spiritalis intelligentiæ sacramentum, sed & virtutis nobis saluberrimum conuectat exemplum. Nam dum Crucem post Dominum tollimus, dum corda nostra cum manibus ad Deum leuamus: rectores tenebrarum protinus corruunt, in ima prostrati fractis viribus eliduntur. Si verò manus remittimus, & obliti cœlestium, terrena sectamur, protinus hostis victor insequitur, & nos amissa vi- E ctoria persequentium gladiis obtruncamur. In omni sanè spiritali certamine Crucis debemus præferre vexillum, quod nimirum si viriliter agentes attollimus, proculdubio victores existimus: alioquin si segniter viuendo deponimus, ad primos persequentium impetus necesse est eneruiter concidamus. Vnde & insignis ille militiæ spiritalis instructor Paulus ait: *Remissas manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, ne claudicans quis erret.*

Exod. 17.

In signo Crucis vincimus, cuius victoriæ Moyses figura.

Hebr. 12.

Iudic. 7.

Gedeō quomodo Crucem adumbrauit.

Hoc nempe vexillum & Gedeon sibi, suisque commilitonibus typicè prætulit, qui contra arma, arma deseruit, inermis armatos inuasit, & ad debel-

A fandum Madianitarum multitudinem dimissa multitudine, cum paucis venit. Diuina siquidem sibi admonitione præceptum est, vt ad fluuiũ veniens, omnes, quos flexis genibus aquas haurire conspiceret, à bellorum congressionibus amoueret. Factumque est, & trecenti viri tantummodo, qui stantes manibus, aquas hauserant, remanserunt. Quid est autem, quod Gedeon trecentis contentus militibus, ad bella progreditur, nisi quia hic numerus in Thau littera, qui videlicet Crucis exprimit speciem, continetur? Cui profectò litteræ si super transuersam lineam id adderetur, quod in Cruce superius eminet, non iam Crucis species, sed potius ipsa Crux esset. Quia igitur trecentenarium numerum Thau littera continet, quæ figu- B ram Crucis exhibet, non immeritò in his trecentis Gedeonem sequentibus, illi omnes designati sunt,

Luc. 9. quibus dicitur: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me.* Qui nimirum sequentes Dominum tanto verius Crucem tollunt, quanto & ipsi acrius affliguntur, & erga delinquentes proximos, vel egentes piæ compassionis incendio concremantur. Vn-

Ezech. 9. de per Ezechielem dicitur: *Signa Thau super frontes virorum gementium, & dolentium super cunctis abominationibus, quæ fiunt in medio Hierusalem.* Vel certè in his trecentis, qui Thau littera continentur, hoc exprimitur, quod ferrum hostium Crucis

Gen. 14. ligno superetur. In eodem quoque Crucis mysterio, & Abraham triumphum victor obtinuit, qui C quinque Reges cum trecentis decem & octo vernaculis debellauit. Crucis mysterium & illa in se diluuij arca continuit, cuius longitudinem trecentorum fuisse cubitorum Scriptura definit.

Gen. 6. Crux Arca Noe. Porrò sicut Noe cum suis per aquam, lignumque saluatur, sic & Christi familia aqua saluatur & ligno, dum & Baptismo salutis abluitur, & viuificæ Crucis impressione signatur. Quæ videlicet arca vt in sacramento Christi humani corporis videatur æquiparare mensuram, trecentos habuisse cubitos in longitudine, quinquaginta in latitudine, triginta verò in altitudine perhibetur. Trecenti namque quinquagenarium numerum sexies & tricenarium in se decies includunt. Et humani corporis longi- D tudo a vertice videlicet vsque ad pedes, sexies tantùm habet, quàm latitudo, quæ est à dextera vsque ad sinistram, & decies tantum quam altitudo, quæ est ante, & retrò. Sic nimirum arca & in trecentenario longitudinis suæ numero speciem Crucis, & in totius suæ dimensionis habitudine figuram tenet Dominici corporis. Et sicut septem animæ donantur Noe, vt per lignum saluentur in vndis: sic septem Ecclesiæ septiformi Spiritu repletæ saluantur in Christo per lignum Crucis, & aquam Baptismatis. Per lignum nempe nos seruituti Princeps superbiæ subdidit, per lignum nos humilitatis Auctor in libertatis titulos reuocauit. Per lignum nos Tyrannus perpétuo relegauit exilio; per lignum mitissimus Rex hæredes decreuit in Regno. Per E lignum sumus ad porcorum custodiam, & siliquarum indigentiam deuoluti; per lignum quoque paternis sumus amplexibus redditi, perceptaque stola cum annulo in consortium pristinæ sumus hæreditatis adsciti. Lignum nos improbo exactori censitos reddidit, lignum omnia simul inexhausti fœnoris nostri tributa persoluit. Per lignum porrò ab haustu perennis fontis aruimus, per lignum rore cælestis gratiæ copiosius inundamur.

Num. 20. Hanc planè cælestium charismatum inundantiam Moyses typicè figurauit, quando in Cades, quæ est in deserto Sin diuinæ promissionis addu- A bitans largissimas aquas silicem percutiendo, produxit. Propter peccata scilicet populi, quod & ipse iam fecerat, rursus se facere posse diffidit, atque ideo in repromissionis terram eumdem populum, Domino prohibente, nullatenus introduxit. Quam videlicet dubietatem, & ipsius Moysi verba testantur, cùm ait: *Audite rebelles, & increduli, num de petra hac vobis aquam poterimus elicere?* Tamquam diceret, nos non valemus quod supra humanitatis vires est, facere, quia vos non acquiescitis quod humanum est adimplere; nec signum possumus ex virtute diuinitatis ostendere, quia vos numquam desinitis Deo per rebellionis contumaciam contraire. Sed petra illa, iuxta Apostolum, Christus B erat.

Silex percussus à Moyse crucis figura.

1. Cor. 10.

Accedit igitur virga ad Silicem, & haurienda populis aqua producitur; adhibetur Crux Christo, & omnium corda credentium gratia sancti Spiritus irrigantur. Hic est enim lapis, de quo per Zachariam dicitur: *Super lapidem,* inquit, *vnum septem oculi sunt.* Quod videlicet sacramentum & ipse Moyses per spiritum non ignorasse cognoscitur, si eiusdem subtiliter verba pensantur: *Aperi,* inquit, *Domine thesaurum tuum fontem aquæ viuæ, vt satiati, cesset murmuratio eorum.* Neque enim tam magnificis, atque diuinis verbis elementum describeret ex cauernis videlicet terræ profluum, ac deinceps in successiuum cuniculos egerendum. Numquid enim dignum fuit, viles aquas, Dei appellare the- C saurum? Sed Dei thesaurum illum proculdubio nominat, de quo Apostolus dicit: *Quia in pectore Iesu sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi.* Fontem etiam aquæ viuæ illum perhibet, de quo dicitur: *Qui biberit aquam, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Alioquin qua rationis consequentia diceret: *Vt satiati, cesset murmuratio eorum?* Cùm postmodum idem populus murmurans, dicat: Cur eduxisti nos de Ægypto, vt moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aquæ, & alia multa, quæ prodigiosa dementia tumultuatus euomuit. Sed affectus tædio Moyses tam duræ, ac sediriosæ multitudinis, aduentum anxiè flagitat Saluatoris. Sicut & tunc petierat, D cùm dicebat: *Obsecro, Domine mitte quem missurus es.* Quod autem petram non credendo percussit, atque ideò ad promissam terram cum populo non peruenit, populum significat Iudæorum, qui profectò Christum Dei virtutem esse non credens, in ligno suspendit, atque ideo in terra viuentium intrare non meruit.

Zach. 3.

Num. 20.

Coloss. 2.

Ioan. 4.

Exod. 4.

Sed quo pacto tentamus ea, quæ in diuinis litteris continentur, Crucis in vnum exempla colligere, cùm videamus omnem sacri eloquij seriem huic terribili signo quadam spiritus intentione seruire? Hoc est enim propitiatorium, quod duo Cherubim versis in se inuicem vultibus aspiciunt: quia in eum, qui in Cruce suspensus est, duò Testamenta, nouum scilicet, & vetus, concorditer, & indiffe- E renter intendunt. Dicit enim Ioannes: *Quia ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* Et Petrus de Patribus loquens, ait: *Per gratiam Christi credimus saluari, quemadmodũ & illi*, Crux igitur est concordia Scripturarum, & limes quidam, atque confluuium veterum, & nouorum. Crux cœlestia, & terrena confœderat; Crux homines, simul & Angelos in antiquæ concordiæ vnanimitate reformat. Crux denique mors est vitiorum, & omnium fons, ac vita virtutũ. Crux insipientibus semita, currentibus via, peruenientibus requies est secura. Crux est tyronibus donatiuum, militantibus robur, emeritis municipium. Crux est fortiter agentium, virtus,

Exod. 25. Crux propitiatoriũ.

1. Ioan. 2.

Act. 15.

Crucis vtilitates.

recuperatio labentium, corona victorum. Crux A
morté ingerit momentaneam, & vitam compen-
sat æternam. Crux nos terrenis expoliat, vt cæle-
stibus ditet; esurire docet, vt satiet: humilitatem
præcipit, vt exaltet; patientiam adhibet vt coronet.
Crux est in Christo viuentibus regula, expressa iu-
stitiæ norma, ac omnibus probis moribus discipli-
na. Crux diabolum terret, vt effugiat; Angelos, vt
ad nos ingrediantur, inuitat; cogitationum phan-
tasmata reprimit, & Spiritum sanctum castis, ac
mundis pectoribus introducit. Crux denique lassos
recreat, infirmos roborat, & titubantia desperatæ
mentis arcana confortat.

Et quid amplius dicam? Quandoquidem per
Crucem Rex gloriæ & nos de catena cruenti præ- B
donis eripuit, & tartarea claustra violentus perua-
sor irrupit. Omnes insuper electos de vinculis an-
tiquæ damnationis, absoluit, quos etiam secum per
resurrectionis gloriam suscitauit. Quid, inquam,
de beatæ Crucis præconio referam? cum & ipsa La-
tronem cælo, vt tenera sui fructus primitias, intu-
Gen. 3. lit: & per hunc Paradisi ianuas, quas deinceps
electi omnes scanderent, patefacit? Enimuerò
Cherubim ille, qui romphæam exclusionis acce-
perat, signaculum in eo Crucis aspexit, cui se
nequaquam contradictor opposuit. Nec eius
Crucis certè quam pertulit; sed illius potius, cuius
mysterium credidit, in cuius virtute sperauit, di-
Luc. 23. cens: *Memento mei, Domine, dum veneris in regnum
tuum.* Et ô talis damnati mira libertas! ô iustifican-
tis tui immensa potentia. Iudicatus iudicat, & ad- C
dictus crimini, crimen ex potestate relaxat. Ipsam
porro Crucem, in qua pendet, & quodammodo di-
ciantis censuræ solium facit, & inter latronem,
& latronem, velut iam inter agnos, & hœdos,
æquitatis iura discernit. Dixerat Dominus: *Ego
Ioan. 12. si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me-
ipsum.*

Eorum itaque, qui trahendi erant, latro præ-
uius fuit, cui mox dixit: *Hodie mecum eris in Pa-
Luc. 23. radiso.* Quem ergo de perpetuæ mortis laqueo pri-
mum traxit, hunc ad vitam primitus introduxit.
Per Crucem igitur, immo per eum, qui suspendi
in Cruce dignatus est, omnia sunt instaurata, om-
nia benedicta, omnia cælestis gratiæ rore perfusa. D
Præsertim humana mens, quæ sterilis erat, amara,
atque insipida, ad Saluatoris aduentum fertilis, &
dulcis effecta, diuinæ insuper est sapientię sale
condita. Quod nimirum satis expressè figurauit il-
lud Elisei prophetæ miraculum. Nam cum viri Ie-
richo sibi conquererentur, quod aquæ essent pessi-
4. Reg. 2. mæ & terra sterilis. *Afferte*, inquit, *mihi vas nouum, &
Crux vas nouum ad tollendam sterilitaté. mittite in illud sal.* Deinde aquarum fonti sal illud
immersit, sicque aquas ab omni morte & sterilitate
sanauit. Quod nimirum, vt totum breui sermone
concludam, nihil aliud insinuat nisi quod Verbum
caro fieret, & habitaret in nobis. Quid enim aquæ,
nisi mundani sunt populi? Quid vas nouum, nisi
corpus Dominicum, nulla scilicet præuaricationis
antiquæ labe nigratum, nulla veteris hominis abu-
sione detritum? Quid porrò sal, nisi cælestis sa-
pientia?

Sapientia igitur Patris in corpus descendit hu-
manum, & sic ad fertilitatem, & vitalis intelligen-
tiæ dulcedinem omnium conuertit fidelium men-
tes. Quæ nimirum dulcedo tamdiu latuit, vsque
dum sal mergeretur in aquam, id est, vsquedum
Psal. 68. ille penderet in Cruce, qui dixit: *Saluum me fac
Deus, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam
meam.* Ex tunc enim homo didicit quid deberet
appetere, quid vitare.

A Interea fratres mei, non vos pigeat de Sacra-
mento Dominicæ Passionis, vel Incarnationis ali-
quid subtile cognoscere, & breuiter dictum ar-
ctius memoriæ commendare. Sex nempe diebus Gen. 1. & 2.
omnipotens Deus omnia sua opera condidit, &
sexto die hominem ad suam imaginem, similitu-
dinemque formauit. Sexta quoque ætate sæculi
Filius Dei factus est Filius hominis, vt nos refor-
maret ad imaginem Dei. Sexta insuper feria ipse
Dominus passus est, vt ea nimirum die homo fie-
ret eius morte redemptus, quo dudum fuerat ipsius
operatione plasmatus. Eodem porrò die de costa
viri formata est Eua, quo de latere Christi per
aquam, & sanguinem exiuit Ecclesia.

B Videamus itaque quomodo per eumdem sena-
rium numerum Dominici corporis templum diui-
næ prouidentiæ sit arte constructum. Templum sa-
ne illud Hierusalem per quadraginta & sex anno-
rum curricula fuerat fabricatum, vnde & à Iudæis
Domino dicitur: *Quadraginta & sex annis ædifica-* Ioan. 2.
tum est templum hoc, & tu in triduo reædificas illud?
Qui videlicet numerus si per senarium ducitur,
omne tempus, quo Dominus in Matris vtero man-
sit, impletur. Nam quadragies sexies seni, ducenti
septuaginta sex dies fiunt. Qui dierum numerus
complet nouem menses, & sex dies, qui videlicet
tamquam decem menses parientibus fœminis im-
putantur. Non quia omnes mulieres ad sextum
diem post nonum mensem parituræ perueniant,
sed quia tot diebus ad partum perducta ipsa perfe-
C ctio Dominici corporis comperitur, sicut à maio-
ribus traditur, & firma auctoritate Ecclesiæ custo-
ditur. Octauo namque Kalendas Aprilis conceptus
creditur, quo & passus. Eo videlicet die sepultus est
in monumento nouo, vbi nec ante, nec post quis-
quam est positus mortuorum, quo conceptus est in
vtero Virginis, vbi constat nullum seminarum
fuisse mortalium. Natus autem traditur octauo Ka-
lendas Ianuarias.

Ab ipso ergo conceptionis die vsque ad diem
Natiuitatis duceuti septuaginta sex reperiuntur
dies, qui senarium numerum quadragies sexies
continent. Quo igitur numero lapideum illud tem-
plum antiquitus est ædificatum, eodem quoque
D numero & templum Dominici corporis per sena-
rium est perfectum. Hac tantummodo discretione
seruata, quod in constructione templi annorum
numerus ponitur, in ædificatione verò corporis
Domini dierum calculus supputatur.

Annorum igitur numerus templi illius antiqui si
per senarium ducitur, omnes dies, quibus mansit
Dominus in Virgineo ventre completur. Coniun-
cto itaque numero, quo Deus opera sua fecit, cum
illo, quo templum est conditum, Domini corpus
efficitur, vt nobis detur intelligi, quia per illud di-
uinitatis templũ, quod in Virginis vtero constructũ
est, vniuersa sunt Dei opera restaurata. Sicut dicit Ephes. 1.
E Apostolus: *Quia proposuit Deus in dispensatione ple-
nitudinis temporũ instaurare omnia in Christo, quæ in
cælis, & in terris sunt in ipso.* Sed hoc corporis tem-
plum, quod per senarium numerum fieri diuina
prouidentia voluit, tribus horis Iudaica impietate
resolutum, triduo reædificauit, sicut ipse dicit: *Solui-* Ioan. 2.
*te templum hoc, & post triduum reædificabo illud. Hoc
autem*, inquit Euangelista, *dicebat de templo corpo-
ris sui.* Nec mirum, si quod per senarium factum
est, per ternarium sit solutum, per ternarium quo-
que rursus ædificatum, cum & ipse senarius, sicut
ex ternario crescit, ita nihilominus & in ternarium
resoluatur. Vnus enim, & duo, & tres, sex fiunt: &
reciprocè dimidium senarij tres sunt, tertia pars

duo, sexta vnum. Qui videlicet numerus icciico perfectus dicitur, quia sic ex suis partibus constat. Vno planè die integro, & duabus noctibus in sepulchro Dominus iacuit: quia vna sui corporis morte à duabus nos, animæ videlicet, & corporis mortibus, liberauit. Et rectè per diem mors Domini designatur, qua nos ad lucem reducimur. Nostra autem mors vtraque per noctem, quæ nimirum nobis ex peccato debetur. Totum autem hoc triduum in humanæ salutis expenditur euidentissime Sacramentum. Nam sexta feria passus, Sabbato in sepulchro quieuit, die Dominico resurrexit. Tota autem hæc vita nobis sexta feria est; quia videlicet Crucem post Dominum baiulare iubemur. A die autem exitus nostri vsque ad iudicium quasi Sabbatum ducitur, quia interim beata requie sanctæ animæ perfruuntur. In resurrectione autem corporum paschalis nobis oritur dies, qui nullo fine concluditur, sed perpetuæ iucunditate lætitiæ feriatur.

Vt ergo ad hanc Dominicam per Sabbatum valeamus congruenter attingere, necesse est, nos nūc Crucem post Iesum baiulantes, sextam iugiter feriam celebrare. Alioquin si præpostero ordine nunc sub carnis lege viuentes quasi Dominicam ducimus, proculdubio postmodum non gaudium gaudio, sed tribulatione mutamus. Hinc est enim quod Dominus sicut quadraginta diebus in eremo vixit, totidemque post resurrectionem cum Discipulis fuit, ita etiam ab ipso suæ mortis articulo, vsque ad diluculum resurrectionis quadraginta horas habuit. Sicut igitur illorum dierum numero, ita nihilominus & horarum, quas diximus, totius vitæ nostræ tempus exprimitur; vt sicut ille quadragenario horarum numero mortuus mansit, ita & nos illi commortui quamdiu hic viuimus, in carnis semper mortificatione viuamus.

Ad superandum ergo diabolum, Crucis insigne nobis noster Imperator exhibuit: & ne nobis graue videretur, prius ipse gestauit. Hoc denique salutis nostræ signaculum non solum sacris, siue sacrandis rebus imprimimus, sed etiam alimentis, siuè quibuslibet etiam rebus domesticis adhibemus; vt euidenter appareat, quod & homo, & quæque humano sunt vsui necessaria, huius virtute signi à iure sunt dæmonum absoluta. Nam & in ipso Redemptoris nostri patibulo, tanto non humanæ,

Situs Christi D. crucifixi mysteriosus.

sed diuinæ artis beata Crux librata est magisterio; vt caput Domini ad orientem, pedes ad occidentem, dextera ad aquilonem, sinistra tenderet ad meridiem; quatenus mundi principem ab omnibus vndique plagis excluderet, dum quadrifidi orbis climata per quadratam Crucis speciem occuparet. Vnde & ipse dicit: *Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eiicietur foras.* Sic sic nempe decuit omnium persuasorem ab omnibus simul eiici, talis pro totius mundi salute hostia debuit immolari, quæ & per Sacramentum cuncta respiceret, & ex virtute omnia liberaret. Tunc plane erat Crux humiliata cum Domino, ecce veniet exaltata cum Domino.

Ioan. 12.

In die iudicij Crux ab Angelis feretur.

Nolo vos lateat, fratres mei, quia in tremendi examinis die beata Crux vlnis aduehitur Angelorum, & ante omnium ponitur ora mortalium. Non auro iam, vel gemmis ornata, sed radiantior erit Sole, vel Stellis ex virtute diuina. Proposita certe tunc erit in eorum gloriam, qui eam diligentes ex Charitate complexi sunt, & è diuerso in eorum opprobrium, qui eam post Redemptorem suum portare noluerunt. Nam, vt taceamus interim de his, qui eum pupugerunt, & quia plangent se super

A se omnes tribus terræ, omnis in quo tunc huius saluiferi signi in figura non cernitur, velut extraneus, & ignotus inter reprobos, iustitia dictante, repellitur: qui autem huius diuini tituli reperiuntur impressione signati, quia Redemptoris sui facti sunt imitatores in pœna, tunc eidem Iudici participes efficientur in gloria.

Tunc itaque fiet quod Apostolus ait: *Quia cum tradiderit Regnum Deo Patri, cum euacuauerit omnem Principatum, & omnem potestatem, & virtutem; nouissima destruetur mors.* Regnum autem Patri tradere profecto nihil est aliud, quam credentes in se ad diuinæ contemplationis arcana perducere. Tunc complebitur illa Zachariæ prophetæ visio, qua

1. Cor. 15.

Zacha. 3.

B videlicet contemplatus est Iesum, sacerdotem magnum in sordido habitu, deuictoque atque increpato diabolo, qui ad eius accusationē stabat; sordida mox veste Iesus exuitur, & honoris, ac gloriæ indumento vestitur. Corpus nempe Iesu Ecclesia dicitur quæ videlicet nunc in huius peregrinationis ærumna quasi sordida tribulationum ac pressurarum veste fœdatur. Sed tunc, damnato, & reprobato Diabolo, sancta Ecclesia fœdis exuta, stola beatæ immortalitatis induitur, & de peregrinationis luctu ad patriam quietis æternæ transfertur. Sicut in dedicationis Psalmo perspicue canitur: *Conuertisti*, inquit, *planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum, & præcinxisti me lætitia.* De

Psal. 29.

C reprobis quoque tunc illud impletur, quod per Ezechielem dicitur: *Transite per ciuitatem, & percutite; non parcat oculus vester, ne misereamini: senem, & adolescentem, & virginem, paruulos, & mulieres interficite vsque ad internecionē: omnem autē, super quem videritis Thau, ne occidatis.* Expleto itaque iudicio, cum ipsa Cruce omnes iusti simul prouehuntur ad Regnum, cuius olim siue in pace, siue in persecutione pertulêre supplicium. In illa igitur immortalitatis gloria Crucem splendidissimā semper aspicient, signumque victoriæ, quo redempti sunt mundumque vicerunt, habere se præ oculis ineffabiliter gratulantur. Propterea & Saluatoris sui iugiter laudes alternant, eique semper gratias referentes in illa perpetuæ iucunditatis amœnitate

Ezech. 9.

D tripudiant.

Laudes S. Crucis.

Itaque & nos in laudem beatæ Crucis liber exclamare: O B. Crux, quæ illum meruisti noua libratione suspendere, quem cælum & terra nequeunt sustinere. O Crux purior vitro, rutilātior auro, quæ tamquam vernantibus gemmis, & margaritis, membris ornata es Saluatoris. O Crux Luna micantior, Sole splendidior, quæ præ diuini magnitudine luminis, Stellarum iubar, & omnia cæli astra præcedis. Tu sola inter omnia ligna siluarum electa es ad humanæ redemptionis officiū. Tu pondus illud sustinere meruisti, cuius virtute cælum voluitur, terra suspenditur, & vniuersa mundi machina numquam casura libratur. Te tartara

E metuunt, Angeli venerantur, & omnis rerum creatura miratur.

O verè nobilis arbor, quæ de terreno quidem cespite orta procedis, sed super astra cæli felices ramos expandis. Olim quidem fructus tuus gehennæ erat obnoxius, tunc cedros geminas paradiso, & viui ex te lapides prodeunt, quibus supernæ Hierusalem ædificia construuntur. O B. Crux, quia cum Sol radios abscōderet, ne sacrilegium videret; cum terra tremeret, cum elementa nutantia formidine palpitarent: tu morienti Domino indiuidua meruisti comes assistere, brachia deuota substernere, & tuo insuper miri gremio confouere. O beata Crux, quæ Redemptoris mundi es affixione,

conſpicua, & pretioſo immaculati Agni rubes ſanguine purpurata. Tu ſalus mundi perditi, tu lux in tenebris conſtituti, tu medicina languentium, tu conualeſcentium virtus, tu periclitantibus portus, tu euadentibus de fauce mortis aufugium. Per te peregrini tran eunt in domeſticos, & eos, qui dudum fuerant hoſpites, Apoſtolorum reddis eſſe conciues. In te mors cruenta dum occidit occiditur, auctor & ipſe mortis extinguitur, vita hominibus perdita reparatur.

Iudic. 4. *1. Reg. 17.* Tu armaſti manum Iabel clauo, quo videlicet Siſaram per tempus capitis vtrumque transfoderet & in typo Eccleſiæ diabolum trucidaret. Tu fundam Dauid impleſti lapide, quo Philiſtæum Goliath ſignatus in fronte percuteret, vbi videlicet profanus tui ſignaculũ non habebat. O beata Crux te Patriarcharum fides, te vaticinia Prophetarum, te Iudex Apoſtolorum, Senatus te Martyrum victor exercitus, omniumque Sanctorum agmina venerantur, prædicant, & honorant. Odor fragrantiæ tuæ omnia vincit aromata, nectar tuum cunctas pigmentorum ſpecies, & vniuerſa mella præcedit. O beata Crux, titulus gloriæ, inſigne victoriæ, ſignaculum redemptionis æternæ. Tibi debent terrena, quod viuunt; cæleſtia inſuper quod ad ſuæ integritatis plenitudinem redeunt. Per te ſiquidem ad patriam exul homo reuertitur, & Angelorum numerus, qui diminutus fuerat, inſtauratur. Tu facis, vt dæmonum ſerui, Dei fiant per adoptionem filij, & olim idolorum cultores, nunc Chriſti ſint cohæredes. O Crux glorioſa, ô Crux admiranda, cui totius orbis imperia procidunt, omnis ſceptra principatus obediunt, cunctorumque Regnorum iura ſubduntur.

Sed cur nos obtubo, ſiue carbunculo adhibere extrinſecus ornamenta contendimus, quibus vtique quidquid apponitur, ſuppar & decolorius inuenitur? Non enim, ô beata Crux, quælibet humana lingua tua præualet æquare præconia, in qua nimirum æterna vita pependit, quam ſalus mundi proprio cruore perfudit, & ſummi Patris Verbum ſingulari ſui corporis contubernio decorauit. Solus igitur tua laus eſt, qui pependit in te. Tu enim decepiſti noua arte diabolum, & reddidiſti de victore captiuum. Tu ſiquidem conſueueras electas illi eſcas offerre, atque ad eius inſatiabile guttur, quæque tibi ferent obnoxia, deſtinare. Nouiſſimè autem talem hianti, ac deuorare cupienti cibum, ô beata Crux, obtuliſti, qui & fauces eius occultæ virtutis hamo transfigeret, & veternoſæ malitiæ ventrem his qui iam abſorpti fuerant, vacuaret. O Crux glorioſa, quæ omnia benedicis. O Crux benedicta, quæ ab omnibus benediceris. Benedictio enim tua cuncta ſanctificat, omniumque benedictio rerum in te copioſa redundat. O Crux veneranda ô Crux adoranda, forma mirabilis, figura terribilis. Sicut enim fluit cera à facie ignis, ſic pereunt peccatores à facie tua: nec reperiunt phantaſmata remouandi, vel cedendi locum, vbi tuum conſpexêre ſignaculum. O Crux amabilis, & dilecta, ſuauis nimirum & decora; amoris tui flamma omne cor ſanum ſapiens æſtuat, tuæ charitatis igne poſtquam mens fidelis accenditur, ad amorem mox cæleſtium inenarrabiliter inflammatur. Quis igitur, ô beata Crux, dignis te laudibus efferat, in qua videlicet Auctor vitæ moriens mortem perdidit, ipſamque degluriens mortuos nos ad immortalitatis ſuæ gloriam ſuſcitauit? Salua, quæſo, benedic & protege, ô figura benedicta populum ſupplicem, in tuis hodie laudibus communiter exultantem; vt qui te noſtræ redemptionis fieri voluit inſtrumentum, per te quoque ad ſuæ gloriæ nos dignetur transferre conſortium: & quos per te de ſeruitutis eripuit vinculo, per te etiam, iuxta promiſſionem ſanctam, conſtituat hæredes in Regno. Salus illi, & gratiarum actio, laus, honor, virtus, & imperium, cum Patre & Spiritu ſancto per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

SERMO XLIX. XXI. Sept.

I. *De Sancto Matthæo Apoſtolo, & Euangeliſta.*

SOLEMNITATIS hodiernæ lætitia, dilectiſſimi, omnem deſperationis aculeum de noſtris mentibus amputat, ad præſumendum de diuina miſericordia titubantia corda confirmat, atque vt adeamus cum fiducia thronum gratiæ, ſicut & Apoſtolus hortatur, innitat. *Hebr. 4.* Quis enim audiens publicanum à Domino non modo in clientelam Diſcipulatus electum, ſed & Senatus inſuper Apoſtolici conſcendiſſe faſtigium, non protinus animetur ad conſequendam ſuorum veniam peccatorum? De telonio quippe cumulandæ pecuniæ in cathedram transfertur Eccleſiæ, & qui prius exigendi vectigalis fungebatur officio, conſtitutus eſt Fidei, diuitiarumque cæleſtium miniſtrare theſauros: *Mar. 2. & Luc. 5.* quique tunc turpis lucri quæſtu ſatagebat implere marſupium, nunc per mundi latitudinem ſpargit cæleſtis eloquij ſacramentum.

Inter omnes planè Sanctos, qui cœleſti gloriæ de triumphato mundo victoriæ titulos intulerunt, B. Matthæus mihi videtur inſignis, atque conſpicuus, & quemdam inter eos dignitatis obtinere primatum: atque, vt audenter dicam, nemo poſt Chriſtum eſt cui magis debeat ſancta vniuerſalis Eccleſia. Nam quod mundus viuit hæc eſt cauſa, quia lux nobis Euangelica coruſcauit. Conſtat autem, quia primus omnium Matthæus Hebræo ſtylo Euangelium ſcripſit: ſicque his, qui erant ex circumciſione fidelibus neotericæ Fidei quoddam quaſi ſpeculum procurauit. Quia igitur ad ſanctum Euangelium deſcribendum primus iſte prorupit, ſcribendi cæteris Euangeliſtis viam præceſſor aperuit, & tamquam dux vexillum ſequentibus prætulit, ſuoque eos exemplo, vt ſcriberent, incitauit. Illi ergo debemus Euangelium, quem Euangelicæ narrationis conſtat intuliſſe principium: & quem cæteris nouimus primum, non ambigimus inter eos cuiuſdam priuilegij tenere primatum. Vnuſquiſque nimirum trium Euangeliſtarum B. Matthæi librum, antequam ſuum inciperet, nouit: & ſicut ſibi diuinitus inſpiratum eſt, non ſuperfluam cooperationem ſui laboris adiunxit. Eorum quippe fuerat præparare fideliter animos ad ſcribendum, Dei autem erat in id, quod vellet, dirigere ſtylum.

Planè, ſicut Moyſes & Prophetis non abſurdè præponitur, & omnibus quicumque ſcripſerunt aliquid in veteri Teſtamento: *Moyſes Scriptorũ veteris Teſtamenti primus.* Ita B. Euangeliſta Matthæus omnes iure præcellit, qui ſcripſiſſe reperiuntur in nouo. Sicut enim ille naſcentis mundi texit originem: ſic iſte, tamquam ſpiritalis cuiuſdam mundi, orientem deſcribit Eccleſiæ nouitatem. Vnde, Spiritu ſancto calamum temperante prouiſum eſt, vt vterque non diuerſum, ſed vnum, idemque ſuis libris præmitteret initium, dicens: *Liber generationis.* *Matt. 1.* Sed illa generatio filios protulit iræ, iſta filios parturit gratiæ. Illa generatio ſortita

A eſt Paradiſum terræ, fertilium quidem arborum, & herbarum decore vernantem; ſed iſta cœleſtem meruit Paradiſum, incomparabilium deliciarum copiis affluentem. Ex illo tamen Paradiſo primus homo per lignum poſteritatem ſui generis expulit, (Gen. 1.) ſecundus homo per Crucem cœleſtibus nos paſcuis introduxit. Ille dum narrat Deum dixiſſe, fiat lux, oſtendit conditam lucem, iſte Chriſtum de Virgine natum perhibens, exortum lucis inſinuat Conditorem. Moyſes itaque veterem Adam, atque terrenum, veterē mundum, vetus digerit Teſtamētum; Matthæus autem pro veteribus noua, pro terrenis, ſiue carnalibus ſpiritualia, pro temporalibus introducit æterna. Pro Adam ſiquidem Chriſtum, pro Lege veteri Euangelium, pro mundo, vel terra herbis, arboribuſque florente ſanctam deſcribit B Eccleſiam, diuerſa ſpiritualium fructuum victualia germinantem. Primus enim homo, ſicut Apoſtolus ait, de terra terrenus, ſecundus de cælo cæleſtis; (1. Cor. 15.) qualis terrenus, tales & terreni; qualis cæleſtis? tales & cœleſtes. Factus eſt primus Adam in animam viuentem, nouiſſimus Adam in ſpiritum viuificantem. Sed non prius quod ſpirituale eſt, ſed quod animale, deinde quod ſpirituale.

Moyſes ergo deſcribit quomodo viſibilia quæque ſint originaliter condita: Matthæus autem docet non modo terrena, ſed & cœleſtia per Mediatoris Dei, & hominum gratiam nouiter inſtaurata; (Ephes. 1.) ſicut idem dicit Apoſtolus: *Vt notum faceret nobis ſacramentum voluntatis ſuæ, ſecundum beneplacitum eius, quod propoſuit in eo, in diſpenſatione plenitudinis temporum, inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cælis, C & quæ in terris ſunt in ipſo.*

Hanc mundi renouationem Dauid præuidebat, cùm aliquando coram Domino conſtitutus oraret. Nam cùm per Nathan Prophetam clementia ſibi Diuina promitteret, ex eius ſemine naſciturū, qui ſuo ſancto nomini conſtrueret templum, & Chriſtum manifeſtè denuncians, adieciſſet: (2. Reg. 7.) *Ego ero illi in patrem, & ipſe erit mihi in filium*: moxque Eccleſiam, quæ corpus eſt Chriſti, qualis eſſet futura depromeret, dicens: *Et fidelis erit domus tua, & regnum tuum vſque in æternum ante faciem meam, & thronus tuus erit firmus iugiter.* Ille gratias agens, inter cætera orationis ſuæ verba ſic ait: Sed & parum viſum eſt in conſpectu tuo, Domine Deus meus, quia D dilexiſti me, niſi loquereris etiam de domo ſerui tui in longinquum; moxque ſubiunxit: Iſta eſt enim lex Adam, Domine Deus. Ac ſi perſpicuè dicat: Sicut in terreni mundi huius exordio Adam conſtituiſti poſteritatis futuræ parentem, atque ex hac radice totius humani generis decreuiſti pullulare propaginem; ita nunc cum mundum renouare diſponis, me quaſi nouum Adam facis, dum Chriſtum ex meo ſemine naſciturum, qui eſt Auctor, & caput Eccleſiæ, polliceris. Iſta eſt, inquit, lex Adam, quia ſicut ille erat in filiis ſuis hunc mundum viſibilē poſſeſſurus, ita & ego populi ſpiritualis in Chriſto pater efficior, cum illo qui in cœlis E eſt, perpetuo regnaturus: Sicut enim de coſta illius (Gen. 2.) formata eſt viuentiū mater Eua; ita de latere Chriſti qui ex me naſciturus eſt, victura perenniter egreditur Eccleſia. De hoc nouo, & ſpirituali mundo (1. Reg. 2.) ſcriptum eſt: *Domini ſūt cardines terræ, & poſuit ſuper eos orbem.* Orbis enim ſuper terræ cardines ponitur, cum Sancta Eccleſia tanquam ſuper baſes doctrinis Euangelicis ſolidatur. De qua & alibi dicitur: *Fundamenta eius in montibus ſanctis.* Qui enim illic cardines, hic appellati ſunt montes.

(Pſal. 86.) Euangeliſtarum planè numero congruit & mundi ſitus, & temporum curſus; quia & quatuor mundi partes, & totidem ſunt temporum diuerſitates. Non ergo mirum, ſi ſpiritualis mundus viſibili huic conferatur, dum nonnullas inuicem habere ſimilitudines vterque dignoſcitur.

Et notandum, quia ſummus Architectus, videlicet omnipotens Deus, dum huius ſpiritualis mundi, hoc eſt, ſanctæ vniuerſalis Eccleſiæ fabricam ſuper quatuor Euangeliſtas, quaſi ſuper columnas totidem conſtruit, duas potiores, & egregias altrinſecus ordinat, quibus ſcilicet omne ſurgentis machinæ pondus incumbat: duas autem minores in medio ſtatuit, ſicque cæleſtis fabricæ pulchritudinem alterna varietate diſtinguit, vt pluralitas ad fundamentum, diuerſitas pertineat ad ornatum, & diuinum opus ſic robore permaneat inconcuſſum, vt ſit etiam varietate conſpicuum. Hæc denique quatuor ſunt columnæ, de quibus ad Moyſen dicitur, cum in typo Eccleſiæ tabernaculum figeretur: *Facies columnas quatuor, & baſes earum veſtitas argento.* (Exod. 27.) In argento enim quid aliud, quam claritas diuini ſermonis accipitur? Sicut ſcriptum eſt: *Eloquia Domini, eloquia caſta, argentum igne examinatum, probatum terræ.* (Pſal. 11.) Baſes ergo argento veſtitæ quatuor columnas tabernaculi ſuſtinent, quia Prædicatores Eccleſiæ diuino eloquio decorari, vt in cunctis ſe exemplum præbeant, quatuor Euangeliſtarum dicta & ore, & operibus portant.

Matthæus itaque primum obtinet locum, Ioannes vltimum. Qui nimirum & Apoſtolico ſunt culmine conſtituti, & ex his, quæ ſcripſerunt, non auditu dumtaxat, ſed viſu potius, atque contactu ſunt præſentialiter informati. Sicut vnus eorum dicit: *Quod audiuimus, quod vidimus, quod oculis noſtris perſpeximus, quod manus noſtræ contrectauerunt de Verbo vitæ.* (1. Ioan. 1.) Marcus autem, & Lucas, qui Euangelici catalogi meditullium ſortiuntur, non quidem ſunt Apoſtoli; verumtamen præcipuorum Apoſtolorum alter Petri, alter Pauli relationibus ſunt edocti. Omnes tamen Sancti Euangeliſtæ vnius auctoritatis, vnius ſunt Fidei, nec in aliquo diſpares in texenda ſinceriſſimæ linea veritatis, ac per omnē ſuæ deſcriptionis articulum inexpugnabile ſimul erigunt propugnaculum aduerſus omnia quamlibet hæreſeon ſpicula præmunitum. Hæc eſt enim quadriga illa, in qua Rex gloriæ exultans vt gigas, (Pſalm 18. & 23.) & potens in prælio, Principi mundi huius, qui genus humanum captiuum tenebat, occurrit, & lorica carnis armatus illum ſuperueniens vicit, eiuſque vaſa diſtribuit. (Luc. 11.) Hanc porro quadrigam, verumque Cherubin Ezechiel propheta ſe conſpexiſſe commemorauit, cum ait: *Similitudo autem vultus eorum facies hominis, & facies leonis à dextris ipſorum quatuor; facies autem bouis à ſiniſtris ipſorum quatuor, & facies aquilæ deſuper ipſorum quatuor.* (Ezech. 1.) Quos profecto nonnulli catholicorum Patrum hoc ordine diſcreuerūt: (Gregorius in hunc Ezechielis locum.) vt quia ab humana generatione cœpit, iure per hominem Matthæus. Quia vero à clamore in deſerto, rectè per leonem Marcus. Quia à ſacrificio exorſus eſt, bene per vitulum Lucas: Quia à diuinitate Verbi cœpit, dignè Ioannes videatur per aquilam deſignari. Qui nimirum dicens: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*; (Ioān. 1.) dum in eam ſubſtantiam diuinitatis intendit, quaſi more Aquilæ oculos in Solem fixit.

Sed ii, qui Sanctos Euangeliſtas per animalium figuras ſub hac varietate diſtinguunt, (Prou. 15.) magis conſiderare videntur Euangelij cuiuſque principium, quam continuum ſequentis Hiſtoriæ textum. (Quidam Matthæo Leonis figuram adſcribunt.) Nam qui ſeriatim cunctas Euangelicæ narrationis curioſius, atque minutius indagauêre ſententias,

B. Matthæo non hominis, sed figuram decreuerunt adscribēdam esse leonis. Leo enim, vt ait Scriptura, fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. Et quia Rex animalium dicitur, non incongrue B. Matthæo, qui regiā Christi cernitur texisse personam, Leonis species deputatur. Vnde & in Apocalypsi Dominus cum ipsa tribu Regia Leo commemoratus est. (Apoc. 5.) Vbi dictum est: *Vicit Leo de tribu Iuda*. Matthæus itaque in declaranda Regia stirpe Domini familiarius vacat, & sicut ab hac narrationis exordium sumpsit, sic in eadem intentione totam styli sui seriem ad finem vsque perducit, Generationis quippe lineam texens ad Dauid peruenit, deinde per Salomonem transiens, cæteros Reges in enumeranda generis successione percurrit. Et paulo post refert, quòd ab Oriente Magi veniunt, (Matth. 2.) & Iudæorum Regem natum solerter inquirunt, simul etiam quia Rex Herodes turbatus, dum audit, quod Rex præter se in Iudæorum populo natus est, deinde subiungit parabolam, vbi Dominus ait: (Matth. 25.) *Simile est Regnum cælorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo*. (Matth. 12.) Nam & instante salutiferæ Passionis articulo, narrat eum dixisse, *Quia cum sederit Filius hominis in Sede maiestatis suæ, congregabuntur ante eum omnes gentes: & quia tunc dicet Rex his, qui à dextris eius erunt: Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum*. Postremo destructo per mortē suam mortis imperio, & beatæ Resurrectionis coruscante triūpho, narrat eum dixisse discipulis: (Matth. 28.) *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra*.

Quilibet Euangelistarum proprium ordinem in scribendo obseruat.

His, & huiusmodi clarescentibus in Euangelica descriptione sententiis, liquet B. Matthæum in prosequenda Regia stirpe Domini, tenacius quam cæteros fuisse versatum. Vnusquisque si quidē sanctorum Euangelistarum proprium, ac specialem ordinem seruat, & in eius, qua cœpit, intentionis custodia perseuerat. Nam Ioannes propensius occupatur ad declarandam in Christo diuinitatis essentiam. Matthæus autem, vt dictum est, ostendit Regiam dignitatem. Marcus vero tanquā assecla siue breuiator eius esse videtur, dum per eius vestigia subsequens graditur, & sic illi siue eiusdem verbis, siue eodem sensu in omnibus pæne concordat, vt tāquam à præcedentis se tramite non recedat. D Lucas etiam proprium modum, & ordinem tenet, dum sacerdotalem Domini stirpem describit, atq; personam: & sic per totam styli sui seriem in hac intentione perdurat, vt diuersari circa templum, vel Sacerdotes vsque ad finem Euangelij non omittat. Nam ipsum quoque suæ narrationis exordium quid aliud coaceruat, quam diuersorum nomina Sacerdotum: (Luc. 1.) *Fuit*, inquit, *in diebus Herodis Regis Iudææ Sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia, & Vxor eius de filiabus Aaron*. Eumdem postmodum Zachariam in templo ante altare constituit, Mariam quoque Virginem domui Sacerdotis inducit. (Luc. 2.) Quadragesimo autem Natiuitatis die puerum ad templum cum muneribus portat, duodennem quoque in templo audientem, & interrogantem E cum Doctoribus inthronizat. Deinde parentes Domini narrat per omnes annos ascendisse Hierusalem ad templum in die solemnitatis Paschæ.

Demum Euangelium suum hoc fine conclusit, vt diceret: (Luc. 24.) *Ipsi adorantes regressi sunt Hierusalem*, &, *erant quotidie in templo laudantes Deum, & benedicentes Dominum*.

Christus Rex, & Sacerdos.

Mediator quippe Dei, & hominum secundum humanam naturam vnus idēq; Rex esse voluit, & Sacerdos, vt per vires nos regalis apicis regeret, & per Sacerdotis officiū expiaret. Hæ siquidem duæ personæ sub figura Christi specialiter sunt à Patribus cōmendatæ, cui principaliA ter, ac singulari prærogatiua dedit Deus Sedem Dauid patris eius, vt Regni eius non esset finis, & vt Sacerdos esset in æternum secundum ordinem Melchisedech. (Psal. 109.)

Vtriusque ergo ministerij dignitatem Matthæus, & Lucas ita inter se inuicem diuidunt, vt alter Christi Regnum, alter indicet Sacerdotiū. Spiritus enim sanctus per organa sua sic propriæ potestatis iura dispensat, vt dum per duos vnus eloquitur, idem sentientium quædam in verbis diuersitas exprimatur. Vnde cum Matthæus, qui regalem Domini personam susceperat describendam, in genealogiæ contextu Reges enumeret, Lucas ad ipsum Dauid non regium schema prosecutus ascendit, B sed per eos qui Reges non fuerant, exiit ad Nathā filium Dauid, qui nec ipse Rex fuit. Vnde diuinitus actum est, vt non habeat socium subsequentem, qui styli sui teneat seriem, quoniam Sacerdos in Sancta Sanctorum solus intrabat: atque idcirco hic sine comite est, quia se circa Domini Sacerdotium specialiter occupat, (Hebr. 5.) Matthæus autem, vt prædictum est breuiatorem Marcum, atque pedissequum habuit quia Christi regiam dignitatem Reges enumerando descripsit. Regiæ quippe sublimitatis est, vt non sine comitum gradiatur obsequio.

Hunc ducem & nos sequamur, dilectissimi fratres mei, non Euangelium breuiando, sed Euangelica præcepta seruando. Hunc ad vitam sequamur itineris præuium. Huius salutiferum imitemur exē C plum, qui mox, vt vocantis se Saluatoris audiuit imperium, (Matt. 9.) non cūctatus est, non suas, disponendi quæsiuit inducias, non amicorum communicanda consilia; sed illico diuitias spreuit, necessarios abdicauit, carnalium affectuum nexus abrupit, sicque solutus post Christi vestigia lætus & impiger properauit, & tamquam post naufragium delatus in portum, diuinum illud celeuma cantauit: (Psal. 115.) *Dirupisti, Domine, vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis*. Vel illud, quod Sponsa modulantur in Canticis canticorum: (Cant. 3.) *Paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea, tenui, nec dimittam eum*, qui est benedictus in sæcula. Amen.

SERMO L.

XXI. Sept.

II. *De Sancto Matthæo Apostolo, & Euangelista.*

O Quam dulcis, quam iucunda, quam delectabilis est ista festiuitas, fratres mei, in qua scilicet ad amorem Dei peccator accenditur; Fides augetur; mens, quæ diffidebat, erigitur; certæ spei gratia cumulatur, Nam quod alibi verbis instruimur, hic viuis operibus experimur. Legimus siquidem: (Matt. 3.) *Agite pœnitentiam; appropinquabit enim Regnum cælorum*. Inter pœnitentiam scilicet, Regnumque cœlorum nihil est medium, Hæc autem præclara festiuitas non modo dat pœnitentibus spem Regni cælorum, sed & pœnitenti narrat exhibitum cælestis excellentiæ principatum.

Bona ex festiuitate, & memoria, Matthæi.

(Matth. 9. Matt. 10. Marc. 2.) Quis enim nesciat B. Matthæum telonarium extitisse, atque ideo peccatorem? Quod certe idem ipse non tacet, dum se in ipso Apostolorum catalogo publicanum perhibet. (Luc. 5.) *Thomas*, inquit, *& Matthæus publicanus*; ceteri vero Euangelistæ Leui potius eum vocant: ne consortem, immo primariū Euangelici operis notabilem reddant. Ipse autem publicanum se ideo asserit, vt & humilitatis in se regulam teneat, & nostras ad sperandum de peccatis veniam mentes accendat.

1. Tim. 1. Ac ſi cum Coapoſtolo ſuo ipſe etiam dicat: *Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum; ſed ideo miſericordiam conſecutus ſum, vt in me primum oſtenderet Chriſtus Ieſus omnem patientiam ad exemplum eorum, qui credituri ſunt illi in vitam æternam.*

Prouocat ergo nunc nos ad ſperandam veniam verbo, ſicut olim eos, qui aderant, incitauit exemplo. Dicit enim ipſe: *Quia factum eſt, diſcumbente Ieſu in domo, ecce multi publicani, & peccatores venientes diſcumbebant cum Ieſu, & diſcipulis eius*: vbi ſcilicet & Matthæus erat. Niſi enim iſte cum Domini Diſcipulis intereſſet, tam familiariter ad Dominum peccatores accedere non auderent. Niſi peccatorem contubernio Saluatoris inhætere conſpicerent; quos ſcelerum accuſabat enormitas, quos conſcientia remordebat, appropinquare nullatenus præſumpſiſſent.

(Mat. 9.)

(In vocatione S. Matthæi peccatores reſipiſcunt.)

Sed cum iſte ſedulus in Dominico diuerſatur obſequio, inſuper & menſæ participatur, factus collega conuiuio, ſuo peccatores ad fontem pietatis cohortatur exemplo. Quanto per eum nunc ad ſperandam miſericordiam fiducialius prouocamur, quem videlicet cernimus ad tantæ ſublimitatis culmen euectum? Qui ſimul & in Apoſtolicum allectus eſt ordinem, & Angelicam ſortitus eſt dignitatem. Quis enim neſciat Euangeliſtam ab Angelico vocabulo deriuari? Non ſolum itaque Apoſtolus eſt, ſed & Euangeliſta. Et, vt ita fatear, Euangeliſta Euangeliſtarum non immeritò dicitur, qui dux, & præceſſor, ac primus omnium reperitur. Vnde & illius quadrigæ cæleſtis, quam vel Ioannes in Apocalypſi ſe vidiſſe perhibuit, vel Ezechiel in prophetica viſione conſpexit, hic congrue poteſt non modo pars, ſed & auriga vocari. Qui dum ad ſcribendum Euangelium primus erupit, quaſi quandam lineam præcedendo tetendit: & vnde cæteri currerent, rectitudinis ſemitam deſignauit; vt ſicut de Elia dicitur, hic etiam currus, & auriga illius myſtici Sacramenti meritò nuncupetur.

(Apoc. 4. Ezech. 1. & 10.)

(S. Matthæus primus Euangelium ſcripſit.)

(4. Reg. 2.)

Nulli plane mortalium hoc Deus Omnipotens contulit, vt hæc duo præeminentium dignitatum faſtigia in vna ſimul perſona concurrant, ſcilicet vt Apoſtolus quiſquam ſit, & Euangeliſta, niſi Matthæo, & Ioanni: quorum ſcilicet alter publicanus, alter eſt virgo. Et hoc profunda diuini diſpenſatione conſilij. Nimirum vt & ille ad miſericordiæ fontem peccatoribus ſe exhibeat præuium, & ille cuſtoditis, & innocentibus ſit exemplum; quatenus & lapſis quibuſque peracti ſceleris magnitudo non obuiet, & mundos, ac nullis criminibus obrutos patens ianua gratiæ cæleſtis inuitet.

(Cur Matthæus, & Ioannes Apoſtoli, ſimul & Euangeliſtæ.)

Porro, ſicut Phiſon primus inter Paradiſi fluuios legitur, ſic inter ſanctos Euangeliſtas primus inuenitur. Et bene ſibi hæc comparatio congruit, Phiſon ſiquidem oris mutatio interpretatur. Os enim ſuum ipſe mutauit, quod videlicet à ſæcularibus verbis ad prædicandum Euangelium tranſtulit: & quod ſuum prius carnaliter fuerat, vt Dei eſſet, effecit. Dicente per Prophetam Domino: *Si ſeparaueris pretioſum à vili, quaſi os meum eris.* Factum eſt ergo in B. Matthæo, quod ſcriptum eſt: *Quia vbi abundauit peccatum, ſuperabundauit & gratia.* Sicut enim vera eſt illa Scripturæ ſententia, qua dicitur: *Quia non eſt diuinæ virtuti differentia, ſiue in multis, ſiue in paucis vincere*; ita etiam diuinæ pietati nil differt ſiue minimis quibuſque peccatis, ſiue grauibus indulgere. In hoc igitur egregio viro diuina gratia mirabiliter abundauit, cui ſcilicet gemina prærogatiua conceſſit, non modo cum Apoſtolis Euangelium prædicare, ſed cum Euangeliſtis etiam ſcribere: & vt excellentius adhuc emineat, primum in eorum ordine, qui inter cæteros ſanctos inſignes ſunt, & mirabiles, obtinet locum.

(Gen. 2. Phiſon S. Matthæi figura, & cur?)

(Hier. 15. Rom. 5. 1. Reg. 15.)

Enimuero hæc ſunt ſancta illa animalia, quæ vndique plena oculis referuntur, in quibus vtique ſicut reuera Cherubin, exuberat ſcientiæ plenitudo; aſpectus eorum, quaſi carbonum ignis ardentium & tanquam radiantium repræſentant ſpeciem lampadarum. Coram facie ſua ſemper incedunt, quo ſcilicet impetu Spiritus impelluntur. Iſtæ porro ſunt quadrigæ illæ, quas Zacharias propheta deſignat, cum dicit: *Et conuerſus ſum, & vidi, & ecce quatuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium, & erant montes ærei.* De quibus & paulo poſt dicitur: *Iſti ſunt quatuor venti cæli, qui egrediuntur, vt ſtent coram Dominatore omnis terræ.* Et notandum, quia non vna quatuor Euangeliſtarum quadriga dicitur, ſed vnuſquiſque eorum quadriga vocatur; quia & vnus in quatuor, & quatuor ſunt in vno, dum per eiuſdem Fidei intentionem quod ſcribitur à ſingulis, reperitur in cunctis: & quod dicitur ab vniuerſis, inuenitur in ſingulis.

(Ezech. 1. & 10. Figura quatuor Euangeliſtarum multa.)

(Zach. 6. Ibid.)

Duo vero montes ærei, de quorum medio dicuntur egreſſi, duo ſunt Teſtamenta, quæ ad inſtar æris durabilia ſunt, & ſonora. Quia & vſque ad finem ſæculi, non inueniunt terminum, & per omnia mundi ſpatia dant tinnitum. *In omnem* enim *terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Qui & venti eſſe referuntur; quia de his ſcriptum eſt: *Vbi erat impetus Spiritus, illuc gradiebantur.* Qui etiam egrediuntur, vt ſtent coram Dominatore omnis terræ; quia quod ſancti prædicatores ex fidelium fructificatione proficiunt, non ſibi tribuunt, ſed Auctori, à quo eorum omnia lucra procedunt. De quibus ad B. Iob dicitur: *Numquid emittes fulgura, & ibunt & reuertentia dicent tibi, Adſumus?* Hæ ſunt illæ quatuor hydriæ, quas Elias ſacrificaturus iuſſit impleri, & tribus ſuper holocauſtum vicibus ſuperfundi. Hic eſt ille quadrifidus fluuiorum curſus, qui de Chriſto tanquam de Paradiſi fonte progreditur, & arentia quadrati orbis arua perfundit. De quo vir ille ſapiens ait: *Legem mandauit Moyſes in præceptis iuſtitiarum, & hæreditate domus Iacob, & Iſrael promiſſionis.*

(Pſal. 18.) (Ezech. 1.) (Iob. 38.) (3. Reg. 18.) (Gen. 2.) (Eccl. 24.)

Vt autem in his verbis non diutius immoremur, lex iſta, quæ hæreditas promiſſionis dicitur, ſanctū eſt Euangelium, quod quidem antiquis Patribus eſt promiſſum, nobis autem hæreditario iure, Chriſto veniente, collatum, vbi præſto ſubiungitur: *Poſuit Dauid puero ſuo excitare Regem ex ipſo fortiſſimum, in throno honorum ſedentem in ſempiternum. Qui implet quaſi Phiſon ſapientiam, & ſicut Tigris in diebus nouorum. Qui adimplet quaſi Euphrates ſenſum, qui multiplicat quaſi Iordanis in tempore meſſis. Qui mittit diſciplinam ſicut lucem, & aſſiſtens quaſi Geon in die vindemiæ.* (Ibid.)

Hæc itaque, fratres mei, tam lucide, tam aperte de Chriſto, & ſanctis Euangeliſtis dicta ſunt, vt ad hoc inſinuandum exponi non egeant. Sed dum in ſanctis, ac myſticis verbis vindemiæ nomen auditis, qui ex temporis occaſione terrenas vindemias præ manibus habetis, debet à circumſtantibus ad interiora recurrere, & ſpiritualem vindemiam ſancta veſtra prudentia cogitare. Ait enim in fine ſententiæ: *Qui mittit diſciplinam ſicut lucem, & aſſiſtens quaſi Geon in die vindemiæ.* Quis eſt ille, qui mittit diſciplinam ſicut lucem, niſi is, qui poſt velatam faciem Moyſi, poſſeſſo tenebris mundo,

radiantem Euangelij sui ingerit claritatem? Assistit A itaque quasi Geon, de quo & per Prophetam dicitur: *Dominus Deus noster fluuius gloriosus exiliens in terram sitientem.* Quæ est autem vinea, cui quasi Geon assistit, & prædicationis suæ madoribus irrigare non desinit, nisi illa de qua per Prophetam dicitur: *Vinea autem Domini Sabaoth, domus Israël est?* Esa. 5. Hanc vineam de Aegypto vetustæ Legis Dominus transtulit, & ad terram Euangelij, quæ mel & lac manat, induxit.

Huius autem vineæ primitias attulit botrus ille, Num. 13. quem duo viri in vecte posuerunt, & Israëlitico populo detulerunt. Duo scilicet viri, duo sunt populi, Iudaicus, & Gentilis. Hi botrum posuerunt in vecte, quia Saluatorem suspenderunt in Cruce. Sed B præcessor, quod portabat, non aspiciebat; qui sequebatur, intuebatur. Et Iudæorum populus, qui nos temporibus antecessit, Dominum, quem in Prophetis, & Lege portauerat, dum obedientiæ vultum semper auertit, videre non potuit: Gentilis autem qui sequitur, tanquam præ oculis positum assidue contemplatur. Hunc botrum Gedeon figurauit cum Ephrateis calumniantibus sub excusatione respondit: Iudic. 8. *Nonne melior est racemus Ephraim vindemiis Abiezer?* Nam quia Ephraim, qui fœcunditatem sonat, Ecclesiam exprimit, quid per racemum Ephraim, nisi Christum? Quid per vindemias Abiezer nisi Iudaicorum multitudinem Sacerdotum? C Siue etiam per racemum paruus fidelium numerus primitiuæ Ecclesiæ; per vindemiam vero multitudo intelligenda est Synagogæ.

Melior est ergo racemus Ephraim vindemiis Abiezer; quia beatior fuit primitiua Ecclesia, quæ vsque in finem sæculi renascentium sobole fœcundatur; quam Synagoga, quæ paulatim quotidie defectura minuitur; vnde & per Esaiam dicitur: Esa. 54. *Lauda sterilis, quæ non paris, decanta laudem, & *hymnos, quæ non pariebas, quoniam multi filij desertæ magis quam eius, quæ habet virum: dilata locum tentorij tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas, longos fac funiculos tuos & clauos tuos consolida: ad dexteram enim, & ad læuam penetrabis, & semen tuum Gentes hæreditabit.* * hinni. In Tit. Psal. 5. Hæc sane cuius semen Gentes hæreditat, Ecclesia est; quæ quotidie genus humanum per suos filios ad Fidei vnitatem vocat. Hæc est, de qua dicitur in Psalmis, pro ea quæ consequitur hæreditatem: Hæc est vinea, quæ laudem decantare præcipitur; sicut & apud eumdem Prophetam alibi reperitur: Esa. 27. *In illa die vinea meri cantabit ei; ego Dominus, qui seruo eam.*

De hac vinea beatus quoque Matthæus Dominum dixisse commemorat, Matth. 21. *Quia homo erat paterfamilias, qui plantauit vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit turrim, & locauit eam agricolis, & peregre profectus est.* Hæc vinea ex illo prodiit botro, qui pedibus Iudæorum, atque Gentilium in Crucis calcatus est prælo, E ex quo pretiosi sanguinis vnda profluxit, quæ mentes hominum male sobrias vino spiritualis gratiæ salubriter debriauit. De quo scilicet vino cum diuersis linguis per Spiritum sanctum loquerentur Apostoli, dictum est: *Musto pleni sunt isti.* Vah illi, qui prorsus ab hoc musto ieiunat, & terreni vini crapulam, quo æstuat, ingurgitatus eructat. Act. 2. Esa. 5. *Vah vobis*, ait Propheta, *qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem.* Infelix plane, qui se à vino sancti Spiritus seruat abstemium, & pulmonem portat vini carnalis acroribus æstuantem, cuius venter epulis, atque potationibus intumescit, A & spiritualis gratiæ vinum in sui cordis cellario non recondit.

Vos autem dilectissimi; sic terræ prouentibus colligendis insistite, vt memineritis etiam vinum diuini Charismatis in mentium vestrarum tumulis conuasare. Quisquis autem se à proximo per discordiæ fomitem diuidit, non auis Domini, sed terrenum animal vinum gratiæ cælestis ignorat. Vnde est, quod Abraham cum sacrificaret, cetera Gen. 15. quidem animalia per medium diuidens, vtrasque partes contra se altrinsecus posuit, aues autem non diuisit. Hoc insinuans, quia quisquis per scissuram odij à fratre diuiditur, per terram terrenus ambulat non vt auis ad cælum volat: qui vero se virtutum B pennis in alta sustollit, diuisionem nescit. Quod si ab inimicis tuis lædendum te esse formidas, nisi aduersus eos arma corripias, compone cum Deo, & proculdubio, quiefactus non læderis à proximo, *Dominus* enim, ait, *mihi adiutor est, non timebo quid faciat mihi homo.* Psal. 117. Quod etiam Patriarcha Iacob Gen. 35. docuit, cum Deos alienos infodit. Nam sicut Scriptura testatur, dederunt ei domestici sui omnes Deos alienos, quos habebant, & inaures, quæ erant in auribus eorum. At ille infodit ea subter terebintum, quæ est post Vrbem Sichem; vbi protinus subinfertur: Ibid. *Cumque profecti essent, terror Domini inuasit omnes per circuitum ciuitates, & non sunt ausi persequi recedentes.* Constat ergo, quia mox vt C Dominum placauit, terreni furoris arma non timuit. Inter domum itaque Iacob, & Deum pace composita, omnis vndique controuersia diuino premitur terrore sedata.

Quapropter, dilectissimi, de mentium vestrarum vasculis omnes simultatis, & odij pestes egerite, tanquam frementium bestiarum impetus, carnis illecebras edomare, terrenæ concupiscentiæ flammas extinguite, atque ad fluenta sancti Spiritus haurienda sitientes animos præparate. Vnusquisque dicentes: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Psal. 56.

Omnipotens Deus, qui per B. Matthæum ad se peccatores inuitat, ianuam vobis suæ misericordiæ clementer aperiat, ac mentibus vestris gratiæ D cælestis dona diffundat. Qui viuit & regnat in trinitate perfecta vnus, & verus Deus, in sæcula sæculorum, Amen.

HOMILIA LI.

XXI. Sept.

De sancto Matthæo Apostolo, & Euangelista.

IN illo tempore: *Cum transiret Iesus per Ciuitatem suam, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine.* Et reliqua. Matth. 9.

E Euangelica lectio, quæ nunc auribus vestris insonuit, dilectissimi, velut insignis inter cetera Dominicæ eruditionis oracula mœrentem peccatorum conscientiam recreat, tabescentes animos erigit, pusillanimitatis & diffidentiæ frigus excludit, & ad concipiendam spem veniæ deiectum cor in alta suspendit. Quis enim de scelerum suorum quantumlibet immanium enormitate diffidat, cum audiat B. Matthæum venalis lucri quæstibus inhiantem, non modo repente vocatum, sed ad obtinenda præcipua duo ministeria curiæ cælestis adscitum? Nimirum vt Apostolici Senatus conscenderet apicem, & inter sanctos Euangelistas

inep,

in eo, quòd primus est, priuilegio suscepter di- A gnitatem. Quod vtrumque munus nulli prorsus alij collatum est, nisi Matthæo tantummodo, & Ioanni. Et quia Ioannes Dei gratia dicitur, Matthæus etiam donatus interpretatur; dum vterque geminæ dignitatis dona promeruit, vtrique profectò gratia doni cælestis infulsit. Sed, vt impleretur illa sententia, quæ dicitur, *Vbi abundauit iniquitas, superabundauit gratia*; Matthæus, quia scribendi in Euangelica veritate fecit originem, ducis, ac præceptoris inter cæteros Euangelistas possidet claritatem. Cui nimirum aptissimè congruit illa sententia, qua dicitur: *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum, peccatores saluos facere, quorum primus ego sum; vt in me primum ostenderet omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam* B *æternam*. Vnde factum est, sicut Euangelica nonne narrauit historia, vt eo discumbente in domo eiusdem Matthæi, multi publicani, & peccatores venientes discumberent cum Iesu, & Discipulis eius. Quos enim scelerum suorum mordax conscientia à Redemptoris accessu compescere poterat, hos Matthæi familiaritate cum Domino contubernium, vt accederent, prouocabat: & dum ad pietatis fontem propinquare conspiciunt publicanum, felici iam audacia præsumente, ipsum fontem non addubitant ire reliqui compeccatoribus publicanum. De qua nimirum publicatione fontis æterni per Prophetam dicitur: *In illa die erit fons patens domui Dauid habitantibus in Hierusalem in ablutione peccatoris, & menstruatæ*. Fons quippè oc- C cultus est vnigenitus Patris inuisibilis Deus, fons vero patens est idem Deus incarnatus. Qui fons patens rectè domus Dauid dicitur; qui Redemptor noster ad nos venisse ex Dauid genere non dubitatur.

Ioannis etymologia. Rom. 5. 1. Tim. 1. Matt. 9. Zach. 13.

Hunc profectò misericordiæ fontem, ô Pharisaica superbia paras obstruere, dum sitientes, & aridos ab eius accessu niteris claro supercilio prohibere. Hic per os Esaiæ tibi promittebatur haustus, com diceret: *Effundam enim aquam super sitientem, & fluenta super aridam: Effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam, & germinabunt inter herbas quasi salices iuxta præterfluentes aquas*. Hic itemm tibi promittebatur, cum & alibi diceret: *Et eris quasi* D *hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ*. Sed tu in fastum tumidæ elationis impudenter erecta, & de falsæ iustitiæ singularitate lenocinanter inflata, gratis expositum salutis æternæ fontem contumaciter despicis, & viuifica superni fontis fluenta fallidis. Accedens enim ad Discipulos Domini tumens, & arrogans, Pharisæe, pestiferum superbiæ virus, quod in pectore tuo grassabatur, effundis: & elationis ventum, quem tumida mente conceperat, per liuidi, ac malè spumantis oris spiramen exsufflas, *Quare*, inquiens, *cum publicanis, & peccatoribus manducat Magister vester?* Icciteo planè cum talibus comedit, vt de E publicanis iustos, de peccatoribus sanctos, de criminosis reddat Apostolos. Vocat enim peccatores, vt eos propria virtute iustificans, efficiat innocentes. Sic nimirum, sic alibi dum bona tua, Pharisæe, in templo constitutus, arrogantèr enumeras, & alterum publicanum, te præferendo, condemnas: & ille de terrus fel barathrò ad promerendam veniam iustificatus ascendit, & tu à falsæ iustitiæ tuæ culmine ante omnipotentis Dei oculos infeliciter corruisti.

Esai. 44. Esa. 58. Matth. 9.

Hoc itaque modò dum de fucato vacuæ iusti-

tiæ vestræ nitore præsumitis, & cæteros de suis excessibus iudicabiles submordetis, & iustitia vestra per elationem in peccatum vertitur, & illorum perpetrata nequitia ad obtinendam veniam per humilitatis gratiam reparatur. Vnde & per Prophetam dicitur: *Et erit desertum in Chermel, & Chermel in saltum reputabitur*. Quid scilicet intelligatur per desertum, nisi qui in carnis suæ legibus viuunt, qui voluptatum suarum illecebris seruiunt; & dum nulli Diuini verbi vomeres eorum cor, velut aruum rationale perfulcant, nullas bonorum operum segetes germinant; vnde scilicet in cælestibus horreis frumenta recondant? Quid vero per Chermel, qui scientia veræ Circumcisionis dicitur, nisi illi debent intelligi, qui per nitorem exterioris iustitiæ à carnalibus videntur operibus circumcisi, & de circumcisionis eiusdem quasi singulari non cessant scientia gloriari: & dum non qualiscumque, sed veræ circumcisionis suæ scientia arrogant, alios quodammodo de non veræ circumcisionis falsitate condemnant?

Esai. 29. Expositio. Erit desertum in Chermel.

Desertum ergo in Chermel vertitur, & Chermel in saltum è contrario reputatur; cum & peccatores ad iustorum merita participando conscendunt: & ij, qui iusti videbantur, ad agrestis, & infructuosi germinis opera præcipites corruunt. Huic simile est & quod Apostolus dicit: *Circumcisio quidem prodest, si Legem obserues; si autem præuaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est*. Quid ergo, Pharisæe, prodest, quòd te per arrogantiam iactas, quòd scientiam tibi veræ Circumcisionis vsurpas; dum te præuaricatorem Legi euidentissimè reproba vita conuincat? Vnde te de singularitate falsæ iustitiæ gloriantem, ac per hoc albuginem in oculo tolerantem inspector mentium Dominus spreuit; & publicanum hunc, quem despicis, ac despiciendo contemnis, in contubernium proprij comitatus adlegit. *Sequere*, inquit, *me: & surgens, secutus est eum*.

Rom. 2. Matth. 9.

Quam fortis, & valida manus huius cælestis Agricolæ! Arborem scilicet terræ radicitus inhærentem, & mundanæ concupiscentiæ tenaciter incubantem, mox vt concussit, euulsit, asportauit, & in terra viuentium transplantauit. Vbi videlicet iustus, vt palma florebit, & sicut cedrus Libani multiplicabitur. Cui nimirum per immutationem dexteræ Excelsi, congrua dispositione collatum est, vt non modo prædicandi, sed & scribendi sortiretur officium, sicque mereretur humano Generi cælestem ministrare thesaurum. Quatenus qui terreni quæstus lucra contempserat, cælestium talentorum dispensator existeret, & thesauros cælestis eloquij, quos impartiendos acceperat, fideliter erogaret. Vt sicut Redemptor noster Piscatoribus suis ante iam dixerat: *Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum*; Sic isti quodammodo diceret: Qui lucris temporalibus inhias, qui certè vt auro, vel argento diteris, impatienter anhelas, me quantocius sequere, moxque te faciam immortales superni Regni diuitias per mundi latitudinem dispensare. Tu scilicet aurum quæris cum sæculo transiturum, & ego tibi Euangelij thesaurum dabo per cuncta proculdubio sæcula permansurum.

Psal. 91. Matth. 4.

Hinc forte est, quod de fluuio illo Paradisi, qui apud Genesim Phison appellatur, ita legitur: *Quia circuit omnem terram Euilath, vbi nascitur aurum, & aurum terræ illius optimum est*. Sicut enim Phison primus est fluuiorum de Paradisi fonte procedentium, ita B. Matthæus inter reliquos

Gen. 2. Phison figura S. Matthæi.

Euangelistas primum obtinet locum. Satis ergo conueniens est, & intimæ rationi aptissimè congruit; vt sicut apud Phison optimum reperitur aurum, sic & apud hunc beatissimum Euangelici ordinis Primicerium intelligamus inesse thesauri cælestis incomprehensibile sacramentum. Cui profectò conuenienter aptatur, quod per Salomonem dicitur: *Thesaurus desiderabilis requiescit in ore Sapientis.* (Prou. 14.) Vbi scilicet non fulua carnalibus oculis vena metalli vibrantis irradiat, sed mysticus intellectus viuifici spiritus splendore coruscat. Nec aurum hoc nutantibus lancibus emptor attrutinat; sed auditor potius in sui pectoris arca reconditum, subtiliter librat.

Hoc aurum planè designabat & Moyses, cum de se tamquam de alio in Deuteronomio diceret: *Hæc sunt verba, quæ locutus est ad omnem Israël trans Iordanem, in solitudine campestri, contra mare rubrum, inter Pharan, & Thophel, & Laban, & Aseroth, vbi auri est plurimum.* (Deut. 1.) In loco sanè, vbi diuina Lex fuerat promulgata, sicut dicitur, auri plurimum erat, quia sub aggesto illo superductæ locutionis puluere, multi grauesque thesauri cælestis sapientiæ delitescebant: & tamquam grana tritici sub culmo litteræ seruabantur occulta. Et bene sanctis Doctoribus, Moysi scilicet, & Matthæo, aurum æqualiter congruit, quorum alter in Lege veteri, alter in Euangelio scribendi fecit initium: vt per hos vtriusque Testamenti Principes ostendantur his, quæ scripserunt, inesse diuitiæ spiritales. Quamquam & hoc aurum, quod in Deuteronomio dicitur, specialiter B. Matthæo congruere videtur. Deuteronomium siquidem secunda Lex dicitur, per quam videlicet Euangelium designatur. Aurum ergo, quod in Deuteronomio dicitur, Euangelistæ Matthæo non immeritò congruit, qui secundum Legem, hoc est, Euangelium primus omnium scripsit.

Nec ignorandum, quod per quatuor illa loca, id est, Pharan, & Thophel, Laban, & Aseroth, inter quæ videlicet diuina lex datur, & inesse auri plurimum dicitur, quatuor Euangelistarum numerus designatur. Inter quos nimirum, velut inter quatuor spiritalia loca, cælestis sapientiæ thesaurus versatur in medio; dum per eos Lex Euangelica promulgatur. Quorum videlicet interpretationes nominum sub celeritate perstringimus, vt qualiter vnumquodque cuilibet Euangelistarum specialiter congruat, exprimamus. Pharan planè ferus eorum, vel ferocitas, siue etiam frugifer dicitur. Quod nimirum beato non ambigitur conuenire Matthæo, qui dum feroces Æthiopum populos ad prædicandum in propria sorte, suscepit, eos tamquam mitissimas oues ad cælestis pascuæ frumenta præuius Pastor induxit. Thophel autem, siue Thobel interpretatur offerre, vel ductus ad luctum. Quod vtique S. Lucæ manifesta ratione concordat, qui sub specie Vituli victam signat. Quia nimirum dum per totam Euangelij sui seriem sæpius versatur in templo, & Apostolorum de passione Domini luctum, & ipsum Dominum Saluatorem nunc in templo, nunc in ligno demonstrat oblatum. Aseroth autem vestibula, vel atria, seu beatitudinem sonat. Quod nimirum à B. Marco non discrepat: quoniam idcirco tanquam Leo vox clamantis intonat in deserto, vt nobis vestibula, vel atria: siue etiam quod optandum summopere est, beatitudinem parat in cælo.

Et notandus est ordo, quia prius ad vestibulum Fidei Christianæ, deinde ad atrium supernæ gloriæ ducimur, vt æterna mox beatitudine perfruamur. Laban postremo, quod candidatio dicitur, nulli melius congruit, quam Ioanni, qui certè cuncta mundanæ caliginis obscura contemnens, dum in eum qui candor est lucis æternæ radices cordis infixit, indeficientis thesauri nobis diuitias patefecit. (Sap. 7.) Et hæc loca contra mare rubrum esse dicuntur, qui tota quadriga sancti Euangelij contra cruentum dimicat mundum.

Sed audistis bis, quæ de phrenetico Pharisæorum ore proruperant: quid eis cælestis Sapientia responderit, audiamus: *Non est opus*, inquit, *valentibus medicus, sed male habentibus.* (Matt. 9.) Et Pharisæi planè male habentes erant, sed præ nimia infirmitate, languorisque grauedine se esse languidos ignorabant; & quia se prorsus arbitrabantur incolumes, nullisq; languorum molestiis deprimi, non merebantur oblata cælestis Medici virtute curari. Cum vero, sicut asserunt, qui postquam experti sunt, ex illo periculo reuiuiscere potuerunt, ij, qui fulminibus afflantur, nil penitus sentiunt: cum illi, qui vulnerantur, vel etiam lenius affliguntur, sensum amaritudinis, & molestiæ non admittunt; sic isti immanissimo lethargi sopore depressi, eam, qua deprimebantur, ægritudinem ignorabant. Illos plane curatione sua dignos animarum Medicus arbitrabatur, qui se debiles, & ægrotos aspiciunt: qui se certa calamitate depressos, & languidos veraciter ingemiscunt. Et ô singularis, & incomparabilis clementiæ Medicus, qui super semetipsum omnium infirmitates, & ægritudines exaggerat; vt ex infirmitate sua languidus conualescat: Verè enim dolores nostros ipse portauit: Vulneratus est siquidè propter peccata nostra, attritus est propter scelera nostra. (Esa. 53.) Qui profectò, vt hominis sauciati vulneribus cicatrices valeant superinduci, grauia sibi vulnera sponte permisit infligi; immo non modo medendi nobis exhibuit curam, sed ipse nobis factus est medicina. Intra Crucis quippè mortarium tritum est cæleste pigmentum, ex quo scilicet antidotum salutis æternæ produxit, per quod Genus humanum antiqui Serpentis virus euomuit. Quinque nimirum sunt Dominici corporis vulnera, & per quinque corporis sensus, quasi per fenestras totidem mors in hominem fuerat pestilenter ingressa. Vnde & per Prophetam dicitur: *Mors intrauit per fenestras nostras.* (Hier. 9.) Illa ergo quinque vulnera, quinquepartiti sensus nostri facta sunt medicina. De quibus profectò vulneribus, mutato nomine, Sponsus dicit in Canticis: *Surge amica mea, Sponsa mea, & veni columba mea, in foraminibus petræ, in cauernis maceriæ.* (Cant. 2.)

Vocat amicam Sponsus, id est, dilectam cuiusq; fidelis animam, Christus hæc dicit: *Surge amica mea, Sponsa mea, & veni. Noli*, inquit, *Sponsa mea, otioso torpore lentescere, sed surge, & veni*; hoc est, exempla virtutum proximis extrinsecus præbe. Quod vero subiungit, *columba mea in foraminibus petræ.* Petra, sicut dicit Apostolus, est Christus. (1. Cor. 10.) Et foramina ergo petræ, sunt vulnera Redemptoris. In his itaque foraminibus quæque fidelis anima commoratur, quia totam suæ salutis summam in Saluatoris sui passione constituit, & in ea spem suam collocans, de gloria sempiterna fida securitate confidit.

Et hoc modo forte valet intelligi, quod Apostolus ait: *Volo*, inquit, *in Ecclesia quinque verba sensu meo loqui, vt & alios instruam: quàm decem millia in lingua.* (1. Cor. 14.) Id est, vtilius iudico, passionem Domini, quæ videlicet quinque est procurata vulneribus, & corde cognoscere, & alios edocere, quam Legem veterem, quæ per Decalogum data est, multiplicibus verbis ad ostentationes inaniter prædicare. Hæc nimirum quinque verba illis locutus fuerat, quibus postmodum aiebat: *Nihil me iudicaui* (1. Cor. 2.)

ſcire inter vos, niſi Chriſtum Ieſum, & hunc crucifixum.
Porro autem ſicut in Paradiſo quatuor fluminibus
ex vno fonte procedentibus, quinque fluenta ſunt,
qui totius mundi latitudinem irrigant; ſic de pa-
radiſo Dominici corporis quinque, partitus cruor
effulſit, qui videlicet humani Generis inquina-
menta purgauit. Quamquam per illos paradiſi gut-
gites, qui ex vnius fontis origine prodeunt, luce
clarius Beati Euangeliſtæ ſignantur, qui nimirum
de Chriſti plenitudine profluxerunt. In illo præte-
rea fonte loti ſunt, quicumque commiſſorum ve-
niam ſunt conſecuti. Ipſe quippè, ſicut Ioannes ait,
eſt propitiatio pro peccatis noſtris; vbi & ſequitur:
1. Ioan. 2. *Non pro noſtris autem tantum, ſed & pro totius mundi.*
Hinc eſt, quod Phariſæis miſericordiæ viſcera neſ-
Matth. 9. cientibus, ait: *Euntes autem diſcite, quid eſt miſeri-
cordiam volo, & non ſacrificium.*

Videte, fratres chariſſimi, videte redemptionis
humanæ Pontificem, videte noſtræ ſalutis Aucto-
rem pro nobis ſtantem, & contra diaboli membra
Rom. 8. fortiter dimicantem. De illo plane dicit Apoſto-
lus: *Quoniam aſſiſtit vultui Patris, & interpellat pro
nobis.* Illic certè per humanitatis aſſumptæ myſte-
rium pro nobis interuenit hic ſua miſericordia ac-
1. Ioan. 2. cuſantium, & immaniter oblatrantium ora con-
cludit: Et quia, ſicut idem Ioannes ait, *aduocatum
habemus Ieſum Chriſtum iuſtum*; quaſi aduocatus
pro nobis in examine litigat, & propriis allegatio-
nibus obloquentium nobis argumenta condem-
Matth. 9. nat. Vnde poſtquam neſcientes miſericordiam, ad
diſcendam miſericordiam deſtinaſſet, dicens: *Eun-
tes diſcite, quid eſt miſericordiam volo, & non ſacrifi-
cium*; mox ad defenſionem iuſtitiæ, & noſtræ par-
tis auxilium aliud etiam inuictæ rationis intulit
Ibidem. argumentum. Ait enim: *Non enim veni vocare iu-
ſtos, ſed peccatores.* Ac ſi dicat: Non veni vocare iu-
ſtos qui videlicet in noſtra non ſunt; ſed peccato-
Rom. 3. res qui omnes communiter ſunt. *Omnes* enim, ſic-
ut ait Apoſtolus, *peccauerunt, & egent gloria Dei.*

Cur Dom. vt peccatoribus ſpem daret, peccatores elegit.
Porro autem vt firmam ſpem peccatoribus da-
ret, non illos ad Apoſtolatus culmen elegit, qui
credebantur inter homines iuſti, & aliqua ſancti-
tate videbantur inſignes; ſed vel ignaros iuſtitiæ,
vel etiam peccatores. Hinc eſt, quod non Zacha-
riam, qui incedebat in omnibus mandatis, & iuſti-
ficationibus Domini ſine querela: non denique
Nathanaelem, in quo dolus non erat & cui verum
Luc. 1. ſe præbebat Iſraelitam: non certè Simeonem, in
Ioan. 1. quo Spiritus ſanctus erat, cui etiam Chriſtum
Luc. 2. Dominum, antequam moreretur, videndum eſſe
promiſerat: non ex his, vel huiuſmodi quemlibet
ad Apoſtolicæ dignitatis culmen euexit; ſed ſimpli-
ces potius, ac peccatores hoc ſublimandos eſſe fa-
1. Cor. 15. ſtigio iudicauit; vt vnuſquiſque eorum veraciter
dicat: *Gratia Dei ſum id, quod ſum.* Quatenus quod
ad ſumma prouecti ſunt, non propriis adſcribant
meritis, ſed gratiæ potius clementiſſimi deputent
Largitoris; cui ſit gloria, decus, & imperium in om-
nia ſæcula ſæculorum. Amen.

XIXX. Septemb.

SERMO LII.

De Sancto Michaële Archangelo.

CIRCA rerum cardinem verſamur, & ma-
gnificentiam operum Domini ſtylo proſe-
quimur impolito: nec eſt præſumptio, ſed deuotio;
quia non temerarij ſcrutores, ſed pij pulſatores
accedimus. Honorauerunt ſiquidem ſtylum maie-
ſtas Virginis, & dignitas Crucis: & vtrumque
præſumpſimus, vtroque ſaluati. Nunc ad Ange-
los ſermonem conuertimus, & illius purioris na-
turæ contemplamur originem; & hoc quidem
conuenienter. In primis namque locis illa duo
prima poſuimus, quæ ſibi primatum vindicant in
rerum creaturis: Tertium autem locum ſortiun-
tur Angeli, ſicut in cælo, ita in ſcripto, ſentitque
anima, quod continet pagina, & auctoritas ratio-
ne munitur. Beata illa regio ſupernarum virtutum,
in qua felices Spiritus circumuolant Dominum
Sabaoth, & ſublimi pennarum applauſu in plateis
ſupernæ Hieruſalem Sanctus, Sanctus, Sanctus
clara voce decantant. *Vidi,* inquit, Propheta, *Do-* Eſai. 6.
B *minum ſedentem ſuper ſolium excelſum & eleuatum, &* Viſio Eſaiæ Prophetæ.
*plena erat omnis terra maieſtate eius, & ea, quæ ſub
ipſo erant, replebant templum; Seraphim ſtabant ſu-
per illud, ſex alæ vni, & ſex alæ alteri.* Singula iſta
verba ſuo pondere librata ſunt, & diligentiſſimam
quærunt expoſitionem, cuius nos immunes inſi-
pientia, & ineloquentia fecit: aliquid nihilominus
exculpere tentabimus; ſi non ita ſolemniter, vera-
citer tamen.

Viſio hæc corporalis non eſt, vel phantaſticis in- Expoſitio eius.
uoluta præſtigiis, ſed ſpiritalis & puræ purioris in-
telligentiæ deſiderans ſanctitatem. Hanc non dent
niſi videntes, & qui mundi caliginem ſupergreſ-
ſi, ſplendorem diuinitatis lucidiſſima mente ſuſ-
C cipiunt? Et, vt breuiter eam [illegible]niamus, Spiri-
tus Dei noſtro ſpiritui dulciter applicatus hanc ef-
ficit viſionem, cum nos de præſcientia cumulat
futurorum. Hoc igitur modo ille totius Prophe-
talis eloquentiæ gloria vidit Dominum, & ſeden- Dei Filius
tem. Filius Dei triginta, & tribus annis ſeruus fuit 33. annis ſeruus.
non Dominus; miniſter, non magiſter; vilis, non
glorioſus, & licet dixerit Diſcipulis: *Vos vocatis me* Ioan. 13.
Magiſter, & Domine, & bene dicitis; ſum etenim: Ioan. 8.
Et, *ego ſum lux mundi*: pauci tamen verborum al-
titudinem notauerunt, Phariſæis inuidentibus, Iu-
dæis non credentibus; & illum arguentibus præ-
ſumptionis. Sed poſtquam reſurrexit à mortuis, &
in triumphali ſede receptus eſt, imperatoria decre-
ta propalata ſunt orbi, fixitque Crucifixus in totam
mundi latitudinem ſuæ dominationis inſigne. Iam
D maieſtatiuis nominibus circumfunditur ille pau-
per, & vnicus, & ſeruilium nominum vilitate di-
mora, Rex Regum, & Dominus Dominantium
multa luce præfulgurat. Vidit ergo eum filius Nunc vero
Amos, non humilem, ſed ſublimem; non iudica- Dominus,
tum, ſed Iudicem; non opprobrium hominum, ſed & Rex Re-
gloriam Angelorum. gum dicitur.

Sedentem, inquit. Triplicem legimus Creatoris Triplex
ſeſſionem, vnam poſt mundi creationem, quando eius ſeſſio.
requieuit ab omni opere, quod patrarat: Aliam Gen. 2.
poſt Aſcenſionem, quando aſſumptus eſt in cæ- Marc. vlt.
lum, & ſedet à dextris Dei: Tertiam poſt Reſur-
rectionem, cum ſederit in ſede maieſtatis ſuæ, &
nos cum eo ſedebimus. Solet quietem labor præ-
E cedere, ſtatio ſeſſionem. Sed quando laborauit illa Matth. 19.
maieſtas, quæ nec afficitur paſſione, nec labore di-
ſtringitur? Audi quomodo plurimus ei labor in-
cubuit, cum illum peſſimum præſumptorem de
cælis ad inferna detruſit, & hominem peccato pœ-
nè ſimili comprehenſum, de paradiſo voluptatis in
ærumnoſum immiſit exilium. Quantum putas tu-
multum in cæleſtibus efferbuiſſe palatiis, cum mor-
tifer ille vaſtator irreparabile diſſidium in illa cæleſti
curia fabricauit, conuentum proſcidit Angelicum,
& nomina Stellantia ſecum traxit in mortem? De-
ſæuit tunc Omnipotentis indignatio, totique di-

uinitatis dextera percussus est inimicus, & in perditionis deuolutus est abyssum.

Homo resarciendæ Angelicæ ruinæ subrogatus.

Huic tam graui damno, tam grauiter vindicato, successit & aliud. Peccauit namque ille, qui huic resarciendæ ruinæ fuerat subrogatus, propter quē omnia subcælestia fuerant constituta. Peccante autem illo, multum splendoris sidereis detractum est luminaribus, totamque elementorum materiam infectio deploranda confudit. Nondum auersus erat furor Domini, sed adhuc manus eius extenta, & dexteram eius singulari vulnere fatigatam prouocauit in se fragilis, & lutosa substantia, sensitque reliquias fulminei furoris miser homunculus, & personale delictum proscripsit vniuersos. Deturbatus igitur tumultibus frequentibus rationabilium creaturarum, Dominus maiestatis, & super suis hostibus vindicatus, cadentes Angelos cum desperatione damnauit, & hominem castigauit in spe, præuidens quanta bona de illius peccato esset facturus. Et ob hoc forsitan Angelicum peccatum in Scripturis non inuenitur expressum, ne Scripturæ mandaretur quod emendari non poterat. (Gen. 7.) Requieuit ergo Deus rationabili fine tantis malis imposito; sed rursus tactus dolore cordis intrinsecus & peccantium hominum enormitate grauatus, deleuit quem creauerat hominem, & diluuium inhabitare fecit; nec hoc contentus, super Sodomam & Gomorrham ignem pluit, & sulphur; (Gen. 14.) Ægyptios submersit in fluctibus, (Exod. 19.) Israelitarum cadauera prostrauit in eremo, vbique turbulentioris Domini repræsentans imaginem; ad extremum venit ipse in nube nostræ carnis obiectus, & dolorum particeps, & laborum didicit obedientiam ex his, quæ passus est. (Luc. 5.)

Consummata autem carnis susceptione, eleuatus est in cælum, & sedet à dextris Dei; (Marc. 16.) nec tamen sedet ad plenum, quia assistit adhuc vultui Dei pro nobis. Erit autem ei tertia sessio gloriosa, cum bonos, & malos diuerso fine, diuersisque clausuris incluserit. Sedebit in sede maiestatis suæ, cum nos traxerit ad se, & *erit Deus omnia in omnibus.* (Matt. 25.) Prima sessio est gratiæ qua gratis omnia fecit: Secunda misericordiæ, qua nos misericorditer redemit: Tertia gloriæ, cum nos glorificabit. Attende autem sedentis gloriam, & excellentiam sessionis, vbi nulla creatura consedere præsumit. (Cur Deus sedeat.) *Seraphim*, inquit, *stabant*, non sedebant. (Dan. 7.) *Vidi Dominum, & vniuersam militiam cæli assistentem ei*, ait Propheta, assistentem dicit, non sedentem. (Apoc. 7.) *Millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei*, (Ibidem.) Daniele teste. *Omnes Angeli stabant in circuitu throni*, ait Euangelista. (Psal. 44.) Et alibi: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus populis, & linguis, stantes ante thronum.* Sed & Virgo singularis astat à dextris in vestitu deaurato. Moyses, vt videat transeuntem Dominum, stat in petra, & Elias stat in conspectu Domini, & omnis creatura imperatoriæ maiestati assistit. (Angeli, & Sancti cur stent.) Solus ille transfuga Spiritus, dissensionis principium, princeps malitiæ, malorum summa, voluit consedere. Sedebo, inquit, in monte testamenti. Omnes stant, omnes ministrant, & tu pacis inimice, sedere præsumis? Ipse Filius idem, quod Pater, sedere nescit, donec dicat ei Pater: *Sede à dextris meis.* Talem vidit eum Esaias, & Dominatorem vniuersæ terræ, & in aureo throno suæ diuinitatis sedentem, in illa secunda sessione, quo carnem nostram cælis inuexit. (Exod. 33. & 34. Esa. 24.)

Sequitur, *Super solium excelsum.* Excelsum solium Angelicam naturam intellige, primam Omnipotentis creationem, & primaria dignitate præditam potestatem. (Psal. 109.) Super hanc sedet, & superuehitur Filius Virginis, susceptum hominem ordinibus prouehit Angelorum; quia etsi melior est natura, fortior est gratia; si magna dignitas, maior Dei voluntas, quam omni nexu naturæ summus ille Philosophorum astruit altiorem. Eleuata est (Psal. 8.) ergo magnificentia Dei non solum super cælos, sed & super Angelos, quia tanto melior Angelis (Hebr. 1.) effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit. Et plena erat maiestate eius omnis terra. Ipse Dominus Deus noster, in vniuersa terra iudicia eius, ait Psalmista. (Psal. 104.) Et quomodo nunc post hanc eius eleuationem asserit Propheta omnem terram maiestate eius esse repletam? Sed cum dicit, *Plenam maiestate*, intelligit dicere maiestatis cognitione, quam ante eius incarnationem aut nulli meruerunt, aut pauci. Sed nunc ab ortu Solis vsque ad occasũ nomen Dei magnum prædicatur in Gētibus, (Psal. 112.) suntque omnes docibiles Dei, quos eius vnctio docet de omnibus. (Ioan. 6.) Nam etsi in Israël magnum nomen eius, non tantum iam vni angulo, sed toti mundo notitia se diuinitatis infudit.

Sequitur, *Et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum.* (Ephes. 5.) Templum accipe ciuitatem Dei viuentis, (Rom. 6.) Sponsam eius, quæ non habet maculam, neque rugam. Sub ipso sunt incarnatio, passio, mors, & omnis illa horatæ dispensationis molestia, quia resurgens ex mortuis iam non moritur. Hæc sunt, quæ replent Ecclesiam, quorum recordatio nobis annuas parit solemnitates. Replebimur in bonis domus tuæ, (Psal. 64.) sanctum est templum tuum, quod tunc profecto mirabile est in æquitate, cum Ecclesia personas non accipit, respuit munera, veritatem eligit, diligit rationem.

Sequitur, *Seraphim stabant super illud, sex alæ vni, & sex alæ alteri.* Duo Seraphim, Angelum, & hominem accipe: Qui incendentes, vel ardentes dicuntur, cum ille ardeat præsentia, hic memoria.

Primum de alis Angelorum videamus, & quali volitatione ferantur: Et quia nota est sententia illa, quomodo caput, & pedes velent, & tantum media videantur, id est, quod fuit ante mundum, & quod post eum erit, his, quæ in præsentia sunt, aliquantulum apparentibus, Ezechielem adducamus in medium qui animalium alas hoc modo distinguit dicens: (Animalia Ezechielis expositio. Ezech. 1.) *Duabus alis volabant, & duæ pennæ singulorum iungebantur, & duæ tegebant eorum corpora.* Prima eorum ala est, dignitas suæ productionis. (Prima ala quid.) Transi parumper in arcanum huius intelligentiæ, & dignitatem huius considera creaturæ. Ipsa est principium viarum Dei, ait Scriptura. Quantũ priuilegium quod illa cogitatio Altissimi in hoc primum opus prorupit. Decebat profecto, vt singulari gloria præfulgeret, quod de manibus Dominantis primitiua creatione processit. (Iob. 40.) Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore, in deliciis Paradisi Dei fuisti, dicit Propheta. (Ezech. 28.) Non solum similitudo, sed & signaculum similitudinis, vt tanto subtilius imago Dei insinuetur expressa, quanto differentius signaculum similitudinem præcedit. Vbi autem plenitudo sapientiæ, decoris perfectio, paradisi deliciæ nominantur, tota simul fungitur beatitudo. Subdit autem Scriptura, quod superexcellit, & quod totius eloquentiæ superat facultatem. Quem pretiosiorem fecit Deus. Hic dictum est quidquid dici potuit.

Secunda ala, gratia est confirmationis. (Secũda ala quid designet.) Hæc ala feliciori volatu lassitudinem nescit, per omnia similis præcedenti, nec inferior. Cadentibus quippè præsumptuosis, & istis in humilitate duran-

ribus incircumscriptus ille Spiritus remanentes summa prosecutus est largitate, dans eis in munere, ne possent amplius aliqua labefactione corrumpi. Confirmati igitur, & de sui status stabilitate securi, lucidioris gratiæ subiere fastigium: Seruiunt ergo illi, cui seruire regnare est, & felici securitate, & secura felicitate. His duabus âlis volant Angeli volatione vtrique indefessa, & creati digniter, & fortiter confirmati.

Tertiæ alæ sacramentum.

Tertia ala est, singularis amor sui Creatoris: & hæc quidem felicissima, subtilibusque pennuli, intertexta. Amant enim, & ardent, & desiderant in eum prospicere, cuius amore feliciter Incenduntur. Quanto enim propiores, tanto feruentiores: & in lumen maiestatis absorpti, indicibili modo, & semper ardent, & semper satiantur. B

Quartæ alæ expositio.

Quarta est, assidua visio Diuinitatis. Sed & hæc pennis floriliotibus interdicta. Quantæ dignitatis est, assiduè videre Deum? Et illi quidem Spiritus, etiam cum mittuntur, non fraudantur gloria visionis, quia vbique occurrit Diuinitatis essentia, quæ intus est omnia continendo, gubernando exterius. De his duabus scriptum est: *Duæ pennæ singulorum iungebantur*; cum singularis amor ex assidua visione nascatur, & assiduam visionem singularis amor efficiat. (Ezech. 1.)

Quinta ala quid.

Quinta est, gaudium nostræ Redemptionis; & ipsa multiplici picturata varietate. Quis verborum copia comprehendat quantum gaudium Deus homo virtutibus Angelicis ingenerauit; cum & eorum collegam, qui ab eis exierat, sed non erat ex eis, vexillo Crucis irruente, contregit, & hominem perditum ad Regna reuocauit cælestia? Nec mirum quia videbant maceriam repurgatam, de qua superna illa Ciuitas reædificatur, cuius participatio eius in idipsum. C (Psal. 121.)

Sexta ala quid designet.

Sexta est, restitutio supernæ Ciuitatis. Sed & hæc picturis pulchrioribus colorata. Quid enim erit, cum illo terribili iudicio peracto; Dominus virtutum homines Angelis sociabit, resarciens damnum, redintegrans numerum, & vnumquemque ordinem ex meritis hominibus ad summam reuehet numeralem? Tunc sicut lætantium omnium habitatio erit in Ciuitate Dei, quia varietate partium ordinata, nil erit amplius quod repugnet, vel quod à statutis locis valeat elocari. De his duabus dicitur: *Duæ tegebant corpora eorum*; qua gaudium nostræ redemptionis, & restitutio supernæ Ciuitatis beatorum Spirituum corpora contegunt, & resarciunt, ne tam ruinosa diminutio in illa superiori gloria cognoscatur. D (Psal. 68.)

Angeli pugnant pro nobis.

Et attendendum quanta benignitas gratiæ genus humanum in istis administratorijs Spiritibus accumulet, quia pugnant pro nobis, vt illud: *Factum est prælium magnum in cælo*. Vincunt pro nobis, sicut ibidem subiungitur: *Nunc facta est victoria*. Gaudent pro nobis, quia est *gaudium Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente*; Flent pro nobis, sicut scriptum est: *Angeli pacis amare flebunt*. Hæ sunt felices pennæ, quibus ille numerosus ordo superuolat, stans inirritabiliter, alacriter volans & in æternitatem. E (Apoc. 12. Ibidem. Luc. 15. Esai. 33.)

Homo imaginem Dei portat in se.

Sed iam redeundum est ad nos, & stylus ad nostram retorquendus humanitatem; quos ab Angelico consortio corporeæ voluptates, & iniquæ voluntates diuidunt, & abiungunt. Et licet in hanc degenerauimus vanitatem, portamus tamen imaginem Creatoris, quæ etsi obscurari potest, nequit tamen deleri. Vniuersa vanitas omnis homo viuens, ait Iustus, sed & in imagine pertransit homo. Assignemus ergo sex alas homini, & si non tales, qualescumque tamen. Prima hominis ala reuer- (Psal. 38.)

A tentis ad Deum, amaritudo cordis est. In multis offendimus omnes, & non est numerus offensionum nostrarum. Sed cum accedente & accendente gratia Dei cor nostrum recogitanius omnes annos nostros in amaritudine animæ nostræ, obscuratam declaramus imaginem, & in nostrum principium reformamur. Sed quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, sequitur secunda penna, confessio videlicet oris. Ante omnia confessio, dicit Scriptura, nihilque Deo gratius est, quam confiteri, & accusare quod fecisti. Plena est omnis Scriptura sacra tantæ virtutis testimonio, cui tam veteris Testamenti, quam noui tota seruit auctoritas. Istæ siquidem duæ virtutes sunt, quæ multiplicem cumulum scelerum nostrorum ante Dei oculos abscondunt. De his dicitur: *Duæ tegebant eorum corpora. Beati*, enim, *quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus vir, cui non imputauit Dominus peccatum* Imputauit, dixit, non fecit. Qui enim peccatum non fecit, non est, nisi vnus, & hic Filius Dei. Omne autem, quod ipse nobis non imputare decreuerit, sic est, quasi non fuerit. Tertia ala est spes. Hæc est, quæ fragiles animos erigit ad superna, quæ tædium expectationis leuigat, quæ præsumit de misericordia Iudicis, & in Diuinæ pietatis obuersatur palatio. Quarta est timor. Iste est, qui subcutit carneam vestem nostram, ossa penetrans, & ipsis se infundens medullis. Offer paululum oculis cordis imaginem Domini, & illius Domini, qui fecit cælum, & terram; qui potestatem habet corpus, & animam mittere in gehennam; cuius patientiam prouocasti, thesauriz as tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei.

(Hominis alæ sex, prima amaritudo. Esai. 38. Rom. 10. 2. Confessio. 1. Ioan. 2. Psal. 31. 3. ala spes. 4. ala timor. Matt. 10. Rom. 2.)

Cum hæc intuitu diligentiori prospexeris, timor, & tremor venient super te, & formido mortis interiorem hominem validius interuertet. Quia igitur spes multum præsumit, & timor diffidit nimis, vtrumque iungere non moreris, vt in communi faciant, quod diuisa non possunt, Disce sic sperare, vt timeas: sic timere, vt speres. De his scriptum est: *Duæ pennæ singulorum iungebantur*. Quinta est humilitas. Prope est Dominus his, qui obtriuerunt cor, ait Scriptura. Humilitas est mater virtutum, superbia vitiorum regina, hæc sola virtus virtutum nutrix, quam solam in Virgine Matre respexit Altissimus; cuius quamdiu conuersatus est in terris Filius Dei; & executor extitit, & magister, *Discite à me*, inquit, *quia mitis sum, & humilis corde*. Sexta est charitas. Hæc est principium, & finis, bonorum clausula, singularis filia summi Regis. Superfluum est eam verbis prolixioribus commendare, cui alludit, tam secularium, quam diuinarum litterarum tota facundia. De his dicitur: *Duabus alis volabant*. His geminis alis illi pennati euolant ad superna, de quibus dicitur: *Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum*. Quod si istis volauerimus, nec defecerimus, quandoque etiam pennis Angelorum volabimus, & videbimus illum in decore suo, qui est Deus benedictus in secula seculorum. Amen.

(Psal. 54. 5. ala humilitas. Psal. 33. Matt. 11. 6. ala charitas. Prou. 1.)

October.

XVIII. Sermo de S. Luca Euangelista.
XXVIII. Sermo de S. Fidele Martyre.

XVIII. Octobr.

SERMO LIII.

De S. Luca Euangelista.

QVIA per Euangelium, dilectissimi, de tenebris ad lucem reductus est mũdus, merito Euangelistarum gloriam celebrat populus Christianus. Sed inter cæteros B. Lucas, cui præsens famulaturus est sermo, dum gemina styli specie, & Euangelicam, & Apostolicam contexit historiam, tamquam diuersis agrũ Ecclesiæ frugibus ditat: vnde videlicet populus esuriens viuat, vnde grex Christi virentia salutis alimenta decerpat. (Gen. 42. & 44.) Hæ planè sunt fruges, quas Ioseph fratribus contulit; hæc pecunia, quã in ore sacci præcepit imponi. Hæc pecunia nunc in Ecclesiæ mensa proponitur, vt vsura postmodum à negociatoribus requiratur. (Gen. 44.) Sed & Beniamin hoc etiam præ cæteris additur, vt in sacco eius etiam C scyphus cum pecunia reponatur. Quem enim Ioseph per mysterium indicat, nisi Redemptorem nostrum, quem suo iam tunc ille mysterio præfigurabat? (Gen. 41.) Ait enim Scriptura, *Quia vertit nomen illius Pharao, & vocauit eum lingua Ægyptiaca Saluatorem mundi.* Quid per fratres, nisi Sancti designantur Apostoli? Quid per Beniamin, nisi Paulus, qui de Tribu Beniamin originem duxit? (S. Paulus de Tribu Beniamin originem duxit.)

Omnes ergo fratres fruges prædicationis accipiunt, quas serère per mundum debeant: & pecuniam, quam ad vsuræ lucrum in Fidei mensa proponant. Soli vero Beniamin etiam scyphus adiicitur, vt per Paulum, quem ille signabat, non tabernaculi cyathus Gentibus, sed amplum, & patulum D verbi poculum propinetur. Hinc est enim, quod ait: (1. Cor. 6.) *Os nostrum patet ad vos, ô Corinthij, cor nostrum dilatatum est, non angustamini in nobis.* Ac si dicat: Quia me vobis verbi potum per vberem scyphum large videtis influere, & vos sitibundi cordis ad hauriendum ora laxate, vt decurrens vnda non inaniter fluat, sed capacia vasa, in quæ transfundatur, inueniat. De quo videlicet potu per Esaiam (Esa. 43.) Dominus dicit: *Glorificabit me bestia agri, dracones, & struthiones, quia dedi in deserto aquas, flumina in inuio, vt darem potum populo meo, electo meo.* Quid enim bestia designat agri, nisi Gentilitatem vtique rationis expertem? Quid per dracones, nisi maliciosi? Quid vero per struthiones, qui pennati sunt, E sed volare nequeunt, nisi hypocritæ figurantur? Hæ ergo bestiæ Deum glorificant, dum Christus Gentilis populo, qui desertus erat, & inuius, exuberantis Euangelij verba propinat.

Scyphus itaque Euangelicæ prædicationis, in Beniamin datus est Paulo, vt ipse desertum Gentilitatis specialiter excolat, & aridiratem eius largo sanctæ prædicationis imbre perfundat. De quo scilicet imbre scriptum est: (Psal. 146.) *Qui operit cælum nubibus, & parat terræ pluuiam.* (1. Tim. 1.) Vnde & ipse Paulus, qui se Apostolum, & Magistrum Gentium esse testatur, ait ad Galatas: *Cum vidissent quod creditum est mihi Euangelium præputij, sicut & Petro circum-*

A *cisionis. Qui enim operatus est Petro in Apostolatum circumcisionis, operatus est & mihi inter Gẽtes.* (Galat. 2.) Vbi notandum, quanta beati Pauli dignitas, quanta sit gloria. Nimirum qui beatum Petrum, & cæteros Apostolos adhuc passibilis, ac mortalis edocuit, ipse Paulum iam glorificatus, & super Angelos exaltatus instruxit. (S. Paulus à Christo iã in cælis regnante edoctus est.)

Magister Apostolorum extitit Christus, cum hominum subiaceret iniuriis; Paulum docere non dedignatus est, cum iam virtutum cælestium vallaretur obsequiis. Cum aliis degebat Apostolis, dum nostræ mortalitatis adhuc infirma perferret; Paulum sibi familiarem fecit, cum, calcato, ac potenter euerso mortis imperio, Paternæ maiestatis B solio præsideret. Hinc est, quod ait: (Galat. 1.) *Notum vobis facio, fratres, Euangelium, quod euangelizatum est à me, quia non est secundum hominem: neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per reuelationem Iesu Christi.* Ideoque licet sancti Apostoli per corporales obtutus cuncta Saluatoris nostri gesta perspexerint; in nulla tamen beati Pauli præcessere notitiam, dum idem hunc de cælo Magister instruxit, qui antè cum illis in terra corporaliter habitauit. Vnde est, quod ad Corinthios per interrogationem dicit: (1. Cor. 9.) *Num sum Apostolus?* Nonne Iesum Dominum nostrum vidi? Nonne opus meum vos estis in Domino? Deo itaque reuelante, ad tantam peruenit scientiæ plenitudinem, atque ita perductus est in omnem Euangelicæ regulæ veritatem, vt cum omnes superessent, Apostolorum magisterio non egeret. Hinc est, quod ad Galatas dicit: (Galat. 1.) *Cum autem placuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suã, vt reuelaret Filium suum in me, vt euangelizarem illum in Gentibus, continuo non acquieui carni, & sanguini, neque veni Hierosolymam ad antecessores meos Apostolos.* Quando autem ierit, aperit, cum subiungit: *Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum.* Videre, non discere.

Sed dicet aliquis: Hic sermo non Lucam Euangelistam sicut promiserat, loquitur, sed in Pauli Apostoli disputatione versatur. (S. Lucas à Paulo Apo. quod didicerit.) Verum planè, nec possumus diffiteri. Sed cum Beatus Lucas eiusdem D Apostoli indiuiduus comes extiterit, atque ab eo didicerit omne quod scripsit, vbi dignitatem præceptoris exprimimus, alumni quoque præconium non tacemus. Et doctoris laus redundat in discipulum, dum Euangelicæ veritatis historiam, quam ille diuinitus didicit, hic ex eius ore percipiens, fideliter apicibus exarauit. Quantæ ergo dignitatis, quantæque sit excellentiæ B. Lucas, in hoc liquidò deprehenditur, quia cum Marcus à beato Petro edoctus, & Matthæus atque Ioannes, qui Euangelium descripserunt, Redemptoris nostri gesta in terra didicerint, iste solus, vt ita loquar, hoc Euangelium scribere meruit, quod à cælo descendit, dum scilicet hoc Spiritus sanctus Paulo cælitus reuelauit, & postmodum per E eumdem Paulum, quasi per organum suum, B. Lucæ Christus innotuit. Hinc est, quod ipse Paulus ait: *Ad experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christus?* (2. Cor. 13.)

De cælo ergo Christus in Paulum gestorum suorum sacramenta profudit, eademque per Paulum in Lucam, velut aurea fistula mediante, transfudit, vt huic beato viro non immeritò congruere videatur, quod per Esaiam dicitur: (Psal. 41.) *Primus ad Sion dicit, Ecce adsum, & Hierusalem Euangelistam dabo.* Ideoque non casu, sed Spiritus sancti magisterio factum est, vt beatus Matthæus, qui à conuersante in terra Domino Euangelium

didicit, quadraginta generationes enumerando descendat; Lucas vero septuaginta septem cognationum gradus ascendendo, describat. Luc. 3. Per quadragenarium quippè numerum labor exprimitur, quo videlicet Christus in corpore suo, quod est Ecclesia, per diuersa vitæ huius tempora fatigatur. Exod. 24. & 35. Hinc est, quod Moyses, & Elias per quadraginta dies continuauere ieiunium. Sed & Matt. 4. ipse Dominus sub eodem numero abstinuit à perceptione ciborum. Per Moysem itaque lex, per Eliam prophetia, per Christum vero noui Testamenti patenter intelligitur gratia. Per afflictio- 3. Reg. 19. nem ergo legis, prophetiæ, simul & gratiæ, labor innuitur vniuersalis Ecclesiæ, per vniuersa mortalis huius vitę sæcula fatigatæ. Hinc est, quod Ios. 5. filij Israel ærumnis, atque laboribus diutinæ peregrinationis attriti, post quadraginta annos terram sunt promissionis ingressi, quia videlicet omnes Electi post emensum huius peregrinationis excursum, mox hæreditario iure terram viuentium possidebunt.

Per numerum ergo, quem Matthæus ordinat, susceptio laboriosæ mortalitatis nostræ; per illum vero, quem Lucas posuit, indubitanter exprimitur mysterium nostræ Redemptionis. Per illum similiter numerum edocemur, quia Chri- Esa. 53. stus, iuxta prophetiam, peccata nostra ipse portauit; per istum vero consequenter addiscimus, quia, secundum Apostolum, omnia nobis deli- Coloss. 2. cta donauit. Ipse quippè est Agnus, qui oblatus est, quia ipse voluit; ipse est, qui & abstulit pec- Esa. 53. cata mundi. Septuagenarius quippè septimus numerus, quem Lucas posuit, remissionem signi- Ioan. 2. ficat peccatorum; sicut ipse Dominus innuit, cum Petro quærenti, quoties essent dimitten- Matt. 18. da fratri peccata, respondit: *Dico tibi non tantum septies, sed vsque septuagies septies.* Nec mirum, si per hunc numerum, qui ab vndenario, & denario nascitur, humanæ prauitatis abolitio designatur. Vndenarius quippè numerus si septies multiplicatur, profectò septuaginta septem summa completur. Sed denarius, qui perfectus est numerus, Decalogum signat. Per vndenarium vero, qui hunc transgreditur, quid, nisi legalis transgressio figuratur?

Cum ergo in tota illa summa legis, simul & transgressionis vterque numerus comprehendatur, quid mirum, si per eam scelerum remissio designetur? Septenarius planè numerus, qui supra Dominum in columba descendit, nostræ prauitatis vndenarium aboleuit. De quo scilicet charisma- Esai. 11. tum numero per Esaiam dicitur: *Requiescet super eum Spiritus sapientiæ, & intellectus; Spiritus consilij, & fortitudinis; Spiritus scientiæ, & pietatis; & implebit eum Spiritus timoris Domini.* Vnde B. Lucas, vt expiari nos à nostris sceleribus per aduentum nostri Saluatoris ostendat, non ab Euangelicæ narrationis exordio, sed à Baptismo dumtaxat, Christi cognationis ordinem inchoat. Quod etiam in libro Geneseos euidenter ostenditur, vbi Lamech Gen. 4. vxoribus suis dixisse narratur: *Septuplum vltio dabitur de Cain, de Lamech vero septuagies septies.* Vltio quippè de Lamech septuagies septies danda dicitur, quia septuaginta septem homines de femoribus ejus perhibentur egressi, ac postmo- Homines 77. de femoribus Lamech egressi, in diluuio absorpti. dum diluuio vorante, referuntur absorpti. Sed quia Lamech percutiens, siue percussus exprimitur, quid per hunc, nisi primus Parens humani Generis figuratur, qui nimirum peccati telum, quo primus ipse percussus interiit, vniuerso quoque Generi successuræ posteritatis inflixit? De hoc er- A go Lamech septuagies septies vltio data est, quia peccatum, quod primus homo contraxit per septuaginta septem generationes in humano genere viguit. Vsque ad Christum siquidem peccatum originale permansit, quod ipse per Baptismi sui (vnde Lucas incipit) sacramenta deleuit. Vbi vi- Ioan. 1. delicet de illo dicitur: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.*

Redemptionis ergo nostræ materiam vterque sanctus Euangelista sic inuicem diuidunt, & narrationis partem sibi quisque congruam sumunt, vt Matthæus per generationum lineam descendendo, Christum ad nos peccatores de cælis aduenisse perhibeat; Lucas autem à sacramento Ba- B ptismatis ad Patrem vsque conscendens, traxisse nos secum ad cælestem gloriam peccatorum sordibus ablutos ostendat. Ille siquidem astruit Christum ad terram misericorditer descendentem, iste fatetur eum nos ad cælestia subleuantem. Osten- Matth. 18. dit ille Pastorem nonaginta nouem oues in deserti pascuis relinquentem, docet iste, quam perdide- Luc. 15. rat, ouem scapulis impositam ad ouile proprium reuocantem. Ille perhibet descendisse Medicum ad ægrotos; fatetur iste ad incolumitatis æternæ gaudia secum nos reduxisse sanatos. Ostendit ille solum Vnigenitum à Patre ad nos missum; docet iste quoniam ad cælestem patriam multitudinem transtulit Electorum.

C Porro vtriusque Euangelistæ intentionem vna Rom. 8. B. Apostolus sententia comprehendit, dicens: *Misit Deus Filium suum in similitudinē carnis peccati, vt de peccato damnaret peccatum in carne.* Nam cum dicit: *Misit Deus Filium suum in similitudinē carnis peccati*; ostendit susceptionem mortalitatis nostræ, quam Matthæus apertè declarat, cum ad Abraham descendendo, quadraginta generationes enumerat. Cum vero subiungit: *Et de peccato damnauit peccatum in carne*; abolitionem perhibet peccatorum, quam Lucas indubitanter exprimit, cum septuaginta septem cognationum lineam texit. Quam videlicet vtramque sententiam idem Paulus vno Rom. 4. alibi versiculo complexus est, dicens: *Iesus Christus traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter* D *iustificationem nostram.* Descendit enim Christus vt nos à peccatis eriperet: surrexit autem vt candore iustitiæ nitidos exhiberet. Cur Matthæus descendendo, Lucas vero ascendendo Genealogiā Christi cōtexerint.

Quæ nimirum vtriusque B. Euangelistæ diuersitas etiam in hoc euidenter ostenditur, quia Matthæus per Salomonem, in cuius Matre Dauid per adulterium corruit; Dominicæ generationis lineā descendendo producit; Lucas autem per Nathan ascendit, per cuius videlicet æquiuocum Prophetam hoc ipsum eiusdem Dauid peccatum Dominus expiauit, & sic quasi lapsum miseratus erexit. Ille itaque docet Dei Filium ad nos humiliter inclinatum; iste pronunciat nobiscum simul cum triumphali gloria cælitus exaltatum. Descendit enim Christus ad iacentes, vt eos secum proueheret B in astra victores. Vnde non sine diuino factum præsagio creditur, quod Beatus hic Euangelista tali vocabulo nuncupatur. Lucas enim Hebraicè Ipse consurgens siue eleuans, vertitur in latinum.

Hoc igitur in proprio nomine prætulit, quod ipse postmodum de Saluatore conscripsit. Redemptor enim noster & ipse de morte surrexit, & nos ad cælestia viuentes de mortuis eleuauit. Vnde & per Apostolum dicitur: *Qui nos conresuscitauit, & consedere facit secum in cælestibus.* Ipse itaque principaliter consurgens, siue eleuans dicitur, quoniam ad hoc de morte surrexit, vt nos in morte prostratos erigeret: ad hoc ascendit in cælum, vt secum

nos ad cælestia subleuaret. Quod igitur B. Lucas de Christo scribendo perhibuit, hoc quasi prophetice proprio nomine designauit. Et hoc magnum certè mysterium, quod B. Lucas à Baptismo Saluatoris incipit, & vsque ad Deum Patrem generationum lineam ascendendo producit. Per lauacrum quippe sacri Baptismatis à peccatis abluimur, & sic Deo Patri per Mediatorem Dei, & hominum reconciliamur. In Baptismo itaque est nostræ ascensionis initium, & sic ad Deum à viuentibus peruenitur per boni operis incrementum.

Lucas multus est in commemorando Sacerdotio.

Nec prætereundum, quia cum Redemptor noster verus vtique sit Rex, & Sacerdos, sicut B. Matthæus regiam eius texuit describendo progeniem, sic è diuerso Lucas sacerdotalem indicat per omnem textum sui voluminis dignitatē. In sacerdotali quippè plerumque versatur officio, & dum diuersa Dominici operis gesta percurrit, ab his tamen, quæ ad Sacerdotium pertinent, non recedit. Modo enim Sacerdoti delegatum narrat officium, modo progeniem, modo vicem, modo sacrificium, modo nominat templum: & cum plurima intra sacræ Historiæ seriem comprehendat, intentione tamen, qua cæperat, prosequendi Sacerdotij perseuerat. Nam ipso suæ narrationis initio sic exorsus est, dicens: *Fuit in diebus Herodis Regis Iudææ Sacerdos quidam, nomine Zacharias, de vice Abia, & vxor illius de filiabus Aaron.* Deinde ipsum Sacerdotem ad adolendum ante altare sacrificium statuit. Postmodum quoque ad eiusdem Sacerdotis domum Mariam Virginem dirigit. Tria quoque Cantica in Ecclesia cantanda describit, quod nullum Euangelistarum præter eum, fecisse reperitur, vnum scilicet Zachariæ, secundum Mariæ, tertium Simeonis. Quadragesimo vero die postquam natus est, Dominum cum mulieribus in templo narrat oblatum. Deinde duodennem in eodem templo inter Doctores constituit residentem. Parentes quoque Domini narrat per singulos annos in solemnitate Paschali orationis gratia Hierusalem ascendere solitos. Postremo Euangelium suum hoc fine concludit, vt dicat: *Ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, & erant semper in templo laudantes, & benedicentes Deum.*

Luc. 1.

Luc. 1. & 2.

Luc. 24.

Vnde fit, vt B. Lucas vituli speciem teneat, sicut & Ezechiel Propheta, & Ioannes Euangelista se vidisse pronunciant. Vitulus siquidem in templo solebat offerri. Et bene vitulus, quia sacræ linguæ vomere cordis nostri arua prosulcat, eaque Euangelici seminis iactu vitali fruge fœcundat. Vel certè idcirco B. Lucas vituli prætendit imaginem, quia dum Euangelicam, atque Apostolicam describit historiam, hostes Christi, atque aduersarios veræ Fidei, tamquam duobus cornibus ventilat, eósque ne aream Catholicæ Ecclesiæ depopulentur, expugnat. His itaque cornibus præmunitur, quibus & Iudæos feriat non credentes, & hæreticos hinc inde concludat à regula veræ Fidei declinantes.

Ezech. 1.

Apoc. 4.

Cur S. Lucas vituli speciem teneat.

Scripsit itaque B. Lucas Apostolorum labores, & actus, quibus & ipse collaborator interfuit. Scripsit & Euangelium, quod quasi signatum magni thesauri pondus de cœlo percepit. Cui videlicet illud Esaiæ vaticinium congruenter aptatur, quo dicitur: *Et erit vobis visio omnium, sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti literas, dicent: Lege istum, & respondebit: Non possum: signatum est enim.* Quis enim est liber ille signatus, nisi sanctum Euangelium mysticis figuratum sententiis obuolutum,

Esai. 29.

Liber signatus quid sit.

A & ab humanæ mentis intelligentia procul arcana quadam profunditate remotum? Hic profectò liber ille est, de quo Ioannes ait: *Vidi in dextera Sedentis supra thronum librum scriptum intus, & foris, signatum sigillis septem.* Quæ sunt autem sigilla, quibus liber Euangelicus obsignatus dicitur, nisi septem illa Sacramenta, quibus vtique totus ordo Dominicæ dispensationis impletur? videlicet Incarnatio Domini, Natiuitas, Passio, Resurrectio, ad cælos Ascensio, deinde Iudicium, postremo Regnum? His itaque sigillis liber Euangelicus ita signatus est, vt nisi eum Christus aperuisset, cuilibet omnino patere non posset. Vnde subiungitur: *Ecce vicit leo de Tribu Iuda, radix Dauid, aperire librum, & soluere septem signacula eius.* In Actibus vero Apostolorum dum quasi nudam narrat historiam, quodammodo nascentis Ecclesiæ teneram lactat infantiam.

Apoc. 5.

Septem sigilla quæ sunt.

B

Apoc. 5.

Sed si diligenter attendimus, quia medicus est ille qui scribit, nil aliud in illa reperimus historia, nisi dumtaxat animarum languentium medicinam. Humanæ quippè conuersationi, quasi quamdam rectitudinis lineam tendit, & per eam nos velut per semitam dirigit, vt sicut primitiuam Ecclesiam vixisse perpendimus, in quantum facultas suppetit, & ipsi viuere studeamus, quatenus eadem puritas, quæ de origine fontis emanat, etiam per decliuia nihilominus postrema decurrat, & qualis oriendo progreditur, talis in fine seruetur.

Quatuor Euangelistæ, quatuor fluminibus paradisi cōparantur.

C Vnus est enim ipse de quatuor fluminibus Paradisi, qui videlicet vberibus doctrinæ suæ fluentis vniuersam mundi latitudinem irrigauit. De quibus videlicet aquis per Esaiam dicitur: *Scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine, & quæ erat arida in stagnum, & sitiens in fontes aquarum.*

Esai. 35.

Recurramus itaque, dilectissimi, ad innocentiam primitiuæ Ecclesiæ, vt discamus, & possessa relinquere, & in regiæ paupertatis simplicitate gaudere. Non in ima nos terrenæ substantiæ pondus deprimat, quod ad supernæ Hierusalem gloriam Rex cælestis inuitat. Nos non ab hoc itinere carnalis illecebræ retrahat lenocinium, quibus

Regia paupertas.

D vtique per præcedentis nostri Redemptoris introitum patet aula cælorum. Nam dum generationis eius ordo ab humilitate Baptismatis ad Patrem vsque producitur, liquet proculdubiò, quia Patriæ cælestis ingressum se sequentibus pollicetur, & quò prior introiuit, sibi ministrantibus viam strauit. *Volo,* inquit Pater, *vt vbi ego sum, illic sit & minister meus;* vt nimirum ad caput se membra colligant, & (sicut eodem spondente promittitur) vbi fuerit corpus, & aquilæ congregentur.

Ioan. 12.

Adeamus ergo cum fiducia thronum gratiæ, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Nam (sicut idem dicit Apostolus) talem habemus Pontificem, qui

Matth. 24.

Hebr. 4.

E consedit in dextera sedis magnitudinis in cælis, Sanctorum minister, & veri tabernaculi, quod fixit Deus, & non homo. Illuc itaque se iam noster spiritus dirigat, illuc diruptis terrenæ concupiscentiæ vinculis æstuanter euolare contendat: & vbi caput eminere considerat, se quoque secuturum esse confidat. De quo videlicet dicitur: *Non in manu facta sancta Iesus introiuit exemplaria verorum, sed in ipsum cælum, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis.* Illic ergo habemus Pontificem, qui iustificat peccatores: Illic habemus & Regem, qui coronat post victoriam triumphantes, qui nimirum ad hoc dignatus est de summis ad ima nostra

Heb. 8.

Hebr. 6.

descendere, vt nos secum ab infimis ad propria sublevaret, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

XXVIII. Octob.

SERMO LIV.

De Sancto Fidele Martyre.

NOstis, fratres charissimi, quia idcirco ad audiendas Martyrum Christi victorias frequenter ex institutione Ecclesiastica conuenimus, vt dum eorum gestis instruimur, ad amorem cœlestis B patriæ, quam viriliter decertantes adepti sunt, feruentius accendamur: dumque illos audiuimus edicta Regum, minas Principum, tribunalia iudicum contemnentes, tot suppliciorum genera percurrisse, pudeat ingenuos fidelium animos saltem carnis suæ vitiis non obsistere. Pudendum namque est sic bellatorum Christi spectare victorias, vt dum alios triumphalibus titulis insignitos, spolia ex hostibus reportare conspicimus, ipsi in pace domestica surrepentibus vitiis, velut insidiantibus aduersariis eneruiter succumbamus. Porro autem Beati Martyres, & antequam in certamine sanguinem funderent, diuersis floruere virtutibus. Nobis autem, quia pro defensione Fidei mori non possumus, consummata victoria est, si in sanctarum C conuersatione virtutum viuere studeamus, vt inde nos protinus transferamur ad Regnum, vnde illi meruere Martyrium. Ex vitæ quippè meritis, quibus illi obtinere meruerunt sui certaminis palmam, inde nos absque vllo persecutionis obstaculo perducimur ad coronam.

Sanctos in quibus imitari debemus.

Aliud igitur in sanctis Martyribus solummodo venerari, & admirari debemus, aliud etiam imitari. Admiremur scilicet constanter, & ingenuè morientes, imitemur honesta morum conuersatione viuentes. Veneremur in illis, quod corpus suum pro Fide diuersis tradidere suppliciis. Imitemur autem, quod carnem suam ante crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis. Admiremur illos viriliter D morientes, ne vitam ipsi negarent, sed & imitemur per charitatis zelum sanctis exhortationibus insistentes, vt ad vitam & aliòs traherent. Et vt breuiori, quod gestio, sermone concludam, tunc memoria Martyrum digne recolitur, si dum mors eorum ingerit audita miraculum, præcedens etiam vita ducitur in exemplum.

Festum S. Fidelis Martyris.

Ecce B. Martyr iste Fidelis, cuius hodie festiuitatem colimus, sicut gestorum eius testatur historia, & antequam Martyrii occasio præberetur, vitam Martyrio dignam duxisse cognoscitur. Nam cum claris natalium titulis fulciretur, & arridente rerum copia, viam mundi posset non ingloriosus arripere, spreto Magnatum quorumlibet patrocinio, religioso deuotus Episcopo maluit adhærere, E vt se patenter ostenderet, non ad gratiam, vel diuitias anhelare Potentis, sed benedictionem potius eligere Sacerdotis. Cum quo videlicet non ad litigiorum forensium iurgia, non ad præstigiosa figmenta scenarũ, non ad theatralia dignum duxit commeare spectacula, sed Martyrum potius carceres visitabat. Et quia deuotus Martyribus fuit, quandoque Martyr fieri & ipse promeruit.

3. Reg. 18.

Sic olim dispensator ille domus regiæ Abdias, quia Prophetas centum in specubus absconditos pauit, propheticam gratiam & ipse postmodum digne remuneratus, accepit. Et qui tunc pane, simul A & aqua Prophetarum aluit piæ sedulitatis ministerio turbam, nunc Prophetiæ suæ oraculis, cœlestibus videlicet alimentis, vniuersam recreat, & pascit Ecclesiam. Sic Iosue, qui Moysi, ductori videlicet Israeliticæ plebis, obsequium famulatus impendit, eidem postmodum plebi, & laudabiliter præfuit, & de eius aduersariis cum magna gloria triumphauit. Quid Elisæum referam, qui dum ab Elia separari nec ad momentum patitur, eius subinde spiritum duplicem promeretur? Ac si iam tunc Dominus illud Euangelicum intonaret: *Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet.*

Ios. 1. *4. Reg. 2.* *Matt. 10.*

Multos conuertit ad Christum.

Enimuero nec solum Sanctis Martyribus beatus B iste Fidelis officium piæ humilitatis exhibuit, sed diligentiam suam ad lucrandos etiam eos, qui idolorum erroribus tenebantur, extendit. Et sicut ipse propriis videtur verbis asserere, dum in sæculari militia versaretur, magis diuino parebat imperio, quam terreno, adeo, vt nonnullos à prophana idololatriæ cultura compesceret, & ad veri Dei notitiam salutiferis admonitionibus aduocaret. Militaribus quidem castris intererat, sed cœlestis militiæ signa gerebat. Armatorum denique videbatur cuneis admisceri, sed pro cœlestibus castris sociare sibi alienæ professionis milites satagebat. Quibus nimirum non terrenæ militiæ baltheum, non temporalis stipendij donatiuum, sed cœlestis promittebat curiæ municipium.

C Sub terrenæ itaque militiæ chlamyde pro castris cœlestibus stabat, vt de terrena transfugas faceret, quibus numerum cœlestis militiæ augeret. Huic & Dauid simile quid fecisse cognouimus, videlicet cum apud Achis Regem Geth, Saulem fugiens moraretur. Opulenta nimirum spolia de his sæpè regionibus auferebat, quibus prædictus Achis imperabat: & iuxta quæ Scriptura testatur, vt eiusdem verbis loquar, *Percutiebat Dauid omnem terram, nec relinquebat viuentem virum, & mulierem, tollensque, oues, & boues, & asinos, & camelos, & vestes, reuertebatur, & veniebat ad Achis.* Quem cum interrogaret Achis: *In quem irruisti hodie?* fatebatur ille se contra meridiem Iuda, vel contra regio- D nes Israel insiluisse. Dauid itaque alienigenæ Regi, quasi deuotum se vrgente necessitate, præbuerat; sed ex profano eius populo strages plurimas coaceruabat. Beatus vero Fidelis sub sæcularis professione militiæ in procinctu castrorum cœlestium, desudabat. Propterea mundo, immo Principi huius mundi, cui specie tenus seruire videbatur, illudens, sequaces quosque satagebat abstrahere, potiorisque militiæ cœtibus aggregare.

1. Reg. 27.

Sub sæcularibus armis militiæ spirituali vacat.

Ille igitur ferro nationes Barbaricas obtruncabat; iste gladio Spiritus, quod est Verbum Dei, à carnali vita incõditi, & reuera Barbarici ritus homines occidebat. Ille diuersorum turmas animalium rapuit; hic brutos homines ad Ecclesiæ stabulum, & capessendæ rationis pabulũ vitale perduxit. Ille cõsultus E Dei se populo testabatur extitisse contrarium, iste etiam parti fideliũ quodãmodo se perhibebat obsistere, dum sæcularem militiam videretur cum infidelibus baiulare. Militari namque professione superficietenus videbatur asserere, quòd hæreditatẽ Dei, cuius ipse pars erat, diuersis moribus velut quibusdam gladiis, oppugnaret. Sic nimirum, sic sancta fraus liberius procedebat, dum is, cui suspicio deerat, acquirendis Christo fidelibus insistebat. Videbimus igitur, quia B. Fidelis ad coronã martyrij, merito præcedẽte pertinxit, qui lucrãdis animabus vere charitatis studio & ante martyriũ desudauit. Quasi enim bona terra, & ferax prius germẽ

Ephes. 6.

Præcedente vitæ merito, venit ad palmam martyrij.

sancti operis protulit, & sic deinde triumphalis gloriæ lumen excepit. Hinc est enim, quod in huius mundi primordio prius terra germinare præcipitur, sequenti vero die luminaria in cælo fiunt; quia necesse est, nos primo sanctæ operationis vitales fructus afferre, vt ad contemplandum summæ veritatis lumen, valeamus postmodum peruenire. Domum nempe suam supra firmam petram in pace fundauerat, vnde postmodum dum venti minarum fuerent, dum diuersi suppliciorum fluctus impingerent, immobilis permanebat. Et tamquam radix egregij trunci robur prius in occulto conceperat, quo fulta postmodum adulta seges auris impellentibus non cadebat. In pace igitur ex bona operatione promeruit, quod inuictus in persecutionis stadio, & imperterritus stetit. Elaborauit in otio, quod superauit in bello. Intra pacis mœnia conquisiuit, quod in campo victor obtinuit.

Gen. 1. — *Matth. 7.*

Cur Sancto Dei decollato tempestas orta sit.

Inter cætera autem meritorum eius insignia, illud quantæ gloriæ est, quod beatus hic, & inuictissimus Martyr, mox vt capite cæsus est, turbida tempestas, & nimia coruscatio dicitur emersisse? Hoc siquidem diuinæ fuit æquitatis iudicium, vt per hoc manifesta clarescere, quod qui Martyrem suum recipiebat in gloria, tortores eius digne terrebat in ira.

Ad terrificandum itaque reprobos coruscatio, & tempestas erupit: quibus videlicet comitantibus supernus Arbiter ad iudicium veniet, sicut per Prophetam dicitur: *Ignis ante eum præibit, & in circuitu eius tempestas valida.* Porro in morte Domini elementa turbata leguntur. Quantæ ergo dignitatis est, quamque nobilis insigne triumphi, ad instar Dominicæ mortis, etiam in decollatione Martyris elementa fuisse commota? vt ex aliqua parte mortis eius moriendo teneret formam, cuius imitatus est viuendo doctrinam.

Psal. 19. — *Matt. 27.*

Dæmoniacus ad eius corpus curatur.

Illud etiam paruipendendum non est, quod quidam ex persecutoribus à dæmonio perhibetur arreptus, qui nimirum cum promitteret sepulturæ se corpus Martyris cum magna reuerentia traditurum si eo interueniente mereretur à dæmonio liberari, mox vt cadauer Martyris tetigit, dæmon abscessit. In hoc etiam eiusdem nostri Redemptoris perspicuè videtur exemplum. Siquidem ex ipsis persecutoribus Domini quicumque mysterium sacrosancti corporis eius attingere meruerunt, à dæmonum iugo soluti sunt, ipso redempti sanguine, quam fuderunt. Atque vt in martyrio suo seruus passionem Domini sui videatur quasi pedissequus imitari, dum carnifices Principi suo miracula, quæ per B. Martyrem ostensa fuerant, nunciarent: eniquam talia referre omnino probibuit, perpetuoque colore territus imperauit. Quis enim hoc audiens, non illud protinus ad memoriam reuocet; quod Principes Sacerdotum dixêre custodibus: *Dicite*, inquit, *quia Discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt eum, vobis dormientibus; & si auditum fuerit à Præside, nos suadebimus ei, & securos vos faciemus.* Isti siquidem docuere custodes, vt mendacium fingerent; ille præcepit officialibus, vt veritatem silentio supprimerent. Vtrique nimirum veritatis sunt inimici, dum aut commenta fallaciæ nequiter fabricant, aut veritatem silentio malignitatis occultant.

Matt. 28.

Nos autem, fratres charissimi, qui tam egregij constantiam præliatoris audiuimus, qui tantæ virtutis insignia tamquam posita sub oculis intuemur, & ipsi virtutes habere cum Dei omnipotentis auxilio studeamus. Pudeat sub ignauiæ torpore languescere, quia alios cernimus cum tanta ad cælum gloria penetrare. Incalescat mens nostra ad agonem certaminis; & si non timet audacter cum hoste confligere non dubitet duce Christo, facilem sibi victoriam prouenire. Et quidem nobis minor est labor, cum tamen commune sit præmium. Quis enim nesciat incomparabiliter esse difficilius gladio ceruicem subdere, quam gulæ illecebras cohibere? Quis non malit æstuare laboribus, vel nuditate frigescere, quam flammarum furentium incendia sustinere? Quis non leuius censeat esurire, & sitire, quam radi vngulis, vel bestiarum morsibus tradi? An non periculosius est, in publico micantia frementium Regum mandata contemnere, quam latenter in mente prauis cogitationibus contraire? Semetipsum morti vltroneum tradere, quam voluntates proprias, & carnis desideria refrænare? Cum itaque minus laborando ad eamdem beatitudinem tendimus, cur decertantes in stadio imitari negligimus, vt consortes in patria vincentibus existere valeamus.

Per Christum datur in agone victoria.

Pugnemus igitur, fratres mei, & infestantium nos vitiorum illecebras amputare curemus; non enim, iuxta Pauli vocem, possumus hîc gaudere de sæculo, & illic regnare cum Christo. Et quidem Beatos Martyres cum membris diaboli dimicasse cognoscimus; nos autem cum ipso iniquorum capite infœderabilis pugnæ luctamen habemus. Illi vicerunt eum per membra sua immaniter sæuientem; nos superare præcipimur sub insidiarum fraudibus latitantem. Vtroque modo triumphum de illo gloriosus Martyr Fidelis obtinuit, qui & in pace per ædificationis gratiam ab eius vinculo nonnullos eripuit, & oblato persecutionis articulo, blandientem nihilominus, & terrentem per sua membra contempsit. Victus vicit, deiectus ascendit, proprium caput gladio subdidit, & ceruicem diaboli perpetuæ victoriæ pede calcauit. Nunc proculdubio inter ignitos supernæ Hierusalem lapides emicat, & cum purpuratis commilitonibus Imperatori suo cælestis harmonia carmen alternat. Felici nimirum commercio fragilem corporis exuit tunicam, & candidam immortalitatis adeptus est stolam. Caput decollatus amisit, & pretioso nunc lapide coronatus incedit. Ille quippè eum remunerat in æterna iam quiete victorem, qui & inter bella dudum protexerat decertantem, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Nouember.

HOMILIA LV.

I. Nouembr.

In festo omnium Sanctorum.

IN illo tempore. *Videns Iesus turbas ascendit in montē: & cum sedisset, accesserunt ad eum Discipuli eius.* Et reliqua. Hodie dies serenior artius nobis, &

Sol solito lucidior terris illuxit. Non enim vnus, sed vniuersi Sancti sanctificant eam, & splendoribus irradiant luminosis. Spectabilis illa cælorum solemnitas, quæ non annuis, sed continuis gaudiis inclarescit; vbi lumen videtur in lumine, & Trinitatis substantia beatis oculis, oculo ad oculum aperitur. Ibi cognoscitur Gignentis, Genitique, & Procedentis ratio sempiterna, quæ hic credi potest, comprehendi non potest.

Bona æternæ gloriæ.

Illic Regina Virginum Virginibus innumeris comitata, mansiones perambulat Angelorum, & vtrisque naturis gloriam eius admirantibus dicit; Quid me admiramini? Diuinum est mysterium hoc quod cernitis, diuinum profecto non humanum, nec humanis vmquam rationibus comprehensum. Ibi numerosus Angelorum exercitus sacratis diuisionibus splendescit, & volitatorio delectatus obsequio, non velat, sed reuelat Domini maiestatem. Illic Patriarcharum electio primitiua, reuerenda societas Propheratum, gloriosus Apostolorum chorus, purpurea Martyrum multitudo, congregatio florida Confessorum, candida Virginum turma, Monachorum numerus infinitus. Sedet in medio Dominus virtutum, & de refusione gloriæ suæ inebriat intuentes,

Psal. 35.

Inebriabuntur namque, ait Propheta, *ab vbertate domus tuæ.* Ibi pax secura, requies voluptuosa, vita perpetua, sapientia mentis, agilitas corporis, cordis illuminatio.

Psal. 83.
Psal. 86.

Beati qui habitant in domo tua, Domine. Sicut lætantium omnium habitatio est in te, Ciuitas Dei: & in plateis tuis vox exultationis dulcioribus modulis intonatur.

Psal. 41. & 42.

Quare tristis es, anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi. Confitebor illi ibi: nam hic stadium, illic præmium; hic pugna ibi corona. Vanum est ante lucem surgere. Indurandus est animus, & à blandimentis voluptatum procul abstrahendus, & vtriusque substantiæ materia repurganda, si ad proprios ortus volumus euolare. Amanda est interim tenuitas paupertatis, sermo suspendendus amatior, elatio fugienda, sustinendi labores, cum vitiis congrediendum, eliminandæ diuitiæ seculares.

Psal. 24.
Matth. 5.

Hoc est, quod ille pauper, & vnicus in hodierna sancti Euangelij lectione pauperibus, quos de mundi paupertate vocauerat, ait: *Beati pauperes spiritu.* Hæ sunt octo, immo septem beatitudines, quia octaua eadem, quæ & prima. Felicissimi gradus, quibus itur ad Dominum, quos omnes in persona sua prius ascendit.

Luc. 9.

Qui ascendit in montem, & aperuit os suum, vt doceret Discipulos suos. Denique, quis pauperior illo, qui non habuit vbi caput suum reclinaret?

Matt. 11.
Luc. 19.

Quis illo mitior, qui mitis est, & humilis corde? Qui videns ciuitatem fleuit super illam, fleuit Lazarum, iustitiam docuit, iustitiam fecit, in cuius ore non est inuentus dolus.

Ioan. 11.

Quis illo misericordior, qui mulierem adulteram liberauit: Peccatricem sanauit septem dæmonibus cumulatam.

Esa. 53.

Quis mundior illo, qui peccatum non fecit? Pacificare venit, & quæ in cælis, & quæ in terris; pacem reliquit discipulis suis, persecutionem pro iustitia passus est, flagellatus in carne, suspensus in Cruce, morte turpatus.

Ioan. 8.
Luc. 7.
1. Ioan. 2.

Qui dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Canta ergo canticum graduum, & gradatim ascende, nec præpropero saltu aliquem prætermittere; Quia, qui offenderit in vno, factus est omnium reus.

Iacob 2.

Pauper spiritu quis sit.

Sis ergo pauper spiritu, nec putes hunc primum gradum leuiter attingendum, cum multæ sollicitudinis, sit mundum, & mundana relinquere, & à consuetudinario cursu cor, corpus, & studium reuocare. Qui enim pauper est spiritu, vilitate gaudet, humilitatem amplectitur, desideria terrena conculcat, sed quia illa paupertas execrabilis est, quæ regio spiritu intumescens discordias seminat, inseruit litibus, detractoriis sermonibus iucundatur, euolandum est ad secundi gradus sublimitatem, vt sit mitis.

Mitis quis.

Mitis est, qui nulli reddit malum pro malo. Læsus veniam petit, & benefacit lædentibus. Nec plenam iactet victoriam, quisquis huc forsassis ascendit, cum sit omni lacrymarum fonte plangendum, quod tamdiu luto, & lateri sub Pharaonis seruiuimus potestate: & ideo beati, qui lugent.

Luctus sanctorum.

Luctus autem Sanctorum non est de diminutione rerum, de corporum infirmitate, de ferocitate sublimioris potestatis; lugent enim peccata, vel propria, vel aliena, ruinam mundi, detrimentum Fidei, contemptum iustitiæ, abundantiam iniquitatis, dilationem Regni.

Perfecta iustitia quæ sit.

Nec hic consummationis terminus imponendus, cum perfecta iustitia sit diligere proximum, sicut seipsum: & eius excessus libera discretione, & discreta redarguere libertate. Qui enim pro persona, quam gerit, non resistit peccantibus, de suo se nouerit silentio esse damnandum. Esurit ergo, & sitit iustitiam, qui vitia destruit, construit virtutes; sobrius sibi, iustus proximo, pius Deo. Cuius animam vrit zelus domus Dei, qui cantat cum iusto: *Tabescere me fecit zelus tuus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.*

Sed quia secundum vocem Oratoris, plerumque summum ius malitia est, & inconsiderata iustitia præcipitium parturit, ideo sequitur: *Beati misericordes.*

Vera misericordia.

Misericordia est speciosum humanæ naturæ ornamentum, cuius expers male degenerat, & hominem differtur. Est autem vera misericordia, cum superexaltatur misericordia iudicio, cum vel largitate substantiæ, vel bona voluntate, vel doctrina verbi, vel exemplo facti, proximi corpus, & animam resouemus. Cum autem iam à claritate in claritatem sic cœperimus ambulare, à claritate cordis nostri, ad clarificandum cor proximi, mundandi sumus ab omni inquinamento carnis, & spiritus, ab omni huius mundi aspersione, purè pressèque tergendi, sicut subiungitur: *Beati mundo corde.*

Prou. 20.
Hier. 17.

Quis gloriabitur castum se habere cor? Prauum est cor hominis, & inscrutabile. Quis cognoscet illud? Difficile est illud mundare, cum in suis abditis delitescens, irruentium recipiat agmina cogitationum, plurimum etiam renitentibus nobis, sed nequaquam obniti valentibus.

Mundi corde qui.

Ille igitur mundum cor habet, qui vtriusque hominis moribus mitigatis, passiones non modo reprimit, sed ignorat, naturali cursu bonorum operum communitus, crucifixus mundo, & cui crucifixus est mundus.

Galat. 2.

Pauci autem, quibus se infuderit tantæ gratiæ plenitudo. Quicumque autem illi sunt, iam sunt propè palmam supernæ vocationis, si pacet, qua refecti sunt, pacificare studeant dissidentes, & dicere cum Propheta: Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus.

Psal. 119.
Item pacifici.

Ideirco subinfertur: Beati pacifici, non solum pacati, sed pacifici, facientes pacem, concordiæ semina seminantes.

Veri Martyres qui.

Sed quia sæpius vel adulatione potentium, vel amore temporalium, iustitiam aut dimittimus, aut non defendimus dimissam, ad metam cursus porrigenda est dextera, vt pro iustitia non solum nostra, sed & alterius persecutionem patiamur, & resistamus vsque ad sanguinem, vel vsque ad mortem. Et hoc est, quod subsequitur: *Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.* Post hæc autem

quid? Hic adhæremus Domino, & vnus cum eo A spiritus efficimur. Hic disrumpitur nubes, & transit oratio. Hic reuelata facie gloriam Domini speculamur. (*Psal. 88.*) Hic dulcedo spiritus, cordis suauitas, iubilatio mentis. Beatus populus, qui scit iubilationé.

(*Christi beatitudines S. Spiritus donis aptantur.*) Videamus si fortè aliqua sermonis consequentia beatitudines istas septem donis S. Spiritus possimus assignare. (*Timor Domini.*) Paupertatem spiritus generat timor Dei, qui pungit animam, & sanguinem elicit, & cogit nos quærere medicinam. A timore tuo, Domine concepimus, & parturiuimus, spiritum salutis fecimus super terram, hoc est, spiritum paupertatis; dicit Esaias Propheta, immo per Esaiam Dominus. (*Esai. 26.*) Hic facit nos mundana vel relinquere, vel non concupiscere, clauus clauum expellens, & B pertingens vsque ad diuisionem animæ, & spiritus. (*Pietas.*) Pietas autem mites facit, dum nos dulciori spiritu superfusos ad mansuetudinis thalamum introducit. Qui enim efferati sunt superbia, sublimes in oculis suis, ardentes inuidia, inuicem mordentes, & inuicem consumpti, quomodo mitigatoria possunt indui pietate? Porro scientia luctum parit. (*Scientia.*) Scimus enim, quia singularis scientia est recogitare annos nostros in amaritudine animę nostræ, (*Esai. 38.*) & multiplicibus lacrymarum riuulis propria deflere delicta.

(*Fortitudo.*) De fortitudine vero nascitur fames, & sitis iustitiæ; cum virium sit non paucarum, pro libertate iustitiæ mori, nedum loqui: & vbi Deus in causa est, nec allici blanditiis, nec terrore moueri. C (*Consilium.*) Consilium autem misericordiam parit, cum summa totius consilij sit consulere omnibus, & infirmitates tam animarum, quam corporum benigna manu misericordiæ subleuare. (*Intellectus.*) Munditia cordis ab intellectus puritate descendit, qui cordis receptacula purgat, & latebrosos eius affectus acutissima circumspectionis falce succidit. Porro pacificus ab ipsius sapientiæ nascitur summitate, conformis illi Sapientiæ, (*Sapientia.*) quæ pretio sanguinis sui & terram pacificauit, & cælum.

(*Petitionibus item orationis Dominicæ.*) Fortassis etiam, si diligentius perscrutemur, septem petitionibus, quæ in oratione dominica continentur eas iterum concatenare poterimus. Illi etenim de timore Domini paupertatem spiritus D amplectuntur, qui volunt, vt sanctificetur in eis nomen Domini, & dicunt cum Psalmista: (*Psal. 85.*) *Custodi animam meam, quoniam sanctus sum.* (*Philip. 1.*) Qui vero sunt mites, nisi quos pietas imbuit, qui cum patientia, & mansuetudine frequenter postulant, vt adueniat Regnum Dei, cupientes dissolui, & ecce cum Christo? Quorum vniuersitati Sanctus eructat dicens: (*Psal. 36.*) *Expecta Dominum, & custodi viam eius, & exaltabit te, vt hæreditate capias terram*, terra enim viuentium promittitur possidenda. Qui autem lugent, nisi quos instruit scientia salutaris, qui piarum vndis lacrymarum voluntatem Dei volunt fieri sicut in cælo, ita in terra; sicut in Angelis, ita in hominibus. Porro fames, & sitis iustitiæ de mentis fortitudine generatur, quæ quotidianum panem E ab ipsis Dei manibus quærit: panem illum videlicet qui cor hominis confirmat. (*Psal. 103.*) Qui etiam misericordes sunt, nisi qui pro facultate consulunt omnibus, & audaci conscientia pactum faciunt cum Deo, dicentes: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*: Mundum autem cor non nisi lucidissimus percipit intellectus, qui non inducitur in tentationem, rogans à Patre luminum, non vt non tentetur, sed vt non inducatur, excutiens latrocinantium turmas negotiorum, Pacificatio vero à Sapientia ipsa descendit, vbi li-A beramur à malo, & ab omnium iniquitatum mundamur influxu. Hæc sunt septem beatitudines, septem dona, septem petitiones, septem candelabra, septem lucernæ, septem infusoria, septem spicæ, & in qua sunt alia, quæ in arce septenarij numeri Scripturarum consecrauit auctoritas.

Adolescentulus ego ausus sum totam lectionis huius seriem explanare, illorum rogatus, immo compulsus precibus, & præcepto, quibus nec velle, nec posse fuerat obuiare. Sed vt præsenti solemnitati aliquantulum insistamus, fauorabili, & mellita dulcedine redundans tanta festiuitas est, in qua laudé dicunt Deo omnes sancti eius, & totus orbis clara voce resultat. Isti sunt aduocati, quos apud Iudi- (*Sancti aduocati nostri apud Christum Iudicem, & Consiliarij.*) B cem habemus. Pro quo isti intercesserint, sententiam non timet capitalem.

Confugiamus ergo ad probata suffragia, nec nos deterreat enormitas peccatorum; quia maior est illorum pietas, quam impietas nostra. Consiliarij sunt Regis nostri, & ipsius iræ sæpe resistunt, nec nos deserunt in tempore malo. Sciunt enim vbi nos reliquerint, quantis hostium insidiis pateamus. Suspiremus igitur ad illorum memoriam, vt protegant nos sub vmbra alarum suarum, donec transeat iniquitas, & perducant nos ad Sponsum Ecclesiæ, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LVI. (*XI. Nou.*)

C

De S. Martino, Episc. & Confess.

NObilis ille Confessor, Sacerdotum gloria, (*S. Martini varia præconia.*) gemma Pontificum, Clericorum forma, lumen Monachorum, solemnem diem vniuersitati nostræ præfixit. Hic est Martinus miraculorum potestate sublimis, qui terrarum orbem lumine suæ cognitionis impleuit. Ægyptus religionis mater, & Eremitarum fœcundissima nutrix, Martinum, tantis filiis posuit in exemplum. Creuit in immensum fama nominis eius, & ausa est in ipsam Apostoli irrumpere dignitatem: (*1. Ioan. 1.*) quorum manus tractauerunt de verbo vitæ, qui Filium hominis inter filios hominum felicis vocis officio diuulgarunt. D In omnem terram peruagata est memoria tanti Pontificis, & vbicumque resonat Fides Christi, sonat vita Martini. Glorificatur Imperator in milite, laudatur miles in Imperatore. Testatur hoc Turonensis Ecclesia thesaurum corporis eius continens quæ possessiones suas extendit à mari vsque ad mare, quam fœcundauerunt Reges, & ornauerunt Principes, cui Romani Pontifices summæ libertatis fastigia prouiderunt.

Accedit etiam ad gloriam Confessoris, quia in ipsius honore nonnulla Sedium Episcopalium fundamenta locata sunt, quod (nisi fallor) de alio non legitur Confessore. Scintillat longè, latéque fulgor claritatis illius, & de remotis mundi partibus ad præsentiam sancti corporis festinatur. E Clementia diuinitatis, & Regibus, & Regno nostro prouidit misericorditer, vbi tantum lumen ad remedium peccatorum in sæculum collocauit. Actus eius & vitam Seuerus insignis Orator, ita suo nobilitauit eloquio, vt & historiam relatione plena veritatis proponeret, & rethoricis legibus multipliciter insigniret. Et nunc arida vel ieiuna lingua nostra, quid audeat de laudibus eius immurmurare, cuius laudis plena est terra?

Ne tamen in tantis gaudiis cuiusq; sermonis videamus immunes, recurrendum est ad Euange-

Sub tribus verbis Euang. totius hum. perfectionis summa includitur. lectionem, in qua sub trium breuitate verborum Sapientia Dei Patris totius humanæ perfectionis summam inclusit; ait enim: *Videte, vigilate, & orate.* Ille, qui videt omnia, hortatur nos vt corporalibus oculis postpositis, mentis lumine videamus, oculis illis, de quibus per Salomonem dicitur: *Oculi sapientis in capite eius.* (*Eccl. 2.*) Præcipit ergo vt soli solitudinem nostri cordis ingrediamur, & reuoluamus veterum sarcinas peccatorum, quibus polluti sumus, & obuoluti.

Primum ergo videamus apud nos peccatorum abundantiam. Propter nomen tuum, Domine, (*Psalm. 24.*) propitiaberis peccato meo, multum est enim; ait vnicus ille consecratius Regis æterni. Peccauimus (*2. Par. 36.*) super numerum arenæ maris, & multiplicata sunt peccata nostra. Tu innumerabilia numerare contendis, & in summa ponere quod summam exuperat? Ecce, grandis aceruus, impetuosus torrens, nec potest discuti tanta miseria; Quoniam iniquitates (*Psalm. 37.*) nostræ supergressæ sunt caput nostrum. Ambulauimus collo extento, oculi nostri pleni sunt vanitate, aures detractione. Odoremus non odorem vnguentorum, in quo Sponsa se currere gloriatur; sed odorem mortis in mortem, quorum os maledictione & amaritudine plenum esse describitur. (*Psalm. 13.*) Manus nostræ plenæ sunt sanguine, pedes veloces ad sanguinem effundendum; contritio, & infelicitas in viis nostris, & via pacis abiecta; non est timor Dei ante oculos nostros. Quid igitur faciendum, in quo sperandum, quove confugiendum? Standum est in hoc aceruo, non nouarum, sed veterum frugum, & videnda visio timescenda, & statuamus (*Ezech. 3.*) nos ante oculos nostros, ne Iudex quandoque arguat nos, & statuat nos ante faciem nostram. In hac visione Dei videtur à nobis ventus turbinis, quia secundum Virum iustum, hic inuolutæ sunt (*Iob. 6.*) semitæ gressuum eorum. Ne putes autem hanc visionem inter parua connumerandam, cum hæc perducat ad visionem Cherubin, & animalium pennatorum; & ad ipsius Dominantis introducat aspectum.

Visa igitur abundantia peccatorum nostrorum, videamus secundo negligentiam nostram. Traximus peccata nostra sicut restem longam, & sanguis sanguinem tetigit, & dissimulauimus; vulnus, & liuor, & plaga tumens, & non aspeximus. Zelus Dei recessit à nobis, & nos contempsimus. (*Esa. 1.*) Sic peccatorum multitudini negligentiam cumulantes, obstruximus nobis iter confessionis, semitas iustitiæ euitamus, non solum negligentes, sed & de negligentia gloriantes, iuxta illud Viri sapientissimi: *Qui cum malefecerint, lætantur, & exultant in rebus pessimis.* (*Prou. 2.*) Vis scire, quia de peccatorum abundantia, negligentia pessima filia generatur? *Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit.* (*Prou. 18.*) E contrario autem, qui Deum timet, nihil negligit; quia, *qui modica spernit, paulatim decidet.* Peccatorum multitudo negligentiam, negligentia contemptum, contemptus mortem interminat sempiternam. (Contemptus peccatorū mortem interminat sempiternam.)

Vide & tertio patientiam, & longanimitatem Dei nostri. *Hæc fecisti, & tacui.* (*Prou. 15.*) Omnia videt, & omnia audit, nihilque remotum ab oculis eius, de quo dicitur: *Oculi Domini in omni loco, contemplantur bonos, & malos.* (*Psalm. 74.*) Oculos hominum timuisti, oculos autem Altissimi non expauisti? Ecce ipse cognouit omnia nouissima, & antiqua; neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque à desertis montibus locus est fugiendi, quoniam Deus Iudex est. Vidit opera tua, recursus, & excursus flagitiorum tuorum, & continuit iram suam. Cælum non fulminauit, aqua non submersit, non absorbuit tellus; & cum omnis terra plena sit gloria Domini, in gloria eius tuam miseriam euomuisti, nec reueritus es præsentem Dominum, & coram tanta mundiria tuas immunditias exercere. Ipse autem quid? *Ego, inquit, quasi non videns.* Nunquid alicui ministrorum suorum, qui vindices sunt iræ eius, in hoc ipsum constituti reuelauit ignominiam tuam? (Dissimulat peccata hominū Deus propter pœnitentiam.) Ecce, videt; & tacet, videt nec manifestat; videt, nec iudicat, videt, nec vindicat, videt, & videre dissimulat; vocat, & non audis; promittit, & contemnis; minatur, nec metuis, & thesaurizas iram tibi in die iræ. Cum ergo sit Iudex iustus, & (*Psal. 7.*) fortis, multum est patiens, nec irascitur per singulos dies. Ecce continet iram, reprimit furorem, auertit oculos, peccantibus parcit, & illi omnia hæc in suum iudicium congregant omnium rei. Numquid qui ita tacuit, & siluit, semper ita tacebit? An non legisti, quia ad iudicium veniet, patientiam abiiciens, humilitatem nesciens, Ignorans misericordiam?

Attendisti patienter tacentem, attende & impatienter loquentem: *Sicut parturiens*, inquit, *loquar.* (*Esai. 42.*) Vidisti dissimulantem, vide etiam quæcumque minima numerantem. *Vestigia*, inquit, *pedum meorum dinumerasti.* (*Iob 13.*) Quis locus erit spei, cum venerit Iudex, qui stetit sub Iudice, præcinentibus tubis, conclamantibus Angelis, elementis ardentibus? Ad cuius fugiemus auxilium, cum ventis ex transuerso furentibus, mundialis machina diuelletur, & ignis incandescens cælum, & terram finalibus immiscebit incendiis? Veniet ipse cum potestate magna, & maiestate; non cum dulcedine, & humilitate; quia illic iustitia plena est dextera eius, quæ hic misericordiam seminauit, & sparsit. (Dies extremi iudicij terribilis.) Tunc ille misericors oculus non parcet, & non miserebitur; sed percutiet, & occidet, induens iram, furore repletus, plenus crudelitate. Peccatores autem quid? Videntes turbabuntur timore horribili, sed incorrigibili, audientes illud horrendum tonitruum: *Ite, maledicti, in ignem æternum.* (*Matt. 25.*) Quantum putas doloris erit excludi à facie Dei, videre, & perdere Deum, cum Rex gloriæ Ciuitatem sublimem intrabit, miseris peccatoribus omni spe misericordiæ in perpetuum sigillata? Quisquis ergo es, qui contemnis diuitias bonitatis, & patientiæ Dei, relege textum Epistolæ ad Romanos, & illa tibi plenius dicet, quia non euasisti iudicium Dei. (*Rom. 2.*)

Aspice & quarto misericordiam eius, licet peccaueris, licet neglexeris, & prouocaueris patientiam Dei, paratus est tamen misereri, cum volueris, & reuerti ad reuertentem, obliuisci, & tegere peccata tua, & proiicere profundum maris. Nec erit mora inter confitentem, & remittentem; inter gementem, & gemitus exaudientem; quia benignus, & misericors est. Sunt homines mundi faciles ad iram, difficiles ad misericordiam: Deus autem & ad irascendum difficilis, & facilis ad miserandum. (Deus difficilis ad irascendum, facilis ad miserendū.) Reuolant illi ad opprobria, quæ remiserunt; iste cum remiserit, sic est, quasi non fuerit. Ad limina potentium frequentius excubamus, non habentes liberos accessus ad colloquendum, & si quid deliquimus, supplicibus oculis, facie tribulata, verbis humilibus emendamus. Illi autem plerumque superbo oculo, & humero dedignati, pedibus suis prouolutos, vel respicere nolunt.

Non sic Dominus Iesus, qui libentius loquitur mecum, quam ego secum: quem inuenio quoties quæro; qui occurrit cum panibus fugienti,

inimicus: *Persequar, & comprehendam, diuidam spo-* A
Exod. 15. *lia, implebitur anima mea.* Tu autem quid? Assume
Apostolicam armaturam, scutum Fidei, loricam
Iustitiæ, gladium Spiritus, circumspectionis ha-
Psalm. 17. stam; & præcedat te humilitas, & dic: *Persequar*
inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar
donec deficiant. O Domine Iesu, numquid æqua
pugna est hominis, & dæmonis; duplicis & simpli-
cis, fortis, & imbecillis? Inuoca me in die tribula-
Psal. 49. tionis, ait Dominus, & eruam te, & honorificabis
Psalm. 82. me. Inuoco te Saluator, apprehende arma, & scu-
tum, vt videam contra fortem armatum fortiorem
armatum, & conteras Assyrium in terra tua. Facta
ergo congressione; inimicos tuos comminuet, vt
puluerem ante faciem venti, & vt lutum platea-
rum delebit eos. Sic autem contra istum vigilan- B
dum est, vt semper de rediuiuo certamine timeas,
& de victoria non desperes.

Caro autem sub necessitatis specie furiosi tu-
multus sui velat imaginem, & nunc ferculorum
varietate repleta, nunc pretiosa vina commutant,
incipit lasciuire, laxatisque frænis, tota fertur in
præceps. Statim recrudescunt affectus, cogitatio-
nes rebellant, visæ proponuntur imagines, & pin-
gimus in cordibus nostris quod multis diebus de-
leri non possit. Ingurgitari enim, non confortari;
impleri, nec nutriri, & corpore, & corde distendi-
mur, completurque illud Satyricum: Inguinis, &
capitis nullum discrimen habetur. Parco sermoni-
bus, quia turpis sententia non nisi verbis turpibus C
explicari potest: & vnicuique nostrum totum est,
vel quod tacemus, vel quod volumus prætereire.
Tenuis autem mensa, cibus asperior, simplicior,
potus, corpus firmant, confirmant animum, &
vtriusque hominis statum reddunt alacriorem.

Mundus vero quid facit? Offert nobis quidquid
pulchrum est visu, & concupiscentiam carnis, &
oculorum, & ambitionem sæculi, vt illaqueet mi-
seros, illaqueatos stranguler, strangulatos sempi-
ternis inuoluat incendiis. Tentat nos multiformi-
bus insidiis superius per superbiam, per luxuriam
inferius; à dextris per prosperitatem, per aduersi-
tatem à sinistris; anterius per mundi concupiscen-
tiam, posterius per præteritorum vitiorum recor-
dationem, in orbiculari motu per inuolutionem
sensuum.

Vigilare igitur necesse est aduersus huiusmodi D
latrunculos, manumque sicariam, & cum Esaia
Esai. 21. dicendum: *Super speculam Domini ego sum, stans iugi-*
ter per diem: & super custodiam meam ego sum, stans
totis noctibus. Nec solum stare conuenit, sed arma-
tum stare armatura illa, quam Apostolus dicit:
Ephes. 6. *Induite vos armaturam Dei.* Alter nostrorum tem-
porum Tullius, de quo superius mentionem feci,
vernans vbique flore sermonum, armaturam in
hunc modum lucidissimis capitulis inaurauit. Si
fabulosi Spiritus & incantatores motus carnis cir-
ca te obstrepuerint, confide, & dic: *Discedite à me*
Psal. 118. *maligni, & scrutabor mandata Dei mei.* Si recalere
carnem senseris, & velle reuolare ad ineptias suas, E
Ibidem. esto constans, & dic: *Confige timore tuo carnes meas,*
Domine. Si paupertatem odisse cœperis, & deside-
rio diuitiarum inceperis suscitari, expergiscere, &
Matth. 8. dic: *Væ vobis, diuites, qui habetis hic consolationem*
vestram. Si te demulceat adulator, & ad plebiculæ
Psal. 140. laudes animus hilarescat, confortare, & dic: *Oleum*
peccatoris non impinguet caput meum. Si tibi suggera-
tur in futurum tempus bonum differre proposi-
2. Petr. 3. tum, consurge, & dic: *Dies Domini sicut fur, ita in*
nocte veniet. Si gula desæuiens lautiores tibi com-
Rom. 14. mendauerit apparatus, recalcitra, & dic: *Non est*

A *Regnum Dei esca, & potus.* His velut quibusdam in-
crepationibus diffugiunt inimici, delabitur memo-
ria voluptatum, carnis gurgulitas conticescit, san-
ctæ conuersationis initia conualescunt, mundus
contemnitur, superatur hostis antiquus.

Sic igitur videns, & vigilans fac funiculum tri-
plicem, qui difficile rumpitur: & transi ad oratio-
nem, ingrediens interiora veli cum summo Pon-
tifice Domino nostro Iesu Christo, qui propitiatur
omnibus iniquitatibus tuis, qui assistit vultui Dei
pro te. Admissus autem non sic audacter, & fron-
tose ingeras te oculis maiestatis, sed humillima tre-
pidatione concussus, saltem quomodo ad tanta mi-
racula admitti potueris, admirare.

Sit ergo oratio verecunda, vt erubescamus pec-
B cata nostra, & tantæ reuerentiæ deferemus: pura,
vt nihil ab ipso præter ipsum quæramus; deuota,
vt in pinguedine spiritus ea & protendamus; am-
pla, vt extendamus eam vsque ad inimicos: sit con-
tinua, ne intermissione fiat remissior; sit pacata, ne
turbulentis cogitationum fluctibus submergatur.
Fateor, excessi modum, & magis solito vestras au-
res onerare non timui, dum stylus in longinquita-
tem extenditur. Sed scio, quia patienter audistis
me de illius patientia disputantem, qui est Deus
benedictus in sæcula, Amen.

C

SERMO LVII. XXX. Nouemb.

I. De S. Andrea Apostolo.

HOdie, fratres charissimi, B. Andreæ nobis fe-
stiuitas votiua resplenduit, quæ inter ipsam
glacialis brumæ caliginem, iucundam nostris men-
tibus induxit lætitiæ serenitatem, & dum aëris
inclementia extrinsecus obrigescit, tanti præliato-
ris audita victoria, pia corda ad procinctum spiri-
talis certaminis incitat, & insignes bellatorum
Christi animos igne diuini amoris inflammat. In- Nobilissimum martyrii genus Crux Apostoli omnes vnius potestatis, sed non officii, sine ordinis. Nam Petrus omnium Pastor, cui dictum est: *Pasce oues meas.*
ter cuncta sane Martyrij genera illud nobilius, il-
lud non immerito iudicatur esse præcipuum, quod
in ipso Redemptore nostro, capite videlicet Mar-
D tyrum, cognoscitur dedicatum. Vnde cum diuina
dispensatio Petrum, & Andræam consummari per
Crucis supplicium voluit, inter cæteros Apostolos
(licet omnes vnius potestatis, & dignitatis sint)
quodammodo egregios, atque conspicuos fecit.
Crux enim, quæ Regem præmisit ad sceptrum, ea-
dem vtrumque militem, subsequenter euexit ad
præmium.

O beata germanitas, quam sicut mundo vna
consanguinitas edidit, sic eadem triumphalis mors
victores ad astra transmisit: & quos in hac vita
vnius generis protulit natura consortes, in illam
beatitudinem sempiternam Crux parturiuit æqua-
les. Eiusdem nobilitatis in terra eamdem prosa-
E piæ celsitudinem sortiuntur in cælo. Qui enim hic
sunt filij Ioannis, illic sunt filij Crucis. Iste enim
sunt filij Chore, qui in quorumdam Psalmorum
titulis prænotantur. Crux enim, quæ eos morien-
tes huic vitæ subtraxit, cælesti Hierusalem rena-
scentes cum triumphali gloria nouos ciues inne-
xit. Et Andreas quidem in Apostolici senatus cata-
logo secundus ponitur, qui tamen agnitionem Do-
mini, iuxta Euangelicam fidem, primus inuenitur.
Dicit enim Ioannes Euangelista: *Quia cum staret*
Ioannes, & ex Discipulis eius duo, respiciens Iesum am- Tit. Ps. 41. 44. &c.
bulantem, dixit: Ecce Agnus Dei. Et audiens eum

duo Discipuli loquentem secuti sunt Iesum. Et paulo post; *Erat autem Andreas*, inquit, *frater Simonis Petri, vnus ex duobus, qui audierant ab Ioanne, & secuti fuerant eum.* Deinde sequitur: *Inuenit hic primum fratrem suum Simonem, & dicit ei: Inuenimus Messiam, quod est interpretatum Christus: & adduxit eum ad Iesum.*

S. Andreas primus omnium Christum prædicat.

Ecce Andreas inter ipsa noui tyrocinij sui rudimenta fructificat, & veritatis iam prædicator efficitur, cuius adhuc vix erat auditor. Nouus Discipulus factus, uun est propria salute contentus, condiscipulos quærit, ad lucrandos alios fraternus se amor extendit. Thesaurum reperit, gaudet aliis prodere, furtum deputat, illum sine consortibus possidere. Fausta denique, & præclara futuræ indolis signa nouus tyro prætendit, qui in ipso nouitiæ conuersionis exordio, mox, quod didicerat, docuit: quod acceperat, fideliter erogauit. Magnum nuncium, noua, & admiranda relatio, illum promittere visibiliter ostendendum, quem tot Prophetarum oracula præcinuerant affuturum.

Gen. 49.
Gen. 22.

Magni certe mysterij baiulus Andreas extitit fratri, qui nimirum eum se reperisse testatus est, quem ab origine mundi omnes sancti eum magno desiderio præstolati sunt, & tamen videre non potuerunt. Non hoc præstitum est Patriarchæ Iacob, qui dicebat: *Salutare tuum expectabo, Domine.* Non Abrahæ, cni diuina sponsio facta est; quod in semine suo hæreditaret omnes Gentes. O quanti hoc pretij æstimasset insignis ille Propheta Esaias, si ei ad hoc spectaculum aspirare licuisset; nimirum cum tanti desiderij ardore succensus flagitaret mediatoris aduentum, & tamquam morosæ d lationis impatiens, æstuans proclamaret: *Vtinam dirumperes cælos, & descenderes.* A facie tua montes defluerent, sicut exustio ignis tabescerent, atque arderent igne; vt notum fieret nomen tuum inimicis tuis. Quam terribilis, ac vehemens tuba vox hæc in Petri corde personuit: & tamquam repentinum fulmen inopinato coruscans, attonitum fecit *Inuenimus*, inquit, *Messiam, qui dicitur Christus.*

Esai 64.
Ioan. 1.

Christus cur in mundum venerit.
Luc. 11.

Ad præliandum plane Rex gloriæ solus aduenerat, & ideo ad procinctum belli paulatim sibi iam milites acquirebat. Venerat namque vt fortem armatum superueniens vinceret, & vniuersa arma, in quibus confidebat, auferret. Venerat, vt captiuum hominem, qui sub diabolicæ tyrannidis iugo premebatur, eriperet, & ad ingenuitatis antiquæ titulos reuocaret. Venerat, vt suum Israël de vinculo vetusti Pharaonis absolueret, & in manu forti, atque robusta, terræ lacte, & melle manantis præuius doctor inferret. Non tamen eligebat in adiutorium sibi triumphalibus titulis claros. non strenuos bellatores, non frementium ascensores equorum, non denique Philosophos, & eloquentes; sed retium vectores, & perexilis naniculæ remiges, vt victoria soli diuinæ potentiæ, non humanis viribus adscribatur.

Cur simplices piscatores elegerit Apostolos.

Iosue 6.

Hanc porro victoriam illa Vrbis Iericho olim subuersio figurauit, quando non telorum missilibus, non falaricis, non certe bellorum quibuslibet machinis, sed vociferantis populi strepitu, & tubis clangentibus munitissima eius mœnia corruerunt. Præceperat namque Dominus Iosue, vt arcam fœderis viri bellatores armati præcederent, Sacerdotes autem septem buccinis clangerent, sicque per septem nihilominus dies Iericho mœnia circuirent. Septimo itaque die, dum vociferatio populi tubis clangentibus admiscetur, Iericho protinus à fundamento collapsa subuertitur.

Quid est autem quod ad capiendam Vrbem non gladius educitur, non tela vibrantur, non iaculum mittitur, non acies militaris cunei ad irruptionis impetum constipatur, sed tubis dumtaxat Sacerdotalibus clangitur, & sic victoria non tam iure belli, sed virtute potius Sacramenti de superatis hostibus obtinetur? Deliramenti sane videretur ineptia, si euidens non fuisset victoria subsecuta. Sed per Iericho quæ dicitur Luna, non incongrue mundus innuitur, qui sic per labentium momenta temporum, tamquam per menstrua detrimenta finitur. Arca autem sancta erat Ecclesia; tubæ vero Apostoli sunt, vel quique sancti Doctores Ecclesiæ: quorum videlicet admonitionibus dum pugnare semper contra carnis illecebras, & antiqui hostis insidias nitimur, velut ad constrctus aciem, & conserenda bella tubarum clangoribus incitamur, quæ nimirum tubæ septem fuisse referuntur, quia Prædicatores sancti septiformis Spiritus gratia sunt repleti. Septem quoque dierum vicissitudine omne tempus nostræ mortalitatis euoluitur.

Vrbem ergo Iericho Sacerdotes arcam ferentes, & clangentes septem diebus circumeunt, & muri eius per arcæ præsentiam, & tubarum sonitum cadunt: quia in huius mortalis vitæ decursu, dum circumquaque per orbem terrarum sancta mouetur, & dilatatur Ecclesia, per sanctæ prædicationis instantiam omnis elati mundi superbia frangitur, & cuncta infidelitatis obstacula subruuntur.

Et notandum, quod armati milites cum Sacerdotibus ire iubentur: nimirum, vt & ij, quibus non est iniunctum promendi clangoris officium, nequaquam se remotos intelligant à congressione bellorum, quatenus & ij, qui non prædicant, contra occulti hostis insidias armati nihilominus, & circumspecti semper incedant. Huius itaque belli Duces, ac Principes sancti Apostoli sunt, qui arcam fœderis Ierichuntinis mœnibus, cum tubarum clangore circumferunt; quia per totius mundi circulum, sanctæ prædicationis officio Ecclesiæ Sacramenta diffundunt. *In omnem*, enim, *terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Euolutis autem sex diebus, septimo tandem die Rex Iericho cum omni populo, gladio deuorante, consumitur; quia in die nouissimo diabolus, qui est Rex superbiæ, cum omnibus suis sequacibus quasi quodam diuinæ sententiæ gladio, morti perpetuæ condemnatur. Tunc nempe fiet, quod per Apostolum dicitur: *Quia cum euacuauerit omnem principatum, & omnem potestatem, & virtutem, nouissime inimica destruetur mors.* Sola autem domus Rahab meretricis euasit, quam videlicet funiculus coccineus in fenestra discreuit. Domus autem illa vnicam præfigurat Ecclesiam, quæ purificata est à turpitudine fornicationis, per fenestram confessionis, in sanguinis remissione. Hæc plane à communi pereuntis mundi liberatur excidio, quia in fenestra domus suæ coccineum ligat funiculum, dum in ore corporis sui portare non desinit Passionis Dominicæ Sacramentum Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Porro autem funiculus ille ad domum erat ligatus, sed exterius videbatur; quia Dominicæ Crucis Fides in corde retinetur, quæ oris confessione depromitur. Reliquis quidem pereuntibus, omnes, qui in domo illa reperti sunt, mortis euasere periculum; quia sicut intra Ecclesiam omnes saluantur electi, ita extra Ecclesiam nemo poterit saluus inueniri.

Psal. 18.
1. Cor. 15.
Rom.

Sed fortasse quæritur, quomodo & arca, quæ

Vrbē circumiens obsidebat: & domus Rahab, quæ ipsius mœnibus inhærebat, vtraque nimirum res vnam designat Ecclesiam; cum arca videlicet obsideat, & expugnet; domus autem videatur obsessa? Sed hæc quæstio facile soluitur, si in membris Ecclesiæ, quæ sit diuersitas, subtiliter attendatur. Ecclesia namque expugnat Ecclesiam, cum prædicatores, magistri, & discipuli præsidentes, & obtemperantes ex vno diuinæ regenerationis fonte procedere, vnum denique corpus Ecclesiæ tamquam diuersa videantur membra complere. Cui nimirum Ecclesiæ per Psalmistam dicitur: Pro Patribus tuis nati sunt tibi filij: ipsi sane Apostoli, qui ad capiendam humanæ superbiæ Iericho tam valida, tam robusta fulminea prædicationum suarum iacula contorsere.

Vnius, eiusdemque Ecclesiæ, & Patres quodammodo videntur, & Filij: Filij videlicet Patriarcharum & Prophetarum; Patres vero subsequentium omnium deinceps electorum. Hinc est enim, quod
Exod. 26. Moysi diuina voce præcipitur, vt & bases argenteas fundat, & tabulas inauratas desuper erigat. Quid autem per bases argenteas, nisi Prophetarum videtur ordo signari, qui dum primi de Sacramento Ecclesiæ sunt locuti, quasi quasdam bases eos aspicimus à fundamento consurgere, & superposita fabricæ pondera sustinere.

Quid vero per tabulas, nisi sancti figurantur Apostoli, qui extensa per mundum prædicatione sunt amplissime dilatati? Apostolorum namque doctrina, quasi quibusdam basibus propheticæ prædicationis innititur, eorumque auctoritate ad status sui robur firmiter solidatur. Vnde & coniunctæ binæ bases in singulis tabulis supponuntur: quia dum Prophetæ sancti in verbis suis inuicem de futuræ tunc Ecclesiæ Sacramento concordant, & subsequentes Apostolos, ædificantes ædificant; & cum à semetipsis in nullo dissentiunt, illos in se robustius figunt. Nec immerito bases, quibus Prophetæ signantur, vt ex argento debeant fundi, præcipitur. Argenti quippe claritas ex vsu seruatur, sine vsu autem in nigredinem vertitur. Prophetarum quoque dicta, antequam Apostolica prædicatione clarescerent, quia in vsu spiritualis intelligentiæ non erant, dum conspici præ obscuritate non poterant, quasi nigra remanebant: at postquam Apostolicæ prædicationis manus vaticinia obscura detersit, quidquid lucis in eis latebat, inclaruit, sensusque eorum mysticos in vsum dedit; quia verba iam rebus esse exposita perspicue nunciauit. Iure igitur præcipiuntur fieri & bases argenteæ, & tabulæ deauratæ: quia videlicet Apostolica præcepta Prophetarum oraculis longe sunt clariora.

Vt ergo ad supeslora redeamus, non incongruum est si & arca, & domus meretricis, quæ obsidetur, vnam eamdemque exprimere videantur Ecclesiá, cum eiusdem Ecclesiæ, sicut dictum est, diuersa sint membra: alia videlicet, per sanctæ prædicationis ambitum obsidentia, alia à suæ infidelitatis, vel prauitatis munimine saluris doctrinæ iaculis obruenda, alia iam domestica, alia adhuc per auersionem praui operis aliena. Hunc in testimonium spiritualis pugnæ conflictum Esaias iam odorauerat; cum, postquam Saluatoris aduentum perspicue
Esa. 19. descripsisset, protinus addidit: *Et cor Ægypti tabescet in medio sius, & concurrere faciam Ægyptios aduersus Ægyptios; & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum, & ciuitas aduersus ciuitatem, regnum aduersus regnum: & dirumpetur spiritus Ægypti in visceribus eius.*

Cum igitur per Apostolicæ prædicationis obsidionem, fratres charissimi, de pereuntis Iericho simus internecionibus eruti, immo de subuersæ Gentilitatis excidio diuinitus liberati, non grauemus Duces nostros subsequi, quò præcedunt: non videatur onerosum quidquid nobis pro nostra salute præcipiunt.

Ecce beati Apostoli Petrus, & Andreas ad vnum Domini iubentis imperium, non dubitauerunt, quę possidebant, cuncta relinquere, vt terrenis mererentur cælestia permutare. Dimittunt quæ præ oculis sunt; vt inuisibilia bona recipiant. Postponunt habita, ad sperata pertingunt, ad regnum per supplicium transeunt, ad æternæ vitæ gaudia per momentaneum Crucis patibulum prouehuntur. Nihil sibi in peregrinatione reseruant, vt peruenientes ad patriam omnia simul inueniant. Vnde cum illis per immutationem dexteræ Excelsi hoc factum est, vt qui tunc abiecti videbantur, & humiles, nunc animarum Iudices, & cælestis sint Curiæ Senatores. Tunc vilium possessores rerum, nunc in Regnis cælestibus obtinent gloriæ principatum. Et quos in terra positos ipsa terrenarum rerum copia destituerat, nunc & totius orbis monarchiam tenent, & in illa cælesti Hierusalem iudiciariæ potestatis soliis præsident. Quique extremi pœne fuerant hominum, nunc conciues sunt, & participes Angelorum. Boni siquidem magistri, & grati remuneratoris adhæsere vestigiis, qui eis aurum pro cœno, cuncta pro nihilo, pro tenebris lucem, pro somnio reddidit veritatem. Quibus nimirum & in cælo ipse fit præmium, & in terris quoque omnium subiicit iura Regnorum.

Per hanc ergo viam, fratres mei, qua nos præcessere, sequamur, sic illuc, vbi sunt, pertingere volumus. Post hos itaque recta via gradientes, sic relinquamus Iericho, eorum obsidione * submersam, * subuersam
atque destructam, vt nequaquam de eius anathemare aliquid vsurpemus. Probibet nempe Iesus Iosu. 6.
ille Naue, ne de facultatibus Iericho aliquis concupiscat. Vetat & noster Iesus, verus vtique Saluator, vt nemo ea, quæ mundi sunt, diligat. *Nolite*, Matth. 6.
inquit, *thesaurizare vobis thesauros in terra.* Et per Apostolum suum. *Nolite diligere mundum, neque ea* 1. Ioan. 2.
quæ in mundo sunt. Non ergo ad exemplum infelicis Achan, de anathemate Iericho aliquid de- Ios. 7.
fraudemus, vt videlicet nihil ex dissolutis mundanæ conuersationis moribus, disciplinis Ecclesiasticis inseramus. Non auferamus pallium, vt post indumentum Fidei, cultum conuersationum sæcularium nullatenus induamus. Non argenti siclos, vt qui æternum thesaurum in cælo recondimus, nullam temporalem pecuniam per ambitionem in sudario reponamus. Non denique regulam auream, vt in Ecclesiam Christi non accurata introducamus hæreticorum dogmata, non trutinata Philosophorum acutè disputantium studia, vel Poëtarum elaborata figmenta. Hæc est enim aurea illa regula, limato videlicet, atque polito sermone directa, & velut aureo luculentæ facundiæ nitore vestita. Hanc autem regulam furati sunt Arrius, Marcion, & Appelles, aliæque peruersorum hominum pestes, qui dum Philosophorum sectas in Ecclesiam conati sunt introducere, iram Dei quodámodo super castra Israël visi sunt prouocare. Sed ij obruti sunt cum Achan sub aceruo lapidum, quia oppressi sunt immanissimo pondere peccatorum.

Hæretici omnes regulam auream Achã Israëlitæ spiritualiter furantur.

Nos autem, fratres charissimi, quia Philosophia nostra Christus est, & hic crucifixus, atque ideo magistros habemus, non Oratores, sed Piscatores, non versutos, & eloquentes, sed mires, ac simplices,

despiciamus sapientiam, quæ cæcat; appetamus stultitiam, quæ discentes illuminat. *Quia* enim, vt (1. Cor. 1.) Apostolus ait, *non cognouit mundus per sapientiam Deum, placuit per stultitiam prædicationis saluos facere credentes.*

Teneamus igitur in sua puritate doctrinam, & rectæ Fidei adhibeamus operis efficaciã. Enatemus procellosum mundanæ perturbationis fluctum. Includi libeat tantorum retibus piscatorum. Incalescat cor nostrum ad tam promptæ obedientiæ, tam feruentissimæ deuotionis exemplum, & quod Doctores nostros nouimus tunc fecisse, ipsi etiam diuina opitulante clementia, studeamus implere. Ecce beatos fratres, Petrum, videlicet, & Andream, nunquam post conuersionem legimus carnali quadam necessitudine sibimet inuicem familiarius adhæsisse, quam cæteris, non arctius inter se mutuo confœderatos affectu, non easdem prouincias prædicationis gratia consortitos: &, vt magis stupeas, non moleste tulit Andreas, quod in Fide primus, factus est ordinis dignitate secundus: nec zelo ductus est, quod Petrus, qui eius ducatu posterius credidit, cuiusque ad Fidem ipse præuius fuit, prioratus tamen inter omnes Apostolos iura suscepit. (Apostoli imitandi.) Hanc nempe mortificationis regulam oculis nostris supernus Magister apposuit, hanc nobis veræ humilitatis normam, per quam illum recta via sequeremur, exhibuit. In illis namque primis discipulis, quos & mundi doctores instituit, omnium virtutum formam signanter expressit; vt vsque ad consummationem sæculi vnusquisque fidelium ad eos imitationis oculos dirigat, & per eorum tramitem neutrolibet exorbitaturus incedat: quatenus tenendo vitales affluentiæ riuos, perueniamus ad fontem: sequendo milites recto itinere perducamur ad Regem, Iesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat per omnia sæcula sæculorum, Amen.

(XXX. Nouemb.)

SERMO LVIII.

II. De S. Andrea Apostolo.

ET quietum studium, & attentum silentium, & tanta tanti viri festiuitas monent, immo compellunt aliquid dicere ad ostendendam gloriam Deitatis, gloriam Apostolicæ dignitatis, confessionis virtutem. Demus gloriam laudi eius, quem laudant omnes Gentes; qui ministros suos & laudat, & laudabiles facit. Ipse est, cui assistunt Angeli ad (Psal. 102.) audiendam vocem sermonum eius; qui stellas vo- (Baruc. 3.) cat, & dicunt: Adsumus; cuius manus extendit cæ- (Psal. 103.) los; qui fundauit terram super stabilitatem suã, qui graditur super fluctus maris; qui fecit mirabilia solus; in quem desiderant Angeli prospicere. (Iob. 9.) Ipse est, qui fecit omnia, & in omnibus, quæ fecit, quæcumque voluit. (Deo seruire regnare est.) Huic seruire, regnare est; qui seruiuit pro nobis sub dura, & graui necessitate: & purpuram suæ diuinitatis cilicio nostræ mortalitatis operiens, pauper, & mendicus venit in regionem nostram. Numquid non ludus vobis videtur. Iudæi, Pagani, Hæretici, & omnis illa subsannantium, immo insanientium turba, cum dicimus, Filium Dei carnem, crucem, mortem, clauos, & lanceam tolerasse? Ludus profecto est, vnde sic nobis luditur, vt vobis illudatur.

(Prou. 8.) Vnicus ille Sapiens huius mysterij non ignarus, ludum istum eleganti sermone prælusit. *Delectabar*, inquit, *per singulos dies, ludens coram eo in orbem terrarum.* Lusit quippe coram Deo, cum carnem ex eius præcepto suscepit; & in orbem terrarum, quia ad redemptionem orbis terrarum, delectatus per singulos dies, in singulis Apostolis iucundatus, dum vni tradidit Regnum cælorum, alteri (Matth. 16.) de pectore suo reclinatorium fecit. (Ioan. 13.) Et deliciæ meæ esse cum filiis hominum. Putabam ego, Domine Iesu, quod deliciæ tuæ essent non cum filiis hominum, sed cum choris Angelorum, vbi diuinitatis gloria Thronis, & Potestatibus admirandus, superiorum oculos seuerberas naturarum. ibi lucem habitas inaccessibilem, (1. Tim. 6.) & circumstantiam clarissimorum luminum tui luminis obiegis maiestate. Sed illa clementissima tua pietas, & benignitas adoranda, (Psal. 35.) delicias suas dicit esse cum filiis hominum. Isti sunt filij hominum, qui sperauerunt sub tegmine, quos elegisti de plebe, quorum lauisti pedes, quibus tuum Spiritum infudisti, qui Fidem tui nominis quadrigis Euangelicis per orbem quadrifidum portauerunt.

Nota tamen, quod dicit, non cum hominibus, sed cum filiis hominum. Ego puto homines ad veterem hominem, filios vero hominum ad Filium hominis pertinere, iuxta quam intelligentiam puer citharista sic intonat: (Psal. 8.) *Quis est homo quod memor es eius, aut Filius hominis, quoniam visitas eum?* (Psalm. 38.) Videsne, quia Deum hominis esse memorem, Filium vero hominis se confirmat visitare? Præsumimus, & suspiramus, quia faciet nobis misericordiam suam in conspectu filiorum hominum, si interim protegat nos in abscondito suæ faciei à conturbatione hominum.

(S. Andreæ primitiua vocatio ad Apostolatum.) Magister, & Dominus noster, cuius schola est in terris, & cathedra est in cælo, ex his omnibus quos elegit, elegit, & prælegit Adream Apostolum, cuius solemnitatem, & vocibus, & cordibus inclamamus: (Nota fidem Historiæ passionis S. Andreæ.) O dulcis Apostolus, & primitiua vocatio Saluatoris, qui in ipsum Apostolicum chorum tanti prioratus insignitur fastigio! Non subterfugit nos, quia quodammodo tenerrimus est, & dulcior in cordibus fidelium, cuius passio tanta spiritus deuotione distillat, vt mentes audientium adipe, & pinguedine replere videatur. Vnde non immerito in singularem auctoritatis arcem suscepta est, quam qui viderunt, scripserunt orbi, & ministri fuere sermonis. Vocatio eius, vita, & passio cognita sunt vobis, & nunc, quid superest vt à me amplius expecteris? Verumtamen monet me lectio Apostolica, vt aliquantisper de ea vestræ reuerentiæ colloquamus. (Rom. 10.) Ait enim: *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* (Esai. 28.) Dicit enim Scriptura, *Omnis qui credit in illum, non confundetur.* Tria proponuntur hic, & corde credere ad iustitiam, & ore confiteri ad salutem, & in illum credere, in quem, qui crediderit, non confundetur. Solum cor hominis capax est rationis, & susceptibile mysteriorum Dei, quod purgatum, atque politum, ipsam diuinitatis substantiam, & si non comprehendit apprehendit, tamen. Cor est in pectore, anima in corde, mens in anima, Fides in mente, Christus in Fide, (Ephes. 3.) & hoc esse puto, quod dicit Apostolus: *Habitare Christum per Fidem in cordibus vestris.*

Hoc igitur in meracissimam aliquatum est puritatem, cum omnia mysteria Christianæ Fidei Fide principis inconcussa, nihilo; tibi dubitationem pariat, licet non videas rationem Hæc est consummata iustitia, perfecta veritas, & vera perfectio, si tamen oris confessio subsequatur. Fides enim cordis sine Fide oris, aut nulla est, aut parua, Saluatore (Luc. 9.) dicente: *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet coram Angelis Dei:* Et Propheta

Periit Fides, ablata est de ore eorum. Non dixit de corde, sed de ore; quia nihil valet Fides cordis, sine Fide oris, nec Fides oris, sine Fide cordis, cum ista iustitiam, ... donet salutem, quia salus à Iustitia, vel iustitia à salute separari non possunt. Crede ergo, & confitere, nihilominus confitere, & crede: quia Fides ad iustitiam, confessio fit ad salutem.

Verum quoniam in hæc deuenimus loca, & occasio Confessionis se obtulit, reddendum nunc est quod alibi promisimus, totumque proferendum quod de Confessione sentimus. Patientes autem estote, & si forte protensius sermonem extendero, vos attendite iis, quæ dicuntur, quia vestræ proferuntur vtilitati. Via enim est, sine qua nemo venit ad patrem, quam, qui perdidit, perdidit Deum.

Via qua itur ad Patrem quae sit.

B Cum igitur de vitiorum abysso disponis emergere, ad illum præcipue sit refugium tuum, cui anima tua commissa est, quem imposuit Deus super caput tuum. Nec te moueat si illiteratus sit, vel indiscretus, quia hoc ipsum signum humilitatis est, quæ generat Confessionem. Memento, quia non est potestas, nisi à Deo. *Super cathedram*, inquit, *Moysi, sederunt Scribæ, & Pharisæi.* Et tu attende non ad sedentem, sed sedem; cathedram, non personam. Quod si forte, vel licentia eius ad alium tibi fugere permittatur, tu tamen prius ei reueles tui cordis arcanum, quia non est plena salus, si ille fugitur, aut contemnitur, cui adhærere, & quem honorare debueras. Quod si minus tibi sufficiens videtur eius instructio, patet ad libertatem via, vt C coram alio literato, atque discreto effundas cor tuum, reseruato illi priuilegio suo, cui tu tuam animam commendasti.

Rom. 13.
Matth. 23.

Nec tibi blandiaris, si grauiter peccanti leuior pœnitentia, vel à nesciente, vel à dissimulante detur; cum in purgatoriis ignibus perficiendum sit quidquid hic minus feceris, quia dignos pœnitentiæ fructus quærit Altissimus. Licet autem non euaserit manus Dei viuentis, qui tibi plene non consuluit, tibi tamen ratio magistra præsidet, quæ te doceat tantum à licitis abstinere, quantum te memineris illicita perpetrasse.

Ignis purgatorius.

A vestibulo igitur huius sacratissimæ virtutis omnes illos excludimus, quos ad Confessionem vel timor cogit, quia extorta Confessio non est D Confessio, sed confusio, vel aliorum accusatio trahit, quæ non est Confessio, sed offensio, vel sui excusatio ducit, quæ non est Confessio, sed defensio, vel inanis iactantia rapit, quæ non est Confessio, sed illusio, & si quæ aliæ pestes sunt, quæ obumbratorio velamine tanti Sacramenti simulant sanctitatem. Cor in semetipso, & ex semetipso contritum, & humiliatum, ad huius purificationis potest ascendere puritatem. Ostendam tibi vnum iustorum iustissime confitentem. Quæris quisnam sit? Psaltes Domini est: *Dixi*, inquit, *confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino.*

Confessio vitiosa quorum sit.

Psal. 31.

Dixi, hoc est, in corde meo proposui, non coactus, neque compulsus, sed spontaneus. Iniustitiam E meam, ait, non alienam, aduersum me, me arguens, & accusans. Vides, quia non timore alterius, vel ad alium accusandum, vel excusandum seipsum, Sanctus Domini confitetur? Pro huiusmodi Confessione remittes tu, Domine, impietatem cordis mei, peccati scilicet. Et *pro hac orabit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno.* Hoc primum in corde germinat ad iustitiam, postea in ore nascitur ad salutem.

Ibidem.

Primus eius gradus est cognitio peccati. Initium salutis, ait quidam, notitia peccati. In hac cognitione videndum est, quid egeris, quantis contume-A liis affeceris corpus tuum, ambulans in passione desiderij sicut & Gentes, quæ ignorant Deum, possidens vas tuum in immunditia, & vilitate, non in sanctificatione, & honore. Considerandum etiam, quid merueris, ignem illum, qui paratus est diabolo, & angelis eius, & omnia pœnarum genera, quæ in illis pœnalibus locis cumulantur, & crescunt. Inspiciendum vero quid amiseris, bona videlicet illa, quæ oculus non vidit.

Primus eius gradus cognitio peccati.

1. Thes. 4.
Matth. 25.

Horum igitur omnium consideratione perterritus, transi ad pœnitentiam. Pœniteat te, qui tot, & tantis flagitiis inuolutus, in luto fæcis, & miseriæ diutius iacuisti. Pœnitentiam age, corpus conterens, & furibundo carnis asello incentiuorum semina præsumenti, pœnitenda amplius non admittas, ne B vulnus vulneri frequenter ingeminans, confringas ossa animæ tuæ, quæ custodit Dominus in iustis. *Vnum*, inquit, *ex his non conteretur.* Est autem notandum, quod hæc duo ita sibi ad inuicem coniuncta sunt, vt cognoscere quis non possit, nisi pœniteat: & pœnitere non possit, nisi se cognoscat.

II. gradus Pœnitentiæ.

Psal. 33.

Sic ergo tibi cognitus, & in te pœnitens, transuola ad tertium gradum, dolorem videlicet cordis, & iam plantata erit iustitia plantatione, illa, quam plantauit Pater tuus cœlestis. Dole igitur, quia Creatorem offendisti, cuius legem cælestia, & terrestria, præter te, indefessa statione, conseruant; & in tanta Republica Dei tu solus peregrinus es, & Imperatoriæ maiestatis Decreta non curas. Sur-C gat & acrior dolor, quod tuum Creatorem & Patrem offenderis, & illum Patrem qui tibi ministrat siderum cursus, fœcunditatem terræ, fructuum vbertatem. Accedat & acerrimus dolor, qui pertranseat animam tuam, quod tantum benefactorem contempseris, qui dolorem Crucis sustinuit, ne dolores inferni amplius sustineres. Sic igitur in interiori homine iustitia germinante, surculus erumpat in arborem, & loquatur lingua, quod scientia loquebatur.

III gradus dolor ob admissa peccata.

Quartus itaque gradus est confessio oris. Hæc pure facienda est quia non est pars peccatorum dicenda, & altera retinenda, neque leuia confitenda, & grauia diffitenda, nec alter accusandus, & ipse excusandus, sed cum Iusto dicendum: *Non declines* D *cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.* Hæc enim sunt verba malitiæ, & grauis malitiæ, qua grauior, vel peior esse vix possit. Confitendum est, & humiliter, vt idem sit in corde, quod sonabit in ore. Sunt enim nonnulli, qui narrare in Confessionibus solent, quæ vel arguere litteratorio, vel fortiter gladiatorio gessere conflictu, (proh dolor) sub humilitatis pallio superbiam inducentes, & putantes se posse vitare oculos Iudicis cuncta cernentis. Nonne vtique Reges Saul, & Dauid redarguti à Prophetis Samuele, & Nathan dixerunt: *Peccaui.* Et tamen Saul audiuit: *Transtulit Regnum Dominus à te, & dabit illud æmulo tuo*, & Dauid. *Transtulit Dominus peccatum tuum à te,* E *& non morieris?* Quid est, nisi quia quod Saul habuit in ore, non fuit in corde & humilitas, quæ in ore Dauid extitit, in corde etiam radiauit?

IV. gradus oris confessio, quæ fit Sacerdoti.

Psal. 140.

1. Reg. 15.
2. Reg. 12.

Dicendum est & fideliter, vt in Fide Ecclesiæ credat sibi peccata dimitti, quia Cain, & Iudas purè, & humiliter confessi sunt, sed nequaquam fideliter, nam alter eorum desperans ad laqueum cucurrit, alter illud grande scelus euomuit: *Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear.* Mentitis latro, quia maior est pietas Dei, quam quæuis iniquitas, quia *miserationes eius super omnia opera eius.*

Matth. 27.
Gen. 4.
Psal. 144.

Sequitur quintus gradus, maceratio carnis, quæ ieiuniis, & vigiliis attenuanda est, noua prurigi-

V. gradus maceratio carnis.

ne ad volnptuosam reuolet prauitatem. Hæc autem facienda est cum licentia, quia quod sine licentia fit, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi, occulte, vt *nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua*, discrete, propter debilitatem corporis, & multimodas infirmitates. Plerosque enim vidimus in principio conuersionis, ita discretionis infregisse repagula, vt laudum solemnibus inhabiles redderentur, & apparatu deinceps lautiori diuturnis foueri temporibus indigerent.

VI. gradus correctio operis. Psal. 33. Iam sic illuminams procedat ad sextum, qui est correctin operis. Probibe ergn lingnam tuam à maln, operare quod bonũ est, & sensuales motus mos continentiæ frænis infræna, & sic erit pax in terra carnis mæ. Argne malos pro persona, quam habes, & te præsente, iustitiam non sinas sepeliri.

VII. gradus perseuerantia bonitatis. Exod. 24. Veni ad septimnm gradum, qui est perseuerantia bonitatis, & in hoc septimo vocabit te Dominus cum Mnyse de medio caliginis, & in ipsam diuinitatis snbstantiam inretinres oculos infiges. Perseuerãtiam autem faciunt expectatio præminrum, pœnarum recordatio, primitiæ spiritus, & donum cœleste, de quibus loqnitur Apostolus, quod nec *Hebr. 6.* expertus ignorat, nec inexpertus intelligit. Stultitia est enim illi, & nnn potest intelligere, quia spi- *1. Cor. 2.* ritualiter examinantur.

Confessarius qualis esse debeat. Audite & breuiter, quem oporteat ordinari ad dispensationem ministerij huius, oportet enim non minus litteratum, quam religiosum, vt zelum Dei habeat, & secundum scientiam, cum indiscre- C ta religio magis obesse soleat, quam prodesse. Litteratum autem ideo, vt sciat, quod iniungat, cui parcat, quando parcere debeat, quam consolationem proferat de Scripturis. Religiosum vero iccirco, vt puras manus leuet ad Denm, & pro peccatoribus fiducialiter intercedat. Videat autem, ne vnquam de his, quæ sub signaculo Confessionis accepit, aliquam faciat mentionem, vel alicui loquenti consentiat. Caueat etiam, ne vilescat in conspectu eius, qui ei suam vilitatem ostendit, nec sit suspectus, nec de præterita futuram vitam æstimet peccatoris.

Quod si fortuito de his, quæ in confessione suscepit, causa coram eo fuerit ventilata, nnn tam- D quam conscius in partem declinet, sed quasi nescius indiciarium ordinem permittat excurrere. Habeat autem in vnluntate cnmpati, & enm liberare, & nitatur aliquid detrahere seueritati, imitans dulcedinem Domini mei, de quo dicit San- *Psal. 2.* ctus: *Quoniam fecisti iudicium meum, & causã meam.* Sed, pmh dolor! temporibus nostris per vniuersum mundum pestilentialis morbus excreuit, vt præferantur Ecclesiis, quos nec scientia, nec vita commendat, ceu duces cæcorum, & præcipitati, & in præcipitium perdncentes.

Confessionem impedientia. Audiuimus de confitente, de Confessionem suscipiente, audiamus nunc quæ sunt quæ impediant Confessionem. Qnantum colligere possum, quatuor præcipue occurrunt, pudor, timor, spes, & de- E speratio. Nihil fortius ad expugnandum gratiam *Pudor.* Dei, quam timor humanus, quia dum erubescimus confiteri quæ commisimus, Deum minus quam homines reueremur. Hæc est confusio adducens *Eccl. 4.* peccatum. Opponamus ergo ei considerationem rationis, reuerentiam immentis Dei, comparationem maioris confusionis. Vt enim confiteamur, ratio monet; Deus cogit, qui videt; & si confundimur hic dicere, quid erit in illa magna confu- *Timor.* sione, vbi omnia omnibus patebunt? Timor autem *Iob. 6.* plerosqne opprimit, ne graui pœnitentia percellantur, & perferre non possint. Vere qui timet prui-

A nam, irruet super eum nix.

Hic considerandum, quam grauis sit pœna gehennæ, qnam longa, quam infructuosa. E contrario autem pœnitentia præsens, leuis, breuis, & fru- *Spes vana.* ctuosa. Spes autem multos obruit, qui dum bona præsentia cupiunt, aperire conscientias suas nolunt, ne si quales sunt, hominibus appareant, ad nulla præsentis vitæ bona conscendant. Quibus inculcandum est, quia bona huius sæculi parua sunt, incerta, & momentanea; & illa illius vitæ maxima, *Desperatio.* certissima, & æterna. Plurimos desperatio interfi- *Prou. 12.* cit, qui hoc solum metuunt, ne possint continere. Verum namque est, quia peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit. Hanc obterere B debemus vigore Confessionis, gratia humilitatis, & compassione illius, cui aperimus conscientiam nostram.

Duplex Confessio. Sciendnm autem, quia alia est Confessio, quæ peccatum plangit: alia, quæ laudem canit. Bonum animæ ornamentum Confessio, quæ & peccatorem purgat, & iustum reddit purgatiorem.

Quid sit vere credere Deo. Sequitur: Qui crediderit in illum, non confundetur. Credere Deo, est verbis eius fidem adhibere. Credere Deum, est confiteri vbique Deum esse. Credere in Deum, est omnem spem snam in illum dirigere. Deum, & Deo credunt dæmones; sed in illum nnn credunt, in qnem qui crediderit, non confundetur, quia spem suam non ponũt in illum.

Ecce quantum potui, & si non quantum volui, C de Confessionis disserui Sacramento. Sed quia sermonem in longum protraximus, finem loquendi pariter audiamus. Det nobis corde credere ad iustitiam, ore confiteri ad salutem, & in se credere, *Rom. 10.* Sponsus Ecclesiæ, Filius Mariæ, qui est Deus benedictus in sæcula, Amen.

December.

SERMO LIX.

De S. Nicolao Episcopo Myrensi, & Confessore. *VI. Dec.*

E

Laudes quã plures S. Nicolai. Festum S. Nicolai. Tot miracula ab ipso operata, sãctitatem, & splẽdorem vitæ eius attestantur.

NICOLAVS iste meus, immo & vester, electus ab vtero, sanctus à puero, iuuenum gloria, reuerentia senum, Sacerdorum honor, splendor Pontificum, conuentum vestrum sua lætificat festiuitate. Hic est Nicolaus, cuius miracula per totam mundi latitudinem diffunduntur, quem laudat orbis terræ, & qui habitant in eo. Tot enim, & tanta miracula cumulantur, vt omnes litteratorum argutiæ vix ad scribendum sufficiant, nos ad legendum. Et licet scholariũ numerus incude rethorica sub Quintiliani, vel Ciceronis

Deus ad inuocationē sanctorum miracula facit siue illi per Deū.

malleis, tenuissimas orationum laminas extendat, A superat tamen gloria Confessoris vocem, mentem, linguam, & conscientiam. Crebtescunt enim quotidie mirabilia, nec requiescit spiritus Dei ad memoriam militis sui sua continuare miracula. Glorificatur in mari, laudatur in terra, in omnibus periculis inuocatur. Denique qui descendunt mare in nauibus facientes operationem in aquis multis, ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo. Ipsi viderunt opera Domini, & Nicolai per Deum miracula in profundo.

Psal. 106.

Quid clarius, aut celebrius dici posset pro inuocatione Sanctorum. S. Nicolaus ab omnibus inuocatur.

Nonne post memoriam Virginis, tam dulcis pietas vel pia dulcedo in cordibus fidelium obuersatur, vt in die tribulationis Nicolai nomen resonatur in ore, requiescat in corde; Si coruscationes fulgurant, & procellis detonantibus à superris vindicta procedit, B Nicolaus in patronum assumitur; Nicolaus dulciter inclamatur. Si tempestas sæuiens, & crudelitas maris nauigantibus mortem intentant, Nicolaus flebiliter exoratur, vt audiat, suppliciter inuocatur, vt veniat; vt eruat, misericorditer acclamatur. Si pulsamur incommodis, vel offendiculis indolemus, statim sanctum nomen prosilit in os nostrum, Nicolaus ingeminamus, patrocinium quæritur Nicolai.

Ne puteris autem me declamatoriè loqui, vel venustate rhetorica verborum aggerare splendorem, cum totus mundus beneficia sentiat Confessoris, nec sit qui se abscōdat ab amore eius. In testimonium sunt peregrinationes ad sanctum illius C corpus à finibus terræ susceptæ, vt videantur quæ per eum fiunt mirabilia. Non solum autem Christianis, sed & Paganis in tantam teuerentiam sancti nominis aduolauit auctoritas, vt certatim confluant ad laudandum, & glorificandum nomen sanctum eius. Præcipue Sacerdorum, & Clericorum turba tanta deuotione circa cultum eius afficitur, vt in toto terrarum orbe, quicumque, vndecumque se contradant ad obsequendum tantæ solemnitati. Lætantur pueri, iuuenes gratulantur, ornantur virgines, senes exhilarantur, & omnis ætas personanter alludit. Vnusquisque autem habet materiam gaudiorum, vt laudent pueri puerum ieiunantem, iuuenes iuuenem liberantem, virgines D virginum infamiam redimentem, senes senis inopiam miserantem. Iuuenes, & virgines, senes cum iunioribus laudant nomen Domini huius.

Vide quomodo olim ad Sanctorum visenda sepulchrà peregrinabantur homines.

Psal. 148.

Sed nunc post actus eius Græcorum linguis excellentibus insigniter diffamatus, quid audeat sermo pauperculus balbutire? Veruntamen ne videar excusatorias tergiuersationes inducere, recurro ad Euangelicam lectionem: & quod de communi accepi, profero in commune. Ait enim: *Homo quidam nobilis abiit in regionē longinquam, & ait seruis suis: Negotiamini, dum venio.* Securè negociabor, præcipiente Domino meo, non timebo Psalmistam dicentem: *Qui non cognoui negociationem introibo in potentias Domini.* Non enim paruunt B mihi fiduciæ robur præstat, quod ille sūmus Imperator factus est negotiator meus, & negotium meum sine otio egit, quamdiu fuit in terris, & pretiosarum mercium sarcinulas portans ad Patrem, ipsi vultui Dei, & quid emit, & quid redemit, & vnde redemerit, ostendit. Tu ergo illo negotioso, otiosus esse disponis? illo laborante, quiescere? Ipse venit negociari in regionem longinquam, & tu ad regiones proximas ambulare contemnis? Aggredere, & ingredere regionem dissimilitudinis, videlicet mundum istum, & vide quam frequentes ibi nundinæ, quantæ germinent, & regerminent vanitates; prorsus dissimilitudinis, quia regionem si-

Luc. 15. & 19.

Psalm. 70.

Cum Domino negociari debemus in hac mortali vita.

A militudinis, vbi ad similitudinem Dei facti nos fuimus, amisisse nos constat. Numquid non magna dissimulitudo, de Paradiso ad infernum, de Angelo ad iumentum, ad Diabolum de Deo? Vade ergo per forenses tumultus, & hic decertantes circumspice. Quantum vero colligo, in tribus causis natat omnis voluntas. Alij diuitiis, alij honoribus, alij gloriæ innituntur.

In tribus causis natat omnis voluntas.

Curris ad Indiam, Æthiopiam circuis, maria transis, & alium orbem tibi aperis nauigando, vt diuitias congreges, fugis patriam, ignoras filios, diuelleris ab vxore, & omniū necessitudinū oblitus quæris vt acquiras, acquiris vt perdas, perdis vt doleas, thesaurizas, & ignoras cui dictum. *Filij hominum, vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Et hoc quidem pro diuitiis. Audi & breuiter de honoribus: Ducem te constituerunt, & data est tibi facultas, vt miser sis, & amplius non quiescas. Cumulatur materia sollicitudinum, & inter ærumnas cor ipsum exedentes, necesse est vultum induere gaudiorum. Numquid in honore sine dolore, in prælatione sine tribulatione, in sublimitate sine vanitate esse quis potest? Miseri, iuxta Philosophum, mercedem miseriarum amamus, ipsas execramur. Regum nobis animos induimus, & quidquid vobis ex voluntate non respondet, statim euocat eam, nec communis recogitatur humanitas, & tamen est vermis arrodens, qui conscientiam iugiter torqueat: timor potentiæ superior s.

Diuites miseri sunt.

B

1. Cor. 10.

Prælatorum miseria quæ.

Hæc est iustissima lex, vt sic viuas cum inferiori, quemadmodum superiorem vis viuere tecum. Audi & de gloria. Si quæris gloriam, omnibus inuidiæ semina præbuisti. Inflatus es, & ventilatorio spiritu plenus distrumperis, nec attendis quot te sequantur, sed quot præcedant. Conglomerantur omnes ad detrahendum tibi, ad maledicendum linguas acuunt, & argutissimus es si vel linguam, vel manum inuidorum possis euadere. Ecce vnde gloriosus esse volebas, inglorius esse cōuinceris. Nullum enim inexorabiliùs persequitur multitudo, quam illum qui sibi multitudinis attogat principatum, iunge his tribus potentiam, & voluptatem, quæ & ipsa tenui, & perfusorio gaudio rapiuntur, & videbis quia copia pauper est, honor humilis, vilis gratia, potentia debilis, & laboriosa voluptas; vt s iuxta Apostolum, omnem intellectum in Christi obsequium redigamus. Relege maximum illum Latinorum Philosophorum, & in illius verbis meā inuenies esse sententiam. Contemne igitur hæc omnia, quia omnia contemnenda, & de his omnibus fac sarcinam tuam, contemptum mundi.

Prou. 4.

Mundus cū omnibus pompis suis cōtemnendus.

Decursa vero hac regione, & quod pretiosius est inde sublato, transit ad secundam, quæ est Paradisus claustralis. Vere claustrum est Paradisus. Hic prata virentia Scripturarum, prætetfluens lacrymarum vndositas, quam de purissimis affectibus amor ille cælestis eliquat. Hic sunt arbores erectissimæ choris Sanctorum, nullaque est, quæ non multa fructus gaudeat vbertate. Hæc est illa sublimis mensa, in qua Deus est, & cibans, & cibus; munerans, & munus; offerens, & oblatum; conuiua, & conuiuium. Hic aggestæ sunt Omnipotentis diuitiæ, hic refusa est gloria Angelorum. Putas ne nullas hic esse nundinas, & otiari illos qui habitant vnius moris in domo? Videas hunc sacris lectionibus intendentem, illum incumbentem orationibus, hunc pro suis excessibus lacrymantem, illum in Dei laudibus exultantem, hunc vigilantem, ieiunantem, & illum, officio pietatis sibi ad inuicem inuidere. Nocte consurgūt ad confitendū

Monasteria sunt Paradisi terrestres.

Monachorum exercitia, & forma viuendi.

Deo; vespere mane, & meridie narrant, & annunciant laudem eius, & omnis illorum sedulitas in orbem diuini rotatur obsequij. Curre ergo per omnes, curre per singulos, & de vniuersis, & singulis fac sarcinam tuam, formam viuendi.

Relicto ergo mundo, & modo viuendi suscepto, transi ad tertiam, quæ est regio expiationis. In hac regione benignus Pater examinat filios rubiginosos, sicut examinatur argentum; ducit per ignem, & aquam, vt inducat in refrigerium. Trinæ sunt distinctiones locorum; quos pro diuersitate meritorum animæ sortiuntur. Ad cœlum namque statim euolant, qui domicilio corporis vsi sunt, tamquam carcere, qui defæcatam, puramque substantiam vtriusque hominis seruauerunt. E contrario qui fecerunt vsque ad mortem, quæ digna sunt morte locis gehennalibus sine misericordia deputantur. Qui vero neutrum sunt, sed sunt inter vtrumque: qui mortalia quidem commiserunt, sed circa mortem pœnituerunt, pœnitentiam non explentes, indigni vt statim gaudeant, nec digni vt semper ardeant, loca purgatoria sortiuntur, in quibus flagellantur, sed non ad insipientiam sibi, vt extorti transferantur ad Regnum.

Psal. 65.
Trinæ sunt distinctiones locorũ cæli, inferni, & purgatorij.

Pro his, qui in cælo sunt, non orandum, quia eos, non pro eis orare debemus. Pro his, qui in inferno sunt, suspendendæ sunt preces, quibus clausa est misericordiæ ianua, & totius spes intercluſa salutis. Pro illis tantum vigilandum est in orationibus, subueniendum sacrificio singulari, qui locis purgabilibus emundantur, vt benignus Pater pœnitentiam eorum in satisfactionem, satisfactionem in glorificationem cito conuertat. Curre iterum per istos intuitu pietatis, & fac sarcinam tuam, affectum compatiendi.

Pro detẽtis in Purgatorio orandũ, & sacrificãdum.

Quarta Regio, est regio gehennalis, regio dura, regio extimescenda, terra afflictionis, terra obliuionis, terra miseriarum, terra tenebrarum, terra turbinis, & caliginis, terra maledictionis, & mortis, in qua nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Totus tremo, atque horreo ad memoriam regionis istius, & concussa sunt omnia ossa mea. Illic est ignis, qui non succenditur, vermis qui non moritur, frigus horrendum. Ibi fœtor intolerabilis exoritur, percutientes mallei resonant incessanter, obfusæ tenebræ cumulatius indensantur. Illic confusio peccatorum, horribilis facies dæmonum, inextricabilium vinculorum ferrilis multitudo. Ibi fletus, & stridor dentium, planctus, & gemitus, & alternantia mala impios sine pietate discerpunt. Nihil sic valet ad extirpandas voluptatum radices, quam istorum memoria, & recordatio vulnerum Domini mei, qui stetit ante Iudice, qui alapas accepit, qui flagellatus est, qui consputus, qui coronatus spinis, qui colaphis cæsus, qui suspensus in ligno, cui pendenti insultatum est, qui mortuus in Cruce, qui lancea percussus, qui sepultus, qui resurrexit, qui ascendit ad cælos, qui fecit nos Regnum, & Sacerdotes Deo, & Patri. Curre per has tumultuantes nundinas, vt viuens descendas in infernum, & fac sarcinam tuam odium peccati.

Esai. vlt.
Infernalis regio qualis.
Matth. 25.
Luc. 13.
Ex inferni memoria nascitur odium peccati.

Quinta regio est Paradisus supercælestis, regio beata, & gloriosa, plena voluptatis, & gloriæ suauitatis, & lętitiæ, gratiæ, & benignitatis. Ibi requies à labore, iucunditas de nouitate, de æternitate securitas. Ibi est Ciuitas Regis magni, cuius plateæ constratæ sunt auro purissimo, quæ fœcundata est in Sapphiris, in qua Iaspidis propugnacula prænitescunt, & per ordinem lapides insternuntur. Nam lapides pretiosi omnes muri eius. Illic omnes viuunt, nullus moritur; omnes exultant in voce exultationis. Intrauerat Dauid in Sanctuarium eius, & mente excesserat Deo, nec tamen aliquid aliud potuit asportare, nisi, quia *gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei*; & illud: *Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te*. Nescio quid magnum promittitur, videre Deum, & laudare. *Lætatus sum* & ego *in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus*. Iam stamus in atriis Hierusalem, iam è vestibulo magnæ ciuitatis gaudia somniamus. Curre igitur & per regionem istam, & fac sarcinam, amorem Dei.

Cæli regio qualis.
Apoc. 21.
Psal. 86.
Psal. 33.
Psal. 121.

Negociamini ergo donec veniat homo ille nobilis, qui abiit in longinquam regionem accipere sibi Regnum, & reuerti. Reuertetur plane, & tunc cum vsuris exiget pecuniam, quam tradidit nobis. Nihil perdit, nihil obliuiscitur, nihil impunitum relinquit. Supplicemus igitur Confessori, vt Redemptori nostro, amico suo, pro nobis hodie supplicare dignetur, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

Luc. 19.

HOMILIA LX.

XXIV. Decemb.

In Vigilia Natalis Domini.

TAndem de mari ad portum, de promisso ad præmium, de labore ad requiem, de desperatione ad spem, de via ad patriam peruenimus. Scripserat quidem nobis frequentibus Epistolis calamus scribæ velociter scribentis, Expecta, reexpecta; sed nos, quod subiungitur, dicere poteramus, *Modicum ibi, & modicum ibi*. Præcurrerant cursores promissione diuites, sed exhibitione pauperrimi. Dicebat alius: *Viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum*; alter vero: *Si moram feceris, expecta eum, quia veniens veniet*. Patri consilio exierant de Sanctuario Dei, nihil secum, nisi promissionum multitudinem reportantes. Vnde & Citharista noster iam dormitauerat præ tædio, & in ipsum Deum tacitis * obligationibus totam culpam modis flebilibus intorquebat. *Tu vero*, inquit, *repulisti, & despexisti, distulisti Christum tuum*. De flebili quoque ad intemperatiuum conuersus est, exagitante impatientia, quæ mater est impudentiæ, & frontositatis. *Qui sedes*, inquit, *super Cherubim, manifestare*. Vt quid tamdiu dominatrici sedens in cathedra, circumuolantibus, & vallantibus Angelis, non respicis super filios hominum, quos absorbuit, & absorbuit iniquitas, per Adam quidem commissa, sed à te permissa. Memorare quæ sit mea substantia, ad tuæ substantiæ similitudinem fabricata, quia etsi omnis homo viuens est vanitas, in imagine tamen tua pertransiens, vanitas esse non potest. Numquid ita vane constituisti omnes filios hominum, de quibus dicis: *Et deliciæ meæ cum filiis hominum*; vt eos verberet, & diuerberet arte malignissimus ille deceptor, qui decipere, nisi te permittente, non potuit? Inclina cælos tuos, & descende, & illos misericordes oculos miseris inflecte precantibus, nec saltem in perpetuum obliuiscaris nos.

Psal. 44.
Esai. 28.
Psal. 26.
Habac.
* allegationibus.
Psal. 88.
Psal. 79.
Psal. 38.
Prou. 8.

Hæc quidem iste, sed gemitibus, & ærumnis intortus, tantæ præsumptionis sententiam abiurabat: *Dixi*, inquit, *custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea*. Verum ille vir nobilis, & profundi sermonis vrbanitate prælucidus affectuosis excessibus incalescens: *Propter Sion*, inquit, *non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec*

Psal. 38.
Esa. 62.

Pſal. 46. *egrediatur, vt ſplendor Iuſtus eius. Vtinam,* ait, *diſrū-*
peres cælos, & deſcenderes: & alia multa, quæ faſtidio-
ſa prolixitas vetat inſerere. Hic etiam moroſioris
gratiæ longinquitate ſuſpenſus, & nimietate dolo-
Eſai. 40. ris excedens, impatienter oblatrat, dicens: *Ecce Gen-*
tes, quaſi non ſint, ſic ſunt coram eo, quaſi nihilum, &
inane reputata ſunt ei. Hieremias in vocem gratu-
labundæ laudis aduerbio demonſtrante prorum-
Hier. 31. pens: *Ecce*, inquit, *faciet Dominus nouum ſuper ter-*
ram, & mulier circumdabit virum. Sed tamen re-
pentinæ ſubuerſionis lacrymis edocetur, vt prius
lamentum ſuſcipiens, quā aduentum, penitus con-
Dan. 10. ticeſcat. Danieli dicitur: *viſio eſt in dies, & in tempo-*
ra longa. Et Ezechiel tantis caliginibus inuoluitur,
vt vix dignoſci poſſit vnde veniat, aut quo vadat.
Denique omnis ille Prophetalis conuentus longa
tardantis gratiæ moroſitate pertæſus, nunc rogan-
do, nunc conquerendo, variat orationem, & ple-
rumque ſermonibus exoratiuis indignatorios in-
Exod. 6. termiſcet. Nos quoque ſatis, ſatiſque eos audiui-
mus, & nobis in faſtidium releguntur. Iam fugiat
Eſai. 6. Moyſes; impeditioris ſiquidem linguæ factus eſt no-
Hier. 1. bis: Eſaiæ labia immunda ſunt: Hieremias neſcit
Ezech. 4. loqui, quia puer eſt: Ezechiel polluto pane veſci-
Oſeæ. 1. tur: Oſeas fornicariam, & adulteram ducit Vxo-
rem: Daniel per viſionem grauiter infirmatur:
Dan. 8. Omnes Prophetæ elingues ſunt, & muti. Iam læ-
tari, & exultare non poſſumus, niſi oſculetur nos
oſculo oris ſui: auditi, & exauditi eſtis. Adeſt be-
nignitas, & humanitas Saluatoris noſtri Dei, quæ
Tit. 3. vel differri, vel auferri non patiatur amplius amo-
rem languentium.

Quid enim audiſtis; *Sanctificamini filij Iſraël, &*
eſtote parati, quia craſtina die deſcendet Dominus. Re-
ſiduum Diei huius, & ſuperuenturæ noctis vix me-
dianda progreſſio, dirimunt nos à vultu gloriæ, à
puero Deo, à puerperio ſingulari. Currite celeres
horæ, & rapidiori paſſu conficite metas veſtras, vt
liceat videre Filium Dei vagientem in cunis, & ſal-
uatrici natiuitati qualiacumque obſequia præpa-
rare. Credo vos eſſe filios Iſraël ſanctificatos ab
omni inquinamento carnis, & ſpiritus, paratos ad
diei craſtinæ ſacramenta, & ſollicita deuotione, &
deuota ſollicitudine. Quid enim aliud his ſacris
diebus eius aduentui dedicatis, egiſtis?

Vidi ego ſenes ſenectutis oblitos, aſtare vigiliis
ſacris iuuenili alacritate: & iuuenes iuuentute ſe-
pulta, ſenili grauitate reuerentiæ diuinitatis aſſiſte-
re. Plena erant ſubſellia continentibus, & concen-
ſu pari voces in ſublimibus reſultabant, vt felici
inuidia vos cernerem iubilare Deo in voce exul-
tationis. Pſalteria erant præ manibus, pſalmi in la-
biis, in corde deuotio; ſolemnitatem animi indi-
cabant hilaritas vultus, diſcurſio corporis, operis
Sacerdotes Miſſarum Sacrificia Natiuitatē Domini ſolemnem faciunt. ſollicitudo. Inſpexi Sacerdotes vigilantibus ocu-
lis primos diei ortus ſubtiliter indagare, ſacramen-
talibus indui veſtimentis, introire ad altare Dei ad
ſacrificandum corpus, & ſanguinem Redempto-
ris. Vidi aſſiſtentium turbam, miniſteriali deuo-
tione nunc flectere genua, nunc oſculari manus,
& ad imperantium nutum nutu citius obedire.
Sed & pueros aſpexi, qui neſciunt quid ſit inter
dexteram, & ſiniſtram, ſibi ad inuicem pſalteria in-
uidere, & deportare ad lectulos ſuos, furari ſom-
num ab oculis ſuis, & in lectulo ſuo per noctes quæ-
rere, quem diligebat anima eorum. Quod licet
contra conſuetudinem præſumptum ſit, non tamen
contra deuotionem.

Gen. 22. Fateor, inter hæc omnia cogitabam: *Caſtra Dei*
ſunt hæc; Nō eſt hic aliud, niſi domus Dei, & porta cæli.
Vellem, nollem, veſtra deuotione trahebar: & vo-
A bis negociantibus, otiari non poteram. Sequebar
vos, ſed à longe, vel aberrans à via, vel claudi-
cans à ſemitis meis, lugens, & contriſtatus, quia
non poteram æquare currentes. Nouit ille vnus,
cum quo vno vnum eſſe cœpi in Domino, quam
frequentibus querelis impleuerim aures eius, quod
vos in meridie eſſetis cum Sponſo, & ego in ve-
ſpertino frigore commorarer. Eia fratres, ſi ali-
quis adhuc influus humor de flumine mortalitatis
huius veſtras circumſtrat affectiones, tergite, & te-
gite illum niueo confeſſionis amictu, & calceate
vos in præparatione Euangelij pacis, vt ſitis de qui- Ephef. 6.
bus dicit Sanctus, *In flumine pertranſibunt pede.*
Quid autem poſt hæc; *Ibi lætabimur in ipſo.* De Pſal. 65.
B flumine hoc, immo de fluminibus iſtis Eſaias Pro-
pheta in nocturnis lectionibus largius diſputauit.
Percutiet, inquit, *Dominus fluuium Ægypti in ſeptem* Eſai. 55.
riuis, ita tranſeant per eum calceati. Volo de fluuio,
& ruinis eius paulispet confabulari vobiſcum, quo-
modo, & qualiter percutiantur, & quid ſit tranſire
per eum calceatos.

Per Ægyptum figuraliter exprimi mundum Ægyptus mundi ty-
iſtum, diuinorum eloquiorum ſcrutatores affir- pus.
mant, qui poſitus eſt in maligno, qui tenebris, &
confuſionibus eſt repletus. Flumen fluxus humani
generis eſt, qui de primis Parentibus infelici vena
prorumpens, impetuoſum torrentem per totam
mundi latitudinem inſtagnauit, qui in ſeptem tor-
rentibus deriuatus, valles, & campeſtria profun-
da voragine ſuperſedit, ipſis quoque montium ca-
C cuminibus eamdem refuſionem intentans, vnde
vnus de altioribus clamat: *Torrentes iniquitatis con-* Pſalm. 17.
turbauerunt me: Et, *Intrauerunt aquæ vſque ad ani-* Pſal. 68.
mam meam.

Primus huius fluminis riuus eſt cogitatio mala, Cogitatio mala
riuus exundans, & qui nullis obicibus repellatur. Multiplices dæmonum tẽtationes, præſertim in Monaſteriis.
Habet frequentiam pluuiarum, feneſtras corpo-
reorum ſenſuum, qui ei de mundanis cataractis
mortiferos imbres infuſius adminiſtrant. Occur-
ſat aſpectui mentis quod vidit, & audiuit; quod
odorauit, & guſtauit; quod palpauit, & tetigit; &
plerumque quod ſimplici oculo aſpeximus, verſi-
pellis contortor ad offendiculum retorquet, & ſcā-
dalum. Fingit ſimilitudines, imagines pingit, colo-
D res aptat, & in thalamo mentis vniuerſa conuoluit,
ſi forte conſenſum eliciat, & inficiat affectum.
Offert horribilia de diuinitate, terribilia de Fide,
mirabilia de Fidei inſtitutione, & in alueolo men-
ſis veneniferas ingerit potiones, quas vel in Con-
feſſione euomere peccator oneratus exhorret. Ve-
nit in oratorium, dormitorium occupat, inſidet
refectorio, circuit clauſtrum, reuiſit officinas, nul-
lam prætermittit artem nocendi, ſed vbique ſuæ
calliditatis aſſignat argutias, & in choro quidem
inter orandum, & pſallendum mentem pertrahit
in diuerſa, præteritorum rememoratione puritā-
tem intellectus inuoluens.

B In toro multiformes libidinis ſenſus inuoluit,
inſidians ſolitudini noſtræ, & telis fortioribus op-
pugnans, vt iuuam non expugnet; pungat, non vul-
neret. In refectorio autem gulam allicit ad vi-
dendum quæ perferantur, & ingenti auiditate one-
rat diſtentum ventrem, vt maiore opera ad ege-
rendum egeat, quam ad ingerendum. In clauſtro
libros reuellit à manibus, memoriam reſecat ſcri-
pturarum, & nunc de illo ad iſtum cum ſignis, &
ſcurrilitate tranſuertit. Per officinarum multitu-
dinem te facit excurrere, & vagabundo ſe co-
mitem facit, donec taciturnitatis oſtium, aut ape-
riat, aut confringat. Quid plura? In choro deuo-
tionem, in toro caſtitatem, in refectorio parcita-

tem, in claustro lectionem, in officinis silentij virtutem virtutis inimicus extirpat. Nec sufficit in vigilando subtilibus spiculis cordis terebrare muralia, sed dormiendo singulari se versat, & reuersat astutia; quæ melius vestræ conscientiæ, quam styli scientiæ derelinquo.

Sed & ad altare Domini virtutum sequuntur vos spiritus isti, in ipsos mentis oculos inuolantes, & vix aliqua, vel nascentis Dei, vel pendentis in Cruce possunt memoria deturbari. Magnus ille Patriarcha vix volucres huiusmodi à suis Sacrificiis abigebat. (Gen. 15.) Nos quid sumus, qui fugare præsumimus? Quis in hoc riuo, vel mersum, vel submersum se esse negauerit? Videris quam turbidus torrens, & limosa regurgitans cœnositate, qui vix, aut numquam ad hoc ducitur, vt penitus exsiccetur: Non puto quod ille, qui clausit cælum oratione, (3. Reg. 17.) clauserit animum à cogitatione; vt facilius sit cælum obserare, quam animum.

Locutio peruersa. Secundus riuus est locutio peruersa. Linguam nullus hominum domare potest, ait Apostolus: membrum inquietum, membrum mortiferum, facilius ad loquendum, ab obsequendum procliuior. Et notandum, quod nascitur alter ex altero, cum malæ cogitationi prauæ locutionis ianua sit aperta. Et est verbum, aliud falsum, vnde dicitur: (Iacob. 3.) *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium*; aliud vanum; de quo scriptum est: (Psal. 5.) *Vana locuti sunt vnusquisque ad proximum suum*; (Psal. 11.) aliud maledicum, de quo Apostolus scribit: (1. Cor. 6.) *Neque maledici Regnum Dei possidebunt*; aliud impudicum, de quo idem: *Turpis sermo de ore vestro non procedat*; (Ephes. 4.) aliud excusatorium, vnde Psalmista: (Psal. 140.) *Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis*: aliud dolosum, de quo Propheta: (Psal. 11.) *Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa*; aliud otiosum, de quo idem Dominus: (Matth. 12.) *De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij*: & si quæ alia sunt genera pestis huius, quæ nos breui saltu transilire non possumus.

Actio praua. Tertius est actio praua. Post cogitationem, & locutionem venitur ad opera, quando exhibemus membra nostra arma iniquitatis peccato, & contumeliis afficimus corpora nostra. Quid enim turpius, quam membra Christi sanguine consecrata, & consepulta ei in Baptismate, libidinosis ardoribus maculare, nec attendere reuerentiam præsentis Dei, minantis pœnam gloriam promittentis: Absit, vt aliquis vestrum huic idolo substernatur, vt filium Virginis in Veneris templo suscipiat, vt arcam Dei iuxta Dagon collocet, ne nutritus in croceis stercora complectatur. Quid Petro cum Mago? Quid Christo, cum Antichristo? (1. Reg. 5.) Quid virgini, & libidini? (Thren. 4.) Quid puritati, & impuritati? Absit, vt quisquam vestrum ambulet in passione desiderij, sicut & Gentes, quæ ignorant Deum, qui corpus Christi aut consecratis, aut Christi corpori ministratis, electi seruire Imperatori, vt cum Imperatore sedeatis, cum sederit in Sede maiestatis suæ. Qua fronte, quibus oculis videret nos, viueret nobiscum, qui tantis inter nos obscœnitatibus deseruiret? Qua mente, qua conscientia accederet ad sancta Sanctorum, immolare sanctum Sanctorum, cuius fama contemptibilis, vita notabilis, sermo reprehensibilis haberetur?

Peccatorū confessio quam sit salutifera. Sed si forte, humanum loquor, propter infirmitatem carnis nostræ aliquis nostrum tale aliquid in cubiculo conscientiæ complicauit, duplicet illud per confessionem, & pœnitentiam, & ego ei de misericordia nascentis pueri repromitto, quia si confessus fuerit, & pœnituerit, nascetur in eo lux mundi, vt, dimotis fallacibus tenebris, splendorem veræ lucis accipiat. Quomodo enim miseris misericordia hac nocte negabitur, in qua misericorditer nascitur misericors, & miserator Dominus? Adest Deus, & homo; mater, & virgo, caro, & verbum, lux, & illuminans, bonus, & bonitas, misericordia, & veritas, fœcunda virginitas, virginalis fœcunditas, æterna nouitas, noua æternitas, diuina humanitas, humana diuinitas, humilis sublimitas, & in his omnibus misericordia fabricatur. Cohibete igitur extollentiam ab oculis, loquacitatem à lingua, crudelitatem à manibus, voluptatem à lumbis, pedes ab itinere non trito, & venite, & arguite eum, si non hac nocte disrumpit cælos, si non descendit ad vos, & proiicit in profundum maris omnia peccata vestra. Quis enim est, qui huius tertij riuuli non sit mersus, & remersus instantia?

Quartus riuus est defensio peccatorum. (*Peccati defensio quam inuisa Deo.*) In veritate dico vobis, quia nihil sic exasperat iram diuinitatis, quam iniquitatis defensio. Æquo enim certamine nos decertamus cum Domino, cum defendimus quod odit, cum nobis placet quod displicet illi. Magna quippe differentia est inter superbum, & humilem peccatorem, cum illum despiciat, (Psal. 137.) hunc respiciat: quia *humilia respicit, & alta à longe cognoscit*. Quando sanari poterit, qui medicum spernit, medicinam conculcat, & infirmam substantiam contrariorum receptione succendit? Tu dicis malum bonum, amarum dulce, tenebras lucem, & in Creatorem refundit iniurias, vt quod laudauerit, tu vituperes, quod vituperauerit, tu laudes. Non est hoc palpatiua dissimulatione tacendum, cum viderim quosdam vestrum tantis impatientiæ stimulis agitari, vt ad primas correptionis voces, non solum excusationem, sed defensionem exhibeant; & nisi disciplinatis vigor obuiauerit, ad tumultus, & iurgia prosilitur. Hæc est impietas maxima in Deum, delictum maximum, (Iob. 3.) quæ vir simplex, & rectus, & puer Domini summa circumspectione deuitat.

Elegantissimam super his comparationem inducit Propheta, quam de sacrario sancti Spiritus asportauit. *Ibi*, inquit, *habuit foueam hericius*. (Esa. 36. — *Natura hericij.*) Hericius si apprehendi se sentiat, vel contingi, ita confertissima spinositate densatus est, vt vndique compunctionibus, & aculeis vestiatur, cum vero se solitudinem adeptum putat, caput aperit, exerit pedes, & viuificatorios motus plana deambulatione demonstrat. Si quis superuenerit, statim celerrima velocitate caput cum pedibus ad interius absconditum reportatur, vt si illum tenere volueris, prius videas sanguinem tuum, quam corpus suum. Sic & peccatoris caput cum pedibus, intentio cum actione, à Pastorum sollicitudine prospectatur, & quod fere omnium peccantium vitium est, cum ab omnibus videatur, à nemine æstimat se videri. Si vitium resecare studeas, & intentionis ingressus cum actionis egressibus, correctiuis manibus deprehendere, statim Ciceronis eloquentia renouatur, excusatur, & defenditur, quod opponit, accusatis & offenderis qui proponis. Interrogat de loco, de tempore, quando factum fuerit, & nouus dialecticus exerta lingua prorumpit, in medium parentes aduocat, patrocinatores quærit, grauari se indicat, indicat se recessurum, malleque mori, quam pati talia, & quæ vidisti negans, & quæ non vidit, in te conuitia retorquens. Sic spinam sentis, & culpam perdis, odium incurris nec corrigis: & quem totum tenere putabas, totum

tum amittis. Vides quam multiplici cumulositate A riuus iste omni homini,& maxime nostro ordini se infundit.

Exultatio in peccatis.

Quintus est exultatio in peccatis. O detestanda lætitia, & in sempiterni doloris tristitiam demutanda, in peccatis sicut in virtutibus exultare: Nonne latrocinantes, & facinorosi quique cum votorum plenitudinem assequuntur, non se capiunt præ gandio, ita etiam, vt audeant ipsi diuinitati gratias immutire? *Qui cum malefecerint, lætantur, & exultant in rebus pessimis, cadent super eos carbones, & in ignem deiicientur.* Sed & riuus iste quam vndosa refluxione miseros animantes offundat, melius conscientia, quam eloquentia comprehendit.

Prou. 2. Psal. 139.

Aliorum euersores scelestissimi.

Sextus est alios docere ad malum. Hæc doctri- B na de cathedra pestilentiæ derivatur, quã detestatur,& reprobat, qui docet hominẽ scientiam. O quã in vano accipit animam suam qui aliorum animas venatur ad mortem, qui trahit peccata sicut longã restem, qui miscet sanguinem sanguini, cui non sufficit, vt intereat in sæculum sæculi, nisi & alios ad interitum pertrahat sempiternum: Scitis enim, quia multa vitia tenerrimis ætatibus imprimuntur, quæ postea in magno corpore vix mitigare, nedum extirpare quisquam possit. Infelices magistri, qui huiusmodi plantaria plantauerunt, quæ explantantur ab illa cælesti plantatione, quam plantauit Pater ille cælestis. Quis gloriabitur se huius riui tor- C rentibus non fuisse vallatum?

Perseuerantia in peccatis.

Septimus est in his omnibus perseuerare. Hic peccator submersus est, & absorptus, & clausit super eum puteus os suum. Cum enim non leuat oculos ad cælum, nec recordatur iudiciorum iustorum, mortuus, & sepultus est in sepulchro conscientiæ suæ. Tunc à mortuo, tanquam qui non est, perit confessio. Tũc *peccator cũ venerit in profundum malorum, contemnit.* Hic est in extremo fluminum Ægypti. Hic multitudo miserationum Domini tollitur ab oculis eius. O flumen malum, riui pessimi, riui exterminantes: Hac nocte Dominus eos calceatus transiuit, cum in virginali substantia puram carnem & omnium prætaxatione pestium immunem accepit, illo calceamento calceatus, quod in Idumæam extendit, cuius corrigiam soluere non D potuit magnus ille Baptista. Misit de summo Filium suum, & accepit me in vtero Virginis, & sic tandem assumpsit me de aquis multis: quas vobis breuiter prælibauimus. *Libera me*, inquit, *ab his, qui oderunt me, & de profundis aquarum.*

Eccl. 37. Prou. 18. Psal. 59. Luc. 3. Psal. 68.

Exhortatio ad pœnitentiam.

Percutiemus eos, si cogitemus pro peccato nostro, si prohibeamus linguam à dolo, si declinemus à malo & faciamus bonum, si confiteamur aduersum nos iniustitiam nostram Domino, si dolor noster sit semper in conspectu nostro, si doceamus iniquos vias Domini, & semper laus Dei sit in ore nostro. Et, vt de arte sutoria nostris moribus aliquid consuamus, habeamus calceamenta densa,& subtiliter consuta, quæ possint aquas obuiantes E excludere. Faciamus carnem nostram firmam, & confixam timore Domini, quæ libidinis humorem excludat, & excocta tribulationibus, atque densata, fiat vter nouus ad conseruandum vinum nouum, de quo dicitur: *Quia factus sum sicut vter in pruina.*

Psal. 118.

Sed iam corda,& corpora nostra ad suscipiendum Filium Virginis præparata dimittamus in pace, & omnes in commune lumen ad reuelationem Gentium innocentibus brachiis amplectamur, qui est Deus benedictus in sæcula, Amen.

HOMILIA LXI.

XXV. Dec.

In Natiuitate Domini.

CHaritati vestræ, fratres charissimi, ædificationis verbum facere gestio; sed quia, vt nostis, nuper ad Episcopatus apicem, Deo auctore, promotus sum, loqui ante prudentiam vestram, dum conscientia metuit, lingua etiam necdum assueta, halbutit. Numquid enim, qui nauim remigij imperitus ingreditur, suscipere gubernaculum non veretur? Et qui rudis tyro militiam nouiter intrat, præferre vexillum principum non formi- B dat? Sed ego, qui de propria infirmitate diffido, vestris orationibus adiuuandum me, per Dei misericordiam, credo; alioquin quomodo nos penitus desperare de propria imperfectione possumus, qui nati Saluatoris infantiam celebramus? Qui enim per ætatum incrementa dignatus est crescere valet etiam nos de minimis ad maiora prouehere, & teneram nostri sensus infantiam perfectionis suæ gratia roborare. Qui nimirum iccirco paruus in nostris fieri dignatus est, vt nos in suis magnos efficeret: iccirco nostram infirmitatem pertulit; vt nos suæ virtutis plenitudine solidaret.

Non ergo timeamus defuturum nobis transitorium verbum, qui illius Verbi gloriam quæri- C mus, quod manet in æternum, de quo videlicet in lectione sancti Euangelij, modo dum legeretur, audistis: *Quia in principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Sed hoc de illa Natiuitate dictum est, quæ ex Patre est, qua videlicet Deus apud Deum ante sæcula extitit, & cuncta ex nihilo propria virtute creauit. Vnde non immerito dictum est: *Quia omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Sed qui secundum illam Natiuitatem omnia fecit, secundum istam, quæ hodierna est, ipse fieri dignatus est. Quod idem B. Euangelista patenter innotuit, cum post nonnulla subiunxit: *Verbum*, inquit, *caro factum est, & habitauit in nobis.* Vbi protinus additur: *Et vidimus gloriam eius gloriam* D *quasi Vnigeniti à Patre.*

Ioan. 1. Ibid. Ibid.

Verbum quomodo caro factũ.

In vtraque ergo natura idem est Dei Filius, nostra suscipiens, & propria non amittens. Qui dum in homine hominem renouat, in se incommutabilis perseuerat. Deus enim, qui, vt nos erigeret, se misericorditer inclinauit, nos quidem in suam gloriam transtulit: sed nihilominus ipse in sua diuinitate permansit. Nobis contulit, sibi nihil minuit. Ita magnus in forma Dei, sic breuis in forma serui; vt nec ista breuitate magnitudo illa minueretur, nec illa magnitudine ista breuitas premeretur. Nec enim quando membra humana suscepit, opera diuina deseruit. Nam quod auditis, fratres mei, quia Verbum caro factum est, nequa- E quam debetis intelligere, quod in carnem sit Dei natura mutata, sed quod à Verbo in vnitate personæ sit caro suscepta. Carnis autem nomine homo totus accipitur. cum quo intra Virginis viscera sancto Spiritu fœcundata, tam inseparabiliter Dei Filius est vnitus, vt qui erat sine tempore de essentia Patris genitus, ipse sit temporaliter de vtero Virginis natus. Sed hoc Dominicæ Natiuitatis ineffabile Sacramentum quæ mens comprehendere, quæ lingua valeat pleniter explicare? Non enim à Propheta sine causa dictum est: *Generationem eius quis enarrabit?*

Esa. 53.

Postpositis igitur his, quæ de sacratissima Nati-

uitate a Patribus nostris latius disputata sűt, liber, fratres charissimi, paulisper ad humilitatem Redemptoris nostri, locutionis articulum flectere, & quid pro nostra salute iam in ipsa sua Natiuitate pertulerit, communi vobiscum discussione pensare. Quis enim digne mirari valeat? Quis non obstupescat, quod is, qui Cæli immensitate non capitur, in angusto præsepio reclinatur? Qui Electos suos stola immortalitatis induit, vilibus pannis contegi non contempsit. In stramine recubuit animalium, qui cibus est Angelorum. Qui marium procellas m rigat, qui aquarum abundantiam fluminibus subministrat, raras de Virgineo pectore guttas lactis expectat. Exprimitur lac ex vberibus Virginis, & in carnem vertitur Saluatoris. Felix ista Puerpera, quæ sic gaudet de fœcunditate prolis; vt nequaquam doleat de amissione Virginitatis: quæ illum fouebat, à quo fouebatur; illum in vlnis gestabat, à quo totius mundi machina continetur. Stringitur à Matre puerilibus fasciis infantulus, qui cum Patre omnium rerum iura gubernat immensus.

Quæ mirabilia Christus D. operatur sit in assumptione carnis.

B. Virginis laus.

O quanta tunc erant Regum mundi tortita palatia, quanta miris lapidibus ornata triclinia? & tamen omnia illa contempsit, qui præsepium ad cunabula suæ Natiuitatis elegit. Non electos petiit aurat s vestibus obsitos, non purpura, vel pictis tapetibus adornatos; sed in catabulo recubuit animalium, qui innumeris vallatur Angelorum agminibus; deiici voluit, vt nos ad summa proueheret; pauper in hoc mundo factus est, vt nós diuitiarum suarum participes exhiberet.

Hanc Redemptor s nostri humilitatem, fratres charissimi, tota animi consideratione perpendite: hanc sole ter habere curate, mundi gloriam spernite, pauperes esse cum Christo veras diuitias deputare. Sacrificium Deo bonæ voluntatis offerre satagite, si in conspectu eius vultis veri diuite apparere. Audistis enim, quia hodie nato Domino sancti Angeli cantauerunt: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Hodie quippe pax Deo cùm hominibus facta est, sed non cum hominibus multarum diuitiarum, vel terrenæ sap entiæ, aut generosæ nobilitatis, sed cum hominibus bonæ vol ntatis.

Luc. 2.

Gaudeamus itaque, dilectissimi, & totis in Domino visceribus delectemur quia Christus pax nostra, qui fecit vtraque vnum, iccirco hodie visitare dignatus est mundum; vt homines bonæ voluntatis perducat ad consortium Deitatis. Qui videlicet vtraque vnum fecit, quia homines cum Angelis in supernæ Hierusalem socia cohabitatione coniunxit. Vtraque vnum fecit, quia ouem, quæ perierat, ad gregem propriis humeris reportauit, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

Ephes. 2.

Matth. 19.

ALOYSIVS Lipomanus, & Recētiores alij sequentem sermonem de Natiuitate Domini, B. Petro Damiano adscribunt. Sed quam verum id sit, optime animaduertit Cardinalis Baronius initio tomi primi Annalium Ecclesiasticorum. Cum enim in eo sancti Bernardi Abbatis Claraeuallensis, qui post B. Petrum Damianum octoginta annis diem obiit, mentio habeatur, absque dubio alij tribuendus videtur: Nos vero hac de causa Beati viri sermonibus illum inserendum duximus, vt aliquando alicuius diligentia suo restituatur Auctori.

Anonymi cuiuspiam Sermo, de Natiuitate Saluatoris & præclaris miraculis in ea factis.

XXV. Decemb.

NOn poterit explicari sermone quod mente concepi, stupor enim miraculorum opprimit me, & dum omnia replico, omnia complicantur. *Quis poterit cogitare diem aduentus eius?* ideo fit elinguis lingua, memoria immemor; insensibilis sensus. In sua era Natiuitate relucent omnia, & omnia partui Virginis obsequuntur. Fiunt mirabilia in cælo sursum, & in terra deorsum, & vniuersa in nascentis Dei obsequium iurauerunt. Insigniuntur conuexa cælorū stella lucentiori, & multo lumine loca flammantia præstringuntur. Diffunduntur per quadrifidū orbem radij rutilantiores, & pluralitatē stellariorum ignium nouus ignis obtundit. Miratur orbis, cælos nouum peperisse splendorem, & inconuertibilem eorum statum ad signa, & prodigia fuisse conuersum. Vident Chaldæi in cælis, quod Balaam reliquit in scriptis: *Orietur*, inquit, *stella ex Iacob, & consurget homo ex Israel, & erit omnis terra possessio eius.* Nascitur stella in excelsis, & Deus in terris, cuius possessio à mari vsque ad mare. Præparant se Reges Tharsis, vt cum nouitate munerum videant nouam matrem, filij nouam natiuitatem. Fons olei de terra erumpit. Templum Romæ; quod vocabatur æternum, corruit, omnibus impensis & Vrbis, & orbis mirabiliter consummatum. Cum enim Romani in victoriosæ antiquitatis memoriam templum singulari schemate facere decreuissent, ab omni illa Deorum immò dæmoniorum multitudine quæsierunt, vsquequo durare posset tam excellentis operis operosa constructio. Responsum est: Donec Virgo pareret. Illi ad impossibilitatem oraculum retorquentes, templum æternum solemnem illam machinam vocauerunt. Nocte autem ista, cum de Virginali thalamo Virgineus flos Mariæ egressus est, ita cecidit, & confractum est illud murale, & columnarum opus, vt vix appareant vestigia ruinarum.

Malach. 3.

Matth. 2.

Num. 24.

Mira quæ contigere, nascente Christo.

O Bethleem ciuitas Dei summi, & in te, & in suburbiis tuis visa sunt mirabilia hodie. Deus pendet ab vberibus; ponitur in præsepe, ligatur in cunis, pannis inuoluitur, & laxatis fasciolis, felices manus, & sancta brachiola per cunarum paruitatem expandit. Alludit Virgini, Matri arridet, & blandientes oculos ad Mariam intorquet. Stat perterrita tantis miraculis Regina cælorum, confert in corde suo salutationem Archangeli, conceptionem Dei, natiuitatem pueri: & miratur quod ille, qui sic potuit ad nos venire, sic voluit subuenire.

Adest & Ioseph, sed ab vtroque remotus, & in excessu mentis miratur, & mirari satis non potest, qualiter sit ad tantæ dignationis admissus arcanum. Adest multitudo cælestis exercitus, & vocibus gloriosis, *Gloria in excelsis Deo* auditur. Pastores veniunt, & inueniunt puerum, & puellam. Procedit stella, Reges accedūt, adorant Filium, Matrem venerantur, offerunt munera, deferunt maiestati. Cruciatur Herodes; Hierosolyma turbatur, requiruntur Scribæ, locus prædicitur; inducitur simu-

Luc. 2.
Matth. 2.

latio, simulator ad nihilum deducitur, deteguntur commenta fraudum. Luc. 2. Magi per aliam viam reuertuntur, pax inaudita à sæculo regnat, vniuersus orbis ad censum describitur, riuus olei de terra perfudat, & in diuitem venam liquor sanctificatus ebullit.

Quid est hoc, nisi quia vera pax in terris apparuit, nisi quia ad supernum Regnum ciues adscribuntur, nisi quia fons misericordiæ de Virgine Cant. 1. emanas, oleum effusum nomen tuum? Spiritus sanctus Scripturæ istius vnus, & vnicus fabricator, nonnullam suæ pinguedinis dulcedinem sub hoc capitulo dereliquit. Sed vos nocturnis vigiliis ita defatigati estis, vt vix possitis somnum ab oculis remouere. Euigilate tamen paulisper, & somni torporem excutite. Aderit ille, de cuius natiuitate loquimur, vt illuminet oculos nostros, ne obdormiamus. (S Bernardū dicit. Vide eius serm. 35. in Cant.) Totus autem sententiæ sensus ex illius area mutuabitur, cuius consilium est, quasi consilium Dei. Ipse ille est Dominus videlicet Claræualiensis, cuius religio, & discretio, sapientia, & eloquentia, vita, & fama per totam Latinitatem non immerito decurrit; libenter enim illius sarcinas adoro. Sed ad propositum reuertamur.

Benignus ille Spiritus, de cuius secretiori fonte Canticorum flumen euadit, in his tribus verbis tria nobis requirenda reliquit, videlicet nomen Sponsi, quare oleo comparetur, & quomodo effundatur, quia & nomen tacet, de comparatione nil loquitur, nihil dicit de effusione. Primum de nomine videamus. Multa, vt arbitror, vocabula Sponsi per Diuinam Scripturam sparsa leguntur, sed in duobus verbis vniuersa complector. Nullum profecto reperietis, quod non sonet aut maiestatis potentiam, aut gratiam pietatis. Puer Domini, de quo frequentius facio mentionem, ad Regis cubiculum introductus, duo quasi sublimiora de ipsius ore diuinitatis audiuit: *Potestas Dei est*, inquit, *& tibi Domine misericordia.* (Esa. 61.) Sed & ipse Saluator prophetice veritati attestans, ait: *Vos vocatis me magister, & Domine, & bene dicitis. Sum etenim.* (Ioan. 13.) Dominus nomen est maiestatis, pietatis magister. Si enim pium est præbere escam corpori, multo misericordius est escam animæ impartiri, quod est propriè magistrorum, qui mentes indisciplinatas sub disciplinæ rigore coërcet.

Videamus quod horum nominum effundatur, vtrum nomen potentiæ in nomen gratiæ, vel nomen pietatis in maiestatis vocabulum. Absit, vt misericordia in potentia includatur, quia miserationes eius super omnia opera eius. (Psal. 144.) Certum est ergo, quia potestas Dei in maiorem hodie pietatem effusa est, cum cæli distillauerunt à facie Dei, & de Virgineis membris vetustus dierum exoritur. Non est, qui se abscondat à calore isto; quia largior olei effusio à capite descendit in barbam: quæ etiam extremam vestimenti fimbriam largius irrorauit. Tanta est abundantia miserantis, vt non solum sub nomine effusionis, sed & exinanitionis censeatur: *Exinaniuit semetipsum*, ait Apostolus, *formam serui* hodierna die *accipiens*, & cum tota multitudine miserationum suarum de thalamo prosiliit virginali; (Philip. 2.) non enim habuit dulciorem modum ad redimendum nos abyssus illa consiliorum Dei, quia quidquid diuinitatis in thesauro pietatis inuentum est, totum in vtero Virginis est ag[e]stum.

Non me capio præ lætitia, quod illa maiestas naturam suam exinaniens, in naturam meæ carnis, & sanguinis superueniat, & me miserum in diuitias gloriæ suæ non ad horam, sed in sempiternum includat. Fit frater meus, Dominus meus; & timorem Domini fratris vincit affectus. Domine Iesu, libenter te audio regnantem in cælis, libentius nascentem in terris, libentissime Crucem, clauos, & lanceam sustinentem; hæc siquidem effusio rapit affectum meum, & istorum memoria conualescit cor meum viuentis, & viuidæ potionis asperitate purgatum. Viuens est iste sermo, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens ad diuisionem animæ, & spiritus, compagum quoque, ac medullarum scrutatur. (Hebr. 4.)

Vnus illorum, qui prophetalis chori aut magister, aut inter magistros est, sub senaria diuinorum nominum partitione, de hac effusione mirabiliter quidem, sed subtiliter prophetauit: *Vocabitur*, inquit, *nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, Princeps pacis.* (Esai. 9. Esai. 134.) Erat quidem admirabilis Dominus meus inter Angelicos ordines, audiens hymnum gloriæ suæ admirabilis illi mirabili creaturæ, faciens mirabilia in cælo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis. Ego autem, in luto fæcis, & miseriæ obuolutus miser, & miserabilis omnem spem emergendi perdideram. Ille in gloria, ego in miseria; ille admirabilis, ego miserabilis. *Sanctum & terribile nomen eius*, (Psal. 110.) quod vix audeat illa dignior nominare natura. Nomen istud clausum, & integrum, quomodo capere poteram, quem vix Angelicus oculus prospicere nedum percipere potest.

Sed vide effusionem. Ille, qui erat admirabilis agminibus Angelorum, inclinat cælos, & fit consiliarius hominum. Maiestatiuum nomen in pietatiuum effunditur: & qui mirabilis est in cælis, consulere venit in terris; abscondit purpuram sub miseriæ vestimentis, & ad lutum, vbi iacebam, inclinatus, non mergitur. Is, audeo dicere, infixus in limo profundi, (Psal. 68.) uperi manuum suarum porrigit dexteram, de profundis aquarum extrahit, extractum abluit, ablutum induit, indutum reportat, reportatum confirmat. (Vide beneficia Dei homini collata.) Porrigit dexteram cum nascitur, cum loquitur extrahit, abluit cum moritur, induit cum resurgit, cum ascendit reportat, confirmat cum spiritum emittit de cælis. Bonus quidem consiliarius, qui consilium, quod voce dederit, & morte defendit. Erat enim docens, ait Euangelista, (Matt. 7.) sicut potestatem habens, non sicut eorum Scribæ, & Pharisæi. Deus, & fortis, nomina sunt potestatis, sed Deus effunditur in Patrem futuri sæculi, fortis in principem pacis. Breuiter curro, quia & fatigatis, & scientibus legem loquor.

Quid tibi, mussitabunde Lucifer, in tanta diffusione? Clausum est tibi totum itinerarium Dei, & malignans oculus tuus hic nimium caligauit. Sed & Dominus meus admirabilis fuit in natiuitate, consiliarius in prædicatione, Deus in miraculorum coruscatione, fortis in passione, pater futuri sæculi in resurrectione, Princeps pacis in illa æterna beatitudine. Non terreamini nouitate verborum, quia nihil nouum introducitur. Sic & olim nomina commutata, & effusa sunt, (Gen. 17.) Abram in Abraham, Sarrai in Saram, & si quas alias mutationes in illa veteri officina vos legisse recolitis. Sed & ab ipsis pænè mundi principiis, in arcano quodam Scripturarum loco, diuini nominis effusionem inuenisse me recolo. Loquitur Deus ad Moysem de deliberatione Israelis, & post multam Dei, & Moysi confabulationem, Propheta subtiliter inquirit nomen eius, & Dominus dicit: *Ego sum, qui sum: hoc mihi nomen in æternum. Hæc dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos.* (Exod. 3.) Perterritus Moyses in extri-

N ij

cabilis auctoritate vocabuli, ac si diceret: Hoc excedit intellectum menm, non possum capere, nisi effundatur; audit à maiestate: *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob.* Vides effusionem? Ecce Deus Angelorum, vocat se Deum hominem.

Vnus Deus Angelorũ, qui & hominum.

Curramus ergo fratres, in odorem vnguentorum istorum. Curramus ad oleum de oliua speciosa in campis expressum, nulla infectũm amurca, nulla substantiarum amaritudine; oleum, quod exhilarat faciem hominis, quod sanat vulnera, dolorem tollit, reddit suauitatem. Nonne Samaritanus noster nobis à latrone pessimo vulneratis attulit oleum, & vinum ad purgandum, & mitigandam vulneris magnitudinem? Sed multum olei, parum vini; multum misericordiæ, iustitiæ parum. Sic quippè decebat miseratorem, sic misero expediebat. *Non* B *intres in iudicium cum seruo tuo*, Domine ait Iustus, *quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens*; sed corona me in misericordia, & miserationibus. Veniens quippè hodie, quinque vasa attulit olei, non nisi duo vini. Spiritus enim sapientiæ, & intellectus, consilij, scientiæ, & pietatis, nonne dulcedinem sonat, misericordiam fragrat, eructat abundantiam suauitatis? Fortitudo & timor vinum sunt. Sed hoc vino potatus est potens ille, cum Christus in spiritu fortitudinis descendit ad inferos, non timidus, sed timendus.

Psal. 103.
Esai. 142.
Psal. 102.
Esa. 11.

Nomen Iesu quid præstet.

Videamus nunc quare oleo comparetur oleum. Si vos melius non habetis, lucet, pascit, & vngit. Idem facit Christi nomen, & per omnia consonat C comparationi. Lucet prædicatum, pascit recogitatum, inuocatum lenit, & vngit. Vide quando præclara luminaria lumen nominis huius super eloquentiæ candelabrum portauerunt, si non illuxerunt coruscationes Dei orbi terræ, si non in splendore fulguris commota est, & contremuit terra. *In nomine Iesu Christi surge, & ambula*, dicit claudo Princeps Apostolorum. Nonne quasi fulgur exiliuit ab ore Petri, cum nominatum est nomen, quod os Domini nominauit? *Et statim*, inquit, *consolidatæ sunt bases eius, & plantæ.* Vocabulum Iesu, sicut Origenis lingua nobilior diffiniuit, dulce, & gloriosum omni odoratu, cultuque dignissimum, quod non prius ab hominibus decuit efferri in mundum, sed à quadam sublimiori excellentiorique natura. Omnes quippè Prophetæ nomen istud aut D nescierunt, aut penitus tacuerunt, & reseruata est prærogatiuæ dignitas Archangelo Gabrieli, qui sancto ore sanctissimæ Virgini illud primum euoluit. Nonnu Esaias in excessum mentis raptatus, verbis Archangelicis, eisdem pænè syllabis consentit vsque ad sancti nominis nqualitatem?

Act. 3.

Nomen Iesu ab Angelo decuit mundo manifestari.

Luc. 1.
Esai. 7.
Psal. 22.

Pascit reuera, nec est felicior pastio in loco pascuæ, vbi nos Dominus collocauit. Quid æquè mentem cogitantis impinguat? Nomen Iesu mel in ore, in aure melos, in corde iubilus. Omnis cibus, qui non conditur hoc, infatuatus est. Scriptura, quæ non fuerit interlita oleo tantæ deuotionis, aut insipida est, aut amara. Olim mihi Tullius dulcescebat, blandiebantur carmina Poëtarum; E Philosophi verbis aureis insplendebant; & Sirenes, vsque in exitium dulces meum incantauerant intellectum. Lex, Prophetæ, Euangelium, Epistolæ, & omnis gloria sententiarum Domini mei, & seruorum eius, aut parua videbantur, aut nulla. Nescio modo quid dulcius immurmurat Filius Iessæ, qui vario sermonum, & sententiarum concentu omnes illos, quos diligere consueueram, ineloquentes reddit, & mutos.

Lenit, & vngit, quia nihil sic recreat in tribula- A tione. Denique & probare licet. *Inuoca me*, inquit, *in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.* Hoc est nomen, hoc est oleum, hæc olei effusio. Amen dico vobis, non deficiet hic lechytus olei, nec minuetur, donec pluuiam voluntariam, quæ segregata est hæreditati eius, diffusius instillet, donec faciat cælum nouum, & terram nouam, quia misericordia eius ab æterno, & vsque in æternum super timentes eum.

Psal. 49.
3. Reg. 17.
Psal. 67.
Psal. 105.

Sed iam surgamus, & præparemus nos ad solemnioris Missæ iubilationem, nec cordibus parcentes, nec vocibus, ad honorem Pueri, qui natus est nobis, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

B

SERMO LXII.

XXVI. Decemb.

De S. Stephano Protomartyre.

ADbuc Filium Virginis habemus in manibus, & obsecutoria delinitione vagientis Dei honoramus infantiam. Ducit nos Virgo ad veneranda cunabula, & Speciosa præ filiabus hominum ad Speciosum forma præ filiis hominum, benedicta inter mulieres ad benedictum inter homines nos conducit. Submurmurat nobis in aurem ne forte domus exasperans audiat, & concite- C tur, reuelata esse velamina Prophetarum, & completum consilium Dei. Videre miraculum Matris Domini, quia creatura erat, & Creator creatur. Scintillat sidus, Magus adorat, exultat polus, tellus resultat; gloriantur Angeli, Pastores adgaudent: Virgo parit, nascitur Deus, & cælorum luminaria clariori lumine lumen exortum in tenebris prosequuntur. In istis bonis versamur. *Beatus vir, qui impleuit desiderium suum ex ipsis.* Scio quia dulce vobis est, *In principio erat Verbum*, dulcius, *Verbum caro factum*, dulcissimum, Verbum in Cruce suspensum. A tanto puerperio quis insanus oculos suos amouere, nedum auellere præsumat, nisi ipse iubeat qui dicit: *Auerte oculos tuos à me, quia ipsi me auolare fecerunt*?

Psal. 44.

Deus, & homo ex Virgine nascitur.

Psal. 126.
Ioan. 1.
Cant. 6.

Ecce dum osculatur nos osculo oris sui, dum D tantis miraculis & stupidos nos facit, & attentos, Stephanus plenus gratia, & fortitudine facit prodigia & signa magna in populo. Numquid æquum est derelinquere Regem, & ad militem oculos retorquere? Nequaquam, nisi imperauerit Imperator. Surgit ipse Rex Filius Regis, & lapidantium acies interrumpens, triumphatorio certamini non sine dolore cordis assistit. Videt opprimi primum & primicerium purpuratæ cohortis, & grandinatia lapidum densitate fontes sanguinis de corpore Protomartyris ebullire. Videt, quia vniuersa debacchatio redundat in ipsum, & ipsi soli improperia exprobrantium cumulantur, Vbi pietas, & misericordia tua, Domine, si non compateris patienti? E Vbi & æquitas, & iustitia, si non iudicas, & vindicas de populo lapidante? Curramus ad spectaculum, ad quod currit, qui exultat *vt gigas ad currendam viam*, & videamus quibus armis armatus vexillifer Martyrum in campum pugnaturus descendit: & vt diligentius elucescat singularis Martyrij prima prærogatiua, reuocemus ad memoriam Apostolicorum Actuum descriptionem, in quibus historicis, & figuralibus dictis conuersatio, & passio belligeri militis continetur.

Cant. 1.
Act. 6.
Psal. 18.

Stephanus, inquiunt, *plenus gratia, & fortitudine* Act. 6. & 7.

A *Faciebat prodigia, & signa magna in populo.* Non parum latet hic mysterium, nec vilipendenda simplicioribus Scripturæ manifesta positio. Ad Virginem quippè loquens Archangelus verba de cælestibus scriniis sumpta, nec alterius nisi ipsius Dei Spiritu fabricata, noua salutatione perorat. Nulli dubium quin omnium verborum excedant altitudinem, vtpote de melioribus disciplinis sancti Spiritus euoluta quorum enunciatione confœderandũ erat illud vnicum sacramentum Verbi, & hominis; diuinitatis & carnis. *Aue*, inquit fortitudo Domini, *gratia plena*.

Luc. 1.

Quid autem de Stephano? Stephanus plenus gratia, & fortitudine. Nonne Lucas eisdem pæne litteris de vtrisque loquitur? Sed licet longè excellentior modus in Virgine prædicetur, secundario tamen laudatur in Martyre. Habet igitur gratiam Stephanus sublimiori genere, quam reliqua Martyrum multitudo, plenus gratia, refertus videlicet, & cumulatus, quod raro in Scripturis Canonicis subtilis inquisitor inueniet. Iungitur gratiæ fortitudo, quia infuso spiritu libertatis, ignitus animus in lucem veritatis erumpit, nec patitur vllo pacto rigorem tristitiæ, vel submitti aliquando, vel dimitti. Sic loricatus gratia, & hasta fortitudinis sapienter infrendens, faciebat prodigia, & signa magna in populo. Ille potest signa, & prodigia facere, in quo gratia, & fortitudo sedem fortissimam statuerunt. Sic exit Stephanus ad homicidas, ad legis adulteros, ad crucifixores Filij Dei Patris; loquitur genti peccatrici in Ægypto, populo graui iniquitate in deserto, semini nequam in terra promissionis, filiis sceleratis in morte Saluatoris. *Dura ceruice*, inquit, *& incircumcisi corde, & auribus, vos semper Spiritui sancto restitistis, &c.*

Deipara Virgo, & Stephanus præ ceteris pleni gratia quam differenter dicuntur.

B

C

Esai. 1.

Surrexerunt autem quidam de Synagoga, vtique Satanæ, & vndique conglobantur, vel ad conuincendum, vel ad occidendum; faciunt parietem vnum, impietatis squama squamæ coniungitur, sibilant sibi serpentes ad inuicem, & conueniunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Seruum eius. Velit, nolit, cedit impietas pietati, veritati error, stultitia sapientiæ, Spiritui sancto præsumptio, & vanitas spiritus humani. Et non poterant, inquit, resistere sapientiæ, & spiritui, qui loquebatur. Non dixit, Non volebant quod rationabilium est, & perfectorum; sed, non poterant, vbi menti malæ facultas tollitur, non voluntas mutatur.

D

Redarguebant me, ait, ab eo cum omni fiducia. Fiducialiter agit, nec mutat, nec mutatur mens imperterrita, quæ magis amat Iustitiam, quam vitam; Fidem, quam sanguinem; mortem, quam iustitiæ taciturnitatem. Concurrentes rapiunt eum, adducunt in concilium, & gaudent eum intra sua retiacula conclusisse. Sed frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. Tunc vox liberior, & illorum cordibus sermo exacuitur veritatis, totumque Martyrem rapit sibi Spiritus Dei, & ex eius ore sonantiori organo modulatur. Apparet ei vna facies Scripturarum & veteris Instrumenti dispendia in compendiosam redigit breuitatem. Replicat promissiones, & beneficia Dei, murmurationes, & maleficia populi bona præstita, reddita mala, & ad extremum diuini sanguinis exprobrat effusionem; Vocat refractarios Spiritui, dura ceruice, incircumcisos corde, & auribus, & sublimi voce homicidas, & proditores appellat. Non veretur conuenticula congregata de sanguinibus, & inter manus quærentium animam eius, deliberatione iustitiæ cacumen veritatis ascendit. Dissecantur cordibus, & strident dentibus in eum, concipiunt dolorem, & propè est, vt pariant iniquitatem.

S. Stephani constantia, & immutabilitas.

Prou. 1.

E

Psal. 25.

Mirum, quia non reuocantur insueti nouitate miraculi quod luminosa Protomartyris facies non refrænat insanos. *Videbant*, inquit, *faciem eius tamquam vultum Angeli stantis inter illos.* Quid est, Iudæi? Lumine vultus Dei insignitur gloriosus Leuita, vt vibranti splendore Stephanus serenatur, reuerberantur oculi vestri, & tamen inuidiæ magnitudo, visionis maiestatem occludit. Respondeant mihi diuinorum voluminum euolutores, vbi reuoluerint hominem in terris positum vultum Angelicum induisse, & cum in vtrisque Legibus, vel raro, vel numquam inuenerint, adstupeant gloria triumphantis.

Inuidia Iudæorum, oculos mentis occlusit.

Sequitur: *Cum autem esset plenus Spiritu sancto, intendens in cælum, vidit gloriam Dei.* Mirum dictu, & totius supergressio creaturæ. Intendit in cælum, videt iam non cælum, sed cælos apertos, videt gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei. Mouet me hæc intentio, quæ de cordis puritate refusa, vim facit cælis, & ad ipsius diuinitatis consistorium penetrat, & attingit. Cæli aperiuntur, gloria Dei videtur, Iesus conspicitur, stans non solum à dextris Dei, sed à dextris virtutis. Hanc intentionem fecerat abiectio mundi, contemptus sui cordis munditia, dilectio Dei, amor proximi, veritatis defensio, desiderium Christi.

Retorquenda essent hæc omnia ad communes flosculos mortalitatis nisi esset excellentia Martyris commendanda. Felices oculi, subtilis visus, visio gloriosa. Simulque signanter recollige positionem verborum. Plenus est Spiritu, & sic intendit in cælum; quia qui Spiritu diuinitatis afflatur, conculcatis terrestribus, cælestibus inhiat, & æternis. Post hæc aperiuntur cæli, nullaque præualet obfirmatio, vel claustra, quæ non transuolet, aut irrumpat mens illa summæ menti affectanter inhærens. Aperiuntur ergo cæli, & puto, quod omnes cæli, eorumque apertionem sequitur visio gloriæ Dei, & videtur Dominus Iesus stans à dextris virtutis Dei. Ne Patre minor esse putetur, stat cum stante, cum bellante bellatur, qui lapidatur in lapidato.

Ecce quibus donis fruantur, qui Spiritu Dei aguntur.

Non mediocris stupor inuoluit me, vtrum primitiuus flos Martyrum corporeis, an incorporeis oculis ista prospexerit. Grande quidem miraculum si mortali intuitu stellantibus se immersit arcanis, si mundi corde oculi tam solemnem inspexerint visionem. Quod si corporalibus, certum est hunc omne hominum genus disparilitate gloriæ præuolasse, & pennis Fidei, & virtutum, incorporea corporeis, & si non comprehendisse, apprehendisse tamen. Nihil audeo temere definire, vel ex abrupto præcipitare sententiam, cum finitiuam super huiusmodi regulam me non legerim inuenisse. Securius tamen sequor Apostolũ, immo Spiritum Dei in Apostolo, qui cum summa verborum deliberatione magis securæ ambiguitati, quam periculosæ definitioni, ista committit. *Siue*, inquit, *in corpore, siue extra corpus, nescio, Deus scit.*

Cur Dei Filius à dextris Patris sui stet.

2. Cor. 12.

Exclamant statim clamore horribili, continent aures suas, & eas obstruunt veritati. Impetum fecerunt vnanimiter in eum, facti amici in morte illius, & eiicientes eum extra ciuitatem, lapidabant. Eiicitur Martyr extra ciuitatem sanguinum, in qua prius iustitia habitauerat, nunc autem homicidæ, de qua dicit Sanctus: *Quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem in ciuitate.* Hæc est ciuitas, quam die, ac nocte circumdat iniquitas, ciuitas castellum de-

Esai. 1.

Psal. 45.

spectiuè vocata, quod contra Apostolos, & Apostolorum Dominum, durissimis infidelitatis vectibus est munitum. (A) *Matth. 21.* Extra portam ciuitatis huius passus est Dominus, extra eam lapidatur seruus exiens ad eum extra castra, & portans similitudinem improperij eius. *Luc. 9.* Deponuntur vestimenta Martyris ad pedes persecutoris, qui ad tactum sacrarum vestium, & orationibus lapidandi fuerat conuertendus. *Et lapidabant*, inquit, *Stephanum inuocantem, & dicentem: Domine Iesu, accipe spiritum meum.* (*Conuersio S. Pauli orationibus S. Stephani adscribenda.*) Currunt illi ad lapides, & ille ad preces, lapides lapidem percutiunt, sed lapidem molliorem, de quo fluit oleum charitatis, & tinnitus redditur pietatis. Domine Iesu, inquit, ne statuas illis hoc peccatum quia nesciunt quid faciunt. Rogat suscipi spiritum (B) suum: spiritum vtique, & spiritum illum, quam signanter quasi quoddam tertium Apostolus in homine præcipit conseruari. *Vt integer*, inquit, *anima mea, & spiritus, & corpus in diem Domini sine querela seruetur.* (*1. Thessal. 5.*)

O quanta pietas, quantus affectus, & ardentissimæ charitatis integritas. Recte martyrij florem iste sibi præuendicat, in quo similitudo Domini pendentis in Cruce mirabilibus formulis est impressa. In ligno enim spinis, clauis, lancea affixus, & crucifixus, dissimulat illum vnicum dolorem, & obliuiscitur mortis vicinæ nouum introducturus exemplum, aperit latitudinem charitatis, & apertiori campo terminos traditæ legis amplificat, non iam (C) solum amicus amicis, sed velint nolint, amicus patitur inimicis. *Pater*, inquit, *ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* (*Luc. 23.*) Non potuit esse inefficax oratio morientis, vnde & inimicorum numerositas ad numerum amicorum transiuit.

Vide quam recto cursu Stephanus, & si non æquat, sequitur tamen Redemptorem. Volat saxorum imber, & fortissimis inuidorum manibus loca vulnerum duplicantur, sed patienter patitur coronatus noster, de corona nominis ad coronam regiminis transferendus. Nescit affectum carnis, & mortis horam ignorat; & vide quid deliberet faciendum. Positis autem genibus clamauit voce magna dicens: *Domine, ne statuas illis hoc peccatum, quia nesciunt quid faciunt*, (*Charitas proximi in S. Stephano quanta.*) Clamat voce magna, quia (D) magna vtique charitate, positis genibus, quia vera, & humili simplicitate. Pro se orans stat, & erigitur; pro lapidantibus flectit genua. Quis audiuit vmquam talem, & quis vidit huic similem? Plus dolet persequentium peccata, quam sua vulnera; illorum iniquitatem, quam suam mortem.

Et cum hoc dixisset, *obdormiuit in domino.* Felix somnus cum requie, requies cum voluptate, voluptas cum satietate, satietas cum securitate, securitas cum æternitate. Obdormiuit, inquit, in Domino, absorptus in charitatis abyssum, & inter Dei sui brachia requiescens. Sedebat à dextris Dei Dominus Iesus, sed primo Martyri Martyrum caput. Recolis, quid illa Ecclesiæ lingua, Augustinum loquor, de hoc Martyre senserit, qui post mortem (E) septem mortuos asserit. (*S. Stephanus post mortem septem mortuos resuscitat.*)

Eia vos, qui Leuitico ordine præfulgetis, cantate huic canticum nouum, & tantæ festiuitatis festiuis vocibus incumbite. Forsassis aderit canentibus, & suggeret de nobis Domino suo, iudici nostro: Ne statuas illis aliquid ad peccatum, qui es Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXIII. (*XXVII. Decemb.*)

De Sancto Ioanne Apostolo & Euangelista.

HODIE, dilectissimi, sanctæ nobis lætitiæ gaudia geminantur, quia recenti adhuc natiuitate Dominica, B. Ioannis occurrit solemnitas gloriosa. (*S. Ioannis Euang. solemnitas.*) Hodie Discipulus, quem diligebat Iesus, dilectoris sui amplexibus stringitur, societate perfruitur, & quod viderat, quod audierat, quod manibus attrectauerat de verbo vitæ, tanto iam liquidius (B) quanto sublimius contemplatur. Hodie scilicet illa mirabilis aquila, quam & olim Ezechiel (*1. Ioan. 1.*) eminere ceteris quatuor animalibus vidit, & ipse (*Ezech. 1.*) Ioannes suimet, vt ita loquar, propheta factus, volantem in mystica visione conspexit, ad vnicam Angelorum, & hominum escam, pennis librata sublimium meritorum feliciter euolauit. Licet enim vbicumque fuerit corpus, illic necessario congregentur & aquilæ, ista tamen tanto familiarius ad vitæ pabulum, corruptionis vinculis iam solutus accedit, quanto & in carne adhuc positus (*Cur S. Ioannes Aquilæ volanti sit comparatus.*) in ipsum æterni Solis orbem, hoc est, in diuinæ substantiæ claritatem, radios purificatæ mentis infixit. (*Luc. 17.*)

(C) O quam miranda super nos cælestis consilij dispensatio! O quam profunda diuinæ sapientiæ est altitudo! Descendit Deus ad hominem, vt occultam hominibus patefaceret Deitatem. Ad humanæ mortalitatis exire dignatus est publicum, vt nobis æternitatis suæ reuelaret arcanum. Sed si mox, vt in Euangelicæ doctrinæ cœpit verba prorumpere, ac nouæ gratiæ mysteria rudibus adhuc imperitorum cordibus aperire, statim diuinitatis suæ panderet sacramentum, cuius quæso ferret auditus, cuius vnquam caperet intellectus? Nam vt de diuinitate nunc taceam cum Dominus diceret. Quia *nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis*; &, *qui manducat me, ipse viuet propter me*; (*Ioan. 6.*) (D) protinus aspernati sunt verbum, & exhorruere dicentes: *Durus est hic sermo: quis potest eum audire?* Deinde Scriptura subiungit: *Ex hoc*, inquit, *multi discipulorum eius abierunt retro, & iam cum illo non ambulabant*: videlicet non de turba; non quilibet imperiti, sed ipsi etiam discipuli nequierunt capere verbum mysterij. Quid ergo isti facerent ante solem, qui cæcati sunt ad lucernam? Quomodo tonitruis sustineant sonitum, qui clangentis tubæ pondus ferre nequeunt, immo qui suppressæ, ac temperatæ humanæ vocis exilitate surdescunt.

Propterea igitur Redemptor noster dilectum sibi speciali prærogatiua Discipulum, ad declarandam suæ diuinitatis essentiam quoddam quasi organum fecit, (*S. Ioannes organum diuinorum mysteriorum.*) (E) atque vt hic suppleret, quod ad tempus ipse Dominus dispensatiuè suppresserat, sibimet vicarium dereliquit, quatenus expleto passionis, ac resurrectionis, ascensionisque mysterio, post tredecim ferè annorum lustra, cum iam videlicet homines liberiorem ad capessendam veritatem haberent mentis obtutum, hic coessentialis, & coæternal Deo Verbi panderet sacramentum, dicens: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* (*Ioan. 1.*) Humanæ quippe imbecillitatis ordo poscebat, vt prius Christi humanitatis primordia, cursum consummationemque perdisceret. Miracula etiam, quæ in hominem gessit, addisceret,

sicque paulatim ad comprehendendum diuinitatis occultæ mysterium, suis vegetata prouectibus aspiraret. Quapropter diuini fuit causa consilij, vt ceteri Euangelistæ, qui in describenda Saluatoris humanitate versati sunt, longè præcederent; Ioannes vero, cum homines tamquam primo lactantes firmiora iam in via veritatis vestigia figerent, eos ad conscendendam diuinæ scientiæ gratiam promoueret.

Ioan. 13.

Hanc denique supereminentem diuinæ scientiæ celsitudinem tunc diuinitus illustrata mente concepit, cum in sacrosancto mysticæ cœnæ conuiuio supra pectus recubuit Redemptoris. Et quia in pectore Iesu sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, ex illo cælesti gazophylacio summam traxit, vnde nostræ paupertatis inopiam copiosa liberalitate ditauit. Ex illo, inquam, nobis ærario diuitiarum copias attulit, & in communem totius mundi salutem bene prodigus erogauit: immo supra fontem perennis vitæ recubuit, vt & ipse tunc semper manantia fluenta diuinæ doctrinæ hauriret, & eadem nobis postmodum præfixo certi temporis articulo propinaret.

S. Ioannes magnus Paradisi fluuius.

Magnus videlicet paradisi fluuius, qui ex principali sui fontis origine profluens, ac vberiori cælestium charismatum Inũdatione procedens, squalentia deserta humanarum mentium irrigat, & ad proferenda bonorum operum tamquam nouarum frugum germina, vbertima fertilitate fœcundat. Et non immerito tam profunda, tam supereminens reuelatio Deitatis Virgini debebatur, vt qui carnis sibimet amputauit illecebras, felici commercio, pro carnali dulcedine, cælestium epularum diuitiis frueretur. Ad tantum scilicet gratiæ prouectus est priuilegium, vt omnem transgrediens creaturam, illuc acie mentis attingeret, quò non Propheta, non Patriarcha, non denique quisquam ab ipso mundi primordio cognoscatur in carne positus aspirasse. Nec mirum si Redemptor noster Beato Ioanni vicem suam ad declarandum diuinitatis suæ mysterium delegauit, quem & ad custodiendã venerabilem Matrem suam, perpetuã videlicet Virginem, quasi alterum filium sui loco supposuit: *Mulier*, inquiens, *ecce filius tuus*; ad Discipulum autem: *Ecce mater tua*. Dignum quippè fuerat, vt cui potissimum commisit cælestia, committeret & terrena.

Ioan. 19.

Vnus Emmanuel Christus ex duabus naturis, diuina videlicet, & humana consistit.

Et quia Mediator Dei, & hominum ex duabus naturis, diuina videlicet, & humana consistit vnus Emmanuel; æquum admodum visum fuit, vt beatus Ioannes vtriusque naturæ fidelis minister existeret, qui & Diuinitatis Sacramenta conscriberet, & beatæ Genitrici, perpetuæ custodiæ, ac sedulitatis suæ ministerium exhiberet. Cuius vtriusque, excellentissimi videlicet sacramenti, quodammodo ministrum se esse testatur, cum per omnem Euangelici textus sui seriem, sic styli modum temperat, & quadam vicissitudine mysticæ varietatis alternat, vt modo humana pronunciet, modo diuina reuelet, modo quæ humanitatis sunt, historialiter inferãt, modo quæ sunt diuinitatis, quadam sublimium, ac subtilium verborum maiestate depromat. Tantaque locutionis arte verborum vim temperat, ac librati moderaminis sobrietate dispensat, vt nec diuinitatis arcana vulgari: nec ea, quæ Fidei nostræ necessaria sunt, patiatur abscondi.

Styli dignitas S. Ioannis.

Proinde dum historiæ verba contexit, velut per tenuissimas rimas diuinitatis fulgurem ad oculos hominum coruscare permittit, sicque dum tenuissimo lucis æternæ radio, oculus mentis nostræ perstringitur, ad indagandum mox illud inaccessibile summæ veritatis lumen perspicacius aperitur. Quia vero beatus Ioannes alternato suæ narrationis ordine, modo diuinitatem Christi subtiliter intonat, modo quæ humanitatis sunt, plane quodammodo, atque humiliter asseuerat, sicut ipse in Euangelij sui principio cœpit, ita seriatim vsque ad finem hunc eumdem modum per omnem suæ descriptionis articulum tenuit. Nam, sicut nostis, in capite sui libri deificum illud, ac singulare ponit exordium: *In principio*, inquiens, *erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*. Ecce aquila Dei ad cæli verticem sublimiter euolat, sed ad escam carnis necesse est, vt repressis alis, aliquando in imum submissa descendat. Vnde & paulo post quid subdat, audite: *Et Verbum*, inquit, *caro factum est, & habitauit in nobis*.

Ioan. 1.

Ibidem.

Cant. 5.

Elephas animal castum & frigidæ naturæ.

Hanc itaque diuersitatem humanitatis, atque diuinitatis vnitæ sibimet, atque inconfusæ Sponsa de Sponso dicit in Canticis: *Venter*, inquit, *eius eburneus, distinctus sapphiris*. In membris nempe humani corporis vix aliquid ventre fragilius, siue tenerius inuenitur, ideoque per ventrem rectè fragilitas in Christo assumptæ humanitatis accipitur: Ebur autem os est Elephantis, quod videlicet animal fertur esse castissimum, frigidissimæque naturæ. Venter ergo Sponsi eburneus est, quia suscepta Redemptoris humanitas, ab omni peccatorum contagio casta prorsus, & inuiolata permansit. Siquidẽ peccatum non fecit, nec dolus inuentus in ore eius. Sapphirus autem lapis est, sereni cæli colorem habens; vnde & in visione Domini dicitur: *Erat sub pedibus eius quasi opus lapidis sapphirini, & quasi cælum, cum serenum est*. Post sapphiros ergo opera diuinitatis intelliguntur, quæ in carne Dominus ostendebat. Venter ergo Sponsi distinctus erat sapphiris, quia Christi humanitas diuinis virtutibus refulgebat. Nec plenus sapphiris esse dicitur, sed distinctus, ita videlicet, vt inter sapphiros candor eboris appareret; quia sic Dominus ex parte hominis assumpti operabatur humana, vt aliquando nihilominus ex parte deitatis ostenderet & diuina. Nam esurire, sitire, flere, postremo crucifigi, & mori, humanitatis erant opera; miracula vero facere, & non solum alios, sed semetipsum à mortuis suscitare, euidentissima erant diuinitatis indicia. Hoc itaque modo beatus Ioannes quasi eburneum ventrem Sponsi sapphiris distinguit, dum aliquando sacramenta diuinitatis aperit, aliquando humanitatis infirma describit.

Christi humanitas ab omni peccatorum contagio aliena.

1. Pet. 2.

Exod. 24.

Expositio illorum: venter eius eburneus distinctus sapphiris.

Theologus S. Ioannes.

S. Maria vero est Theotocos nominetur.

Quia igitur hic beatus Ioannes de Deo mirabiliter, atque incomparabiliter cæteris mortalibus loquitur, iure factum est, vt non solum à Græcis, sed etiam à Latinis vndique Theologus appelletur. Theotocos Maria, quia Deum veraciter genuit; Theologus Ioannes, quia Dei verbum ante sæcula apud Patrem esse, & Deum esse, non solum inenarrabiliter vidit, sed & profunda sublimitate descripsit. Vnde non immerito potest dicere cum Propheta: *Eructauit cor meum verbum bonum*. Rectè igitur Virgo Virgini ad obsequium traditur, & pro Domino seruus vice filij subrogatur, vt virginalis pudicitiæ splendor, ex vtraque persona sibimet inuicem congruant, & floridus intimi candoris aspectus, quod in se virere considerat, hoc vernare & in altero deprehendat.

Psal. 44.

Liber hic, fratres charissimi, pulchram varietatem diuinæ dispositionis coram charitate vestra perpendere, & egregios duos Redemptoris nostri Discipulos, qualiter inter se quadam dignitatis similitudine congruant, comparare? Petrum videlicet, & Ioannem. Commisit namque Dominus

Matt. 16.

Ioan. 16. S. Ecclesia mater populi Christiani.

Petro claues Ecclesiæ, voluit & beato Ioanni custodiam Mariæ delegare. Vtraque nimirum mater, mater Maria, mater Ecclesia. Sed Maria mater Christi, Ecclesia mater populi Christiani. De Maria Christus carnem suscepit, Ecclesiam vero de lateris sui carne produxit. Ex ista prodiit secundum carnem natus, illam protulit carne iam mortuus. Ex ista voluit nasci, pro illa dignatus est mori. Ex vna semel natus est in persona sua, ex altera nascuntur quotidie membra sua. Traxit ex altera quod pro altera moreretur, vt quo vtraque communiter saluaretur. Magna igitur, & felix mater & beata Virgo Maria, ex cuius visceribus caro Christi desumpta est: ex qua rursus per aquam, & sanguinem profluxit Ecclesia. B Hoc itaque modo & ex Maria prodiisse videtur Ecclesia. Vtraque tamen casta, vtraque munda, vtraque perpetuæ virginitatis signaculo præmunita.

Ioannes Petro comparatur.

Harum itaque duarum matrum, duarum perpetuo virginum, alteram Dominus Petro committere, alteram Ioanni voluit commendare: vt perpenso diligenter vtriusque pondere ministerij, excellentium meritorum dignitas in duobus cæli Senatoribus videatur æquari. Dicit Dominus Petro: *Tibi dabo claues Regni cælorum.* (*Matt. 16.*) Numquid & B. Virgo, fratres mei, cælum non fuit, in cuius vtero virginali nouem mensibus tota diuinitatis plenitudo permansit? Ex ipsius quippè castis, mundisque visceribus, Dei Verbum, per quod facta sunt omnia, immaculata se carne vestiuit. (*S. Maria cælum dicitur, & cur.*) In angusto scilicet latebat aluo conclusus, sed totius orbis iura regebat immensus. C In breuissimo, inquam, virginalis vteri domicilio constitutus; & cæli gubernabat imperium, & terrenorum omnium non amiserat principatum. Non ergo præsumptiuè cælum dicitur venerabilis virgo Maria: atque ideo beatum Ioannem Dominus quodammodo cæli clauicularium esse constituit, cum beatæ Genitricis suæ eum decreuit esse custodem.

Matt. 16.

Proinde vt beato Petro Ioannes multipliciter comparetur, cum Discipulos suos Redemptor noster inquireret, qua circa se opinione homines ducerentur, illique protinus respondissent, alij Ioannem Baptistam, alij autem Eliam, alij vero Hieremiam, aut vnum ex Prophetis, D donec ad Petrum ventum est, nutabat assertio, nec ambiguitatis vinculum soluebatur. At vbi quid habeat, Discipulorum sensus exigitur, præcedit in veritatis confessione, qui primus erat in Apostolica dignitate, Petrus videlicet: *Tu es*, inquiens, *Christus filius Dei viui.* Inter nutantis adhuc Fidei sinuosa volumina, inter procellosas ambiguitatum fluctuantium tempestates, piscator iste veritatis anchoram fixit, & nauiculam Fidei in tutissimo tranquilli portus gremio collocauit.

Hæretici Apostolorũ tempore qui fuerint.

Sed videamus vtrum Ioannes, & huic operi aliquam cum B. Petro similitudinem teneat. E Constantissimæ itaque prædicationis arguitur, sicque à Domitiano tunc Cæsare in exilium destinatur. Protinus hæretici Marcion, Cerinthus, Ebion, cæterique quamplurimi, quos ipse conuenienter Antichristos appellat, caulas Ecclesiastici gregis irrumpunt, & veluti lupi graues super ouilia pastoris adminiculo destituta grassantur, Christum scilicet ante Mariam non fuisse dogmatizantes, & ita simplicem Euangelicæ Fidei puritatem, perfidiæ suæ squaloribus corrumpentes. Confunditur mundus, turbatur Ecclesia, vacillat Fides, & velut inhorrescente tempestate perfidiæ, plurimi naufragantur. Quid plura? Tandem perempto Domitiano, duce A diuina gratia, rediit Ioannes Ephesum, turbatamque gemit Ecclesiam. Sed quidquid inuenit erroris turbine, atque tempestate turbatum, solidiùs, atque robustius, ad pristinæ Fidei reuocat fundamentum. Nam rogatus (vt ab Historiographis traditur) à charitate ferè totius vniuersalis Ecclesiæ, in illud tandem erupit diuinæ inspirationis elogium: *In principio*, inquiens, *erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Hoc itaque signaculo veritatis & hæreticorum tergiuersationis metam fixit, & Catholicorum Fidem perpetua ex tunc & deinceps certitudine roborauit.

S. Ioannes rogatus ab Ecclesia suum conscripsit Euangelium.

Matt. 16.

Petrus igitur petra: *Tu es*, inquit, *Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Petra quoque factus est & Ioannes, supra cuius Fidei fundamentum totius Ecclesiæ structura consurgit: quam videlicet, siue hæreticorum furor impingat, siue tentationum irruat impetus, non euertit. Hæc petra veri Dauid implet fundam, qua Philisthæum Goliath signanter in fronte percutiat, vbi videlicet Crucis vexillum profanus, & impius non habebat. Hæc siquidem petra omnes Ecclesiasticæ doctrinæ aduersarios destruxit, hæc Iudaicam perfidiam cum omni prorsus hæretica prauitate prostrauit. Nec mirum si instar Petri & Ioannes petra dicatur, cum hæc ad Ezechielem Dominus dicat: *Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus, & frontem tuam duriorem frontibus eorum, vt adamantem, & vt silicem dedi faciem tuam.*

S. Ioannes per suum Euangelium Petra dicitur.
1. Reg. 17.
Ezech. 3.

C Plane quod vterque Discipulus protulit de Sacramento Dominicæ Fidei, quamquam profundissimum sit, atque omnino diuinum, & vtrumque pari modo vires humanę mentis excedat, nec videatur in excellentiæ dignitate diuersum, quod eodem est Spiritu dictante prolatum; illud tamen beati Ioannis singularitatis locum sibi vindicare conspicitur, quia neque ante illum, neque post illum hoc idem scripsisse aliquis inuenitur. Nam illam B. Petri Apostoli sententiam, & Martham sororem Lazari eisdem ferè verbis legimus protulisse. Cui nimirum cum Saluator diceret: *Omnis qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum*; atque subiungeret; *Credis hoc?* illico eodem Spiritu, quo & Petrus, inspirante, respondit: *Ego credidi*, D inquit, *quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti.*

Ioan. 11.
Ibidem.

S. Ioannes de diuinitate locutus, profundius quam Petrus, aut alij Apostoli.

Quid autem mirum, si Ioannem de diuinitate loquentem, beato Petro præferimus, cum illud Euangelij sui singulare principium ipsa etiam verba Dominica (si dici liceat) excedere videamus? Nec iniuria fit Redemptori nostro, si dicatur ipse sublimius aliquid depromere per Discipulum, quam per semetipsum, & per illius linguam manifestè proferre, quod per semetipsum liquido noluit aperire. Nam, vt & hic quædam adhuc inter eosdem beatos Apostolos comparatio videatur, hoc beato Ioanni Dominus concessit in verbis, quod & E Petro contulit in miraculis, videlicet vt & iste altiora proferret, & ille maioribus virtutum prodigiis coruscaret. In Apostolorum enim Actibus inuenimus, quia in plateis eiiciebant infirmos, & ponebant in lectulis, & grabatis, vt veniente Petro, saltem vmbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis: quod tamen Dominum fecisse nusquam legimus, vt per vmbram videlicet sui corporis, remedium sanitatis alicui attulerit. Sed quod prædixit exhibuit, quod promisit, impleuit. Nam in eiusdem Ioannis Euangelio dicit: *Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet, quia ego ad Patrem vado.* Enimuero ipse ope-

Act. 5.
Ioan. 14.

Matth. 10.

tabatur in Petro, ipse locutus est in Ioanne. *Non enim, inquit, vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.*

S. Ioannes perpetuo Virgo permansit.

Merito nempe beatus Ioannes & præcedentes omnes ac subsequentes diuinorum Scriptores voluminum, gloria singularis præcedit eloquij, quem non luxuria polluit, non libido corrupit, sed virginalis integritas perpetuæ incorruptionis titulo decorauit. Qui nimirum nuptialis copulæ thalamum deserens, omnem illecebræ carnalis ardorem in cælestium deliciarum transtulit voluptatem, arctissiméque se in sui Redemptoris, ac dilectoris amore coniunxit, propter quem scilicet coniugalis tori fœdera abdicauit. Vnde diuinitus illi concessum est, vt tanta cor eius etiam circa fratres charitatis gratia repleretur, vt sacrosanctum pectoris eius templum velut caminus quidam diuini videretur incendij. Quod profecto in quibuslibet scripturis eius patenter agnoscitur, in quibus vtique per omnem ferè paginam, quasi per quasdam rimas, charitatis vapores effundere, charitatis videtur ardoribus æstuare. Modo enim patres nominatim ad charitatem prouocat, modo non filios, sed filiolos, quasi teneré diligens appellat. Modo propriis ætatum vocabulis infantes, modo iuuenes, modo sigillatim admonet adolescentes. Modo etiam mulieribus epistolas destinat, easque ad cautelam Fidei, & studium sinceræ dilectionis inuitat.

Charitatis eius in proximũ quãta

Sic itaque inenarrabili charitatis ardore succensus, huc, illucque se vertens, vndique circumiens, vbique discurrens, omnia ad salutem hominum genera concitat, omnia ætatum incrementa perlustrat, omnes humanæ conditionis ordines oculo curiosæ sollicitudinis inuestigat, & tamquam Argus vniuersalis Ecclesiæ factus, totius humani generis summam, vlnis paternæ dilectionis amplectitur, atque ad Redemptoris sui consortium trahere, vnumquéque sigillatim admonendo conatur. Amor quippé Domini, quo eum præ cunctis mortalibus dilexit, & hoc ei pondus fraternæ dilectionis exhibuit, vt nimirum plus amaret, qui plus amabatur, & qui primus erat in Redemptoris amore, præcipuus in fraterna fieret charitate.

Quantum autem apud Dominum impetrandi locum, quam præcipuè familiaritatis Ioannes obtinuerit priuilegium, hinc manifestius colligere possumus, quod idem beatus Euangelista testatur, quia in ipso vitalis cœnæ conuiuio Iesus turbatus est spiritu, & protestatus est, & dixit: *Amen amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me.* Deinde sequitur: *Aspiciebant ergo ad inuicem Discipuli hæsitantes, de quo diceret.* Moxque subiungit: *Erat ergo recumbens vnus ex Discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Innuit ergo huic Simon Petrus, & dicit ei: Quis est de quo dicit?* Atque vt historiæ stylo non teneat, Ioanni mox interroganti Dominus respondit: *Ille est, cui ego intinctum panem porrexero.*

Ioan. 13.

Soli Ioanni Iudas proditor indicatur.

O mirabilem atque incomparabilem virum, & omni Christianæ deuotionis præconio præferendum! Ecce verbum profertur in medium, & totus tacet, ac sub silentij censura reprimitur Senatus Apostolorum. Tanta siquidem Magistri præsidentis videbatur auctoritas, vt sub districta se compesceret beata Discipulorum concio disciplina. Hæsitant, ambigunt, atque inter se inuicem oculorum nutibus quodammodo interrogantes aspiciunt; verumtamen lingua proferre quod gestiunt, vel Dominum consulentes inquirere non præsumunt. Tacet Petrus, tacet cæli clauicularius. Tacet denique lingua, quæ clauis facta cælorum,

A cælum, simul & terram ligat, & soluit. Tacet is, inquam, cui portæ inferi non præualent, qui ligandi animas, atque soluendi obtinet principatum. Silet Andreas, qui ipsi fratri ad fontem vitæ præuius fuit. Non loquitur Thomas, qui viam se nescire professus, eumdem esse viam, veritatem & vitam, ipso referente cognouit. Non præsumit os aperire Philippus, qui dum Patrem sibi poposcit ostendi, profunda mysteria indiuiduæ Trinitatis audiuit. Omnes tacent, omnes dubitant, & latenter inquirunt, non quidem prolatione verborum, sed tantum nutibus oculorum.

Matt. 16.
Ioan. 1.
Ioan. 14.
Ibidem.

Sed cum res diu sub hac ambiguitate penderet, nec nodum dubietatis quispiam absolueret, tan-
B dem Ioannis patrocinium quæritur, & sic ad rei dubiæ notitiam peruenitur. Ille nimirum, Condiscipulorum in se persona suscepta, consultor accedit, qui de ampliori familiaritatis, atque dilectionis prærogatiua confidit.

Vides hic sanctos esse inuocandos.

Vnde considerandum est, fratres mei, quantæ deuotionis instantia Beati Ioannis flagitare debemus auxilium, quem sibimet interuentorem, & ipsi Apostoli quæsierunt. Quantum apud iustum Iudicem pro peccatoribus poterit, qui & pro ipsis cælestis curiæ Senatoribus interuenit? Et qui aduocatus factus est summus, quam humiliter implorandus est à minimis? Hanc nimirum hominis eminentiam, hanc meritorum sublimium celsitudinem Angelus ille cognouit, qui se ab illo adorari probi-
C buit. *Vide*, inquit, *ne feceris; conseruus enim tuus sum, & fratrum tuorum habentium testimonium Iesu. Deum adora.* Refugit obsequium ab illo suscipere, quem nouerat apud communem Iudicem locũ gratiæ familiariter obtinere. Noluit adoratorem, quem decernebat æqualem. Fratrem recognouit, socium iudicauit, subiectionis obedientiam non accepit. Quamuis enim in omnibus Sanctis semper sit Angelicæ munditiæ contubernalis, & cognata virginitas; beatus tamen Ioannes tanto reliquos virgines superat, quanto virginitati beatæ Mariæ per sedulitatis, ac perpetuæ custodiæ meritum appropinquat. A qua sola videlicet præceditur, quia fœcunditas virginalis, quæ est in Maria, nullis est omni-
D no meritis comparanda: & non solum quia fœcunda est, sed quia Deifica. Virginem enim parere, nouum ac singulare est; Deum vero parere, ita omnem nouitatem singularitatis exuperat; ita omnia quæ miranda sunt, antecedit, atque incomparabiliter supereminet, vt nec mente concipi, nec lingua valeat aliquatenus explicari. Sed sicut venerandæ matris Domini virginitas, Beati Ioannis virginitatem excedit, sic ipse pro glorioso eius contubernio cæteros à mundi primordio virgines antecellit.

Apoc. 22.

Virginitatis commendatio quanta. Deum parere & Virginem permanere, stupendũ plane, & admirandum.

Huc accedit, quod ille recubitus in pectore Saluatoris, ille diuinus ardor, quem ex arcana eius inspiratione concepit, ita in eius visceribus omnium libidinum fomenta decoxit, vt corpus eius, tamquam reuera Spiritus sancti templum, à cunctis
E vetuaret æstuantis luxuriæ squaloribus defæcatum: nec vllum in eo locum vindicabat flamma libidinis, cuius templum gratia sancti Spiritus iugiter obumbrabat. Quocirca dignum fuit vt beatus Ioannes Apostolus Archangelo Gabrieli ad custodiam Matris Domini socius haberetur, quatenus ille cælestis olim paranymphus intactam Virginem inuisibiliter custodiret, & iste forinsecus fragilitati fœmineæ obedientiæ suæ ministerium exhiberet. Et congruum erat vt quæ talem genuit, qui cæli, simul & terræ Dominus esset, vtriusque patriæ ciues in suo consortio haberet; vt in ore duorum, vel trium testium

Matth. 18.
2. Cor. 13.

strater omne verbum. Quapropter Beatus Ioannes quanto familiarior cum Matre Verbi conuersatus, tanto & ipsi vicinior Verbo inuenitur.

Ioan. 19. Neminem esse maiorem meritis S. Ioannis Euangelista.

Et quoniam non ab alio, sed ab ipsa Veritate Mariæ dictus est filius (*Mulier* enim inquit, *ecce filius tuus*; atque idipsum iterando confirmat, ad Discipulum dicens: *Ecce mater tua*) nemo iure videtur maior meritis eo, qui speciali quadam gloria frater est Saluatoris.

Huius igitur tam sublimis, tam pij, tam casti, tamque præcellentissimi Deo dilecti, fratres charissimi, laboremus præcepta seruare: per huius vestigia, in quantum possumus, duce diuina gratia, studeamus incedere. Quod si omnes cum Ioanne virginitatem habere iam in carne non possumus, B quia post naufragium secunda restat tabula, studeamus florere virtutibus, & sic virginitatis amissæ dispendium optimè compensabimus. Non igitur nobis auaritiæ ordo incandeat; non iracundiæ nos furor impellat. Non in nobis flamma libidinis æstuet: non turpis cogitatio pulchram animæ nostræ coram Deo speciem fœdet. Non nos terrenæ facultatis abundantia in superbiam erigat; non tenacitas misericordiæ viscera pauperibus claudat. Vigeat in nobis perpetua castitas, humilitas, patientia, sobrietas, iustitia cum pietate, seueritas cum mansuetudine.

Charitas mater virtutum. 1. Ioan. 4.

Inter hæc, fratres charissimi ceterarumque dona virtutum, charitas, quæ mater est omnium, in sacrario pectoris nostri semper teneat principatum; C quia, sicut Ioannes dicit, Deus charitas est; vt quia per charitatem Dei Filius descendit in Virginem, per eam nos exaltet ad paternæ gloriæ claritatem, qui viuit, & regnat in Trinitate perfecta, vnus, & verus Deus, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

SERMO LXIV.

XXVII. Decemb.

De Sancto Ioanne Apost. & Euangelista.

Ecce solemnem conuentum ad festiuitatem S. Ioannis Euangelistæ.

GAudemus, fratres charissimi, copiosum vestræ fraternitatis adesse conuentum, quia dū nos ad hodiernam festiuitatem, B. Ioannis gloria prouocat, etiam Spiritus sanctus, vt tam reuerenter, tam pacificè, tam deuotè conueniatis, indubitanter inspirat. Dignum quippè est, vt qui à Christo præ cunctis mortalibus specialiter est dilectus, à Christi quoque dilectoribus permaxime diligatur, præsertim cum & ipse circa nos tantæ charitatis extiterit, vt diuinitus sibi traditis sapientiæ, & scientiæ clauibus, omnes sacramentorum cælestium thesauros expanderet, & æternæ vitæ diuitias, quas solus acceperat, nobiscum participando largiret, ac fideliter erogaret. Quid enim diuinæ sapientiæ quæris, quod apud Ioannem reperire non possis? Quæ enim hæretica prauitas, E quæ Arriana perfidia, quæ Iudæorum vesana calumnia, quæ gentilium Philosophorum versutia, quæ denique schismaticorum abominanda scissura, beati Ioannis non est eloquio superata, eiusque doctrina euidenter attrita? Si quando enim ab inimicis veritatis obiiciuntur nobis volumina quæstionum, illico Ioannes accedit in medium, Ioannes occurrit, Ioannes silentium verbosis imponit. Quoties siquidem de vera humanitate, ac diuinitate Christi certamen quæstionis oboritur, quæ videlicet omnibus pacis inimicis communis est materia dimicandi, protinus ad Ioannis Euange-

S. Ioannis doctrina hæreticis omnibus silentium imponit.

A lium curritur, Ioannis in pugna patrocinium quæritur, & sic mox cuncta litigiosi certaminis iurgia conquiescunt.

S. Ioannes, Apostolus, Euangelista, & Propheta.

Quid igitur necessarium in doctrinis, quod Ioannis volumina sacrosancta non teneant? Quid in virtutibus, quid in meritis, quo beatissimus incomparabiliter non excellat? Apostolus siquidem in Epistolis, Euangelista in Euangelio, Propheta, in Apocalypsi. Propheta, inquam, & non qualiscumque, sed mirabilis, atque ad similitudinem alterius Ioannis, plusquam Propheta. Nam quia Prophetæ officium est, futura prædicere, non præsentia demonstrare, Beatus Ioannes Baptista idcirco ceteris Prophetis eminuit, quia Dominum digito, quem prophetabat, ostendit. Numquid & iste Ioannes plusquam Propheta non est, qui præter omnium consuetudinem Prophetarum, semetipsum conspexit in spiritu, & inter plurima reuelationum cælestium sacramenta, dum aquilæ volantis similitudinem vidit, semetipsum veraciter recognouit? Ezechiel autem eamdem aquilam spiritu reuelante conspexit, non quidem volantem, sed ceteris animalibus desuper eminentem. Cum quo videlicet Propheta Beatus Ioannes considerato vtriusque volumine, in multis non ambigitur concordare. Cum eo nimirum & librum, qui quasi mel, dulcis erat, in ore comedit, & Sanctuarij loca describit, atque in pluribus aliis Propheta cum Apostolo consonanter incedit.

Ioan. 1. Ezech. 1. Apoc. 10.

Psal. 76. Psal. 65. S. Ioannis excellentia.

C O quam admirabilis est mutatio dexteræ Excelsi! ô quam terribilis Dominus in consiliis super filios hominum; Quis enim dignè consideret, de quanta humilitate iste piscator ad quantæ celsitudinis culmen meruerit sublimari? Enimuero qui olim vili nauicula contentus, & retibus maris profunda simpliciter scrutabatur, nunc illustratæ mentis radio secreta cælestia penetrat, mysteria intonat, diuini consilij occulta hominibus reuelat, prophetica depromit oracula, Apostolica tradit hominibus documenta, immo in speculāda summæ diuinitatis essentia præcedit Prophetas, supergreditur Patriarchas, Apostolos superat. Postremo totius humanitatis transcendit ingenia, & illuc vsD que mentis aciem tendit, quo vix & Angelica valet attingere creatura. O Dei plene gratia (*Pax enim Dei*, sicut dicit Apostolus, *exuperat omnem sensum*) vt illud Sponsæ dicere non immerito videatur: *Introduxit me Rex in cella vinaria, exultabimus, & lætabimur in te.*

Philip. 4. Cant. 1.

Pensemus itaque, fratres, quantum ab eo, qui nunc est, homo iste tunc differebat, quando matre interueniente rogabat, vt ipsum cum fratre Domini, alterum à dextris, alterum sedere concederet à sinistris. Nam quantum ad verba, hoc petere visus est, vt ex eis vnum Dominus cum dextris eligeret, alterum à sinistris cum peccatoribus reprobaret. Sed quia insipienter petiit, repulsam patiens, illico cum filiis, quod merebatur, audiuit: *Nescitis*, E inquit, *quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Respondentibus autem, *Possumus*, presto subiungit: *Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram, & ad sinistram, non est meum dare vobis.*

Matth. 20.

S. Ioannes verus martyr fuit.

Ecce hic in verbis Dominicis patenter ostenditur, quia Ioannes & martyr fuit, dum constat, quia Domini calicem biberit. Et reuera martyr fuit, quia multa pro Domino persecutionum supplicia pertulit. Martyr itaque fuit, quia Crucem Domini per sui corporis afflictionem, & proximorum errantium compassionem diu viuendo portauit, & qui ceteris Apostolis in carne prolixius mansit, eo durioris

martyrij tormenta sustinuit. Vnde pie credendum est quod inter centum illa quadraginta quatuor millia virginum, qui habent nomen Agni, & nomen Patris eius scriptum in frontibus suis, qui empti sunt de terra, & cantant canticum nouum ante sedem Dei, & Agni, hic B. Ioannes egregius sit, & insignis; atque cum his omnibus tanto propinquior Agnum quocumque ierit, sequitur, quanto & eidem Agno dilectior, ac familiarior extitit, & insuper Matri eius, quæ Virgo est virginum, perpetua filij subiectione coniunxit. Nam ex vtriusque, matris videlicet, filiique consortio, Ioannis virginitas excellenter enituit, & quousque humana possunt merita prouehi, quasi meta virtutum factus indesinenter excreuit.

Apoc. 14.

B. Virgo.

Neque enim illa verba, quæ Saluator noster in Cruce positus protulit, *Mulier*, inquiens, *ecce filius tuus*: ad Discipulum autem: *Ecce Mater tua*: sic simpliciter sunt accipienda, vt humano tantum videantur more prolata, sed prorsus efficacia sunt, & diuinis virtutibus fulta, atque ineuitabili Veritatis auctoritate subnixa. Illud enim vnicum Patris Verbum, quod in Cruce pendebat, substantiuum, & consubstantiale Patri, ac sempiternum est; atque idcirco verba, quæ locutus est, quia Spiritus, & vita sunt, inaniter transire non potuerunt. *Cælum*, inquit ipse pius Iesus, *& terra transibunt, verba autem mea non transibunt.* Sicut enim dixit Matri: *Hic est filius tuus*; ita dixit Discipulis; *Hoc est corpus meum.* Et tantus fuit in illis verbis effectus, vt illico panis ille, quem dabat, Dominicum fieret corpus. Dixit enim, & omnia facta sunt; mandauit, & creata sunt. Ex quadam itaque similitudine, si dicere audeamus, & B. Ioannes non solum filij potitus est nomine, sed propter verba illa Dominica, quoddam maius necessitudinis sacramentum apud Beatam Virginem meruit obtinere.

Ioan. 19.

Matt. 24.
Mar. 13. & Luc.
Ioan. 19.
Matth. 26.
Luc. 22. &
Psal. 148.

Consideremus itaque, dilectissimi, quantæ gloriæ magnus vir iste credendus est, qui per quoddam adoptionis arcanæ mysterium, & filius Virginis, & frater est Saluatoris. Hinc est quod mentem eius omnipotens Deus ad tantum puritatis, ac mysticæ reuelationis culmen euexit, vt ei non modo statum Ecclesiæ præsentis ostenderet, sed etiam quid deinceps futurum esset vsque in perpetuum reuelaret. Vnde & illam nobilem suam scripsit Apocalypsim, quæ nimirum tantis cognoscitur redundare mysteriis, vt tot videatur habere sacramenta, quot verba; immo in verbis singulis multiplices lateant intellectus.

Per verba Dominica ex pane verum Domini corpus efficitur.

Quæ profecto cum septem Asiæ Ecclesiis mittitur, omni vniuersali Ecclesiæ, quæ sub septiformi Spiritus sancti regitur magisterio, destinatur. Vnde consequens est, vt omnes Ecclesiæ per orbem terrarum circumquaque diffusæ non dubitent B. Ioannem communem se habere doctorem. Quibus videlicet tamquam egregius quidam regalis Imperij nuncius, ab Iesu Christo, qui est testis fidelis, primogenitus viuorum, & mortuorum, & princeps Regum terræ, cælitus destinatus, gratiam, simul & pacem ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est, attulit, & multa secreti cælestis mysteria patefecit.

Apoc. 1.

Iam vero illa beatæ migrationis eius nouitas mirabilis quem non moueat? Quis felicissimæ consummationis gloriam non obstupescat? Quia enim mirabiliter vixit, mirabiliter obiit: & quia non communem cum hominibus vitam duxit, non communi hominum morte transiuit. Nam vt historiæ continent, quadratam in Ecclesia fieri foueam iussit, moxque in eam descendens, extensis manibus, post prolixa fusæ orationis verba migrauit. Mox autem tanta super eum lux cælitus est emissa, vt nullus eam ferret aspectus. Postmodum vero inuenta est fouea, nihil aliud in se continens, nisi manna, quod videlicet, sicut dicitur, vsque hodie scaturire non desinit.

Eius migrationis inaudita nouitas.

Sic nimirum, sic dilectum Auctori vitæ Discipulum transire de sæculo dignum fuit, vt tam fieret à dolore mortis extraneus, quam à corruptione carnis fuerat alienus. In sepulturæ in Crucis modum iacere voluit; quia Crucem iugiter viuendo portauit; & sicut Petrus Magistrum secutus est, à persecutoribus crucifixus, ita quodammodo & Ioannes in Ecclesiastica pace sepultus.

Sed Dominus inter eos fore diuersitatem docuit, cum dixit Petro: *Sic eum volo manere donec veniam. Quid ad te? Tu me sequere.* Qui enim Petrum voluit secum in crucis patibulo triumphare, ipse decreuit Ioannem in Ecclesiastica pace quiescere; quatenus & ille subeundi martyrij cæteris præberet exemplum, & iste erecta supra fundamentum Fidei Ecclesiæ fabrica, quietus migraret ad cælum. Ille secuturis Martyribus esset constantiæ forma, iste nouiter in Fide plantatis esset morum atque virtutum spiritualium disciplina.

Ioan. 21.

Sic eum volo manere donec veniam. Veniam, inquit, vt eum vinculo carnis absoluam. Veniam, vt eum ad gloriæ meæ consortium transferam. Veniam, vt laboribus eius dignæ remunerationis præmium reddam. Ad huius denique promissionis effectum clarum dedit indicium, cum in eius obitu radiantem fecit enitescere lucem, per quam videlicet liquido patuit, ipsum cælitus aduenisse lucis Auctorem. Affuit itaque Dominus promissionis suæ non immemor, qui & animam eius in illa supernæ Hierusalem quiete susciperet, & sacratissimum corpus in ea, quæ ipse nouit, secreti recessus arcana transferret. Nam & de B. Enoch legitur, quia ambulauerit cum Deo, & non inueniebatur, quia transtulit illum Deus.

Habes hic S. Ioannis animam receptã fuisse in cælo.

Gen. 5.

Iam vero illud quis digne miretur, quod in sepulchro eius manna reperitur, & in terræ specu panis cœli non semel, sed quotidie nascitur? De manna quippe, saluo altiori mysterio, scriptum est: *Panem de cælo dedisti eis, Domine, habentem omne delectamentum.* Veniant igitur omnes nationes Gentium, & obstupescant miraculum omnibus vbique sæculis inauditum. Veniant, inquam, & admirantes aspiciant, quia in sepulchro, quod proculdubio domus est vermium, panis nascitur Angelorum; adeo vt cum Propheta in magni muneris admiratione pronunciet, quod Israelitico populo manna Deus concessit in cibum, dicens *Panem cæli dedit eis*: Panem Angelorum manducauit homo, quod illis tunc mittebatur è cælo, nunc scaturire conspicimus è sepulchro. Si enim magnum in terra miraculum manna non esset, nequaquam Moysi Dominus seruari per sæcula illud præcepisset, *Imple*, inquit, *Gomor ex eo, & custodiatur in futuras retro Generationes, vt nouerint panem, quo alui eos in solitudine, quando eduxi eos de terra Ægypti.* Ecce quid meretur pudicitia virginalis. Ecce quantæ magnitudinis est inuiolatæ carnis integritas. Videte, fratres mei, considerate, perpendite, quid deliciarum incorruptio carnis habet in cælo, si cibum cæli germinat in sepulchro; Quantis illic honoribus sublimatur beata virginitas, vbi nimirum sola est gloria, si & in loco fœtoris, atque putredinis tam mirabiliter est gloriosa.

Sap. 16.

Manna scaturire è sepulchro eius conspicitur.

Psal. 77.

Exod. 16.

Virginitatis commendatio quanta.

De resurrectione eius, Auctoris opinio.

Vnde & si non audeamus pleniter definire, pium tamen est arbitrari, vt sicut de beata Dei genitrice creditur, ita etiam B. Ioannes iam resurrexisse probabiliter asseratur; quatenus sicut in virginea fuerũt integritate participes, ita nihilominus & in anticipata resurrectione merito videantur æquales: nec sit in surrectione diuersitas, quibus tanta fuerat vnanimitas conuersationis in vita. Si enim beatissimi virgines isti, Ioannes videlicet, & Maria nullatenus surrexissent, cur in eorum tumulis sepulta cadauera non iacerent; cum scilicet BB. Petri, & Pauli ceterorumque Apostolorum, & Martyrum corpora suis quæque noscantur mausoleis tumulata? Nam quod vere B. Ioannes obierit, ac proculdubio mortis iura persoluerit, nullo modo melius, quam per eius verba valet probari. Cum enim exisset sermo inter fratres, quod Discipulus ille non moritur, cur ipse vera dicentibus obuiasset, dicens: *Et non dixit Iesus, non moritur.* Frustra nimirum hic moram texere, ac verba multiplicare videretur; si dum illi vera dicerent: *Non moritur*; iste protinus obstitisset, dicens; *Non dixit Iesus, non moritur*, ac per hoc veritati quodammodo cõtradiceret, etsi verba referentibus contraíret. Sed dum se non moriturum, Saluatorem dixisse negauit, moriturum se indubitanter asseruit.

Ioan. 21.

Porro autem siue resurrexisset, siue non resurrexisset, quod in sepulchro sanctum corpus eius vlterius non apparuit, diuinæ sine dubio virtutis operatio fuit. Scriptum est in Deuteronomio; *Mortuus est Moyses famulus Domini in terra Moab iubente Domino, & sepeliuit eum in valle terræ Moab contra Phogor, & non cognouit homo sepulchrum eius vsque in præsentem diem.* Renouatum est itaque illud de corpore Moysi nunc etiam in Ioanne miraculum: & qui legislatorem tunc dignatus est, nullis scientibus, sepelire, ipse etiam corpus Euangelistæ sui secreto quodam mysterio voluit sepulturæ subducere. Vterque scilicet lux mundi, vterque mandatorum cælestium baiulus, vterque diuini consilij reuelator. Nec immerito in dignitate suis delata cadaueribus congruunt, qui & in sublimibus vitæ suæ meritis, diuersis licet temporibus, concorditer claruerunt.

Deut. 34.

Moysi, & Ioãnis corpora Dominus abscondit.

Verum si res diligenti consideratione perpenditur, vt cum beati Moysi pace loquar, Ioannes potior inuenitur. Ille siquidem minister extitit legis; hic prædicator extitit gratiæ. Ille præcepta tradidit, quibus peccata punirentur; iste pœnitentiæ Baptismum contulit, quo omnia crimina delerentur. Ille annunciator est vmbræ; hic minister est veritatis. Ille dixit Domino: *Si inueni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuã, vt sciam te*, sed protinus audiuit: *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit me homo, & viuet*; iste vero Deum incarnatum non solum vidit, & audiuit, sed etiam manibus contrectauit, sicut ipse testatur, dicens: *Quod fuit*, inquit, *ab initio, quod vidimus, quod audiuimus, quod oculis nostris perspeximus, & manus nostræ contrectauerunt de Verbo vitæ, & vidimus & testamur, & annunciamus vobis vitam æternam quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis.* Et non solum Deum hominem factum oculis carnalibus vidit, sed & ipsum Verbum, quod erat apud Patrem per quod facta sunt omnia, illustrata diuinitus mente conspexit.

Exod. 33. *1. Ioan. 2.* *Ioan. 1.*

Atque vt adhuc comparatio producatur, Moyses tabernaculo præerat, quod nubes operiebat, ita vt aliquando nec ipse Moyses posset intrare, sicut in Exodo legitur: *Quia operuit nubes tabernaculum*

Exod. 40.

A *testimonij, & gloria Domini impleuit illud*, nec poterat Moyses ingredi tectũ fœderis, nube operiente omnia, Ioannes vero melioris tabernaculi custos factus, B. Mariæ minister extitit. quam non videlicet corporea huius aëris nubes obtexit; sed Spiritus sanctus inuisibiliter obumbrauit. Et gloria Domini, hoc est Filius Dei, qui hoc tabernaculum, non mox discessurus, sed veram carnem suscepturus impleuit, non mansit sub aëreæ caligine nubis, sed potius in lumine Solis, sicut per Prophetam dicitur: *In sole posuit tabernaculum suum.* Per illum manna datum est tunc Israelitico populo, ecce quanto gloriosius habet iste manna etiam in sepulchro. Et quid plura? Ille faciem suam obnubuit, ne videatur à populo; iste etiam diuinitatis
B reuelat essentiam, vt Deus ab omnibus agnoscatur. Atque vt idem reperam, ille splendorem sui vultus obtexit, ne ab illa plebe consp iceretur; iste Dei Verbum, quod est imago Patris, splendor gloriæ, & figura substantiæ eius; perspicue reuelauit, vt à nobis agnosceretur.

Egregia Ioãnis cum Moyse cõparatio. *Psal. 18.* *Exod. 34.*

Postremo Dei Filium, quem iste præ manibus habuit, cum quo diutissime conuersatus est, à quo vnice, & specialiter dilectus, ille quidem obnixè, ac desiderabiliter petiit, dicens: *Obsecro, Domine, mitte quem missurus es*; sed impetrare non valuit. Veruntamen dum magnis, summisque apud Deum meritis ambo claruissent, vno vterque spi-
C ritu plenus fuit, vno vterque Redemptoris desiderio concorditer æstuabat. Nec nos alterum alteri præferre præsumimus, si diuersitatem pro sui cuiusque dignitate pensamus: Duorum quippe viatorum nulla oculorum viuacitate dispatium, qui orto Sole graditur clarius quælibet opposita conspicit, quam is, qui antelucanus exurgit. Et ditior est, qui autumnalem fructuum maturitatem capit, eo, qui vernæ propaginis arbusta plantauit.

Ioan. 1. *Hebr. 1.* *Exod. 4.*

Conuenienter igitur factum est, vt sicut Moysi, ita & Ioannis glebam omnipotens Deus absconderet, & in duobus mirabilibus veris vnum miraculum exhiberet.

D Et notandum, quam affectuosè, quam piè, quam paternè, quam amabiliter Saluator, *Sic*, inquit, *eum volo manere, donec veniam.* Veniam, inquit, non mittam. Non mittam videlicet supernam aliquam Virtutem, non Angelicam potestatem, quæ huius ministerij mihi fungatur officio, quæ obedientiæ huius exequatur effectum. Ipse per memetipsum veniam, ipse egredientem eius animam in gloriæ meæ claritate suscipiam, quam & in carne manentem diuinitus illustrabam. Quantæ igitur reuerentiæ habendus est hominibus beatus iste Ioannes, quem ipse Auctor vitæ honorauit in carne viuentem, honorauit & de sæculo recedentem: *Nimis enim honorati sunt amici*
E *tui Deus.* Honorauit siquidem eum in vita, cum de sacrosancto pectore suo sibi reclinatorium fecit. Honorauit rursus in morte, cum ad suscipiendam felicem meritis animam dignatus est aduenire. Nec mirum si diuersis eum honoribus cumulauit, quem & in consortium sibimet adoptiuæ fraternitatis adsciuit.

Ioan. 21. Dominus Iesus obitui S. Ioannis interfuit. *Psal. 138.* Nota felicẽ meritis animam.

Dictus est etiam frater Domini B. Iacobus; sed ille frater ex natura, iste frater ex gratia, ille ex cognatione, iste ex præcipua dilectione; ille per lineam maternæ consanguinitatis, iste per vinculum paternæ charitatis: *Si quis*, inquit, *diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus.* Et quid amplius dicam? Frater Domini fuit *Ioan. 14.*

ille

ille carnalis, iſte ſpiritualis. Sed quantum cognatio ſpiritualis carnalem neceſſitudinem probatur excedere, in ipſius Domini verbis poſſumus luce clarius inuenire. Ait enim: Spiritus eſt, qui viuificat nam caro non prodeſt quidquam.

Iacobus frater Domini ſecundum carnem, Ioannes vero ſecundū ſpiritum.

Iacobum itaque, vt frater eſſet Domini, natura carnalis inſtituit: Ioannes vero tanto nobilius frater eſt, quanto & ipſius naturæ Dominus, eum in affinitatem ſibi ſpiritualis adoptionis aſſumpſit. Quamquā & ipſe Iacobus idcirco beatus ſit, quia eiuſdem ſpiritualis cum Domino participium tenes. Alioquin niſi Domino per ſpiritum iungeretus, per illud terrenæ conſanguinitatis vinculum à Domino nullatenus ſaluaretur. Sed tanto excellentius Ioannes, quanto & ante Crucem conſtitutus audiuit: *Ecce Mater tua*. Merito ergo quo eum cæteris plus dilexit, ſublimius eum cæteris honorauit. Et nos, fratres chariſſimi, pro modulo noſtro dignis eum ſtudeamus offerre præconiis, dignis ſemper veneremus obſequiis.

Ioan. 6.
Ioan. 19.

Cum recta Fide oportet nos etiā vitæ ſanctitatem, & innocentiam habere.

Notandum tamen, quia numquam tam digne, tam reuerenter Beatos Apoſtolos colimus, quam cum Apoſtolica præcepta ſeruamus, cum eos in via Dei præcedentes ſemper attendimus, cum eorum veſtigia ſequimur, cum eorum anguſtam, & arctam ſemitam ſine offenſione tenemus. Enimuero in Baptiſmo Apoſtolorum ducatum ſecuti ſumus, quia per eoſdem Fidem ſanctæ Trinitatis inter ipſa regenerationis noſtræ rudimenta didicimus. Sub cuius videlicet figuræ myſterio, Sacerdotes Iſraeliticæ plebis olim tranſeundo Iordanem præcedebant, & populus ſequebatur. Sed non ſufficere illis viſum eſt, ſi Sacerdotum tantum modo veſtigia in tranſitu ſequerentur, niſi & duodecim lapides de Iordanis alueo tollerent atque in Galgalis pro teſtimonio ponerent. *Elige*, inquit, Dominus ad Ioſue, *duodecim viros, ſingulos per ſingulas tribus, & præcipe eis, vt tollant de medio alaei Iordanis, vbi fixerunt Sacerdotes pedes, duodecim lapides duriſſimos, quos ponetis in loco caſtrorum, vbi fixeritis hac nocte tentoria.*

Ioſue 4.

Vt autem non omnia, licet plena myſteriis, verba diſcutiam, quid per hoc factum nobis innuitur, niſi vt poſtquam myſtici Iordanis fluenta tranſimus, poſtquam de lauacri ſalutaris fonte conſurgimus, duriſſimos duodecim lapides, ideſt, firmiſſima Apoſtolorum exempla ad imitationem nobis proponere ſtudeamus? Lapides quippe, vbi Sacerdotes pedes fixerant, in loco caſtrorum ponimus; ſi in procinctu ſpiritualis militiæ poſiti, Apoſtolorum veſtigia conſtanter, & firmiter teneamus. Nam iuxta Salomonis ſententiam, *Qui mollis, & diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis*; nimirum qui in moribus ſuis molles, ac fluidi ſunt, more aquæ præcipites ad ima defluunt: qui vero conſtantes, ac firmi, in arcem quotidie virtutis excreſcunt. Quod nimirum & illud eiuſdem hiſtoriæ ſignificare perpenditur: nam tranſeunte eodem populo, aquæ ſuperiores ad inſtar montis intumeſcunt, inferiores vero in mare mortuum delabuntur; quia profecto ex eis, qui baptizantur, alij in accepta cœleſtis gratiæ dulcedine perſeuerant, alij in peccatorum amaritudinem defluere, reprobe viuendo, non ceſſant, & velut in maſsa mortui ſalſuginem corruunt, dum ſapiendo terrena, per prauæ vitæ decliuia ad mortem tendunt.

SS. Apoſtolorum doctrina XII. lapidibus comparatur.
Prou. 18.
Ioſ. 3.

Exhortatio Auctoris ad vitam ſpiritualem amplectendā.

Nos autem non ſic, dilectiſſimi, non ſic, ſed ad veram ſapientiam animum transferentes, ſic per Dei miſericordiam in virtutum ſtudeamus alto

A proficere, vt in vitiorum pudeat voraginem declinare. Sic perſeueremus ſemper ad ſuperna properare, quò tendimus, vt diuini amoris dulcedinem in noſtris iugiter mentibus conſeruemus: illius itaque ſapientiæ laboremus participes fieri, qua Beatus Ioannes per amplioris gratiæ cumulum meruis incomparabiliter illuſtrari: cuius nimirum ſplendore concepto, cælum velut aquila penetrat, ita vt creata cuncta tranſgrediens, ad ipſum rerum omnium verticem mentis contemplatione pertingat.

Noſtis, fratres mei, quia in mundi naſcentis origine, tertio die germinauerit terra, quarto cæli facta ſunt luminaria quinto volatilia ſunt creata. Quare autem in creandis rebus hic ordo cucurrit, niſi vt nos inſtrueremur, quia prius neceſſe eſt, vt mens noſtra virentium virtutum opera germinet, quatenus ſic mereatur cæleſtis gratiam luminis ac poſtremo euolare valeat ad contemplandam ſpeciem veritatis? Germinemus itaque, fratres, vt illuminemur, quatenus illuminati, virtutum pennis ad cæleſtia ſubleuemur. Non nos mundi huius dulcedo falſa demulceat, non carnalis illecebræ voluptas luxurioſa reſoluat. Nuſquam certè præceptum in veteris Teſtamenti cerimoniis inuenimus, vt mel ſacrificiis miſceatur. Per quod intelligitur, quia his, qui Deo vitæ ſuæ ſacrificium offerunt, nullam Deus carnalem vult ineſſe dulcedinem, nihil in eis viuere, quod ad carnalem pertineat voluptatem: oleum autem frequentes immittitus, vt omnis noſtræ operationis oblatio hilariter offeratur: *Hilarem enim datorem diligit Deus*. In omnibus etiam ſal iubetur admiſceri, vt omne boni operis ſacrificium, rationis, diſcretionis, ac cæleſtis ſapientiæ ſale ſit conditum.

Gen. 1.

Cur in ſacrificiis veteris Teſtamenti oleū, & ſal, numquam vero mel ſit oblatum.

1. Cor. 9.

Hoc autem diuinæ ſapientiæ ſale, ita omnis Beati Ioannis doctrina videtur reſperſa, vt merito dicatur os Dei, lingua Spiritus ſancti cedrus Paradiſi, lux Eccleſię, decus orbis, præco cæli, lumen mundi, ſidus hominum, ſpecimen Angelorum, lapis viuus, ſpeculum lucis, logotheca diuinitatis, forma Fidei, columna cęli, architectus veri tabernaculi, quod fixit Deus, & non homo. Nam & Cherubin iure perhibetur, qui ſcientiæ plenitudinem ex ipſo Redemptoris pectore percepiſſe cognoſcitur.

S. Ioannis Euang. præconia.

Verumtamen cum nos quantumlibet efferre contendimus, celſitudinis eius merita non æquamus; quia qui diuinæ laudis præconia meruis, ad eius digne collaudanda merita humanę linguæ fragilitas non aſſurgit. Ipſe quippe eius eſt laus, qui illi & olim pretium, & nunc factus eſt præmium.

Per huius ergo veſtigia, dilectiſſimi, ad Redemptorem noſtrum pleno cordis amore tendamus, huius doctrinam velut coruſcam in tenebris lampadem noſtris ſemper greſſibus præferamus. Pudeat iam terrenis incumbere, qui per ſpei deſiderium ad cæleſtem cœpimus gloriam feſtinare. Qui ad cæleſtium nuptiarum delicias properat, terrenæ voluptatis cœno volutari erubeſcat: qui titulis Angelicæ dignitatis ornari ſperat in patria, dignitatis locum in exilio non requirat. Incaſſum porro terrena lucra congerimus, qui diuitias immortales in Regni cęleſtis ærario poſſidemus. Quem igitur pondus terrenę corruptionis aggrauat, rerum extrinſecus affluentium copia non extollat. Qui ad hoc conſtitutus eſt, vt totis viribus iugiter cum aduerſario dimicet, corporis hunc &

Huius Apoſtoli vita neceſſario imitanda.

Medicina super cælestis moras non innectit.

necesse est, vt eatenus moras faciat, quousque per venas, & poros occulta viscerum funditus penetret, & vel corrupta solidet, vel tumefacta noxiis humoribus purget. Tua vero mirabilis medicina non moratis innectit, non quæ à medicis custoditur, d. etæ discretionẽ quærit, sed mox vt summotenus tangitur, salus integerrima reparatur. Solue ergo, Pater, solue, obsecro ligaturam, & tam incomparabilis medicinæ nobis trade notitiam.

Videamus & nos inæstimabiles pigmentorum tuorum species, odoremus iucundissimas fragrantium aromatum suauitates. Eia, fratres, audite, libellus sacratissimæ eius vitę coram cunctis aperiat, quas aromatum species eius in se medicina contineat historia, videlicet saluberrima illa confectio B quibus aromatibus constet. Dicit enim inter cætera, quia cuiusdam Iuliani filium guttur grauabat miserabiliter tumidum, qui cum beato viro delatus fuisset, & cum pater pro filio lacrymabiliter postularet; venerabilis vir quamdam confectionem, de pane videlicet, & cera, & oleo faciens, super eius vulnera posuit, & facto Crucis signaculo statim in ipsius ore puncto omnem pestem de eius gutture mirabiliter effugauit.

Vide genus curationis.

Audistis, fratres charissimi, quæ pigmentorum genera egregius noster medicus habuit, qui mortale vulnus tanta velocitate sanauit? Panem, ceram, & oleum, quæ sustentandæ vitæ habebant vsum, in medicinalis curæ transtulit instrumentum: & vnde vitam alebat suam, inde mortem repulit alienam: speciebus videlicet vtens domesticis, C æstimationem pretij minuit peregrinis. Aliquando ęgrotanti citri peciam, aliquando caricam porrigebat: & huiusmodi curatoris genere illos ad perfectæ valetudinis robur, expulsa omni languoris molestia, reuocabat ea nisi fallor intentione, vt quia vterque hic fructus in Romanis finibus apud quosdam rarior cernitur, medicinale aliquid fuisse credatur: & dum reparata salus medicinæ tribuitur, in æstimatione hominum sanctitatis eius opinio minuatur.

Quid ergo nos miseri dicturi, quid facturi in districto examine tremendi Iudicis sumus, qui & virtutes non habemus, & tamen de meritorum excellentia ante humanos oculos superbimus? D qui sanctitatem habere ante interni arbitri oculos nullo desiderio quærimus, & sanctitatis nomen apud humana iudicia nobis fallaciter vsurpare gaudemus? Quantos enim hodie cernimus, qui si de virtutibus admirabilis huius Viri, vel vltimam particulam attingere potuissent, ad cælum se in superbiæ cornibus exaltarent, qui sepe forte aliquid de virtutibus faciunt, sed per hoc non cælum, sed terram petunt. Affectantes nimirũ laudes hominum, in semetipsis dissipant fructum laborum; cumque se ostendere alienis oculis appetunt, ante diuinæ maiestatis intuitum damnant omne quod agunt. E Sæpe etiã sacræ legis eruditione & alios instruunt, omne quod sentiunt testimoniis accingunt, nec tamen per hoc vitam audientium, sed proprios fauores quærunt; quia nec proferre alia cupiunt, nisi quæ auditorum corda ad reperendas laudes excutiunt, non autem ad lacrymas tendunt. Mens quippe exterioribus occupata, igne diuini amoris non calcet, & iccirco ad supernorum desiderium inflammare auditores suos nequeunt verba quæ frigido corde proferuntur. Neque enim res quæ & in semetipsa non arserit, aliud accendit. Vnde fit plerumque vt hypocritarum dicta, & audiẽtes non erudiant, & eosdem ipsos, qui proferunt, elatos laudibus deteriores reddant. Attestante etenim Pau-

Ea quantũ efficit, velle laudari ab hominibus.

Hypocritarũ dicta non audiẽtes, erudiunt.

A los: *Scientia inflat, charitas ædificat.* Cum ergo charitas auditores ædificando non erigit, scientia proferentes inflando peruertit. 1. Cor. 8.

Plerumque etiam hypocritæ, fratres mei, mira se abstinentia affligunt, omne robur corporis atterunt, & quasi carnis vitam funditus in carne viuentes extingunt, sicque per abstinentiam morti appropriant, vt pæne quotidie morientes viuant, sed ad hoc humanos oculos quærunt, admirationis gloriam expetunt: Veritate attestante, quæ ait: *Exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes.* Nam ora pallescunt, corpus debilitate quatitur, pectus interrumpentibus suspitiis vrgetur; sed inter hæc ab ore proximo- B rum sermo admirationis quæritur, nihilque pro tanto labore aliud, nisi æstimatio humana cogitatur.

Matth. 6.

Perpendite, dilectissimi fratres mei, quam miserabilis vecordiæ est, laboriose agere, & ab ore hominum laudes inhiare; forti opere præceptis cælestibus inseruire, sed terrenæ retributionis præmium quærere. Sicut enim beatus ait Gregorius, qui pro virtute quam agit, humanum fauorem desiderat, rem magni meriti vili pretio vænalem portat. Vnde cæli Regnum mereri potuit, inde nummum transitorij fauoris quærit. Intus ergo, fratres mei, intus seruanda sunt bona, quæ agimus, si ab interno iudice vicem recipere nostri operis expectamus. Hinc est enim, quod in Euangelio Veritas dicit: *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera* C *tua, vt sit eleemosyna tua in abscondito, & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.* Hinc est, quod de electorum Ecclesia per Psalmistam dicitur: *Omnis gloria eius filiæ Regis ab intus.* Filia quippe Regum est sancta Ecclesia, quæ in bono est opere spiritualium principum prædicatione generata, quæ dum se in virtutibus sanctæ conuersationis exercet, quia per hoc soli Deo placere studet, non foris gloriam, sed intus habet. Hinc Paulus ait: *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ.* Gloriam suam Apostolus testimonium conscientiæ memorat, quia fauores oris alieni non appetens vitæ suæ gaudia extra semetipsum ponere ignorabat.

Humanæ laudes in virtutis operibus fugiendæ. Gregorius.

Matth. 6.

Psal. 44.

2. Cor. 1.

D Occultanda sunt ergo, fratres charissimi, bona quæ agimus, ne hæc in huius vitæ itinere incaute portantes, latrocinantiũ spirituum incursione perdamus. Ecce enim hic beatissimus vir Barbatianus, cuius hodie nobis festiuus natalis illuxit, non humanæ laudis gloriam petiit, non fauores hominum affectauit; non ostensis tot miraculis apparere ipse mirabilis voluit, non de collatis tot in languidos beneficiis humanæ retributionis præmium expectauit; quin etiam medicinalis exercitij prætendebat speciem, vt clarissimum virtutis suæ potuisset obfuscare nitorem. Et velut ma- E gnum cœli astrum nubem virtutibus suis curabat opponere, vt dum minus ad exteriora radios suæ lucis expanderet, quasi vndique in semetipso collectus, in conspectu æterni Solis plenius eluceret.

Festum S. Barbatiani.

Liber autem, dilectissimi, pulchrum diuinæ dispensationis ordinem studiose perpendere, videlicet qualiter omnipotens Deus ad illuminandam noctem vitæ præsentis stellas suas in cœli faciem mittere, & per eas totius mundi decernat caliginem illustrare; vt dum fulgentia astra radiare per cœli climata cernimus, inoffenso pede operis iter nostræ noctis ambulemus. Sicut enim matutinus lucifer solem præcedens ab Orientali prius plaga consurgit, deinde

meridiani climatis superiora conscendit, ad extremum quoque pronus in occiduum axem vergit; sic nimirum, sic beatissimus Confessor Christi Barbatianus, de Antiochenis finibus, vnde oriundus fuerat, exiit, & Romam pertransiens, multa eam miraculorum luce perfudit: postremo Rauennam vsque perueniens, Christum, qui est sol iustitiæ, plurimis hominum mentibus introduxit: Antiochiæ scilicet splendore sui ortus emicuit, Romæ plurimos signorum igniculos sparsit, vrbem vero Rauennam velut occasu sacratissimi sui obitus illustrauit. Ita videlicet meritis sanctissimi huius viri, velut noui splendore luciferi, in tribus suis præcipuis regionibus totus rutilat mundus, dum in alia mundi plaga eius cernitur ortus, in alia quodammodo videtur ascensus, in tertia celebratur occasus.

Patria Sancti Barbatiani.

Et, sicut de compatriota eius beatissimo Apollinari in alio sermone iam diximus, quam recte sibi luciferi nomen congruit, qui Romam ingressus, primum virtutis suæ miraculum de lumine fecit? Regina enim Galla Placidia, vt audistis, suppliciter eius flagitabat auxilium pro quadam sua pedissequa, quæ intolerabilibus cruciabatur doloribus oculorum: qui mox pallio suo eius oculos tangi præcepit, & sic ab ea protinus omnem pestiferæ ægritudinis molestiam effugauit.

Ser. 2. de S. Apollinari.

Miraculū ex tactu pallij eius.

Quapropter cum dignitatem tuam, felicissima vrbs Rauenna, subtili meditatione considero, largissimis te misericordiæ diuinæ beneficiis ditatam esse perpendo. Video enim quia ex ipso originali fonte Christianæ religionis, perpetuæ meruisti poculum haurire salutis. In Antiochia namque, sicut in Actibus Apostolorum legitur, primum Christiani Discipuli sunt vocati.

Act. 11.

Ex ipso igitur sanctæ Ecclesiæ fundamento quadratos lapides suscepisti, super quos velut firmissimas bases erecta, immobilitas Fidei, & sanctitatis soliditate fundata. Inde enim habes Apollinarem Apostolicum martyrem, inde etiam Barbatianum egregium Confessorem, qui velut duæ excellentissimæ cedri Paradisi; sic te ramis suæ protectionis obumbrant, vt si sub eis humiliter manere volueris, omnem à te turbinem aduersariæ tempestatis expellant. Et vt eis deesse nil valeat, quod ad cumulum tuæ felicitatis attineat, mox vt de Antiochenis finibus exeunt, Romæ, quæ absque dubio caput est, & principalis sedes totius sanctæ Ecclesiæ commorantur; nimirum vt in schola Petri primitus discant, quod te postmodum de doctrina veritatis erudiant; & de purissimo fonte abundanter bibant, quod in te salutaris doctrinæ magisterio velut eructando transfundant. Tamquã enim iterum Paulus, iterum Apollo, quos ille in Fide plantauit, iste largissimo miraculorum, & prædicationis imbre rigauit. Sed quia neque qui plantat, ex se est aliquid neque qui rigat, nos etiam Apostolica sequentes verba dicamus: *Deus autem incrementum dedit.*

Roma caput totius Ecclesiæ.

Hos igitur tam præclaros cælestis curiæ Senatores, fratres charissimi, perfecto cordis amore diligite, horum imitari exempla tota animi deuotione curate: nam si vultis esse quod sunt, necesse est etiam vos facere quod fecerunt. Per angustam ergo, & asperam laboris viam, dilectissimi, in hoc sæculo cum Sanctis incedite, vt postmodum valeatis ad eorum gaudij latitudinem peruenire. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Proculdubio autem à vestigiis Christi exorbitat, qui angustam fugiens, latitudinis viam calcat. Iste namque Beatissimus Vir, cuius hodierna solemnia frequentare gaudemus, non terrenos honores voluit, non fallaces diuitias congregauit, non mundi gloriam petiit, non transitoriæ possessionis prædia dilatauit, propinquos spreuit, patriam dereliquit, semetipsum quoque pro amore Christi funditus abnegauit.

1. Ioan. 2.

Duæ viæ, angusta scilicet, & lata.

Nemo ergo dicat quòd illi solummodo cælestibus digni præmiis habeantur, qui persecutorum gladiis pro Christi nomine feriuntur. Conclusit Deus omnem nostræ tergiuersationis aditum, obstruxit omne excusationis humanæ confugium. Ecce iã non valeamus cum beato Apollinare pro Deo mortem subire, possumus saltem cum beato Barbatiano vitam Deo placentem ducere. Magnum quippe est mori pro Christo, sed non est inferius viuere Christo. Vtrumque enim in statera Paulus æqua lance pendebat, cum diceret: *Nemo enim nostrum sibi viuit, & nemo sibi moritur; siue enim viuimus, Domino viuimus, siue morimur, Domino morimur. Siue ergo viuimus, siue morimur, Domini sumus.* Quisquis igitus amat martyrium, exhibeat se martyrio dignum, & martyrij consequetur proculdubio præmium. Non potest sanguinem fundere; potest semetipsum pœnitentiæ telo percutere: & in cordis contritione mactare. Paraparetur ad feriendum iugulus, non deerit remunerator, etiamsi defuerit gladius. Deest carnifex, qui ceruicem exterius feriat; adest iudex, qui bonæ voluntatis præmium reddat.

Rom. 14.

Studeamus igitur, dilectissimi, cum beatissimo Confessore Christi Barbatiano sæculi blandimenta despicere, rerum temporalium affluentiam deuitare, carnis incentiua reprimere, crucem post Christum etiam in pace Ecclesiastica baiulare; quatenus qui nunc eius imitabilem sequimur vitam, cum ipso postmodum desiderabilem perducamur ad gloriam; præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & gloriatur, per infinita sæcula sæculorum, Amen.

Habes hic in quo debeas Sãctos imitari.

SERMO LXVI.

XXX. Dec.

De Sancta Columba Virgine, & Martyre.

DVm recentem, immo præsentem adhuc Virginis partum, colimus, dilectissimi, ecce nouus Virginis triumphus occurrit, qui solemnem nobis lætitiam germinat, atque, vt iterum gaudeamus, inuitat, Apostolo nos excitante, qui ait: *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete.* Virgineo partui victor a virginalis inseritur, & erectis adhuc fidelium animis tediuiua gaudia reparantur. Nuper de Virgine Dominus humiliter prodiit, hodie per Virginem mirabiliter triumphauit. Tunc cæli Conditor ad nos inuiolata vteri virginalis integritate descendit; hodie inconcussa Virginis fide victoriæ titulos ad cælum cum gloria reportauit, dicens illi, quam soliis cælestibus inferebat: *Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni.* Tunc Dei Genitrix Christum custodiebat in præsepio vagientem, hodie B. Columba reperit eum in Paternæ maiestatis solio coruscantem. Tunc ad Virginis partum exultauêre Pastores, nunc ad conspectum Virginis confusi sunt Imperatores. Vnus est enim, sicut Beata Mater

Philip. 2.

Cant. 2.

Luc. 2.

eius ait, qui & deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Nam, sicut in descripta beatæ Columbæ reperitur historia, imperator Aurelianus vt eam posset à cælestis Sponsi Fide conuellere, conatus est eam filio suo matrimonij vinculo copulare. Sed Virgo prudens aliena prorsus à facultate vecordiæ constanter tenuit regulam disciplinæ, ad Saluatoris nostri protinus recurrit exemplum quod tamquam impenetrabilem clypeum feruida bellatrix arripuit, & venenata in se spicula dirigentem diuini Verbi Sitomaste perfodit. Hoc, inquit, antiquus hostis vsus est argumento, cum Domino meo Iesu Christo ostendit omnia Regna mundi, dicens, *Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me.* Matth. 5.

Quid est hoc, fratres mei, quia Imperatór iste tam potens, tam sublimis, tamque terribilis, fragilem puellam suis legibus nulla potuit ratione subigere? Et modo promittendo regnum, modo intentando supplicium, nullatenus à suo valuit proposito dimouere? Sceptrum porrigit, dedignatur; vibrat gladium, non terretur. Sic artifex, & cruenta crudelitas cunctos malitiæ suæ neruos exercet: sic blandis dura permiscet. Acutiora quippe sunt auri tela, quam ferri; & validius mentem frangit honoris ambitio, quam tormentum. Omnium itaque genera mouet armorum vt turris Christi quatiat fundamentum: sic columna Dei perseuerat immobilis, & armatum Regem inermis puella contemnit.

Honor vehementius stimulat.

S. Columbæ constantia.

Dedignatur esse nurus Imperatoris, non refugit cruenti subire cruciamenta tortoris. Quid est, inquam, quod fragilis sexus infirmitas à tanta telorum grandine non concutitur? Modo blanditiis delinita non flectitur, modo intonantium minarum imperita stridoribus non mouetur. Quid est hoc? nisi quia ille nostræ carnis infirma susceperat, qui debilibus, & infirmis robur suæ fortitudinis administrat? Ad hoc enim Dei virtus exinanita est, vt infirma nostra firmaret. Ad hoc Dei sublimitas inclinata est, vt deiectos erigeret. Ad hoc vita mori dignata est, vt mortis imperium destruens, ad vitam mortuos reuocaret. Quod nimirum etiam in ipso generis humani declaratur exordio. Scriptum est enim; *Quia immisit Dominus soporem in Adam, cumque obdormisset, tulit vnam de costis eius, & repleuit carnem pro ea, & readificauit costam, quam tulerat Dominus de Adam in mulierem.* Super quo cum loqueretur Apostolus, dicens: *Relinquet homo patrem, & matrem suam, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna;* præsto subiunxit; *Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Et vere magnæ virtutis indicium, mirandæ profunditatis est Sacramentum. Per Adam siquidem Christus, per Euam designatur Ecclesia. Quid est autem quod prius Adam Dominus soporauit, deinde costam ex eius latere, vnde mulier formaretur, eduxit; nisi quia prius Redemptor in morte dormiuit, sicque de latere eius in Ecclesiæ Sacramentum sanguis, & aqua profluxit? Translata est Eua de viri latere dormientis: exiuit Ecclesia de latere Saluatoris in Cruce pendentis.

Gen. 2.

Ephes. 5.

Ecclesia de Christo, vt Eua de Adã.

Sed quid est, quòd omnipotens Conditor cum mulierem de viro, id est, fragilem sexum de fortiori propagare disponeret, non viri carnem, sed os potius ad faciendam fœminam sibi voluit materiam exhibere? Potuit enim Deus homini carnem detrahere, vnde fœmina formaretur, & hoc certè congruentius videretur. Sciebat enim sexus debilior, quid nimirum consequentius de carnis infirmitate, quam ex ossis procederet fortitudine, & vt magis stupeas diuini operis Sacramentum, non pro osse os reddidit, sed carne potius, quod in viri corpore vacabat, impleuit. Vnde Scriptura cum dixit: *Tulit vnam de costis eius;* mox addidit: *Et repleuit carnem pro ea.* Poterat nempe ad mulierem plasmandam carnem viro detrahere, poterat osse ossis dispendium in mutilato corpore restaurare; sed os tulit, & carnem reddidit: sicque fragilem de virtute formauit. Gen. 2.

Debilis itaque factus est Adam, vt fortis fieret Eua. Infirmatus est Christus, vt roboraretur Ecclesia. Illius enim infirmitas nostra est fortitudo, & ad hoc ille nostram pertulit infirmitatem, vt ad suam nos statueret fortitudinem. *Quod infirmum est Dei,* ait Apostolus, *fortius est hominibus.* Et alibi: *Nam etsi crucifixus est Christus ex infirmitate, sed viuit ex virtute Dei. Nam etsi nos infirmi sumus in illo, sed viuimus cum eo ex virtute Dei.* Enimuero sæculi huius homines, qui bellorum ambiunt virtute clarescere, qui per ora vulgi suas optant victorias celebrari, cum ingressuri sunt prælium in corpore suo, quod infirmum est, & molle subiciunt, quod durum est, atque ad penetrandum difficile, superponunt. Loricis quippe se ferreis induunt, carnem, quæ facile cedit ictui, custodire contendunt, vt illud durum, ac forte, quod foris est, defendat molle, quod intus est.

B 1. Cor. 1.

2. Cor. 13.

C Redemptor noster cum huius mundi campum pugnaturus ingreditur, cum ad debellandas aëris huius nequitias fortis præliator armatur, quia nouum debebat instruere prælium, nouum induit genus armorum, videlicet vt quod infirmum est, superponeret, & quod robustum est, occultaret. Loricam siquidem imbecillæ carnis induit, & insuperabilem diuinitatis fortitudinem occultauit. Sic, sic per carnem diabolus à secundo homine perdidit, qui per carnem dudum primum hominem superauit; eademque sibi nunc ruinæ facta est causa, quæ victoriæ fuerat de primo parente materia.

Hoc per allegoriæ mysterium res illa præmonuit, quòd Dauid à facie Regis Saul fugiens, in præsentia Achis Regis Geth se furere simulauit. Dicit enim Scriptura, quia *defluebant saliuæ eius in barbam.* Sane quia barba, viri est proprium, quid est per mysticum intellectum, nisi virtutis indicium? Quid ergo per saliuas, quæ nimirum fluidæ sunt, & fluxæ, nisi carnis infirmitas? Quid verò per barbam, nisi diuinitatis innuitur fortitudo? Barba ergo saliuis defluentibus operitur, quia fragili carnis velamine diuinitatis virtus induitur. Sed quod Dauid dispensationis agebat industria, hoc à nescientibus putabatur insania. Vnde Achis seruis suis ait: *Vidistis hominem insanum, quare adduxistis eum ad me? An desunt nobis furiosi, quod introduxistis istum vt fureret me præsente?* Nonne etiam vero Dauid Redemptori nostro simile quid accidit, vt insanus ab insanientibus putaretur, & miracula per dæmones agere à dæmoniacis diceretur? Hinc est, quod Marcus Euangelista dicit: *Et cum vidissent sui, exierunt tenere eum. Dicebant enim: Quoniam in furorem versus est.* Quibus verbis protinus addidit: *Et Scribæ, qui ab Hierosolymis descenderant, dicebant, quoniam Beelzebub habet: & quia in principe dæmoniorum eiicit dæmonia.* Porro autem, quia saliuæ frequenter ex infantium ore decurrunt, nonne velut infantilia videbantur verba, cum diceret: *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis* Ioan. 6.

D 1. Reg. 21.

Barba virtutis indicium.

Ibidem.

E

Marc. 3.

eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Quod A audientes Discipuli, dicebant: *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* Et sicut Euangelista refert, *iam non cum illo ambulabant.* Sed istæ saliuæ barbam Dauid regebant, quia sub his infantilibus verbis virtus diuina latebat.

Factus est ergo Redemptor noster infirmus, vt nos fortes efficeret; visus est stultus, vt ad veram nos sapientiam reuocaret. Vnde dicit Apostolus: *Quia* 1. Cor. 1. *quod stultum est Dei, sapientia est hominibus.* Et paulo superius: *Quia non agnouit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos facere credentes.* Nec indignum super Domino Saluatore nostro infirmitatem, vel stultitiam dici, cum etiam per leprosum, cum etiam per serpentem non dedignatus sit mystice figura- B Exod. 4. ri. Vnde est, quod Scriptura testante, dixit Deus Moysi: *Mitte manum in sinum tuum, qui cum misisset in sinum, protulit leprosam instar niuis. Retrahe, ait, manum in sinum tuum. Retraxit; & protulit iterum, & erat similis carni reliquæ.* Quid hoc loco per manum Moysi designatur, nisi Filius Dei? Psalm. 118. Vnde dicitur in Psalmo; *Fiat manus tua vt saluet me.* Ac si diceret, fiat ille, per quem facta sunt omnia; vt dum ille creatur, à reatus sui contagio liberetur. Hæc manus in sinu Patris est, Ioan. 1. sicut Ioannes Baptista dicit: *Filius, qui est in sinu Patris, ipse narrauit.* Sed manus hæc cum de sinu proiata est, hoc est, cum per mysterium incarnationis apparuit, peccatorem eum, & tamquam C sceleris lepra perfusum, is vnde processerat popu- Esa. 53. lus æstimauit. Vnde dicit Esaias: *Et nos putauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum.* Sed manus hæc cum in sinum rediit, lepram prorsus amisit; quia Redemptor noster postquam ad Patrem, calcato mortis imperio, rediit, iam in fine sæculi non peccator homo, sed vere Deus, & homo Iudæis omnibus apparebit. Scriptum quippe est: *Quia si fuerit numerus fi-* Rom. 9. *liorum Israël sicut arena maris, reliquiæ saluæ erunt.*

Per serpentem quoque figuratus est, cum ad Exod. 4. eumdem Moysen Dominus ait: *Quid est, quod te-* Christus D. figuratus per serpentem. *nes in manu tua?* Respondit: *Virgam.* Ait: *Proiice* D *eam in terram: proiecit, & versa est in colubrum, ita vt fugeret Moyses. Dixitque Dominus: Extende manum tuam, & apprehende caudam eius. Extendit, & tenuit, versaque est in virgam.* Quid per Moysen, nisi Iudaicus populus? Et quid per virgam, nisi potestas Diuinitatis? Et quid per serpentem, nisi mortalitas nostri Redemptoris exprimitur? Quia enim per serpentem mors, recte mortalitas in serpente, vel certe, cum scriptum sit: *Estote prudentes* Matth. 10. *sicut serpentes*; quia ipsa summa prudentia, id est, Dei sapientia, incarnari dignata est, recte eius mortalitas in serpente figuratur. Vnde & in Euange- Ioan. 3. lio de passione sua loquitur, dicens: *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet* E *Filium hominis.*

Moyses ergo virgam tenuit, quia Iudaicus populus ante Redemptoris aduentum in diuina potestate confisus est: sed virgam in terram proiecit, quia idem populus per Patriarchas, ac Prophetas Deum incarnandum esse nunciauit. Virga vero in colubrum vertitur, quia Redemptor noster Deus in se permanens, mortalis inter homines factus est. Sed Moyses colubrum conspiciens pertimuit, & fugit, quia Iudaicus populus dum Redemptorem humani generis mortalem vidit, dum crederet, quasi formidolosus expauit. Cui iubetur, vt colubrum cauda teneat, quia perfidus ille populus qui A modo credere recusat, in extrema parte Dominici corporis, id est, posteriori tempore sanctæ Ecclesiæ, videlicet in fine mundi sese ad Fidem recolligit. Et colubrum cauda tenet, quia eum, quem mortalem ante despexerat, Redemptorem suum in vltima iam parte Ecclesiæ confitetur. Sed mox serpens in virgam redit, quia statim vt Iudaicus populus in Redemptorem nostrum crediderit, idem Redemptor ad iudicium in potestate suæ diuinitatis apparebit: vt ei iam serpens virga sit, quia is, qui in terra homo despectus est, de cælo veniens, super Angelos videbitur Deus.

Sicut ergo Dominus & sine lepra leprosus, & sine veneno serpens per mysterium dicitur; ita nihilominus, & sine fatuitate stultus, & sine imbecilli- B tate perhibetur infirmus. Qui nimirum sic se nostræ infirmitati componit, atque contemperat, vt & cum dimicantibus certet, & cum patientibus simul supplicia toleret.

Quid ergo mirum si beata Columba dum tribunalibus rabidi persecutoris assisteret, & fortis erat in suppliciis, & sapiens in responsis? Si dum illa torquebatur, per eam alius loquebatur? Illa nimirum linguam mouebat, sed alius verba formabat. *Non enim*, inquit, *vos estis qui loquimini,* Matth. 10. *sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Illius erat exponere corpus ad pœnam, alteri competebat virtutis, ac patientiæ ministrare constantiam. Assistebat quidem tribunalibus Regis, tor- C quebatur manibus subiecta carnificis; sed deridebat vtrumque, & iudicante sublimior, & puniente robustior. Vnde Sponsus in Canticis, velut ad eam sermonem specialiter dirigit, cum ait, *Quam* Cant. 7. *pulchra es, & decora, charissima, in delitiis, statura tua assimilata est palmæ.* Mens quippe sancta charissima in deliciis dicitur, quia dum persecutionibus attrita foris affligitur, piis æstuans desideriis, suauitatis intimæ dulcedine recreatur. Cuius statura palmæ similis dicitur, quia sicut non vitiorum titillantium flatibus, ita nec persecutionum quarumlibet terroribus inclinatur. Dumque eam persequentium rabies velut impactis minarum arietibus pulsat, illa fundamento inuictæ Fidei constan- D ter innixa reuera stans, & supereminens, insuperabilis perseuerat. Nequaquam illi similis, cuius per Prophetam de malignis spiritibus dicitur: *Quia* Esai. 51. *humiliauerunt te, & dixerunt animæ tuæ, incuruare, vt transeamus*; sed illud potius seruans quod filiis Israël Dominus ait: *Ego sum*, inquit, *Dominus Deus,* Exod. 4. *qui eripui vos de ergastulo Ægyptiorum, vt incederetis recti.*

Et quoniam palma solet manum ornare victricem, recte sancta, & insuperabilis anima palmæ esse similis perhibetur, quia per omnem sui certaminis cursum peractæ victoriæ præmium meditatur. Atque iccirco floccipendit omne quod in infimis tolerat, quia erecta velut palma, id quod in cæ- E lestibus aspicit, firmiter sperat. Huc accedit, quia cum cæli Dominum eamdem passionis viam percurrisse commemorat, iam se, quæ puluis, & cinis est, sui Saluatoris imitari vestigia vehementer exultat. Vnde & eidem Sponsæ Sponsus ait: *Comæ ca-* Cant. 7. *pitis tui vt purpura Regis iuncta canalibus.* Sicut per caput intelligimus mentem, ita per comas capitis non inconuenienter accipimus cogitationes. Sicut enim capilli de vertice prodeunt, ita cogitationes ex mente procedunt. Purpureus vero color, quia sanguinis habet speciem, quid per mysterium, nisi Dominicam innuit passionem. Quid vero canales, nisi Sanctorum significant mentes? Sicut enim in canalibus conchiliorum sanguis

effunditur; vt in purpureum colorem lana vertatur, sic in Sanctorum mentibus Dominicæ passionis cruor assidua meditatione recolitur. Et ita quadammodo pia quælibet anima sanguine tingitur, vt æterni Regis purpuram imitetur. Hoc nimirum modo efficimur Saluatori nostro conformes, vt simus etiam merito postmodum cohæredes.

Coma ergo capitis beatæ Martyris Columbæ, vt purpura erat Regis iuncta canalibus; quia constituta in passione proprij corporis, recolebat assidue supplicium Redemptoris; ne videlicet in sua passione succumberet, dum remuneratorem suum per eamdem viam se præcessi se pensaret. Passio quippe Domini quasi vicaria quædam nobis mensa proposita est, vt quique ad eam inuitati discumbimus, nos etiam similia præparemus. Ad quam
Cant. 5. nos sponsus inuitat in Canticis. *Comedite*, inquit, *amici mei, & bibite, & inebriamini, charissimi.* Et
Prou. 2. in Prouerbiis Salomonis: *Si sederis*, inquit, *cœnare ad mensam potentis, considerans intellige quæ apponuntur tibi, & sic mitte manum tuam, sciens quoniam talia oportet te preparare.*

Quænam est illa mensa potentis, nisi vnde sumitur corpus, & sanguis eius, qui suam pro nobis animam posuit? Et quid est ad eam sedere, nisi humiliter, ac reuerenter accedere? Vbi quæ nobis apponuntur considerantes, intelligimus si digne tanti muneris gratiam cogitamus. Et tunc ita manum mittimus, vt sciamus, quia talia nos expediat præparare, cum prudenter intelligimus, quia sicut Christus pro nobis mori dignatus est, ita nos pro illo, si detur occasio, debemus animas ponere. *Quid enim*, ait Psalmista, *retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris acci-*
Psal. 115. *piam.* Hinc est etiam quod dilectæ suæ Sponsus
Cant. 8. in Canticis cum præmisisset, *Sub arbore malo suscitaui te*, consequenter adiunxit: *Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.* Ac si dicat: Quia ego te in tantum dilexi, vt per mortem Crucis te mortuam suscitarem;
* alterum amans. tu etiam me * alterutrum dilige, meque in tuis non modo cogitationibus, sed & operibus, velut integri, atque perfecti amoris signaculum pone. Nam per arborem malum Dominicam Crucem debemus accipere, cui videlicet arbori ipsum
Cant. 2. alibi Christum comparat, dicens: *Sicut malus inter ligna siluarum, sic dilectus meus inter filios.*

Arbor ergo mali Crux est Christi, per quam suscitata est anima mortis scilicet æternæ vinculis absoluta. *Pone me*, inquit, *vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.* Quid per cor, nisi cogitationes: quid per brachium, nisi operis debemus intelligere fortitudinem. Christum ergo tamquam signaculum in corde nostro debemus imprimere, vt nulla hoc valeat hostilis irruptio violare. Christum etiam operibus nostris debemus insculpere, vt per omne quod agimus, Crucifixi præceptoris Discipulos demonstremus. Hoc signaculum exteriori quoque vitæ suæ signanter impressum Apostolus
Galat. 6. ostendebat, cum diceret: *Ego stigmata Iesu in*
2. Cor. 4. *corpore meo porto.* Et iterum: *Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes.*

Plane si nos Saluator noster hoc charactere sculptos esse perpendit, & ipse nos grata vice sibimet signaculum ponit. Sicut duci Iudææ Zorobabel per Aggæum prophetam pollicitus est,
Aggæi 2. dicens: *In illa die suscipiam te Zorobabel, fili Salathiel, serue meus, & ponam te sicut signaculum in conspectu meo.* Quod si nos eius, quod absit, obliuiscimur, necesse est, vt & ipsi ab ea consequenter obliuioni tradamur. Sicut de impio Rege Dominus. *Si fuerit*, inquit, *Iechonias anulus* Hier. 22.
dexter in manu mea, inde euellam eum. Hoc plane signaculum beata Christi Sponsa Columba intus, & extrinsecus sibi signanter impressera, cum non eam regales thalami ad lenocinia sua resoluere, non honoris ambitio prouocare, nec minarum intonantium furor innectere, non eam certe à sui cursus impetu quamlibet dura, & exquisita poterat tormentorum genera retardare. Hoc signaculo præmunitum Regis æterni sacra-
B rium nulla potuit acies hostilis irrumpere, nulla fraudum subrepentium valuerunt molimina violare.

Armis igitur accincta virtutum gloriosa Martyr, & Virgo, per ferrum, per ignes, per inmane supplicium properauit ad Regna cælorum. Vbi nunc inter Virginum choros canticum nouum modulando coniubilat, & victoriæ palmam beatis manibus portat. Vbi castis Sponsi sui, quem dilexerat, vlnis astringitur, stola decoris induitur, corona gloriæ feliciter adornatur. Nunc itaque velut sidus aureum inter ignitos supernæ Hierusalem lapides emicat, & in illius obtutibus semper festiua coruscat, qui vitæ fons, & lucis origo cunctos sibimet assistentes radiis inoccidui splen-
C doris illustrat, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Sermones Extrauagantes de Sanctis.

Sermo I. In Natali Sanctarum Virginum.
Sermo II. De Eisdem.
D *Sermo I. De Dedicatione Ecclesiæ.*
Sermo II. De Eadem.
Sermo III. De Eadem.
Sermo IV. De Eadem.

SERMO LXVII.

I. *In Natali Virginum.*

INTER cuncta Sanctorum gesta, fratres charissimi, nihil est, quod plus, quam sacrarum victoria Virginum pia corda, vel ad amorem Conditoris accendere, vel ad fortiter agendum va-
E leat vberius excitare. Quis enim audito nomine Memoria
Virginis, non protinus in memoriam reuocet Virginum
humanæ salutis exordium, ac singularem illum propter B.
non recolat intemeratæ Virginis partum. Huc Virginem
accedit, quia cum fragilis sexus certaminis sui grata.
victoriam obtinuisse cognoscitur, audientis animus ad certandi laborem auidius inflammatur.

Hoc itaque modo Virgineus adhuc germinat partus, adhuc Virginalis illa fœcunditas cœlestium segetum fructus, accumulat, cum mulieris

infirmitas non modo sexum superat, sed & mundi huius principem insuperabili mentis magnanimitate triumphet. Ad hoc namque Dei Filius vernantis vulvæ flore conceptus est, vt fermentum vetus in azymum verteret, & per carnem, quæ victa fuerat, humano generi victoriam repararet. Loricam quippe sibi de nostra fragilitate composuit, in qua exultans vt gigas, & potens, ac fortis in prælio potestates aëreas debellauit. Sic itaque de infirmitate constantia, de captiuitate victoria, de ruina est ascensio procurata. Hinc siquidem factum est, vt antiquus hostis, qui sibi prouenisse victoriam per vnius fœminæ vecordiam applaudebat; per multas se iam deuictum, atque confusum fœminas erubescat. Iuxta Prophetæ

Esai. 10. quippe vocem, *Computruit iugum à facie olei.* Quia mox vt gratia sancti Spiritus mentibus humanis influxit; homo protinus & iugo pristinæ seruituris absoluitur, & nouæ libertatis titulo decora-

Cant. 1. tur. Vnde est illud in Canticis: *Oleum effusum nomen tuum.* Chrisma græce, latine dicitur Vnctio. A Chrismate ergo Christus, & à Christo dicitur Christianus. Per oleum autem Spiritus sanctus solet intelligi, sicut per Psalmistam Sal-

Psal. 44. uatori nostro dicitur: *Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Oleum ergo effusum est nomen Christi, quia in tot Spiritus sancti gratia propagatur, quot sunt qui Christi vocabulum veraciter sortiuntur.

Sed mouere potest, cur Ioannes Baptista per-

Ioan. 13. hibeat, quia *non ad mensuram dat Deus spiritum*;

Ephes. 4. cum Paulus è contrario dicat: *Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Quomodo ergo non ad mensuram, & quo-

Coloss. 2. modo secundum mensuram? Sed quod Ioannes

Christo D. data est gratia sine mensura. asserit non ad mensuram spiritum dari, de Redemptore nostro proculdubio debet intelligi; in quo videlicet habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Quod patenter agnoscitur, si ipsa textus Euangelici series attendatur. Nam cum

Ioan. 1. præmisisset: *Non ad mensuram dat Deus Spiritum,* protinus intulit: *Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu eius.* Vnde & alibi dicit: *Nos de plenitudine eius accepimus.* Concordat ergo cum Psalmista Ioannes, quia huic iste mensuram tollit, quem ille vnctum præ consortibus asserit.

Quod autem Apostolus mensuram ponit, hoc de quibusque fidelibus vult intelligi. Iuxta mensuram namque spiritus inest cuique mensura virtutis, atque constantiæ, vt vel vitiis attentantibus in pace resistat, vel in certamine constitutus

Iudic. 16. insuperabiliter tormenta percurrat. Samson quippe donec septem crines habuit, insuperabilis fuit, & qui septiformis habet gratiæ Spiritum, inuictum se præbet ingruente quorumlibet tempestate bellorum.

Hinc est, quod hæc sacratissima Virgo, cuius gloriosum recolimus hodierna solemnitate triumphum, facilius potuit mori, quam ab eo, quod semel conceperat, sancto potuerit proposito reuocari. Erat enim templum Dei, aula Regis æterni, sanctuarium Spiritus sancti. Virile quippe robur enitebat in fœmineo pectore, quod non blandiloquis persuasionibus flecti, non minarum asperitate terreri, non denique pœnarum quarumlibet potuit generibus superari. Erat enim nobilis, & inflexibilis animus, ideo vinci nescius, quia & Fidei flagrabat ardore succensus, & ideo tamquam in excelsi montis erat vertice constitutus. Subesse sibi iudicabat iudicem in cathedra pestilentiæ præsidentem, horrebat blandum, subsannabat iratum, tantique apud eam erat, si minax, ac terribilis frenderet, si certe plagas, ac vulnera exquisitæ necis infligeret, quanti si gemmarum, siue vibrantium metallorum pondus offerret. Hinc est, quod Sponsus ait in Canticis: *Surge*

Cant. 4. *Aquilo, & veni Auster, perfla hortum meum, & fluant aromata illius*: Quid per Aquilonem, qui

Quid sit Surge Aquilo, &c. nimirum ventus est frigidus, nisi persecutionis asperitas? Quid per Austri teporem, nisi male blandientium remissio designatur? Sed inter vtriusque persecutionis genera, inter vtraque maligni spiritus argumenta, Ecclesiastici horti fluere iubentur aromata; quia fortis animus inter hæc certamina deprehensus, aperit quidquid virium, quidquid Fidei, quidquid inuictæ fortitudinis eatenus occultauit, & velut aromata foras profluunt, dum ad humanam notitiam virtutes prodeunt, ac piæ opinionis odores longe, lateque diffundunt.

Hæc itaque venerabilis Virgo emisit aromata in campo certaminis, quæ prius in sui cordis tegebantur arcanis, attrita prælo persecutionis, aspersit odorem aromatis. Pugnabat enim in ea Dauid velut in arce Sion contra faciem Damasci, vel potius vt in sexu fragili ipse paruulus, ac despectus vno contra magnum Goliath lapide dimicabat, de quo etiam in libro Regum velut in

1. Reg. 17. magnæ laudis præconio dicitur: *Dauid sedens in*

2. Reg. 23. *Cathedra sapientissimus Princeps inter tres.* Ipse quasi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu vno. Quid est, quod Dauid, tam nouæ, tam inauditæ præconio laudis attollitur? Quis est iste tam humilis, tamque sublimis? Quis, inquam, est iste Dauid ita debilis, atque despectus, vt vermiculi speciem gerat? ita fortis, ac validus, vt vno impetu octingentos homines interficiat: In palea nempe literæ videtur esse ridiculum, si non in medulla spiritus lateat sacramentum.

Quis ergo vermiculus iste, nisi ille, qui per eum-

Psal. 21. dem Dauid canit in Psalmo: *Ego autem sum vermis, & non homo*: Sicut enim vermis ex sola ligni materia gignitur; ita Christum absque virili semine de solo virginali vtero genitum, Fides catholica confitetur. Sed quamuis vermis sit tener, & debilis, ligni vero duritia fortis, ac solida; vermis tamen lignum vertit in cariem, & cauerno-

Christus D. vermis, & cur? sum reddit, & cauum. Ita Redemptor noster verus vtique manu fortis atque desiderabilis, qui semetipsum exinaniuit, qui non habens speciem neque decorem, inualidus, ac despectus apparuit; humanum genus vnde ortus est, paulatim à suo rigore molliuit, magnumque sibimet in Electis suis habitationis spatium procurauit. Hic itaque Dauid sedet in cathedra, quia in Paternæ maiestatis gloria constitutus, omnia iudicat, cui Pater ait:

Psal. 109. *Sede à dextris meis.* Sapientissimus est, quia ipsa Patris Sapientia est.

Sed quomodo Dauid dicitur Princeps inter tres, cum ille non inter alios, quemlibet principatum, sed super omnes potius regalis sceptri teneret imperium? laus enim ista depretiat, non exaltat; deprimit, non attollit; cum ille non tam tribus interesset, quam omnibus superesset. Sed cum ab illo Dauid videatur sententia ista dissidere, est cui valeat aptissime conuenire. Beatus enim, ac singularis ille homo, qui mystice dictus est vermis, mox

vt à Verbo in vnitate personæ suscipitur, in sancta Trinitate non inæqualiter principatur. Princeps est ergo inter tres, quia vnitus est Verbo, quæ vna est in sancta Trinitate persona. Hic octingentos interfecit impetu vno. Octonarius numerus ad resurrectionem, centenarius pertinet ad perfectionem. Dauid ergo vno impetu octingentos interfecit, quia Saluator noster omnes, qui vel perfectionem Fidei appetunt, vel resurrectionis gloriam concupiscunt, gladio sui spiritus interfecit, dum eos per incarnationis, ac Crucis suæ mysterium ab amore mundi huius mortuos reddidit; & hoc vno operatus est impetu, id est, vno suæ incarnationis aduentu. Semel enim pro peccatis nostris mortuus est, iam vltra non moritur. An non eius aduentus iure vocatur impetus. De quo Salomon ait; *Ecce, iste saliens in montibus, transiliens colles.* Et Dauid: *Exultauit*, inquit, *vt gigas ad currendam viam.* Qui enim currit, procul dubio impetum facit. Nam & Verbum Dei tamquam riuus aquarum viuentium cum impetu venit, & sicut torrens cuncta doctrinarum ardentium inquinamenta subuertit. Vndé & in Canticis Canticorum dicitur: *Fons hortorum, puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano.* Hinc & Psalmista: *Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei.*

Rom. 6. — *Cant. 2.* — *Psal. 18.* — *Cant. 4.* — *Psal. 45.*

Huic ergo Regi tam humili, tamque sublimi; tam infirmo, sed ita fortissimo gratias referamus, qui idcirco fieri dignatus est vermis in ligno, vt nos constitueret ciues in cælo. Ideo vetustum humani generis inimicum in se permisit insurgere, vt ex eo postmodum non modo per viros, sed etiam per fœminas triumpharet, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LXVIII.

II. *In Natali Virginum.*

HOdie, fratres charissimi, virginale nobis decus illuxit, quod nostræ memoriæ diuinæ virtutis victoriam renouauit. Porro quanto fragilior sexus, quanto infirmius vasculum, quod reportat ex hoste triumphum, tanto maiori diabolus opprobrio confusionis induitur, tanto mirabilior Deus in suis Sanctis agnoscitur, tanto etiam Rex Martyrum Christus in propugnatricibus suis iucundius delectatur. Hinc est etiam, quod Saluator noster in huius mundi campum potestates aëreas debellaturus adueniens, non elegit Rhetores, & Philosophos, sed simplices, ac litteralis industriæ prorsus ignaros; vt in vtroque sexu verum sit, quod Apostolus ait: *Quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt huius mundi, elegit Deus vt confundat fortia, & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & quæ non sunt, vt ea, quæ sunt destrueret, vt non glorietur omnis caro in conspectu eius.* Talibu enim omnipotens Deus vberiorem sæpe prædicationis gratiam tribuit, atque per eos versuta mundanæ sapientiæ argumenta conuincit. Hinc est, quod Sponsus ad Sponsam dicit in Canticis: *Vmbilicus tuus erat tornatilis crater, numquam indigens poculis.* Vmbilicus autem fragilissima pars corporis est. Quid ergo per Ecclesiæ designatur vmbiculum, nisi cœtus infirmorum, atque debilium? Quid vero per craterem, nisi prædicatorum intelligimus ordinem: qui nimirum mentibus auditorum cælestis doctrinæ vina propinant, easque poculis sanctæ prædicationis inebriant?

1. Cor. 1. — *Cant. 7.* — *Expositio: Vmbilicus tuus tornatilis.*

Vmbilicus ergo Ecclesiæ, crateri merito comparatur, quia plerumque debilis, & infirmus quilibet vas doctrinæ cælestis efficitur. Qui non indiget poculis; quia cælestis eloquij non desinit irrigans esse fluentis. Vnde bene crater hic tornatilis dicitur, torno siquidem quis facilius operatur. Expeditius enim sæpe atque inoffensè in sancta prædicatione discurrunt, qui prædicationis gratiam non suo studio, sed diuinitus acceperunt. Hanc prædicationis gratiam viris simplicibus, siue sanctis mulieribus tribuendam illa Samson victoria figurauit, qua videlicet mandibulam asini fertiefactus arripiens, mille Philisthinorum viros occidit. Quid enim per mandibulam asini, quod vtique simplex est animal, nisi imperita simplicium hominum ora signantur? Samson itaque, non cum armis, non cum diuersis telorum generibus, sed cum mandibula asini mille viros occidit; quia Redemptor noster, quem illa signabat, cum imperitis, & rudibus perfectum infidelium numerum à vita veteris erroris extinxit.

Indic. 15. Samson, qui tot vicit in asini mandibula, cuius figura.

Quid autem mirum, si sanctos prædicatores per asini maxillam sacrum designet eloquium, cum & ipsum prædicationis verbum per hordeum quandoque deuiciet, quod est vtique pabulum iumentorum: Quod certe non modo per Euangelicos quinque panes agnoscitur, sed per hoc etiam, quod in libro Iudicum reperitur. Nam cum Gedeon auscultationis gratia ad castra Madian, Domino præcipiente, dirigitur, Madianita quispiam alter ad alterum vidisse se somnium * profitetur. *Videbatur*, inquit, *mihi, quasi subcinericius panis ex hordeo volui, & in castra Madian descendere.* Cumque peruenisset ad tabernaculum, percussit illud, atque subuertit, & terræ funditus coæquauit. Respondit auditor: *Non est hoc aliud, nisi gladius Gedeonis filij Ioas Israëlitæ; tradidit enim Dominus in manu eius Madian, & omnia castra eius.* Per Gedeon, qui non excultus, sed circumiens in vtero dicitur, ille merito designatur, qui dum virginali clauderetur in aluo totam mundi machinam suo circumdabat, ac disponebat imperio. Per Madian autem, qui de iudicio interpretatur, populus infidelis accipitur, de quo Dominus ait: *Qui non credit iam iudicatus est.*

** Confitetur.* — *Iudic. 7. Gedeon cuius figura & quomodo.* — *Ioan. 3.*

Porro autem vsque ad Saluatoris aduentum, more hordei sub paleis litterarum, & legis præcepta, & Prophetarum tegebantur oracula; sed postquam ille veniens, panes hordeaceos fregit, deditque Discipulis, vt turbis apponerent: cuius etiam operis expositio est, quod Euangelista dicit: *Quoniam aperuit illis sensum, vt intelligerent Scripturas;* iam ex hordeo, quod brutis videbatur animalibus congruere, panem facere dignatus est animarum. Sicut enim hordeum inter molam vtramque conteritur, vt à farinæ farragine cantabrum secernatur; ita velut inter duos, Legis scilicet, & Euangelij, lapides sanctæ Ecclesiæ doctrina comnolitur, vt litteræ superficies à medullis spiritus discernatur. Sed vt in his verbis non diutius immoremur, hæc hordei farina, sacri Baptismatis aqua conspersa conflata, & sancti Spiritus igne percocta, fit panis, qui videlicet Madian castra subuertit; quia cunctas infidelium machinas destruit. Hic panis, iuxta veri illius interpretis coniecturam, Gedeonis est gladius; quia sicut Apostolus ait: *Gladius Spiritus est Verbum Dei.*

Luc. 24. — *Ephes. 6.*

Hoc sancti Spiritus gladio Rex exercituū Christus suos armat milites, hoc etiam suas præcingit,

ac roborat bellatrices. Ex vtroque siquidem sexu A militiæ suæ cuneos instruit, aciesque componit; quia viros, ac fœminas ad procinctum beati certaminis indifferenter admittit. Et quamquam mirabilis sit Deus in viris, mirabilius tamen, & gloriosius triumphat in fœminis. Huic porro militiæ

Iudith. 13. Iudith erat adscripta, quæ dum deauratos, atque gemmatos Holofernis thalamos respuit, ebrium luxuriosi Principis caput proprio ipsius pugione

Esther 8. truncauit. Huius militiæ consors erat Esther, quæ dum feroces Assueri Regis animos artificibus deliniuit alloquiis, & Mardochæum ab imminentis sententia mortis eripuit, & in caput Aman, qui necis huius auctor extiterat, dignæ damnationis ar-

Iudic. 4. gumenta retorsit. Hanc gaudebat baiulare militiam Debora, quæ dum Israëliticam plebem pro- B pheticis gubernaret oraculis, in prælium quoque velut quædam Dei Bellona congrediens, copiosum Iabin Regis exercitum perdidit, & populum Dei durissimæ iugo seruitutis absoluit. Huic mili-

Ibid. tiæ desesuiunt Iahel vxor Haber, cum Sisaram fugientem intra tabernaculum quidem blande suscepit, sed cerebrum eius clauo tabernaculi per tempus vtrumque transfixit.

Huius certe militiæ particeps fuit insignis illa bellatrix, scilicet beata Felicitas, quæ dum septem sibi filios in agone præmisit, salua sibi, & sui certaminis præmio, septemplici in sobole martyrio triumphauit. Hanc quoque militiam strenue baiulauit & hæc Virgo clarissima, cuius hodie C votiua festiuitas colitur. Quæ videlicet duplicis pugnæ victoriam tenuit, dum & titillantia carnis incentiua perdomuit, & illata sibi horrifica pœnarum tormenta calcauit. O quantis ista cumulabitur præmiis in retributione Iustorum! quanta, iudicante Christo, ditabitur gloria, quæ tanto Crucis Christi fuit pondere prægrauata! Nam iuxta Veritatis vocem: Seminis, quod in terram

Matth. 13. cecidit, *aliud trigesimum, aliud sexagesimum, aliud centesimum attulit fructum.*

Virginitati centuplus fructus debetur. Cum ergo, sicut authentici Doctores exponunt, Virginitati fructus centuplus debeatur, quantis hæc beata Virgo accumulabitur donis, quam insignis gratiæ decorabitur infulis, quæ postquam centenos fructus de virginitate messuerat, etiam martyrij coronam cum tanta gloria reportabat; D

Quanta res est Virginem, simul & Martyrem. Nam cum esset in certamine constituta, lorica Fidei præmunita, & armis inuictæ patientiæ, ac geminæ charitatis accincta, duplicibus diuersorum hostium agminibus cingebatur. Intus contra seditiosos pugnabat ciues, foris aduersus persecutorum ac Fidei resistentium acies dimicabat. Pro duobus castris stabat vna Bellatrix. Hinc pudicitiæ clausulam, illinc impresso Sponsi sui charactere, Fidei signaculum defendebat. Sic docta manus ad prælium, circumacto virtutis vndique clypeo, modo lita veneno tela luxuriæ, modo imminente perfidia iaculorū ingruentium grandinem propellebat.

Cant. 1. Expositio: Nigra sum, sed formosa. Dicebat ergo Agonotheta Dei: *Nigra sum, sed formosa, filia Hierusalem, sicut tabernacula Cedar,* E *sicut pellis Salomonis.* Cedar interpretatur tenebræ, ij sunt infideles lucem Fidei non habentes. *Nigra sum*, inquit, propter persecutionis æstum, propter aduersa, quæ patior à filiis tenebrarum. Sed intrinsecus formosa sum, quia *concupiuit Rex speciem meam, & omnis gloria mea ab intus* Formosa sum, inquam, sicut pellis, hoc est, sicut tabernaculum Salomonis. Sicut enim tabernaculum ex mortuorum fit pellibus animalium, ita dumtaxat illi sunt habitaculum Dei, qui Christo commortui, vitiis quoque, carnisque concupiscentiis sunt extincti-

Nec enim potuisset hæc Virgo mori pro Domino, nisi mortua fuisset primitus mundo. *Nolite*, inquit, *Cant. 1.* *me considerare, quod fusca sim, quia decolorauit me Sol.*

O filiæ Hierusalem, id est, ò fideles animæ, in illa iam cælesti gloria per desiderium constitutæ, nolite me considerare, quod fusca sim, id est, nolite desperare, vel nimis expauescere, quod me tribulationes opprimunt, quod persecutiones afficiunt, quod in hoc tempestatis procellarumque naufragio intumescentes me fluctus illidunt; quia decolorauit me Sol: quoniam super me persecutionis æstus incanduit, decoremque meæ venustatis, ac pulchritudinis offuscauit. Ac si dicat: Nolite tam ea, quibus extrinsecus affligor, attendere, quam vernantem interioris venustatis speciem cogitare. Tale est & quod Apostolus dicit. *Nolite deficere* *Ephes. 3.* *in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra; non enim condignæ sunt passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Hanc autem interiorem pulchritudinem, exteriorem que nigredinem breuiter Hieremias comprehendit, dicens: *Cādidiores Nazaræi eius niue, nitidiores lacte,* *Thren. 4.* *rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores.* Ecce pulchritudo, sed audi nigredinem: nam illico se- *Ibidem.* quitur: *Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis. Adhæsit cutis eorum ossibus, aruit, & facta est quasi lignum.* Sed aspicimus exteriorem nigredinem, aperiat ipsa vnde sit interior pulchritudo. *Indica mihi*, inquit, *quem diligit* *Cant. 1.* C *anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie.* Ac si di- *Expositio: Vbi pascas &c.* cat: O Sponse cælestis, quem anima mea inenarrabiliter diligit, in quo per desiderium iugiter requiescit, quem vlnis intimæ dilectionis amplectitur, in quo totis visceribus delectatur; dic mihi, vbi pascas, hoc est, tu qui pastor bonus es, vbi oues tuas pascere facias; ipse etiam vbi cubes, id est, vbi requiescas in æstu persecutionis, & feruore tentationi nostræ; vbi scilicet, nisi in his, qui furenti vesaniæ cedere nesciunt, & grassantis malitiæ conatibus eneruiter non succumbunt.

Inde ergo formosam se Sponsa ista dicebat; quia ille in ipso persecutionis articulo in ea delectabiliter quiescebat, qui serenitate vultus sui cuncta clarificat. Vnde & Sponsus ad eam: *Tota*, *Cant. 4.* inquit, *pulchra es amica mea, & macula non est in te.* *Expositio: Tota pulchra es, &c.* D Tota pulchra intrinsecus, & extrinsecus, foris in perfectione clari operis, intrinsecus in munditia purissimæ cogitationis. Et illa quid Sponso? *Dilectus meus*, inquit, *candidus, & rubicundus, & totus* *Cant. 5.* *desiderabilis.* Dilectus candidus est virginitate, rubicundus in passione. *Lauit* enim *nos à peccatis nostris in sanguine suo.* *Apoc. 1.* Totus autem desiderabilis est, quia desiderabilis est in singulari natiuitate, in viuifica morte, in gloriosa resurrectione, in triumphali ascensione. Desiderabilis est, dum loquitur, dum mirabilia operatur. Et ô quam præclarum, ac dulce commercium, vbi mutua inuicem prædicatione laudatur Sponsus, & Sponsa, Creator, & creatura! Sic impletur quod per Psalmistam dicitur: E *Iucundum sit ei eloquium meum, ego vero delectabor in* *Psal. 103.* *Domino.*

Deus in Virginibus peculiarius delectatur. Et reuera hæc est illa humani generis pars, virginalis scilicet chorus, in qua Deus omnipotens propensius, ac specialius delectatur. Nam esto, vt omnes à Domino Discipuli diligantur, sicut à Patre ipse diligitur ipso perhibente ait: *Sicut dilexit me* *Ioan. 15.* *Pater, & ego dilexi vos.* Esto quod Petrus claues acceperit regni cælorum. Esto quod in cælis, ac terris, ligandi, soluendique meritus sit principa- *Matth. 16.* tum, verumtamen Ioannes, quoniam Virgo est, *Ioan. 13.* ipse est Discipulus, quem diligebat Iesus. Hinc

eſt, & quod in Apocalypſi Ioannes dicit: *Quia nemo poterat dicere canticum, niſi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti ſunt de terra, hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, Virgines enim ſunt, hi ſequuntur Agnum, quocumque ierit.* Sed hunc Agnum, vt multæ valeant Virgines, quà graditur, ſequi, ipſe dat in ſeruanda virginitate conſtantiam, in ſuperanda tentatione victoriam, in præmij retributione coronam. Ipſe dicit: *Ego ſum lilium conuallium.* Lilium plane propter niueum candorem mundiſſimæ caſtitatis. Lilium non montium, ſed conuallium, quia pias eligit mentes humilium, non ſcopulos inhabitat ſuperborum.

Cant. 2.

Hunc Agnum, dilectiſſimi, ſequamur in via, quam in hac vita poſitus tenuit, vt & ſequi mereamur in gloria, ad quam deuicta morte conſcendit. Conſideremus diligenter, vbi ſint eius impreſſa veſtigia, nec declinemus à ſemita gradientis, ſi volumus conſortes eſſe regnantis. Dux itineris noſtri Crucis extitit baiulus, felle cibatus eſt. Qui ergo Ducis huius vexillum ſequi deſiderat, carnalis dulcedinis mella contemnat. *Non enim*, iuxta Pauli vocem, *poſſumus hic gaudere de ſæculo, & illic regnare cum Chriſto.* Hinc eſt, quod per mandatum Legis, omne ſacrificium ſale conſpergitur, mel autem, ſiue fermentum adoleri in ſacrificio funditus prohibetur. Vnde Dominus ad Moyſen in Leuitico: *Omnis*, inquit, *oblatio, quę offertur Domino, abſque fermento fiet, nec quidquam fermenti, ac mellis adolebitur in ſacrificio Domini.* Quiſquis enim vel rapinam in opus pietatis impendere, vel vanæ gloriæ cauſa bonum videtur aliquid exercere, hic non azymam ſinceritatis, & veritatis, ſed fermentum malitiæ, atque nequitiæ conatur offerre. Mellis quoque ſacrificium Dominus non approbat, quia luxuriæ voluptatem omnemque carnalis illecebræ dulcedinem damnat. Sal autem omnibus præcipitur oblationibus adhiberi, vt quidquid Domino ſuper aram deuoti cordis offerimus, rationis ſemper, atque intelligentiæ ſapore condire ſtudeamus. Ait enim: *Quidquid obtuleris ſacrificij, ſale condies, nec auferes ſal fœderis Dei tui de ſacrificio tuo.*

Leuit. 2.

Quid ſit offerre ſacrificium ſine fermento.

Quid ſit offerre cum ſale.

Et vt quod dicebat, altius inculcaret, & ne mens noſtra fortaſſis aliquando inſulſa deſiperet, adhuc ingeminans, dicit: *In omni oblatione tua offeres ſal.* Hoc plane iſtud eſt ſal, de quo Apoſtolus ait: *In ſapientia ambulate ad eos, qui foris ſunt, tempus redimentes. Sermo veſter ſemper in gratia ſale ſit conditus, vt ſciatis, quomodo oporteat vos vnicuique reſpondere.* De hoc ſale & Dominus ait: *Si ſal infatuatum fuerit, in quo condietur?* Non ergo ſal ſimus infatuatum, ne quod abſit, cum fatuis Virginibus adueniens cæleſtis ille nos Sponſus inueniat, & pulſantibus, ac gementibus nuptialis conuiuij ianuam claudat; ſed huiuſmodi ſal eſſe per diuinam gratiam ſtudeamus, quod nos eſſe vult, qui diſcipulis ſuis dicit: *Vos eſtis ſal terræ*, quatenus tenebrarum opera relinquentes, & nunc elaboremus vt filij lucis ambulare, & poſtmodum inter ſapientes Virgines, accenſis lampadibus, aduenienti Iudici mereamur occurrere, qui cum Deo Patre, & Spiritu Sancto viuit, & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Coloſſ. 4.
Ibid.
Matth. 5.
Ibid.

SERMO LXIX.

I. *In Dedicatione Eccleſiæ.*

POſt Crucem, poſt Virginem, poſt Angelos, quid eſt maius in terris, quid in cælis ſublimius? Illa vtique quam acceptauit Altiſſimus quæ vulnerauit cor Sponſi ſui, cui Sponſus idem in Canticis dicit: *Vulneraſti cor meum, ſoror mea Sponſa, in vno crine colli tui, & in vno oculorum tuorum.* Quam ſpecioſa Sponſa iſta, quæ in vno capillulo, & ocelluli ſcintillatione vulnerat cælorum Regem Angelorum Dominum, Filium Dei Patris. De illa nobis eſt ſermo, licet non ſit ſermo in lingua noſtra. Hæc eſt illa, quæ poſita eſt in ſuperbiam ſæculorum, cuius gloria à mari vſque ad mare, cui Reges, & principes famulantur, quam circumuolat cæleſtium legionum multitudo, in qua fons ſapientiæ repoſitus eſt, hortus concluſus, fons ſignatus. Hortus vbi clara roſaria pulchriori colore refulgurant, & fœlices virgæ florum, & fructuum gloria cumulantur. Hortus, quem ventorum non tangit alternitas, vbi mollioris auræ gratia frequenter aſpirat, & vernans amœnitas allicit intuentes. Concluſus, non murali machina, nec cæmentariorum lapidum glutinoſa tenacitate, ſed Angelica ſtatione vallatus. Fons, de quo fontes Iſrael deriuantur, qui irrigat vniuerſam ſuperficiem terræ, & inebrians, & emundans. Signatus, ſigillo vtrique totius Trinitatis, quod ille malignans detractarius non dico confringere, ſed nec contingere audeat. In hac mortua germina regerminant, & aridiora ligna facile reuireſcunt.

Cant. 4.

Sancta Mater Eccleſia Chriſti ſponſa.

Gen. 2.

In hac congeritur multiplex varietas Sacramentorum, & contegitur antiquitas miſericordiarum Domini Dei noſtri. Et vt breuiter intelligentiolæ noſtræ propalemus indaginem, duodecim Sacramenta ſunt in Eccleſia, quæ vnius Fidei pietas contegit, circa quorum inſtantiam reflectitur Chriſtianæ religionis auctoritas.

XII. ſunt Sacramenta large voce Sacramenti accipiendo: alias tantũ ſunt VII. Cõſ. Schol.

Primum eſt Baptiſmatis Sacramentum. Hoc pretioſius eſt cunctis opibus, & omnia, quæ deſiderantur, huic non valent comparari. Quis enim cogitatione cordis, vel volubilitate ſermonis impleat, quanta ſint in aquarum ſubſtantia Sacramenta completa? Antequam mundus parturiretur, & ex informi materia multiformium ſpecierum diuerſitas exiliret, Spiritus Dei in aurigæ modum ferebatur ſuper aquas, & elementum hoc figurali præmulcebat obſequio. Cælum ipſum ex aquis compactum Hebræorum tradit auctoritas; & per aquas vniuerſalis illa purgatio celebratur. Patriarchæ ad aquas fiunt vxorij, & per aquas terribile Iudæorum murmur extinguitur.

I. Baptiſmus.

Gen. 1.

Omnis illa ſeries veteris inſtrumenti diligentius introſpecta, maiorem Sacramentorum altitudinem in aquarum materia conſignauit. Saluator ipſe Legem ſequens, itinerarij ſui principium aquis indixit, cum in flumine ſublimis illa poteſtas ab illo magno homine voluit baptizari. Primum miraculum ex aquis fecit. Samaritanæ iuxta puteum aquarum fontem aquæ ſalientis in vitam æternam repromittit. Denique qui ab aquis cœperat finiuit in aquis. Vulnerato enim latere Crucifixi, manauit aqua, quæ terrarum orbem purgatorio lauamine candidauit. Ad extremum incluſiua ſententia chorum Apoſtolicum imbuens: *Euntes*, inquit, *baptizate omnes Gentes, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Nonne igitur liquido colligis, quia Legis vtriuſque ſublimitas vim rerum ſacramentalium in huius elementi liquore refudit? Non te moueat paucitas exemplorum, cum plurima præ manibus haberentur, niſi prolixitatem euitaſſet oratio.

Matth. 3.
Ioan. 2.
Ioan. 5.
Ioan. 19.
Mar. vlt.

Secundum eſt Sacramentum Confirmationis. In Baptiſmate Spiritus datur ad veniam, hic ad

II. Confirmatio.

pugnam; ibi mundamur ab iniquitatibus, hic virtutibus præmunimur. Nonne in superliminari fronte domus nostræ terrestris consecrata manus sacri Chrismatis imprimit Vnctionem? Nec quilibet tanti mysterij legitur executor, sed solus Episcopus, super cuius caput fusum est vnctionis oleum, & cuius ditioni Sacerdotalis subditur multitudo. Baptismi gratiam omni homini, vel omni sexui tradidit auctoritas antiquorum; confirmationis autem insigne, sola Pontificalis persona suæ vindicat dignitati. Inde est, quod decretales paginæ, & sanctorum Patrum instituta decernunt, non esse differendam post Baptismum Sacramenti huius virtutem, ne nos inermes inueniat fraudulentus ille contortor, à quo nemo vmquam nocendi inducias extorsit. Delibuti igitur vtriusque totis vnguento, illo sanati, confortati isto, securius descendamus ad singulare certamen? Nec nos deterreant arma Goliæ, vel magnitudo moueat staturalis, quia nobiscum magnus est Dominus Deus noster, & magna virtus eius, apprehendens arma, & scutum, vt exurgat in adiutorium nobis.

Episcopus Confirmationis minister.

III. Extrema Vnctio. *Psal. 102.* *Iacob. 5.*

Tertium est vnctio infirmorum. Infirmantibus nobis, & vsque ad mortem mortali peccatorũ febre languentibus, Spiritus pietatis assistit, & recordatus est, quoniam puluis sumus. Ait enim Diuus Iacobus: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo, in nomine Domini, & oratio Fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus; & si in peccatis est, dimittentur ei.* Solemnis vnctio, liquor excellens, quo sanitas redditur, peccatum dimittitur, immittitur timor Domini. Videsne qualiter Sacerdotalis manus infirmantis corpus alleuiet, & illecebrosam sensuum motionem sacratissima mitiget vnctione; Vnde & sancti Patres hanc vnctionem Sacramentum esse sanxerunt.

Fructus sanctæ vnctionis.

IV. Ordo. *Mos consecrandi Episcopos.*

Quartum est consecratio Pontificis. Hæc quanto sublimior, tanto dignior approbatur. Cum enim Canonicis sanctionibus eligitur persona, quæ tantæ dignitatis debeat subire fastigium, clarior Pontifex cum cæteris Pontificibus euocatur. Præparatur Ecclesia patrem suscepturа de filio. Vngitur illius caput oleo lætitiæ præ consortibus suis, in illius figuram; qui thalamo Virginali spirituali balsamo profusius irroratus, oleum benedictionis super filios hominum distillauit. Liniuntur & manus vt quidquid benedixerint, benedicatur & acceptum sit diuinæ maiestatis aspectui. Ponitur & Euangelica pagina super caput ipsius recumbentis, vt & verbo vitæ suam sentiat excedere rationem; & oculi eius deficiant in eloquium Domini. Imponitur cidaris capiti consecrato, & aurea lamina frontis gloria præsignitur, in qua contexitur nomen diuinitatis. Traditur annulus secretorum in manu eius; vt dicat cum Propheta. *In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi.* Calceantur & pedes in præparatione Euangelij pacis, vt sit de quibus dicitur: *Quam speciosi pedes euangelizantium pacem.* Accipit & baculum pastoralem, vt ex ipsa virgæ qualitate signetur, qualiter mansuetos colligat, corripiat inquietos. Sic sic solemni vestimentorum glorificatione præfulgidus, & ad altare Dei familiarius intrans, & exiens, iram Iudicis in misericordiam Patris felici commutatione deuoluit. Hic habet gladium spiritus, quod est Verbum Dei. Hic potest tradere Satanæ in interitum carnis.

Psal. 118. *Ephes. 6.* *Esai. 52.* *Ephes. 6.* *1. Cor. 5.*

V. Inunctio Regum.

Quintum est iniunctio Regis. Sublimis ista delibutio, quia sublimem efficit potestatem. Cũ enim tantæ nobilitati sanguis, vel genere, vel electione A consecratur in Regem, religio est nobilitate totis Regni viribus conuocatur. Astat hinc Primatum, Metropolitanorum, & Episcoporum gloriosa societas, illinc Ducum, Comitum, Castellanorum non spernenda nobilitas. Procedit medius homo super homines regnaturus, constipatus agmine personali. Ducitur denique ad aram excelsi Principis principium Regni sortiturus ab illo, per quem Reges regnant. Prius autem quam imperatoriis cultibus vestiatur, requiritur super eo cleri voluntas, & populi, & manu propria iurat libertatem Ecclesiarum. Ex tunc exuitur vestimentis suis, & oleo sanctificationis aspergitur, vt typico rore perfusus, cælestis vnguenti plenitudine glorietur. B Induitur denique purpura, quod est regiæ maiestatis insigne, gestans Regni sceptrum in manibus ad regendum populum sanctum Dei. Ponitur & corona aurea super caput eius expressa signo sanctitatis, gloria honoris, & ope fortitudinis. Præterea & gladius in oculis eius, vt cognoscat, quia vindex est iræ Dei, in hoc ipsum constitutus. Tantis igitur, ac talibus mysteriis initiatus, reportatur ad palatium, à die illa, & deinceps timendus, pariter & amandus. Felix autem, si gladium Regni cum gladio iungat Sacerdotij. vt gladius Sacerdotis mitiget gladium Regis, & gladius Regis gladium acuat Sacerdotis. Isti sunt duo gladij, de quibus in Domini passione legitur: *Ecce gladij duo hic*, & respondetur à Domino. Sufficit. C Tunc enim Regnum prouehitur, Sacerdotium dilatatur, honoratur vtrumque, cum à Domino prætaxata felici confœderatione iunguntur.

Reges olim vt nunc sit, inungebantur.

Prou. 8. *Mos creandi, & inungendi Reges.*

Eccl. 45.

Gladij Regni, & Sacerdotis per gladios Euangelicos præfigurati. Luc. 22.

VI. Ecclesiarum Dedicatio. *Mos & ritus consecrandi Ecclesias.* *Psal. 23.*

Sextum est Sacramentum Dedicationis Ecclesiæ. Dici vix potest quanta sit in hoc loco Sacramentorum varietas, & institutionum alternatio. Primum enim Ecclesia intus, & deforis dealbatur, cruces duodecim in interiore circuitu Ecclesiæ imprimuntur, cerei totidem accenduntur, emundatur Ecclesia, Pontifex Ecclesiam exterius circuit cum aqua benedicta, & insuperliminari portæ tertio virga pastorali percutiens, dicit: *Attollite portas vestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ*, illis deintus respondentibus: *Quis est iste Rex gloriæ?* D Tunc benedicit aquam sale, cinere, vino, hyssopoque conspersam, alphabetum ex transuerso quadrangula ratione conscribit, altare septies ex eadem aqua respergit, cruces chrismare, altare vero mixtura chrismatis, oleique perungit, ad quatuor altaris cornua incensum incendit, altare tersum nouis velaminibus operit, & alia multa, quæ sermonis breuitas non permittit inserere. Post hæc omni vestimentorum gloria cumulatus ingreditur ad altare, Sacrificium singulare celebraturus, & sic sanctificationi finem impositurus. Quis huius abyssi caliginem sermonis claritate possit illuminare? Attigissemus tamen quantulumcumque, nisi nostris temporibus quidam, qui Carnotensi præsedit Ecclesiæ, viuacissimo E mentis igne lucidius omnia declarasset. Ad illum igitur plenissimum fontem sitientem mittimus, vbi plenissimam hauriat veritatem. Notandum tamen, quia præcedentia Sacramenta sine visibili vnctione non fiunt, cum subsequentia nihil huiusmodi merito continere legantur.

Puto illum fuisse Fulbertum Episcopum.

VII. Pœnitentia sacram.

Septimum est Sacramentum Confessionis. Confessionis bonum quantum, vel quale sit, non est nostræ tenuitatis laudibus efferendum, cum præclara Patrum ingenia multis eam insignierint documentis. Hæc est via communis ad Deum, fons tam iustis, quam peccatoribus patens, qui criminum abundantiam abundantiori liquore detergit.

Luc. 15. Luc. 7. 2. Reg. 12. & Psal. 50. Luc. 23.

abundantiam abundantiori liquore detergit. Primam reddit innocentiæ stolam, & fugitiuum filium in paternos reducit amplexus. Ex hoc fonte felices Apostoli lacrymæ profluxerunt; in hoc peccatricis fœminæ dæmonia sunt submersa; per hunc adulter, & homicida Dauid Spiritu principali legitur confirmatus; in hoc felix ille volutatus est latro, qui breui ponte Crucis de patibulo ad Regnum, de supplicio in Paradisum translatus est; consummatus in breui, expleuit tempora multa.

Sap. 4.

In hac virtute caligant oculi plurimorum, qui vel discretione priuati, vel assentatione seducti, aut nesciunt quid iniungant, vel si sciunt, priuatam gratiam præferunt veritati. Verum non suscepimus hic aperire quid sentiamus ex ea, sed sermoni proprio proptieratem illius reseruamus. Hoc tamen lectori tædiosum non sit intelligere, quia confitens pastori suo, puritatem cordis, veritatem oris, macerationem carnis debeat exhibere. Ille verò cui confitetur, pœnitentiam dignam, orationem continuam, taciturnitatem perpetuam confitenti suo curet administrare.

VIII. Canonicorū. Legant hæc inertes Canonici, qui nihil aliud, quàm cutē curant.

Octauum est Canonicorum. Isti sunt in Ecclesiæ sollo sublimati, qui in Episcopali sede velle candida refulgentes, innocentiam cordium colore vestium repromittunt. Ij de communi, & in commune viuentes, vel viuere debentes perpetua, si peccauerint, sunt pœnitentia castigandi: habitus enim eorum non pœnitentiæ, sed innocentiæ esse monstratur. Videant ipsi amici Sponsi quid respondeant ante faciem Sponsi, qui iudicat orbem terræ in æquitate, quum de Sponsa cœperit exigere rationem. Nolumus inuehi super illos, sed hoc solum caueant, ne de patrimonio Crucifixi lautioribus epulis infundantur, vel vestimentis ornentur nitidioribus, ne audiant à Propheta; *Non compatiebantur super contritione Ioseph.*

Amos 6.

IX. Monachorum. Monachorum studiū sub compēdio recitatum.

Nonum est Monachorum. Hi sunt, qui à forensium causarum tumultibus elongati, ludificatorias incantationes dæmonum patienter eludunt. In scripturis assidui, in obedientia præcipui, feruidi charitate, beatæ Vrbis gaudia è vestibulo contemplantur. Circumspiciant tamen semetipsos, ne in amplioris coronæ, vel laxioris calceamentis vilitate confidant, cùm homo videat in facie, Deus autem in corde.

X. Eremitarum.

Decimum est Eremitarum, qui per cauernas montium, & vallium concaua latitantes, Angelicis sociari spiritibus, in diuitias gloriæ contemplatiuis oculis rapiuntur, & in carne carnis obliti, naturam suam indefessa meditatione fatigant.

XI. Sanctimonialiū.

Vndecimum est Sanctimonialium. Istæ sexum, & sæculum ausu validiore vincentes, spectabilem victoriam ab hostis antiqui feritate reportant. Gloriosa res, vbi tenera membra longiori Martyrio confringuntur, & illius eneruant fortitudinem, qui similitudinem Altissimi concupiuit. Ad huius spectaculum pugnæ citò conuertitur ille misericors intuitus, & tali potissimum victoria delectatur.

XII. Matrimonium. Ephes. 5. Marc. 10.

Duodecimum est Nuptiarum Sacramentum. Hoc magnum est, ait Apostolus; & Dominus in Euangelio: *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrē, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna.* Quid enim magis vnum quàm illi, quibus est vna caro, vna mensa, vnus torus, hæreditas vna? Honorabile coniugium (dicit Vas electionis) torus immaculatus. Hoc destruuntur incestuosa coniugia, & legitimorum hæredum digna progenies propagatur. Hæc sunt duodecim Sacramenta, quæ (nisi fallor) illæ duodecim cruces significant, quas in circuitu Ecclesiæ videmus impressas. Sed iam dimittendus est stylus, quia & ingenij paupertas, & infirmitas carnis, quæ solito diutius inundauit, vetant me aliquid longius scriptitare. Si conualere potuero, exequar quod cœpi, ad honorem illius, qui est benedictus in sæcula. Amen.

Heb. 13.

SCHOLIA.

DVODECIM *Sacramenta sunt in Ecclesia.*] Constat Sacramenti vocem ambiguam esse, atque ex prima impositione non significare tantùm sacrum signum sanctificantis gratiæ, vt à Theologis accommodata est ad significanda propria Sacramenta, præsertim nouæ legis, quæ tantùm sunt septem; sed ex se latius extendi ad significandum quodlibet abditum, mysterium præsertim illud, quod cùm spiritnale sit, sub velamine signorum sensibilius latet. In hoc ergo sensu hoc loco sumpta est vox illa, *Sacramenta*, vt constat, tum ex tanti Doctoris eruditione, & fide, qui non ignorabat septem tantùm esse nouæ legis propria Sacramenta; tum quia paulo ante dixerat: *In Ecclesia contegi multiplicem varietatem Sacramentorum.*] Quo verbo significat, se non loqui tantùm de proprio Sacramentorum genere, sed de omni varietate mysteriorum, vel cæremoniarum visibilium, quibus Ecclesia ornatur. Quod autem in hac enumeratione nonnullam affert obscuritatem, solum est, quam rationem in ea seruauerit Damianus, & præsertim cur ex septem propriis Sacramentis sex enumerauerit, omisso principali eorum, quod est Sacrosanctum Eucharistiæ mysterium: cur etiam ex impropriis, & latè dictis Sacramentis, sex alia enumerauerit, cùm etiam ratione pari potuerit alia complura numerare, vt vasorum sacrorum, & vestimentorum benedictionem, aut consecrationem, Sacramentalium omnium institutionem, & benedictionem, vt aquæ lustralis, panis benedicti, & ceræ, ex qua Agnus Dei conficitur; item exorcismi, & similia: & ex illis, quæ numerat, multa non videantur distincta, vt sunt varij Religiosorum status.

Dicendum verò est in primis, Sanctum Doctorem non omnino prætermisisse Eucharistiæ Sacramentum: nam sexto loco declarans Sacramentum Dedicationis Ecclesiæ, subdit hæc verba: *Post hæc omnis vestimentorum gloria cumulatus ingreditur ad altare, sacrificium singulare celebraturus, & sic sanctificationi finem impositurus.*] Ecce sub hoc Sacramento complectitur augustissimum Eucharistiæ mysterium. Et ne videretur supremum Sacramentum obiter, & quasi aliud agens attigisse, subjungit: *Quis huius abyssi caliginem sermonis claritate possit illuminare? Attigissemus tamen quantulumcumque, nisi nostris temporibus quidam, qui Carnotensi præsidet Ecclesiæ, viuacissimo mētis igne lucidius omnia declarasset. Ad illum igitur plenissimum fontem, sitientem mittimus, vbi plenissimam hauriat veritatem.*] Hisce autem verbis Lectorem videtur remittere ad Epistolam Fulberti Carnotensis Episcopi, Adeodato scriptam. Non ergo omisit sanctus Cardinalis omnino hoc diuinum Sacramentum, sed quidquid Fulbertus de illo scripsit, sua interfuisse videtur. Adde, potuisse etiam prætermittere numerationem Eucharistiæ inter illa duodecim Sacramenta, quia tantum agebat de Sacramentis, seu visibilibus si-

Fulb. Carnot. Epistol. hæc hab. tom. 3. Biblioth. Patrū, edit. 2. Paris. 1589. & prima in ord. Epist. Fulber. edit. Paris. 1608.

gnis, quæ ad venerationem, & honorem huius A excellentissimi Sacramenti ordinantur, & in dedicatione Ecclesiæ figurantur. Itaque Eucharistia non solùm Sacramentum, sed etiam continet in se finem Sacramentorum omnium; nec est solum signum, sed etiam res, ad quam sacra signa referuntur; & ideo non numeratur inter Sacramenta, quæ sunt tantum cæremoniæ vel signa sacra. Vnde *in serm. 4. de eadem Ecclesiæ Dedicatione*, ait idem Auctor: *Per hoc, quod in sacris altaribus Dominico corpori Sanctorum reliquiæ copulantur, vnitum Redemptori suo sanctæ Ecclesiæ corpus ostenditur, & quasi Sponsus cum sponsa in sacto altaris thalamo collocatur.* Iraque in præsenti sermone B illa tantum Sacramenta numerat, quibus sponsa ornatur: & ideo meritò potuit inter illa sponsum ipsum non numerare, sed solum attingere, tamquam vltimum complementum totius ornatus eiusdem sponsæ. Vnde & *in eodem sermone 4.* optimè concludit; omnia illa Sacramenta referri ad honorem corporis Domini, & memoriam mortis eius: *Dignum est ergo*, inquit, *vt in altari, super quod corpus Dominicum iugiter immolatur, mors eius etiam per rerum inuisibilium ænigmata nuntietur.* Si quis autem rectè consideret sancti Cardinalis verba illa: *Duodecim sacramenta sunt in Ecclesia, circa quorum instantiam reflectitur Christianæ Religionis auctoritas*; Intelliget ipsum solum C voluisse numerare illa Sacramenta, id est, cæremonias, aut obseruantias Ecclesiasticas, quibus Ecclesiæ membra vel constituuntur, vel perficiuntur, & ornantur, aut mundantur, vel in diuersos gradus, & ordines distinguuntur. Hac ergo ratione ponit Baptismum, tamquam primam Ecclesiæ professionem, & quasi viam, per quam Ecclesiæ membra constituuntur. Cui adjungit Confirmationem, tamquam perfectionem eius, & sacram Vnctionem, & Confessionem, tamquam medicinas his membris necessarias ad sanitatem animæ, & corporis, si expediat. Adjungit deinde duo Sacramenta, Ordinis, & Matrimonij, quibus duo ordines membrorum Ecclesiæ (scilicet Ecclesiasticorum, & laicorum) distinguuntur. Inter laicos autem Rex tantum, aut Imperator videtur ad specialem auctoritatem, & defensionem Ecclesiæ pertinere, & ideo inter illa Sacramenta ponit Regis vnctionem. Inter Ecclesiasticas verò personas tres gradus distingui possunt, scilicet Pontificum, Clericorum, & Religiosorum. Addit ergo Sacramentum illud, quo Pontifices consecrantur, sub quo totum sacrum Ordinem, & Clericorum communem statum comprehendit. Deinde verò Religiosorum statum ac professionem, vt maximè pertinentem ad Ecclesiæ auctoritatem, ac perfectionem enumerat, & in quatuor ordines distinguit: scilicet Canonicorum, per quos regulares Canonicos, atque adeo Religiosos omnes clericalem statum profitentes comprehendit: deinde Monachorum in communi viuentium; & Eremitarum solitariam vitam agentium, & Monialium religiosam etiam vitam profitentium, quam professionem religiosam inter Sacramenta, quæ ornant Ecclesiam, non immeritò numerauit. Atque ita probabilis ratio huius enumerationis constat, satisque fit dubitationi, cur alia omiserit; aut enim ad hæc facile reduci possunt, aut ad prædictam Ecclesiæ auctoritatem per se non referuntur.

SERMO LXX.

II. *In Dedicatione Ecclesiæ.*

IMmola *Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua.* Tria sunt principalia, & perfecta sacrificia, quæ reddere tenemur Domino. Sacrificium piæ contritionis, sacrificium iustæ operationis, sacrificium laudis, vel iubilationis. Horum duo in præsenti sunt necessaria, tertium hic inchoat, & in futuro consummabitur. De primo dicitur: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* De secundo: *Sacrificate sacrificium iustitiæ.* & alibi: *Tunc B acceptabis sacrificium iustitiæ.* De tertio: *Beatus populus, qui scit iubilationem.* Item: *Sacrificium laudis honorificabit me.* Primum sacrificium placat Deum, secundum delectat, tertium honorat. Non curat Deus de his sacrificiis, nisi medullata sint; & saginata. Vnde ait Psalmographus: *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea.*

Psal. 49. Sacrificia tria, quibus obligamur Domino.

Psal. 50. Psal. 4. Psal. 50. Psal. 88. Psal. 49. Psal. 62.

In lege omnis adeps offerri iubetur, & holocaustum pingue laudatur. Caro enim macra, & sine pinguedine, neque quando comeditur præstat saporem, neque quando assatur reddit odorem. Hæc autem pinguedo non corporis, sed spiritus; non carnis, sed mentis intelligi debet. Pinguedo aniC mæ virtutes sunt. Hæ suauiter redolent, hæ in Dei sacrificio Domino placent, & sine his nullum sacrificium est acceptabile. Hoc adipe pingues erant illi, de quibus dicitur: *Manducauerunt, & adorauerunt omnes pingues terræ.* Itemque tres pueri in Daniele: *Sicut in holocausto arietum, & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium, sic fiat sacrificium nostrum.* Vt ergo placeant hæc sacrificia nostra Deo, pinguia sint, & medullata.

Psal. 21. Dan. 3.

Sacrificium piæ contritionis exigit butyrũ humilitatis, quæ in tribus consistit; scilicet, vt consideret homo, quàm imperfectum sit quod habet, & hoc respectu superiorũ; vnde illud: *Vt sciã quid D desit mihi.* Deinde, vt cõsideret, quia nil habet propriũ; vnde Apostolus: *Quid habes quod non accepisti?* Consideret etiã, quod nil habet in hac vita, quod perdere non possit, iuxta illud: *Memento vnde excideris, & prima opera fac.* Sacrificium iustæ operationis exigit oleum discretionis. Sacrificium laudis requirit balsamum deuotionis.

I: Sacrificium. Psal. 38. 1. Cor. 4. Apoc. 2.

Habent autem hæc sacrificia opposita sibi vitia quasi ex latere venientia. Sacrificio contritionis opponitur absynthium indignationis; sacrificio iustæ operationis, acetum confusionis, sacrificio laudis, venenum adulationis, siue detractionis. Offeramus igitur, dilectissimi, Domino piam contritionem in amaritudine interiori, & pœnitentia exteriori; vt *sobriè, iustè, ac piè viuamus in E hoc sæculo.* Sobriè nobis, iustè proximo, piè Deo. Sobriè in duobus, in cauenda voluptate, & curis huius vitæ: iustè in duobus, vt nemini noceamus, & cunctis prodesse studeamus, iuxta illud: *Declina à malo, & fac bonum*, piè in duobus, vt scilicet in præsenti viuat iustus ex Fide, & in futuro æternam expectet beatitudinem. Vnde Apostolus: *Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus, cùm autem venerit, quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est.* Offeramus dignam laudem in confessione oris, & deuotione cordis. Pia quippe cordis contritio nascitur ex recordatione peccatorum, & timore futuri iudicij; iusta operatio, ex amore virtutis, & fiducia spei, laus, & iubilatio ex affectu charitatis, & recordatione beneficiorum Dei.

Duo reliqua. Tit. 2. Psal. 36. 1. Cor. 13.

Tres peccatorum recordationes.

Sunt autem tres recordat ones peccati, prima A afficiens, & delectans, quæ mala est, secunda exasperans, & pungitans, quæ vtilis est, tertia gloriosa, quæ perfectorum est. Afficiens est, qua afficitur homo recogitans ad ollas carnium Ægyptiorum, quàm delitiose, & suauiter vixerit: & quàm arduum sit iter, quod aggressurus est. Recogitatio pungitans est, quod reminiscitur, quàm sordide & flagitiose vixerit, non vt ad priora redeat, sed vt dignè defleat, & coram se ea statuat, vnde Dauid: *Peccatum meum coram me est semper.* Tertia recordatio, quæ dicitur gloriosa, est, quando homo remeditans quis fuerit, & qua gratia de lacu miseriæ & de luto fæcis liberatus sit, gratias agit, dicens: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Et cum Israelitis de Ægyptia B seruitute liberatus, gratulabunde decantat, dicens: *Cantemus Domino, gloriose enim honorificatus est, equum, & ascensorem deiecit in mare*; & cum Zacharia: *Benedictus Dominus Deus Israël, quia visitauit, & fecit redemptionem plebis suæ.* Hæc sunt, quæ Deo offerre debemus.

Exod. 16. Psal. 50. Psal. 113. Exod. 15. Luc. 1.

Vota facta Deo reddenda.

Tenemur etiam ei reddere, quæ fecimus vota, iuxta Prophetæ admonitionem: *Vouete, & reddite Domino Deo vestro.* Qui non reddit quod vouet, quasi Deum prouocat, & irridet. Reddendum est votum integrum, & perfectum, quia aliter non satisfaceret Deo, qui votum nostrum tamquam proprium exigit debitum. Vnde & in lege dici- C tur, quod bouem, & ouem, aure, & cauda amputatis, voluntariè offerre possumus. Votum autem ex his solui non potest, quibus aliquid perfectionis deest.

Luc. 22.

Tria vota monastica.

Recogitet igitur vnusquisque nostrum, quid Domino vouerit, & satagat illud reddere. Abrenuntiauimus sæculo, monachi nomen suscepimus, & habitum. Vouimus Domino continentiam, obedientiam, humilitatem, patientiam, sæcularium morum mutationem. Prædicta tria vouerunt specialiter Sancti, & reddiderunt. Audite quid dixerit, & quid fecerit Apostolus: *Non sum*, inquit, *dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei.* Ecce pia contritio de re- D cordatione peccati. Item; *Bonum*, inquit, *certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex.* Ecce iusta operatio de fiducia spei. Item: *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra.* Ecce laus de beneficiis Dei. Vouit Dauid, & reddidit *Vota*, inquit, *mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius*, Votum vouit Iacob, & reddidit: *Si fuerit*, inquit, *Dominus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum; & vestimentum ad induendum, reuersusque fuero prospere domum Patris* E *mei, erit mihi Dominus in Deum, & lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei, cunctorumque, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.* Iephte Galaadites votum vouit, & reddidit: *Domine*, inquit, *si tradideris filios Ammon in manus meas, quicumque primus egressus fuerit de foribus domus meæ, mihique occurrerit reuertenti cum pace à filiis Ammon, eum in holocaustum offeram Domino. Transiuitque Iephte ad filios Ammon, vt pugnaret contra eos, quos tradidit Dominus in manus eius. Reuertenti autem in Maspha domum suam, occurrit vnigenita filia sua cum tympanis, & choris; non enim habebat alios liberos. Qua visa, scidit vestimenta sua, & ait: Heu me, filia mi, decepisti me, & ipsa decepta es. Aperui enim os meum*

1. Cor. 15. 2. Tim. 4. 2. Cor. 1. Psal. 115. Gen. 28. Iudic. 11.

A *ad Dominum, & aliud facere non potero. Et fecit de ea, sicut vouerat.* Ipsum vnigenitum Dei Filium iurasse Patri, ac vouisse scimus, attestante Psalmista, qui ait: *Sicut iurauit Domino votum vouit Deo Iacob*, scilicet vt Sacramentum religionis in passione suæ carnis pro salute generis humani expleret. Faciamus & nos similiter, & vota, quæ vouimus, integre persoluamus. Quod ipse præstare dignetur, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Psal. 131.

SERMO LXXI.

B *III. In Dedicatione Ecclesiæ.*

FEcit *Deus duo magna luminaria, luminare maius, vt præesset diei, & luminare minus, vt præesset nocti.* Non omnia, fratres charissimi, quę sunt in cithara, sonant, sed omnia iuuant. Sic non omnia, quæ sunt in diuina Scriptura, spiritualem intelligentiam generant, sed omnia iuuant. Vnde si in aliquo Legis capitulo fas est sensum spiritus aliqua rimula intueri, non in inquisitione dormitare debemus, sed thesaurum iacentem in littera vigore alacris ingenij perscrutari. Quod satis egregie vir Sapiens adumbrauit, cum dixit: *Ne dormias in sinu mulieris.* Mulier nempe sacri C eloquij litteram exprimit, ex qua fidelis expositor fructum gignit. Quæ littera, cum ei Catholicæ rationis diligentia adhibetur, vitilis intellectus robori maritatur: cum verò eam seductæ mentis ingenium deprauat, quasi castitatem feminæ adulterino coitu violat. Rectè ergo dicitur: *Ne dormias in sinu mulieris*; ac si apertè diceretur: Ne in secreto litteræ sensu torpeas, sed latentem animæ profectum pudica excute vigilantia.

Gen. 1. Non omnia Scripturæ loca spiritualem habent intelligentiam. Eccl. 9.

Fecit, inquit, *Deus duo magna luminaria.* Verum quidem est, quod Deus in mundi creatione cœlum clarum Solis & Lunæ distinxit ornatu; vt alterum diei, alterum noctis vicissitudinem guber- D naret. Porro si interius perscrutemur, inueniemus nobis allegoriæ respondere secretum. Ecclesia enim mundi figuram gerit, quia sicut mundus ex quatuor elementis subsistit, ita Ecclesia ex quaternaria doctrina Euangelij coalescit. Habet autem Ecclesia suum diem, habet & Lunam in nocte. Dies Ecclesiæ est tempus pacis; nox Ecclesiæ est tempestas persecutionis. Sol verò in Ecclesiæ die, est sapientia; Luna autem in Ecclesiæ nocte, est patientia. His luminibus Deus Ecclesiam suam pinxit, quatenus & in pace non sit improuida, & in bello non inueniatur mollis, & fracta. Per sapientiam Ecclesia se protegit in pace à dæmoni- E bus; per patientiam se tuetur in bello à persecutoribus. Non claudicat Ecclesia, non est inermis, argumenta diuina sapienter eludit, tormenta hominum sustinet patienter.

Gen. 1. Sancta Mater Ecclesia mundi figuram gerit.

Recta prorsus comparatio est Solis ad sapientiam, Lunæ ad patientiam, quia sicuti Sol Lunæ, ita sapientia præpollet patientiæ. Sapientia itaque Sol, quia illuminat; patientia Luna, quia confortat. His geminis brachiis Ecclesia pugnat, altero prosternens dæmones, altero vincens homines. Fecit itaque Deus hæc duo magna luminaria, quibus ornatur Ecclesia, quibus quasi duobus oculis munitur Christi columba.

Dissolutis nebulis allegoriæ, hunc etiam riuulum Scripturæ ad irrigandos mores nostros possumus trahere. Nam sicut Deus in hoc mundo

duo magna luminaria fecit, ita etiam in homine A duo magna luminaria ordinauit. Ne sibi videatur durum, quod dicimus; homo enim alter est mundus, vnde ipsa Græca lingua vocatur, μικρόκοσμος, id est, minor mundus, quia ad similitudinem maioris mundi est factus. Nam sicut Deus maiori mundo præsidet, ita quod vbique est totus; sic anima corpori dominatur, ita quod vbique tota est in corpore.

Homo alter est mundus.

Homo itaque habet diem, habet & noctem; habet Solem in die, habet Lunam in nocte. Dies hominis est vita iustitiæ, nox hominis est vita nequitiæ. Sol autem in vita iustitiæ est charitas; quæ præest vitæ iustitiæ; Luna verò in vita peccatoris, est pœnitentia. O quam clarus Sol est B charitas, cuius quindecim radios enumerat filius Solis Paulus Apostolus, in Epistola ad Corinthios, vbi ait: *Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur.* O quam clarum pœnitentiæ iubar! noctem peccati remouet, quod conscientiæ nubilum tergit.

Charitatis radij quindecim.
1. Cor. 13.

Lunæ huius, scilicet pœnitentiæ, quatuor sunt radij: cognitio peccati, dolor pro peccatis, confessio peccati, fructus eleemosynæ. Priùs oportet cognoscere peccatum; sed non sufficit, oportet dolere pro peccato; addenda est etiam Confessio, quia frustra dolet, quia non confitetur, his verò adjungendus est fructus eleemosynæ, qui est pretium peccati. Vnde Propheta de impio dicit: C *Non credat frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit.* Pretium certè peccati est eleemosyna. Sed qui semper eleemosynam erogat, & semper peccat, frustra credit quod eleemosyna ei proficiat. Interpretandum est igitur eleemosynæ vocabulum. El, Hebraice, Deus, Moys, Ægyptiaca lingua dicitur Aqua; inde eleemosyna, id est, Aqua Dei. E contrariò videre possumus, quod peccatum est ignis diaboli. Igitur contra ignem diaboli opponatur aqua Dei. Perpende, Christiane, dignitatem tuam, & redemptionem culpæ tuæ. Noli bellui̇na mente contemnere. Deus eleemosynam fecit tibi, corpus proprium morti tradendo, tu eleemosynam fac illi, buccellam panis porrigendo pauperi. Esto priùs in te miseD ricors, deinde in proximum clementiæ rinum effunde, vt sic pariter cum proximo ad fontem misericordiæ valeas peruenire, Iesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre, & Spiritu sancto, viuit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Pœnitentiæ radij quatuor.
Iob. 15.
Eleemosynæ interpretatio.

SERMO LXXII.

IV. In Dedicatione Ecclesiæ.

Sermonis huius principium non habetur in MS.

. . . . . . vere est mons fortitudinis, innuitur salutare vexillum, id est, Crux, quæ immortali memoria viret semper, floret, atque fructificat in mentibus electorum.

Per hoc autem, quod in sacris altaribus Dominico corpori Sanctorum reliquiæ sociantur, vnitum Redemptori suo sanctæ Ecclesiæ corpus ostenditur: & quasi Sponsus cum Sponsa in sancti altaris thalamo collocatur. Et quia in Apocalypsi, sub altari Dei visæ sanctorum Martyrum animæ referuntur, aptissimè congruit, vt etiam apud nos sub aræ visibilis mensa eorum patrocinia recondantur.

Apoc. 6.

Præterea sicut in sepulchro Redemptoris myrrha & aloë missa sunt: ita & hîc thus apponitur, per quod eiusdem Domini mortificatio figuratur, sicut ipse dicit: *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.* Dignum est ergo, vt in altari, super quod corpus Dominicum iugiter immolatur, mors eius etiam per rerum inuisibilium ænigmata nuntietur.

Ioan. 19.
1. Cor. 11.

Parietibus quoque basilicæ per circuitum duodecim de sancto Chrismate signa Crucis imprimimus, totidemque candelas affigimus, vt eam sancti Spiritus vnguedine delibutam, & Apostolorum doctrinis diuinitus illustratam, his signis inuisibilibus ostendamus.

Sunt etiam alia nonnulla, fratres mei, quæ in B ecclesiarum consecrationibus certi causa mysterij rationabiliter adhibemus, sicut est vinum, hyssopum, sal, cineres, pulueres, fragmen rubei lapidis. Quæ videlicet omnia idcirco per ordinem vobis exponere, cur adhibeantur, omittimus, ne charitatem vestram prolixis sermonibus oneremus. Quæ tamen breuiter perstringendo transcurrimus, vt tenuem saltem vberius intelligendi lineam producamus. Porro sicut aqua vetus Testamentum, sic & vinum significat Euangelium, quod Dominus tunc expressit, cùm aquam in vinum, in nuptiali constitutus solemnitate, mutauit.

Ioan. 2.

Et sicut liquores illi simul in consecratione miscentur Ecclesiæ, sic procuľdubio dignum est C vt vtraque Lex iugiter nostro versetur in corde. Sal etiam simul immittitur, vt insipidus veteris legis sapor Euangelicæ intelligentiæ sale conditus esse doceatur. Vnde cùm ciues Iericho aquas illius terræ conquererentur amaras, ait Elisæus: *Afferte mihi vas nouum, & mittite in illud sal. Qui cùm attulissent, egressus ad fontes aquarum, misit in eum sal, & ait: Hæc dicit Dominus: Sanaui aquas has, & non erit in eis vltra mors, neque sterilitas. Sanatæ ergo sunt aquæ vsque ad diem hanc, iuxta verbum Elisei, quod locutus est.* Per quod designatur, quod amara veteris Legis aqua per spiritualem Euangelij intellectum erat in dulcedinem conuertenda. Hyssopus autem, qui pectoris arcana D purificat, Fidem designat, de qua nimirum dicit Apostolus: *Fide purificans corda eorum.* In cinere verò significatur humilitas, per quam scilicet Abraham Deo colloquens, ait: *Loquar ad Dominum meum, cùm sim puluis, & cinis.* Per speciem verò rubei fragminis feruor, innuitur charitatis. Hinc est, quod Adam dicitur terra rubea, videlicet vt in vocabulo primi hominis homo discat, quatenus, quia terra est, humiliter viuat: & quia ruber dicitur, à feruore charitatis geminæ non tepescat. Quæ scilicet omnia idcirco in Dedicatione Ecclesiæ visibiliter admiscentur, vt nos eorum mysticum intellectum in mente nostra recondere doceamur. Et quia nos vtique sumus Ecclesia, per visibiles species, atque corporeas mysticè deE signatur, quæ spiritualium virtutum nobis inesse debeant Sacramenta. Hæc interim vos nosse sufficiat, vt per hæc, quæ dicimus, valeatis, & illa conjicere, quæ tacemus.

4. Reg. 2.
Ibid.
Act. 15.
Gen. 18.

Videtis præterea, dilectissimi, quia Basilica ista constat lapidibus, & cæmento: quod si parietis machina in alta se subrigens, solis lapidibus coaceruatur, & calcis, ac sabuli glutine non obstringitur, ad violentiæ cuiuslibet impetum quidquid constructum est, necesse est subruatur. Quid est aliud templum Dei, nisi populus Dei? Lapides nisi homines? Quid cæmentum, nisi tenax coagulum charitatis? Vnde dicit Apostolus-

Coloss. 3. lus; *Charitatem habentes, quod est vinculum perfe-* A *ctionis.* Sicut ergo muralis machina sine cæmento constructa, perflantibus ventis euertitur; ita boni operis ædificium ad quemlibet tentationis impetum cito collabitur, si paternæ charitatis coagulo non tenetur.

Vt ergo, dilectissimi, sancti operis nostri structura permaneat, Spiritus Dei vos in fraternæ charitatis compage connectat. Non enim omnes qui Christianum videntur habere vocabulum, peruenire merentur ad Christum: neque omnes, qui habent Ecclesiæ societatem, ad Ecclesiastici corporis pertinent veraciter vnitatem. Tabernaculum nempe fœderis, quod Christi tunc præfigurabat Ecclesiam, Bezeleel filius Vri de tribu Iuda, & Ooliab filius Achisamech B de tribu Dan pariter construxerunt. Sed cuncti liquido nouimus, quia de tribu Iuda natus est Christus, de tribu verò Dan nasciturus est Antichristus. Sic ex vtriusque nunc membris vniuersalis constat Ecclesia; sed sola charitate discernitur, qui scilicet ad Christum, qui ad Antichristum meritò pertinere credatur. Vnde & Bezeleel dicitur in vmbra Dei; quia quisquis Christum veraciter sequitur, vmbra sancti Spiritus, ex quo ille in Virginis vtero conceptus est, ab æstu desideriorum carnalium temperatur. Ooliab interpretatur protectio mea pater; quoniam Antichristus cum suis vtique membris Patrum suorum, hoc est, veterum Iudæorum, se C testimonio protegit, dum legalia mandata iuxta litteram seruat, & ea secundum illorum traditionem carnaliter obseruanda mendaciter dogmatizat.

Tabernaculum fœderis S. Ecclesiæ figura.

Exod. 31.

Ecce, dilectissimi, tabernaculum Dei nunc communis frequentiæ societate construimus, & templum Dei corporali frequentia sufficienter implemus, immo & ipsi templum Dei per nouæ regenerationis gratiam effecti sumus. *Templum* 1. Cor. 3. enim *Dei sanctum est*, dicit Apostolus, *quod estis vos: & Spiritus Dei habitat in vobis.* Vbi terribile est, quod prestò subjungitur: *Si quis templum Dei violauerit, disperdet illum Deus.* Templum sanè, id est, materialis quælibet, ac terrena Basilica, aliquando puluere, vel leui quacumque sorde polluitur: aliquando per effusionem sanguinis, vel D certe per admissum aliquod graue facinus violatur; sed cùm solus se nimius puluis exaggerat, vel tenuis quædam pollutio pauimenti munditiam fœdat, leui ramusculo, quod iniectum est, scopitur: & sic ad priorem munditiam, quod fœdatum est, reuocatur. At si vel homicidij, vel grauissimi, quod absit, sceleris contaminatione respergitur, denuo per summi Sacerdotis officium necesse est instauretur. Nos certè in die sacri Baptismatis per sanctificationem Spiritus Dei templum sumus effecti; quod si vel otiosi sermonis, vel exigui cuiusquam reatus attaminatione contingimur, facile est vt leuis pœnitentiæ satisfactione purgemur. At si grauis culpæ lepram nos E incurrisse contigerit, adeunda est protinus mater Ecclesia, supplicandus est Pontifex, vt animæ nostræ templum, quod violatum, atque destructum immani scelere cernitur, per sacerdotalis auctoritatis officium, ac satisfactionis dignæ remedium nouiter instauretur.

Nec dubium, quin illa templi spiritualis instauratio, quæ per visibilis Sacerdotis exhibetur officium, per diuinæ virtutis, atque potentiæ intrinsecus impleatur effectum; & Christus Iesus, qui verus Rex est, & Sacerdos, quod collapsum

A in homine, vel destructum maligni spiritus arte considerat, per plenioris gratiæ largitatem in melius renouat, & reformat. Quod etiam templi Hierusalem instauratio tunc illa signaueràt, 1. Esdr. 3. quæ per Zorobabel filium Salathiel, Ducem videlicet Iuda, * Iesum filium Iosedech Sacerdotem magnum, facta fuisse legitur sub Dario † Iosue. Rege Persarum. Sicut enim tunc Nabuchodonosor Rex Babylonis templum Hierusalem populum captiuando destruxerat, sic nequitiæ spiritus, qui possessor est intimæ confusionis, humanam animam à sua sæpe libertate captiuat, & sic templum Dei peruersæ concupiscentiæ sorde contaminat.

Et sicut per Zorobabel, atque Iesum, regiam B videlicet, sacerdotalemque personam, tunc instauratum est templum, sic hominis anima furore antiqui hostis impellente collapsa, & per eius astutiam turpiter violata, ex virtute Redemptoris nostri, qui ex vtraque stirpe descendit, erigitur; & non solùm in id quod fuerat, sed & in amplioris gratiæ plenitudinem reformatur. Vnde & per Aggæum Prophetam de lapideo illo templo dictum est: *Magna erit gloria domus* Aggæi 2. *istius nouissimæ plusquam primæ; & in loco isto dabo pacem, dicit Dominus Deus exercituum.* Tunc Sacerdos ille Pontificum, & Rex Regum templum suum perpetuo possessurus ingreditur, & illud non solùm à perpetrati sceleris contaminatione C purificat, sed etiam gloria continuæ deinceps inhabitationis illustrat. Sicut per eumdem Prophetam dicitur: *Et veniet desideratus cunctis gen-* Ibid. *tibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum.*

Hortamur itaque, dilectissimi, & sanctæ deuotionis vestræ prudentiam salubriter admonemus; vt si templum pectoris vestri cognoscitis, vel antiqui hostis arte corruptum, vel etiam perpetrati grauissima cuiusquam sceleris attaminatione pollutum, illum adire Pontificem, qui restaurationis, & totius humanæ salutis principaliter obtinet potestatem; de mentis vestræ cubiculo prauæ concupiscentiæ sordes abjicite, furoris, & iracundiæ stimulos per patientiæ mansuetudinem mitigare, petulantis luxuriæ vi- D tus expellite, supernæ contemplationis intuitu vanarum cogitationum caliginem dimouere: sicque procul abjectis omnium sordibus vitiorum, succedant spiritualium ornamenta virtutum, quibus suauiter delectatus omnipotens Deus, illud in vobis construat domicilium, in quo sit ipse summitas simul & fundamentum. Summitas quidem, sicut scriptum est: *Lapidem, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.* Fundamentum verò, sicut dicitur: *Fundamentum autem nemo potest ponere, præter id, quod positum est, Christum Iesum.*

Christus Iesus templi nostri summitas est, & fundamentum. Psal. 117. 1. Cor. 3.

Non ergo sit mens vestra, dilectissimi, apotheca mercium, non cupiditatis ærarium, non E area bellatorum. Quidquid enim sedulò versas in conscientia, hoc idem & ipse es in æstimatione diuina. Omne siquidem nostrum, siue boni, siue mali desiderium coram diuino conspectu in nostra cernitur mente depictum. Porro si in te flamma libidinis æstuat, mens tua domus est fornicationis, non domus orationis; si fomes inest liuoris, & odij; non domicilium pacis, sed campus videtur esse certaminis. Sit ergo mens nostra non obscœnæ luxuriæ clibanus, non passionum sentina carnalium, non denique volutabrum vitiorum, sed sit cum Dei omnipotentis

auxilio spiritualium aula virtutum, quam ipse superous digoetur habitator inuisere, atque in templo dicati sibi pectoris habitare, sicut per Prophetam promittit, dicens: *Inambulambo in illis, & inhabitabo, & ero illorum Deus*; qui viuit, & regoat in Trinitate perfecta vnus, & verus Deus iu sæcula sæculorum. Amen.

2. Cor. 9.

Sermones Morales.

Sermo de Vitio linguæ.
Sermo de Spirituali Certamine.
Sermo Synodalis.

SERMO LXXIII.

De Vitio linguæ.

CVM plus exactor quæcumque merces sub chirographo cautiooıs offeruntur, amplectitur, securus est debitor, qui tenetur. Sic ergo, fratres charissimi, sic nimirum, cùm vos ad libenter audienda, quæ de meæ rusticitatis inopia proferuntur, inteutos aspicio, ad reddeodum vobis deinceps promissi sermonis debitum promptior conualesco. Et quia per totius hebdomadæ circu- C lum, in cellulis singulariter constituti, affluentibus Scripturæ sacræ dapibus estis saginati, nunc de manibus seruitutis oostræ vester animus tamquam vilia ad vescendum poma suscipiat, vt postmodum ad priores epulas, quanto esurieurius, tanto auidius recurrat.

Monastici incessus decorum.

Curate igitur, fratres mei, cùm inuicem conuenitis, vt hooestè, grauiter, & morose incedere studeatis, quatenus debitæ mortificationis iosignia præferentes, & inter vosmetipsos quiete, ac pacifice fraterna valeatis charitate congruere, & extriusecus aduentantibus sanctæ conuersationis exempla præbere; præcipuè tamen loquacitatis vitio seuere, ac vigilanter obsistite, & prurienti D linguæ frænum sobrij moderaminis adhibere, ne, quod absit, breuis horæ spatio perdatis otiosa loquendo, quod per plures acquisistis orando: & nunc ex lingua leuiter affluat, quod mentem postea pœnitendo grauiter premat. Sæpe namque inter reliquos cibos, vnum fortasse quid à comedente trajicitur, quod per plures postmodum dies occupans stomachum minime digeratur. Sic nimirum inter multa verba, quæ indiscretè proferimus, impossibile est vt non quandoque aliquid prodeat, quo deprimi mentis oostræ stomachum sentiamus, ac per hoc nequeat facile digeri: quia non potest obliuioni traditum à cogitatione de- E leri. Nonnulli enim fratrum postquam se aliquanto diutius siluisse meminerint, quadam quasi ex ipso silentio securitate præsumpta, mox ad proferenda vana quælibet, & leuia defluunt, & non ad necessitatis indicia, sed ad voluptatis potius petulantiam indiscreta ora resoluunt. Quibus profectò valde timendum est, oe magis Deum de vitio vaniflua verbositatis offendant, quam sibi prius de silentij sui censura placauerant. Deum siquidem, quem & silendo, & orationibus insisteodo, in se suscipere fortassis ante meruerant, nunc vacando fabulis, & sermonibus otiosis, tanto periculosius, quanto vicinius persequi oon formidant.

Linguæ adhibendum frænum.

Verba otiosa mentem lædunt, vt cibi quidam stomachū.

Vana securitas ex silentio cauenda.

Ephes. 4.

Audiant itaque quid Paulus Ephesiis dicat: *Omnis, inquit, sermo malus ex ore vestro non proce-* A *dat, sed si quid bonum est, ad ædificationem opportunitatis Fidei, vt det gratiam audientibus.* Et quia nonnulli Deum prius bene viuendo lætificant, sed postmodum superflua quæque, & peruersa loquendo contristant; illico subiunxit: *Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis.* Perpeodant miseri, quæ illis lætitia in vanis sermonibus potest lenocinantes obrepere, quibus sciunt se non potentem sæculi, non etiam quemlibet sanctum hominem, sed ipsum Spiritum sanctum, qui proculdubio Deus est, contristare.

Ibid.

Quanto autem cautelæ studio linguæ procacitas frænanda sit, si quis nosse desiderat, inter quæ crimioa ab eodem Magistro Gentium numere- B tur, attendat: *Fornicatio*, inquit, *& omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet Sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet.* Vbi enim fornicatiouem, immunditiam, atque auaritiam texuit, ibi etiam indifferenter scurrilitatem, & stultiloquium nominauit; vt manifestè detur intelligi, linguæ malum grauissimis criminibus in offensione coniunctum, à quibus in ipsa oon est prohibitione discretum. Quid autem vaniloquio potest esse deterius, quod non modò per semetipsum infelicem animam lethaliter grauat, sed & ipsam honestæ vitæ religionem, quæ hominem Deo iunxit, euacuat? Iacobo testaore, qui ait: *Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio.* Quibus oimirum verbis luce clarius constat, quia in nihilum omnis oostra religio redigitur, nisi solerter immoderatæ linguæ lasciuia compescatur. Qui rursus ait: *Qui in verbo non offendit, hic perfectus est vir.* Si viri perfectio in verbi custodia ponitur, profectò patet, quia per effrænatæ loquacitatis incuriam, omnis etiam perfectæ vitæ compositio dissipatur. Et si rem velimus diligenter inspicere, deterius peccat plerumque lingua, quam vita: nam & si vigilanti cura animam nostram custodire proponimus, tamen quia D propagati de carne cum peccato sumus, impediente sæpius ipsa carnis infirmitate, peccamus. Sed quidquid in humana conuersatiooe delinquitur, fructuosæ pœnitentiæ remedio, & crebris orationibus expiatur.

Ephes. 5.

Linguæ vitium grauissimis criminibus æquale.

Iacob. 1.

Iacob. 3.

Consideremus ergo, fratres charissimi, quàm graue sit in lingua delinquere, quæ compuncti, & amati cordis interpres pro oostris delictis efficaciter consueuit orare; & eam vanissimæ loquacitatis vitio ream, atque obooxiam diuino conspectui reddere, quæ nimirum in suæ munditiæ puritate persistens, nostris reatibus poterat veniam obtinere. Vnde oon immeritò per virum Sapientem dicitur: *Flagelli plaga liuorem facit; plaga au-* E *tem linguæ comminuet ossa.* Ecce, lingua ossa non habet, & ossa comminuit; quia cum ipsa per ventosa verba leuiter effluit, fortia, atque robusta virtutis nostræ facta corrumpit. Nam cum mors & vita sit in manu linguæ; valde cauendum est vitium, quod & manu ad feriendum vti dicitur, vnde inaniter loquentis anima trucidetur. Vnde non immeritò idem, qui supra, Sapiens dicit: *Multi ceciderunt in ore gladij, sed non sic; quasi qui interierunt per linguam suam.*

Eccl. 28.

Prou. 18.

Eccl. 27.

Duo autem vnicuique necessaria sunt, qui se ab huius nequitiæ peste custodire desiderat; vt videlicet & proprium os à superuacuis sermonibus comprimat, & aures etiam ab ioeptis alienæ loquacitatis consabulationibus claudat; quo-

Quibus remedijs linguæ vitium cohiberi possit.

nlam hoc virus non solum eos, à quibus oritur, lethaliter inficit, sed eos etiam, in quos effunditur, perniciosa tabe corrumpit. Vnde scriptum

Eccl. 28.

est: *Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam; & ori tuo facito ostia, & feras auribus tuis; aurum tuum, & argentum tuum confla, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos, & attende, ne forte labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem.*

Prou. 13.

Salomon autem dicit: *Qui custodit os suum, custodit animam suam; qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet malum.* Nec enim credendum est, fratres mei, sanctos Doctores, noui scilicet ac veteris Testamenti, tot sine causa sententias aduersus linguæ vitium protulisse. Nisi enim huic morbo immane periculum inesse cognoscerent, nequaquam aduersus hunc tam austerè, tam acutè, tam multipliciter, tam vniformiter disputarent.

Vt enim cætera testimonia sacræ Scripturæ prætereeam, quem Apostolica tuba illa non terreat, quæ de hac pernicie terribiliter intonat, di-

Iac. 3.

cens: Ecce, inquit, *quantus ignis quàm magnam siluam incendit: & lingua ignis est vniuersitas iniquitatis, lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat totam natiuitatis nostræ inflammata à gehenna.* Non autem immeritò lingua ignis dicitur, quia sicut de insipiente Salomon

Eccl. 20.

dicit: *Apertio oris illius inflammatio.* Si ergo lingua ignis est, quæ omnem virtutum nostrarum silnam incendit, si vniuersitas est iniquitatis, si totum corpus sua fœditate contaminat, si totam nostræ natiuitatis inflammat, id est, si omne meritum instabilis huius vitæ nostræ suæ damnationis incendio deuotat, nisi linguam suam quis discreta moderatione custodiat, quis de sobrietate, quis de castitate præsumere, qui de ieiuniis, siue vigiliis, aut aliqua se poterit bona operatione iactare?

Ponamus ergo, fratres charissimi, frænum ori nostro; non ex eo verba scurrilia prodeant, non fluxæ lætitiæ fomenta prorumpant; non lingua nostra, fratris infirmi vitam detractione mordeat; non bene currentis opera sub vitæ huius incerto præcipitanter extollat; non præterita facta, vel dicta inaniter recitet, non quid à secularibus agatur, inter fratres pestilenter enarret; seruemus & nos quod Paulus Colossensib. præ-

Coloss. 4.

cipit, dicens: *Sermo vester semper in gratia sale sit conditus; vt sciatis quomodo oporteat vos vnicuique respondere.* Sit igitur lingua nostra modesta, sobria, discreta, pudica; sit oris nostri saliua virgo die crescente, & nisi vtilitatis occasio præbeatur, vsque in crastinum, siue perendie incorrupta seruetur.

Portatis, fratres mei, vobiscum, portatis clauem cellulæ, portate & clauem linguæ; opponitis pessulum ostio, adhibete retinacula salubriter ori vestro. Auceps non emittit accipitrem, nisi anserem videat, & monachus dimittet linguam suam, si loquendi necessitas non assistat? Dedignatur venator catulum soluere, nisi lepus appareat; viliorem habeat monachus linguam suam, quam ad nullius salutem, vel commodum inutiliter soluat. Sudat lapis in manu oppu-

State in S. Ecclesiæ disciplina, pro monasticam vitam agere.

gnantium mœnia, & incassum volet verbum de ore stantis in sanctæ militiæ disciplina? Arcus frustra flexis cornibus non intenduntur, & rationale os ad effundenda passim superflua reseratur? Parcitur pharetræ, vt ex ea sagitta leniter non exeat; non parcitur linguæ, vt mordax, in

A quemlibet verbum, velut ictum vulneris non infligat?

Quid ad hæc, fratres, dicimus, qua nos argumentatione defendere, qua possumus artificiosa nos excusatione purgare? Numquid non facilius est, atque tranquillius facere, quàm loqui? Numquid non laboriosius est linguam per tot prolixæ loquacitatis verba discurrere, quàm in suo quietam silentio permanere? Vnde non immeritò de quibusdam per Hieremiam dicitur: *Docuerunt linguam suam loqui mendacium, vt iniquè agerent, laborauerunt.* Hier. 4.

Laborasse namque dicuntur, vt nequiter agerent, qui tacendo vtique sine peccato melius quieuissent. Et si fortè quemlibet fratrem in lingua se iugiter fatigare delectat,

B Paulum audiat quid Corinthiis dicat: *Quid ergo, fratres? cum conuenitis, vnusquisque vestrûm psalmum habet, doctrinam habet, Apocalypsin habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad ædificationem fiant.* 1. Cor. 14.

Si quem ergo tædet linguam suam rigida silentii censura compescere, orando, psallendo, legendo, siue etiam ædificationis verba proferendo, studeat eam salubriter exercere, ne cui nunc ardet lingua in loquendi concupiscentia, damnationis suæ postmodum comburatur in pœna. Neque enim negligenter audiendum est, quod diues ille petebat refrigerari linguam suam, quia Luc. 16.

cruciabatur in flamma. Quia enim, iuxta Apo- Iacob. 3.

C stolicam sententiam, humana lingua à gehenna, hoc est, à gehennalibus incolis, nunc dicitur inflammari; non immeritò postmodum flammis vltricibus tradita, cum eisdem simul meretur ardeti. Vnde non incongruè de peruersa lingua per Virum sapientem dicitur: *In flamma*, inquit, *sua non comburet iustos.* Eccl. 28.

Qui derelinquit Deum, incidet in illam, & exardebit in illis, & non extinguetur, & immittetur in illos, quasi Leo, quasi Pardus lædet illos. Illud etiam quantæ formidini, quanto nobis debet esse terrori, quod Veritas ait: *Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicii.* Matt. 12.

Audiat lingua vaniloqua, audiat lingua otio-

D sa, audiat lingua scabiosa. Scabiosa, inquam, lingua, quæ velut scabiem quamdam, atque pruritum patitur, nisi semper acuto quodammodo superuacuæ locutionis vngue scalpatur. Audiat, & pauescat, intelligat, & tam terribilem sententiam perhorrescat. Audiat terrorem iudicii de ore ipsius iudicaturi. An non habet aures vt Prou. 18.

possit audire, quæ & manum habet vt possit occidere? Mors enim & vita in manu linguæ. Audiat ergo quod ex ore Veritatis dicitur; & subtili meditatione discutiat quod minatur: *Omne*, inquit, *verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii.* Matt. 12.

Ponamus itaque vt otiosum verbum, si contra sacræ Scripturæ sententias fas est dicere, leue sit, & exiguum

E omnino peccatum: sed quid milio breuius? quid penna leuius inuenitur? Verumtamen si pennarum, vel miliorum innumerabilis multitudo congeritur, necesse est, vt portantis ceruix, velut sub graui lapide immoderantiùs pressa, frangatur. Ex humentibus quoque saxis tenuis quidem, & rara gutta distillat; sed si vas subesse spatio longiore permittitur, ita plenum, ac si profluens vnda decurreret, inuenitur. Paruæ quidem sed innumeræ Cinifes superbi Pharaonis, & totius Ægypti superauere virtutē. Breue tempus est Exod. 8.

hora, sed dum hora horæ continua successione coniungitur, totius vitæ nostræ cursus impletur,

Nemo itaque semetipsum decipiat, fratres mei, sed peccatum, quod leue arbitratur esse, dum pensat; graue videatur in eius æstimatione, cùm numerat. Quid enim durius saxo? Quid aqua liquidius? & tamen à quodam Sapiente dicitur:

Ouidius. *Gutta cauat lapidem, consumitur annulus vsu.*

Nimirum & omnis animæ nostræ soliditas, ac fortitudo destruitur, si assiduis inundantium, & quodammodo pluuialium verborum fluxibus atteratur, quamuis & leuiter se peccasse quis asserat, cùm Apostolus dicat: *Qui legem præterit, Deum inhonorat.* (Rom. 2.) Porro otiosis verbis assuetus, duplici proculdubiò culpæ videtur obnoxius, qui & diuinas laudes, ad quas humana conditio assiduè prouocatur, abjicit, & superfluæ loquacitati, à qua prohibetur, insistit; sicut de quibusdam Hieremias dicit: *Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* (Hier. 12.) Quæ nimirum Prophetæ verba, etiam de otiosa loquentibus possunt non inconuenienter intelligi, qui nimirum derelicto fonte aquæ viuæ, hoc est, postposito verbo vitæ, ora sua cisternas faciunt, ex quibus non noui, sed veteris hominis verba proferunt, quemadmodum non recentem de fonte, sed sentinosam potiùs aquam de cisterna proferant: & quia labia sua moderata nesciunt discretione reprimere, cisternæ dissipatæ aquam nequeunt continere.

(Dæmon linguæ peculanti, vt auis ramo insidet.) Notandum sanè, quia sicut auis aduolans exponit se ramo cuiuslibet arboris, sic plerumque malignus spiritus veniens insidet linguæ inconsideratè loquentis: & inordinatum quid in decursu sermonis per surreptionem suadet effluere, vnde postmodum veniens quasi congesta dimicandi materia, cor hominis valeat impugnare. Intra conscientiam suam, fratres charissimi, vnusquisque vestrum redeat, & se, quod dicimus, recognoscat. Sæpe namque negligenter, quid loquimur; vnde postmodum ad silentij nostri custodiam redeuntes, tantam ingruentium cogitationum molestiam patimur, vt vix tolerare possimus. Et pœnitet quidem omnino tam incautè noxia protulisse, sed remedium non occurrit; quia quod semel emissum est, non possumus reuocare. Iuxta quod Flaccus ait:

Horat. *Et semel emissum volat irreuocabile verbum.*

Oramus, psallimus, sed euellere de corde nostro infixum spinæ illius aculeum non valemus. Tunc veternosus hostis cùm mentem nostram in tanto versari turbine conspicit, victor, & insultans gaudet se quasi fructus de suo labore colligere, quos in malè feraci terra linguæ nostræ meminit seminasse: in quo videlicet facto quid aliud quàm Turdelam imitantur, quæ ex eo, quod digerit moritur? Ex eius quippe stercore planta nascitur, de cuius humore viscus conficitur, quo postmodum, & ipsa capiatur; atque ex eo agitur, quòd priùs fuerat cibus suus, vt & ipsa postmodum fit cibus alienus.

Ita ergo cùm immunda quæque, ac vana proferimus, quid aliud quàm laqueos nobismetipsis loquendo compingimus, quibus ab astutis aucupibus, hoc est, malignis spiritibus, postmodum capiamur? Sæpe autem sermo noster non loquenti, sed audienti pugnam generat, ita vt cor eius in odium illius, qui contraria verba protulerat, vehementer accendat: & si facultas adsit non tam verba verbis reddere, quàm malæ retributionis parat actibus respondere. Hæc autem in ipsa verborum confabulatione paruipendenda nobis videntur & leuia, sed cùm ad orationum secreta recurrimus, reducta protinus ad memoriam, dura prorsus & intolerabilia iudicamus.

Quapropter, dilectissimi fratres mei, studeamus nosmetipsos intra silentij claustra reprimere, & linguas nostras à vanis & inutilibus eloquiis cobibere. Anima namque nostra superni Regis est Sponsa, quæ accepto pignore sancti Spiritus, signaculo Fidei est dotata. (Anima nostra Dei Sponsa est.) Maneat ergo in suis penetralibus virgo, non indecenter in publicum prodeat, non per oris limen egressa, insuper vacua se verba, ac sæcularia inaniter fundat, ne si deuiare eam Sponsus à modesta pudicitiæ suæ grauitate conspexerit, quandoque obiurgans, dicat: *Si ignoras te*, inquiens, *ô pulchra inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum.* (Cant. 1.) In cubiculo igitur suo virginali more resideat, oris ostium clausum teneat, & numquam, nisi quæ ad expectandum pertinent Sponsi cœlestis aduentum, locutura procedat, sub vmbra se silentij reprimat, ne decolor videatur, ab omni se æstu negotij sæcularis abscondat; vt non immeritò possit alacri voce cantare: *Sub vmbra illius quam desiderabam, sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo: introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem.* (Cant. 2.)

Solent autem Sponsæ nobilium diuersas pigmentorum species mandendo per ora reuoluere, vt aduenientibus procis flagrantiùs valeant, ac suauiùs redolere. Anima etiam nostra cepas, allia, & quidquid terrenæ prudentiæ acritudinem seruet, penitus abnuat; cassiam verò assiduæ orationis, stacten sacræ lectionis, psalmodiarum cinnama, & cuncta odoramenti spiritualis aromata iugiter flagrare contendat. Christus sit omne quod loquitur; omne quod delectatur; omne quod sapit; omne quod viuit, Christum spiret, Christum flagitet, Christum æstuet, Christum ore pronuntiet, Christum assidua cordis meditatione pertractet. Amare alium nesciat, ad hunc solum totis visceribus inardescat. Illum summis desiderij vocibus clamet, illum ad se venire suspiriis, & crebris gemitibus prouocet; illum diuersis adornata virtutibus, ipsa sui pulchritudine, vt ad se ingrediatur, inuitet; quatenus dum ad se eum, cui æstuat, cui anxiatur, cui inhiat, venire persenserit, protinus gratulabunda alacriter exclamet, dicens, *Vox dilecti mei pulsantis, aperi soror mea, amica mea, immaculata mea*; ac deinde subiungit: *Surrexi aperire dilecto meo.* Felix anima, cuius thalamum cœlestis ille Sponsus ingreditur, ac indissolubili sibi perpetui amoris vinculo copulatur; quæ nimirum sine intermissione celebrat nuptiale conuiuium, & indeficienti copia cœlestium fruitur epularum. Felix, inquam, anima, quæ dum diuinæ gratiæ rore perfunditur, cœlesti mox sobole fœcundatur. Sic nimirum arefacta carni, germinat sibi, mortua mundo, viuit Deo viuenti, atque regnanti in sæcula sæculorum, Amen.

SERMO LXXIV.

De Spirituali Certamine.

SI diligenter considerare volumus, fratres charissimi, vnde venimus, & quò vocamur, nullæ in nobis vires sunt, quibus ad reddendas

Exod. 3.

Deo gratias sufficere valeamus. Nos enim filij Israel sumus, qui Pharaoni in Ægypto seruiuimus, qui grauissimo superbi Regis imperio premebamur. Gaudebat siquidem princeps mundi huius sub ferreo suæ seruitutis iugo nos indesinenter atterere, & seruilium operum semper officiis occupare. Cogebat nos lateres coquere, quia non ex pretiosis virtutum lapidibus templum Deo construere, sed terrenum potiùs sibi dictabat ædificium fabricare. Sed ecce iam Deus Patrum nostrorum, Deus benedictus in sæcula, ex Ægypto nos, id est, de tenebris vitæ veteris eruit, de vinculo tyrannicæ dominationis absoluit, atque in terram nos repromissionis fideliter introduxit. Terram namque repromissionis ex eo iam ingressi sumus, ex quo spreto mundi desiderio, firmæ spei fiduciam in æternitate posuimus: & iam in spe possidemus, quam in re habituri postmodum per Dei gratiam sumus. In hac videlicet terra iam illi per spei gratiam introducti fuerant, quibus Petrus aiebat: *Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum.*

Terram promissionis ingredi, mysticè quid sit.

1. Pet. 2.

Sed quia in hanc terram, duce diuina gratia, sumus ingressi, iam non nobis vacandum est otio, non corpori, vel desidiæ cedere, non somno, vel incautæ securitati sauum est indulgere. Expedit itaque, vt virtutum armis semper accincti, ad custodiam nostri iugiter excubemus, & aduersus immanissimos hostes nostros acriter dimicemus. **C** Per bellum namque peruenitur ad pacem, per laborem transitur ad requiem. Non est enim sine pugna victoria, non absque victoria pertingitur ad coronam. Intestinos autem hostes habemus, cum quibus si perire nolumus, infatigabiliter, & sine vlla prorsus intermissione pugnare compellimur. Hostes nempe nostros, aduersum quos in acie semper assistimus, non à nobis interiecti aggeres diuidunt, non mœnia turrita secernunt, non profundi amnes interfluunt, non prærupti montes, ne cominus congrediantur, obsistunt. Nobiscum semper sunt, quia in nostræ mentis penetralibus degunt. **D** Septem namque principalia vitia sunt, ex quorum vipereo semine ceteræ vitiorum pestes, quasi venenatæ nihilominus soboles oriuntur, quæ nimirum sunt, superbia, auaritia, inanis gloria, ira, inuidia, luxuria, tristitia. De quibus nos iccirco diligenter disputare omittimus, quia plerosque sacri Tractatores eloquij multiplices super his reliquisse sententias inuenimus.

Septem vitia capitalia.

Hoc tantùm nunc affirmare sufficiat: quia quisquis aduersus ista confligere, quisquis hæc cum Dei adiutorio neglexerit superare, numquam in militia spiritali victor existere, numquam ad coronam victoriæ poterit peruenire: **E** *Non enim coronabitur, nisi qui legitime certauerit.* Hæ sunt denique gentes, quas Israelitico populo Moyses præcipiebat extinguere, & à facie terræ absque vlla fœderis interpositione delere: *Cùm introduxerit te*, inquit, *Dominus Deus tuus in terram, quam possessurus ingredieris, & deleuerit gentes multas coram te, Hethæum, & Gergesæum, & Amorrhæum, Chananæum, & Pheresæum, & Heuæum, & Iebusæum, septem gentes multo maioris numeri, quàm tu es, & robustiores te: tradideritque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eas vsque ad internecionem, non inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum.*

2. Tim. 2.

Deut. 7.

Ecce audistis, fratres charissimi; quia gentes **A** nobis infestas nostris manibus Deus omnipotens tradidit, easque iam à facie nostra in suæ prouidentiæ dispositione deleuit. Cur ergo degeneri languore torpescimus? Cur collatam nobis cœlitus victoriam non arripimus? cur ex eo, quod in superno iam examine constitutum est, id solùm quod ad nos pertinet, non implemus? Nam si ipsam verborum seriem cautè perpendimus, iam ipsas gentes apud diuinam sententiam prostratas aspicimus, quas ipsi percutere, & delere iubemur. Cum enim dicitur, *Cùm introduxerit te Dominus Deus in terram, quam possessurus ingredieris, & deleuerit gentes*, atque paulo post adiungit, *Percuties eas*, luce clariùs constat, quia aduersarios **B** nostros in sua præscientia iam omnipotens Deus, extinxit, quos nos, vt extingueremus, instituit. Ipse pugnat, & vt nos vincamus, inuitat: ipse hostium vires destruit, & nobis victoriæ nomen adscribit. Vult nos fieri sua virtute victores, vt meritò coronare valeat triumphantes.

Deus pugnat, vt triumphemus.

Nulla nos ergo desperatio frangat, quos ad fortiter agendum supernæ virtutis adhortatio prouocat. Nulla infirmitas humanæ conditionis obsistat, vbi ad confligendum diuinæ iussionis auctoritas roborat. Audiamus & nos quod illis dictum est: *Si dixeris in corde tuo, plures sunt gentes istæ, quàm ego, quomodo potero delere eas? Noli metuere, sed recordare quæ fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni, & cunctis Ægyptiis, plagas maximas, quas viderunt oculi tui, & signa, atque portenta, manumque robustam, & extentum brachium, vt educeret te Dominus Deus tuus; sic facies cunctis populis quos metuis.* Vt quid ergo ex nostra infirmitate diffidimus, qui ipsum virtutis auctorem præuium, ac ducem nostræ congressionis habemus, & ille tenetur ex promissione victoriæ, qui dux & auctor est pugnæ?

Deut. 7.

Accendatur igitur mens in amorem certaminis, & in campum pugnaturus procedat, ad debellandos hostium cuneos resides animi incalescant. Nullum inter nos atque aduersarios fœdus interueniat: nulla nos sequestræ pacis iura componant. Non ire namque ad prælium, inglorium est; ire autem, & segniter agere, mortis est omnino periculum. Melius est enim non agnoscere viam veritatis, quàm post agnitionem retrorsum reuerti. Nonnulli enim post arrepta sacræ rudimenta militiæ, in tantam se mollitiem animo tepescente resoluunt, vt & si videantur mala non agere, nullis tamen studeant animæ suæ profectibus insudare. Hi nimirum non famem inedia vincere, non oblatis epularum suauitatibus repugnare, non frigoris asperitatem ferre, non communes satagunt vigilias præuenire, qui videlicet, & si vsurpare illicita respuunt, his tamen quæ licita sunt, suauiter perfruuntur. Hi profectò intra sacram militiam constituti sunt, sed quid spiritale certamen sit, nesciunt. Intra militum numerum censentur adscripti, sed militaris officij probantur ignari. Siquidem inter armatos non verentur inermes incedere, inter loricatas bellatorum acies non erubescunt discincti segniter ambulare; atque iccirco ad primũ vibrati cuiuslibet iaculi ictum corruunt: quia nullo cautæ circumspectionis clypeo muniuntur, meliusque fuerat intra septa domus ignobiliter viuere, quàm imbelles intra bella sine vllis præconiorum titulis interire.

Enimuero qui monachico habitu carnis de-

Vnde fiat, vt qui multa sciũt, seipsos nesciant.

lectationem quærunt, ex arido ligno succum exprimere gestiunt, ex qua nimirum mollitie, ac remissione viuendi plerisque cõtingit, vt cùm multa sciant, se nesciant, & quid districtionis ipsi pati possint, quidue non possint, pleniter non agnoscant, sicque fit, vt quibus datum est exteriora multa cognoscere, adhuc ad cognoscendum semetipsos videantur probationis indigere. Plerosque enim vidimus iamdudum in sacro Ordine constitutos, qui necdum nossent quid in ieiuniis, quid in vigiliis, quid in reliquis cœlestis disciplinæ studiis ferre potuissent; & cùm Scriptura dicat, *Qui ignorat, ignorabitur*; quo pacto vel à Deo cognosci, vel Deum mereatur ipsum cognoscere, qui semetipsum in eius obsequio conuincitur ignorare; Porro autem feruidus bellator, qui mœnia obsidione circumdat, appropinquare aggeribus nititur, occupare vallos attentat, atque inter ipsas crebrescentium missilium grandines, quousque violentus irrumpere possit explorat.

1. Cor. 14.

Qui semetipsum ergo vult vincere, in mensura suarum vitium turpe est notitiam non habere. Hinc est enim quod Dominus dicit, *Contendite intrare per angustam portam.* Necdum autem experimentum sui ille Dei miles acceperat, de quo Scriptura dicit: *Quia imposita galea ærea super caput eius, & vestitus lorica, accinctus etiam gladio super vestem suam, cœpit tentare si armatus posset incedere, non enim habebat consuetudinem, & dixit: Non possum sic incedere, quia nec vsum habeo, & deposuit ea.* Iam autem idem se doctè probauerat, cùm gladium Goliath Philisthæi inuolutũ pallio post Ephod abstulit, & secum à facie persequentis Saul fugiendo portauit, dicens: *Quia non est gladius alter similis illi.* In hoc autem probatio est, quia qui in militiæ spiritualis agone profecerit, si iam debiliorem contra se vitiorum contumaciam sentit, si surgentes in se motus carnis facilè reprimit, si tumultuantium cogitationum strepitum nullo iam labore compescit, si nascentes carnalis illecebræ spinas, mox vt oriri cœperint, resecat, si tumentia superbiæ, luxuriæ, ceterorumque vitiorum colla gladio protinus diuini timoris obtruncat.

Dauid suas vires nondum nouerat.

1. Reg. 17.

1. Reg. 21.

Spiritualis militiæ, siue vitæ Christianæ tyrocinium.

Ceterum, quid prodest diu quemquam sacræ interesse militiæ, quem velut sub ipsa primi tyrocinij rudimenta remissis manibus, & tenero adhuc poplite videas claudicare? A qua nimirum negligentiæ dissolutione Prædicator egregius discipulos suos prohibet, dicens, *Remissas,* inquit, *manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, ne claudicans quis erret.* Docta manus ad prælium, facilè peruenit ad triumphum; corpus attritum lorica, promptum fertur in pugnam. Monacho nempe, cui adhuc impossibile est superbiam premere, auaritiam cohibere, inuidiæ faces extinguere, mundam mentem à luxuriæ petulantia custodire: qui virus malitiæ aduersus offendentem nequit expellere, qui pro seruanda censura iustitiæ, succumbit iniuriam sustinere; quid aliud dicendum est, nisi quia quantum ad professionem quidem iam in sacra militia nomen dedit, sed quid sit spirituale certamen, adhuc penitus non agnouit? immo ad perfectionem tendentibus hoc totis est viribus annitendum, vt salubriter rigidi magis discant ista nescire, quàm vincere. Pudeat hos, qui se mortuos profitentur esse cum Christo, rebelles motus carnis, & passiones animorum adhuc in se procaciter viuere: aduersus quæ velut sub ipso congressionis initio, necesse sit repugnare, ne cùm sit tempus, vt iam iure quiescere permittantur emeriti, adhuc versentur inter bella tyrones.

Heb. 12.

Discat igitur miles Christi, dum adhuc nouus est, manus conserere: discat, emergentibus quibusque vitiis, prout res dictauerit, obuiare. Huc, illucque circumductis viuacis experientiæ oculis prouidus se vertat; & singulis quibusque iaculis, quæ mittuntur, defensionis tegmen opponat, vt superbiam humilitate deiiciat, gulam sobrietate restringat, mansuetudine iracundiam calcet, auaritiam largitate refrænet, ardorem libidinis terrore perpetui ignis extinguat, odij trabem flamma suauissimæ charitatis exurat. Delectatur certè Deus isto certamine, qui subtiliter ac profundè considerat totum quidquid illud est, quod versatur in mente. Gratulantur Angeli ad tale spectaculum, videntes quod humana natura in eo quod contra semetipsum pugnat, ad eorum se consortium, vnde fuerat eiecta, reformat; & secum rixando ad veram proculdubiò pacem tendit, quam olim sibimet malè consentiendo quia non repugnauit, amisit.

Remedia contra vitia.

Deus, & Angeli gratulãtur spiritualibus athletis fortiter pugnãtibus.

Nec conqueramur, fratres mei, si ad votum mox cuncta non vincimus. si in huius conflictatione certaminis, ærumnas, labores, angustias, & grauissimum sæpe fluctuantis animæ tædium sustinemus. In hoc enim diuina nobis dispensatione prospicitur, ne de repentina victoria in arrogantiam noster animus extollatur, & de altitudine sua profundius corruat, si non Auctori Deo, sed sibi victoriæ suæ vires adscribat. Hinc est enim, quod Israelitico populo per Moysen dicitur: *Postquam afflixit te Dominus, & probauit, ad extremum misertus est tui, ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea, & robur manus mea, hæc omnia mihi præstiterunt, sed recorderis Domini Dei tui, quod ipse tibi vires præbuerit.* Hinc est etiam, quod sæpe mens, quæ multa in se, & fortia superat, vnum quid fortasse minimum, quamuis solerter inuigilet, non expugnat. Quod diuina nimirum dispensatione agitur, ne humana conditio vndiq; virtutibus splendens, in elatione subleuetur; vt in eo quod se superasse fortia quæque considerat, dum paruum non potest diu conando subigere, non sibi, sed illi victoriam tribuat, cuius munere potuit quæ subacta sunt superare. Vnde illic dicitur; *Hæ sunt gentes, quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Israëlem* Israel namque reseruatis gentibus eruditur, dum mens nostra in paruis sibi resistentibus discit, quia nequaquam ex se maiora subiecit.

Deut. 8.

Cur Deus sinat perfectos à vitiis etiam minimis vinci.

Iudic. 3.

Hic totius negotij summa est, fratres charissimi, quare mundum reliquimus; hic tota versari debet intentio, quid ad sacrum Ordinem nos venisse gaudemus, videlicet, vt mens nostra virtutum armis accincta, in spiritali certamine se semper exerceat, & vitiorum portenta, quæ circa nos mitescere nesciunt, feruido spiritu debellare contendat. Quid enim profuisset Israelitico populo Ægyptiaca tantummodo rura relinquere, nisi ceruices hostium bellica ferbuissent strage percutere, vt terram optimam quieto postmodum possent otio possidere? Qui denique profectus esset, si Pharaonis iugum, sub quo qualitercumque viuere sinebantur, effugerent, si Chananæorum enses in proprios iugulos per torporis incuriam prouocarent?

Excutiamus ergo, fratres charissimi, degenerem marcidæ dissolutionis inertiam, qui per

fortitudinem strenue dimicandi peruenire volumus ad coronam. Parati simus semper irruentes vitiorum cuneos, ac trementes bestias de agro nostri cordis ejicere, nullumque eis in ea quæ nostri iuris sunt, permittamus locum peruersæ damnationis habere. Non videant nos inimici nostri, quod absit, eneruiter cedere, ne mox sibimet applaudentes, de nostris valeant recessibus exultare. Inuictum namque militiæ nostræ ducem habemus, cui fiducialiter dicimus: *Iudica, Domine, nocentes me, expugna impugnantes me, apprehende arma, & scutum, & exurge in adiutorium mihi.* (Psal. 9.) Felix spiritalis ille bellator, qui talem sequitur in prælio ducem, qui talem meretur habere suæ congressionis auctorem, qui & præsumenti præbet audaciam, & pugnanti victoriam, & vincentem prouehit ad coronam, quin potiùs ipse est militantibus donatiuum, emeritis municipiũ, triumphantibus præmium sempiternum Iesus Christus heri, & hodie, ipse Deus benedictus in sæcula Amen.

SERMO LXXV.

Sermonis primi Synodalis fragmenta.

(Exod. 19. & deinceps.) Sicuti in monte Sinai Dominus Israeliticæ plebi per Moysen Legis edicta proposuit, ita & in sancta Ecclesia per ministerium Sacerdotum idem Legislator, & Iudex Christiano populo viuendi mandata depromit. Sinai quippe interpretatur rubus, siue tentatio. De rubo siquidem Dominus, vt Scriptura testatur, apparuit, & Moysi ad filios Israel deferre mandata præcepit: & in Ecclesia Deus proculdubiò cernitur, sicut eidem Moysi roganti quatenus sibi semetipsum ostenderet, pollicetur, dicens: (Exod. 33.) *Ecce locus apud me stabis supra petram: cumque transierit gloria mea, tunc videbis posteriora mea.* Quod autem Sinai etiam tentatio dicitur, quid per hoc aliud debet intelligi, nisi quia in Ecclesia vbi Lex datur, ibi tentatio maligni spiritus aliquando pestilenter oboritur? Vt ad violandam recti iudicij regulam modò spes quæstus obrepat, modò rigorem iustitiæ laus, vel humanæ gratiæ fauor emolliat, modò ad nocendum iræ, vel odij liuor impellat, modò metus à libertate rectè iudicandi cor reprimat, modò crudelitas dignæ vltionis mensuram excedat.

Ecce locus apud me est, & stabis super petram, & tunc videbis posteriora mea. Quis autem iste locus, vbi statim * super petram Dominus cernitur, (* supra.) nisi sancta intelligitur Ecclesia, vbi dum petræ Fidei constanter innititur, simul cum Apostolo Domini gloriam speculamur? Hæc enim est, de qua dicitur, (Matth. 16.) *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.*

Terra vsque ad fenestras, & fenestræ clausæ. (Ezech. 41.) Ait Apostolus, (1. Cor. 3.) *Templum Dei sanctum est, quod estis vos.* Huius autem templi fenestræ Sacerdotes sunt, qui fidelium populo lumen sanctæ prædicationis infundunt. Sed cum terra vsque ad fenestras aggeritur, clausis fenestris templum continuò tenebratur. Et cùm terrena negotia Sacerdotes implicant, quasi fenestræ clausæ templum, quod amittit lumen, obscuratur. Nos ergo necesse est, quantum possumus, ab actibus vacare terrenis, vt sacris iugiter inuigilemus eloquiis. Sicut Sponsa dicit in Canticis, (Cant. 5.) *Oculi tui sicut columbæ super riuos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & resident iuxta fluenta plenissima.*

Sanctorum Historiæ.

I. *Vita S. Odilonis Abbatis Cluniacensis, & Confessoris, Ordinis sancti Benedicti. Ian. 1.*

II. *Vita S. Mauri Episcopi Cæsenatis, & Confessoris, Ordinis sancti Benedicti. Ian. 20.*

III. *Vita sancti Romualdi Abbatis, & Confessoris, Congregationis Camaldulensis, Ordinis S. Benedicti, Institutoris. Iunij 19.*

IV. *Vita S. Rodulphi Episcopi Eugubini, 26. Iunij, iuncta vita S. Dominici Loricati, qui colitur 14. Octobris.*

V. *Passio SS. Virginum, & Martyrum Floræ, & Lucillæ. Iulij 2?.*

Vita S. Odilonis Abbatis Cluniacensis, & Confessoris, Ordinis S. Benedicti, (1. Ianuarij.)

Petrus Damiani sanctis Ecclesiis, quæ sunt in Occidentalib. Galliarum partibus constituta, salutem, quæ est in Christo Iesu.

HVGO Cluniacensis Monasterij Rector, & spiritualis militiæ dux, ac præcipuus informator, (Hugo fuit VI. Abbas Cluniacensis, sanctitate quoque clariss.) hoc mihi laboris iniunxit, vt vitam B. Odilonis, decessoris videlicet sui, proprio stylo succinctè perstringerem, & ex his, quæ in anterioribus paginis latius reperiebantur esse diffusa, vtiliora quæque magisque necessaria breui compendio deflorarem. Cuius ego compulsus imperio, non venustatem luculenti aucupabor eloquij, sed sicut ex oblatis apicibus deprehendere potero, cum Dei omnipotentis auxilio meræ veritati deseruire tentabo. Superfluum quippe est, lucernam manibus adhibere, dum micantium stellarum conaris signa distinguere; ego quoque dum actus mirabilis Viri, tamquam sereni cuiusdam, atque perlucidi cœli stellas ostendo; facetiis vrbanæ facundiæ non indigeo. Ipsa quippe per se Sanctorum vita fideliter enarrata sic rutilat, vt splendorem accurati sermonis ad illustranda fidelium corda non requirat. Huc accedit, quia rusticitas sermonis inculti suspicionem purgare consueuit mendacij. Nam qui vix sufficit, vt elimatum saltem depromat eloquium, quomodo nouerit fabricare commentum? Et certè maioris tibi honoris est, vt Rex in ferro, quàm seruus attituleris in auro: & habilior est aqua perspicua in vase fictili, quàm lutulenta, vel lurida, quàm non sapor proprius, sed exteriora commendant ornamenta gemmarum. Sic & melior est veritas in simplicibus verbis, quàm sit mendacium in elucubrati venustate sermonis. Sed iam res ipsa producatur in medium, & illius summæ veritatis auxilium imploremus, qua abbreuiatum Verbum per Prophetam promittitur; (Esai. 10.) quatenus in huius scriptionis articulo, & competenti breuitate succinctos, & ànota mendacij nos exhibeat alienos.

S. Odilonis patria, & genus.
Infantis morbus.

Beatus igitur Odilo Aruerniæ oriundus, ex equestri quidem ordine genus duxit, sed terrenæ prosapiæ lineam cœlestis vitæ nobilitate transcendit. Hic dum adhuc puerili teneretur infantia, tanto repentè est omnium ferè membrorum languore constrictus, vt incedendi quoque prorsus amitteret facultatem. Accedit autem aliquando, vt nutrix eum ante ianuam cuiusdam Basilicæ, quæ in honorem Beatæ Dei Genitricis erat dedicata, relinqueret; & ipsa intenta suis compendiis, per diuersa procul abiret. Puer itaque se conspiciens sine custode relictum, ac nutriciæ sedulitatis ministerio destitutum, diuino quodam prouocatus instinctu, tentare cœpit, si valuas Ecclesiæ quolibet nisu posset attingere. Fluctuabat igitur innocens reus Dei, & sub diuino verbere constitutus, quid ageret nesciebat. Innocens, inquam, vt putà qui non peccauerat; reus autem Dei, quia cœlesti verbere vapulabat. Tandem repens & quasi quodam se manuum, pedumque remigio fulciens, vix peruenit ad ianuam, paulatim progressus intrauit. Iamque spe concepta, valentior palam altaris arripuit, & sic se erigere, quibus poterat conatibus, cœpit. Sed dum intempestiuè conatur, necdum soluti languoris adhuc nodositate restringitur.

Curatur diuinitus.

Quid plura? Tandem diuinæ virtutis auxilium sensit, & omni languore deposito, factus incolumis, ad referendum Deo gratias intuentium animos prouocauit. Et quia tunc alius deerat, qui pro se intercederet, Sanctus ipse, vt ita loquar, in se signum virtutis exhibuit, ipse pro se interuenit; & de ipso miraculo faciens medicinam diuinæ curationis obtinuit. Hoc est enim egregium, & insigne miraculum, cum homo non per alium, sed ipse sibi consciuit diuinæ virtutis auxilium.

Fit Clericus.
Item Monachus.

Qui præterea dum ad grandiusculæ iam ætatis adolesceret incrementum, prius apud sanctum Iulianum Martyrem factus est Clericus, deinde B. Maioli Confessoris egregij se magisterio tradidit, & in Cluniacensi Monasterio habitum sanctæ religionis accepit. Vbi dum quietus & simplex humiliter in sancta religione persisteret, & in ipso rudis, ac nouitiæ conuersationis exordio, quædam iam in eo perfectionis insignia prælucerent, vix euolutis quatuor annis, B. Maiolus obdormiuit in Domino, sed antequam humanitatis debitum solueret, proximus tamen beatæ dormitionis articulus immineret, beatum Odilonem sibimet in pastoralis officij cura substituit, suumque super Dominici gregis custodiam Vicarium dereliquit. In quem protinus omnium fratrum vota concurrunt, omnes se ad obedientiam ei vnanimi deuotione substernunt; quique se eatenus orbatos remanere defleuerant, decessionis paternæ iacturam, superis Vicarij reformatione compensant.

S. Maiolus eum sibi Abbatem substituit.

Iam verò in commissi regiminis sollicitudine constitutus, plurimis sanctæ religionis cœpit florere virtutibus; nimirum vt psalmodiæ studiis vigilanter insisteret, dura corpus inedia maceraret, atque à sacris altaribus non recedens, quotidianum ferè omnipotenti Deo sacrificium laudis offerret. Inter quas profectò piæ deuotionis excubias, vberrimis plerumque lacrymarum compunctionibus affluebat.

Virtutes S. Odilonis.

Porrò autem Adraldus Abbas Bremensis Monasterij, vir videlicet religiosus; ac sanctæ conuersationis honestate conspicuus, qui discipulus eius extiterat, nobis aliquando retulit, quia vir Dei, dum in eo, quo postmodum defunctus est languore decumberet, illi præcepit, vt ex calcularis abaci supputatione colligeret quæ posset esse summa Missarum, quas celebrauit per spatium quinquaginta sex annorum, quibus Monasterium rexit. In quo facto liquidò deprehenditur, quàm diuturna, quàm indeficiens diuini amoris flamma beati Viri pectus excoxit, quod nimirum ab offerendis quotidie salutaribus hostiis cohibere tot curarum, tot ingruentium negotiorum sollicitudo non potuit.

Annis quinquaginta sex Abbas fuit.

Largitas eleemosynarum.

In erogandis præterea eleemosynis ita largus erat, vt nonnulli dum eum omnia dispergentem sine cunctatione conspicerent, non dispensatorem, sed prodigum iudicarent: præsertim quo-
B. dam tempore dum fames valida Aquitaniæ fines vehementer affligeret, ac plurimas Galliarum Prouincias pestilenter arctaret; exhaustis iam in pauperum vsus ærariis, & horreis quorumcumque prouentuum non mediocriter profligatis, mox etiam plurima Sacrarij vasa confregit, insignia Ecclesiæ ornamenta distraxit, coronæ quoque, quam sibi Imperator Henricus ob sui memoriam destinauerat, non pepercit. Vt igitur tam acerbæ famis, in quibus valuit, temperaret inopiam, quidquid hinc inde corradere potuit facultatum, in sustentationes & alimenta contradidit egenorum.

C. Quodam sanè die, dum per publicum pius equitator incedit, duos in itinere pueros fame peremptos reperit. Mox equo desiliens, laneam, qua indutus erat, ad carnem subduxit sibi interulam; eaque prout velaminis quantitas permittebat, vtrumque cadauer obuoluens, exhibet mortuis sepulturam. Nam & Vespillones mercede conduxit, & funereis vsque ad tumulum persecutus exequiis defunctis fratribus debitum humanæ pietatis exsoluit.

Seueritas erga seipsum.

In eadem quoque gestorum eius reperitur historia, quia corpus suum, non modo duris consueuerat attenuare ieiuniis, asperrimis edomare ciliciis, sed & quibusdam ferreis nexibus coarctabat. In percipiendis autem ita se moderaba-
D. tur eduliis, vt apposita quæque contingens, ac naturali dumtaxat necessitati dispensatiuè subseruiens, & vanitatem superstitionis effugeret, & sobrietatis continentiam reseruaret. In promulgandis porrò iudiciis, ac modis pœnitentiæ præfigendis, tam pius erat, & tanta mœrentibus humanitate compatiens, vt nequaquam districtum patris imperium, sed maternum potiùs exhiberet affectum. Vnde se reprehendentibus, huiusmodi verbis solebat eleganter alludere: *Etiamsi damnandus sim*, inquit, *malo tamen de misericordia, quàm ex duritia vel crudelitate damnari.*

Humanitas erga alios.

Inter ceteros autem Sanctos circa Beatam Dei Genitricem tam ardentissima deuotione flagrabat, vt constitutus in Choro psallentium, cùm ad
E. illum veniret ex modulantium alternatione versiculus: *Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis vterum*, in terram se prosterneret: sicque per corpus ostenderet, quibus desiderij cœlestis in mente facibus æstuaret.

Deuotio erga Dei Genitricem.
Cant. Amb. & Aug.

Miracula eius.

Vir igitur sanctus cum in bonis moribus per quotidiana piæ conuersationis incrementa succresceret, seseque quotidie melior ad perfectionis culmen feruentius anhelaret, cœpit nonnullis coruscare miraculis; vt qui clarus erat in probitate morum, claresceret etiam in ostensione signorum; & qui in obtutibus omnipotentis Dei erat lucerna ardens, fieret etiam coram homi- Ioan. 5.

nibus

nibus lucens. Vnde diuino disponente iudicio factum est, vt quia de illis erat, quibus dictum est, *Vos estis lux mundi*, primum de luce miraculum exhiberet. Aliquando siquidem dum esset in quadam sui iuris villa, quæ Bersoniacum dicitur, videt puerum, venustum quidem forma, sed cæcum à natiuitate. Super quo consulens, didicit quia filius esset villici, & quia visum penitus numquam habuisset. Cui mox pia benignitate compariens, & apud se tacitis precibus latenter insistens, vt putà quia talia nondum expertus, aduocat tandem paruulum, signum illi salutiferæ Crucis in fronte depingit, & confestim visum, quem natura negauerat, puer accepit.

Matth. 5.

Cæco puero oculos aperit.

Alio quoque tempore dum esset vir Dei apud suum quoddam Monasterium, quod Vallis Aurea vocatur, quarta videlicet feria primæ Quadragesimalis hebdomadæ, quæ caput ieiunij dicitur, surgentibus à mensa fratribus, ille pugillum cineris latenter impleuit, & apposito pane discubuit. Cumque cinerem tamquam panem manducaret, vt potum quoque, iuxta Prophetam, cum fletu temperaret, innuit fratri vt clam sibi aquam nullo teste deferret. Ille, quod erat iussus, impleuit: aquam attulit, quæ dum labiis adhibetur, austeritatem vini redolere sentitur. Reprimit ergo manum, abigit poculum, atque vt sibi aquam minister afferat, signis euidentibus imperat. Ad quod minister obstupuit, & vinum se à mensa referre, qui aquam propinauerat, admiratus expauit. Geminat tamen officium, vinum projicit, conuasat aquam, denuò porrigit discumbenti. Sed ecce, dum aqua potanda repetitur, vinum rursus in poculo reperitur. Iam itaque vir sanctus diuinæ erga se pietatis beneficium recognoscens, quod Deum sibi misericorditer indulgere considerat, cum gratiarum actione percipere non recusat.

Aquam bis mutat in vinum.

Psal. 101.

Præterea, cùm vir Dei cum Heinrico Rege, qui postmodum factus est Imperator, in Ticinensi simul vrbe consisteret, & Dominicæ Natiuitatis gloriam celebraret, contigit vt velamen mensæ eius artificiosa textrini laboris operatione conspicuum, sacrilega fuisset fraude sublatum. Postquam autem vir Dei cum Rege discessit, fur qui rapuerat, iam securus, proposuit velamen in foro venale. Sed dum illi dispositio cœlestis obsistit, sancta distrahi præda non potuit. Ter igitur, quod subduxerat, inter nundinarum merces exposuit, tertiò subtiliter attentauit; sed cum emptoribus de pretio penitus conuenire non potuit, nec inter distrahentem, & coëmentem pacisci valuit venale commercium, quia diuina dispositio conatibus hominum negauit effectum. Interea sceleris huius auctorem vltio diuina corripuit, & manus, quæ sacrilegium perpetrauerant, ac pedes, quibus raptor aufugerat, arefaciens, intolerabili dolore constrinxit. Mox itaque compulsus languore, ad Ecclesiam B. Maioli manibus alienis adnehitur, mantile sublatum ad reatus indicium coram cunctis appenditur, & diuina clementia ab omni populo, qui percitus huius famæ rumore confluxerat, imploratur. Sic itaque B. Maioli meritis, ac precibus fratrum sibi seruientium, sanus & incolumis factus, velamen reddidit alienum, & recepit semetipsum. Probauit ergo, quo præmio dignus esset, qui beatum offenderet Odilonem.

Fur rem ablatam S. Odiloni distrahere nō potest.

Alius quoque fur, cùm vir Dei in eadem vr-

A be consisteret, stabulum eius nocturnus irrupit, & equum cui specialiter ipse insidere consueuerat, cautè subduxit. Sed quia illis in partibus deprehendi fur sacrilegus timuit, concitus ad oppidum Laudense profugit. Securus itaque recognoscentium, proponit equum, emptores inuitat, vehiculum laudat, commercium flagitat. Sed sic hominem diuina dispositio præpedinit, vt nec cum quolibet emptore componere, nec animal potuisset pecuniâ permutare. Postremò autem reuersus ad se, & pœnitentia ductus, bestiam ad locum sui criminis conscium reuocat, & quid sibi contigerit, ad sui confusionem, & omnipotentis Dei gloriam non B occultat.

Idem alteri accidit.

Vir idem venerabilis dum esset in itinere constitutus, quia causa dictabat, Ticinum festinanter, ac sine mora transire cupiebat; sed intumescentibus aquis, etiam nauigium deerat. Protinus ergo confisus in Deum, vnum è famulis vocat, seque in nomine Christi præcedere per alueum fluminis imperat. Obedit illicò famulus, spumantes profluentium vndarum cumulos ingredi non moratur: deinde vir sanctus cum omni commeantium turba subsequitur: & sic omnes in vlteriorem aluei crepidinem absque vllo prorsus incommoditatis offendiculo transponuntur. Quod dum nonnulli, qui aderant, mirarentur, velut æmu-C li præcedentium, cœperunt attentare meatum: sed mox vt adorti sunt extremos citerioris ripæ fluctus attingere, nisi equos sub celeritate repressissent, profluentis aquæ submersi voragine, proculdubiò naufragium pertulissent. Vnus autem ex his, qui tunc aderant, vt tam insigne miraculum vidit, obstupuit, hominemque Dei, vt suæ *domus subire dignaretur hospitium, fusis humiliter precibus impetrauit.

Transit flumen illæsus cum suis.

Intempestæ aliàs noctis silentio vis venti vehementior irruit, & lucernam, quæ in dormientium cubiculo dependebat, extinxit. Expergefactus autem cubicularius, cùm lumen agnouisset extinctum, ad abigendam noctis tenebrosæ D caliginem, diuini luminis infulgere postulat claritatem: Deus, inquit, omnipotens, qui lumen es verum, pro amore serui tui Odilonis, ab hac domo tenebras dimoue, eamque gratiæ tuæ luce perfunde. Confestim de cœlo coruscæ lucis splendor emicuit, & totam domum superni splendoris claritas illustrauit. Si ergo hoc agebat Odilo tunc sopore depressus, quid putas nunc apud Deum potest carnalis sarcinæ corruptione solutus?

Domus cælitus illustratur.

Paulò ante Natiuitatem Domini, per hyemalium inclementiam imbrium sanctus senex ad beati Marcelli Martyris Monasterium festinabat. Venerunt autem ad quoddam flumen, quod ita fluctibus exundantibus inhorruerat, vt prorE sus intransmeabile videretur. Confisus autem in Domino dirigit præuium, qui vada prætentet: & ipse mox cum comitib. subsequens, pertransiuit illæsus. Sed in hoc vadantium transitu illud mirabile fuit, quia cùm ceteris aqua pertingeret vsque ad femora, viro Dei nec corrigia quidem pedis aquarum est inundatione perfusa. In illo scilicet solo madoris sui perdidit vnda vires: in reliquis autem naturalem ingenitæ * viris exhibuit facultatem. Istum aqua tangere potuit, humidare non nouit; illos autem, quod natura dictauerat, vndique madefecit.

Aliud flumen transit illæsus.

* viris, videtur vsurpasse pro genitiuo à vis.

Præterea, dum vir Domini apud Monaste-

tium B. Martini, quod ad Publicam stratam dicitur, receptus esset hospitio, sicut moris erat; vt vbicumque maneret, quocumque se verteret, Monachorum illicò frequentia non deesset, non paruus ei cœtus fratrum affluxit. Quos ille cum alacritate suscipiens, & priùs eis ineffabilis eloquij familiaritate communicat, & postmodum, vt sibi pro charitate conuescantur, inuitat. Sed dum in longum sermo protrahitur, seniorim quosdam ex familia seruos accipit: vtrum sit vnde refici fratres valeant inuitati solerter inquirit. Qui de ceteris quidem alimentis constare vtique perhibent quantitatem: de piscibus autem penè nihil esse, quod ad tantam hominum perueniat multitudinem. Ad quos ille, In nomine, inquit, illius, qui nouit quinque millia hominum ex pane modico, & gemino pisce reficere, non quasi nihil, vt dicitis, sed vberrimam nobis, & hospitibus nostris piscium copiam ministrare. Cùm igitur mensæ discumbentium pauci, qui aderant, pisces à dapiferis inferuntur, cœpit esca in manibus discumbentium crescere: & quo magis à conuescentium turba consumitur, exuberantiùs abundare; adeo vt satiatis omnibus, plurima superessent, quæ non modò seruitoribus cunctis, sed & aliis, si superuenirent, oblata sufficerent. Cui protinus famuli, Ecce, Pater, inquiunt, quod pusillanimitas nostra non credidit, vestræ Fidei meritum diuinitùs impetrauit. Iam non dubitare didicimus, si promissionem vestram in articulo cuiuslibet difficultatis audimus. At ille, vt semper erat mitis & humilis, non suæ Fidei, quod diuinitùs factum erat, adscripsit; sed illorum potiùs obedientiæ, & sanctorum hospitum meritis imputauit.

Luc. 9. & Ioan. 6.

Pisces multiplicantur.

Huic etiam illud non dissimile est, quia cùm Dei famulus in Romana vrbe consisteret, & hospitium in monte Auentino apud Monasterium Beatæ Dei Genitricis haberet, contigit, vt, sicut illius vrbis familiare est, omnino tale vinum deesset, quod sancto viro saporis habilitate congrueret. Inquirit ergo Abbatem loci, vtrum melius habeat. Qui se confestim & profitetur habere, & quantum ipse præceperit, libenter afferre. Vir autem Domini modicum, quod ante se erat vasculum, dedit; vt sibi plenum deferretur, expetiit. Allatum ergo ante se posuit, & ipse potissimum more pincernæ sibi dumtaxat, & Abbati, qui iuxta se discumbebat, expendit. Cumque iam à mensa surgendum refectio completa dictaret, & paululum adhuc vini in vasculo superesset, Pater Sanctus blandè subridens. Non, inquit, fratres mei, plenè circa vos officium charitatis exhibui, qui vinum, quod mihi sapuit, vobiscum participare neglexi. Arripiens ergo cyathum, infudit merum, & singulis singulum pro benedictione largitur. Res mira: Cum fratres essent ferè duodecim, & eis bibentibus potus copia non defecit, & eorum completo numero, nil omnino superfuit. Illis itaque quod factum fuerat admirantibus, vir veræ humilitatis custos, vt in alium diuinæ gratiæ munus impelleret, & ipse fauoris humani gloriam declinaret, charitati dumtaxat illius qui vinum dedit, miraculum supernæ benedictionis applicuit.

Vinum exiguum multis sufficit.

Dehinc dum egressus Roma reuerteretur ad propria, quidam intra Taurinensem vrbem nimium febris patiebatur ardorem. Hic furtiuè per ministros aquam, qua vir Domini manus abluebat, accepit, fideliter bibit, & sic absque A mora, deposita prorsus omni febricitatione, conualuit.

Febrē pellit aqua, qua se vir sanctus abluit.

Iamque Iouini montis prærupta conscendens, obuios habuit pauperes, præ difficilis viæ lassitudine potum æstuanti desiderio flagitantes. Pius itaque Pater sui negligens, aliis in necessitate compatiens, iussit, vt quidquid vini propriis haberetur in vasculis, absque vlla reseruationis industria, vel potus diffidentia, præberetur egenis. Paulò post necessitate naturæ cogente, discumbunt omnes, vt capiant cibum. Et ecce vtres, qui studio fuerant piæ compassionis exhausti, vino reperiuntur, Deo scilicet debitum persoluente, repleri. Nam, iuxta Scripturam, *Qui dat* B *pauperi, Domino fœneratur.* In hoc ergo fœlici commercio vbi Dominus debitor, famulus fuerat fœnerator: quod à seruo fideliter est depositum, à bono debitore non segniter est solutum.

Vtres vacui inueniuntur pleni vino.

Prou. 19.

Aliquando Imperator Heinricus dum apposita mensa discumberet, vas illi holouitreum valdè pretiosum, & Alexandrini operis arte compositum, cum tritis est pigmentis allatum. Mox aduocat duos aulæ regiæ Capellanos, Albericum videlicet, & Landulphum, quorum alter Cumanæ, alter verò Taurinensis Ecclesiæ postmodum Episcopi facti sunt. His itaque vasculum tradidit, & per eos beato viro Odiloni odoriferi nectaris xenium destinauit. Quod C profectò vasculum Capellani sancto viro, prout decebat, humiliter offerunt, ac pro eo postmodum redituri, ad Regis interim conuiuium reuertuntur. Paulò verò post, sicut humanæ curiositatis mos est, vt noua quælibet, & insueta inhianter aspiciat, cœperunt Monachi præfatum vas sub admirationis intuitu contrectare, & de manu in manum solerter inspiciendo transponere; cum ecce de manibus incautè se tenentium labitur, & vt fragilis est naturæ, continuò frangitur. Quod mox vt vir sanctus accidisse cognouit, grauiter tulit, & præsertim Clericis, qui reliquerant, paterna pietate condoluit; ne videlicet Augustum innocentes offenderent, & non D modo iacturam gratiæ, sed & regij motus periculum substinerent. Mox ergo cum fratribus Ecclesiam pius Pater ingreditur; & ne hi, qui erant immunes à culpa, motum regiæ indignationis incurrant, orationibus & psalmis incumbens, clementiam diuinitatis implorat. Iam igitur, oratione completa, vir Dei fractum sibi vas iubet afferri. Manibus contrectat, oculis vndique subtiliter inspicit: & ecce nulla prorsus in eo fracturæ vestigia deprehendit. Tunc indignatus in fratres, eos cum austeritate redarguit, cur vas conquererentur confractum, quod omnino permanserat illibatum. Illi verò vehementer attoniti, tam euidentis ostensione miraculi, & austeritatem corripientis libenter accipiunt, E & ad referendas omnipotenti Deo gratias feruentius accenduntur.

Albericus, & Landulphus Episcopi.

Vas magni pretii confractū, suis precibus redintegrat.

Præterea religiosus quidam vir oriundus de pago Rotenensi, reuertebatur ab Hierosolymis, qui dum mare transiret, quod à Sicilia versus Thessalonicam per plurima fluctuum periculosa loca protenditur, eumque cum multis aliis furentium ventorum horror impelleret, applicuerunt ad insulam quandam, siue rupem, vbi sanctus quidam seruus Dei manebat inclusus. Rotenensis itaque vir illic aliquamdiu commorans, & tranquillitatem sedandi maris expectans, delectabatur cum seruo Dei frequenter

habere colloquium. Sed dum hinc nonnulla dicuntur, illinc plurima referuntur, perquisitus hospes à viro, vnde genus duceret; originaliter Aquitanum se esse respondit. Requisitus insuper, vtrum cœnobium illud, quod dicitur Cluniacum, & Odilonem eiusdem loci nosset Abbatem; optimè quod quærebat, se nosse perhibuit.

Loca pœnarum in Sicilia.

Suscitatur homo, cur hoc Dei seruus ab eo requirat. Ad quem ille; Sunt, inquit, vicina nobis loca, ex quibus grauissima flammarum furentium euomuntur incendia, in quibus etiam locis animæ reproborum diuersa luunt pro meritorum qualitate tormenta. Ad quorum semper exaggeranda supplicia innumerabiles sunt dæmones deputati, qui intolerabiles eorum pœnas quotidie renouant, & eos ad tediniua supplicia indesinenter instaurant. Quos tamen ego frequenter audiui querulis lamentationibus eiulantes, & lacrymabili vociferatione deflentes, quod orationibus & eleemosynis quorumdam aduersus eos infœderabiliter concertantium frequenter ex eorum manibus eriperentur animæ damnatorum. Inter cetera de Cluniacensium cœtu permaximam, & eorum Abbate querimoniam faciunt, quia quàm sæpe per eos sui iuris vernaculos perdunt. Quamobrem per terribile Dei nomen obtestor, vt sanctis fratribus illic hæc, quæ tibi dixi, fideliter referas, & ex nostra quoque illis parte denunties, vt eleemosynis & orationibus magis ac magis insistant, ac præsertim huius intuitu, vt de manibus dæmonum eos, qui ab illis cruciantur, educant: quatenus de quotidianis eorum rapinis, & luctus inferatur generis humani inimico, & gaudium multiplicetur in cœlo. Aliquanto post homo regressus in patriam, quidquid ex viri Dei relatione didicerat, beato Patri, & sanctæ Congregationi fideliter narrat.

Dies omnium animarum à S. Odilone instituitur.

Tunc venerabilis Pater Odilo per omnia Monasteria sua constituit generale decretum; vt sicut primo die mensis Nouembris, iuxta vniuersalis Ecclesiæ regulam, omnium Sanctorum solemnitas agitur; ita sequenti die in psalmis & eleemosynis, & præcipuè Missarum solemniis, omnium in Christo quiescentium memoria celebretur.

Benedictū VIII. intelligit.

Si quis autem non generalitate, contentus, quis specialiter per B. Odilonem de pœnis vltricibus sit ereptus, inquirit, quid de reliquis sentiat, in Papa Benedicto euidenter addiscat: vt in Romanorum Pontifice, qui omnium Christianorum caput est, valeat liquidò conjici quid de ceteris meritò debeat æstimari. Apostolicus igitur iste, quem diximus dum adhuc viueret, beatum virum affectuosè dilexit, reuerenter excoluit, & Apostolorum limina frequentanti, necessarij sumptus opima sæpe subsidia ministrauit. Huic planè mox, vt obiit, germanus eius Ioannes in Apostolica dignitate successit. Iam verò postquam humanis rebus exemptus est, non parui temporis euoluto curriculo iam dictus Papa Ioanni Portuensi Episcopo, & aliis duobus, quorum nomina nobis nota non sunt, per speciem nocturnæ visionis apparuit, eisque quia pœnalibus esset constitutus in tenebris, indicauit: hoc insuper addens, qualiter B. Odilonis venerabilibus meritis eum superna censura liberare decreuerit à tormentis. Obsecrat itaque per eos, & humiliter flagitat, vt frater eius ad præfatum vnicæ pietatis virum, agilem quantocyùs veredarium dirigat, eumque suppliciter obsecrans, pro se orare deposcat. Protinus idem Ioannes Portuensis Episcopus, auctoritatis Apostolicæ fultus Epistolis, concito gradu Papiam vsque peruenit. Vbi longo & immoderatè fortassis accelerato fractus itinere, per Monachos Cœnobij B. Maioli, Apostolicæ legationis apochas dirigit, omnemque per eos sancto viro seriem à se conspectæ visionis exponit. Enimuerò diuino factum esse constat iudicio, vt eum apud Cluniacense Monasterium Apostolicæ legationis baiulus inueniret. Præcepit itaque venerabilis Pater, pro illo psalmodias & orationes ab omnibus priuatim, ac publicè fieri, eleemosynas indigentibus erogari, sacrificium Deo mysterij salutaris offerri. Nec in illo dumtaxat loco id statuere contentus fuit, sed & per omnia sui regiminis Monasteria eiusdem sanctionis edicta mandauit. Cumque hoc fratres intentissima deuotione satagerent, & ex ara sanctorum pectorum fraternæ charitatis flamma prosiliens diuinæ clementiæ sacrarium penetraret, iam præfixi temporis terminus propinquabat: & ecce quidam sanctæ conuersationis Monachus, Heldebertus nomine, qui videlicet hoc obedientiæ fungebatur officio, vt inopes aleret, indigentibus subsidia ministraret: hic itaque per soporem vidit, quod quidam pulcher, ac serenus aspectu, ac solemni quodam nitore conspicuus, claustrum Monasterij magno candidatorum agmine constipatus, ingrederetur. In Capitulum deinde, vbi frater Odilo cum fratribus residebat, intrauit, ad eius genua caput humiliter flexit, eique sicut in gestu corporis videbatur, gratias egit. Cumque frater ille, qui hoc in visione contemplabatur, inquireret, quisnam esset ille tam decorus ac fulgidus, qui sancto viro salutationis officium exhiberet; responsum est ei, quia ille esset Benedictus, summæ Sedis Episcopus, qui nimirum iccirco viro Dei gratias ageret, quia piis eius, sanctorumque fratrum precibus, tartarei cruciatus euasisset interitum, & cum beatis ciuibus quieturus, supernæ Hierusalem meruisset ingressum.

Auctoritas præcipua summi Pontificis.

In hoc valet liquido deprehendi, quæ de meritis B. Odilonis opinio iure possit haberi; cùm is nimirum, qui iuxta priuilegium Apostolicæ dignitatis, claues Ecclesiæ præ cunctis mortalibus tenuit, qui ligandi atque soluendi vires præeminenti quodam iure possedit, in illo iam inuisibili examine constitutus, non aliter quàm precibus istius vel à peccatis solui, vel de pœnali potuit supplicio liberari.

Porro autem dum aliquando in Monasterio moraretur, quod Paterniacum dicitur, erat ibi quidam puerulus Monachus, nomine Rodulphus, quem struma quædam gutturis intumescens deturpauerat vsque adeò, vt claritatem vocis auferret, & insuper quodammodo minaretur, quod sibi etiam aliquando auditum intercipere.

Strumosum sanat puerum.

Quem ad se vir Dei verè misericors aduocat, palpante manu locum tumoris attrectat, deinde signum Crucis plagæ gutturis imprimit, & diuina quædam verba dicens, mox abire permittit. Deinde mirum in modum sicut in aliis morbus ille, postquam semel oboritur, in dies solet excrescere, totumque guttur miserabiliter occupare; sic in isto versa vice cœpit ex tunc sensim quotidie detumescere, donec pestis illa funditus euanesceret, & guttur pueri ad naturalem se speciem per omnia reformaret.

Alio quoque tempore de Monasterio, quod est in Iurensi territorio constitutum, vir sanctus

exierat, & ad Gebennensem vrbem cœpto itine- A re contendebat. Cum autem ad quemdam concauæ profunditatis fluuium deuenisset, accidit, vt mulus, qui hominis Dei supellectilem, libros scilicet, ac lectulum deferebat, à publico vado procul aberrans, in profundiorem aluei voraginem caderet, sicque raptatus à gurgite, nullo membrorum, nisi solo capite, fluctibus emineret. Qui tandem è naufragio protractus educitur, ad perscrutandum, vtrum res, & maximè libri perierint, desagmatur. Miro itaque supernæ dispensationis ordine, libri simul cum lectulo ita à fluctibus repetiuntur intacti, vt ne tenui quidem aquæ stilla videantur aspersi. Mantilia verò simul & manutergia prorsus vndique reperta sunt madida. Vbi notandum quàm peruigil fuerit er- B ga seruum suum diuina protectio, vt ea videlicet quæ ablui frequentius indigent, madere permitteret; quæ verò madefieri sine damno non possunt, à contactu fluctuum immunia custodiret.

Libri, & lectulus sancti Odilonis ab aquis nihil læduntur.

In eodem quoque Iurensi Monasterio vir Domini Odilo aliquando constitutus, reperit puerum nomine Gerardum terribili caducæ passionis languore detentum. Qui sæpissimè quasi lunaticus corruebat, & sic eum occidui languoris impetus obruere consueuerat, vt in eo neque vox, neque memoria, neque prorsus aliqua membrorum officia remanerent, ac ferè à mortuo nihil distaret. Huic homo Dei misericorditer con- C descendens, fratribus, vt pro eo Dei clementiam deprecentur, iniungit, ipse verò ad sacrosanctum altare, Missam celebraturus, accedit; ægeri etiam vt interesset, admonuit. Cui mox Eucharistiæ salutaris munus tradidit; deinde, sicut sibi moris erat, sanctificatam aquam cum B. Maioli calice propinauit. Nec mora, protinus à puero languor omnis abscessit, salus optata succedit; & sic per merita beati viri, restituti sibi vigoris incolumitas permansit.

Aqua benedicta sanat morbum caducum.

Aliquando vir Domini per prærupta Iurensium Alpium iter habebat, & repentè sagmarius nonnullis oneratus sarcinis, per montis deuexa collabitur, atque per aspera rupium scopulorum- D que præcipitia vsque ad vallis infimæ profunda raptatur. Ministri protinus in illud lubricæ ruinæ præcipitium descendentes, nonnulla quidem de sarcinulis, quæ passim dispersa fuerant, illæsa reperiunt, librum tamen Sacramentorum aureis litteris exaratum, cum vitreis quibusdam vasculis, anaglypha fusilitate cælatis deesse perpendunt. Quibus interim recedentes omissis, hospitium subeunt, corpora fessa reficiunt, & nocturno soporati silentio quieuerunt. Mane autem facto, maturè surgentes, ad locum illum celeriter redeunt: & curiosius quæque diuerticula perlustrantes, omnia, quæ periisse suspicabantur, inueniunt: vasa nimirum vitrea reperiuntur illæsa: E deauratus etiam liber, cum tempus scilicet imbriferum inhorresceret, à nulla prorsus est pluuiarum inundatione contactus. Sic itaque beati viri meritis, & vitrum frangere præceps ruina non potuit, & perfundere codicem inundantium imbrium densitas ignorauit.

Nobilis quidam vir, dum iaceret sub arbore, particula corticis in eius oculum cecidit, cui non modò lumen omnino turbauit, sed & aliarum calamitatum multiplex pondus inuexit. Nam cum id, quod oculo semel insederat, nullo modo potuisset expelli, fugit somnus ab oculis; & non modo iam homo non dormire, sed nec ciborum quidem valebat alimenta percipere. Quem seorsum vir sanctus adducens, signum sibi Crucis impressit, ac mox insufflans super locum doloris halauit: deinde promittens se salutares pro eo victimas oblaturum, abiit. Abscedente itaque viro Dei, protinus homo suauiter obdormiuit: euigilans autem, particulam corticis ab oculo non sine lanugine quadam proiecit, & è vestigio factus incolumis, nullam de cetero doloris huius molestiam sensit.

Curat oculum hominis grauiter læsum.

Cuidam Turonensis Ecclesiæ Clerico letale vulnus in brachio pestilenter excreuerat, vt sibi iam non languoris ægritudinem, sed ipsam potius interminaretur & mortem. Cumque vir Dei Lucensi teneretur hospitio, accedit Cleri- B cus, & periculum tam pestiferæ calamitatis ostendit. Quod ille quasi videre dissimulans, latenter brachium apprehendit, viuificæ Crucis signaculum imprimit, eumque dimittens, vt sibi cautè prouideat, præcipit. Qui paulò post dum locum vlceris curiosius attendere studuit, nulla prorsus vestigia deleti languoris inuenit. Stupefactus igitur nouitate miraculi, ad hominem Dei præsto regreditur: quid sibi contigerit, non tam relatione verbi, quàm ostensione sui brachij euidentissimè confitetur. Quod ille satis molestè tulit, eumque à suo conspectu cum indignatione exturbauit. Nam tamquam venena serpentium, sic rumores hominum fugiebat. As- C serebat enim, quia quantumlibet sublimè sancti operis ædificium, per vanæ gloriæ subitò corruit appetitum.

Nota Sancti viri humilitatem.

Præterea miles quidam tam mentis inops erat effectus, vt postposita penitus omni cura priuata, vel publica, per deuia soliuagus, & nudus erraret, inconditas voces emitteret, & tamquam dæmoniacum se per inordinati gestus insaniam exhiberet. Cui vir Domini paterna pietate compatiens, simul cum fratribus ante altare S. Petri prosternitur, diuinam clementiam cum psalmis, & litaniis implorat, vt perire creaturam suam sub huius furoris insania non permittat. Hinc ab oratione consurgens, ad eum, qui patieba- D tur, accedit: aqua sanctificationis aspergit, atque, vt ex ea bibat, suadendo compellit. Qui non multo post ad Cluniacum sanus & incolumis venit, xenia piscium detulit, & qoia sibi plenissimè redditus esset, gratias referens, indicauit.

Aqua benedicta curatus amens.

Alius quoqoe miles efficaciam edendi sermonis admiserat. Hic per visionem admonitus est, vt si aquam, qua manus B. Odilonis abluebantur, hauriret; hac sibi loquendi vires, & amissæ linguæ officium proculdubiò reformaret. Aqua igitur per ministros fideli furto subripitur: altera etiam aqua à viro Dei benedicta, de Calice sancti Maioli, muto transmittitur. Quas ille cum nimia deuotione suscipiens, mutatis vestibus ingressus Ecclesiam, quia lingua non poterat, E ore cordis orauit; & sic poculo benedictionis accepto, reparatum sibi locutionis officium recognouit. Mox etiam expedire loquens, mirum de se spectaculum cernentibus dedit, & quid B. Odilo apud Deum posset, euidenter innotuit.

Mutus sanatur.

Præterea cum vir venerabilis apud quamdam Ecclesiam Monasterij, quod dicitur Vallis Aurea, cibum caperet, sed locum magna vini laborare penuria didicisset, ne grauaret fratrem, qui eum cum alacritate susceperat, hoc in commune præfixit, vt quisque decumbentium vno tantum scypho contentus esset: solis autem Monachis pincerna poculum geminaret. Mensura ta-

Vinum bibendo non absumitur, sed augetur.

men excedinis, & largus ad bibendum potus cunctis epulantibus exhiberur. Enimuerò cùm vas illud vinatium &·vnum dumtaxat esset, & modicum, non modò tot indiscretè bibentibus, non defecit, sed & illis recedentibus, absque vlla diminutione repertum est plenum, vt per hoc euidentibus clarescat indiciis, quia vir Domini non tantùm id apud Deum potuit, impetrare quod petiit: sed & nonnulla per eum virtutum signa diuinitùs ostensa sunt, quæ nesciuit. Et de signis quidem, atque virtutibus, quas vir Sanctus adhuc in corpore constitutus ostendit, ista sufficiunt, nunc ad explicandum felicem eius obitum, auxiliante Domino, propinquemus.

Enimuerò quamquam homo Dei sublimiter se in spiritualibus studiis, & diuina contemplatione suspenderit, in corpore tamen vtilitatis industria non mediocriter laborauit. Monasteria scilicet nonnulla à fundamentis erexit; alia vel iam semiruta, vel ruinam fortè minantia reparauit. Dilatauit illis prædia, nonnullis etiam insignia contulit ornamenta. Quæ verò Monasteria noua condiderit, quibus parietina tantùm, & sarta recta collatis sumptibus instaurauerit, enumerare per ordinem iccirco postponimus; ne prolixitate styli lasciuias contexere videamur: præsertim cùm in ipsis viuis operibus gestorum fidem multo clariùs experiantur oculi, quàm vllo sermone valeant narrari. Dispensationis quoque geminæ moderator insignis, & in spiritali studio coram diuinis obtutibus fulsit, & in terreni laboris industria non mediocriter floruit.

Monasteria à S. Odilone constructa, & instaurata.

Porrò cùm vir Domini iam in extremis ageret, per quinquennium ferè compulsus est grauissimi languoris molestia cruciari. Mox itaque beatorum Apostolorum limina festinat inuisere, vt quasi sub eorum pedibus, si sibi daretur, quod semper in votis habuerat, posset ex hoc mundo transire. Verumtamen quia *non est in homine via eius*, aliter sibi contigit, quàm sperauit. Per quatuor planè menses illic ægritudine detentus elanguit: deinceps contra spem aliquantulum conualescens, ad propria remeauit. Cluniacum itaque deueniens per annum ferè totus in oratione permansit, seseque quantum ægritudo permisit, ieiuniis ac vigiliis vehementer afflixit. Decreuit autem vt antequam debitum conditionis humanæ persolueret, quæque Monasteria sua circumiens sanctæ admonitionis studio visitaret. Expeditione igitur sanctæ huius ædificationis incepta, Siluiniacum deuenit; ibique se circa festiuitatem Dominicæ Circumcisionis ex sæculo hoc migraturum manifestè dixit. Porrò autem cum iam in agonis esset angustia constitutus, diabolum astare conspexit, eumque per nomen tremendi Iudicis, vt abscederet, terribiliter increpauit.

Limina SS. Apostolorũ Romæ inuisit.

Hier. 10.

S. Odilo prædicit obitum suũ.

Moritur.

Anno itaque Dominicæ Incarnat. MXLVIIJ. ætatis autem suæ LXXXVIJ. Ordinationis etiam LVJ. ea nocte, quæ Dominicæ Circumcisionis solemnia præcedebat, salutaris Eucharistiæ Sacramenta percepit; sicque beatum Deo spiritum reddidit. Paulo autem pòst, eadem scilicet nocte, cùm Beati viri corpus in Ecclesiam iam fuisset delatum, frater quidam, Gregorius nomine, * Iuuenera natione, naturæ simplicis, & innocentis vitæ exequiarum funebrium lassitudine prægrauatus, in eadem cella, in qua Sanctus obierat, proprium stratum petiit, in quo se projiciens, dormire tentauit. Sed necdum planè resolutus in somnum, beatum Odilonem sibi videt astantem. Ad quem mox voce promptissima, Quid, inquit, agis, Domine Pater? Et ille: Benè frater & optimè. Dominus enim meus Iesus seruo suo per semetipsum dignatus est adesse, & sui præsentiam misericorditer exhibere. Sed in ipsa meæ decessionis hora, in illo scilicet angulo, ostendebat enim quasi digito locum, vidi figuram quamdam trucem nimis, atque terribilem, quæ mihi terrerrimæ suæ visionis horrorem atque formidinem tentauit incutere: sed Christi confortante virtute, nulla mihi potuit infestatione nocere.

** for. Venetus.*

Apparet cuidam post mortem.

Proxima quoque Quadragesima succedente; sanctæ ac venerandæ memoriæ Laurentius, Amalfitanæ Sedis Archiepiscopus, qui potens in litteris ac biglossus, Græcè nouerat & Latinè, & quod longè præstantius est, laudabilis vitæ claritate pollebat. Hic itaque tunc Romæ constitutus, obdormiuit in Domino. Cumque cadauer eius fuisset in Ecclesiam illatum, honestus quidam Clericus, Albero nomine, in eiusdem Ecclesiæ angulo lassabunda dedit membra sopori; cumque subitò adhuc penè vigilanti vir Beatus apparuit; ei mox Clericus intulit; Domine mi, quando huc, & cur aduenisti? Ad charissimi, inquit, olim amici mei Domini Laurentij Pontificis exequias veni, quibus expletis, antequam te viderem, recedere nolui. Et his dictis species loquentis euanuit. Vir itaque Domini, quia rectè vixit, feliciter obiit: & quia vitam mirabilem duxit, iurè miraculis coruscauit. Vita quippe beati huius viri velut aurea tabula est, cui quasi margaritas quasdam, ac gemmas infigimus, dum gestis eius interlucentia virtutum miracula permiscemus. Apud cuius venerabilem tumulum nihilominus adhuc rutilant noua signa virtutum, quæ nimirum nos his inserere superfluum ducimus, cùm per alios apicibus exarata cernamus. Legentium igitur tædio consulentes, his contenti sumus, quæ succincta breuitate perstrinximus, ad honorem & gloriam Redemptoris nostri Iesu Christi, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto viuit, & gloriatur in sæcula sæculorum, Amen.

Adest exequiis Laurẽtij archiepiscopi Amalfit.

Vita S. Mauri Episcopi Cesenatis, & Confessoris, ex Ordine S. Benedicti assumpti. XX. Ianu.

CVpientes aliquid scribere ad gloriam Dei nostri de B. Mauro Pontifice, sic auditorum desiderio satisfacere cupimus; vt iuxta digestæ relationis modum, veritati per omnia consulamus. Contemnendus quippe pincerna est, qui dum vini copiam iactat, fæcem quoque punienda temeritate propinat. Improbus opipator est, qui tanta ambitione aliis conuiuium præparat, vt in semetipsum æstuantis famis incendium sæuire permittat. Temerarius nihilominus narrator est, qui dum laudum præconiis alios extollere nititur, ipse mergi in falsitatis barathrum non veretur. Nonnulli enim Deo se deferre existimant, si ad deferenda laudis eius insignia, falsitatis argumenta componant, qui nimirum si egregij Prædicatoris verba diligenter attenderent, talia non sentirent. Ait enim Corinthiis; *Si autem Christus non resurrexit, inanis ergo est prædicatio nostra, vana est Fides vestra, inuenimur autem & falsi testes Dei, quoniam testimoniũ diximus aduersus Deum, quod suscitauerit Christum, quem non suscitauit.* Secundum hæc ergo Apostolica verba, falsus testis Deo meritò dicitur; qui

1. Cor. 15.

Falsus Dei testis, laudator eius mendax.

indiscretè eum cupiens laudare, mentitur: & aduersus Deum proculdubiò perhibet testimonium quisquis in eius laude peruersa molitur arte commentum. Propheta quoque terribiliter intonat, dicens: *Odisti omnes qui operantur iniquitatem, perdes eos qui loquuntur mendacium.* Nimirum manifestè declarans, quia sicut leuius est odire, quàm perdere: ita etiam tolerabilius est iniquitatem ex infirmitate perficere, quàm ex studio mendacia fabricare.

Psal. 5.

Hinc est, quod per Hieremiam de mendacibus dicitur: *Docuerunt linguas suas loqui mendacium; vt iniquè agerent, laborauerunt.* Qui enim simplicem veritatem vltro oblatam proferre facilè poterant, satagunt, vt mendacia cum labore B confingant. Hic, si quis nos longæ præfationis fortè redarguat, atque id, quod in Machabæorum libro scriptum est, austerus censor opponat: *Stultum est*, inquiens, *ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi*, hanc reddimus rationem; quia vbi materiæ abundantia suppetit, ipsa styli prolixitas prohibet in talibus immorari. Hic autem, vbi de beati viri virtutibus pauca, quæ scribi debeant, præsto sunt, vtilius arbitramur ad ædificationem audientium, ad quam omnis Ecclesiastica intendit scriptura, in procemio contra mendacium scribere, quàm pro narrationis inopia ipsam historiam mendaciorum finibus protelare.

Hier. 9.

2. Machab. 2.

Igitur, quæ de vita vel miraculis B. Mauri ad nostram notitiam peruenire potuerunt, iuxta C quod quorumdam Monachorum non omnino contemptibilium, conjicere narratione potuimus, fidelibus Christi fideliter intimamus.

Cæsena sub ditione Romanæ Ecclesiæ.

Eo itaque tempore, cùm adhuc Romana Ecclesia spatiosius multo quàm nunc possessionum iura protenderet, & inter cetera Cæsenate etiam oppidum possideret, contigit, vt eadem Cæsena suo priuaretur Episcopo. Cumque Romanus Pontifex cerneret nepotem suum, beatum videlicet Maurum, virtutum gradibus ad alta conscendere, & in sanctæ conuersationis studio non segniter vigilare, congruum duxit, vt talem virum ad Sacerdotalis officij apicem promoueret, quatenus lucerna Spiritus sancti non D sub modio delitesceret: sed super candelabrum posita, omnes qui in domo Dei sunt, sacræ doctrinæ radiis illustraret. Quid plura? Tandem beatus Maurus Cæsenatis Ecclesiæ cathedram, diuina prouidentia disponente, suscepit. Iccirco autem, vel Regis, qui tunc imperabat, aut ipsius Apostolici Præsulis hic interponere nomina prætermisimus; quia cum ipsis qui nobis reliqua dictant, hæc pariter ignoramus. Eorum namque vocabula in antiquis quidem tomis se vidisse commemorant, sed cùm ciuitas ante hæc flammis fuisset exusta, monumenta quoque perhibent simul fuisse consumpta.

S. Maurus nepos Romani Pontificis.

Cæsenæ præficitur Episcopus.

E Cùm igitur vir Domini Maurus tam arduæ curæ sibi conspexisset onus impositum, sicut de beato Paulo legitur, nequaquam acquieuit carni, & sanguini, sed cœpit se in diuinis obsequiis tanto vigilantiorem reddere, quanto sibi nouerat & tot subditorum custodiam imminere. Perpendens namque, quia ars est artium regimen animarum, congruum judicabat nec internorum curam exteriorum occupatione minuere; nec rursus exteriorum prouidentiam, internorum sollicitudine funditus declinare, ne videlicet aut exterioribus deditus, ab intimis omnino corrueret: aut solis interioribus occupatus, quæ

Galat. 1.

A foris debebat proximis, negligentius exhiberet.

In quosdã rectorũ defectus exterioris occupationibus.

Sæpe namque nonnulli velut obliti, quod fratribus animarum causa prælati sunt, tanto cordis annisu sæcularibus curis inseruiunt, quod has, cùm adsunt, se agere exultant: ad has etiam, cum desunt, turbulentis cogitationum æstibus anhelant. Cumque ab his, cessante forsitan opportunitate, quieti sunt, ipsa deterius sua quiete fatigantur. Voluptatem namque decernunt, si actionibus deprimantur, laborem putant, si in terrenis negotiis non laborant. At contrà, nonnulli gregis quidem curam suscipiunt, sed sic sibimet vacare ad spiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur. Qui cum curare corporalia funditus negligunt, subditorum necessitatibus minimè occurrunt, quorum nimirum prædicatio plerumque despicitur: quia dum delinquentium facta corripiunt, sed tamen eis necessaria præsentis vitæ non tribuunt, nequaquam libenter audiuntur. Egentis etenim mentem doctrinæ sermo non penetrat, si hunc apud eius animum manus misericordiæ non commendat. Tunc autem verbi semen facilè germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Hæc autem icciroo de diuersis Pastorum moribus loquimur, vt quàm prudens, quàm moderata in beato Mauro fuerit discretio, demonstremus. Qui nimirum dum neque contemplatiuæ vitæ otium sectando, actiuam omnino deseruit, neque per actiuæ lassitudinem liberè discurrendo, à contemplatione recessit, & vt ita dixerim, per anteam viam cœlestis Regni celsitudinem penetrauit.

Magna Sancti Mauri moderatio.

Denique dum in Episcopio suo degeret, & commissam sibi Ecclesiam strenuè gubernaret, cœpit talem locum sollicita mentis indagatione perquirere, vbi ad tempus, & à sæcularium turba secedere, & soli Deo posset specialius adhærere, Domini sui scilicet non segnis imitator, qui per diem in vrbibus prædicabat, noctu verò in monte orationibus insistebat. Dumque in dies huius anxietatis magis ac magis cura succresceret, tandem adiecit oculum ad breue quoddam promontorium, quatuor ferè stadiis ab exigua vrbe semotum. Vocabatur autem saltus Spatiani, locus scilicet nec præruptis cacuminibus sublimius ad alta porrectus, nec omnino depressus in ima, ad arualis lamæ videbatur planitiem coæquatus: sed ita erat congruo tenore in quodam meditullio constitutus, vt & super se positis liberam visendæ totius pene diœcesis facultatem tribueret: se autem ascendentes nequaquam excelsior decliuis processibus fatigaret. Erat enim mons ille nemorosa diuersarum arborum densitate vestitus. Hic itaque mons ita Beati viri aspectibus placuit, ac si montem Oliueti adiacere vrbi Hierusalem cerneret: atque hunc Psalmum non immeritò cum Propheta concinere potuisset: *Memor*, inquit, *ero tui, Domine, de terra Iordanis & Hermonij, à mõte modico*; quem videlicet montem prius à Romano Pontifice, sub cuius iure detinebatur, petiit: deinde cellulam sibi illic cum exigua Ecclesia fabricauit, vbi Quadragesimali tempore perseuerans, ieiuniis & orationibus operam dabat: & si quando de Ecclesiasticis negotiis furari poterat, ad eamdem cellulam, velut ad dulcium epularum conuiuium, recurrebat. Illic denique fluentum diuinæ contemplationis auidis mentis suæ faucibus hauriebat, vnde postmodũ arentia proximorum pectora sanctæ prædicationis poculo recreabat. Illo

Luc. 21.

Psal. 41.

S. Maurus cõstruit sibi cellulam, & ædiculam in colle.

plane loco quasi pro balneo vtebatur. Ibi enim curabat abluere, si quam ex sæcularium hominum collocutione, aut verbi, aut cogitationis maculam contraxisset: & puluerem mundanæ conuersationis, sine quo hæc humanæ mortalitatis via non carpitur, crebris illic lacrymarum fontibus expiabat. Ille igitur locus, qui sancto viro in vita tam dilectus, & familiaris extitit, post mortem quoque eius sepultura meruit insigniri. Nam corpus eius in saxea arca reconditum, iuxta paruam Basilicam, quam ipse construxerat, est collocatum.

In ea conditum est corpus eius.

Hæc igitur, quæ de vita beati viri ad nostram potuerunt peruenire notitiam, non quid sunt à nostris relatoribus visa, sed succedentium generatione m celebri memoria diuulgata.

Quidam autem antiquus admodum senex, & corpore marcescente iam tremulus, nostris nuper temporibus extitit, qui se vidisse huius B. Mauri nepotem, Constantium videlicet nomine, Episcopũ Cæsenatis Ecclesiæ testabatur. Sed quoniam de vita B. Mauri, ea quæ nobis audire contigit, stylo currente digessimus, nunc qualiter omnipotens Deus ad gloriam sui nominis eius merita reuelauerit, breuiter explicemus.

Constãtius nepos S. Mauri, Episcopus Cæsenas.

Est autem nunc celebre Monasterium in prædicto monte, in quo vir Dei orare consueuerat, ad honorem B. Dei Genitricis & Virginis constitutum, vbi mons Mauri ex antiqua populi consuetudine dicitur, quia locus ille non immeritò sancti viri vocabulo decoratur.

Cœnobium S. Mariæ prope Cæsenam, olim Cluniacensibus, nunc Cassinensibus paret.

Cùm igitur arca illa, vbi beati viri corpusculum claudebatur, iuxta præfatam Ecclesiam, terræ vndique crescente congerie, delitesceret: & vix saxi ipsius summitas solotenus emineret, contigit, vt homo quidam cum litaniis adueniens, soluta caligæ ligula, repente illic pedem poneret: & nil tale existimans, securè ligaret. Vincto igitur talo, cùm iam vellet abscedere, pedem n l m do potuit amouere. Cumque diu conaretur, & omnia tentans, huc illucque se verteret, pes nihilominus stabat immotus, & quibusdam clauis saxo tenebatur affixus. Stabat miser ignoti criminis reus, & qui sibi corrigiam ligare voluerat, semetipsum potius saxa ligasse dolebat. Volebat stare, sed vna innixus planta, non poterat: optabat iacere, sed à suo pede corruere non valebat. Tandem repentino populi adueniente concursu, alij malleis, alij securibus gestientes, partem lapidis præciderunt: & post multa vix hominem de saxo exsculpere potuerunt. Mox lætantis turbæ clamor exoritur, mira Dei virtus attollitur, & B. Mauri tumulus dignus reuerentia iudicatur.

Mons Mauri, vide Miraculum.

Tumulus sancti Viri innotescit.

Idem prædicti Cœnobij monachus, Teuzo videlicet nomine, grandæuus iam, & ipsa canitie venerãdus, cuius hæc relatione didicimus, aliud miraculum retulit, quod nequaquam silentio præterimus. Aliquando ipse prædictus frater acerrima vi febrium vrgebatur. Cúmque nulla medicinali cura, nullo prorsus humano studio ad incolumitatis statum redire potuisset, cuidam suæ materteræ religiosæ, videlicet sanctimoniali, nocturno silentio B. Maurus apparuit, eique dixit: Si vis, inquit, nepotem tuum ex ea, quam patitur, ægritudine conualescere, denuntia ei, vt super sepulturam meam signum sanctæ crucis infigat, totoque anno solemnitatem mihi se celebrare deuoueat. Cúmque ille beati viri oraculum, quod sanctimoniali referente cognouit, gratanter impleret; mox vt ferream crucem super tumulum fixit; deinde commotis visceribus præcipitanter euomuit; atque ita protinus omnem ignei languoris molestiam, velut ipso vomitu egerente, proiecit: iamque pristinæ sanitati integriter restitutus, dignas Saluatori Deo gratias retulit, & B. Mauri miraculum, quod in se expertus fuerat, ad gloriam nominis Dei, multis indicare curauit.

Febricitans miro modo liberatur.

Iam igitur celebri vtriusque signi fama volitante per populum, cœperunt multi ad sacras beati viri reliquias deuotè concurrere, piisque eius meritis suas animas attentius commendare: nonnulli etiam diuersis valetudinum incommoditatibus laborantes, dum vel dextram sepulchralis marmoris limaturam biberent, vel beati Confessoris misericordiam, fusis tantummodo precibus implorarent, sani & incolumes ad propria sunt reuersi, quocumque fuissent vinculo ægritudinis obligati. Videres miserabilium languidorum soluta cadauera alieno prius adminiculo sustentante deferri, qui mox cum magna exultatione, atque tripudio remeabant, saluti pristinæ reparati.

Multi curantur morbidi.

Cúmque tot miraculis coruscantibus, magis præclara B. Mauri fama crebresceret, & virtutes, quas per eum Dominus ostendebat, non solum contigua quæque, sed & remotiora locorum spatia personarent; tandem conuocatis Episcopis vicinarum vrbium, multisque populorum turbis vndique confluentibus, certatim arca illa, in qua beati viri patrocinia reconduntur, effoditur: & terebrato pariete Ecclesiæ, inter absidam & altare, cum hymnis & laudibus summa diligentia collocatur. Processu verò temporis eadem Basilica maior facta est: atque vt in præsentiarum cernitur, festiuius decorata, vbi ad declaranda B. Confessoris merita, multa fiunt vsque in præsentem diem, Deo operante, miracula, ex quibus nos pauca perstringimus, quæ nimirum hi qui nobis referunt, se vidisse testantur.

Papa Gerbertus iuxta Cæsenam castrametatus erat, eiusque oppidum circumfusi exercitus obsidione vallabat. Tunc temporis ad B. Mauri tumulum delatus est quidam rusticus, gemina morborum passione depressus, contractus videlicet, ac cæcus, sed postquam est oratum, & lux amissa ad oculos rediit, & rigida membra fugatus languor absoluit. Protinus videns se homo sanitati tam mirabiliter redditum, vtpote quas valebat, gratias agens, beato se Mauro seruum perpetuo iure contradidit, mansurumque se in eius obsequio, donec adiuineret, deuotauit. Qui perceptæ salutis munere penè per decennium fruens, postmodum fragilitati carnis eneruiter cessit, vxoremque sibi non fausto coniugio copulauit. Mox enim, vt luxuriandi voluptate potitus est, oculorum lumen funditus perdidit, & quamdiu vixit, in eadem cæcitate permansit. Et certè dignum fuerat, vt qui à iure B. Mauri, cui se mancipauerat, se subtrahens, libidinis iugo turpiter colla supposuit, donum, quo à bono Domino fuerat ditatus, amitteret: & qui in interiores sponte ceciderat, inuitus exteriores tenebras incurrisset.

Sanatur contractus, idemque cæcus.

Nota vitionem in vxorifragum.

Alio quoque tempore dæmoniaca quædam ad altare beati viri deducta est, quam tanto pestifer spiritus furore repleuerat, vt eam sibi quasi organum faciens, multa per os eius sacrilega, & insana proferret, diras voces emitteret, & velut canis rabida crebris naubatibus elatraret. Triduo autem, postquam illuc perducta est, vehementi quodam impetu sanguinem vomuit, &

Liberatur dæmoniaca.

ita malignum spiritum, à quo tenebatur, eiecit. A

Punitur, festum diem S. Rophilli violans.

Alia quædam mulier necessitati rei familiaris plusquam deberet, intenta, in festiuitate sancti Rophilli triticum purgare non timuit; sed dum beato Confessori digni honoris reuerentiam non exhibuit, dignæ animaduersionis sententiam non euasit. Nam illico diuino percussa iudicio, brachiis attractis obriguit, & eodem modo, ac si capisterium adhuc ventilare videretur, tremere infeliciter cœpit. Hæc itaque ante beati Mauri altare deducitur, & in prædicta solemnitate, numquam se vlterius quippiam tale facturam instantissime pollicetur; mox largissima omnipotentis Dei misericordia clementer adfuit, & stupida mulieris brachia ad libertatem proprij vigoris B plenitet reformauit.

Sanatur.

Item alia morbida.

Rursus alia mulier profluuium sanguinis patiebatur, quæ cùm insanabili plaga iugiter vexaretur, & hæc atque illa tentans, nullum salutis potuisset inuenire remedium; tandem in extremis angustiis constituta, reperit necessitas ipsa consilium. Nitido itaque iuxta possibilitatem suam linteo B. Mauri mausoleum cooperuit, & ita diuinitus liberata, omnem prorsus molestiam luridi languoris euasit. Enimvero cùm Apostolus dicat: *Fide mundans corda eorum*; quia mundo corde, vtpote plena fide, beati viri tumulum tetigit, dignè promeruit à profluentis sanguinis immunditia liberari.

Act. 15.

Rursus alia.

C Item alia mulier ita erat violentissimi languoris immanitate contorta, vt soluto naturæ ordine, ora teneret post se, ceruicem ferret ante se. Quæ similiter super B. Mauri memoriam linteum posuit, & protinus sanitate recepta, quibusque membris ius suum natura restituit, & ad tenendum vigorem proprium arteriarum organa temperauit.

Sanatur.

Alia quoque mulier, amisso lumine, de Aquitaniæ finibus deducta est, quæ Gallicæ animositatis genium seruans, & ex more patriæ verba violenter infringens, obstinatissime restabatur, quod nunquam inde recederet, nisi per B. Mauri merita lumen, quod amiserat, recepisset. Sicque D magno fidei feruore succensa, breue tuguriolum iuxta Ecclesiæ parietem compilauit; vt quodammodo potius habitaculum, quàm præparare videretur hospitium. Cúmque per octo dies instantissime fuisset oratum, lumen quod quærebat diuina gratia largiente recepit; & dignas illuminatori suo Deo, & Mauro eius famulo gratias retulit.

Cæcæ lumē restituitur.

Popiliensis diœceseos turba ad B. Arduini limina orationis causa tendebat, cúmque per oratorium B. Mauri transitum habuisset, contigit, vt quædam ex illis fœmina, genu Abbatis ipsius monasterij humiliter osculata, commeandi licentiam peteret, quæ vix vnius sagittæ emissione progressa, arrepta mox à dæmonio, in terram E projicitur, concutitur, volutatur, & multa conuitia aduersus eumdem Abbatem mordaciter euomebat. Hæc itaque ante B. Mauri altare deducta, non multò post diuinæ virtutis est imperio liberata, ita vt redeuntibus sociis, iam sibimet reddita, simul cum eis sana & incolumis reuerteretur ad propria.

Hæc itaque, fratres charissimi, de virtutibus, quas omnipotens Dominus per beatum Confessorem suum Maurum operari dignatus est, pauca perscripsimus, vt ad glorificandam diuinæ maiestatis potentiam vestræ charitatis studium inciremus: qui dum nobis adhuc in via positis miraculorum suorum dignatur exhibere virtutem A per hæc nos ad capessendam cœlestis patriæ inuitat, & prouocat hæreditatem; testante Psalmista, qui ait: *Virtutem*, inquit, *operum suorum annuntiabit populo suo, vt det illis hæreditatem Gentium*; quatenus dum ipsa Sanctorum sepulchra tot miraculis radiare conspicimus, de immensa eorum gloria, qua iam cum Christo regnant, minime dubitemus, vt despectis terrenis, illuc se noster animus iam per desiderium transferat, vbi se gaudere in perpetuum sperat; illuc se libere spiritus dirigat, vbi Imperator cœli Christus cum supernæ curiæ Senatoribus ineffabiliter regnat, cui sit gloria & imperium cum coæterno Patre B & Spiritu sancto, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Psal. 110.

Vita S. Romualdi Abbatis & Confess. Congregationis Camaldulensis, Ordinis S. Benedicti Institutoris.

Prologus Vitæ S. Romualdi Abbatis & Confessoris.

C ADVERSVM te prorsus, immunde munde, conquerimur: quia habes intolerabilem stultorum sapiẽtium turbam tibi facundam, Deo mutã. Habes, qui per vanam eloquentiã, & inanem Philosophiam se sciunt in superbiæ cornibus arrogantet extollere: non habes qui profuturum aliquid ædificationi proximorum ac posterorum velit memoriam schedulis annotare. Habes, inquam, qui in prætoriis Iudicum negotiorum sæcularium lites, & causarum iurgia continuis valeat declamationibus perorare: non autem habes, qui possit in sancta Ecclesia, vel vnius Sanctorum virtutes, & clara gesta describere. Sapientes siquidem sunt, vt faciant mala, bona autem facere nesciunt. Ecce enim tria iam fe- D re lustra transacta sunt, ex quo beatus Romualdus deposito carnis onere ad æthetea regna migrauit, & nemo adhuc ex huiusmodi sapientibus extitit, qui de tot mirabilis vitæ eius præconiis pauca saltem historico stylo digereret, & auidissimæ deuotioni fidelium satisfaciens, ad communem vtilitatem recitanda, Legiuo sanctæ Ecclesiæ tradidisset. Nobis autem in angusto cellulæ angulo residentibus, vtilius erat, sicut proposuimus, propria peccata ad mentis oculos assidue reuocare, quàm alienæ virtutis historiam texere; magis expedire commissi reatus tenebras plangere, quàm splendida sanctitatis insignia imperitis sermonibus offuscare. Verumtamen cùm E ad sepulchrum eius ex longinquis terrarum partibus toto anno, maximéque in eius festiuitate fidelium multitudo conueniat, miracula per eum diuinitus facta conspiciat, audire vitæ eius historiam desiderabiliter quærat; sed vtpote quæ non sit, audire non valeat; non irrationabiliter pertimescimus, ne celeberrima eius fama, quæ adhuc populi totius ore depromitur, labente curriculo temporum, de memoria hominum penitus deleatur.

Iean. 4.

Ex longinquis regionibus veniunt ad S. Romualdi sepulchrum.

Quapropter hoc timore compulsus, multorumque fratrum precibus, & germana charitate deuinctus, quod de prædicto mirabili viro egregiis eius discipulis didici, aggrediar, Deo aucto-

re, describere, vitæque eius initium, cursum & A finem, nimirum imperitus homo, non historiam texens, sed quoddam quasi breue commonitorium faciens, quibuscumque tentabo litterarum apicibus exarare. Hoc autem vnum in primis lectorem meum nosse desidero, quia non multa per eum facta miracula in hac ego descriptiuncula colligam, sed potius quod ad ædificationem omnimodis attinet, conuersationis eius ordinem referre contendam. Beatus siquidem vir in tantum se humilitatis tegmine à vento vanæ gloriæ custodiuit, quod vndecumque humanis oculis videri mirabilis potuit, studiosissima occultatione suppressit. Quæ tamen miracula etiamsi minime fecisset, mirabilem vitam ducens, minori veneratione dignus non esset. Neque enim Præ- B cursor Domini fecisse miracula legitur, quo maiorem nullum inter natos mulierum surrexisse,

Matth. 12. Veritas ipsa testatur. Nonnulli enim Deo se deferre existimant, si in extollendis Sanctorum virtutibus mendacium fingant. Hi nimirum ignorantes Deum nostro non egere mendacio relicta veritate, quæ ipse est, falsitatis ei putant se placere posse commento. Quos benè Hieremias re-

Hier. 9. darguit, dicens: *Docuerunt linguas suas loqui mendacium, vt iniquè agerent laborauerunt.* Qui enim vltrò oblatam simplicem veritatem referre facile poterant, in componendis, quæ nesciunt, casso labore desudant: & quo se pro Deo stare quasi adiutores autumant, eo vt reuera falsi testes con- C tra Deum pertinaciter pugnant, Apostolo Corin-

1. Cor. 15. thiis attestante, qui ait: *Si Christus non resurrexit, inanis est prædicatio nostra, inanis est fides vestra,* deinde subjungit: *Inuenimur falsi testes Dei, quoniam dixi testimonium aduersus Deum, qui suscitauerit Christum, quem non suscitauit.* Sed quia necessitate ad scribendum coacti, velut commoti ista præmisimus, iam precibus eius, de quo loquimur, Deo opitulante, ad narrationis ordinem venamur.

Incipit vita S. Romualdi Abbatis. & Confessoris.

CAPVT I.

Causa conuersionis Romualdi.

S. Romualdi patria, & genus.

ROMVALDVS igitur Rauennæ ciuitatis oriundus, ex illustrissima Ducum fuit stirpe progenitus. Qui cum iam in adolescentiam peruenisset, cœpit in peccato carnis procliuis existere, quo videlicet vitio illa ætas impugnare homines, præsertim diuites, vehementius solet. Mente tamen Deo deuotus, frequenter se tentabat erigere, facturumque se magnum aliquid proponebat. Nam & siquando se ad studium venationis accingeret, vbicumque per syluas amœnum locum reperire poterat, mox se ad eremi deside- E rium eius animus accendebat, dicens intra se: O quàm bene poterant Eremitæ in his nemorum recessibus habitare! quàm congrue possent hic ab omni sæcularis strepitus perturbatione quiescere! Et ita mens eius cælitus inspirata, iam diuinabatur in amore, quod impleturus erat postmodum operari.

Pater eius.

Huic erat pater, nomine Sergius, mundo vehementer intentus, & omnino sæcularibus negotiis implicatus. Qui dum aduersus quemdam propinquum suum exortis simultatibus pro possessione prati inimicitias exerceret, videns filium suum Romualdum in contentione mollescere, crimenque fratricidij medullitus formidare, minari cœpit exhæredem facere, si in eadem diutius sententia permaneret. Quid plura? Tandem vtræque inimicantium partes ex vrbe ad litis materiam prorumpunt, arma corripiunt, bellum sociale committunt: & dum cominus hinc inde pugnatur, repente manu Sergij inimicus, & affinis occiditur. Romualdus autem licet nullum perempto vulnus inflixerit, quia tamen interfuit, pœnitentiam tanti reatus accepit: moxque ad Classense monasterium B. Apollinaris, more homicidarum, diebus quadraginta permansurus in luctibus properauit.

Romualdi pœnitentia ob admissũ à patre homicidium.

CAPVT II.

Ipsa conuersio, & quià corpus B. Apollinaris sine dubio in Classensi monasterio iaceat.

ILlic autem districta se pœnitentia iugiter macerans, cœpit cum quodam Conuerso quotidianum habere colloquium, à quo etiam iuxta mediocritatem sensus, bonæ exhortationis audiebat sæpè consilium. Quem cùm Conuersus frequenter admoneret, sæcularem vitam omnino postponere, & ad sanctæ conuersationis ordinem festinare, sed ad hoc mentem eius humiliare nullatenus posset, aliquando inter cætera C velut gratulabundus intulit, dicens: Si tibi, inquit, ego B. Apollinarem corporali specie, ita vt eum manifestè videre possis, ostendero, quid à te præmij reportabo? Ad hæc Romualdus, Firma, inquit, & inuiolabili me obligatione constringo, quia mox, vt beatum Martyrem videro, apud sæculum vlterius non manebo. Hortatur ergo Conuersus, vt ipsa nocte Romualdus dormire postponeret, & vnà secum intra Ecclesiam in orationibus vigilaret. Cúmque nocturno silentio longanimiter ambo in oratione persisterent, ecce circa gallicinium noctis B. Apollinaris, his duobus manifestè videntibus, exiit de sub altari, quod in medio Ecclesiæ ad honorem B. Virginis Mariæ cernitur esse constructum. Visus est autem exire ab orientali parte, illinc videlicet, vbi D marmor porphyreticum iacet. Confestim verò tantus splendor totam repleuit Ecclesiam, ac si Sol fulgoris sui radios intra ipsos parietes cohiberet. Tunc beatissimus Martyr sacerdotalibus infulis mirabiliter exornatus, aureum in manu portans thuribulum, cuncta Ecclesiæ incensauit altaria, & hoc facto, statim vnde exierat, rediit, & mox omnis ille splendor eum prosequens, apparere cessauit.

Visio eius.

Nota antiquum vsum altaria thurificanda.

Cœpit itaque Conuersus Romualdo durus nimirum exactor vehementer insistere, & vt impleret quod vltro promiserat, anxiè postulare. Cúmque Romualdus adhuc resisteret, & eamdem visionem cernere denuo flagitaret, alia nocte E similiter in oratione persistunt, & beatum Martyrem per omnia, sicut prius, aspiciunt. Vnde etiam postmodum si de corpore prædicti Martyris aliquando quæstio oriretur, Romualdus penitus affirmabat in ipsa Ecclesia esse reconditum: & quamdiu vir sanctus vixit, hoc proferre testimonium non cessauit.

Habebat quoque Romualdus consuetudinem ante præcipuum altare Ecclesiæ orationi frequenter incumbere: ibique postquam fratres abscederent, multis Deum satagebat gemitibus exorare. Dumque hoc quadam die post visionem

attentius faceret, tanto mox diuini amoris igne mentem illius Spiritus sanctus accendit, vt in fletum repente prorumperet, vberes lacrymarum riuos restringere non valeret, Monachorum se pedibus prostratus aduolueret, tradi sibi monachicum habitum inenarrabili desiderio flagitaret. Monachi verò dum patris eius duritiam metuunt, conuersioni illius aditum pandere non præsumunt. Honestus autem, qui tunc Rauennæ Archiepiscopalem cathedram obtinebat, olim Classensis cœnobij Abbas extiterat, hunc ergo Romualdus impiger adiit, eique omne sui cordis desiderium patefecit. Qui alacer factos, castæ concupiscentiæ exhortationis stimulos addidit, fratribusque vt eum suo collegio incunctanter asciscerent, imperauit. Huius itaque patrocinio Cœnobitæ suffulti, Romualdum intrepida securitate suscipiunt, eique sanctæ conuersationis habitum tradunt. In eo igitur Monasterio triennium fere transegit.

S. Romualdus induit habitum monasticũ.

CAPVT III.

Quomodo monachi correpti Romualdum de solario præcipitare voluerunt.

SEd cùm ibi cerneret nonnullos per lata gradientes remissius viuere, sibi autem arduam perfectionis semitam, quam mens dictabat, arripere non liceret; quid sibi agendum esset, sollicite in semetipso cœpit inquirere, multisque cogebatur cogitationum fluctibus æstuare. Præsumebat autem leuiter conuersantium vitam dutè corripere, & sæpe ad eorum confusionem præcepta Regulæ in testimonium conuocare. Cùmque in redarguendis eorum vitiis vehementer insisteret; illi autem iunioris, & nouitij verba pro nihilo deputarent, taudem hoc opprobrium non ferentes, dum propriam emendare vitam despiciunt, de corripientis morte tractare cœperunt. Solebat denique Romualdus per noctem cæteris fratribus maturius surgere, & si oratorij adhuc ianua clausa esset, intra ipsum dormitorium in orationibus excubare. Erat autem prædictum ædificium more solarij altè ædificatum. Hoc itaque iuuenerunt filij Cain, diabolo dictante, consilium, vt dum Romualdus ante alios solito more consurgeret, ipsi eum per solarij speculum, verso deorsum capite, in terram præcipitarent. Quæ res postquam Romualdo per conscium conspirationis innotuit, ille iam de cætero intra cordis cubiculum clauso oris ostio, orans Patrem suum, imminens periculum deuitauit. Hoc itaque modo dum sibi cauit præcipitium corporis, fratribus, ne in animarum mortem corruerent, barathrum clausit iniquitatis.

Improbi monachi ei necem moliuntur.

CAPVT IV.

Quomodo Romualdus se ad Eremum contulit.

CVmque in eius animo perfectionis amor magis ac magis in dies cresceret, nullamque meus eius requiem inueniret, audiuit, quia in Veneriarum partibus quidam spiritualis vir esset, Marinus nomine, qui eremiticam duceret vitam. Consensu itaque ab Abbate, & fratribus nimirum facillime impetrato, ad prædictum venerabilem virum nauigio discurrente peruenit, & sub illius regimine degere humillima mentis deuotione instituit. Erat autem Marinus inter cæteras virtutes, vir simplicis animi, & sincerissimæ admodum puritatis, nullo quidem magisterio eremiticæ conuersationis edoctus, sed ad hanc solummodolo bonæ voluntatis impulso fuerat incitatus. Porro autem hunc viuendi morem habebat, vt per continuum anni circulum tribus in hebdomada feriis mediam panis buccellam, & pugillum fabæ gustaret: tribus verò vinum, & pulmentum discreta sobrietate perciperet. Psalteriom quidem per dies singulos totum canebat. Sed nimirum rudis, & nullatenus ordine vitæ singularis instructus, sicut ipse postmodum B. Romualdus hilariter referebat, plerumque de cella exiens, vnà cum discipulo passim per latitudinem eremi psallendo spatiabatur, nunc sub ista arbore vicenos, nunc sub illa triceuos, vel quadragenos coucinens psalmos. Romualdus autem, quia sæculum idiota reliquerat, aperto Psalterio, vix suorum versuum notas syllabatim explicare valebat: & hæc oculorum in ima defixio intolerabilem sibi importunitatem accidiæ generabat; Marinus verò virgam in dextera gerens, Romualdo è diuerso sedenti, sinistram capitis partem sæpissime verberabat. Post multa autem Romualdus graui admodum necessitate compulsus, humiliter ait: Magister, si placet, à dextro me deinceps tempore percute, quia iam læuæ auris auditum funditus perdo. Tunc ille tantam eius patientiam admiratus, indiscretæ seueritatis temperat disciplinam.

Degit apud Marinum eremitam.

B. Marini austeritas vitæ, & psalmodia.

CAPVT V.

Qualiter Petrus Vrseolus est primò Dux factus, & postmodum fit conuersus.

EOdem verò tempore Petrus, cognomine Vrseolus, Dalmatici Ducatus gubernabat habenas. Qui videlicet ad huius fastigium dignitatis ascendere iccirco meruerat, quia decessoris sui, Vitalis scilicet Candiani, peremptoribus fautor extiterat. Cur autem ille à suis extinctus sit, non ab re esse arbitror, si seruatæ compendio breuitatis exponam. In coniugium namque Germanam Vgonis magni illius Marchionis acceperat, & æmulatione Leuiri suadente, multos ex Longobardiæ, & Tusciarum partibus milites, profligatis pecuniarum stipendiis, acquitebat. Hoc autem Venetiarum incolæ non ferentes, clam iniêre consilium, vt repentino impetu Ducis palatium armati violenter irrumperent, eumque cum omni domo sua in ore gladij absque vlla retractatione necarent. Huius denique Conuenticulæ coniuratione comperta, Vitalis dux, nocturnis, diurnisque vallatus excubiis, hostiles insidias ad nihilum redigebat. illis autem hæc & illa tentantibus, sed ad inceptæ factionis effectum attingere non valentibus, tandem visum est, vt domum Petri, quæ Ducis palatio adiacebat contigua, prius incenderent: istoque modo & Ducem caperent, & vniuersa eius domestica concremarent. Istios verò rei experiendæ consensum à Petro, qui eorum consilij particeps fuerat, flagitantes, huius tandem mercedis fœdere pacti sunt, vt pro vna eius domo, quam igne consumerent, totam ditioni illius Venetiam subderent: & deleto illo, quem exosum habebant, Ducem, hunc loco eius protinus sobrogarent. Hoc igitur modo Petrus Dalmatici Regni adeptus est Principatum, qui postmodnm ambitionis suæ iam voluptate potins, respectu diuinæ gratiæ demum corde compunctus est.

Petrus Vrseolus Dux Venetiarũ.

Corde compungitur.

Quidam autem venerabilis Abbas, Guarinus

nomine, ex vlterioris Galliæ finibus orationis gratia per diuersas mundi regiones peregrinari solitus erat. Hic quoque ad Ducem veniens, ab eo protinus, vt sibi ad euadendum tanti reatus periculum, consulrum præberet, exactus est. Accersitis igitur Marino, & Romualdo, hoc sibi communi iuberur sententia, vt sæculum simul cum ipso, quem per nefas inuaserat, Ducatu, relinqueret: & quia ad alienæ dominationis arcem iniustè proruperat, ipse se alienæ potesta is dominio subiugaret. Ille autem homo nimirum in potestate positus, quia conuersionem suam manifestè facere ausus non est, tutum putauit hoc vtendum esse consilio. Imminente igitur festiuitate sancti cuiusdam Martyris, ex cuius vocabulo Basilicam in propria possessione adbuc priuatus habuerat, illic pridie vxorem suam præmisit, ipse quasi mox secuturus; hoc ei præcipiens, vt & ornatum Ecclesiæ accuratissimum prouideret, & secum venientibus sumptuosas epularum delicias in crastinum præpararet. ipse autem post coniugem remanens, his de suis thesauris, quæ sibi videbantur, ablatis, cum quodam suo familiari, Ioanne scilicet Grandenico, qui præfatæ coniurationis conscius fuerat, & cum tribus illis beatis viris, quos præposuimus, nauem ascendit, deinde in Galliam ad Monasterium Abbatis Guarini magnus conuersus ausugit. Petro igitur, & Ioanne, monachis in S. Michaelis cœnobio factis; Marinus, & Romualdus non longè à Monasterio degentes, ad singularem vitã, cui assueti fuerant, reuertuntur. Quibus etiam ipsi iam dicti fratres, peracto vix annuo spatio, ad perferendam eiusdem solitudinis districtionem aggregati sunt.

Petrus Vrseolus Dux fit monachus.

CAPVT VI.

Qualiter Romualdus vno anno de pugillo ceceris per diem, & tribus annis de sua agricultura vixit.

INTERÉA Romualdus, accenso mentis desiderio, cœpit de virtutibus in virtutes mirabiliter crescere: & reliquos fratres sanctæ conuersationis gressibus longius anteire: vt, iam quidquid inter fratres, siue de spiritualibus, siue etiam de corporalibus ipse decerneret, cunctis volentibus, eius omnino sententia præualeret. ipse quoque Marinus gaudebat Romualdo esse deuotus, cui nuper fuerat ipse prælatus. Per continuum quippe annum Romualdus nihil aliud in cibum habuit, nisi tantùm per singulos dies ex vno pugillo elixi ciceris vixit. Tribus verò annis, ipse & Ioannes Grandenicus sarculis terram frangentes, & triticum seminantes, ex manuum suarum labore vixerunt. Qui nimirum dum agriculturam exercebant pondus ieiunij duplicabant.

Magna S. Romualdi abstinentia.

CAPVT VII.

De diuersa pugna diaboli, quam sustinuit.

Tentatur à dæmone.

IMPVGNABAT tamen diabolus Romualdum multis, & variis tentationum immissionibus, maximè initio conuersionis, mentemque eius per multa vitiorum incentiua tentabat, modò illi in memoriam reuocans, quæ, & quanta, vt puta vir strenuus, in sæculo acquirere potuit; modo quæ ingratis propinquis necdum post se concupiscibiliter hæreditanda reliquit; modò parua nimis, & nullius meriti esse, quæ faceret, accusabat; modò tanti laboris honorem incutiens, longæ vitæ spatium promittebat. O quàm sæpe cellulam eius percutiens, eum cùm adhuc A vix obdormisceret, excitauit, & quasi iamjam imminente crepusculo, per totam noctem vigilando deduxit: Per continuum ferme quinquennium, super pedes eius, & crura diabolus nocturno tempore iacuit: & ne huc, illucque se facile verteret, typo phantastici ponderis aggrauauit. Quis explicare valeat, quot frementes vitiorum bestias pertulit? Quàm sæpè præsentes iniquos spiritus durissimis increpationibus effugauit? Vnde etiam si fratrum aliquis silentij tempore cellam eius quauis necessitate compulsus adiret, statim miles Christi paratus ad prælium, solito more, ipsum esse existimans diabolum, claris vocibus increpabat, dicens: Quo tendis mod turpissimè? Quid tibi in eremo de cœ- B lo deiecte? Recede carnis immunde, euanesce coluber veternose. His igitur, & huiusmodi verbis declarabat se cum malignis spiritibus in acie semper assistere, & fidei se armis accinctum, prouocantibus hostibus in campum protinus obuiare.

Vide dæmonis improbitatem.

CAPVT VIII.

Vnum genus vitæ Romualdi: & de pœnitentiâ Petri Ducis, & prophetia eius.

CONTIGIT autem, vt aliquando librum de vita Patrum legens, in illum locum incideret, vbi continetur, quod quidam fratres per continuam hebdomadam singulariter ieiunan- C tes, sabbatorum dies pariter conuenirent; ipsoque & Dominico die ieiunij rigorem interponerent, & remissius victitarent. Quem viuendi ordinem statim Romualdus arripuit, & in eo quindecim fere annis, vel eo amplius continua austeritate permansit. Petrus autem Dux, quia multis educari deliciis solitus fuerat, iamjam sub tam districti ieiunij pondere succumbebat. Vnde se ad pedes B. Romualdi humiliter strauit. Iussus verò vt surgeret, necessitatem suam cum verecundia coactus aperuit: Pater, inquit, quia magnum corpus habeo pro peccatis meis ex hac paximatij medietate sustentare me non possum. Romualdus igitur fragilitati piè compatiens, D consuetæ mensuræ quadram paximatij superaddidit, & sic labenti iam fratri, ne omnino deficeret, misericordiæ manum tetendit, & ad peragendum benè viuendi iter, quod cœperat, confirmauit. Hunc filius eius sibi æquiuocus, vir valde secundùm sæculum prudens, aliquando visitauit. Cui Pater, nescio vtrum prophetiæ spiritu, seu reuelatione aliqua, quæcumque sibi essent euentura prædixit. Noui, inquit, fili mi, proculdubio, quia Ducem te constituent, & prosperaberis. Tu tantummodo satage, vt & Ecclesiis Christi sua iura conserues, & erga subditos alicuius amore, vel odio, à iustitia non declines.

Auget abstinentiam S. Romualdus.

Petri Ducis prophetia.

CAPVT IX.

E

Aliud viuendi genus Romualdi.

POST hæc autem Romualdus iterum legens, quia sanctus Siluester vrbis Romæ Episcopus sabbatorum diem ieiunandum esse, vt reuera sancti Paschatis vigilias, instituerit, mox remissionem sabbati in quintam feriam commutauit, & sic infirmorum imbecillitati consulens, longum ieiunium discretione habita facilius reddidit. Hanc nimirum viuendi regulam cunctis sectatoribus singularis vitæ præfigens, vt tunc se vnusquisque eremiticæ vitæ ieiunium tenere cognoscat, si per hebdomadam triduanas, & bi-

Canon ieiuniorum à S. Romualdo præfixus.

duanas ieiunando, quinta feria, & Dominicis diebus olera, vel quodcumque liquamen cum gratiarum actione perciperet, exceptis videlicet duabus anni Quadragesimis, in quibus non solum ipse, sed & plerique sui discipuli totius hebdomadæ soliti erant continuare ieiunium. Et certè satis congruum erat, vt qui Deum in choro laudare semper studebat, & tympano, præcipuas modulationis harmonicæ consonantias, diapason videlicet, & diapente atque diatesseron iugiter in aures incircumscripti luminis personaret. Ieiunare autem omnino, hoc est, diem absque vllo cibo transigere, licet ipse sæpissimè fecerit, aliis omnimodo prohibebat. Dicebat enim ad perfectionem tendenti hoc summè congruere, vt quotidie comedat, & semper esuriat. quatenus hoc caro per consuetudinem leuiget, quod graue nouitiis initio conuersionis apparet. Parui-pendebat autem si quis ad tempus magnum quid inciperet, si non etiam in eo longanimiter perseueraret.

Vigiliæ nocturnæ.

Vigilias verò temperatè, & cum magna discretione faciendas maximè suadebat, ne cui fortasse contingeret, vt sopori, peractis nocturnis officiis, consentiret. Sanè huiusmodi somnum Vir sanctus in tantum habebat exosum, vt si quis ui confiteretur, post duodecim psalmorum vigilias, vel, maximè circa diluculum obdormisse, nequaquam posset eo die cum eius licentia sacra Missarum solemnia celebrare. Dicebat etiam melius esse, si possibile sit, vnum psalmum ex corde, & cum compunctione cantare, quàm centum cum mentis fabulatione percurrere. Cui autem hæc gratia perfectè data non esset, hortabatur tamen nequaquam desperare, nequaquam vel ab ipsa corporali exercitatione tepescere, donec ipse, qui voluntatem dedit, tribuat etiam aliquando facultatem. Tantummodo orationis incensum mentis intentio in Deum semel fixa custodiat, quod exterius veniens cogitationum aura perturbat. Vbi enim est intentio recta, contra voluntatē cogitatio veniens, non est nimium formidanda.

CAPVT X.

De Comite, qui vaccam rapuit; & eam comedendo necatus est.

QVODAM verò tempore, dum adhuc in Galliæ finibus moraretur, familiarem sibi quemdam habebat agricolam, qui sibi & vtensilia, quibus in cella opus est, aliquando faciebat, & si quid ei opportunum esset, ditior charitate, quàm rebus, de suæ paupertatis inopia hilariter ministrabat. Huius vaccam Comes quidam superbus, & tumidus, missis parasitis, impetu barbarico rapuit, eiusque carnes præparari sibi ad prandium cum magna gulæ auiditate præcepit, Ecce autem rusticus cellam Romualdi festinus aggreditur, iacturæ suæ casum clamosis vlulatibus vociferatur, spem suam, & suæ domus ablatam esse conqueritur. Sanctus itaque Romualdus ad eumdem Comitem concito gradu nuntium dirigit, & vt pauperi animal suum reddat, humillima supplicatione deposcit. Cuius preces lubricus Comes proteruo spiritu respuit, & quem saporem crassæ vaccæ lumbi potuissent habere, quia ipso die esset gustaturus, asseruit. Adueniente autem hora prandij, apposita mensa, vaccæ carnes allatæ sunt: & diuinæ vltionis iam imminente sententia, in ipso edendi initio Comes frustum bouini renis abscindens, sibi in os misit. Quod repente in illius gutture tam immobiliter hæsit, vt nec ad interiora descendere, nec foras ejici, vllis conatibus potuisset. Sicque inter suorum manus, intercluso spiraminis aditu, terribili morte necatus est: & vnde contra Dei seruum concupiscentiam carnis explere ad famitatem voluit, inde iusto Dei iudicio carnalem vitam adhuc ieiunus amisit.

Horrenda mors crudelis Comitis.

CAPVT XI.

D Olzbano conuersionem promittente.

ALSVS quidam Comes, Olibanus nomine, in eisdem Galliarum partibus erat sub cuius iure Monasterium quoque prædicti Guarini Abbatis fuerat positum. Qui sublimi quidem culmine terrenæ potestatis erectus, sed multis erat peccatorum molibus aggrauatus. Hic aliquando Romualdum gratia visitationis adiit, & cæteris extra cellulam manentibus, solus cum solo gestorum suorum seriem narrare quasi per confessionem cœpit. Cui Vir venerabilis, his quæ ab eo referebantur auditis, respondit, aliter eum saluari minimè posse, nisi mundum relinquens, ad Monasterium conuolaret. Comes autem mox mente turbatus, ait: quia videlicet sui spirituales, viri qui eius acta cognoscerent, nequaquam ita sentirent, neque tam intolerabilem rem sibi aliquando suaderent. Ascitis itaque Episcopis, & Abbatibus, qui secum venerant, cœpit in commune perquirere, ita res sicut Dei seruus restabatur, se haberet. Illi autem B. Romualdi sententiam omnes vna voce confirmant, se autem id Comiti eatenus non dixisse, terrore constrictos excusant. Tunc Comes, semotis omnibus, hoc cum B. Romualdo secreto valde consilio pepigit, vt ad Casinum mōtem sub prætextu orationis pergeret, & in Monasterio S. Benedicti diuino se seruitio irreuocabiliter manciparet.

CAPVT XII.

De Sergio ad sæculum reuerti volente.

Sergius pater S. Romualdi fit monachus.

INTEREA Sergius pater Romualdi monachus efficitur, sed aliquanto post, suadente diabolo, factæ conuersionis pœnitens, in Ægyptum redire conatur. Quod protinus Monachi, cœnobij videlicet sancti Seueri, quod non longius ab vrbe Rauenna est positum, vbi corpore, non corde Sergius habitabat, B. Romualdo indicare per nuntium studuerunt. Hac ille sinistra relatione perculsus, necessarium esse decreuit, vt Guarinus Abbas, & Ioannes Grandenicus vna cum Comite ad eius conuersationem pergerent, ipse verò pereunti patri quantocyus subueniret. Petrus autem Dux extremum iam diem feliciter clauserat. His itaque duobus Comitem in eorum fide commisit, vtrique quidem, sed Ioanni præcipuè, qui ei subditus erat, per obedientiam specialiter mandans, vt etiam si Guarinus abscederet, ipse se numquam à Comite separaret.

CAPVT XIII.

De prudentia Romualdi, & labore itineris, & disciplina in patrem,

Præpostera pietas quorumdam.

AVDIENTES autem illius regionis incolæ, quia Romualdus abire disponeret, nimio mœrore turbati sunt. Et tractantes intra se qualiter ab hac illum intentione reprimerent, hoc

illis

illis tandem potissimum visum est, vt eum missis interfectoribus, impia pietate perimerent, quatenus quia eum non poterant retinere viuentem, haberent pro patrocinio terræ vel cadauer exanime. His verò cognitis Romualdus caput suum vndique decaluauit, & huius rei executoribus cellulæ eius iam appropinquantibus, primo fere diluculo comedere quasi per auiditatem cœpit. Illi autem hoc videntes, dementiam credidere, & arbitrantes mentem læsam esse, corpus lædere dedignati sunt. Sic videlicet, sic prudens spiritualis Dauid insania stultam carnaliter sapientium superauit astutiam. Nam & volentes peccare cohibuit, & ad meritorum suorum cumulum sine mortis formidine, mortis periculum declinauit. Deinde iam libera vti facultate permissus, non equo fultus, non vehiculo deportatus, sed solùm in manu ferens baculum, nudis plantis ex intimis Galliarum finibus Rauennam vsque peruenit, ibique patrem ad sæculum reuerti volentem reperiens, in ligno pedes eius fortiter strinxit, grauibus eum vinculis alligauit, verberibus duris afflixit, & tamdiu corpus eius pia seueritate perdomuit, donec eius mentem ad salutis statum Deo medente, seduxit.

1. Reg. 21.

S. Romualdus patrem suum seueritate retinet in Monasterio.

CAPVT XIV.

Quomodo Sergius vidit Spiritum sanctum.

SERGIVS igitur tandem sanæ mentis recepto consilio, quidquid prius retrograda voluntate deliquit, multipliciter postmodum rectis sanctæ conuersationis gressibus emendauit. Habebat denique inter cætera cōsuetudinem ante quamdam Saluatoris imaginem frequenter assistere, ibique peculiarius orans, vberibus lacrymis, & multa se cordis contritione mactare. Quadam igitur die dum ibi attentius in oratione persisteret (noua res, & nostris temporibus inaudita) repente sibi, nescio qua specie, Spiritus sanctus apparuit. Qui protinus à Sergio quis esset interrogatus, manifestè quia ipse esset Spiritus sanctus, asseruit, & subito quasi pertransiens, ab oculis se aspicientis euasit. Statim ille in extasim raptus, atque eum, quem viderat, igne succensus, cœpit per claustrum Monasterij post eum velociter currere, fratresque qui illic aderant, magno feruoris impetu, quo Spiritus sanctus abisset, interrogare. Illis autē, in insaniam eum cecidisse putantibus, atque illum dure corripientibus, asserebat Sergius se Spiritum sanctum absque vlla dubietate vidisse, & ante suum conspectum visibiliter pertransisse. Qui statim languore correptus, lecto decubuit, & intra paucos dies felici consummatione finiuit. Hinc satè probatur, quod diuina voce ad Moysen dicitur: *Non enim videbit me homo, & viuet.* Hinc Daniel cum non Deum, sed visionem Dei se conspexisse diceret, addidit: *Elangui, & ægrotaui per dies plurimos.* Rectè igitur Sergius postquam æternam vitam, quæ Deus est, cernere meruit, à temporali mox vita defecit.

Sergio apparet Spiritus sanctus.

CAPVT XV.

De crure Ioannis propter inobedientiam fracto.

OLIBANVS autem Comes sua relinquens filio, cum multa diuitiarum copia, quindecim scilicet onustis thesauro sagmariis, comitantibus eum Guarino, & Ioanne, ipso quoque Marino, ad B. Benedicti se Monasterium contulit, & vale dicens his, qui secum venerant, nil tale de eo vsque tunc suspirantes, multis gemitibus, & amaris se fletibus affligentes, ad propria remeare coegit. Marinus autem paulò post Apuliam versus abiit, ibique postmodum in solitudine habitans, ab Agarenis est latrunculis interfectus. Breui post tempore Guarinus, orationis causa discurrere solitus, Ioannes verò fratris exemplo, ad idem religionis officium prouocatus, Hierosolymam commeare pari consilio decreuerunt. Hoc igitur Olibanus cognito, tristis & flens, obsecrare se deuotissime cœpit, ne sé violata fide desererēt, sed sicut B. Romualdus præceperat, in Dei illum seruitio custodirent; addens etiam: Memento tu saltem, Ioannes, quia magister tuus in tua me propensius fide commisit, & titulum tibi inobedientiæ, si discedis, opposuit. Illi autem obstinata intentione in proposito persistentes, relicto tandem Olibano, peregrinationis iter arripiunt. Cúmque descendentes de monte iam in campestria declinassent, figentes se loco, necessarium aliquid inter se tractare cœperunt. Et inter agendum, subito Guarini equus furioso rotatus impetu in aliam partē insuto sessore diuertit, & Ioannis tibiam ferrato calce percutiens, fregit. Qui illico ad terram nimio dolore prostratus, iam sero memor magistri præcepta ad mentem reuocat, & se perfidum, se inobedientiæ reum verbis publicæ confessionis accusat. In fracto namque crure didicit, quia fidem frangere peccatum fuit. Et quia ipse rationis capax magistro inobediens extitit, ad incolumitatis suæ custodiam irrationale animal sessori obedire nesciuit. Deinde illuc, vnde venire cœperat, rediens, cellam sibi ædificauit prope Monasterium, ibique per triginta fere annos, quamdiu vixit, in sancta conuersatione permansit. Multa in eo charitas, mira humilitas, abstinentia verò districta nimis, & cauta; Ita vt nec intra claustrum Monasterij quisquam sciret, Vir sanctus qualiter ieiunaret. Inter reliqua autem virtutum dona ita exosum habebat detractionis vitium, quatenus mox vt quis ad detrahendum os aperiret, velut sagitta vigore lapidis repercussa, in detrahentem protinus redundaret, ita ad eo illius obtrectatio reprimeretur. Post eius verò obitum nonnulla per eum miracula diuinitus facta sunt.

Olibanus Comes fit monachus Cassinēsis.

Pœna inobediētiæ.

Ioannis Grandenici virtutes.

CAPVT XVI.

De Romualdo à dæmonibus percusso.

ROMVALDVS autem post patris correptionem, in palude Classis cellulam figens in loco, qui Pons Petri dicitur, habitauit. Postmodum verò non corporis ægritudinem metuens; non fœtoris nauseam perhorrescens, sed ne imbecillitatis occasione quantumlibet se ab abstinentiæ rigore remitteret, ad Classis itidem prædium, vbi est Ecclesia B. Martini, quæ dicitur in Silua, migrauit. Ibi verò quadam die dum Completorium caneret, quia antiquum illic cœmeterium fuerat, vt sæpè fit, subito illi ex huiusmodi recogitatio incidit, moxque eius animum magnus phantasticæ illusionis horror inuasit. Cúmque hoc crebrius in mente reuolueret, ecce maligni spiritus repentino impetu cellam eius ingressi, protinus illum in terram sternunt, immani eum cæde conficiunt, & exhaustis longo ieiunio membris, durissimos ictus illidunt. Tan-

Dæmones cædūt S. Romualdum.

dem Romualdus inter ipsa percussionum verbera, respectu divinæ gratiæ visitatus, in hanc vocem erupit: Chare Iesu, dilecte Iesu, quare me dereliquisti? Numquid omnino me inimicorũ manib. tradidisti? Ad hæc omnes iniqui spiritus diuina virtute fugati sunt. Et cõtinuo tanta diuini amoris compunctio Romualdi pectus accendit, vt totum cor eius in lacrymas quasi cera liquesceret, & de tot allisionibus sauciati corporis nil sentiret. Mox sanus, & validus de terra surrexit, & licet impediente adhuc sanguine, ad eumdem psalmi versum, quem reliquerat, rediit. In ingressu quippe dæmonum fenestra cellulæ in frontem illius impegit, in qua manifesta postmodum cicatrix occalluit, quæ euidens vulneris indicium, quandiu Vir sanctus vixit, ostendit.

Diuinitus sanatur.

CAPVT XVII.

De iniquis spiritibus, qui sibi velut diræ volucres apparebant.

IAM igitur miles Christi assueto bello robustior, studebat quotidie ad maiora proficere, de viribus in vires crescere, & semper semetipso fortior, nullos iam poterat eneruati hostis insidias formidare. Sæpè enim sibi in cella residenti velut teterrimi corui, vel vultures, iniqui spiritus videbantur assistere, & quasi ad custoditum animalis cadauer, quia non audebant accedere, cogebantur eminus aspectare. Sæpè se in figuris Æthiopum, sæpè se per diuersorum animalium species ostendebant. Quibus clarus Christi triumphator insultabat, dicens: Ecce paratus sum, venite; & si quæ in vobis est virtus, ostendite. Numquid iam omnino deficitis? numquid iam victi estis, & aliquas contra Dei seruulum certandi machinas non habetis? His denique, & huiusmodi verbis confundens iniquos spiritus, confestim eos, velut missis totidem iaculis, effugabat. Videns ergo diabolos, quia per semetipsum contra Dei famulum præualere non posset, ad callida argumenta conuersus, quocumque Vir sanctus ibat, discipulorum eius animos aduersus eum in malitiam excitabat; vt quia retentari eum ab accenso sui feruoris impetu impossibile fuerat, saltem ab alienæ salutis cura compesceret: & quia ipse ab hoste superari minime posset, vel ex aliis victoriam non negaret.

Dæmones eum terrere nituntur.

CAPVT XVIII.

De monachis Romualdum verberantibus, & diuina ira percussis.

ALIQVANDO namque ad locum, qui Balneum dicitur, qui videlicet in Saxenati constitutus est territorio, transiit: vbi etiam non pauco tempore commorans, Monasterium ad B. Archangeli Michaelis honorem construxit, à quo non longè cellam in ea habitaturus intrauit. Illuc autem Hugo Marchio septem sibi pro necessitate misit numismatum libras: quas ille, vt bene prodigus misericorditer dispensaret, accepit. Audito itaque quod monasterium Palarioli fuisset igne consumptum, sexagiota solidos de prædicta pecunia fratribus in adiutorium direxit, reliqua autem, vt in simile opus expenderet, reseruauit. Cognito hoc, Monachi S. Michaelis, belluino contra eum furore commoti sunt, tum quia praui eorum moribus contrarius iam in multis extiterat, tum quia quæ illi deferebantur, non eis omnia, sed quædam aliis

Construxit monasterium.

Monachi eum expellunt.

impendebat. Facta igitur conspiratione, vnanimiter cellam eius cum fustibus, & phalangis irrumpunt, verberibus eum multis afficiunt, & direptis omnibus turpiter dehonestatum de finibus suis expellunt. Cùm itaque eliminatus abiret, & nimia tristitiæ vis in mentis eius iam interiora descenderet, hoc apud semetipsum deliberat, vt iam de cætero sua contentus: alienæ salutis curam omnino postponat. Postquam videlicet cogitationem tantus animum eius terror inuasit, vt si in eo, quod mente conceperat, obstinate persisteret, peritura se, damnandumque diuino iudicio nullatenus dubitaret. Monachi autem compotes diu desideratæ vltionis effecti, & quasi proiecto graui onere leuigati, hoc, quod in Dei famulum egerant, multis inter se laudibus efferunt, & in immoderatum ludum, atque cachinnum se lætitia lenocinante resoluunt: deinde, etiam vt tanti gaudij solemnitatem quodammodo iucundissimam faciant, sumptuosas deliciarum copias sibi ad conuiuium parant. Erat verò tunc hiems, quæ non solùm vicissitudini temporum, sed frigidis quoque eorum mentibus aptissimè congruebat. Vnus autem ex eis, qui in beatissimum Christi famulum sæuior fuerat, mel acquirere, vnde mulsum epulantibus faceret, satagebat. Cùmque Sapin fluuium hoc studio transmearet, offendentibus in plancas pedibus, subitò de ponte deiicitur, & fluuiali voragine funditus absorbente raptatus, extinguitur. Iusto videlicet Dei iudicio, vt turbida illum aqua fatiaret ad mortem; quia in eo, quod flere debuerat, mellis dulcedinem ad vitæ concupierat voluptatem. Nocte verò dum omnes ex more quiescerent, descendente crebra niuium multitudine, repente tota communis ædificij super eos fabrica corruit, & alteri caput, alij brachia, & alij crura, vel quælibet alia membra contriuit. Vni etiam eorum oculus euulsus est, & meritò diuisionem corporeæ lucis pertulit, qui diuisus à proximo, etiam si alterum haberet, geminæ charitatis vnum lumen amisit.

Diuinitus puniuntur monachi illi.

CAPVT XIX.

De iussione sancti Apollinaris ad Romualdum.

ALIQVANDO autem Vir sanctus non longè mansit à Cattia. Cùmque ibi aliquandiu moraretur, manifestè sibi B. Apollinaris apparuit, & quatenus ad suum Monasterium pergeret, ibique potius habitaret, ex magna auctoritate præcepit. Quod Vir sanctus nequaquam negligendum ducens, locum, in quo morabatur, sine cunctatione deseruit, & quò missus fuerat, impiger festinauit.

CAPVT XX.

De habitatione eius in Origario.

INCLVSVS est etiam quodam tempore Vir venerabilis in palude Commiaclensi, quæ dicitur Origarium: vnde postmodum præ nimio palustris cœni fœtore, & corrupto aëre, ita totus tumefactus, & depilatus exiit, vt nequaquam eadem, quæ inclusa fuerat, species videretur. Nam & caro eius tota catenus erat viridis, vt vix stellioni discolor appareret.

Ex palustri loco valde affligitur.

CAPVT XXI.

De cella incensa, & per orationem extincta.

Alio quoque tempore in insula, quæ Pereum dicitur, habitauit: quæ videlicet insula a Rauenna vrbe duodecim fere millibus distat. Ibi verò dum in cella cum quodam venerabili viro, suo nimirum discipulo Guilielmo nomine moraretur, angusti parietes habitaculi repente flamma corripuit, deinde ad alta conscendens, dominari per tecta liberis iam viribus cœpit. Protinus Vir sanctus ad solitæ defensionis argumenta confugiens, non quæ ibi erant reposita foras extrahere, non, vt mos est, tecti scindulas dissipare, non aquarum abundantiam spargere, non vllis impulsus est ad extinguendos ignes B nisibus anhelare, solummodo orationem fudit, & confestim stridentes ignium globos diuina virtus extinxit.

Precibus domat flammas.

CAPVT XXII.

De Rege hospite Romualdi; & quia Abbatiam suscepit.

Eodem verò tempore iunior Otto Imperator Classensem Abbatiam ordinare desiderans optionem fratribus dedit, vt quem ipsi vellent, indubitanter eligerent. At illi continuo vnanimiter expetunt Romualdum. Imperator aut diffidens beatum Virum ad Regiam aulam euocari posse per nuntium, ire ad eum per semetipsum voluit, & ad cellam eius, Sole iam C occidente peruenit. Cui Romualdus, quia magnum hospitem in parua domo susceperat, lectulum suum ad quiescendum dare dignatus est. Coopertorium tamen Rex noluit, quia asperrimum indicauit. Mane autem facto, Rex eum secum ad Palatium duxit, tandemque sibi instare, vt Abbatiam susciperet, multis precibus cœpit. Qui cum reluctaretur, & Regiæ petitioni assensum penitus denegaret, Rex autem è contrario excommunicationem, & anathema ab omnibus Episcopis, Archiepiscopis, & toto synodali Concilio minaretur, tandem imminente necessitate succubuit, & animarum regimen coactus accepit. Referebat tunc hoc sibi ne- D quaquam videri nouum, sed ante quinquennium sibi fuisse diuinitus reuelatum. Regebat itaque Monachos sub districta Regulæ disciplina, neque alicui ab ea declinare impune licebat, non denique nobilis, non litteris eruditus, per actus illicitos in dextram, læuamque partem deflectere, vel à rectæ conuersationis audebat rectitudine deuiare. Vir denique sanctus cordis oculos in cœlum figens, vt Deo in omnibus obtemperaret, non timebat hominibus displicere. Hoc autem fratres considerantes, semetipsos prius accusant, quia hunc sibi præesse poposcerant: deinde multis eum detractionum susurrationibus lacerant, & duris scandalorum aculeis E vexant.

Otto Imperator eū inuisit.

Classensi Abbatiæ inuitus præficitur.

CAPVT XXIII.

De Abbatia dimissa: & pace inter Regem, & Tiburtes facta.

Romualdus itaque videns & suam perfectionem aliquatenus minui, & illorum mores procliuius in deteriora conuerti, Regem impiger adiit, & eo non leuiter reluctante, vnà cum Archiepiscopo Rauennate, in vtriusque conspectu virgam projecit, & Monasterium demisit. Porro autem Rex Tiburtinam tunc ciuitatem A obsidebat. Ciues enim inclytum eius Ducem, Mazolinum nomine interfecerant, ipsum quoque Regem correptis armis à suis mœnibus exturbarant. Vnde non dubium est B. Romualdum illuc ex diuina prouidentia missum, qui imminens tot animarum periculum sequestra pace deleuit. Hoc etenim inter eos pactus est, vt Tiburtes ad honorem Regis murorum partem diruerent, obsides darent. Ducis verò interfectorem ad eius matrem catenatum dirigerent. Quę sancti Viri, fusis ad Deum precibus, mitigata, crudeliter offensa & crimen indulsit, & incolumem ad propria redire permisit.

Ea cura se abdicat.

CAPVT XXIV.

De sancto Venerio.

Fecit quoque venerabilis Vir apud Tibur alium boni operis fructum, quem silentio prætereundum esse non arbitror. Quidam namque beatus vir, Venerius nomine, habitare primitus in Monasterio cœpit cum tanta humilitate, & simplicitate, vt omnes illum fratres subsannando despicerent, & delirum eum, atque dementem esse putarent. Alij namque illum sæpè colaphizare, alij sordida, qua lebetes lauabantur, aqua perfundere, alij diuersis illum solebant conuiciorum iurgiis lacerare. Cúmque ille se perpenderet inter tot aduersa tranquillum C suæ mentis statum seruare non posse, consortium deserens, in solitudinem fugiens properauit. Vbi per sex annos absque vino, omnique pulmento sub nimiæ districtionis ariditate permansit. Hunc itaque Romualdus, audita eius fama, visitare curauit. Quem interrogans, sub cuius regimine degeret, cuiusve arbitrio suæ conuersationis obedientiam exhiberet; respondit, se alieno solutum imperio, hoc sequi, quod sibi vtilius videretur. Cui Romualdus ait: Si Crucem Christi portas, superest, vt Christi obedientiam non relinquas. Vade igitur, & consensu à proprio Abbate suscepto, reuertere, & sub eius dominio humiliter viue; quatenus sacri operis D ædificium, quod bona voluntas ædificat, humilitas erigit, obedientiæ virtus extollat.

Venerij monachi sanctitas.

Obedientia.

Hæc, & multa alia ædificationis monita proferens, docuit eum qualiter cogitationibus suis resistere, qualiter posset iniquorum spirituum infestationibus repugnare, & ita confirmatum, & instructum in multa eum alacritate reliquit. Ille igitur sancti Viri documenta gratanter amplectens, Abbatem suum protinus adiit, consensum accepit, & ad dilectam solitudinem quantocyus remeauit. Volens autem in possessione sui Monasterij habitare, ascendit in quoddam saxum nullis hominum vestigiis peruium, & ab humana penitus conuersatione remotum, ibique per E quatuor annos omni humano solatio destitutus, singulariter habitans, exceptis tribus buccellis, quas de Monasterio secum detulerat, non panem comedit, non vinum bibit, non coctum aliquid omnino gustauit, sed solis arborum pomis, & herbarum radicibus vixit. Erat autem in eodem saxo quædam concauitas, vbi colligebatur aqua in hyeme, ex qua vir sanctus tota bibebat æstate. Tandem verò cognito quod ibi seruus Dei moraretur, cœperunt ad eum multi confluere, ciborum alimenta deferre, & quæque sibi quasi necessaria ministrare. Quorum ille nullius indigens, cuncta pastoribus pecorum, & aliis indigentibus exhibebat. Exhortante autem loci

Abstinentia.

Epiſcopo, Baſilicam ibi fieri, & conſecrari permiſit. In qua ipſe aliquanto poſt tempore defunctus eſt, & à quibuſdam ſe quærentibus inuentus eſt accliuis ante altare, quaſi cauſa orationis in cubitis, & genibus iacens. Vbi nonnulla per eum Dominus miraculorum ſigna operari dignatus eſt. Sic denique, ſic bona terra vberes fructus reddidit, quæ verbi ſemen ex ore Romualdi multiplicatum ſuſcepit.

Felix eius obitus.

CAPVT XXV.

De Tammo, & religione Regis Ottonis.

Apud prædictam quoque ciuitatem conuertit beatiſſimus vir (Romualdus) Tammum quemdam Teutonicum, qui ſicut dicitur, in tantum Regi familiaris, & charus extiterat, vt vtriuſque veſtes vtrumque contegerent, & amborum manus vna paropſis communi ſæpè conuiuio ſociaret. Creſcentius namque Senator Romanus indignationem Regis incurrens, in montem, qui dicitur ſancti Angeli, confugium petiit, & quia munitio inexpugnabilis eſt, obſidente Rege, ad defendendum ſe fiducialiter præparauit. Cui Tammus ex præcepto Regis iuſiurandum ſecuritatis præſtitit, & ita ille deceptus annitente Papa, qui ſibi inimicus erat, quaſi reus majeſtatis capitalem ſententiam ſubiit. Cuius vxorem poſtea Imperator in concubinam accepit. Quia igitur Tammus & fraudis conſcius, & periurio tenebatur obnoxius, idcirco à beato Romualdo iuſſus eſt relinquere ſæculum. Qui mox à Rege licentiam expetens, non modo facilem reperit, ſed nimium etiam alacrem fecit. Erat enim prædictus Imperator monaſtico ordini valde beneuolus, & nimia circa Dei famulos affectione deuotus.

Creſcētius Senator Romanus capite plectitur.

Ipſe autem Rex ex eodem crimine beato Viro confeſſus pœnitentiæ cauſa nudis pedibus de Romana vrbe progrediens, ſic vſque in Garganum montem ad S. Michaëlis perrexit Eccleſiam. Per totam etiam Quadrageſimam in Claſſenſi Monaſterio B. Apollinaris, paucis ſibi adhærentibus, manſit. Vbi ieiunio, & pſalmodiæ, prout valebat, intentus, cilicio ad carnem indutus, aurata deſuper purpura tegebatur. Lecto etiam fulgentibus palliis ſtrato, ipſe in ſtorea de papiriis confecta tenera delicati corporis membra terebat. Promiſit itaque B. Romualdo, quod Imperium relinquens, monachicum ſuſciperet habitum, & cui innumeri mortales erant obnoxij, iam ipſe pauperculo ſubiectus, cœpit eſſe debitor ſui.

Ottonis Imperatoris pœnitentia.

CAPVT XXVI.

Quod Romualdus apud Caſinum ægrotauit, deinde ad Pereum venit.

Romualdus igitur cum eo, quem prædiximus, Tammo, & cum Bonifacio viro clariſſimo, quem nunc feliciſſimum martyrem ſe habere Ruſsiana gloriatur Eccleſia, & cum aliis conuerſis Teutonibus, à Tiburis oppido ad Monaſterium B. Benedicti, quod in Caſino conſtitutum eſt, monte deuenit. Ibi nempe grauiter infirmatus eſt, ſed cito ex diuina miſericordia conualuit. Habebat autem equum ſatis egregium, quem ſibi Buſclaui Sclauonici Regis filius dederat, factus ab eo monachus. Hunc Vir ſanctus humilitatis ſtudio permutauit, & lucroſo concambio aſinum laudabilis negotiator accepit. Nimio quippe Redemptoris noſtri deſiderio,

Buſclaui Regis filius fit monachus.

Matt. 21.

A quia ſellæ tergo conſederat, Vir venerabilis hoc ipſum animal libentius equitabat. Cum his igitur omnibus ſuperius nominatis, Romualdus ad Pereum, vbi dudum habitauerat, rediit, ibique denique his, & aliis multis fratribus aggregatis, & per cellas ſingulas conſtitutis, tanto teruore eremiticæ conuerſationis rigorem, & in ſe, & in aliis tenuit, vt illorum vita omnibus, ad quos fama eorúmdem peruenire poterat, mirabilis haberetur. Quis enim non obſtupeſceret? Quis non immutationem diuinæ dexteræ prædicaret, cum vidiſſet prius homines ſericis, immo deauratis veſtibus indutos crebris obſequentium cuneis conſtipatos, omnium deliciarum affluentiis
B aſſuetos; nunc eos cerneret vno birro contentos, incluſos, diſcalceatos, incultos, & tanta abſtinentiæ ariditate contritos? Faciebant autem omnes opera manuum, alij ſcilicet coclearia, alij nebant, alij retia nectebant, alij cilicia.

Opus manuum in monachis.

CAPVT XXVII.

De Bonifacio Martyre.

Quorum tamen omnium vitam B. Bonifacij conuerſatio longius tranſcendebat. Hic denique Regis fuerat conſanguineus, & ita charus, vt Rex illum non alio vocaret nomine, niſi Anima mea. Erat autem apprime liberalium ar-
C tium doctrinis, maximéque in modulationis muſicæ ſtudiis approbatus. Hic itaque cum in capella Regia moraretur, videns Eccleſiam antiqui Martyris Bonifacij, mox exemplo ſui æquiuoci ad martyrij deſiderium prouocatus, ait: Et ego Bonifacius vocor. Cur ergo etiam ipſe Chriſti Martyr eſſe non debeo? Deinde quoque iam monachus factus, tanta ſe abſtinentiæ frugalitate conſtrinxit, vt ſæpe Dominicis diebus, & quinta tantum feria per hebdomadam manducaret. Nonnumquam verò ſi vrticarum, vel etiam veprium cerneret denſitatem, illuc ſe projiciens, volutabat. Ex quo cum quidam frater aliquando eum corriperet, dicens: Hypo-
D crita, quare hoc ad captandos popularis auræ rumores coram omnibus facis? nihil aliud reſpondit: Tui ſint Confeſſores, mei ſint Martyres. Cum verò poſt diuturnam eremiticæ conuerſationis vitam ad prædicandum iam ire diſponeret, Romam pergere ſtuduit, & ab Apoſtolica Sede conſecrationem Archiepiſcopatus accepit. Retulit mihi quidam ſenex monachus, qui eum illuc comitatus de Rauennæ finibus fuerat, quia in toto illo itinere Vir venerabilis, cum omnibus quidem qui eum ſequebantur, pedeſter ibat, ſed ipſe iugiter pſallens, & cæteros longè, nudis ſemper pedibus incedebat. Pro labore quidem itineris quotidie comedebat, ſed per ſingulos dies de medio pane, & aqua viuens,
E in diebus feſtis, ignoto videlicet omni liquamine, quotidiano victui poma qualibet, vel herbarum radices addebat.

S. Bonifacij Ruſſiæ martyris hiſtoria.

Mira eius abſtinentia.

Magna eius vitæ auſteritas.

Poſtquam autem conſecratus eſt, quotidie obſeruabat & monaſticum pariter, & canonicum in celebrandis Horarum officiis ordinem. Cum verò iam vltra montanos peteret fines, equo quidem vehebatur, ſed venerabilis Pontifex, ſicuti dicitur, nudis cruribus ſemper, & plantis adeò intolerabilem frigidiſsimæ regionis tolerabat algorem, vt volens deſcendere, vix pedem ab ſubhærente ferro disjungeret, niſi aqua prius calida ſubueniret. Ad Gentiles autem poſtremò

pemeniens, cùm tanta cœpit feruidi pectoris constantia prædicare, vt iam nullus ambigeret, quia Vir sanctus martyrium flagitaret. Illi verò timentes, ne sicut post martyrium B. Adelberti coruscantibus miraculorum signis, Sclauonicæ Gentis plerique conuersi sunt, ipsis quoque similiter eueniret, longo tempore à beato Viro manus artificiosa malitia reprimunt; & cupidissimo mori, nolentes eum occidere, crudeliter

Apud Russos concionatur.

parcunt. Cúmque ad Regem Russorum Vir venerabilis peruenisset, & constanti animo prædicationi vehementer insisteret; videns eum Rex squalidis vestimentis indutum, nudis pedibus incedentem, opinatus est, quia Vir sanctus talia non religionis causa proferret, sed iccirco potius, vt pecunias congregaret. Promisit ergo sibi, quia si ab huiusmodi vanitate recederet, ipse paupertatem eius largissima diuitiarum liberalitate ditaret. Bonifacius itaque mox ad hospitium sine mora reuertitur, pretiosissimis pontificalibus ornamentis decenter induitur, & sic ad Regis palatium denuo præsentatur. Rex autem videns eum tam decoris vestibus adornatum, ait: Nunc scimus, quia te ad vanam doctrinam non paupertatis inopia, sed veritatis impulit ignorantia. Verumtamen si vis vera credi quæ asseris, erigantur duæ excelsæ lignorum catastæ, breuissimo à se interstitio separatæ, & igne supposito, cùm vaporatæ fuerint, ita vt vtrinsque struis vnus ignis esse videatur, tu transi per medium. Quod si læsus ex aliqua parte fueris, ipsis te penitus consumendum ignibus trademus: sin autem (quod credi non potest) sanus euaseris, omnes nos Deo tuo absque vlla difficultate cre-

Ecce sanctificatæ aquæ virtutem, & thuris incensi.

demus. Cúmque hoc fœdus non solùm Bonifacio, sed & cunctis, quæ aderant, Gentibus placuisset, Bonifacius ita vestitus, velut Missarum solemnia celebraturus, prius cum sanctificatá aqua, & incenso thure vndique perlustrans Ignem, deinde stridentes flammarum globos ingressus, ita exiuit illæsus, vt nec minimus capitis eius capillus videretur exustus. Tunc Rex & cæteri, qui huic spectaculo interfuerant, catervatim se ad pedes beati Viri projiciunt, indulgentiam lacrymabiliter petunt, & baptizari se instantissima supplicatione deposcunt.

Russi credunt in Christum.

Cœpit itaque tanta Gentium multitudo ad Baptisma confluere, vt Vir sanctus ad spatiosum quemdam lacum pergeret, & in ipsa aquarum abundantia populum baptizaret. Decreuit autem Rex, vt Regnũ relinquens filio, ipse quamdiu viueret, se à Bonifacio nullatenus separaret; Frater autem Regis cum ipso pariter habitans, dum nollet credere, absente Bonifacio, ab ipso Rege peremptus est. Alius verò frater, qui iam à Regis erat cohabitatione diuisus, mox ad eum Vir venerabilis venit, audire eius verba noluit, sed de conuersione fratris nimia aduersus eum ira succensus continuo comprehendit, deinde timens, ne si viuum teneret, Rex eum de manibus eius eriperet, in sua præsentia, circumstante non parua hominum multitudine, decollari

S. Bonifacius decollatur.

præcepit. Statim verò & ipse cæcatus est, & tantus eum cum omnibus qui astabant, stupor oppressit, vt nec sentire, nec aliquid humanitatis officium agere aliquatenus possent; sed cuncti velut lapides rigidi, & immobiles permanerent. Rex autem hoc audiens, nimio dolore percussus, omnino deliberat non solum fratrem occidere, sed & cunctos, qui sibi tanti reatus fautores extiterant, gladiis trucidare. Sed cum illuc protinus aduenisset, & corpore Martyris adhuc in medio posito, fratrem simul cum reliquis hominibus sine sensu, & mox stupefactus astare conspiceret, hoc sibi cum suis omnibus placuit, vt prius pro eis oratio fieret, si forsitan illis diuina misericordia sensum, quem amiserant, reformaret: deinde si acquiescerent credere, indulto crimine, viuerent, sin autem, omnes vltoribus gladiis interirent. Cum igitur & ab ipso Rege, & à cæteris Christianis diutius fuisset oratum, non solum prior sensus stupefactis hominibus redditur, sed insuper consilium quoque flagi-

Eius interfectores credunt.

tandæ veræ salutis augetur. Nam continuo pœnitentiam sui criminis flebiliter expetunt, Baptismi Sacramenta cum magna alacritate suscipiunt, super corpus quoque beatissimi Martyris Ecclesiam construunt. Verumtamen ego si de hoc mirabili Viro cuncta, quæ dici veraciter possunt, virtutum dona referre tentatem, deficeret forsitan lingua, non deficiente materia. Dum igitur Bonifacij virtus proprio indigeat stylo, iccirco tamen illum cum aliis Romualdi discipulis summotenus hic memorare curamus, vt ex eorum laude, quàm magnus vir, gloriosus Magister eorum fuerit, demonstremus; quatenus dum celsitudo clientium auribus fidelium insonat, quàm excelsus Doctor eorum fuerit, ex schola, quam tenuit innotescat.

CAPVT XXVIII.

De Ioanne & Benedicto Martyribus.

INterea Romualdo in Pereo adhuc habitante, Busclauus Rex preces Imperatori direxit vt sibi spiritualiter viros mitteret, qui Regni sui Gentem ad fidem vocarent. Mox Romualdum Imperator aggreditur, & concedi sibi de suis Monachis, qui illuc destinari vtiliter valeant, deprecatur. Ille verò nulli suorum hoc præcipere velut ex prælationis auctoritate voluit, sed in eorum voto ponens, siue manendi, siue abeundi, eis optionem dedit. ignorabat enim ex tam metuendo negotio voluntatem Dei, & ideo non illud suo, sed fratrum potius arbitrio committebat. interrogante igitur eos, & humiliter obsecrante, tandem duo solummodo sunt ex omnibus inuenti, qui se vltro ad eumdum promptos offerunt. Quorum vnus Ioannes, Benedictus alter vocabatur. Hi itaque ad Busclauum euntes, in eremo prius eo sustentante manere cœperunt, & vt prædicare postmodum possent, Sclauonicam linguam laboriose discere studuerunt. Septimo verò anno, cum iam loquelam terræ plenè cognoscerent, vnum ad Romanam vrbem Monachum mittunt, & per eum à summæ Sedis Antistite prædicandi licentiam petunt. Injungunt etiam, vt nuntius ille aliquos secum de B. Romualdi fratribus duceret; qui eremiticæ conuersationis gnari, cum eis simul in Sclauorum partibus habitarent.

Busclauus autem volens coronam sui Regni ex Romana auctoritate suscipere, prædictos venerabiles Viros obnixa cœpit supplicatione deposcere, vt ipsi plurima eius dona Papæ deferrent, & coronam sibi à sede Apostolica reportarent. Qui Regiæ petitioni assensum penitus denegantes, dixerunt: Nos in sacro ordine positi sumus, tractare nobis sæcularia negotia minime licet: & ita relinquentes Regem, ad cellam reuersi sunt. Quidam verò Regis agnoscentes con-

filium, sed quid sancti Viri responderint ignorantes, copiosum anti pondus, quod mittendum Apostolico fuerat, secum eos detulisse ad cellulam opinati sunt. Deinde intra se conuentione pacta condicunt, vt noctu eremum latenter ingressi, monachos interficerent; & pecuniam asportarent. Quos cùm beati Viri tentantes irrumpere persensissent, aduentus eorum causam protinus agnoscentes, confessionem inter se facere, & sanctæ Crucis se cœpere vexillo munire. Erant autem ibi duo pueri eorum obsequio ex aula Regia deputati, qui prout vires dabant, stare pro sanctis, & furibus resistere nisi sunt. Fures verò reperto tandem aditu irruentes, extractis gladiis, omnes pariter occiderunt.

S. Viri ab impiis iugulantur.

Tunc thesaurum anxiè perquirentes, sed euersis omnibus nihil inuenientes, vt tanti reatus crimen obtegerent, & humana suspicio non armis, sed flammis potius, quod factum fuerat, deputarent, cellam incendere, & ipsa conati sunt Martyrum cadauera conflagrare. Sed admoti ignes, amissis naturæ viribus, nil omnino consumere vllis hominum studiis potuere. Ita enim eos ipsa etiam parietum materies repellebat, ac si prodignis durissimi silices essent.

Vide miraculum, & diuinam in impios illos vltionem.

Frustrati itaque fures in fugam se conferre nitnntur, sed & hoc illis ex diuina prouidentia denegatur. Tota siquidem nocte per frutera nemorum, per latitudinem saltuum, per opaca siluarum viam anxiati sunt quærere, quam tamen nullatenus valuere errabundis vestigiis inuenire. Sed neque pugiones in vaginas recondere arefactis brachiis potuerunt. Vbi verò Sanctorum iacebant corpora, copiosum lumen vsque in diem splendescere, & dulcissima Angelicæ cantilenæ non desiit suauitas resonare.

Adueniente autem die, quod factum fuerat, Regem latere non potuit. Qui illico ad eremum cum numerosa populi multitudine festinauit, & ne fures euaderent, facta corona hominum totam siluam vndique circumcinxit. Qui tandem reperti sunt manifesti criminis rei, & ad gladios suos adhuc diuina ex vltione ligati. Rex autem quid de eis faceret, habita consideratione deliberans, hoc postremo decreuit, vt nequaquam eos, sicut merebantur, occidi præciperet, sed ferreis catenis vinctos ad sepulchra Martyrum destinaret, quatenus aut ibi vsque ad obitum in vinculis miserabiliter viuerent, aut si sanctis Martyribus aliter videretur, ipsi eos sua misericordia liberarent. Qui cùm ad Sanctorum tumulum fuissent ex præcepto Regis attracti, mox ineffabili diuinitatis omnipotentia fractis sunt nexibus absoluti.

Miracula ad corpora Sanctorum

Deinde facta super corpora Sanctorum Basilica, innumerabilia non solùm tunc, sed & nunc ibi fiunt ex diuina virtute prodigia.

CAPVT XXIX.

De Monacho per Angelum de carcere liberato.

IMperator autem Heinricus Busclaui consilium non ignorans, vndique vias custodiri præceperat, vt si Busclauus Romam nuntios mitteret, in eius illico manibus deuenirent. Monachus ergo qui nuper missus à sanctis Martyribus fuerat, demum captus est, & mox carcerali custodiæ mancipatus. Nocte verò illum Angelus Domini in carcere visitauit, & consummatos esse eos, quorum legatione fungebatur, admonuit: statimque aperto diuinitus carcere, præparatum sibi esse nauigium in fluuio, quem transiturus erat, asseruit. Quò festinans Monachus, Angelicæ promissionis fidem veram esse probauit.

CAPVT XXX.

De Monasterio sancti Adelberti constructo, & prophetia Romualdi aduersus Regem prolata.

DVm moraretur autem Romualdus adhuc in Pereo, Imperator Otto Monasterium ibi ad honorem S. Adelberti, eo suggerente construxit, cui contigua Classensis cœnobij præsidia contulit, & ea sibi ex fiscali possessione in Firmensis Monarchiæ partibus recompensauit. Abbate ergo illic ex Romualdi discipulis constituto, & fratribus aggregatis, cœpit eos Romualdus sub magna tenere custodia, & docebat eos sub regulari viuere disciplina. Præcepit etiam Abbati, vt in eremum secedens, per totam hebdomadam in cella consisteret; diebus verò Dominicis fratres ad Monasterium veniens, visitaret. Qui sancti Viri iussa contemnens, cœpit sæculariter viuere, & pede operis semel exorbitante à rectitudinis tramite, iam longius declinare. Videns ergo Romualdus quod secundùm suæ voluntatis ardorem ibi laborare non posset, Regem protinus adiit, & acceptæ promissionis exactor, vt Rex Monachus fieret, insistere vehementius cœpit. At ille facturum se quidem, quod exigebatur, asseruit, si tamen prius Romam, quæ sibi rebellabat, imperaret: & ea deuicta, Rauennam cum victoria remearet. Cui Romualdus, Si Romam inquit, ieris, Rauennam vlterius non videbis: & apertissimè illi mortem propinquam esse denuntians, quia eum reuocare non potuit, proculdubio de eius certus interitu, dum Rex Romam properat, Romualdus nauim ascendens, ad ciuitatem Parentium transfretat. Rex itaque secundùm beati Viri prophetiam, vix à Roma reuerti incipiens, mox languore correptus, apud Paternum defunctus est.

S. Romualdus prædicit Ottoni Imp. mortem.

CAPVT XXXI.

Vbi gratia perfectionis Romualdo diuinitus est concessa.

ROmualdus autem tribus annis in Parentinæ ciuitatis finibus habitans, in vno Monasterium construxit, & Abbatem in eo cum fratribus ordinauit: in duobus verò inclusus mansit. Ibi nempe ad magnæ perfectionis cumulum pietas illum diuina prouexit, ita vt sancto afflatus Spiritu, & nonnulla ventura prospiceret, & multa veteris, ac noui Testamenti occulta mysteria radiis intelligentiæ penetraret. Anxiebatur autem ibi aliquando in lacrymas erumpere, sed nullo valebat conamine ad contriti cordis compunctionem venire. Factum est ergo quadam die dum in cellula psalleret, vt in hunc psalmi versiculũ incidisset: *Intellectum tibi dabo, & instruam te; in via hac qua gradieris, firmabo super te oculos meos.* *Psal. 31.* Repente igitur tanta sibi lacrymarum effusio orta est, & ita mens eius ad intelligendas diuinæ Scripturæ sententias illustrata, vt ex eodem die, & deinceps quamdiu vixit, & quandocumque voluisset, vberes sibi lacrymæ facillime fluerent, & plurima illum Scripturarum mysteria non laterent.

Gratia lacrymarum in S. Romualdo.

Frequenter enim tanta illum diuinitatis contemplatio rapiebat, vt quasi totus in lacrymas resolutus, æstuante inenarrabili diuini amoris ardore, clamaret: Chare Iesu, chare, mel meum dulce, desiderium in-

effabile, dulcedo Sanctorum, suauitas Angelorum, & cætera huiusmodi: quæ ille sancto Spiritu dictante in iubilum proferebat, nos humano sensu exprimere talia non valemus. Sicut enim Apostolus dicit, *Nos sicut oportet orare nescimus, sed ipse Spiritus orat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Et ideò Romualdus Missam celebrare coram pluribus nunquam volebat, quia se à lacrymarum inundantia continere non poterat. Vnde etiam postmodum præ nimia iam consuetudine vir simplicis animi putans gratiam sibi diuinitùs prærogatam, omnibus esse concessam, dicebat plerumque discipulis: Cauete ne multas lacrymas effundatis, quia & visum minuunt, & verticem lædunt. Vbicumque autem vir sanctus habitare disponeret, oratorium cum altari primitus in cellula faciens, deinde se recludens, aditum damnabat.

Rom. 8.

CAPVT XXXII.

De prophetia Romualdi, qua discipulorum prænuntiauit aduentum.

MIserunt aliquando ad illum fratres, qui morabantur in solitudine, quæ Bifurcum dicitur, consilium flagitantes, qualiter conuersari in eremo deberent, qualiter diabolicis impugnationibus resistere potuissent. Quorum nuntij cùm ad Monasterium à quo Romualdi cella longiùs aberat, peruenissent, illicò venerabilis vir per spiritum, eorum cognouit aduentum, præcepitque Abbati Ansoni, qui sibi tunc assistebat, dicens: Vade, & pulmentum fratribus præpara, qui de longinquis partibus aduenerunt. Qui continuò cœpit eum deridere, & dicere: Quia verè falsus Propheta esset. Postremo tamen velut coactus ad Monasterium veniens, eos, quos vir sanctus prædixerat, orantes iam in Ecclesia reperit. Quos videlicet Romualdus multo salutaris doctrinæ sale condiuit, multis denique contra antiqui hostis insidias virtutum armis instruxit; & postquam eos de omnibus subtiliter docuit, cum multa eos ad eremum alacritate remisit.

Per spiritũ cognoscit fratrum aduentum.

CAPVT XXXIII.

De reditu eius a Parentio, & nautis, eius meritis, de periculo liberatis.

ALio quoque tempore rursus prædicti fratres ad eum nuntios dirigunt, & de eadem re consilium maiori adhuc anxietate requirunt. Quibus vir venerabilis ait: Ego nunc libellum de pugna dæmonum scribo, quem vobis, quum redieritis, dabo, vel certè ipse vobiscum fortiran venio. Hoc illi audientes, protinus in faciem se prosternunt, & vt cum illis ire dignaretur, importuna admodum supplicatione deposcunt. Altera verò die iturum se cum eis incunctanter asseruit, & vt nauim inquirerent, iussit. Audiens hoc Parentinus Episcopus nimio mœrore perculsus est. Inueniens quoque Monachos propter nauigium discurrentes, multis contumeliarum eos dehonestauit iniuriis. Hoc etiam cunctis iuxta portum manentibus promulgauit edictum, vt quicumque Romualdo nauim dare præsumeret, ipse quoque vnà cum ipso irreuocabili profectione demigrans, Parentium vlterius non rediret. Festinè igitur nuntius ad Polensem Episcopum mittitur, vt beato viro nauigium mittere non moretur. Sæpe namque præfatus Episcopus adhortatus

A illum fuerat, vt nequaquam de cætero in tam obscuro recessu inclusus lateret, sed illuc potiùs se conferret, vbi animarum lucrum copiosiùs facere potuisset, ne videlicet sicut carbo soli sibimet arderet; sed magis, vt re vera lucerna super candelabrum posita, omnibus qui in domo Dei sunt, radios suæ lucis infunderet.

Dum igitur nuntius qui missus fuerat, expectaretur, Romualdus his qui secum erant, fratribus ait: Noueritis procuidubiò, quia frater ille tardiùs veniet, & in alia naui nos ire prius quàm ille reuertatur, oportet. Adueniente autem sancto die Dominico, in ipso primæ lucis crepusculo dixit assistenti sibi cuidam fratri no-
B mine Ingelberto, qui posteà Archiepiscopus in Gentibus factus est: Respice, inquit, procul in pelagus, & vide duas naues longinquis adhuc spatiis pari aduersum nos velocitate tendentes, quarum nos definitè debet vnà suscipere. Qui curiosius intendens, & expansis oculorum radiis sollicitè cuncta perlustrans, aliquod remigandi signum omnino videre non potuit. At cum dies iam iamque clarescerer, ecce extremo videt intuitu duas naues eminus aduentantes, & præ nimia adhuc longinquitate quasi totidem volucres apparentes. Quibus tandem subeuntibus portum interrogati remiges, vtrum Romualdum cum suis in propria vellent naue suscipere, noua mox repleti lætitia, se & sua omnia in eius potestate constituunt, & beatos se fore tam pre-
C tiosæ margaritæ pondere profitentur. Illo itaque die minas aëris formidantes ire noluerunt. Romualdus autem exhortatus est eos, vt statim in spe diuinæ gratiæ iter inciperent, spondens eis, quia nullum omnino periculum sustinerent. Illi tamen tota die ibidem commorantes, nocte nauigare cœperunt.

Ingelbertus Mon. & Archiep.

En quanti sit sanctus vir.

Circa diluculum autem subitò venti sæuiunt, tempestas oritur, mare ab imo fundo versatur. Iam verò furentes vndique procellæ ipsos quoque remiges transuolant, & nauim hinc inde concutientes, totas penè tabulas laxant. Videres itaque homines, alios quidem se ad natandum exuere, alios verò diuersis se palustribus religa-
D re; quosdam autem, vt supernatare fluctibus possent, remos aut lignum aliquod strictum tenere. Cumque in tanto discrimine non iam dubium desperatis omnibus naufragium immineret, illicò Romualdus ad solita videlicet orationis armamenta cucurrit, & reclinato paululum capitio, capite deuexo in gremium, preces sub silentio ad Dominum fudit: deinde Ansoni Abbati, qui cominus assidebat, securè præcepit, dicens: Denuntia nautis, vt nequaquam timeant, sed omnes se incolumes euasuros absque vlla penitus ambiguitate cognoscant. Vix modicum post hoc, & ecce vltra omnium spem absque vllo huma-
E no studio ipsa se nauis dirigit, & mox in portum Capreolæ ciuitatis delapsa, celeriter subintrauit. Tunc omnes liberatori Deo dignas referunt gratias, & manifestè se de faucibus mortis ereptos Romualdi meritis profitentur.

Oratione maris tempestatem sedat.

Prophetia; eius.

CAPVT XXXIV.

De aduentu Romualdi in Bifurcum.

VEniens itaque Romualdus Bifurcum, visis omnium fratrum cellis, quia superstitione quadam ambitiosæ videbantur, in nulla earum habere hospitium voluit, nisi in illa solummodo

in qua Petrus venerabilis eius discipulus habitabat; vir siquidem mirabilis abstinentiæ, multæque admodum extenuatis, qui cellulam sibi ad S. Hilarionis exemplum vix vmquam largiorem fieri quatuor cubitis permittebat. Referebat autem nosse idem venerabilis vir, quia dum B. Romualdus cum ipso maneret, & psalmos vterque inter se vicariis versibus alternaret, tricies in nocte, vel eo ampliùs se Romualdus ad requisita naturæ ire simulabat, quoniam affluentinu lacrymarum inundantiam, atque singultus cobibere non poterat. Cumque ibi Romualdus aliquatdiu moraretur, & fratres non solum de spirituali certamine, verùm etiam vt sibi Abbatem præferrent, & communia cuncta facerent, admoneret; illi, quia suum habebat vnusquisque sustentatorem, & prout cuique libuerat, proprij sequebantur arbitrij libertatem, Romualdi præcepta suscipere non magnopere curauerunt.

Affluentia lacrymarũ.

CAPVT XXXV.

De aduentu eius ad Vallem de Castro, & multo animarum fructu per eum facto.

ROmnaldus ergo sterilitatis impatiens, anxia cœpit auiditate perquirere, vbi terram potuisset ad proferendos animarum fructus idoneã inuenire. Misit itaque nuntios ad Cametinæ prouinciæ Comites. Qui audito nomine Romualdi, nimio repleti gaudio, cuncta suæ virtutis offerunt prædia, non modò syluarum, & montium, sed si sibi etiam placeret, agrorum. Postremò repertus est in eorum possessione locus eremiticæ conuersationi satis congruus, montibus vndique vallatus, & syluis. In medio verò ampla quædam planities non solùm proferendis frugibus apta, sed perspicuis etiam fontium aquis irrigua. Hic itaque locus vallis de Castro antiquitus vocabatur, vbi iam parua erat Ecclesia, in qua Conuersatum quarumdam mulierum videbatur esse Conuentus. His itaque loco cedentibus constructis cellulis illic habitare cum suis discipulis vir venerabilis cœpit. Ibi autem quantos animarum fructus per illum Dominus acquisierit, quis valeat vel atramento describere, vel lingua proferre? Cœpere namque homines ad pœnitentiam hinc inde confluere, sua pauperibus misericorditer erogare, alij sæculum omnino relinquere, & ad sanctæ conuersationis ordinem spiritu feruido festinare. Erat enim vir beatissimus quasi vnus de Seraphim, quia & ipse flamma diuini amoris incomparabiliter æstuabat, & alios, quocumque pergeret, sanctæ prædicationis facibus incendebat. Sæpe namque dum prædicationis verba proferret, tanta illum compunctio in lacrymas excitabat, vt subitò interruptum sermonem relinquens, aliquorsum repentino impetu velut amens aufugeret. Nam & si quando cum fratribus equitabat, longè post alios veniens semperque psallens, nihilominus ac si in cellam resideret, iugiter lacrymas effundere non cessabat.

Ingens animarum fructus.

Inter cæteros autem præcipuè sæculares Clericos, qui per pecuniam ordinati fuerant, durissima seueritate corripiebat, & eos nisi ordinem sponte desererent, omnino damnabiles & hæreticos asserebat. Qui nouam rem audientes, occidere illum moliti sunt. Per totam namque illam Monarchiam, vsque ad Romualdi tempora, vulgata consuetudine, vix quisquam nouerat Simoniacam hæresim esse peccatum. Qui dixit eis: Canonum mihi libros afferte, & verum vera sint quæ dico, vestris attestantibus paginis comprobate. Quibus itaque diligenter inspectis, & crimen agnoscunt, & errata deplangunt. Constituit itaque vir sanctus plures Canonicos & Clericos, qui laicorum more sæculariter habitabant, Præpositis obedire, & communiter in congregatione viuere docuit. Nonnulli quoque Episcopi, qui per Simoniacam hæresim sacras Sedes inuaserant, ad eum causa pœnitentiæ concurrebant. Qui etiam venerabili viro se committentes, & Episcoparum termino statuto deserere, & ad sanctæ conuersationis se promittebant ordinem festinare. Ex quibus tamen vir sanctus quamdiu vixit, nescio si vel vnum conuertere potuit. Est enim venenata illa hæresis, præsertim in Episcopali ordine, tam dura, & ad conuertendum rigida, vt semper promittens, semper de die in diem producens, atque in futurum procrastinans, faciliùs possit Iudæus ad fidem conuerti, quam hæreticus latro plenè ad pœnitentiam prouocari.

Simoniacos seuerè castigat.

CAPVT XXXVI.

De fure, quem frangentem cellam Gregorij per spiritum vidit, & illæsum dimisit.

IN eisdem quoque partibus vir sanctus Monasterium condidit puellarum. Solemni quadam die dum vir venerabilis illic cum fratribus in Capitulo resideret, & eos salutaris doctrinæ dapibus satiaret, repentè ipsum interrumpens sermonem, anxia quadam animaduersione exclamare cœpit, & dicere: Agite nunc, inquit, agite, & quantocyus properate, quia latro fratris Gregorij cellam fur frangit, (hic autem Gregorius Archiepiscopus in Gentibus postmodum consecratus est) qui protinus exilientes ad cellam perniciter currunt, & furem iam parietes infringentem inueniunt. Quem capientes ad magistrum pertrahunt, & quid de tam sacrilego raptore faciendum esset, inquirunt. Quibus vir sanctus cœpit hilariter dicere: Et ego, fratres, ignoro quid de tã malo homine possimus facere. Eruimus sibi oculos? sed postea non videbit. Incidimus ei manum? sed amplius non laborabit, ac per hoc forsitan fame peribit. Si pedem truncamus? ambulare non poterit. Sed intro eum minare, & cibum illi priùs apponite, vt quid de eo faciendum sit, interim pertractemus. Et ita vir sanctus exultans in Domino, postquam cibari latronem fecit, deinde modestè correptum, & dulcibus verbis admonitum, redire ad propria in pace permisit.

Furem absens prodit.

Eius iucunda in furem humanitas.

CAPVT XXXVII.

De Monasterio Vrbis veteris quod construxit.

POstremo dimissis in valle de Castro nonnullis de suis discipulis, ad regionem se Vrbis veteris contulit, & in possessione Pharulphi Comitis Monasterium, multis quidem suffragantibus, sed eo maximè expensas præbente, construxit. Tantus namque in sancti viri pectore faciendi fructus ardor incanduerat, vt effectis nunquam contentus, dum alia faceret, ad facienda mox alia properaret: adeo vt putaretur totum mũdum in eremum velle conuertere, & Monachico ordini omnem populi multitudinem sociare. Multos denique illic de sæculo abstulit, quos per plura sacra loca diuisit.

Valde propagat Monachismũ.

CAPVT XXXVIII.

De filio Comitis, qui cæcum post mortem illuminauit.

NOnnulli quoque nobilium filij, contemptis parentibus, ad virum beatissimum fugiebant. Ex quibus etiam filius Guidonis Comitis fuit, qui in ipsa pueritia non longo tempore postquam Monachus factus est, ad mortem veniens, vidit duos iniquos spiritus, quasi nigerrimos vultures, terribiles in se oculos infigentes. Cumque hoc assistenti sibi B. Romualdo puer ediceret, protinus addidit: Ecce Magister, tanti nunc Æthiopes intrant, vt iam totum ædificium repleant. Exhortatur autem, vt confiteretur quid deliquisset, hoc solummodo crimen felix ille peccator cum magno terrore confessus est, quia iussus fuerat à Priore, nescio quot scopas accipere, quas necdum acceperat. Romualdo igitur sibi tanti facinoris veniam indulgente in pace defunctus est. Postera verò die cæcus quidam, præbendarius videlicet Patris eius, ad sepulchrum illius venit, & altiori voce clamauit: Hem, Domine, inquit, meus, si cum Deo es, sicut credo, preces pro me ad eum funde, & oculorum mihi lumen restitue. Et hoc dicto, statim illuminatus est. Nonnulli quoque ægroti ad eius tumulum venientes, redditi sunt sanitati. Nam & ipsum eius sepulchrum velut multis plenum aromatibus redolebat. Et ita à Deo meruit honorari post mortem, qui pro eius amore, dum viueret, carnalium parentum spreuit hæreditatem.

Cæcus videt ad sepulchrum Guidonis Comitis & Monachi.

CAPVT XXXIX.

De tribus Monasteriis quæ Romualdus construxit, & de profectione eius in Vngariam.

INterea Romualdus audiens, quia beatissimus vir Bonifacius martyrium suscepisset, nimio desiderij igne succensus, vt pro Christo sanguinem funderet, Vngariam mox ire disposuit. interim tamen dum in ipsa intentione persisteret, breui tempore tria construit Monasteria, vnum videlicet in valle de Castro, vbi tunc sanctissimum corpus eius est conditum, aliud prope Isinum fluuium, tertium iuxta oppidum condidit Esculanum. Deinde licentia ab Apostolica Sede suscepta, & duobus è suis discipulis in Archiepiscopos consecratis, cum viginti quatuor fratribus iter arripuit. Tantus enim ardor moriendi pro Christo in omnibus æstuabat, quod vir sanctus ad tale negotium cum paucis ire difficile poterat. Euntes ergo cum iam ipsis Pannoniarum finibus interessent, repentè Romualdus languore correptus, vlterius ire non potuit. Cumque diutius pateretur, si quando redire disponeret, protinus ex ægritudine conualescebat. Sin autem ire vltrà tentaret, tota eius facies protinus intumescebat, cibos quoque iam retinere stomacho languescente non poterat. Aduocatis itaque fratribus ait: Perpendo, inquit, nequaquam diuinæ voluntatis esse indicium, vt vltra progrediar. Verumtamen quia intentionis vestræ desiderium non ignoro, neminem vestrum redire compello. Multi sæpe etiam ante nos notis nisibus studuerunt ad martyrij culmen pertingere, sed quia diuina prouidentia aliter sensit, in suo gradu coacti sunt remanere. Licet ergo vobis omnibus martyrium defuturum esse non ambigo, qui tamen ire, qui mecum redire voluerint, vniuscuiusque relinquatur arbitrio. Quindecim igitur Vngariam prodeuntibus, duobus alibi iam dimissis, vix septem cum Magistro discipuli remanserunt. Euntium autem quidam flagellantur, venduntur, plures Domino subeunt; ad martyrium tamen, sicut vir sanctus prædixerat, non pertingunt.

S. Romualdus vult Vngaris prædicare Christum, sed diuinitus retardatur.

Romualdus autem conuerso quodam nobilissimo viro, Adhelberonis videlicet Ducis consanguineo, qui posteà Monachus factus in sancta vsque ad mortem conuersatione permansit, aliisq; Teutonicis, ad Monasterium, quod in Vrbis veteris regione construxerat, redit. Notandum itaque est, quia sanctus vir nequaquam velut leuitate vsus, falli inaniter potuit, qui secundùm intentionem quidem suam martyrium subiit, iuxta diuinum verò consilium pro salute eorum missus est, quos conuertit. In prædicto igitur Monasterio multa persecutionis scandala passus est. Volebat enim Abbatem, vt reuera Monachum, extremitatem diligere, sæcularia ex desiderio non tractare, res Monasterij pro vana gloria non expendere, fratrum vsibus necessaria ministrare. Quæ omnia dum ille sorda aure contemnit, Romualdus locum cum suis discipulis deserens, non longè à Castro prædij in virtute Rainerij, qui postmodum Thusciæ Marchio factus est, habitauit.

Infestas patitur persecutiones.

CAPVT XL.

De Raineria Marchione.

HIc autem Rainerius coniugem suam occasione propinquitatis abiecerat, & consanguinei sui vxorem, quem ipse se insequentem quodammodo inuitus occiderat, in coniugium copularat. Ob hoc itaque Romualdus, ne criminis eius particeps fieret, gratis manere in eius possessione noluit, sed vnum sibi aureum pro aqua, alterum verò pro lignis appendit. Quos cùm ille omnino respueret, malens videlicet sua dare, quàm à sancto viro quidquam recipere, postremo tamen victus assensit, potiùs quàm Romualdus abiret. Dicebat autem idem Rainerius cùm iam Monarchiam obtineret; quia non Imperator, non aliquis omnino mortalium tantùm mihi metum valet incutere, quantum me Romualdi terret aspectus. Ante eius quippe vultum neque quid dicam scio, neque quibus me defendere valeam, vllas excusationes inuenio. Habebat reuera vir sanctus hanc ex diuino munere gratiam, vt quicumque peccatores præsertim potentes sæculi in eius præsentiam deuenissent, mox velut ante maiestatem Dei tremefactis visceribus formidarent. Sanctus nimirum Spiritus, qui pectori eius habitator inerat, hunc terrorem iniustis diuinitus intendebat.

Rainerius Marchio virum sanctum admodum veretur.

CAPVT XLI.

De Abbate Classis, qui Romualdum voluit strangulare.

ILlis verò temporibus vir venerabilis vnum Monasterium non longè à Massiliano castro construxit. Audiens autem aliquando, quia Venetus quidam Classensem Abbatiam per coemptionem Simoniacæ hæreseos inuaserat, insuper quoque in corpus suum iniquè peccabat, illuc protinus ire miles Christi impiger studuit, diuersisque modis ex eo Monasterium purgare tentauit. Vir autem reprobus dum Abbatiam metuit perdere, non timet homicidium perpe-

trare. intempesta siquidem nocte, dum Romualdus in lecto securè quiesceret, ille eum latenter aggressus, impiis cœpit digitis guttur eius astringere, nitens eum crudeliter suffocare. Sed dum vir sanctus necdum prorsus intercepto spiramine anhelitu vix eluctante, rauciret, Ingelbertus illicò Magistri singultibus excitatus, torrem mox ex sopito igne corruit, & ministrum diaboli ab incepto nefandissimi criminis exturbauit.

Quidam improbus virum Dei præfocare nititur.

CAPVT XLII.

De itu & reditu rursus à Parentio.

POst hæc Romualdus denuò Parentium nauigauit, sed Apostolicæ Sedis Antistes, & Romani ciues ad eum redeundi legationem dirigunt. Quod si reuerteretur, facturos se omnia eius præcepta promittunt: sin autem excommunicationis sententiam comminantur. Hoc itaque modo suum Romualdum alumna Italia recuperare promeruit.

CAPVT XLIII.

De miraculo latronis in monte Petrano facto.

Multos conuertit.

EO itaque tempore in faucibus Callensium montium aliquandiu mansit, deinde in Petranum montem, non longè videlicet à Monasterio sancti Vincentij, quod iuxta Candilianum constitutum est fluuium, demigrauit. Quocumque autem vir sanctus ibat, semper fructificans, semper animarum lucrum magis ac magis accumulans, & homines de sæculo abstrahens, velut totus in ignem conuersus, ad cœleste desiderium animos hominum accendebat. Volens autem tunc locum ad eremum faciendam idoneum inuenire, præcepit cuidam Presbytero, vt ad domum propriam rediens, sibi, & his, qui eum comitabantur, alimenta deferret. Deinde montem indagine studiosa perlustrans, postremo quemdam Monachum iuxta paruam Basilicam habitantem reperit, à quo mox, vt secum pergeret, & locum ostenderet vbi aqua inueniretur, exegit. Qui nimirum denegauit se domum sine custode posse relinquere, quia latronum insidiantium impetum formidaret. Ad hæc Romualdus se recompensaturum, si tale quid accidisset, cuncta spopondit. Sicque iam alienæ iniuriæ debitor factus, Monachum secum duxit. Illis itaque locum quærentibus, ecce Presbyter, vt iussus fuerat, prandium deferens, furem iam domum infringentem reperit, repertum cepit, captum vsque ad Romualdi reditum custodiuit. Quem Romualdus inueniens, priùs illum pia studuit verborum austeritate corripere, deinde dulciter admonens incolumem permisit ad propria remeare. Sic nimirum, sic diuina prouidentia seruauit illæsum, quod in absentia Romualdi fuerat custodia derelictum.

CAPVT XLIV.

Item miraculum de aliis latronibus.

Fures per spiritum dicit, & impedit.

RVrsus dum in eisdem partibus cellas construeret, (erat autem sarcina procul ab eis sub quodam saxo reposita) tunc vir venerabilis quemdam fratrem illuc quasi cum quodam impetu propulit, præcipiens sibi, vt nimis anxiè festinaret. Qui mox fures superueniens, illos quidem A iam rapere tentantes reperit, sed nihil adhuc ex his quæ reposita fuerant, deesse cognouit. Qua ex re rectè colligitur, beatum virum non sine diuinæ reuelationis instinctu fratrem cum tanta sollicitudine destinasse, ipso videlicet puncto, quo fures ad rem non custoditam contigit peruenisse.

CAPVT XLV.

Quare & quomodo Romualdus eiectus est de Valle de Castro.

POst hæc Romualdus ad Monasterium Vallis de Castro reuertitur, moxque Abbatem sic alios regere, vt semet ipsum tamen nequaquam B negligeret, exhortatur. Volebat insuper, vt cellam qua vsus fuerat, occasione regiminis, non omnino desereret, sed in ea sibimet spiritualiter viuens, præcipuis tantum festiuitatibus fratres admonitionis gratia visitaret. Erat enim beato viro tam odiosa ista quam cernimus, Abbatum conuersatio, vt non minus gauderet, si de manu cuiusque Abbatiam potuisset euellere, quàm si daretur sibi potentissimum quemlibet sæcularium ad sanctæ conuersationis ordinem conuocare. Sed sicut per Salomonem dicitur: *Velut acetum in nitro, ita qui cantat carmina cordi peruerso*; ille prædicationi venerabilis viri de malo deterior fa- C ctus, Comitissas loci dominas protinus adiit, & vt ligna, quibus Romualdi cellæ debebant construi, minutatim incidi præciperent, sacrilega machinatione suggessit. Eo itaque modo alta Paradisi cedrus de terrenorum hominum siluis eiecta est.

Prou. 25.

CAPVT XLVI.

De miraculo quod fecit in Aqua-bella curans Presbyterum.

INde verò progrediens non longè ab Apennino monte, in loco qui dicitur Aqua-bella, manere constituit. Illic sanè dum sæculares quidam D cum discipulis eius habitationum tecta construerent, Romualdus autem, quia iam præ senectute laborare non poterat, & solus hospitium custodiret, Presbyter quidam intolerabilem dolorem in dentibus sentiens, opus ædificij inuitus reliquit, & postulata à fratribus licentia, redire domum miserabiliter eiulans, cœpit. Cumque per Romualdum transitum reuersionis haberet, interrogatus cur abscederet, mox casum suæ passionis innotuit. Huic Romualdus hianti locum vbi patiebatur, digito tetigit, dicens: Ignitam, inquit, fibulam, ne labrum lædat, in calamum mitte, & hic pone, sic dolor aufugiet. Vix Presbyter vnius iugeris spatio vltra progressus est, & confestim E omni dolore deposito, ad opus quod reliquerat, sanus & incolumis repedauit, claris nimirum vocibus exclamans, & dicens: Gratias tibi agimus, omnipotens Deus, qui regionem nostram splendore tanti sideris illustrare dignatus es. Verè Angelus Dei, verè Propheta sanctus, & lux magna occulta mundo, in finibus nostris apparuit. Hæc, & alia multa in Dei laudem vociferans, vix à beati viri discipulis tacere compulsus est. Nam si talia verba ad Romualdi aures qualibet occasione pertingerent, grauissima cor eius indignatione ferirent.

Pellit dolores dentium digiti sui contactu.

CAPVT XLVII.

Item miraculum de fago prope cellam eius incisa.

ALIO quoque tempore, dum in quadam Eremo valdè speciosa & egregia, cui nomen est Camaldulensis, quam ipse ædificauerat, in cella resideret, magnam aliquam fagum, quæ prope cellam eius astabat, incidi præcepit. Erat autem fagus ita cellæ acliuis & imminens, vt iuxta humanam opinionem, si cecidisset, totum mox ædificium indubitanter obrueret. Cumque operarij vellent iussa perficere, sed ruinam arboris formidarent; ille, vt nequaquam timeretur, instabat. Itaque cùm impactis circumquaque securibus, in ipsa iam arboris viscera veniretur; arbor autem super beatum Virum non iam dubio impetum minaretur, cœpere omnes rogare, & vocibus clamosis vehementer insistere, vt si cellam postponeret, semetipsum exiens conseruaret. Ille autem nequaquam eorum clamoribus acquiescens, vt cœptum citò perficerent definitè præcepit, facto signo Crucis contra eam. Postremo fagus grauissimo sonitu corruens, ita aliorsum est ex diuina virtute proiecta, vt cunctis mirantibus, cella omnino remaneret illæsa. Omnes igitur tanto obstupefacti miraculo, lætas ad cœlum voces tollunt, & immensas Deo gratias referunt.

Recentem arborem alio auertit.

CAPVT XLVIII.

De ilice lapsa super rusticum, & eum non lædente.

SED quid nos de diuina circa venerabilem Virum custodia dicimus, cum & alios sæpe per eius præsentiam ex magnis ereptos fuisse periculis non ignoramus? Ex quibus videlicet vnum hic memorare sufficiat, vt plures fuisse prudens lector agnoscat. Aliquando namque ipse cum operariis manens, nimiæ magnitudinis ilicem in monte Petrano faciebat incidi. Quæ videlicet arbor in prærupto montis decliuio pendens, in ima vergebat. Rusticus autem quidam paulò inferiùs stabat. Cùm igitur præcisa arbor grauiter corruens, per deuexum montis volueretur in præceps, mox repertum rusticum repentino impetu cœpit ad inferiora rotare. Cuncti protinus dolentes exclamant, & iam non solùm esse hominem mortuum, sed totum quoque dilaceratum eius corpus existimant. Sed mira diuina virtus, ita mox sanus & incolumis repertus est, ac si super eum non arbor, sed arboris folium cecidisset. Hinc iure perpenditur sancti Viri meritum, quantum apud Deum pondus habuerit, in cuius conspectu grauissima arboris moles pondus habere nesciuit.

CAPVT XLIX.

De contumelia, quam passus est à suis discipulis in Syrria.

POSTMODVM verò Romualdus, cùm Apenninum desereret, montem Syrriæ habitaturus ascendit. Cauendum autem summopere est, ne quis cùm audierit, quia vir sanctus tot loca mutauerit, pij operis pondus vitio leuitatis adscribat. Hæc namque mutationum eius causa proculdubiò fuerat, quia ad venerabilem Virum, vbicumque degeret, turba hominum penè innumerabilis concurrebat. Ratio ergo poscebat, vt cùm vnius loci spatium plenum habi- A tatoribus cerneret, illic Priore constituto, ad replendum mox aliud festinaret. In Syrria verò quot contumelias, quot scandala à suis discipulis passus sit, non est nostræ facultatis euoluere. Ex quibus videlicet vnum hic ponimus, cetera breuitatis studio præterimus. Habebat namque quemdam discipulum, Romanum nomine, qui nobilis quidem fuerat genere, sed omnino degener actione. Hunc itaque Vir sanctus cùm pro suæ carnis immunditia non modo verbis argueret, sed sæpe etiam verberibus grauissimis coërceret, ausus est diabolicus vir titulum illi eiusdem reatus opponere, & impudenter contra sancti Spiritus templum sacrilego ore latrare, B dicens videlicet, sanctum Virum vnà secum ex eadem contagione peccasse. Mox itaque discipuli omnes aduersus eum irati, omnes infesti, alij clamant, senem impium laqueo debere suspendi, alij dignum indicant, cum ipsa cellula ignibus concremari. Quod vtique valdè mirabile fuit, præsertim spirituales viros ex decrepito sene, & vltra quàm centenario, tam nefarium scelus credere potuisse: cui etiam si voluntas adesset, natura tamen, & frigidus sanguis, & ariditas attenuati corporis hoc penitus denegaret. Sed credendum est proculdubiò, ad augendum sancti Viri meritum, hoc sibi tam grauis aduersitatis cœlitus accidisse flagellum. Nam & ipse asserebat, hoc in Eremo, vnde nuper ab- C scesserat, veraciter agnouisse, & ad hoc dehonestatis improperium subeundum alacriter aduenisse. Ille autem Sarabaita reprobus, qui sancto Viro crimen intenderat, Episcopatum postmodum Nucerinum per Simoniacam hæresim acquisiuit, & per biennium illum occupans, in primo anno incensam ædem cum libris & tintinnabulis, ac ceteris sacris ornamentis; exigentibus suis meritis, vidit; in secundo autem dignitatem cum vita, diuina illum feriente sententia, miserabiliter perdidit.

Cur sæpe loca mutarit.

Calumniatur eum discipulus eius.

CAPVT L.

De diuina iussione ad Romualdum, vt Missam celebraret, & Psalmos exponeret.

D IMPOSVERVNT itaque discipuli sancto Viro, quasi de commisso crimine pœnitentiam, & celebrandi sacra mysteria penitus abstulere licentiam. Quod ille præiudicium libenter amplectens, & pœnitentiam velut reuera obnoxius criminis obseruauit, & ad sacrosanctum altare per sex ferè menses accedere non præsumpsit. Tandem verò, sicut ipse postmodum eisdem suis discipulis retulit, diuinitus sibi iussum est, vt si diuinam timeret gratiam perdere, iam indiscretam simplicitatem omnino postponeret, & sacra Missarum solemnia fiducialiter celebraret. Postera igitur die sacrificare incipiens, cùm ad E secunda Missæ secreta peruentū esset, in extasim raptus, tam longo temporis spatio siluit, vt omnes, qui aderant, mirarentur. Interrogatus autem postmodum, cur in offerēdo Sacrificio tantas moras præter solitum habuisset, respondit: Raptus, inquit, in cœlum, oblatus sum ante Deum, & continuò mihi diuina voce præceptum est, vt secundum hunc intellectum, quem mihi Deus immisit, Psalmos exponerem, & pro modulo mei sensus chartulis per ordinem commendarem. Ego autem nimio & inenarrabili terrore constrictus, respondere nihil aliud potui, nisi tantummodo, fiat, fiat. Vnde postea Vir

Agit pœnitentiam non admissi criminis.

sanctus totum Psalterium, & nonnulla Prophetarum Cantica luculenter exposuit: & licet corrupta grammaticæ regula, sanum tamen sensum vbique seruauit.

CAPVT LI.

De animâ Romualdi, quæ delata est ante Deum, candida velut nix.

INTERROGAVERVNT eum aliquando discipuli, dicentes: Magister cuius esse ætatis anima cernitur, vel in qua figura ad iudicium præsentatur? Respondit: Scio hominem in Christo cuius anima delata est ante Deum splendida velut nix, humana quidem effigie statura verò perfectæ ætatis. Inquisitus iterum quis ille esset, B indignans, & confundens eos, dicere noluit. Mox discipuli rem ad eum, vt veraciter erat, inter se inuicem referunt, & ipsum fuisse hominem certa manifestatione cognoscunt.

CAPVT LII.

De nimia districtione vitæ quam in Sytria tenuit.

Septem annis degit solus in silentio.

Ieiunium sancti senis in Quadragesima.

IN S tria denique Vir venerabilis per septem ferè annos inclusus mansit, & silentium continuum inuiolabiliter tenuit. Veruntamen tacente lingua, & prædicante vita, vix vsquam tantùm laborare aliquando potuit, vel in conC uertendis hominibus, siue ad pœnitentiam concurrentibus. Viuebat autem, vergente iam senectute, nimis districtè, videlicet cum iam & ipsi perfecti viri solent remissiùs viuere, & aliquid sibi de sui propositi rigore laxare. Nam per vnius Quadragesimæ spatium nihil aliud neque in cibo, neque in potu penitus habuit, nisi de modica farina, & paucis herbis sorbitiunculam faciens, ex ea ad imitationem Hilarionis vixit. Quinque verò hebdomadibus nihil aliud comedens, ad modicum se infusi ciceris astrinxit. Et ita Romualdus per multa alia viuendi genera, quid sua virtus posset, per hæc & illa se iugiter exercendo, tentabat. Studebat quippe discretus Christi miles ad nouum se certamen semD per accingere, & cùm iamjam cadere videretur, adhibita mox misericordia, vacillans corpusculum releuare. Duo autem, vel etiam tria, quandoque habebat cilicia propter nascentium corporis importunitatem, quæ lauari nullatenus permittebat, sed ea potiùs ad imbrem projiciens, post triginta dies mutare consueuerat. Nouaculam autem numquam in suum caput patiebatur ascendere, sed ipse sibi perraro solebat, extrementa capillorum & barbæ forcipibus attondere. Si quando verò eum ex aliquo esculentiori cibo gulæ vitium titillaret, mox accuratè illum præparari præcipiens, ori & naribus apponebat, & solùm captans odorem, dicebat: E O gula, gula, quàm dulcis, quàm suauis modò tibi saperet iste cibus, sed væh tibi, ex eo numquam gustabis: & sic intactum ad cellarium remittebat.

Gulam vt castigaret.

CAPVT LIII.

De miraculo quo Gregorium insufflando sanauit.

SEn quamquam Vir sanctus tantam erga se seruaret austeritatem, semper tamen hilarem vultum, semper serenam faciem ostendebat. Nam frater quidam, Gregorius nomine, grauissimum capitis dolorem se perpeti aliquando A conquestus est. Qui cùm ad beati Viri cellulam, vbi & alij fratres tunc erant, cum nimia lamentatione venisset, mox vt eum Vir venerabilis vidit, hunc dolorem nequaquam humorum inæqualitati, sed insidiis antiqui hostis indubitanter adscripsit: & mox quasi deridens eum, vt erat semper alacri vultu, per fenestram cellulæ sibi insufflauit in frontem, & vt ceteri omnes qui aderant similiter facerent, innuit. Hoc autem facto, ita sanatus est, vt nullum penitus sentiret in suo capite doloris remansisse vestigium. Arbitror, quod iccirco Vir sanctus hoc facere voluit, quia per Spiritum sanctum, qui in eius pectore præsidebat, effugandum esse iniquissimum hostem doloris immissorem credidit. Ad B euitandam verò propriam laudem, & ludum finxit, & socios quæsiuit. Nam & Redemptor noster insufflasse legitur, cùm Spiritum sanctum Apostolis dedisse perhibetur.

Pellit dolorem capitis à fratre.

Ioan. 20.

CAPVT LIV.

De insano quem osculo curauit.

Osculo sanat amentem.

VIR quidam capitis patiebatur insaniam, ita vt sensu rationis amisso, vel quid ageret, vel quid diceret, funditus ignoraret. Huic Romualdus nihil aliud fecit, nisi solummodo osculum præbuit, & protinus illum ad incoluC mitatem pristinam reuocauit: & cum inquieto homine dum pacem fecit, ad mentis eum suæ pacem reduxit. Referebat autem postmodum ille qui curatus fuerat, dicens: Quia cum sacra beati Viri labia tangere merui, statim prodire ex ore eius quasi vehementis auræ spiritum sensi, qui totam faciem meam, & ipsum denique sinciput perflans, omnem cerebri æstuantis ardorem protinus effugauit.

CAPVT LV.

Item de Gregorio, quem de graui morbo aquâ frigida liberauit.

ALIO quoque tempore idem qui suprà, D Gregorius, tam virosam & marcedam tolerabat in cruribus scabiem, vt iam ex elephantiæ morbo crederet tam grauem prodire tumorem. Huic Romualdus hoc præcipuum medicinæ genus indixit, videlicet, vt crura per tres dies frigida aqua perfunderet, promittens quia hoc modo sanitatem pristinam recuperaret. Quod tamen ille adimplere studuit, nimirum magis necessitate iussionis, quàm recipiendæ fiducia sospitatis. Mirum satis, & solùm diuinæ potentiæ referendum. Confestim tibiarum tumor deponitur, virus omne siccatur, & penitus omni languore deposito, frater sanus per omnia redditur. Credi ergo rationabiliter potest, quia eodem Spiritu Romualdus discipulo, E vt ter aquis tumentia crura perfunderet, iussit, quo Elisæus Naaman leprosum lauari septies in Iordane mandauit. 4. Reg. 5.

CAPVT LVI.

De discipulo quem Romam euntem per spiritum cognouit: & de illo qui sibi derogans, reclusorium fregit.

NONNVLLI tamen, carnales videlicet homines, eum malitiosè reprehendere, & eiusdem dicta, vel facta non timebant lenitatis vitio deputare. Quidam namque eius discipulus

lus In alia procul Eremo morabatur, qui propinquorum necessitati aliquando condescendens, pro eorum vtilitate tandem velut inuitus Romam ire Quadragesimali tempore acquieuit. Quod mox Vir sanctus per Spiritum recognoscens velut indignans scripsit astanti cuidam fratri quod videlicet ille bonus Vir pro huiusmodi negotio Romam ire præsumpsit. Ille autem admirans vnde hoc Magister agnosceret, cum quo videlicet nemo aliunde veniens, colloquium habuisset, rem sollicitè perquisiuit, & ita esse sicut Vir venerabilis dixerat, comprobauit. Pergit ille ad alium suum condiscipulum, videlicet Ingelbertum, qui inclusus manebat, & Magistrum hæc dixisse, & sine dubio prophetiæ Spiritum habere prorsus affirmat. Ille autem detestans, & penitus B denegans, fratrem corripuit, & quia hoc falsum esset, imprecationi se vinculis obligauit, dicens: Si ille, hoc per prophetiæ Spiritum, & non magis per diabolum dixit, non me omnipotens Deus in hoc reclusorio perseuerare permittat. Dictum, factumque est. Nam vix paucis diebus transactis, Ingelbertus, fracto reclusorio, sine Magistri licentia abijt, & eum in hac vita, sicut dicitur, numquam vlteriùs vidit.

Pœna temerarij discipuli.

CAPVT LVII.

De Gaudentio & Berardo, & Monacho sanato.

ALius frater, Gaudentius nomine, Abbatis videlicet huius Monasterij S. Vincentij pater, cum magno feruore conuersus, ardentiori postmodum spiritu in Dei est seruitio conuersatus. Hic aliquando à B. Romualdo licentiam petiit, qua vellet cuncta iam pulmenta dimittere, & pane cum aqua contentus, pomis quoque, sine crudis oleribus victitare. Hoc igitur impetrato, cùm in eodem proposito infatigabiliter permaneret, Tedaldus quidam alius frater infirmitati illius indiscretè compatiens, adire Magistrum studuit, & quia frater ille tam graue pondus portare non posset, hanc eius obstinationem frangi omnino debere suggessit. Romualdus autem, vt purà vir simplicis animi, Tedaldi verbis assensum dedit, & Gaudentio talis vitæ licentiam abstulit. Ille verò grauiter ferens, nequaquam ampliùs cum Tedaldo in Eremo, in qua eos Romualdus posuerat, passus est habitare: sed Ingelberto, qui à Romualdo disiunctus fuerat, se subdidit, & ab eo consensum prædictæ conuersationis accepit. Hic itàque Gaudentius non multo post tempore defunctus est, & in cœmeterio B. Vincentij iuxta corpus Berardi venerabilis viri, qui æque Romualdi discipulus fuerat, est sepultus. Romualdus autem, quia ille in præuaricatione inobedientiæ vitam finierat, orationem pro eo fieri penitus interdixit. Aliquanto autem post tempore Monachus quidam prædicti Cœnobij dum matutinam synaxim cum reliquis fratribus celebraret, repentè tam acrem dolorem sentire in dentibus cœpit, vt iam in Choro ad psallendum stare omnino non posset. Qui protinus exiēs, super sepulchrum se Berardi atque Gaudentij lamentando iactauit, & medelam sibi per eos prouenire sperans, medium se inter vtrumque constituit: dumque ibi aliquandiu iacens oraret, mox eum somnus oppressit. Illicò sanè videt Berardum sacerdotalibus ornamentis splendidissimè decoratum, tenentem in manibus librum aureis litteris scriptum, ante altare scilicet stantem, & Mis-

S. Romualdus nō vult orari pro fratre inobediente.

A sarum solemnia celebrantem. At cernit Gaudentium mœrentem, tristem demisso vultu, post tergum Berardi procul assistere, & velut excommunicatum sacris appropinquare mysterijs non audere. Qui mox locutus est ei, dicens: Vides, inquit, frater, illum Berardi librum mirabiliter deauratum? Ego quoque talem per omnia nunc haberem, nisi illum mihi, heu, heu! Tedaldus Monachus abstulisset. Statimque frater euigilans, sanus & incolumis, fugato omni dolore, surrexit. Deinde lætus visionem suam fratribus per ordinem retulit. Quod Romualdus audiens, illico præcepit fratribus vt iam Gaudentio fraternam charitatem impenderent, atque pro eo enixiùs orarent. Vnde non sine ratione colligitur, quod B ille qui priuatus societate Romualdi, librū quem meruerat, perdidit, iam eius gratiæ restitutus, & orationibus subleuatus, eundem librum recuperare meruit: & quem Tedaldus non nisi per Romualdum abstulerat, iam Romualdus orando pro illo cum omnibus simul fratribus reddat.

Iubet, vt orent fratres pro anima illius.

CAPVT LVIII.

De discipulo in lecto Romualdi à dæmonibus verberato.

ALiquando Vir venerabilis cuiusdam causa necessitatis in viam ire disponens, vni discipulorum cellam commisit, & vsque ad suum C reditum in ea illum manere præcepit. Ille verò temerarius, dum debiti honoris reuerentiam Magistro non seruat, audacter in eius strato iacere non dubitat. Ecce autem in ipsa nocte maligni spiritus super eum immaniter irruunt, grauissimis eum verberibus atterunt, & proiectum de lecto penè seminecem derelinquunt. Meritò namque tam superbus suæ offensionis vltores pertulit, qui in talem Virum postposita humilitate peccauit: & dum pio Magistro non exhibuit reuerentiam, ex duris & impiis sensit manibus disciplinam. Similiter quoque postmodum venerabilis Vir iter acturus, alium in eadem cella discipulum dereliquit. Cui cum discipulus diceret: Magister, ego in lecto tuo non iaceo, D quia quod alij contigit, mihi etiam consequenter euenire formido. Ille respondit: Fili mi, iace & dormi securus, ille enim in eo recubans, idcirco in manus inimicorum incidit, quia paruitatis meæ licentiam non accepit, tu autem accepto consensu, in Deo spem pone, & sine pauore quiesce. Qui videlicet in eo, sicut iussus fuerat, iacuit, & nullius omnino casū aduersitatis incurrit.

CAPVT LIX.

De muliere in amentiam versa, & Romualdi benedictione sanata.

E SÆcularis quidam vir, Arduinus nomine, Romualdo se ad suscipiendum sanctæ conuersationis habitum tradidit: deinde domum, vt sua quæque disponeret, remeauit. Cumque eum vxor sua venientem vidisset, fœmineo nimirum furore succensa, exclamauit aduersus eum, dicens: Sic bone vir, ab hæretico illo, & antiquo seductore nunc venis, & me miseram & destitutam omni humano solatio derelinquis? Et hoc dicto, protinus in amentiam vertitur, & ita furere, & conquassari cœpit, ac si patenter à dæmonio vexaretur. Habebat autem Vir sanctus huiusmodi con-

Vltio diuina in fœminam sanctum Virū criminantem.

-suetudinem, vt si quando fratres in viam dirigeret, benedictionem illis, siue panem, siue pomum, seu quodcumque aliud daret. Vnde discipuli, ve experti multoties fuerant, certum tenebant, quod si ex benedictione Magistri, cuilibet ægroto porrigerent, ad salutem illum incolumem reuocarent. Nam & ea aqua, vnde manus eius abluebantur, plures languidi sæpe restituti sunt sanitati. Quod tamen cautissimè oportebat fieri, ne si Vir sanctus hoc aliquatenus depræhenderet, in grauissimam tristitiam deueniret. Cùm igitur diu iam fœmina miserabiliter vexaretur, quidam fratres qui aderant, de benedictione panis quam à Magistro susceperant, ei particulam tradiderunt. Deinde cùm hoc mulier comedisset, mox mente B sedata, ab omni redditur insaniæ furore liberrima. Quæ protinus omnipotenti Deo, & Romualdo famulo eius recuperatæ sanitatis gratias retulit, & viro suo conuersionis licentiam vlterius non negauit.

Nota vim benedicti panis.

CAPVT LX.

De dæmoniaco ab eo curato.

ALio quoque tempore puer quidam dæmoniacus ad beatum Virum delatus est. Cui ille nihil aliud fecit, nisi pro benedictione sibi panis particulam tradidit. Qua mox puer ille refe- C ctus, confestim est à dæmonio liberatus. Iure quippe postquam benedictio Romualdi malè possessum corpus intrauit, inde confestim malignus spiritus cautheriatus exiuit.

CAPVT LXI.

De diabolo, qui Romualdo mortem minatus, cellæ parietem fregit.

NVmquam tamen diabolus à sancti Viri poterat impugnatione quiescere. Et quia occulta iam aduersus eum fraude nil poterat, non D cessabat virus suæ malitiæ visibiliter demonstrare. Aliquando namque Vir venerabilis dum in cella consisteret, ecce malignus spiritus, vt est teneta teterrimus, hispidus, horribilis, immensum cœpit sancto Viro terrorem incutere, & cum nimio furoris impetu mortem sibi minitans intentare. Cumque Romualdus auxilium de cœlo imperterritus quæreret, & vt sibi Christus succurreret, fiducialiter exclamaret, mox antiquus hostis aufugiens ipsum cellæ parietem tanto iracundiæ felle percussit, quod grauem fagi tabulam vnius cubiti spatio, vel eo ampliùs fidit. In habitaculo igitur patenter ostendit, quanta aduersus habitatorem flamma crudelitatis exarsit, & quodammodo scriptum reliquit in pariete, quod occultum E gerebat in mente.

Malignum dæmonem ipsi mortē intētantem profligat.

CAPVT LXII.

Item de Diabolo, qui exterrens equum, Romualdum mergere voluit.

ALiquando etiam dum venerabilis Vir cum suis discipulis equitaret, ecce malignus spiritus nigri canis effigiem simulans, cum magno impetu obuiam irruit, & equum cui insidebat, ita vt penè Vir sanctus mergeretur, exterruit. Interrogati discipuli si eum vidissent, exhorrescentem quidem equum conspexisse se asserunt, sed nil ta- A le eis apparuisse testantur. Ille verò ait: Miser ille, qui olim præclarus Angelus fuisse cognoscitur, nunc se in immundi specie canis ostendere non veretur.

CAPVT LXIII.

Item de Diabolo, qui orta inter discipulos Romualdi discordia, vegetem percutiebat.

RVrsus alio tempore cum Monasterium Ancillarum Dei, quod est in Vallebona, construere decreuisset, discordia mox inter sancti Viri discipulos oritur, quia videlicet alij nolunt, alij verò, vt fieret, vehementer insistunt. Cumque ante venerabilem Virum vtræque dissidentium partes B diuersa vicentes allegatione contenderent, cœpit diabolus ante portellam cellæ quasi malleo vegetem sine cessatione percutere, & per reboantem siluam crebris audiebatur tunsionum ictibus intonare. Deinde cum iam omnes vnanimiter Monasterium fieri concordassent, ecce malignus spiritus, cunctis audientibus, vlulare, plorare, & flebiles non cessabat voces emittere. Postremo autem, cum iam diuisi ad suum quisque reuerterentur hospitium, prosequebatur eos antiquus hostis cum tanta tempestate & turbine, & quasi omnia ventorum genera commouens, totam siluam radicitus euellere putaretur. Quidam verò fratrum C increpans eum dixit: Præcipio tibi in nomine sanctæ Trinitatis, immunde spiritus, vt desinas venire post nos. Et ita fugatus est. Iure quippe auctor discordiæ, composita pace, compulsus est in fletum prorumpere, qui prius audiebatur crescente rixa gaudere; & qui tunc quasi circulum vacui vasis abstrahere, & partes, quibus compactum fuerat, dissipare tentauit, constrictis iam in vinculo pacis & charitatis compage discipulis, tristis abscessit.

Indignissime fert diabolus fundatum cœnobium construi.

CAPVT LXIV.

D *De districta vita quæ tunc in Syria ducebatur.*

TAliter autem in Syria viuebatur, ac si ea similitudine non solum nominis, sed etiam operis, altera denuò Nitria videretur, omnes siquidem nudis pedibus incedentes, omnes inculti, pallidi, & nimia omnium rerum extremitate contenti. Nonnulli verò damnatis ianuis clausi, ita mortui videbantur mundo, velut in sepulchro iam positi. Vinum ibi nemo nouerat, nec si etiam grauissimam quisquis ægritudinem pateretur. Sed cur ego de Monachis loquor, cum & ipsi Monachorum famuli, ipsi quoque custodes pecorum ieiunarent, silentium tenerent, disciplinas inter se inuicem facerent, & de quibuslibet verbis pœni- E tentiam flagitarent? O aureum Romualdi sæculum, quod etsi tormenta persecutorum non nouerat, spontaneo tamen martyrio non carebat! Aureum, inquam, sæculum, quod inter montium, & siluarum feras tot cœlestis Hierusalem ciues alebat. Cum verò ibi fratres iam tanti essent, vt omnes illic habitare vix possent, tunc Romualdus, Monasterio ibi constructo, & Abbate præposito, inuiolatum seruans silentium, Bifurcum secessit ad habitandum. Illic enim volens Abbatem spiritualiter viuere, & rectitudinis vitam tenere multam ab eo passus est persecutionis iniuriam.

Vita asperrima S. Romualdi, & discipulorum eius.

CAPVT LXV.

De Prophetia Romualdi, & colloquio eius cum Heinrico Rege.

INterea Imperator Heinricus de vltramontanis partibus in Italiam veniens, misit beato Viro deprecatoriam legationem, vt ad eum venire dignaretur, promittens se facturum quæcumque præciperet, si suum ei colloquium non negaret. Cumque venerabilis Vir prorsus abnueret silentium frangere, cœperunt omnes discipuli vnanimiter illum obsecrare, dicentes: Magister, vides quia nos qui te sequimur, tanti iam sumus, quod hic congruenter habitare non possumus; vade ergo, si placet, & Imperatori magnum aliquod Monasterium quære, & multitudinem te sequentium ibi constitue. Quibus Vir sanctus, nescio si accepta iam reuelatione, aut subita Dei inspiratione fidenter scripsit: Scitote, quia montis Amiati Monasterium ex dono Regis habebitis; considerate tantummodo quem illic Abbatem constituere debeatis. Igitur inuiolato silentio perrexit ad Regem. Cui Rex protinus assurgens, ex magno cordis affectu in hanc vocem erupit, dicens: O vtinam anima mea esset in corpore tuo! Quem mox, vt loqueretur, suppliciter obsecrans, ipso die hoc impetrare non potuit.

Venit ad Heinricum Imper.

Postera autem die, Romualdo ad palatium veniente, ecce Teutonicorum multitudo certatim hinc inde concurrunt, capita salutantes humiliter flectunt, villos quoque pelliceæ vestis, qua erat indutus, anxiè decerpentes, pro sacris reliquiis in patriam portaturi studiosè recondunt. Quæ videlicet res venerabilem Virum tanto mœrore deiecit, vt nisi discipulis obstantibus acquiesceret, ad cellam protinus repedaret. Ingressus igitur ad Regem, non pauca sibi locutus de restituendo iure Ecclesiarum, de violentia potentum, de oppressione pauperum: & post multa, vnum sibi pro suis discipulis Monasterium petiit. Cui postmodum Rex montis Amiati Monasterium tradidit, & Abbatem, quia multis erat malis obnoxius, foras eiecit. Vbi Vir sanctus quanta aduersa perpessus sit, non solùm ab eo qui eiectus fuerat, sed etiam ab illo quem ipse ex suis discipulis Abbatem constituerat, ille quidem perferre patientissimè potuit, nos referre, etiam si adesset facundia, non valemus. Sed qualiter illum Deus in cunctis adiuuerit, vno exemplo monstrare sufficiat, vt prudenti cuilibet, quid etiam in reliquis euenerit, innotescat.

Ecce tibi professorum Germanorum deuotionem.

CAPVT LXVI.

De Monacho quem diabolus strangulare cœpit, sed Romualdus eripuit.

MOnachus, quidam vesano aduersus eum furore succensus, pilum latenter exacuit, & eum reponens, vt beatum Virum interficeret, expectare congrui occasionem temporis cœpit. Nocte verò dum depressus sopore quiesceret, ecce videt malignum spiritum in se immaniter irruentem, qui retortam in collum eius mittens, tanta ferocitate conabatur guttur eius astringere, vt iam ille cogeretur funditus expirare. Tunc Monachus in extremo iam spiritu positus, Romualdum, vt sibi succurreret, obsecrauit. Qui, vt Monacho videbatur, protinus aduolans, de manibus eum iniqui hostis eripuit. Hic igitur mox expergefactus, ad pedes venerabilis Viri prostratus aduoluitur, vt allisionem ceruicis aspiciat, deprecatur: confiteri etiam crimen suæ malitiæ non veretur. Postremo conseruatæ vitæ sibi gratias retulit, & pœnitentiam tanti reatus accepit. Et ita qui Romualdo vitam insidiantur eripere; iam per eundem sanctissimum Virum, & suam meruit conseruare, cui inferre mortem studuit, per eum suæ periculum mortis euasit.

Liberat Monachum ipsum occidere volentem.

CAPVT LXVII.

De Romualdo, qui circumclusus aquis, cibum sibi deferendum cœlitus agnouit.

HAbebat autem Sanctus consuetudinem, cùm Monasterium teneret, vt nisi cum ieiunaret ad communem mensam cum fratribus quotidie veniens, vnum quidem pulmentum comederet; postmodum verò lectioni, vel quid etiam apud vnumquemque ageretur, intentus, de reliquis non gustaret. Quadragesimali verò tempore, nisi necessitate ineuitabili cogeretur, in cellula iugiter morabatur. Dum igitur prædictum Cœnobium Vir beatissimus regeret, Quadragesimali iam propinquante ieiunio, quærebat cum discipulis per vicina montium loca, vbi Eremum facere potuisset. Dumque longas in quærendo moras protraherent, repente aquis vndique circumfluentibus ita conclusi sunt, vt nec ipsi iam redire, nec de Monasterio quisquam ad eos posset aliquatenus transfundare. Viuebant autem ex aliquantis castaneis, quas secum detulerant. Cumque dies Dominicus aduenisset, & alia cibi spes nulla iam superesset, cœperunt fratres pauculas quæ remanserant, castaneas deglubere, & iam quodammodo dubitantes vltimum ex eis conuiuium præparare. Romualdus autem, vt erat semper alacri vultu, fidenter ait, quia nisi Deus sibi panem per aliquem mitteret, ipso die nullatenus manducaret. Discipuli verò mirantes inter se, in qua spe hoc ille præsumeret, certi tamen, quia Magister incautè aliquid vouere non posset, cibum iam tantæ solemnitati congruum cœperunt fiducialiter expectare. Sexta igitur diei hora iam propinquante, ecce tres viri onusti pane & vino, & aliis cibis adueniunt, qui se de longinquis partibus cum multo labore peruenisse dicunt. Tunc itaque spirituali omnes repleti gaudio benedicentes Deum, pariter cibum sumunt, & beatum Virum per reuelationem hoc cœlitus agnouisse indubitanter agnoscunt.

Eius in Deum fiducia.

Res admiratione digna.

CAPVT LXVIII.

De pisce qui inuentus est in arenti riuo meritis Romualdi.

QVodam tempore venit Vir venerabilis Syriam. Qui cum adhuc ieiunus esset, & fratres, vtpotè in arduis montibus piscem, quem ei ad comedendum apponerent, non haberent, cœperunt inter se quodammodo confusi erubescere, & quid pro tam venerabili hospite acquirere potuissent, anxiè cogitare. Tunc frater quidam, puto diuinitus inspiratus, ad siccum penè riuum, qui iuxta præterfluebat, cum festinatione cucurrit, vbi nimirum & aquæ exiguum erat; piscis verò illic visus nunquam penitus fuerat. Cœpit itaque frater Deum deuotè deposcere, vt qui Israelitico populo aquam potuit ex arida petra pro-

Num. 29. Exod. 17.

Piscis capitur per miraculum.

ducere, ipse sibi dignaretur piscem in arenti rinulo demonstrare. Confestim igitur, missa manu in exigua aqua, piscem reperit, qui beato Viro ad refectionem abundanter sufficere potuit; Deo scilicet seruo suo prouidente conuiuium, inuentum est in saxoso & arido monte, velut in piscosa valle, viuarium. Sed quia de vita beati Viri hæc, quæ nimirum pauca de multis dicta sunt, sufficere credimus, iam ad transitum veniamus.

CAPVT LXIX.

De transitu Romualdi.

Vir denique sanctus per multa alia habitanit loca, multa alia præcipuè à suis discipulis perpessus est mala, plura quoque per eum sunt facta miracula, quæ nos describere ideò prætermittimus, quia longioris styli prolixitatem vitamus. Post cuncta igitur habitationum suarum loca, cùm iam finem suum imminere conspiceret, tandem ad Monasterium quod in Valle de Castro construxerat, rediit, ibique propinquantem obitum indubitanter expectans, cellam sibi cum oratorio ædificari, in qua recluderetur, & silentium vsque ad mortem seruaret, instituit. Sanè viginti annis ante finem vitæ suæ, discipulis suis manifestè prædixerat, quia in prædicto Monasterio oporteret eum quiescere, nulloque astante, vel funeri exequias dependente, expediret eum spiritum exhalare. Facto itaq; reclusorio, cùm mens eius in eo esset, vt mox includi deberet, cœpit corpus eius magis magisque molestiis ingrauescere, & deorsum iam velut non tam languore, quàm decrepiti longæuitate senij declinare. Nam à medio ferè anno nimia sibi flegmatis abundantia cum ipso læsi pulmonis marcore defluxerat, & graui eum tussis anhelatione vexabat. Non tamen propter hoc Vir sanctus, vel lecto decumbere, vel in quantum possibile erat, soliti rigorem ieiunij acquieuerat relaxare.

Ingens animi eius feruor.

Quadam igitur die cœpit paulatim corporis virtute destitui, & ingruente molestia grauiùs fatigari. Sole itaque iam ad occasum vrgente, præcepit duobus fratribus qui astabant, vt foras exirent, cellulæ post se ianuam clauderent: celebraturi verò sibi matutinos hymnos ad eum diluculo remearent. Cumque illi de eius fine solliciti velut inuiti exirent, non statim ad quiescendum properant, sed ne Magistrum obire contingeret anxij, pretiosi thesauri talentum prope cellulam latentes obseruant. Aliquandiu igitur commorantes, cum deinceps curiosis auribus attentius auscultarent, & neque motum corporis, neque sonum vocis audirent, iam quod euenerat, veraciter opinantes, impulsa ianua, velociter irruunt, lumen accendunt, & beata anima in cœlum rapta, supinum iacere sanctum cadauer inueniunt. Iacebat itaque velut neglecta tunc cœlestis margarita, in summi postmodum Regis ærarium honorificè reponenda. Nimirum qui sic obiit, vt prædixit, illuc transiuit, quò sperauit.

Felicissime obdormit in Domino. Grandis eius ætas.

Vixit autem Vir beatissimus centum viginti annis, ex quibus viginti expendit in sæculo, tres duxit in Monasterio, nonaginta septem in eremitico transegit proposito. Nunc igitur inter viuos cælestis Hierusalem lapides ineffabiliter rutilat, cum igneis beatorum spirituum turmis exultat, candidissima stola immortalitatis induitur, & ab ipso Rege Regum vibrante in perpetuum diademate coronatur.

CAPVT LXX.

De dæmoniaco per particulam cilicij eius sanato.

Miracula ad eius sepulchrum innumera.

Post sacratissimum autem Viri venerabilis obitum, quanta miraculorum signa per eum Deus ostenderit, quis quæret translata legere, cum frequenter valeat & noua videre? Quia igitur ea quæ apud sepulchrum eius fiunt, miracula tanta sunt, vt melius putemus cuncta silentio preterire, quàm pauca narrare, duo solummodo, quæ per eundem beatissimum Confessorem alibi facta sunt, sufficiat nobis exponere. Denique frater quidam, qui sancti Viri discipulus fuerat, paruam Basilicam pro anima sua Monasterio dederat, ad quam videlicet Basilicam extremitatem manicæ præcisam ex beati Viri cilicio misit, & sub altari honorificè recondi præcepit. Quam tamen gerulus sub altari, sicut iussus fuerat, collocare neglexit, sed missam in rima parietis incautè dereliquit. Factum est posteà vt dæmoniacus quidam ad prædictam duceretur Ecclesiam. Cumque astans in medio, huc illucque rotans caput, cuncta vndique circumspiceret, tandem toruos oculos in ipsum parietem terribiliter cœpit infigere, & intentus illuc, vbi sancti cilicij iacebat particula, crebris non cessabat vocibus exclamare: Ille me ejicit, ille me ejicit; & ita clamans, protinus ab eo expulsus est.

Nota miraculum ex sancti Viri cilicio.

Hinc ergo inte perpenditur, quid per semetipsum apud diuinam clementiam impetrare non possit, ante cuius breuissimam vestimenti particulam dæmon stare non potuit; & qui talia absens exhibet, quid per corporis præsentiam non exercet?

CAPVT LXXI.

De villico, qui vaccam rapuit, & statim extinctus est.

Alio quoque tempore Castaldius quidam pauperculæ mulieri vaccam violenter abstulit, & eam vociferantem, multisque precibus obsecrantem, audire contempsit. Illa protinus accurrens, duos gallinarum pullos ad Ecclesiam quam suprà memorauimus, detulit, & eos secum ante altare projiciens, huiusmodi verbis clamare flebiliter cœpit: Hem S. Romualde, exaudi miseram, ne despicias desolatam, & redde mihi gubernatricem meam iniustè sublatam.

En quid possint sancti innocentes.

Mira res! Vix adhuc villicus cum ipsa rapina à domo mulieris abierat, & continuò emissione sagittæ percussus, vaccam in eodem loco dimisit, deinde domum perueniens, protinus expirauit.

CAPVT LXXII.

De corpore Romualdi sano post quinquennium inuento.

Post quinquennium verò à sancti Viri obitu, data Monachis ab Apostolica Sede licentia, vt suprà venerabile corpus eius altare construerent, Azo quidam frater siluam petiit, quatenus modicam capsam faceret, quæ sancti Confessoris ossa, & puluerem tantummodo capere potuisset. Nocte igitur insecuta, dormienti cuidam fratri, venerabilis quidam senex apparuit, quem protinus interrogans, ait: Vbi est huius Monasterij Prior? Quod cum ille se scire negaret, illico senex addi-

dit. Pro fabricanda, inquit, capsa ire in siluam studuit, sed beati Viri corpus in tam exiguum vasculū non intrabit. Postera igitur die Prior, composita capsa, reuertitur, & mox à fratre, qui visionem viderat, quæ illum causa ad siluam inuitasset, inquiritur. Quod cum ille velut labore defessus dicere noluisset, illico frater, & sui causam itineris retulit, & quod ipse viderat, exponendo per ordinem non celauit. Defosso igitur tumulo, ita propemodum totum sancti Viri corpus sanum, illibatumque reperiunt, velut tunc fuerat, cum sepulturæ illud primitus tradiderunt, excepto quod tenuis quædam mucoris lanugo in quibusdam eius membris excreuisse videbatur. Reiecta igitur modica capsa, quæ facta fuerat, illico vas aptum ad mensuram beati corporis præparant, & B in eo sanctarum reliquiarum patrocinia recondentes, desuper altare solemniter consecrant. Obiit autem Vir beatissimus Romualdus decimo-tertio Kalendarum Iuliarum. Regnante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit, & gloriatur per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Corpus sancti Viri integrū post quinquennium ab eius obitu.

Vita SS. Rodulphi Episcopi Eugubini, & Dominici Loricati.

ARGVMENTVM.

C Præceperat ei Alexander Pont. Max. vt sibi præscriberet quidpiam memoria dignum, & quod propter vtilitatem in publicis monumentis asseruari mereretur. Scribit igitur mores, vitam, & sanctissima gesta Rodulphi Episcopi Eugubini, & Dominici Loricati. Hos proximis diebus diem suum obiisse certior factus erat, & ex vtriusque interitu non parum molestiæ perceperat. D De Petro quoque Rodulphi fratre, & aliis monasterij sui monachis vitæ sanctitate, ac conuersatione celeberrimis, nonnihil attingit.

Domno Alexandro beatissimo Papæ Petrus peccator Monachus seruitutem.

PRæcepit mihi Beatitudo tua, venerabilis Pater, vt numquam tibi litteras mitterem, quæ leue quid, & obliuione dignum, ac friuolum continerent; quas scilicet, mox vt lector transiliendo percurrerit, edax flamma consumit; sed tale tibi semper aliquid scriberem, quod & ad ædifica- B tionem legentium suscipi, & inter scripturas mereretur authenticas reseruari. Vnde Patri luminum agendæ sunt gratiæ, qui sacrarium tui pectoris hoc igne sui amoris accendit, vt & in antiquorum Patrum studiis iugiter requiescas; & insuper, si qui tibi videntur idonei, ad scribendum eos prouocare non negligas.

A vobis itaque nuper egressus, cum Florentinæ vrbis mœnia subij, nuntius mihi mox repentinus occurrit, qui mihi diem medium in tenebras vertit, omniumque meorum viscerum venas amarissimæ legationis felle compleuit; Episcopum scilicet Eugubinum esse defunctum, cuius vtiq; conA uersatio, si recolitur, non mediocriter ædificare poterit audientes. Valet enim & ad exprimendam rectè viuendi formam, & ad adhibendam corrigendis moribus disciplinam. Nam ante fere septennium ille cum matre, & duobus fratribus se paulisper ætate præcedentibus, seruis dumtaxat libertate donatis, castrum suum mihi inexpugnabili munitione vallatum cum omnibus, quæ sui iuris erant prædiis, contulit, atq; ad eremum veniens, habitum monasticæ professionis.

CAPVT XIX.

S. Rodulphus fit monachus.

MOnasterium planè in eorum possessione B construximus, de cuius nunc sancto conuentu regulariter victitante, satis in Domino gratulamur, vbi matre & fratre, qui infirmior est, constitutis, iste Rodulphus, qui postmodum ad Episcopatus culmen euectus est, & Petrus primogenitus frater, eremiticam vitam tam continenter, tam districtè duxerunt; vt & audientibus prædicaret eos fama mirabiles, & conuiuentibus vita monstraret insignes. Sanè si de Petro vellem cuncta referre, quæ suppetunt, prius schedula fortassis ista deficeret, cum adhuc dicendi materia superesset. Nam vt e multis vnum saltem breuiter referam, dum in capitulo consideremus, aliquando de disciplinis regularibus disputantes, ille, vt C erat nouitius, vnum ex sæculari consuetudine inordinatum protulit verbum. Tunc ego velut ira permotus, dura satis illum inuectione corripui, postque redargutionum, atque correptionum longiora flagella, tamquam quæstione pulsato sententiam inferens, per quadraginta dies illum vino abstinere præcepi, & tamen intentione, vt tantum ad præsens illum cum cæteris ab incautis sermonibus deterrerem, postmodū verò sententiam discretæ remissionis moderamine temperarē. Sed cum me contigisset diuersis intentum esse negotiis, neque hoc mihi quilibet in memoriam reuocasset, elapso iam præscripto dierum circulo, tandem recordatus expaui: & quid ex iniuncta sibi D pœnitentia Petrus egisset, attonitus exquisiui. Fratrum itaque relationibus didici pœnitentiam esse peractam. Pœnituit, fateor, prolatæ sententiæ, sed gaudens admiratus sum tantam pœnitentiam fratris, vt pro vno solo verbo inconsultè prolato, tam longam pœnitentiam pertulisset: & neque per se, neque per alios indulgentiam postulasset.

Item Petrus frater eius.

Petri obedientia mirabilis, & patientia.

Ecce vt olim viguit Ordinis disciplina.

CAPVT II.

S. Rodulphus nihil de rigore monastico deponit in Episcopatu.

NVnc igitur ad Episcopum, à quo cœperat, B sermo recurrat. Quamuis enim Petrus idem, vt maior erat ætate, nihilominus etiam in ardui propositi, & districtæ vitæ semper præcederet itinere; hic tamen ad sacerdotalis officij iura promotus, quod in eremo didicit, in Ecclesia non omisit. Eisdem quippe terebat semper membra ciliciis, eisdem contentus erat perexiguis admodum, ac despicabilibus indumentis. Planè dum iuuenilis ætatis ingruente natura, grauissimam sæpè pateretur acediam, laquearibus celiulæ funiculos innectebat, sicque vlnis insertis psalmodiæ studio pendulus insistebat. Numquam adipe, numquam ouis, vel caseo vescebatur. in eisdem verò, quæ apponebantur,

eduliis, continens eum frugalitas cruciabat, vt discumbens non tam se reficeret, quàm certaret, & intestinum potius esset gulæ bellum, quod extrinsecus videbatur esse conuiuium. Sæpè pugnaui, vt saltem in hyemalis inclementia frigoris, aut papyrinæ sibi storeæ stramenta supponeret, aut vestitus saltem nocte dormiret. At ille in nuda ligni tabula nudus, sola contentus interula, cubitabat. Ecclesiam porrò deputabat hospitium, solitudinis autem cellulam habitaculum decernebat. Inconditi siquidem mores populi, & indisciplinatæ ceruices, leue iugum Domini nequaquam sibi patiebantur imponi; sed muneribus terrenis intenti, non ex ore Pontificis Dei verbo, sed tamquam de manibus Præsidis, commodis inhiabant. Hæc enim regio quo magis inuenitur aliena diuitiis, eo copiosius exuberat vitiis. Ab egeno siquidem denominari videtur Eugubium, vel egens bono. Ideoque me vim ingerente coactus, Ecclesiam, quam dimiserat voto, retinebat officio; in eremo tamen perseuerantius habitabat.

Lectus eius.

Matth. 11.

Eugubinæ ciuitatis etymologia.

CAPVT III.

Abstinentia Rodulphi.

QVandocumque impetrare poterat, vt huiusmodi panis in eremo fieret, edebat panem, non fratrum, non denique puerorum, sed cum qui vel ex puro fieret hordeo, vel ex cantabro potius, quod projiciendum canibus de puerorum panibus remansisset. Et licet præter celebriores dies hoc esset quotidie pane contentus, mensuram tamen attentius æquitatis lancibus appēdebat. Vnde mihi quandoque conquestus est, quasi sibi mensura concederetur, hunc eumdem panem prurienti gulæ largius indulgeret. Tanta quippe iuuenculum boni nem castigabat inedia, vt vndecumque solatium alimenti perciperet, vacuo ventre stomachus non curaret. Aliquando verò etiam diebus Dominicis pulmentum nesciens, pomis tantum & pane cum aqua viuebat. Ferreo circa pectus circulo iugiter cingebatur: quem tamen circulum sub ilia dimersum, dum coram fratribus nudaretur, diligentius occultabat. Numquam scilicet capitulo Confessor intererat, in quo non acciperet disciplinam; & tunc festinus exultabat, si non ab vno tantum, sed à duobus flagellari fratribus iuberetur. Sæpè pœnitentiam centum suscipiebat annorum, quam scilicet per viginti dies allisione scoparum, cæterisque pœnitentiæ remediis persoluebat. Psalterium quotidie, cùm duo non posset; vnum saltem non negligebat implere. Quod nimirum, cùm esset in cellula constitutus, armata scopis vtraque manu, totum cum disciplina continuare consueuerat.

Circulum pectorale.

Gaudet disciplinis.

Porrò autem cùm in expeditione esset aliqua constitutus, quantalibet intempestæ noctis profunditate consurgeret, nudis semper cruribus & pedibus vsque dum dilucesceret, psallere non cessabat. Quam videlicet consuetudinem, dum in cella consisteret, diebus ac noctibus sine cessatione seruabat. Quamlibet grauis bruma rigesceret, simplicibus soccis muniebat pedes, cùm tamen frater eius solis calceis contentus esset: Sæpè me per clementiam Christi terribiliter adiurabat, vt quando fortassis excederet, nequaquam me ab eius correptione subducerem: sed omnem in eo disciplinæ modum, qui monachis debebatur, implerem. Ita planè & regulam monachi, & auctoritatem Episcopi sub alterna vicissitudine laudabiliter obseruabat. Opportune siquidem, & & inopportune verbo prædicationis instabat; & quidquid domestici sumptus surripere valebat expensis, & bene prodigus in pauperes dispergebat. Congregans annualiter synodum, nullum assuetæ oblationis, vel xeniorum canonem à Clericis exigi permittebat; sed ne à lapsis quidem commodum aliquod, præter solam pœnitentiam, requirebat: Absit, inquiens, vt synodum vendam: lapsos etiam potius erigam, quàm ex eorum cadaueribus omnino more pinguescam. Tædet vlterius scribendo procedere, & velut paternas à pictura manus dolor videtur Icareus cohibere.

Eius modestia, & humilitas in Episcopatu.

Instar sanctæ prædicationis, quotannis synodum celebrabat.

CAPVT IV.

Felix obitus eius.

HIs igitur & huiusmodi virtutum floribus adornatum, quasi candens lilium immaturæ mortis pruina decoxit: ita vt cùm vix triginta plus minus videretur annorum, ad veræ lucis Auctorem ex hac infelici luce migrauit. *Consummatus enim in breui*, sicut Scriptura loquitur, *expleuit tempora multa*. Placita enim erat Deo anima illius. Et iure consummatus in breui, multa tempora dicitur expleuisse, quia dum in eo paruo, quod vixit, iustitiæ tramitem tenuit, quantum ad se omnia tempora in obsequium Conditoris expendit. Planè quidquid illic de sancto Viro Sapientia loquitur, ita huic per omnia congruit, ac si de illo specialiter diceretur: *Senectus*, inquit, *venerabilis est, non diuturna, nec numero annorum computata. Cani sunt autem sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata placens Deo.* Vnde & sequitur: *Factus dilectus, & viuens inter peccatores, translatus est. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam eius.* Propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatis.

Sap. 4.

Ibid.

CAPVT V.

Vita venerabilis viri Dominici Loricati.

SEd ecce, dum huius Epistolæ gerulus, qui ad nos veniat, quæritur, & non suppetit repente aliud quod vberius ad ædificationem proficere valeat, si scribatur, occurrit. Et fortassis ob hoc nuntius mihi superna dispositione subtrahitur, vt interim, vacante me, stylus ad aliud transferatur. Vir itaque Dei Dominicus pater, & Dominus meus ante annum defunctus est, cuius vita si scribatur, vereor ne fortassis à quibusdam fratribus incredibilis iudicetur. Sed absit à me mendacium scribere. Nam qui veritatem pro viribus veraciter colo, commentum fallaciæ non admitto. Neque enim illud nos latet Apostoli, qui cum præmisisset: *Si Christus non resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra*; præstò subjunxit: *Inuenimur autem & falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus aduersus Deum, qui suscitauerit Christum, quem non suscitauit, si mortui non resurgunt.* In quibus Apostolicæ sententiæ verbis, vt non diutius immoremur, in promptu Lector intelligit, quoniam qui vel Deum, vel Dei seruum mirabile quid fecisse confingit, non modo fabricati præconij præmium non meretur, verum etiam aduersus eum, quem laudauerat, falsum testimonium protulisse conuincitur.

Dominici sanctissima vita.

1. Cor. 15.

CAPVT VI.

Fit monachus eremita.

DOminicus itaque cùm esset in sæculo Cle-
ricus, quia tunc Simoniaca vigebat hære-
sis, quæ & nunc vtinam prorsus esset extincta, vt
Presbyter fieret, à parentibus eius data est Epis-
copo Hircinæ pellis alura, quia, sicut ait Aposto-
Rom. 8. lus, *Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum,*
hæc vna beati viri culpa multorum post bono-
rum probatur extitisse materia. Nam hoc pauore
perterritus; contempsit sæculum, induit mona-
chum, arduumque mox eremiticæ vitæ, tamquã
bellator intrepidus, arripuit institutum. Sed quia
malè promotus est, donec aduixit, sacrosancti al-
Manet virgo. taris vsurpare ministerium non præsumpsit. Vir-
go vsque ad obitum fuit, vitam eremiticam non
Eius magister B. Ioan. de Monte Feretri. omisit, vbi nimirum sub magisterio sancti viri
Ioannis, qui dicebatur de monte Feretri, per plu-
rimos vixit annos. In illa igitur eremo; quæ sci-
licet erat in regione, quæ dicitur Luceoli, consti-
tuto, decem & octo videbantur cellulæ ad habi-
tandum fratribus deputatæ, vbi nimirum sub hac
regula viuebatur, vt numquam vinum biberent,
Arduum vitæ institutum. numquam adipe alimenta condirent. Vnum in
Dominica die, sed & quinta feria pulmentum su-
merent, quinque per hebdomadam diebus in pa-
ne & aqua ieiunium celebrarent; solis autem ora-
tionibus vacantes, vel manuum operibus insisten-
tes, non agriculturam exercebant, non prædia,
vel aliquam substantiam, præter vnum sagma-
rium possidebant. Cum quo scilicet asello, vel
equo vnus erat minister, qui vel ad acquirendas,
vel ad terendas fruges indeficiens discurrebat, so-
lusque eos in cunctis necessitatibus sustentabat,
Ioan. Abb. Ioannes scilicet, qui postmodum loci Abbas fa-
ctus, sub honesta rexit administratione Conuen-
Silentium d[…]. tum. Tenebant autem per totam hebdomadam
districta censura silentium, quod vtique Domi-
nica die post vesperum, cibumque soluentes ha-
bebant loquendi inuicem vsque ad completionis
officium, libertatem. Nudis præterea pedibus, &
cruribus iugiter in cellulis morabantur. Dixit
Anso erem. autem mihi, quia cùm cohabitaret Ansoni, reli-
gioso videlicet viro, quem & ipse vidi, quotidie
per omnes horas Canonicas disciplinam sibimet
inuicem scoparum ictibus ingerebant. Qui vide-
licet Anso sibi aliquando conquestus est, quod
nouem diatias panis pensas in ventre simul ha-
Mira inedia. beret. Tanta quippe macerabantur inedia, vt ari-
dus panis constiparetur in ilibus, ac digeri diffici-
le potuisset.

Frater superbus flagellis corrigitur. Illic etiam quidam frater erat, qui sæpè vaga-
bundus egredi de cella tentauerat, quem Ioan-
nes Prior eremi, prout dignum erat, priùs auste-
rè corripuit, deinde in sua præsentia vapulare
præcepit. Cúmque iubente magistro, se cœpisset
induere, superbe locutus est. Quem rursus ma-
gister exui, rursus præcepit verberari. Sed adhuc
etiam se vestire incipiens, superbum quid efflue-
re non cessauit. Sic tertio, sic quarto, & si rite te-
neo, vsque sexies verberatus est, nec emendatus.
Exutus enim, & reindutus, humilia respondere
non potuit. Septima verò vice flagellatus, cùm
se cœpisset induere, clara cœpit voce clamare, di-
cens: Ecce Diabolus abiit, ecce nequissimus
mei cordis habitator aufugit, meque nexibus,
quibus astringebar, effractis liberum dereliquit.
Iam iam Domino, & magistro meo libenter ob-
A tempero, eiusque me subdendum legibus per
omnia repromitto. Hoc modo frater ille ad hu-
militatis custodiam rediit, & in cellula iugiter
perseuerans, de cætero irreprehensibiliter vixit.

CAPVT VII.

Fit B. Petri Damiani discipulus.

LOnge verò post, magistro præbente consen-
sum, dignatus est Vir sanctus prædictus mi-
hi misero, & quem ipse suscipere dignaretur, indi-
gno, mira se prorsus humilitate committere, &
sicut Abbati Monachum subiugare. Cui nimirum
B præstitit, non accepit. Et quem susceperam velut
in subiectione clientem, gaudeo me in schola
Christi verè Philosophum percepisse Doctorem.
Tota quippe vita eius prædicatio & ædificatio,
doctrina erat, & disciplina. Sed quia nos nonnulla
huius sancti Viri dicta, vel facta per diuersa dicta-
tus nostri iam opuscula sparsimus, non videtur
absurdum, si eadem hic, quæ tamen præ manibus
habentur, eo ipso stylo, quo scripta sunt, appona-
mus. Sanè facilioris est exitus ex dolatis lignis do-
mũ construere, quàm dolando simul & construen-
do laboris exercitium geminare. Nam & de tem-
plo Salomonis scriptum est *Domus autem cùm ædi-*
ficaretur lapidibus, de dolatis, atque perfectis ædificata 3. Reg. 6.
est; & malleus, & securis, & omne ferramentum non
C *sunt audita in domo, cùm ædificaretur.* Habemus &
nos, iuxta nostræ manus imperitiam, politos lapi-
des, quos vtique sufficit nobis, vt in structura dum-
taxat, ita vt inuenti sunt, simpliciter ordine-
mus.

CAPVT VIII.

S. Dominicus ferrea lorica ad carnem indutus.

IN Epistola itaque ad Dominum Tensonem in-
clusum missa, hoc me scripsisse reperio; sed cur
ego sanctos commemorando viros diuersa passim
loca perlustro, quandoquidem intra limen, & præ
D manibus teneo, ad cuius digne efferenda præco-
nia impar viribus non assurgo? Certe cellulis ex-
trinsecus constitutis, solo basilicæ mediantis in-
terstitio, ego illeque diuidimur. Cuius si virtuti-
bus enumerandis inuigilo, ante dies elabitur, quã
scribendi materia deficere posse videatur. Domi-
nicum dico, Doctorem videlicet, & Dominum
meum, cuius quidem lingua rustica est, sed vita
artificiosa satis & lepida. Quæ sanè vita satis vti-
lius ad ædificationem viuis operibus prædicat,
quàm sterilis quorumdam lingua, quæ accurata
phaleratæ vrbanitatis verba inaniter eructat.
Longo iam annorum elabente curriculo, ferrea ad
carnem lorica præcinctus, infœderabilem pugnam
cum iniquis spiritibus conserit, semperque para-
E tus ad prælium, non solum corde, sed & corpore
præmunito aduersus hostiles acies feruidus bella-
tor incedit. Hanc autem continuæ vitæ consue- Eius vitæ austeritas.
tudinem indifferenter habet, vt vix dies vlla præ-
tereat, quin duo psalteria modulando, vtraque
manu scopis armata, nudum corpus allidat. Et
hoc remissiori quidem tempore. Nam quadrage-
simalibus circulis, siue cum pœnitentiam peragen-
dam habet (crebro enim centum annorum pœ- Centum
nitentiam suscipit) tunc per dies singulos, dum se annorum
scoparum tunsionibus afficit, vt minus, tria psalte- pœnitentia
ria meditando persoluit. Centum autem annorum quomodo
pœnitentia, sicut ipso auctore didicimus, sic exple- expleatur.

rit. Porrò cum tria scoparum millia vnum pœnitentiæ annum apud nos regulariter expleant, decē autem psalmorum modulatio, vt sæpè probatum est, mille scopas admittat, dum centum quinquaginta psalmis constare psalterium non ambigitur, quinque annorum pœnitentia in vnius psalterij disciplina rectè supputantibus inuenitur. Sed siue quinque vicies ducas, siue viginti quinquies, centum faciunt. Cōsequitur ergo, vt qui viginti psalteria cum disciplina decantat, centum annorum pœnitentiam se peregisse confidat. Quamquam & in hoc plerosq; noster Dominicus superet, quia cum nonnulli vnam manum in disciplinis agendis exerceant, iste, vt reuera Benjamin filius, contra rebelles carnis illecebras vtraque manu infatigabiliter pugnat. Hanc autem centum annorum pœnitentiam, vt mihi ipse professus est, facilè sex diebus ex more consummat. Memini quoque, quia cuiusdam Quadragesimæ imminentis initio, mille annos imponi sibi per nos ad pœnitentiam petiit, quos certè omnes ferme antequam ieiunij tempus transigeretur, expleuit. Et paulò post hoc prosecutus sum.

S Dominicus Benjamin id est, doloris filius vocatur.

Nunc ad Dominicum, de quo cœperat, sermo recurrat. Enimverò cum hunc iam & incurua senectus deprimat, & crebris insuper sæpè languoribus contabescat, mirum vnde illi tantus feruor incandeat, vt in spiritualibus exercitiis se semper inuictum, semper infatigabilem reddat. Nam, vt ipso referente cognoui, sæpè duo Psalteria cum disciplinis stando continuat: ita vt neque interim sedeat, neque vel ad momentum à percussionibus incredibili mentis feruore quiescat. Inquirenti mihi aliquando, vtrum posset cum ferreæ vestis pondere aliquantisper genuum flexibus insudare, sub hac mihi dedit obscuritate responsum: Cum incolumitas, inquit, mihi votiua respondet, quandoque per omnes totius psalterij quindenos psalmos centies genua flectere consueui. Quod quidē tunc non diligenter attendi, postmodum verò quod dictum fuerat, mente reuoluens, à depresso homine mille * metaneas in vno Psalterio fieri, admiratus expaui. Quadam die post vesperam, cellulam meam ingressus, Magister, inquit, (hoc enim indigno vocabulo me ex humilitate compellat) hodie feci, quod hactenus me fecisse non memini, octo nempe Psalteria inter diem & noctem modulatus expleui. Videbatur autem tunc totus vultus eius ita scopis attritus, ac sulcantibus quibusdā vibicibus liuefactus, tāquam si pila fuerit, prisanatū videlicet more contusus. Psalmodia sanè illi icciteo tam facile prouenit, quia non tam verba, vt ipse asserit, lingua perstrepente reuoluit, quàm sensum mentis viuacitate percutit.

Magnus feruor in sene.

C C. Schol.

CAPVT IX.

Lautior cibus eius panis cum feniculo.

ALiquando à me remotus habitabat, cúmq; ad me ingressum, quibus tunc se vitæ legibus ageret, inquisissem, respondit se carnaliter viuere, & quintis semper feriis, cum Dominicis diebus à solito se abstinentiæ rigore laxare. Requisitus vtrum quolibet pulmento, ouis vel caseo vescerentur, negauit. Rursus si piscibus, aut pomis; Pisces, ait, & poma, si qua sunt, ægrotantibus præbeo, quorum non minimam multitudinem iacere in nostris partibus ingemisco. Cúmque illum durus exactor in angusto concluderem, dicens: Vnde ergo illis diebus remissius viuis, si nihil ce-

A rum comedis, quæ necesse sit vel ignibus decoqui vel in arboribus inueniri? Respondit: Feniculo, inquiens, cum pane libenter vescor. Mox nimirum peritè cognoui, quàm carnaliter homo viueret, qui suas delicias in feniculo constituisset. Habet planè vberem lacrymarum gratiam, sed alternam. Cum enim reclusus sub districto se silentio reprimit, mox, vt voluerit, affluenter plangit. At si colloquio frequentetur, fletum se amisisse conqueritur: nam & ego illi sæpe penuriam meæ ariditatis impropero, dicens: Heu, inquam, mi pater, istæ tuæ lacrymæ infœcundæ sunt, quæ alias orando lacrimas parere nequeunt. Optarem namque, quod consequens est, nimirum vt sicut tu mihi pater es, ita nihilominus & tuæ lacrymæ B mearum quoque lacrymarum fierent genitrices.

In regula quoque eremitica hoc inseruisse me recolo. Dicam. Sed quis sciat, vtrum fides assertioni fidelissimæ præbeatur? Sed paruipendendum est, si humana temeritas arguat, quem summa veritas falsitatis excusat. Est inter nos, qui nonnumquam, vno die continuato cum nocte, nouem Psalteria meditando decurrat: & interim penè semper vtraque manu scopis armata nudum corpus afficiat. Notandum autem, quia dum hæc peragere satagit, nocte vel die dormire non vacat: sed aliquando genua flectens, dum caput terræ deponit, sic nudo repente somnus obrepit, quo solo contentus est. Hic mihi aliquando fraterna familiaritate conquestus est, quia C cum nouem sic Psalteria sæpè modulando perficeret, ad decimum numquam potuerit peruenire.

Nouē Psalteria dicit intra 24 horas meditando.

In Epistola quoque, quam Blancæ Comitissæ direximus, hæc nos indidisse videmur: Vtinam daretur tibi nunc domnum meum videre Dominicum, qui quod imperitæ linguæ conamur officio, ipse te efficaciori luculentissimæ vitæ doceret, & informaret exemplo. Hic denique à tribus iam circiter annorum lustris lorica ferrea vestitur ad carnem, duobus autem ferreis circulis in corpore cingitur, duobus item per brachiorum armos arctatur.

Efficacior vita, quàm oratio.

Lorica ferrea vestitur, ac duobus circulis ferreis circumcingitur.

D

CAPVT X.

Duodecim psalteria continenter absoluit, virgis interim se cædens.

SEd quia de illo in aliis nostris opusculis iam plura digessimus, nunc quod vix ante sex dies ad nos veniens retulit, proferamus. Ait itaque: Contigit me nosse, quod scripseris, nouem me vno die Psalteria decantasse cum corporalibus disciplinis. Quod certè cum audiui, tremefactus expaui, & conscientia remordente congemui. Væh, inquam, mihi, ecce hoc de me, nesciente me, scriptum est: & tamen vtrum à me hoc fieri B potuisset, ignoro. Ergo rursus experior, & an hoc implere potuerim, indubitanter agnoscam. Quarta igitur feria me vestibus exui, & armata scopis vtraque manu, totam noctem ducendo peruigilem psallere, ac me verberare non destiti, donec die altero decursis duodecim ex more Psalteriis, die tertiodecimo ad Psalmum, *Beati, quorum*, vsque reptaui. Porrò, quod nobis durum sæpè videtur, & asperum, quàm ille puerile deputet, ac despectum, vno doceamus exemplo. Frater quidam cum se scoparum ictibus nimis abhorreret atterere, atque vt ipse sibimet plagas inferret, atque perferret, grauissimum indica-

ret, tandem tamen Domni Dominici crebrius insistentis adhortationibus acquieuit, ac per modulationem totius Psalterij, & insuper quinquaginta Psalmorum sibimet disciplinam inferre propriis manibus non cessauit.

Erat autem nox illa præcedens Dominicam diem, & B. Michaelis festiuitatem. Cùmque facto mane ad prædictum senem frater ille venisset, timensque ne de discretione redargueretur, cum quod egerer, per ordinem retulisset, hac ille voce respondit: Noli, frater, pusillanimis esse vel pro hac tua quæ nunc est, infirmitate diffidere, potest enim Deus ex imis te ad altiora prouehere, & huius lacteolæ tuæ conuersationis infantiam ad iuuenilis roboris incrementa firmare. Et adijciens ait: Nos etiam primo pedetentim cœpimus, sensimque ad quod nos diuina pietas perducere voluit, licet imbecilles ac fragiles educti sumus. Sicq; factum est, vt non eum de immoderato feruore, sicut ille timebat, argueret, sed ne desperationi succumberet, tamquam qui minimum quid egerit, animum refoueret. Huius itaque sancti senis exemplo faciendæ disciplinæ mos adeo in nostris partibus inoleuit, vt non modò viri, sed & nobiles mulieres hoc purgatorij genus inhianter arriperent. Nam & relicta Tethbaldi, sublimis vtique generis, & non infimæ dignitatis, mihi aliquando retulit, per præfixam huius disciplinæ regulam centum annorum se pœnitentiam peregisse.

Multi eius exemplo, flagellationis purgatorium arripiunt.

In epistola etiam ad Ioannem Priorem eremi, quæ iuxta Suauicinum montem est constituta, cùm eum eiusque subjectos ad extensionem brachiorum in orationibus exhortatoriè prouocarem, dixi prius de quodam feruentissimo in amore Christi fratre nostro, Adam nomine, deinde Dominicum in exemplo subjeci, ita inquiens: Habemus autem quemdam iuuenculum fratré, qui mihi confessus est à capite vsque ad finem Psalterij eleuata se brachia tenere, dum psallit, ita vt laquear tabularum cellulæ manibus sæpè contingat. Hac tamen discretioné seruata, vt per quinquagenos psalmos ad momentum brachia remissa deponat, & protinus erigat. Habemus & alterum prouectioris ætatis, incuruum videlicet senem, &, vt tibi secretè confitear, hic Dominicus est. Is itaque quamdam scriptiunculam reperit, vbi dicebatur: Quia si quis duodecim illic notatos psalmos vicies quater, erectis in modum crucis manibus caneret, pro vno posset anno pœnitentiæ regulariter compensare. Protinus ille in exercitium id quod dicebatur, arripuit, & duodecim illos psalmos extensis in modum crucis brachiis, sicut dictum est, viginti sex vicibus sub nullo prorsus interuallo, sed vno ductu quotidie decantabat. Scripsi super hoc & in aliis fortassis opusculis, sed quia vel ad præsens desunt, vel facilè memoriæ non occurrunt, iam ab eorum replicatione quæ scripta sunt, ad iam ab eorum replicatione quæ scripta sunt, ad noua quælibet articulus transferatur.

Nota difficillimum laborem quotidianum.

Enimvero quasi quidam diuinus ignis in eius pectore iugiter æstuabat, qui nunquam permittebat eum à spiritalis exercitij labore quiescere. Aliquando namque, cùm ego peruenirem fa-

A protinus horæ Nonæ personuit. Hoc itaque modo iunxi victoriam Crucis cum gloria Resurrectionis. Aliquando cùm de quotidianis, vt mos est, inuicem confabularemur operibus, ait: Hac etiam nocte quid mihi contigerit, manifesto. Nam dum solutus sopore surrexi, mox brachiis in modum crucis extensis, Psalterium cœpi; cúmque psalmis omnibus, & canticis, quæ sequuntur, hymnisque decursis, eò loci iam essem, vt solo Catholicæ Fidei psalmo, & Litaniis deberem cuncta concludere, accidit in mentem, vt interim ista dimitterem, ac pro defunctis psalterium decantarem. Igitur brachia non deponens, ad defunctorum psalterium transij, quod
B iuxta morem, per quinquagenos Psalmos trifaria lectionum interpolatione distinxi. Quo sic expleto, ad id protinus quod omiseram, redij: atque hoc, quod de primo Psalterio reliquum erat, expleui. Cúmque de tertio consequenter aggrediendo Psalterio cogitarem, benefactum, vt ita dixerim, repentè signum nocturnæ synaxis insonuit, quod me depositis vlnis officium cum fratribus celebrare coegit: & certe tunc nescio, quo anni tempore, noctes breuiores erant.

Diutissimè orat extensis brachiis.

CAPVT XI.

Scutica se mire flagellat.

C ALiquantis porrò ante obitum annis, quasi nouum supplicij genus inueniens, virgarum scopas in corrigiarum scuticas vertit: semelque gustato, quia duriores sunt, in his verberandi se consuetudinem posuit. Hoc flagellum, si quando egrederetur ad sæculum, portabat in sinu, vt vbicumque eum iacere contingeret, à verberibus non vacaret. Aliquando verò cum loci occasio non præberet, vt totum se posset exuere, per crura saltem & femora, per caput atque ceruicem sese non cessabat affligere. Circulis quoque ferreis quatuor, quia sibimet præ longa consuetudine quasi iam vilnerant, quatuor item superaddidit, vt duobus in coxis, duo-
D bus consequèter in cruribus stringeretur. Enimvero loricas, quibus vtebatur tamquam cilicia, vel lanea quælibet indumenta, post menses, siue post spatium prolixius abluebat, vt rubiginem depouerent, & aridis ingerendam membris eredinem non haberent. Porrò autem cum omnes qui in cellulis habitamus, hoc elaboremus, vt pro muniendis à frigore pedibus vestimenta vsque ad imum defluant pauimentum, hoc etiam nobis in eo intolerabile videbatur, quia cum in eremo semper & ocreas nesciret, & calceos, vestes tamen eius ad tibias vix medias descendebant. Nudatus autem ad suscipiendam in Capitulo disciplinam, quod scilicet omittere numquam volebat, exesis ieiunio membris, & hama-
E tæ loricæ mole detritis Æthiopicam contraxisse nigredinem videbatur. Vestimenta verò lurida & cariosa, vt ita dixerim, videbantur vetustate consumpta. Hoc mihi sæpè dicebat: In hoc psalmodia prouenit cito psallenti, si cor ad verba teneat, si quod lingua loquitur, mens veraciter comprehendat: alioquin sitor vagatur, psalmo-

Sed hic me quispiam fortasse redarguat, qui A videlicet, non tam quem viuendi ordinem Vir sanctus habuerit, sed quibus miraculis in hac vita claruerit, audire festinat. Cui me breuiter hoc respondere sufficiat: quoniam & Maria, & Ioannes Baptista miraculum fecisse non leguntur, cum tamen eorum vita non qualibet Scriptura, sed Euangelio testante, narretur. Quamquam Maria in solo partu quem edidit, omnium procul dubio Sanctorum virtutes ac signa præcellit. Hoc etiam inseram, quia vberiorem fructum præbet audientibus Sanctorum virorum mirabilis vita, quàm ostensa miracula. Illa siquidem exigit imitationem, ista solam ingerunt admirationem. Miracula docent quomodo illi Sancti B fuerunt; vita verò insinuat qualiter & nunc homines fieri valeant sancti. Præterea qui miraculum quæris, nonne tibi videtur esse mirabile, hominem fragili adhuc carne circundatum, vt ita loquar, Angelicus viuere, adeò vt inter quamplurima hominum millia vix vnum eius similem valeas reperire? Et certè quam plures hodiéque sunt inferioris vitæ, per quos Deus omnipotens dignatur virtutes ostendere.

Partus S. Mariæ miracula omnia antecellit.

Fructuosior est Sanctorum vita quàm miracula.

Iesu teste, non mentior, quia necdum tres menses elapsi sunt, ex quo ad me, in Gamugni videlicet eremo diuersaurem, duo adolescentes monachi venerunt, quorum alter de Spoletina Monarchia, alter verò de Venetiæ partibus, Polensi videlicet vrbe, oriundos se esse dixerunt. C Sed Venetus, vocabulo Michaël, sicut nobis in confessione perhibuit, in ipso suæ conuersionis initio, circulo se ferreo sub hac desiderij sui pactione constrinxit, rogans Dei omnipotentis obnixè clementiam, vt cùm locum saluti suæ congruum reperiret, confestim ille circulus frangeretur. Porrò autem ipso die quo eremum nouus hospes ingressus est, vix post trium horarum spatium, dum in B. Benedicti regula, sicut est idiota, vtcumque s. ilabatim legeret, repentè compunctionis eum spiritus in lacrymas soluit, eodemque momento circulus ille fractus apparuit. Quod miraculum, quoniam alibi iam nos descripsisse meminimus, celeriter transcurrenter, D sequens aliud, quod necdum litteris insertum est, enucleatius digeramus.

Miraculum Michaëlis Polensis monachi.

B. Benedicti regula.

Miraculum

CAPVT XII.

B. Viri in domanda carne excessus.

PAulo post namque Rauennam vrbem, me iubente perrexit, vt teculas suas atque sarcinulas, quas ibi de naui prodiens reliquerat, exportaret. Illic itaque apud fabriles officinas noua ferreorum nexuum armenta confinxit, multisque sa vinculis per diuersa membra ipse sibimet iudex, & reus violenter arctauit. Nam duo dependebant vincula ceruice tenus per humeros B altrinsecus, hinc ad sexum, illinc vsque ad femur: duos verò in coxalibus circulos, duos suscepit in vlnis. Vndique igitur tam multiplici constrictione vallatus, ad nos rediit secretè, quod circa se factum erat ostendit: néue quod fecerat immutarem, vix tandem voti compos obtinuit. Sed cum hæc illum vltra vires tormenta grauarent, & ex attritis carnibus iamiam fœtor erumperet, insuper accessit, quod cor fratris gloriam respuentis acrius perturbauit. Cœpit enim huius mysterij fama prorumpere, & prius per fratrum, deinde per ora superuenientium quorumlibet volitare. Rogauit itaque omnipotentis Dei misericordiam, vt quid sibi super hoc ɋpro placeret, per suæ virtutis indicium euidenter ostenderet. Interim verò dum huiusmodi precibus frequenter insisteret, bis per somnium confortatus audiuit: quia ferramenta illa iam essent diuinitus resoluta. Porrò autem in festiuitate beatorum Apostolorum Simonis & Iudæ, quam nuperrimè celebrauimus, dum nocturno cum fratribus interesset officio, repente duo illa ferramenta quæ super humeros posita vtrinque inferius dependebant, ventremque cum renibus constrictabant, prorsus effracta sunt: & vnum in duas, alterum in tres diuisum est partes. Cæteri verò circuli non quidem per partes abrupti, sed B ita laxati sunt, & quadam facti sunt mollita lenitate flexibiles, vt quodammodo non iam ferrei quàm plumbei viderentur, adeò vt etiam si vellet defluentibus eis, ac prolabentibus astringere se, vltra non posset. Sic sic, frater, qui sanctæ deuotionis æstuanti fuerat ardore constrictus, pio Dei iudicio est mirabiliter absolutus. Quid ergo magnum si per Dominicum, mirabilem videlicet virum, signum aliquod Deus voluisset ostendere, cùm in ipso sui tyrocinij exordio per hunc iuuenculum duo miracula dignatus est exhibere, cùm laudabilius sit fortia peregisse quàm noua? Vnde Dauid cùm præmisisset: *Mirabilis Deus in sanctis suis*; protinus addidit: *Ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ.* Non ait signa, siue C prodigia, sed ipse dabit virtutem & fortitudinẽ.

Omnes circuli, & ferramenta ... ius diuinitus resoluuntur.

Psal. 67.

Præterea cum Romanus quidam, Stephanus nomine, iudex sacri Palatij summam præsidatus administraret Auximi, exigente causa, Dominicus ad eum venit, eumque super quadam eremi possessione, quam ex iure Sedis Apostolicæ detinebat, obnixè rogauit. Quem ille vtpote nulla vestium compositione festiuum, despiciens spreuit: eique nil eorum quæ poscebat, indulsit. Cùmque sibi à circumstantibus diceretur: Noli eum tam durè suscipere, sanctus enim vir est. Ille tamquam fel euomens, ait: Sit Sanctus, vt vultis: sed B. Petrus certè sanctior est, cuius ego causam in hac administratione defendo. Igitur impos D cœpti Dominicus redit ad cellulam; ille quoque post paululum reuersus est Romam. Porrò puer quidam despicabilis qui ad exequendum quodcumque negotium in administratione remansit, quidquid Dominicus petierat à Iudice, cuncta reuerenter impleuit. Iudex autem non diu postquam ad propria repedauit, hostilibus gladiis perfossus interiit: multasque diuitias, quia sobolem non habebat, extraneis hæredibus dereliquit.

Iudex sacri Palatij. Tales hodie appellantur, Auditores Rotæ.

Diuina vltio in Iudicem iniquum.

Erat præterea Dominicus valde cautus in verbis, vt aptè sibi congrueret illa sententia, qua Iacobus Apostolus ait: *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir.* Nam si quando etiam quæreretur, B quota diei hora esset, numquam absolutè dicebat, tota est; sed cum additamento semper, propè tertia hora est, propè sexta hora est. Inquisitus à me cur semper ita diceret: In hoc, inquit, mendacium caueo. Nam siue sit hora transacta, siue adhuc fortassis immineat, propinqua tamen est, quæ videlicet à momento in quo loquimur, non elongatur.

Iacob 3. Cautela magna vtitur in verbis suis S. Dominicus.

Habebat aliquando cellulam iuxta monasterium, quod dicitur Coniunctuli. In vigilia itaque Dominicæ Natiuitatis, cum tota præcedenti Quadragesima mansisset inclusus, tantisque ieiuniis, atque laboribus esset vehementer afflictus, inuitante gloria solemnitatis egressus, Ab-

bat loci humiliter procidit, veniam petiit, actus suos, & cogitationes lacrymabiliter accusauit. Ille autem, vt erat iuuenculus, leuis moribus, & consiliis spiritualibus insuetus, cum sibi sufficeret vnum psalmum, vel perexignum quid imponere præcepit, vt pro his quæ confessus fuerat, triginta psalteria decantaret. Qua nimirum ille sententia velut sagitta perculsus, ad cor rediit, atque hoc prouenisse ex diuini dispositione iudicij deputauit. Itaque regressus in cellulam, numquam prodiit, donec præfixum indictæ pœnitentiæ canonem instantissima sedulitate persoluit.

Magna humilitas.

CAPVT XIII.

Felix eius excessus è vita.

SOlebat autem per interualla, licet parcissimè, vinum bibere; sed longè antequam defunctus est, decreuit ab eo penitus abstinere. Vt itaque iam omissis cæteris ad obitum veniamus, patiebatur grauedinem stomachi, crebris insuper capitis doloribus cruciabatur. Et quoniam alterum sæpè procedit ex altero, proposuit ad purgandum stomachum antidoti sumere poculum. Sexta igitur feria per continuum diem vix desiit, vel modulandis psalmis insistere, vel corrigiarum se ictibus flagellare. Nocte verò sopore deposito, suscepit antidotum, deinde cœpit angustiari, & de stomachi dolore grauiter conqueri. Post decursum itaque nocturnæ synaxis officium, post matutinos hymnos, cum prima iam hora sibi à fratribus qui aderant cantaretur, sanctum Deo spiritum reddidit. Inueneruntautem & alteram loricam, præter eam qua indutus erat, lateribus eius sindonis more substratam, Vnde suspicati sunt fratres, hoc sibi præter consuetudinem nullatenus accidisse, & quia se sub eam sanus tenere consueuerat, super quam videlicet & in infirmitate iacebat.

Longe ante obitum à vino abstinet.

Laborat dolore stomachi & capitis.

Somniauerat autem tunc quidam frater de me, quod oculorum lumen amiserat. Quod dum ego Hildebrando venerabili Romanæ Ecclesiæ Archidiacono in Lateranensi Palatio retulissem: Nequaquam, inquit, vt times, hoc tibi propinquæ est mortis indicium, sed familiaris tibi aliquis extinguetur, qui tibi & charus sit, sicut oculus & lumen tuum, ac splendor in bonis operibus videatur. Et, ô verum, sed amarius omni felle præsagium! Tertio die postquam Romanis mœnibus sum egressus, ecce mihi relatio crudelis occurrit, quæ mihi nihil minus opinanti cæcatum me remansisse perhibuit: Dominum scilicet, & illuminatorem meum Dominicum ex hoc sæculo nuper egressum. Illicò mihi illiquidò paruit, dum ille periit lucis auctorem, in tenebrarum me remansisse caligine. Fratres autem corpus eius, ne à vicinis monachis eorum raperetur è manibus, in eadem in qua defunctus est cellula, defossa humo, celeriter obruerunt. Nos autem ipso die Dominico quo eremum ingressi sumus, sanctum corpus inde sublatum reuerenter, vt dignum erat, in Capitulo sepelinimus. Et cum nonus esset depositionis eius dies, prædictum corpus sanum illibatumque reperimus.

Hildebrandus fuit mox Gregorius Papa 8.

Post nonū diem manet corpus eius incorruptū.

A amarescant. Nunc velut infrænes equi, per voluptatum suarum prata discurrant, vt post eorum manus & brachia districtionis extremæ lora cohibeant. Dominicus autem nostri stigmata Iesu portauit in corpore, & vexillum crucis non tantum in fronte depinxit, sed cunctis etiam vndique membris impressit. Exustus & aridus ab humore calami, & iunci vberibus cœlestis gratiæ meruit imbribus irrigari. Hic ferrea lorica præcingitur, illic niueis Angelicæ gloriæ vestibus decoratur. Hic duritia cubilis atteritur, illic molli Patriarcharum gremio confouetur. Tota hæc vita facta est sibi parasceue Crucis, illic autem festiuus & splendidus æternam celebrat gloriam resurrectionis. Nunc inter ignitos supernæ Hierusalem lapides emicat, nunc ornatus B victoriarum suarum titulis æterna laude triumphat, atque in illa beatorum ciuium iucunda societate coniubilat.

Galat. 6

Tota vita parasceue Crucis sibi fuit.

Obiit autem B. Dominicus pridie Idus Octobris, regnante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo Patre & Spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SCHOLIA.

A *Depresso homine mille Metanæas in vno Psalterio fieri.*] Metanæa hoc loco non illa intelligitur, quam carminibus Ausonius describit, C Quæ facti, vt ille ait, non factique exigit pœnas. Licet vera germanaque huius nominis acceptio apud probatos auctores illam significet. Est enim μετάνοια, pœnitentia, resipiscentia, cum post factum sapimus. Cæterum hic illud denotat, quod apud Græcos Ecclesiasticos, scriptores posterioris ætatis, qui id vocabuli transtulerunt ad eas corporis prostrationes, quas publicè vel priuatim Christi fideles sponte, vel è sanctorum præscripto Canonum obibant: μετανοοῦντες enim, vel οἱ ἐν μετανοίᾳ ὄντες dicebantur, qui publicam olim pœnitentiam agebant. Fuerunt autem crebræ in terram prostrationes in vsu: vt ex Sozomeno colligitur: & apud Græcos quibuscumque pœniD tentibus ita eæ prostrationes injungebantur, vt eam ob rem prostrationes in terram proprio quasi vocabulo μετάνοιαι, vel σφοδραὶ μετάνοιαι nuncupari potuerint. Sunt aliæ ἰδιορίαι, quæ sine prostratione flexis tantummodo genibus absoluuntur: cuiusmodi est illa apud Gregentium aduersus Iudæos, Κλίνας τὰ γόνυ ἕως ἐδάφους τρὶς & ἀναστὰς ἐκτείνας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπεν id est, Ter genu flectens ad terram vsque, deinde surgens, & manus ad cœlum tendens, dixit. Plura suppetunt exempla apud Chrysostomum, Basiliū Euagrium, aliosque scriptores, qui monachorum res, & acta sunt prosecuti, quos hic referre notarum ratio non permittit. Sed illi putiori, cultiorique vocabulo eas metanæas vocarunt E γονυκλισίας, genuflexiones. Denique illud etiam obiter addamus, quod rem magis declarat: quia apud Monachos salutationes fiunt, vel demissa corporis inflexione, vel etiam curuatis genibus, ob id μετανοία, salutatio est: quod legimus apud Ioannem Ierosolymit. In vita Damasc. &

XXIX. Iulij.

Passio sanctarum Virginum, & Martyrum, Floræ & Lucillæ.

Psal. 67.

Deus quomodo mirabilis in sanctis suis

DEum mirabilem in sanctis suis, Psalmista teste, didicimus, non solum in eo quod mirabilia signa per eos operatur in his qui infirmantur: verum etiam quod per eum ipsi conualescentes de infirmitate communi, fortes facti sunt in bello. Infirmitas enim hominum auet mortem fugere, maximè verò si sit cum cruciatibus inferenda. Sed sancti Martyres hanc infirmitatem per Dei gratiam superantes, non solùm oblata pertulere tormenta, & per ipsa suam vitam fuderunt;

B

verum etiam vltro se tyrannis, & carnificibus ad pœnas atrocissimas obtulerunt. Quod hominum genus optimo iure dixerim diuino munere, fortitudinem suam mutasse. Cùm, quod per naturam amatur, nullo cogente deponunt: & quod naturaliter exhorretur, ipsi sua sponte sequuntur. Quod siquidem mentis robur, quamuis in viris ipsis mirabile sit, & summis laudibus dignum, longè tamen est mirabilius & laudabilius in sexu fœmineo, qui frigiditate suæ naturæ timidus & mollis est: & sicut bellis ineptissimus est, ita gladios odit, & arma: & non solùm conspectum, sed & memoriam sanguinis perhorrescit. Hæc iccirco præmiserim vt intelli-

C

gatis, fratres charissimi, quales quantæque sint Virgines, ad quarum solemnia conuenitis, in quibus non solùm religionem venerari debemus, nec virginitatem tantùm, sed & ipsum martyrium, nec qualecumque martyrium, sed tale ad quod ipsæ sua sponte de remotis regionibus non secus, quàm ad summas delicias cucurrere. In quo summæ fortitudinis actu non solùm emicuere, sed etiam suæ virginitatis exemplo. Barbarorum Regem nondum Baptismatis vnda renatum, ad idem certamen, eodem subeundum affectu æmulatione sanctissima, perduxerunt. Quas quidem Virgines & Regem si compare-

D

mus ad inuicem in actu tantæ virtutis, sexu quidem superant pietate & exemplo; superantur autem à Rege, quod is nondum regeneratus in Christo, tyrocinium suum à tanta celsitudine perfectionis incepit, vt priùs martyr fieret, quam Fidei susciperet Sacramentum: & qui lotus aqua non fuerat, suo sanguine lauaretur. O verè spectaculum maximum, cernere eum qui Christianus non fuerat, ceruicem pro Christo tendere; & eum qui nondum erat renatus Baptismate, per martyrij palmam baptizatis plurimis anteferri! Sed ipsa nobis historia iam loquatur, ipsa nobis sanctorum originem, ipsa eorum vitæ progressum, ipsa consummati certaminis gloriam

E

iam proponat.

Roma semper caput orbis.

Vrbem Romam vniuersas vrbes omni nobilitatis genere præcessisse, & caput orbis fuisse manifestum est. Si enim ante Christi Domini natiuitatem consideres, Romanos inuenis rerum dominos; sin post, per B. Petri sedem caput orbis effectam vides; si viros qui prouenerant in ea, mente reuoluas, consilio cautos, strenuos armis, fortitudine summos, præstantes iustitia, moderatos in rebus omnibus comprobabis. Vnum quod ante Christum defuerat, fidei scilicet pietas, per Petrum illata, vrbem, quæ catenus in cæteris cæteras superauerat, nobilitauit adeo, vt in hoc etiam cæteras antecedat. Quis enim sufficiat numerare quot huius vrbis indigenæ Christianis

A

temporibus bello paceque claruerint? Vincit quidem opinionem eorum numerus, vincit & fidem. Sed inter eos qui cruciatibus suis regnum cœleste mercati sunt, hæ nimirum, ad quarum solemnia conuenitis, specialem obtinent dignitatem. Virilem siquidem animum induentes, Romæ progenitæ, Romæ religiosissime viuere, Romæ defuugi demum constantissime meruerunt. Gloriosæ igitur virgines Flora & Lucilla sorores, temporibus quantum intelligi potest, & datur, Antonini, cognomento Pij, cùm Romæ suis sanctis moribus in conspectibus diuinis arderent; foris verò secundum nominum suorum proprietatem florerent & lu-

B

cerent, Apostolicam vitam delegerunt, qua se à terrenarum amore retraherent, & corporis sui sanctificata vascula pudicitiæ sanctificatione litarent: & quæ nouerant per superbiam Angelos corruisse, per humilitatem sibi ad cælos pararent ascensum. Cùm igitur per hæc, & alia benefacta, Deo, hominibusque placerent; voluit eas Dominus per tribulationes, veluti aurum per ignem probare, vt eas apud se gloriosiores efficeret. Cùm enim Deus virgines sanctas virtute fortitudinis instruxisset, noluit eas latere, sed in campum certaminis prodire: vt quæ sui corporis passiones, & diaboli tentationes vicerant, ipsum etiam sæculum superarent. A leuio-

C

ribus igitur sumens initium consilio sancto suo, quomodo de malis etiam elicit bona, sanctas de regione sua subduci permisit: vt & patientiæ meritum sumerent, & nomen Christi exteris Gentibus nuntiarent, & eas ad eius cultum adducerent.

SS. Virgines in Africam adducuntur.

Erat siquidem per ea tempora in Africæ partibus Rex barbarus, nomine Eugegius, qui Romanis regionibus infestus, eas depopulare conatus, inter reliquos captiuos, Virgines sanctas, volente Deo, in suam regionem adduxit: quas cùm iuuenili ætate & pulchritudine præstantes videret, in earum exarsit amorem. Quibus cùm cultu

D

regio mundum muliebrem exhiberi curaret, Flora virgo prudenter aduertens quid intenderet Barbarus, ait ad eum: Vide quid facias. Nam potentissimum sponsum habemus, qui nostris suisque permotus iniuriis, furorem suum exagitabit in te. Fuit auditis his Barbarus, & superbiæ vanitate turgidus, non putans inueniri posse quemquam, qui in se possit exercere vindictam, turbata mente, & arroganti voce respondit: Et quis est sponsus vester, cuiusve potestatis, vt iniurias suas vel vestras in me possit vlcisci? Virgo verò Domini Flora nihil trepidans & fœmineæ cogitationi virilem fiduciam inserens, Deum, inquit, & Dominum Iesum Christum sponsum habemus, qui cœlum terramque de ni-

E

hilo condidit, & vniuersa quæ cœli ambitu continentur. Cui cuncta deseruiunt, cui nihil potest esse difficile; huic Domino Deo nos ipsas spopondimus, huic immaculato corde & corpore seruimus. Quod violari, quod pollui, quod tuæ libidini deseruire, quàm absonum, quàm impium, quamque sit impossibile, videas. Neq; enim potes persuadere tibi, si templum Dei, quod

1. Cor. 3. & 2. Cor. 6.

sumus nos, violare tractaueris, te impune iturum: sed certo certius tibi persuadere debes, te protinus disperdendum ab eo quem in nostris lacessis iniuriis. His auditis, inuictissimus Rex, tantam

Rex Sanctarum verbis à facinore patrando reuocatur.

fœminæ miratus constantiam, facundiam, & castitatis amorem, Domini nutu terretur, & imputam affectum, quo Virginibus stuprum paraue-

rat, in religionem commutans, Deum summum & verum in earum pectoribus venerarur: statimque iussit eis secretum, & ornatum cubiculum præparari, ad quod nulli virorum pateret ingressus, sed solis virginibus, quas perpetuò Sanctarum obsequio dedicauerat. Quibus etiam mandauit, vt ab earum ministerio non recederent, sed eis summa reuerentia deseruirent, vtpotè ancillis Dei, qui moraretur in cœlis.

Videntes igitur sanctæ sorores tantam Dei prouidentiam circa se, qua de prædone patronum, & de corruptore pudoris assertorem effecerat, & Principum curiam in monasticum claustrum commutarat, diuinum consilium admiratæ, gratias agebant ingentes omnium bonorum Auctori, qui & in captiuitate positas, apud alienigenam Regem tantam gratiam inuenire fecisset, pro cuius incolumitate simul & salute perpetua, Deum, prout iustum erat, frequenter orabant, ne qua notari possent ingratitudinis macula. Formatur interim animus Regis ad Fidem, & in tantum earum sacris precibus confidebat, vt & profecturus ad bellum, se eis instantissimè commendaret. A quibus cùm iuberetur bono animo esse, vel audiret se domum cum salute reuersurum, quasi cœlesti munitus oraculo, victoriæ spem certam concipiens, descendebat in prælium, & semper nutu Dei victoriam reportabat. Quibus euidentissimis earum signis sanctitatis, Rex intelligens per earum se preces esse protectum à Deo, & in cunctis agendis adiutum, maiori Virgines prosequebatur honore, & velut matres habebat, beatum se iudicans, & Regnum suum, quod ancillarum Christi protegebatur meritis, & precibus firmabatur.

Regis erga sanctas Dei pietas, & ab hostibus victoria.

Virginibus igitur sanctis in Africana regione sub Eugegio Rege, religiosè sanctèque degentibus, & Rege iugibus illas obsequiis & beneficiis prosequente, iam annus vigesimus agebatur, ex quo fuerant de sua propria ciuitate captiuatæ. Post quod temporis spatium, volens Dominus Iesus fidelissimas sponsas suas de sæculi præsentis eruere laborioso certamine, & in ipsum cœlestem thalamum introducere, & sciens illas ad martyrium subeundum esse promptissimas, noluit eas domesticis tantùm triumphis ornari; verùm in campum prodire, & aucto certamine gloriosam vitam gloriosi martyrij triumpho finire. Non enim frustrà Rex noster milites suos fortissimis armis accingit, quod profectò tunc faceret, si quos ad martyrium roboraret, & certamen non opponeret, & naturæ fineret in pace concedere.

Admonitæ per visionẽ reuertuntur in proprias regiones.

Sponsus igitur suus sub intempestæ noctis silentio per visionem apparet, & eas his verbis alloquitur: Dilectæ Sponsæ, nullam vltra moram in his regionibus facite, sed surgentes ad patriam vestram redite, vbi vos oportet per martyrium consummari. Quibus auditis, Virgines gauisæ gaudio magno pro tanto nuntio & beneficio, Sponso Christo summas gratias egerunt: & manè suo Principi narrauerunt, rogantes vt sibi liceret ad patriam, secundùm oraculum ad se factum ad palmam martyrij consequendam,

A exitium, decreuit, earum itineribus comitem se tribuere, & dixit ad eas: Quandoquidem vobis recedendum est, & integrum mihi non sit post vestrum discessum in his regionibus remorari, si permittitis, veniam & ipse vobiscum. Innuentibus autem eis, & id fieri cupientibus, & asserentibus insuper ipsum Christiano gregi certo certiùs aggregandum, quasi diuino responso permotus, regno, filiis, & vxore dimissa, ancillarum Christi comes efficitur: & qui iam Virgines barbarico furore de regionibus earum abduxerat, quasi pater amantissimus reducebat. Inter vtrumque si conferas, mutationem diuinæ dexteræ conspicies. Ibi enim Eugegium lupum ferocissimum inuenis, hîc mansuetissimũ agnũ.

Rex se illis comitem præbet.

B Aliena tunc rapere, virginitatem corrumpere, innocentes occidere conabatur: at nunc sua pro nihilo ducit, pudicitiam asserit, pro Christo mori desiderat, atque ad vitam ponendam pro Christo sua sponte de longinquis regionibus occurrit. Mirentur hæc Gentiles & increduli, mirentur nescientes Deum in sanctis suis esse mirabilem, sicut præfari sumus. Nos enim huiusmodi non mirari, sed amare debemus, fidelibus omnia scientes possibilia.

Psal. 67.

Imperantibus igitur Romæ M. Antonio Vero, & Commodo Aurelio, anno scilicet Domini centesimo octogesimo, vel circa, sanctæ virgines Flora & Lucilla sorores, cum Eugegio
C Rege ad martyrium suscipiendum pro Christo vrbem Romam intrantes, inuenisset, agente Præfecto vrbis, Helio nomine, furorem Gentilium contra Christicolas desæuire. Quem illæ minimè veritæ palàm se ostenderunt, & à satellitibus comprehensæ, Præfecto vrbis Helio præsentantur. A quo de Christiano cultu percunctatæ, Christianas incunctanter se astruunt; adiicientes, se post annorum viginti captiuitatem, iussu Christi Romam ad martyrium rediisse. Quibus Helius: Præceptum Imperatorum asserit, & inculcat id esse, vt Christiani diis litent, vel grauibus suppliciis occidantur. Ad hæc virgines responderunt, paratas se pro viuo veroque Deo
D vitam propriam ponere, ad quod ipsæ reuelatione diuina de longinquis mundi regionibus aduenissent. Tunc impius Helius videns eas non posse de sancto proposito amoueri, iussit eas felici cruore damnari, iuxta cuius imperium, astante Eugegio, & earum constantiam admirante, à lictoribus capite plexæ, martyrij coronam adeptæ sunt.

SS. martyrio donantur.

Post aquarum excessum, videns Eugegius Rex Floram & Lucillam matres suas, & dominas per tantam constantiam coronatas, se superstitem reliquisse, ardens amore martyrij, cuius in sexu fœmineo iam exempla processerant, Præfecto vltro se obtulit, dicens: Et meipsum cum eis depone, quoniam ambæ dominæ meæ sunt, &
E post earum excessum viuere renuo. Interrogatus autem quis esset, nomen edicit & patriam, virginum quoque, & suam omnem historiam manifestat, adiiciens se pro nomine Iesu Christi mortem appetere. Retractabat Helius, & reuocabat in dubium, quod hic qui Christianus non

Eugegius se Christi famulum manifestat, & martyr fit.

A litatem acquisierunt 4. Kal. Augusti, quas ad thalamum summi Sponsi spiritus Angelici deduxerunt: quem dum viuerent, & in morte, toto mentis affectu, atq; amore prosecutæ sunt, pro quo diuitias, voluptates, honores & vitam ipsam, qua nihil homini charius, libentissimè contempserunt. In quo quiescentes, & beatæ pro voluntaria paupertate inæstimabiles, & veras diuitias acquisierunt pro temporalibus ieiuniis æterna conuiuia, pro contemptu pruritus fœdissimi honestatem, & perpetuas voluptates pro ridiculis & puerilibus huius vitæ veros, solidos, & sempiternos honores, & pro momentanea, fragil'q. vitam meruere perpetuam.

B SS. corpora vbi sepulta & quomodo. Corpora verò eorum à fidelibus collecta sunt, & Christiana pietate sepulta in suburbano ciuitatis Ostiensis, vbi quieuerunt annos per septingentos & vltra, videlicet vsque ad annum Domini nongentesimum primum. Quo tempore religiosus Pater Ioannes Episcopus Aretinus, Cancellarius Palatinus, sacra sanctarum Floræ & Lucillæ, & Eugenij Regis corpora à Benedicto eius nominis Romano Pontifice III. petiit, & accepit. Quæ per familiam suam deferri religiosè curans Aretium versus, ipse, ne per Romanos impedimentum aliquod pateretur, per aliam viam reuersus est. Volente autem Deo, nomina, meritaque virginum, ad suam & earum gloriam diuulgare, contigit quadam die familiares Episcopi cum sanctis corporibus hospitari inter lacum, Disortium nomine, & Aretinam paludem. Accolæ verò loci, Domini autem in primis, ex reuerentia loci & religione familiæ cognoscentes sacras reliquias, nutu Dei quamdam ex eis impetrauere particulam. Vt autem secundùm Apostolica mònita tutis Dei beneficiis essent grati, in honorem Dei, & B. Mariæ, ac SS. Floræ & Lucillæ Basilicam condidèrunt, & per sanctas earum reliquias dicari fecerunt. Nomen etiam oppidi, Principatusque sui à sanctæ Floræ nomine denominari iussèrunt, cùm primum oppidum Amia, & ipsi Amiatæ Comites dicerentur.

Ab oppido igitur sanctæ Floræ, & religiosis Comitibus abeuntes, iter prosequebantur inceptum, iamque ad Aretiuam planitiem propinquabant, cum ecce consilio Dei, iumentum quod sacra corpora deferebat, vlterius se deduci nullis adhortationibus vel verberibus admittebat. Miraculum maximum in via factum, dum sacra corpora esportarentur. Attoniti ministri, & semet inuicem expectantes, & quid sibi vellent martyres ignorantes, Episcopo, qui iam Aretium peruenerat, quid sibi contigisset, intimare non neglexerunt. Tunc deuotus Antistes, accepto nuntio, & maxima deductus multitudine Clericorum, & populi, perrexit obuiam Sanctis, & præmissis precibus sacris, & lacrymis aspersus, per seipsum iumentum illud mouere conatus est. Quod cum & ipse non posset, inito cum suis consilio, iumentum abire sinunt, pro certo sciens eum locum à Sanctis electum, ad quem sua sponte veterinum animal aduolasset. Quo facto, brutum animal ab Angelis Dei, sanctisque martyribus ductum, quasi de carceribus erumperet, cursu velocissimo montem, qui tunc Titanus dicebatur, ascendit, & in loco certo sanctis cœlitus constituto constitit, qui ab vrbe Aretina per duo millia ferè passuum distat. Vbi breui deuotione fidelium Basilica facta est, & Monachorum Cœnobium, quod sanctitate commorantium in eo, & interuentu virginum crebris, magnisque miraculis in multos annos mirabiliter adoleuit. C Pro cuius celebritate Cœnobij, & deuotione sanctarum, Castrum ibi conditum est, & à sancta Flora, sicut & mons ipse totus, accepit nomen, quod annis plurimis floruit.

Monasterium verò anno Domini millesimo centesimo nonagesimo tertio per factiones Aretinorum Ghelfas, & Ghibellinas dirutum est. Qua desolatione peracta, cum sanctis reliquiis translatum est in vrbem Aretij, vbi vsq; hodie virgines sanctæ magna populi veneratione coluntur. Castrum verò postea, anno Domini millesimo centesimo nonagesimo sexto, propter easdem factiones dirutum est. Regnante Domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum, Amen. Addita hæc præfus ... de ruina Monasterii, & castri sanctæ Floræ.

Expositio visionum SS. Martyrum Mariani & Iacobi.

Monitiuncula ad Lectorem.

BEnignissime Lector, In principio III. Tomi de Sanctis F. Laurentij Surij Carthusiani edit. Colonien. 1572. habes Passionis Historiam SS. Mariani Lectoris, & Iacobi Diaconi, cælestibus visionibus refertam. Harum autem Visionum expositio cùm non minus piè quàm eleganter à B. Petro Dam. dum Prior S. Crucis Auellanæ existeret, conscripta, hoc tomo iam typis vulgato, in manus meas peruenerit, operæpretium fore censui, illam hoc loco, in posteriori editione suo ordini restituendam inserere. Vale.

XXX. Apr. IAM verò, vt de istis visionibus istorum sanctorum aliqua succinctè pertractemus, quis est, quem beatus Marianus Iudicem in tribunali viderat, nisi ille, qui in cœlo præsidens, accepto à Patre iudicio, de viuis & mortuis iudicat? Sicut scriptum est: *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio.* (Ioan. 5.) Qui honesta & decora facie videbatur; quia hic est de quo dicitur, *Speciosus* (Psal. 44.) D *forma præ filiis hominum.* Hic itaque ad tormenta Confessores præcipiebat ascendere; quia quantumlibet turibunda persecutorum dementia sæuiat, quantumlibet ad patiendum pro Christo deuotus fidelium animus inardescat, ad martyrij celsitudinem, nisi quem ille occulto suo iudicio prouexerit, non aspirat. Multis autem gradibus ad summitatem Catastæ erat ascensus; quia multis virtutum gradibus ad perfectionis summam conscenditur: & sic demum ex diuina

gratia ad martyrij celsitudinem perueniunt.

Quod autem B. Marianum in altiorem Catastæ locum martyr Cyprianus extulit, hoc intelligere debemus, quia speciali dignitate martyrij eum Dominus inter Martyres sublimauit. Sed quid est, quod præcipiente Domino, B. Martyr in locum passionis ascendit, sed tunc passionis martyrium non accepit, nisi quod vir quisque perfectus, qui iā se in virtutū arce erexit, quia iā totis nisibus ad moriendum pro Christo mentis intentionem firmauit: adhuc tamen differtur, quatenus eius desiderium amplius quotidie augeatur? Vnde in hac visione rectè dicitur: *Exurgens Iudex ad Prætorium suum ibat, quem nos pariter sequebamur.* A loco quippe tormenti ad Prætorium suum Iudicem sequentibus Martyribus ire est, ab effectu martyrij Dominum Electos suos aliquanto suspendere, & eorum mentes per contemplationem ad supernum gaudium interim subleuare. Et notandum, quod se quidem cum altero Martyre sequi pariter dixit; Iudicem vero non simul cum eis ire, sed præcedere asserit; quia videlicet quicumque ad supernæ mansionis requiem tendimus, quicumque pia conuersione ad beatorum consortium festinamus, Sanctorum vias, Deo nos præcedente, tenere possumus; Christi vero vestigia imitari quidem, sed ad plenum consequi omnimodo non valemus. Illi namque dicunt veraciter confitētes.
1. Ioan. 1. *Si dicimus, quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis nō est.*
Ioan. 14. Christus verò dicit: *Venit Princeps mundi huius, & in me non habet quicquam.* Benè etiam qui Martyrē comitem habet in itinere, Iudicē habet ducem, quoniam ille Propheta est, cui Propheta dicit:
Psal. 30. *Propter nomen tuum dux mihi eris, & enutries me.*

Quod autem ait: *Iter nobis erat per pratum*; quid per pratum, quod ager dicitur, nisi mundus hic designatur? Rectè ergo non mansisse in prato, sed iter habuisse per pratum dicitur, qui Dominum sequebatur; quia nimirum quicumque ad illam desiderabilem ciuitatem Hierusalem cælestem pertinet, in hoc mundo non habitationem, sed iter habet. Sed quid est, quod per pratum iter habuisse dicitur, & non fœnum, sed excelsas arbores, & ordinate disposita ibidem vidisse perhibetur? Quid denique per has arbores, nisi Sancti, & Iusti viri designantur, qui videlicet mentis sublimitate infima quæque despiciunt, & in charitatis fraternæ radice solidati, suum ordinem non confundunt?

Postremo vero quid est bibere phialam de aqua fontis, nisi gustare calicem passionis? Vnde Dauid ait:
Psal. 115. *Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.* Et notandum, quàm pulchra similitudine Visio cum Propheta concordat. Ille quidem calicem accepit, & nomen Domini inuocauit; iste Martyr phialam bibit, & Deo gratias egit. Fons autem ille, vnde phialam impleuit, aquas perspicuas emanabat, & per Psalmistam dicitur:
Ibidem. *Pretiosa in conspectu Domini, mors Sanctorum eius.*

Hic vero inquiri potest, quid sit quod Iuuenis iste beatis [illegible]

A gellari permittit. Vnde Redemptor noster in Cruce ad Patrem clamabat: *Deus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* Psal. 21. Cūcta igitur hæc arcana mysteria, quæ omnipotens Deus quotidie per Electos suos occulta dispensatione tribuit, huic vni præcipue aperta visione monstrauit; vt quod in ceteris occulte agitur, hic etiā videre mereretur.

Iam vero quem Iacobus Iuuenem aspexit, quis nisi ipse est quem Marianus Iudicem vidit? Qui Iuuenis iccirco apparuit, quia Mediator Dei & hominum inter homines conuersatus, ad iuuenilem quidem ætatē peruenit, & in senium non declinauit. Proceræ autem staturæ erat, quia exultauit vt gigas ad currendam viam. Psal. 18. Caput vero super nubes extulerat, quia per majestatem,
B & à summo cœlo egressio eius, & occursus eius vsque ad summum eius. Et quia, sicut Paulus ait, *Caput Christi est Deus* Christus vero caput est corporis sui, quod est Ecclesia. Et caput extulerat super nubes, quia per majestatem diuinitatis, qua vnum semper cum Patre est, cum ipsa assumptæ humanitatis substantia in cælo cum eo æqualiter regnat. Sed licet caput super nubes eleuetur, corpus tamen in terris conspicitur; quia sancti omnes, qui corpus sunt Redemptoris, donec hanc carnem portant, per conditionem mortalitatis in terra commorantur, quamuis per libertatem spiritus in cælo iam habitare probentur, dicentes cum Paulo: *Nostra autem conuersatio in cælis est.* Philip. 3. Vnde rectè cum corpus il-
C lius in terra videri dicitur, non tamen terram tangere perhibetur; quia sancti Viri in terra quidem conuersari videntur, sed terrenis actibus ex desiderio non implicantur: & dum totis nisibus ad alta se erigunt, pedes mentium à terra suspendunt.

Benè autem nitidis vestibus indutus fuisse perhibetur, quia de eo per Prophetam dicitur: *Amictus lumine sicut vestimento.* Psal. 103. Per nitidas quidem vestes, quibus induitur, sancta proculdubio Ecclesia designatur: quæ videlicet vestis & per munditiam sanctæ operationis splendida, & per spem futuræ beatitudinis Domino adhæret extensa; de qua dicit Apostolus: *Vt exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut*
D *rugam.* Ephes. 5. Et congruè fulgidis vestibus indutus memoratur; quia de Electis suis à Domino dicitur: *Fulgebunt iusti sicut Sol in Regno Patris mei.*

Nec illud vacat à mysterio quod istæ vestes diuersis coloribus distinctæ referuntur. Sancti enim Viri dum multis pollent virtutibus, quasi diuersa colorum specie distinguuntur. Hinc est, quod per Psalmistam dicitur: *Astitit Regina à dextris tuis, in vestitu deaurato, circumamicta varietate.* Psal. 44. Hic itaque Iuuenis non stetisse, sed pertransisse ante ora Martyrum visus est; quia iam eos Dominus de hoc mundo tollere, atque ad contemplationem majestatis suæ perducere dis-
E ponebat; sicut ipse in Euangelio dicit: *Et transiens ministrabat illis.* Luc. 12. Quid est autem, quod singulas zonas purpureas in sinum Martyrum proiicit, nisi quod eos vndique cingendos angustiis passionum innotescit [illegible] videlicet zona passio-

collo eius monile roseum, in manu verò palmam viridissimam portat. Per monile siquidem, quod collo circumdatur, æternæ vitæ beatitudo non incongruè designatur; quam quisque dum accipit, ineffabili gaudio ex omni parte circumfluit. Sicut enim in monili nec finis, nec initium reperitur; sic vita æterna nec initio inchoatur, nec fine concluditur. Quod monile roseum videbatur; quia puer iste, qui monile vitæ æternæ acceperat, fuso sanguine martyrio coronandus erat. In manu verò palmam viridissimam præferebat; quia sicut per Psalmistam
Psal. 91. dicitur, *Iustus vt palma florebit.* Et Ioannes, *In con-* B
Apoc. 7. *spectu*, inquit, *Agni, amicti sunt stolis albis, & palmæ in manibus eorum.* Congruè autem non ait, Prandebitis, sed *cras*, inquit, *nobiscum cœnabitis*; quia & ipse Dominus cœleste gaudium, non

A prandium, sed cœnam vocat; quia sicut post cœnam nullum iam conuiuium restat, ita post illud sempiternæ fœlicitatis conuiuium nil potest inueniri vlterius quod succedat. Quid per iuuenes in albis equis sedentes accipimus, nisi sanctos Angelos ad suscipiendas beatorum martyrum animas præparatos? Nam & beatus Ioannes Angelos in albis equis sedentes se vidisse Luc. 12. & Ioan. 15. Apoc. 19.
fatetur. Equus namque aptum bellis est animal. Qui verò à sæcularibus bellis victores redeunt, albis equis curru subiugatis, triumphos ad Capitolia ducunt. In equis itaque fortitudo pugnantium, in candore autem gloria innuitur triumphantium. Bene ergo Angeli in albis equis visi sunt, quia illos qui in prælio Christi decertabant, ad cœlestem arcem post victoriam cum triumpho gloriæ deducturi erant. Deo gratias.

Finis Tomi secundi Operum B. Petri Damiani S. R. E. Card. Episc. Ostiensis, ex Ordine S. Benedicti, Doctoris disertiss. ac sanctiss.

Et exaltabit lingua mea iustitiam tuam, Deus.